

MÚLTIDÉZŐ

3.

MÚLTIDÉZŐ 3.

MÚLTIDÉZŐ

Tanulmányok és visszaemlékezések
a dél-alföldi postaszolgálat történetéből

3. kötet

Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány
Szentés
2015

A kötet szerzői

Benkő Lajosné, Börcsök Zoltán, Ceglédi János, Csarejs János, Csatlós Árpádné, Fodor Ferencné, Gáspárné Megyeri Teréz, Hugyecz Györgyné, Kasuba István, Dr. Kata Mihály, Ladányi Károly, Lakatos Albert, Laurinyecz Pálné, dr. Lovászi József, dr. Marth Gyuláné, Megyesi Józsefné, Nagy Istvánné, Nagy Tivadar, Németh Mária, Nyemcsok Pál, Ogrincs Pálné, Pálmai József, Papp Lajos, Silló Lászlóné, Tóth László, Újházi László, Verók István

Szerkesztette

Lovászi József

Lektor

Kisfaludi Júlia (11–162., 281–288., 375–384. o.)
Tóth László (163–280., 291–374., 385–388. o.)

Kiadja

Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány

Felelős kiadó

Tóth László

Tördelés, nyomdai előkészítés

Média-Mix Könyvkiadó Bt., Szeged

Nyomdai kivitelezés

Norma Nyomdász Kft., Hódmezővásárhely

Fotó a címlapon

A gyulai postahivatal dolgozóinak csoportképe (1938)

Fotók a hátsó borítón

Békéscsabai postaaltisztek tablója (1930)
Szentesi postaaltisztek csoportképe (1933–35 körül)

ISSN 2062-5677

Készült 400 példányban

Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány

6600 Szentes, Brusznai sétány 8.

Postatörténeti kiállítóhely:

6600 Szentes, Kossuth Lajos u. 3. (Szentes 1 posta)

Kiállításvezető: Verók István 20/565-4575

www.dapta.hu

TARTALOM

Támogatók névsora	6
Köszöntő	7
Szerkesztői előszó	8

POSTATÖRTÉNETI TANULMÁNYOK

Tóth László: A Szegedi Postaigazgatóság rövid története	11
Ogrincs Pálné–Lovászi József: A csabai posta 225 éve	45
Verók István: Szentes postái	91
Németh Mária: A gyulai posta története	131
Csatlós Árpádné: Hódmezővásárhely postatörténete	163
Laurinyecz Pálné: Epizódok Mezőhegyes posta történetéből	207
Ladányi Károly: Szemelvények Vésztő posta történetéből	227
Papp Lajos–Kata Mihály: A körösladányi posta története	247
Fodor Ferencné–Benkő Lajosné–Silló Lászlóné: Adalékok Csanádapáca posta történetéhez ...	259
Megyesi Józsefné: Csanytelek posta története	271
Ceglédi János: Száz éves a posta Csengelén	281

CIKKEK

Pálmai József: A szatymazi posta rövid története	291
Kasuba István: A csorvási posta 150 éve	297
Börcsök Zoltán: A zákányszéki posta története	299

EMLÉKEK

Ogrincs Pálné–Tóth László–Újházi László: Békés megyei volt kisposták emlékei	305
Hugyecz Györgyné–Nyemcsok Pál–Csarejs János–Gáspárné Megyeri Teréz: Emlékek a 150 éves csorvási posta életéből	323
Dr. Marth Gyuláné: 90 évesen emlékezem	335
Nagy Tivadar: Visszaemlékezés	341
Verók István: Életem a posta	349
Nagy Istvánné: Tallózások postai emlékeimből	355
Lakatos Albert: Egy munkaügyes emlékei	365

ALAPÍTVÁNYUNK

Állandó kiállításunk Szentesen	371
Lovászi József–Tóth László: Jubiláló és évfordulót ünneplő posták	375
Nagy Istvánné: A „tegnap” postásainak hagyatéka	385

ADATTÁR

Posták és postavezetők a dél-alföldi régióban	391
---	-----

A könyv megjelenését támogatták

Magyar Posta Zrt., Postások Szakmai Egyesülete,
Média-Mix Könyvkiadó (Szeged), Békéscsabai Városvédő és Városszépítő Egyesület,
Békéscsabai Helyismereti Klub, Békéscsabai Postás Nyugdijas Klub

és a következő magánszemélyek:

Albert András, Andrékovics Brigitta, Antali Lajosné, Apátiné Csorba Erzsébet, Árva Rozália, Baginé Maszlag Emma, Bak Istvánné, Bartáné Szalai Mária, Bálint Antalné, dr. Belláné Bránya Margit, Beraczkai Ferencné, Bencsik József, Benkő Lajosné, Bere János, Beszédes Csabáné, Bicskeiné Csányi Mária, Bíró Ilona, Boldizsár Attiláné, Bordásné Mogyorósi Angéla, Borsos Ibolya, Bozsó Anita, Börcsökne Dabis Ágnes, Csányi Lászlóné, Csoma Csaba, Csordás Gyula, Csúri Julianna, Dalicsek Béla, Dancs Gábor, Deákné Arató Piroska, Deim Sándorné, Demeter Gyöngyi, Dicső Mária, Dovalovszkiné Sipos Katalin, Durajda Sándorné, Elter Magdolna, Engler Csilla, Fabinyi Gabriella, Faragó Györgyné, Farkas Jenő, Farkas Sándor, Farkas Sándorné, Fejes Istvánné, Fekete Ferenc, Ficsorné Gyemján Mónika, Figus Éva, Fodor Ferencné, Földvári Nagy Sándorné, Gajdács András, Gajdács Gézőné, Gáspár Elemér, Gellény Imréné, Giesinger István, Gyüre Pálné, Hack Edit, Hajdú György, Hankóné Kovács Tünde, Harnos Csaba, Hegedűs Istvánné, Hevesi Jánosné, Horváthné Varga Erzsébet, Hrabovszky Mátyásné, Hürkecz Erika, Illés János, Illin József, Iráziné Egri Irén Valéria, Jakus Jolán, Janiné Tihanyi Erna, Jónás György, Juhász Margit, Juhászné Pálnok Lenke, Kadnár Emil, Kalla László, Kalmár László, dr. Kata Mihály, Kálmánné Csarnai Mária, Károlyi György, Kereki István, Keresztes Mihályné, Kesjár Mátyás, Kesjárné Erős Erzsébet, Keresztúri János, Kissné Csífi Sára, Kovács Lajosné, Kovácsné Nyíri Erika, Kovács-Zöldi Antal, Krajczár Andrea, Krasnyánszkiné Bujdosó Klára, dr. Kukola Mihályné, Lantos László, Laurinyecz Pálné, László Kókai Erzsébet, Lázár Emőke, Lázár István, dr. Lovászi József, dr. Lovászi Józsefné, Lódri Jánosné, Magyar Erika, Makai Istvánné, Makkai-Várkonyi Ildikó, Marhás Sándorné, dr. Marth Gyuláné, Masa Aranka, Matyelka András Béláné, Matyika Anna, Mecseriné Aradi Ibolya, Megyesi Józsefné, Miczki Sándor, Mike Lajos, Mitnyan Lajosné, Molnár Béla, Molnár Gabriella, Molnár Irén, Molnár István, Molnár Mihály, Molnár Sándorné, Monostori Józsefné, Mucsiné Bartucz Magdolna, Mucsiné Pakai Mária, Nagy Edit, Nagy Istvánné, Nagy Zoltánné, Nagyné Hummel Erzsébet, dr. Nemes Sándor, Németh Mária, Némethné Zsámboki Krisztina, Novákné Halász Anna, Nyíri Ágnes, Nyíriné Varga Erika, Ogrinics Pálné, Olajos Árpád, Olajos Imre, Olajos Zsuzsanna, Oláh Sándor, Orcsik Éva, Orosz Jánosné, Orova Istvánné, Papp Erzsébet Ibolya, Pappné Rácz Katalin, dr. Paragi Ilona, Pető Józsefné, Pintér Zoltánné, Rácz Erzsébet, Rácz Katalin, Rácz Sándorné, Rokolya Lászlóné, Rózsa Jánosné, Salga Aranka, Sándor József, Sántáné Földi Ilona Eszter, Sárkány Gabriella, Selymesi Mariann, Seres Istvánné, Silló Lászlóné, Simon Zoltánné, Sipiczki Andrásné, Sipiczki Pál, Sisákné Juhász Edit, Sobotka Lászlóné, Sulyok Sándor, Szabó Jenőné dr., Szabó Lászlóné, Szabó Mátyás, Szabó Miklósné, Szabóné Kis Edit, Szanyi Géza, dr. Szániel Ágnes, Szász Balázs, Szeles László, Szendrei Zsolt, Szécsényi Józsefné, Széllné Tóth Ibolya, Szél Sándor és neje, Széplaki Tiborné, Szilágyi Sándorné, Sziromi Elemér és neje, Szitás Istvánné, Szotyori Nagy Lászlóné, Sztankovics Éva, Szűcs Ibolya, Szűcs Lászlóné, Tabajdi Zsuzsa, Tóth Antal, Tóth László, Tóth Lászlóné, Tóth Tímea, Tóthné Jaksa Erika, Tóth Szilárd, Török Istvánné, Túri István, Unginé Frányó Erika, Varga Tiborné, dr. Verók Attila, dr. Verók Erika, Verók István, Verók Istvánné, Véghné Nagy Anita, Víg Tiborné, Vincze Róbertné, Zsigovics Péterné

Tisztelt Olvasó!

A Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány nevében köszönöm, hogy kezébe vette kiadványunkat!

2003-ban adtuk ki az első „Múltidéző” kötetet. Akkor még nem tudtuk, milyen lesz a fogadtatása. Örömmel tapasztaltuk, hogy kiadványunkat, honlapunkat, szentesi állandó kiállításunkat és a – városokban, falvakban támogatásunkkal megrendezett – helyi postatörténeti ünnepségeket és kiállításokat érdeklődéssel fogadják a postások és a posta ügyfelei is. 2010-ben, amikor a Múltidéző 2. könyvünk megjelent, már tudtuk, hogy lesz folytatása. Örülünk, hogy egyre több emberben megfogalmazódik az igény saját települése postamúltjának feltárására és közzétételére. A mostani kötet szerkesztésénél már olyan kínálati bőség volt, amiből lehetett válogatni. Az eredetileg tervezett 280 oldalt így is jócskán túlléptük – 400 lett. Elnézést kérünk azoktól, akiknek az írása ebbe a kötetbe nem fért bele. Bizunk benne, hogy lesz következő Múltidéző kötet is, és alkalom írásuk közzétételére. Továbbra is várjuk a tanulmányokat, visszaemlékezéseket!

Köszönettel tartozunk mindazoknak, akik jelen könyvünkhöz tanulmánnyal, cikkel, visszaemlékezéssel, egyéb írással vagy támogatással hozzájárultak. Ez a kiadvány 27 szerző 24 írását tartalmazza. Valamennyi szerző önzetlenül és fáradtságot nem ismerve dolgozott azért, hogy írása pontos és hiteles legyen, és települése postamúltjának emlékeiből valami fennmaradjon az utókor számára. Külön öröm, hogy nemcsak postások, hanem az élet különböző területein tevékenykedő, településüket szerető emberek is vannak szerzőink között, például gyógyszerész professzor, pedagógus, nyugalmazott jegyző, informatikai tanácsadó, helytörténeti kutató. Köszönet a munkájukért! Dicséretet érdemelnek mindazok, akik fényképeket és korabeli okiratokat bocsátottak a szerzők rendelkezésére. Külön öröm számunkra, hogy ezeket – egyéb postatörténeti tárgyaikkal együtt – többen örökre a szentesi gyűjtemény részére ajánlották fel. Ezzel is bővült a gyűjteményünk, kutatási háttéranyagunk, valamint színesebbé vált az állandó kiállításunk. Továbbra is várunk régi postai használati tárgyakat (egyenruhákat, eszközöket stb.), okiratokat és régi fényképeket.

Külön köszönöm Kisfaludi Júliának, a Postamúzeum igazgatójának, hogy önzetlenül elvállalta, és lelkiismeretesen lektorálta a megjelenő írások egy részét, főként a nagyobb lélegzetű tanulmányokat. Szerzőink közül többen életükben először vállalkoztak ilyen jellegű írásra. Nekik igencsak szükségük volt az útmutatásokra és a történelmi hitelesség alátámasztására. A lektornak ezért sem volt könnyű dolga. A közös munka eredményeként most egy igényes kötetet tarthat kezében az olvasó.

A könyv szerkesztését, tördelését és nyomdai előkészítését dr. Lovászi József végezte, sokszor éjt nappallá téve, mindennemű anyagi ellenszolgáltatás nélkül. A szorgos munkával telt november, december, január és február után most minden érdeklődő kezében tarthatja, és olvashatja ezt az igényes, tartalmas könyvet.

Bízom benne, hogy mindenki talál érdeklődésének megfelelő írást. Remélem, nemcsak saját postájuk történetét olvassák el, hanem a többi írást is. Hiszem azt, hogy a kiadvány olvasása során néhányan ráeszmélnek, hogy postájuk történetének megírása mennyire fontos (lenne). A helytörténetirők, egy-egy település lokálpatriótái gyakran ilyenkor döbbennek rá, hogy településük monográfiájában is helye lenne a postatörténetnek. Ezért is javasoljuk, hogy ezekből az írásokból merítve ki-ki bátran lásson hozzá, és írja meg saját települése postatörténetét.

Szentesi kutatóhelyünk és tapasztalattal rendelkező aktivistáink igény esetén segítséget nyújtanak a kutatáshoz, tanulmányíráshoz.

A postás világ és a postások élete eltér az élet más területeitől. A titoktartás, a fokozott felelősség, a pontosság megköveteli, hogy a jövőben is elhivatott, becsületes, munkájukat szerető, ügyfeleiket tisztelő, valamint cégükkel lojális postások éljenek. Ne feledjék a múltat, tanuljanak elődeik példájából, ennek tudatában éljenek a mának és a jövőnek! Bizom benne, hogy ez a kiadvány ad egy kis segítséget ehhez.

Szeged, 2015. február 20.

Tóth László
kuratóriumi elnök

Szerkesztői előszó

A Tisztelt Olvasó vegyes gyűjteményes kötetet tart a kezében. Az itt közzétett tanulmányok, cikkek, visszaemlékezések az elmúlt 5–8 évben születtek, egymástól időben is, térben is függetlenül, rendszerint egy-egy posta megnyitásának kerek évfordulójára vagy egyéb alkalomból.

Egyes művek helyi kiadványban korábban már megjelentek, de vannak, amelyek most látnak először napvilágot. A tanulmányok szerzői nem történészek, kutatási- és tanulmányírási módszerekük különböző. A kész művek sokféleségét nem volt könnyű egységes keretbe teregni. A szerkesztés során természetesen megpróbáltuk egymáshoz közelíteni az eltérő megoldásokat, segítettünk a szövegek és a hivatkozások véglegesítésében, de teljes formai és stílusbeli hasonlóságot megvalósítani nem lehetett. Ezért arra kérem a T. Olvasót, ne várja el például a tanulmányoknál a forrásmegjelölés egységességét. Ez a könyv nem monográfia, amit előre gondosan megterveztek, kezdetektől szigorú elvárást támasztva a szerzőkkel szemben. A T. Olvasó a forrásmegjelölés két tipikus formájával fog találkozni: egyes tanulmányokban lábjegyzetbe szedett egyedi hivatkozásokat lát, másoknál az írásmű végén van elhelyezve a források és a felhasznált irodalom listája.

A tanulmányokon kívül felvettünk a kötetbe néhány rövid postatörténeti cikket is, ami települési újságban vagy helyi internetes portálon jelent meg. Ezeknél a műfajból eredően nincs forráshivatkozás. Ahogy a visszaemlékezéseknél sincs, ám kétségtelenül érdekesek, mert emberközeli mutatják be, hogyan éltek és dolgoztak a postások az elmúlt 50–80 évben a Dél-Alföldön.

A kötetben megjelent művek mindegyike hiánypótló és értékes – nemcsak egy-egy település története, de a régió postatörténete szempontjából is. Aki figyelmesen végigolvassa a kötet írásait, látni fogja, hogy szinte puzzle-szerűen kapcsolódnak egymáshoz: belőlük sok tekintetben összefüggő és érdekes kép bontakozik ki a régió postai szolgáltatásainak történetéről, az 1700-as évek végétől napjainkig.

Hasznos és kellemes olvasást kívánok!

Lovászi József
szerkesztő

TANULMÁNYOK

Tóth László

A SZEGEDI POSTAIGAZGATÓSÁG RÖVID TÖRTÉNETE

Már a címválasztással is gondban voltam. 83 év a történelemben nem nagy idő, de a Szegedi Postaigazgatóság életében eseményekben és változásokban rendkívül gazdagon telt. Amikor munkatársaim felkérésére elvállaltam e fejezet megírását, már akkor tudtam, hogy csak „adalékokat” fog tartalmazni ez a 25–30 oldalas írás egy későbbi, monografikus jellegű tanulmányhoz. Bár alig néhány emberöltőnyi idő telt el 1920 óta, az eredeti iratok egy része máris elérhetetlen – megsemmisült, eltűnt. A Csongrád megyei Levéltárban csak 1944 utáni anyagot találtam, emellett rendelkezésemre állt a Szegedi Postaigazgatóság jónéhány éves beszámolója (1958–62-ig, 1964–66-ig és 1982), valamint az 1992–1996 és az 1997–2001 közötti időszak öt éves beszámolóit. A fejezet végén valamennyi felhasznált forrást és irodalmat feltüntettem. Nagy segítséget kaptam továbbá olyan személyektől, akik évtizedekig dolgoztak a Szegedi Postaigazgatóságnál, és személyes emlékeikkel hozzá tudtak járulni e rövid áttekintés megírásához. Köszönet nekik érte!

1867-ben létrejött az önálló Magyar Királyi Posta. A postaigazgatóságok szervezeti felépítésében az első több mint 50 évben lényegi változás nem történt. A dél-alföldi területen lévő posták irányítását döntően a nagyváradi és a temesvári postaigazgatóság látta el.

Az I. világháborút követően, a trianoni döntés végrehajtásával országunk határai jelentősen módosultak. Több korábbi igazgatósági székhely az új határokon kívülre került, ezért a postaigazgatást is újra kellett szervezni.

1920. április 21-én a Magyar Királyi Posta és Távirtda Rendeletek Tára 33. száma „ad 9303” sor-szám alatt a következőket tudatta:

„A debreczeni és szegedi m. kir. posta- és távirtdaigazgatósági kirendeltségek felállítására Debreczenben és Szegeden igazgatósági hatáskörrel m. kir. posta- és távirtdaigazgatósági kirendeltséget állítottam fel... az utóbbi egyelőre Arad, Bács-Bodrog, Békés, Csanád, Torontál vármegyék és Szeged szab. kir. város területén működő és ezentúl működésbe lépő m. kir. postahivatalok és ügynökségek ügyeit látja el pénztárával és számvevőségével. Az érdekelt postahivatalok jelentéseiket és számadásait a már működő fenti kirendeltséghez, illetve a mellé rendelt számvevőséghez küldjék. Budapest, 1920 április hó 17-én.”

**A Szegedi Postaigazgatóság első épülete
a mai Tisza Lajos krt. 43. sz. alatt (fotó: Tóth László, 1985)**

kunfőlegyháza, Kiskunhalas városok és a kiskőrösi és a kiskunfőlegyházi járások. Torontál vármegye.”

A Szegedi Postaigazgatóság első igazgatója György Vilmos lett, aki közel 10 évig vezette az igazgatóságot.¹

1920 vége és az 1921-es év első fele postai leltározásokkal telt. A Szegedi Postaigazgatóság hivatalosan ekkor vette át a régi országhatáron kívülre került postaigazgatóságoktól a tőlük lekapcsolt posták valamennyi ingó- és ingatlan eszközét.

Az I. világháborút követően a technika rohamos fejlődésnek indult. A posták száma is folyamatosan emelkedett. A postahelyek ekkoriban döntően postamesterségek és postaügynökségek voltak. Táviróban a Morze-készülék volt a meghatározó. A távbeszélő-szolgálatban már az 1920-as évek második felében megjelentek a gépi kapcsolású központok. Szeged 1. sz. posta 1930-ban egy 7B gépi kapcsolású központot kapott. Az irányításban azonban mégsem a távbeszélő, hanem az írásos utasítások voltak a meghatározóak. A Postai Rendeleték Tára folyamatos tájékoztatást és utasításokat adott valamennyi postának. Ezek döntően a posta- és pénztárkezelésre vonatkoztak. Az üzemeltetési előírásokat az igazgatóságok saját hatáskörben adták ki az irányítási területükön lévő postáknak. Nagy feladatot jelentett a postaigazgatóságnak a postamesterekkel való kapcsolattartás, a velük való pénzügyi elszámolás. Szintén igazgatósági feladat volt a járási rendszer kidolgozása és a posták erről való értesítése. A fő- és mellékvonalakon döntően a vasúti szállítást vette igénybe a posta. Azokra a településekre, ahová vonattal nem lehetett eljutni, lovaskocsis szállítás volt a megoldás.

Még az utolsó békeévben, 1939-ben is hat ügyosztályból és a segédhivatalból állt a Szegedi Postaigazgatóság törzse²:

- I. ügyosztály: Személyzeti és fegyelmi ügyek (dr. Mojzes Tihamér)
 - II. ügyosztály: Jogi, vizsgálati és statisztikai ügyek (Sebestyén István)
 - III. ügyosztály: Járási és gazdasági ügyek (dr. Szerellemhegyi Béla)
 - IV. ügyosztály: Postaüzleti, kezelési, díj- és kártérítési ügyek (dr. Stock Richárd)
 - V. ügyosztály: Táviró, távbeszélő, üzleti, kezelési, díjtérítési és rádió ügyek (dr. Szabó Gusztáv)
 - VI. ügyosztály: Műszaki ügyek (Kisfalvi Alajos)
- Segédhivatal (Berhidai János)

¹ Az igazgatóság vezetőinek listáját lásd az 1. sz. mellékletben!

² Itt és a további hasonló szervezeti felsorolásoknál zárójelben a szervezeti egységek vezetőinek neve olvasható.

Az ügyosztályok elnevezései egyértelmű információt adnak a postaigazgatóság akkori hatásköréről és feladatairól.

1942-től változás állt be az igazgatósági szervezetben. Az ügyosztályok helyett három osztály alakult, összesen nyolc csoporttal:

1. Általános osztály (dr. Mojzes Tihamér)
 - 1/a csoport: Személyzeti, szervezési és szociális ügyek (dr. Merényi Miklós)
 - 1/b csoport: Vizsgálati, jogi és hitel ügyek (dr. Csepi Lajos)
 - 1/c csoport: Üzembiztonsági, gazdasági és házügyek (Bertók Barna)
2. Üzleti osztály (dr. Szerelemhegyi Béla)
 - 2/a csoport: Járati ügyek (dr. Szerelemhegyi Béla)
 - 2/b csoport: Postaüzleti és kezelési ügyek (Török Ferenc)
 - 2/c csoport: Távközlési, üzleti és kezelési ügyek (dr. György Endre)
3. Műszaki osztály (Kisfalvi Alajos)
 - 3/a csoport: Általános műszaki ügyek (Kisfalvi Alajos)
 - 3/b csoport: Vonalépítési ügyek (Gál Sándor)

Segédhivatal (Berhidai János)

A II. világháború jelentős többletmunkát adott a Szegedi Postaigazgatóság dolgozóinak. Többek között a bácskai bevonulás után a visszacsatolt területek postai kiszolgálása Szegedre került. Szeged és Szabadka között elindult a Sze-Sza 311 jelű mozgóposta. A front közeledtével különösen fontos volt a hírek pontos továbbítása.

Jelenleg is rendelkezésre áll az a kézzel készült kimutatás, amely a Szegedi Postaigazgatósághoz tartozó 347 postamesterséget felsorolja. Ebben található az 1943. évi postánkénti forgalom, amely alapján egyenként megállapították a postamesterek járandóságát. 1944. január 1-jétől 3.700.265 pengő általányt biztosított az igazgatóság a postai feladatok ellátására. Ennek 93,2%-a bérjellegű, 3,5% helyiségbérlettel kapcsolatos, 3,3% pedig a dologi kiadások pótlására szolgált. A legtöbb általányt Csongrád 1 (46.333 pengő) kapta, de Békés, Bácsalmás és Topolya postamesterség is 40.000 pengő fölötti összegben részesült. A posták között nagy volt a szóródás az átlagos 10.663 pengőhöz viszonyítva. Kisnyir pu. (Kerekegyháza mellett) kapta a legkevesebbet, 1962 pengőt, de Reformátuskovács háza és Gyopárhalma járandósága is alig haladta meg a 2000 pengőt.

1944 nagyon nehéz év volt. Márciusban megalakult a Sztójay-kormány. Májusban már Szegeden is volt gettó. A front egyre közeledett, a bizonytalanság nőtt. Ez hatással volt a posta forgalmára és tevékenységére is. 1944-ben a tömeges behívások miatt Szegedről és a dél-alföldi területről sok férfi postás vonult be katonai szolgálatra. Több nő lett a háború alatt postás, vállalva azokat a nehézségeket, amelyekkel a postásoknak napról napra meg kellett küzdeniük. Ebben az időben nőtt a levelek és a táviratok száma. Sok esetben a postások családtagjai is besegítettek hozzátartozóiknak. A posta hírneve és a dolgozók megbecsültsége ebben az időben az országos átlag fölött volt. Ekkor egy tisztviselő máshol 80–100 pengőt keresett, a postánál a kezdő fizetés 120 pengő körül volt.

1944 szeptemberében a Szegedi Postaigazgatóság megszervezte a posták Dunántúlra, illetve Budapestre történő menekítését. A postamesterségek és ügynökségek lovaskocsikra pakolva indultak el a bizonytalanságba. Általában egy-egy postától a dolgozói létszám fele utazott az értékekkel, a helyben maradt postások pedig várták a hadi események alakulását. 1944. október első napjaiban a Szegedi Postaigazgatóságot Budapestre helyezték át, a vezetés a fővárosba távozott. Időszakos bizonytalanság lett úrrá a postásokon. 1944. október 11-én hajnalban, amikor a szovjet katonák bevonultak Szegedre, nem volt sem postaigazgatóság, sem működő postahivatal. A telefonközpont is leállt. Ekkor plakátokon és hirdeteményekben kérték a postásokat, hogy vegyék fel a munkát.

A Szegedi Postaigazgatóság rövid története

A postások igazolást kaptak, és szabadon mozoghattak. Így volt ez Szegeden és a terület többi településén is. A front továbbvonult, de a kialakult helyzet miatt a Budapestről történő irányítás már nem érvényesült. Október 16-án a távollévő postaigazgató helyett Szűts Endre nyugalmazott főigazgatót hívták vissza, hogy indítsa újra a postai és igazgatósági munkát. Ekkorra a postaigazgatóság épületét katonai kórház céljára a szovjetek vették igénybe. A postaigazgatóság néhány alkalmazottja ideiglenes helyen dolgozott.

November 1-jén tolmács útján a katonai parancsnokság bekérte a postaigazgatóság elmenekült dolgozóinak névsorát. A 49 fős lista olyan neveket tartalmaz, mint például Végh Károly postafőigazgató, Károlyi u 2/a, dr. Mojzes Tihamér postafőigazgató, Vidra u. 3 ... dr Lénárd Béla postatitkár, Tisza krt. 27, ... dr. Marth Gyula postasegédtitkár, Dáni u. 3 stb. Szegeden november elején leszerelték a gépi kapcsolású központot, és keletre szállították. A helyette beállított manuális központ hónapokig katonai felügyelet mellett üzemelt.

Jött az 1944-es tél, fűtőanyag alig volt, és ezt a Szegedi Postaigazgatóság szinte valamennyi írásos dokumentációja bánta. Tüzelőanyag nem lévén, a katonák a postai iratokkal fűtöttek. Sajnos emiatt az 1920–44 közötti időszakra vonatkozó kutatás és adatgyűjtés ma már szinte lehetetlen.

A II. világháborút követően a helyzet részben konszolidálódott. Azonban jött az infláció, amely a postásokat különösen érintette. Az idegen pénzek kezelése mellett saját fizetésükkel is gazdálkodniuk kellett. Ekkor éltek utoljára „milliárdos”, sőt „billiárdos” postások, igaz csak néhány órára. Naponta kaptak fizetést, amit igyekeztek még aznap elkölteni, nehogy másnapra elértéktelenedjék. Az igazi megnyugvást 1946. augusztus 1-je, a forint kibocsátása hozta.

1945 májusától Szegeden már két igazgatóság működött: a Szegedi Postaigazgatóság és a Szegedi Postaműszaki Igazgatóság, előbbi hat osztállyal, a műszaki igazgatóság két szegedi osztállyal és kilenc városi építési osztállyal.

Szegedi Postaigazgatóság

Vezetője előbb Szűts Endre ny. postafőigazgató, majd Visinszky József, helyettese pedig dr. Jakab Imre volt. Az igazgatóság szervezeti felépítése:

1. Személyzeti osztály (n.a.)
 2. Vizsgálati és jogi osztály (dr. Csepi Lajos)
 3. Járatok osztály (Bertók Barna)
 4. Postaüzleti osztály (Török Ferenc)
 5. Távközlési forgalmi osztály (dr. Merényi Miklós)
 6. Gazdászati osztály (dr. Matók András)
- Segédhivatal (Dékány Etelka)

Szegedi Postaműszaki Igazgatóság

Vezetője: Balogh Pál

1. Általános osztály (dr. György Endre)
 - 1/a Személyzeti és vizsgálati csoport (dr. Lampert Miklós)
 - 1/b Gazdászati csoport (dr. Esztényi Aladár)
 2. Műszaki osztály
 - 2/a Hálózati csoport (Schwarz János)
 - 2/b Központi csoport (Halász Gábor)
 - 2/c Átviteltechnikai csoport (Frischmann Gábor)
- Magasépítési csoport (Keresztesi István)

Segédhivatal (Haász Antal)

- I. építési osztály Szeged (Gyulai Jenő)
- II. építési osztály Baja (Kovács Károly)
- III. építési osztály Kiskunhalas (Soós István)
- IV. építési osztály Budapest (Berényi János)
- V. építési osztály Kecskemét (Andl Engerbert)
- VI. építési osztály Szeged (Jakab Ernő)
- VII. építési osztály Makó (Fragó Elemér)
- VIII. építési osztály Orosháza (Lázár Szilveszter)
- IX. építési osztály Békéscsaba (Sisák György)

Ez a két igazgatóság 1948 végén újra egybeolvadt.

1946. november 4-étől a küldemények célba juttatásának meggyorsítására Budapest és Szeged között megkezdődött a postaküldemények légi továbbítása. Előtte már megnyitották a Budapest–Debrecen és a Budapest–Szombathely közötti légi postaanyag-szállítást. Ez a nagyvárosok gyors elérhetőségét javította, de a fővonalakon és szárnyvonalakon továbbra is a vasúti szállítás maradt a meghatározó. A helyi szállítást elsősorban a lófogató kocsik és néhány gépkocsi szolgálta. Ezek szállították a csomagokat házhoz, gyűjtötték össze a leveleket, valamint továbbították a postaanyagot a vasútállomásra. A háború után a postai gépjárműszolgálat csak lassan kezdődött el. A megmaradt iratok említik, hogy 1947-ben Szegeden már 4 postás gépkocsi közlekedett.

1947. június 1-jétől a Magyar Posta teljes újjászervezését határozták el. Ekkor deklarálták, hogy a Szegedi Postaigazgatóság hatásköre Bács-Kiskun-, Békés-, Csanád- és Csongrád megyékre terjed ki. 1950-ben Csanád megye megszűnt, területe részben Békés, részben Csongrád megyéhez került.

A postahivatali hálózat alapjaiban a Szegedi Postaigazgatóság megalakulásától változatlan volt. A városok nagy forgalmú postái állami tulajdont képeztek, ezeket kincstári postáknak nevezték. Dolgozói állami alkalmazottak voltak, a posták épületei döntően az állam tulajdonát képezték. A postamesteri posták épületeinél vegyesebb volt a kép. A nagyobb településeken a posták egy része kincstári tulajdonban állt (például Békés, Csongrád). A községekben szinte mindenhol általános volt a magántulajdonban lévő, bérelt postahely. 1949-ben a Szegedi Postaigazgatóság területén 18 kincstári és több mint 250 vállalkozói formában működő hivatal (postamesterség, illetve postaügynökség) volt. Már 1947-ben megjelent a rendelet, hogy a postamestereket és a postamesteri alkalmazottakat állami létszámba kell venni. A megvalósítás lassan haladt. Csak 1950-re sikerült a teljes államosítás. Ekkor a kisposták segítségével a kincstári gyakorlattal rendelkező postákat körzeti postahivatali hatáskörrel bízták meg. A kisposták támogatásán kívül azok szakmai ellenőrzése is ezeknek a körzeti postáknak a hatáskörébe tartozott.

1950. november 1-jétől kezdte szervezni a Magyar Posta az országos hírlaphálózatot. Ez a postaigazgatóságoknak nagy feladatot jelentett. A Lapkereskedő Vállalatoktól átvett hiányos és pontatlan listák önmagukban nem voltak megfelelőek a pontos előfizetés-gyűjtéshez és kézbesítéshez. Jelentős munkaráfordítással, több hónap alatt lehetett csak a pontos és megbízható nyilvántartásokat elkészíteni.

A Szegedi Postaigazgatóság működési területe a megyehatárok 1950-es rendezése után

A Szegei Postaigazgatóság rövid története

A hírlapterjesztés nemcsak gazdasági, hanem politikai kérdés is volt, ezért a postásokra hatványozott felelősség hárult. Ekkorra már a politikai paletta leegyszerűsödött, a hatalmon lévő kommunista párt elvárásai voltak a meghatározóak.

A Szegei Postaigazgatóság szervezeti felépítésében 1954. október 1-jétől jelentős változás történt.

Az igazgató közvetlen irányítása alatt működő szervezeti egységek:

- Személyzeti osztály (n.a.)
- Igazgatási osztály (n.a.)
- Terv- és munkaügyi osztály (n.a.)
- Könyvelőség (Tánczos Miklós)
- Ügyeleti csoport (n.a.)
- Titkos ügykezelés (n.a.)

A forgalmi helyettes (dr. Dános István) felügyelete alá tartoztak:

- Személyzeti csoport (n.a.)
- Forgalmi terv- és munkaügyi osztály (n.a.)
- Forgalmi osztály (dr. Hódi István)
- Hírlaposztály (dr. Szerényi László)

A távközlési helyettes (Török József) felügyelete alá tartoztak:

- Műszaki terv, munkaügyi és anyagosztály (n.a.)
- Távközlési osztály (n.a.)
- Magasépítési osztály (n.a.)

Az igazgatóság forgalmi osztályának csoportképe az 1950-es évekből

Első sor: Bárdos Jenő, Sárosi Erzsébet, dr. Deák László, id. dr. Csepi Lajos, dr. Hódi István, Aradi Sándorné, Bertók Barna. **Második sor:** dr. Dános Istvánné, Szarka Eszter, Hatvani Jenőné, dr. Csepi Lajos, Szigeti János, Kutasi József, Vámos László (az idősebb). **Harmadik sor:** Hegyes András, Merksz Endre, dr. Farkas Elemér, Temesi Richárd, Dózsa Mihály, Stiebl József. **Negyedik sor:** dr. Szolnoki János, Laudisz István. **Ötödik sor:** dr. Matók András, dr. Varga József (a kép Sárosi Erzsébet tulajdona)

A területi igazgatósághoz tartozott még a Gazdasági Hivatal, amely a gazdasági, nyilvántartási és bérszámfejtési feladatokat végezte.

Ekkor szüntették meg a körzeti postákat, helyettük a „megyei posták” kaptak meg több jogkört. Például: megyei hírlapszolgálat ellátása, ellenőrzése, kártérítési ügyek intézése, szakoktatás gyakorlati lebonyolítása területi oktatóisztek közreműködésével.

1954-ben a műszaki területen végrehajtó szervek jöttek létre. Ezek: Műszaki Hálózatépítő Üzem, Magasépítési Üzem, Műszaki Fenntartási Üzem.

1956. október 23-a a szegedi postás dolgozókat is megmozgatta. A nagy postaszervek vezetői dolgozóik nyomására fölvtették a kapcsolatot a munkástanácsokkal. A megtorlás idején a forradalomban való részvételért, a régi rendszer melletti határozott kiállás elmaradásáért több dolgozót fegyelmi büntetésben részesítettek (Zelei Dezső, dr. Szabó László, Sztruhár István, Szél János, dr. Hetényi Béla). Szeged 1. sz. posta főnökét, Kútfej Bélát és a Szegedi Postaigazgatóság vezetőjét, Szalai (Tráknnyák) Brigittát leváltották.

A Szegedi Postaigazgatóság – hasonlóan a társigazgatóságokhoz – saját maga szervezte a postahivatali hálózatát. 1958-ban ez 331 postahivatal irányítását jelentette. Ebben az évben rendelték el Szeged 1., Hódmezővásárhely 1., Kecskemét 1., Békéscsaba 1. és Békés posta 21 óráig tartó pénztárszolgálatát. A többi nagyobb városban általában 19 óráig volt pénztárszolgálat. A posták a pénztárszolás után egy órával zártak be. Az igazgatóság működése és gazdálkodása szempontjából nagy jelentőséggel bírt a szállítószolgálat megszervezése. A dél-alföldi területen ekkor indult el a 67-es és 68-as gépkocsis járat Baja–Kalocsa–Kiskőrös viszonylatában. A meghatározó a vasúti szállítás volt. A fővonalon kívül 17 mozgóposta a kerületbeli posták ellátásában közlekedett, valamint 26 postai jegyzékelő menet szolgálta ki a postákat. Jelentős volt a MÁVAUT járatainak postai célra történő igénybevétele, ezzel oldották meg 82 postaszerv küldeményeinek szállítását. Ebben az évben 18 lófogatú üzemszolgálat működött 39 lóval. Ez időben a Dél-Alföld területén a távbeszélgetések 3 automata, 14 CB és 273 LB központon keresztül folytak. Az igazgatóság tervteljesítése 107,6% volt.

A következő évi jelentésben a munkaverseny-vállalások és teljesítések kiemelt jelentőséget kaptak. 1959-ben az MSZMP VII. kongresszusa tiszteletére mindegy 6000 előfizetővel emelkedett a különkezelt lapok előfizetési száma (306.342 összes előfizetés). Ugyancsak részben politikai jelentőségű volt a KISZ Központi Bizottsága által kibocsátott 156.000 darab VIT sorsjegy értékesítése. Említést érdemel a 138.000 darab Kincses Kalendárium értékesítése is. Ebben az évben ismerték el a távbeszélő-kezelők idegfeszítő munkáját, és napi munkaidejüket hét órában határozták meg. A dolgozók átlagbére évi 15.038 forint volt.

A mezőgazdasági és ipari üzemek szaporodása megkövetelte a telefonellátottság növelését, ez olyan feladatokat jelentett a Posta számára, amit csak beruházással és hitellel tudott biztosítani.

A posták gépesítése és gépjárműellátása még az 1960-as évek elején is nagyon szegényes volt. Csupán a három megyeszékhelyen végezte gépkocsis járat a levélszekrények ürítését. Döntő volt a kerékpáros gyűjtőjárat, Makón és Baján lófogatú járattal gondoskodtak a levélszekrények ürítéséről. 1960-ban a Szegedi Postaigazgatóság 17 városában volt csak csomag házhoz kézbesítése, öt helyen gépjárművel, 12 helyen pedig lófogattal. A 679 külterületi járatból 50 lovas járat volt.

Az 1950-es évek második felétől a híradások és a propaganda több helyre való eljuttatása érdekében a postákon olyan rádiókat állítottak be, amelyekhez vezetékben a házakban lévő hangszórókat vagy fejhallgatókat csatlakoztattak. A rádiót a postások kezelték, és a havi díjat (6,- Ft/hó) szintén a posta szedte be. 1960-ban a Szegedi Postaigazgatóság területén 64 vezetékű rádióhálózat volt, amelyhez 34.566 hangszóró és 629 darab fejhallgató csatlakozott.

1959. december 31-én 19 óra 50 perctől másnap 0 óra 27 percig sugározta az első központi műsort a szentesi tv-adó. Üzembe állításának köszönhetően a Dél-Alföld területén jelentősen javult a televízió-műsorok vétele. Ez ösztönzően hatott a televízió-előfizetők számára. Igaz, abban az időben az anyagi lehetőségek korlátozottsága miatt sokak számára még elérhetetlen volt a fekete-fehér tv-adás vételére alkalmas készülék megvétele. Döntően kultúrházak, termelőszövetkezetek és gyárak voltak az első előfizetők.

A Szegedi Postaigazgatóság rövid története

Az 1960-as évek elejétől jelentősen emelkedett a táviratok száma. A továbbítás gyorsítása érdekében a nagy forgalmú postákon telex-gépeket állítottak forgalomba. 1960-ban Kecskeméten és Szegeden, 1961-ben pedig Békéscsabán létesült TGX-központ. Ezekhez a központokhoz csak postai készülékek csatlakoztak. Az előfizetők távgépíró készülékei a megyeszékhelyeken lévő távgépíró központhoz voltak bekötve. Az akkori gyér telefonellátottságot jól kiegészítette a távgépíró. Államhatalmi, államigazgatási szervek, gyárak, termelészövetkezetek, pártbizottságok és a sajtó nélkülözhetetlen eszközei voltak ezek a berendezések. Segítségével az írásos információ gyorsan célba ért, továbbá lehetőség volt az azonnali viszontválaszra.

Budapest-Szeged mozgóposta, berakodás, 1965
(Postamúzeum Fotótár)

Lovas kézbesítő Kecskemét külterületén, 1972
(Postamúzeum Fotótár)

1962-ben a postai szállítás részlegesen átalakult. A vasúti szállítást 15 mozgóposta és 34 postai jegyzékelő- és közvetítőmenet biztosította. Ebben az évben indult el a Szentés-Csongrád jegyzékelőjárat, kiváltva a korábbi lovaskocsis postaszállítást. A vasúttal nem rendelkező 127 településen MÁVAUT-járáttal, 84 helyen pedig magán- (szerződéses) szállítással szervezte meg a postaigazgatóság a küldemények célba juttatását. A 84 szerződéses járatból 47 a szocialista szektorhoz, 37 pedig a magánszektorhoz tartozott. Saját lófogatú szállítás már csak 8 részleg-nél működött, 14 lóval és 14 hajtóval.

A Szegedi Postaigazgatóság számára az egyik legnagyobb kihívás a rendszeres tanyai kézbesítés biztosítása volt. 1960-tól könnyen megközelíthető helyeken már olyan levélszekrényeket telepítettek, ahová naponta eljutott a kézbesítő. Igaz, akkor mindössze csak 250 ilyen levélszekrény volt a három megyében, de ezt a majdan kialakításra kerülő támpontos kézbesítés előhírnökének is tekintették. Külterületen több helyen csak kétnaponta volt kézbesítés, ennek ellenére mégis rendkívül költséges volt. Ennek visszaszorítására a lóartási átalányt próbálták csökkenteni, már csak az év egy részében engedélyezték a lovakal történő kézbesítést.

Belterületi kézbesítésnél a fejlődő városokban a háztömbök szaporodásával egyre sürge-többé vált a csoportos levélszekrények létesítésének igénye. A kézbesítők terhelése fokozatosan nőtt, és az emeletjárások is indokolták a terhermentesítésüket. A Szegedi Postaigazgatóság területén 1962-ben 574 belterületi járás és 675 külterületi kézbesítőjáras volt, utóbbiakból 25 egész évben, 30 pedig időszakosan közlekedett lóval. Csomag házhoz kézbesítésben az érintett

posták száma ez évben sem változott, maradt a 17, de ott a 27 járatból már 21 gépkocsis volt, 6 pedig lófogatú. A kézbesítő-hálózatra jelentős feladat hárult a hírlap-tervfeladatok teljesítésében.

A szocialista munkaverseny-mozgalomban jó eredményt csak az tudott elérni, aki a hírlapterjesztésben is eredményesen szerepelt. 1962-ben a Szovjetunió című lap terjesztésében a Szegedi Postaigazgatóság országos első lett, Figyelőben pedig második. Ebben az évben 58.348 ezer előfizetői hírlapot kézbesítettek a dolgozók és 28.108 ezer példányt adtak el. A remittenda (eladatlan hírlapok) aránya 2,8% volt, ami jó eredménynek számított.

Az 1964. évi II. törvény új alapokra helyezte a posta működését. A jogszabályi változás a működési és szervezeti formára is hatással volt. A tv. hatására elkészült a Kormányrendelet, majd az új szabályzatok. Az új A1. (Postaszabályzat) a Posta és az igénybevevők jogait és kötelességeit rögzítette. Ez mindenkire kötelező előírásokat tartalmazott. 1967. július 1-jén lépett hatályba az új A2. szabályzat (Postakezelési utasítás), amely csak a postás dolgozókra vonatkozott. A postai munkában érvényesülnie kellett az egységes kezelésnek. A szabályzati előírások betartásával lehetett csak biztosítani a pontos és fegyelmezett munkavégzést, a küldeménykezelés biztonságának betartását és az egységes munkát. Szintén 1967-ben lépett hatályba az új Postadíjsszabás. Az új díjsszabás nemcsak a díjtételeket tartalmazta, hanem a szállításból kizárt, illetve feltételesen szállítható tárgyakat is. Magában foglalta továbbá a csomagolási és a címzési előírásokat, a küldemények fajtáit, valamint a súly- és mérethatárokat.

1963-tól a postavezérgazgatóság új módszert vezetett be a belterületi kézbesítőjárások felmérésére. A korábbi bejárásos módszer helyett térkép alapján készültek a járatjelzők. A gyakorlati megvalósítás 1964-től kezdődött. 56 postahivatalnál 76 egyesített kézbesítőjárás felmérését végezték el. Ez már nagyon indokolt volt, mert a kézbesítési járássok kialakítása nem követte a települések fejlődését. A felmérés hatására több városban szakosodott kézbesítést vezettek be, különválasztva a hírlapokat a postai levélküldeményektől. Ez a rendszer ekkor még csak közepes- és kisvárosokra terjedt ki, a három megyeszékhelyen a szerzett tapasztalatok után a következő évtől valósult meg. Lényeges előrelépés volt, és a kézbesítők munkáját is nagymértékben segítette az az 515 darab blokkos lépcsőházi levélszekrény, amely összesen 2011 rekeszt tartalmazott. Ezeket a csoportos levélszekrényeket a három megyeszékhely nagy társasházainak bejáratához szerelték fel. A következő évre 3628 lakás részére 270.000 forintért rendelt a posta levélszekrényt. (Akkor még a posta fizette a levélszekrények beszerzését és felszerelését.) A soron kívüli kézbesítés minőségének javítása érdekében ettől az évtől folyamatosan egyre több 125 cm³-es motorkerékpárt szereztek be. A megyeszékhelyeken és a nagyobb városokban összesen 16 darab új motorkerékpár állt szolgálatba. 1964-ben a Szegedi Postaigazgatóság területén a száj- és körömfájás miatt csomagfeladási korlátozást rendeltek el. A csomagforgalom több ezerrel visszaesett (1.406 edb csomagfelvétel).

A Szegedi Postaigazgatóság a kézbesítés mellett a postahálózat működését is folyamatosan figyelemmel kísérte, elemezte. A posták nyitva tartása és a távbeszélő-szolgálat időbeni ellátása sok postánál eltérő volt, mert ügyfélszolgálati szempontból nem volt indokolt a hosszú nyitva tartás. 1964-től 9 postánál a C szolgálat (08–21 óra között) C/2 szolgálatúra (8–18 között) változott, például Dévaványa, Lajosmizse, Mórahalom, Soltvadkert. 23 postahivatal C/2 szolgálatból L szolgálatúra (8–16 óra között) állt át, például Alpár, Csanádapáca, Földeák, Gádoros, Kerekegyháza, Sándorfalva.

Az 1960-as évek közepétől rohamosan csökkent a vezetékes rádió előfizetőinek száma. A rossz műszaki adottság és a fejlesztések elmaradása miatt elindult a hanyatlás. Több településen végleg leszerelték a vezetékes rádióhálózatot. Az életszínvonal emelkedése ekkor már egyre több családnak lehetővé tette világvevő rádió vásárlását, illetve televízió-készülék beszerzését. 1964-ben 8282 darabbal emelkedett a rádióelőfizetők száma, és 22.863-mal pedig a televízió-előfizetőké.

1965. április 1-jétől a Szegedi Postaigazgatóság szervezeti felépítése ismét változott.

1. Az igazgató közvetlen irányítása alatt működő egységek:
 - jogi és igazgatási osztály (dr. Farkas Elemér)
 - személyzeti és munkaügyi osztály (Major Tibor)
 - tervgazdasági osztály (dr. Fodor András)
 - belső ellenőrzési és üzemszervezési osztály (n.a.)
 - titkosügykezelőség (n.a.)
2. Az üzemvitel-irányítást ellátó igazgatóhelyettes (dr. Hódi István) felügyelete alá tartozott:
 - postaforgalmi osztály (Szöts Mihály)
 - műszaki fenntartási osztály (id. Kovács Károly)
 - ellenőrzési osztály (dr. Csepi Lajos)
3. A fejlesztésirányítást ellátó igazgatóhelyettes (Török József) felügyelete alá tartozott:
 - fejlesztési osztály (n.a.)
 - beruházási osztály (n.a.)
 - építési osztály (Márton Vilmos)
4. A főkönyvelő (Fikert Géza) felügyelete alá tartozott:
 - számviteli osztály (Fikert Géza)
 - pénzügyi csoport (Dózsa Sándor)

Még az új szervezet felállása előtt, 1965. január 1-jétől a forgalmi és műszaki szervek szállítási feladatainak ellátására és az üzemeltetéssel kapcsolatos ügyek intézésére létrejött a Szegedi Postaigazgatóság Szállítási Üzeme. A szállítási üzem irányítását és felügyeletét a postaforgalmi osztály látta el.

Az 1965-ös esztendő a második ötéves terv befejező éve volt, ezért még a korábbi éveknél is nagyobb propagandával biztatták a dolgozókat a mennyiségi és minőségi munkavégzés fokozására. Igaz, ez önmagában kevés volt, mert a bázisadatokat jelentősen meghaladó célkitűzés irreális volt. Az 1958–2001. évi forgalmi és egyéb adatok alakulását az 3–4. sz. melléklet mutatja be. A postaforgalmi szolgálatban a kezelés gépesítése az 1965-ös évtől fejlődésnek indult. Ebben az évben történt 50 bélyegárusító automata beszerzése, valamint közterületen két értékcsikk-árusító automatát is felszereltek. Ezek főleg képeslapot kínáltak. Ugyancsak ebben az évben állították munkába Szeged 2. postánál a Secap HE 620-as asztali bélyegzőgépet. A kézi bélyegzést ez szinte teljesen kiváltotta, és napi 20.000 darab küldeményt bélyegzett le. A gép névleges teljesítménye 300 darab/perc volt.

A korábbi években már néhány nagyobb posta rendelkezett összeadógéppel, de több IV. osztályú posta csak most került sorra. 1964-ben kísérleti jelleggel Békéscsabán, Kecskeméten és Szegeden a megyei postáknál Addo X 653-33 típusú 3 hasábos könyvelő géppel bevezették a pénztári bizonylatok gépi könyvelését. 1965-ben a Szegedi Postaigazgatóság újabb 14 postán teremtette meg a gépi könyvelés lehetőségét (Baja 1., Kalocsa, Gyula 1., Orosháza 1., Makó 1. stb.). 1965-ös adatok alapján a Dél-Alföldön 17 állványos és 312 fali géprendszerű levélszekrény, valamint 984 kisalakú és 238 nagyalakú kulcsos levélszekrény állt az igénybe vevők rendelkezésére.

1966. január 1-jétől a műszaki szervezeteket érintő változások történtek. A fenntartási üzemek összevonásával a megyeszékhelyeken végrehajtó szervként egy-egy „megyei távközlési üzem” jött létre: Kecskeméten megalakult a Bács-Kiskun megyei Távközlési Üzem, Békéscsabán a Békés megyei Távközlési Üzem, Szegeden a Csongrád megyei Távközlési Üzem. A műszaki hálózatépítő üzem elnevezését „Posta Hálózatépítő Üzem”-re módosították.

A távközlési üzemek hatásköre a táviró-, a távbeszélő hálózatok és berendezések üzemeltetésére terjedt ki, valamint a kezelési kis- és középgepek karbantartására.

A hálózatépítő üzem feladata a táviró- és távbeszélő hálózatok építése (beruházása) és idegenek által megrendelt hasonló jellegű munkák végzése volt. Ebben az időben a légvezetékek mellett a lég- és földkábelek kiépítésének nagyságrendje emelkedett. A fenntartás és az építés szétválasztásával megteremtődött a lehetőség a tényleges költségek pontos nyomon követésére. A korábban összerosódott munkák értéke a különböző elemzésekben, beszámolóknak ettől kezdve már elkülönülten jelent meg. Továbbra is gond volt azonban a távbeszélő-bekapcsolási igények teljesítésével. Mind a közületi, mind a lakossági várakozók száma növekedett, a bekapcsolások lassan haladtak, nőtt a várakozási idő. A bekötéseknek tudható be, hogy néhány nagyobb községben ebben az időben az előfizetők száma már elérte a 100-at. Ez azt eredményezte, hogy a helyi beszélgetések viszonylatában az átalányrendszerű díjazás helyett a beszélgetésenkéntire kellett áttérni. A központok jó részénél nem volt biztosítva a gépi számlálás, ezért ott kézzel kellett naplózni a helyi beszélgetéseket is. 1966 decemberében a szegedi négyjegyű telefonszámok ötjegyűre változtak. A közületek növekvő telefonigényeik enyhítésére alközpontokat rendeltek. Ezzel biztosították, hogy korlátozott fővonal-kapacitás mellett is lehetőségük volt a postai telefonhálózathoz több készülékkel csatlakozni, valamint az alközponthoz csatlakozók egymás között korlátlan beszélgetést folytathattak. A postaműszak dolgozói 1966-ban 50 alközpontot szereltek fel 1000 beszélőhellyel.

A postaforgalom területén 1966-ban a szegedi régióban tovább folytatódott a kézbesítés szakosítása. Ekkortól lett Jánoshalmán, Endrődön, Nagyszénáson és még néhány helyen külön hírlapkézbesítés. A postavezérigazgatóság 1966-ban a szegedi területen ellenőrizte a járatjelző készítésének 1963-ban előírt új szabályainak megvalósítását. Az ellenőrzés megállapította: „*A kézbesítők járatjelzőit az Igazgatóság az új előírás szerint még 1964. év során elkészítette. Ezzel kapcsolatban az érdekeltek pontos, szakszerű munkát végeztek, s az Igazgatóság a területen a többi igazgatóságot jóval megelőzte.*” 1966-ban 595 belterületi kézbesítőjárás és 651 külterületi kézbesítőjárás volt. Utóbbiból 24 volt az éves- és 38 az időszakos lovas kézbesítőjárás. Előzőeken kívül közel 350 kézbesítőjárásban szakosított hírlapkézbesítő járt. A hírlapelőfizetések számának olyan nagyarányú növekedése következett be, amely indokolta, hogy a korábbi 383 fővel szemben 401 fő végezze a hírlapok kézbesítését. 1966-ban 102.893 millió darab lap került terjesztésre, ez 5.087 millió darabbal több, mint az előző évben volt. Az abszolút növekedés egy év alatt 43.240 előfizetést jelentett. Már az előző évtől is segítette az olvasottsági mutató az összehasonlíthatóságot. A Szegedi Postaigazgatóság területén 1966 decemberében 1000 főre 438 napilap/hó, 160 Népszabadság/hó és 220 megyei lap/hó jutott.

Korábban nem említettük a posták és műszaki szervek minősítését, de az új gazdasági mechanizmus hajnalán indokolt, hogy erről is legyen egy információ. A 334 postánál 1967-ben 165 minősítő szemle volt. (Ezt kétévenként kellett tartani.) 1-es minősítésű posta nem volt. 5 posta kapott 2-es minősítést, 73 posta szakmai munkáját 3-asra, 78 postáét 4-esre, 9 postáét 5-ösre értékelték. Ez 3,55-ös átlagot jelentett. A műszaki szervek átlaga csak kicsivel maradt el ettől: 3,5 volt. A Bács-Kiskun megyei Távközlési Üzem, a Gépjármű Szállítási Üzem és a Magasépítési Üzem 4-es minősítést kapott. A Hálózatépítő Üzem, a Békés megyei Távközlési Üzem és a Csongrád megyei Távközlési Üzem működését pedig 3-asra értékelték. Az 5-ös minősítés volt a legjobb, az 1-es a legrosszabb.

1967-ben is még nagyon alacsony szinten volt a kezelés gépesítése. A Szegedi Postaigazgatóság területén mindössze 3 Secap bélyegzőgép üzemelt (Szegeden, Kecskeméten és Békéscsabán). Fém-pénzszámláló mindössze egy volt, Szeged 1. sz. postán működött. Volt továbbá egy távbeszélőérme-árusító automata, egy levélpapír-árusító automata, 101 bélyegárusító automata és 32 képeslap-árusító automata. Közel 50 összeadó gép állt rendelkezésre a pénztárszolgálatnál a bizonylatok naplózására.

„EZ VOLT – EZ VAN” 1970. május 1. Orosházán felvonul a régi lovasfogat és az új postai gépkocsi

(fotó: Tóth László)

1967-ben hat lófogatú szállítási részleg megszűnt (Bácsalmás, Gyoma, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas és Orosháza), helyettük a szállítást postai gépjárművek látták el. 1967. november 8-tól már mind a 17 csomagkézbesítő postán gépkocsival történt a csomagok házhoz kézbesítése. Fontos megjegyezni, hogy 1963-tól a gépjárműszolgálatot a postaigazgatóságok saját hatáskörbe vették. Akkor mindössze 48 gépkocsi és 93 motorkerékpár képezte a Szegedi Postaigazgatóság gépjárműparkját. 1967 végére már 79 gépkocsi, 7 munkagép és 194 motorkerékpár felügyelete tartozott a Szállítási Üzemhez.

Kellettek is ezek a járművek a műszaki és forgalmi feladatok zökkenőmentes ellátásához.

1967-ben különösen a hírlapterjesztés számai növekedtek. A terjesztett példányszám 8,3%-kal, az előfizetésben kézbesített példányszám 7,6%-kal, az árusított (eladott) példányszám pedig 12,3%-kal volt magasabb az előző évinél. A remittenda (eladatlan lapok) aránya 2,2%-os volt, az engedélyezett 3,5%-kal szemben. A Szegedi Postaigazgatóság a hírlapjutalék alapját képező bevételi tervét 105,7%-ra teljesítette, ez 109.364 millió Ft teljesítést jelentett. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére a magyar nyelvű szovjet lapok előfizetésének növelésére meghirdetett munkaverseny teljesítése országos viszonylatban is kimagasló volt. Az „Asszonyok” című lapnál 2586 előfizetéssel, a „Szovjetunió” című lapnál pedig 1277 előfizetővel emelkedett a lapot járatók tábora.

A postahelyek száma a Szegedi Postaigazgatóság területén a II. világháborút követően lényegesen nem változott, 330–335 között mozgott. Néhol egy-egy posta bezárására került sor, más helyen viszont új posta nyílt. 1967-ben 331 postahely volt a dél-alföldi régióban. A posták osztályba sorolását az 1958-ban kiadott 130.778/1. A utasítás szabályozta. Ez alapján a régió postáinak megoszlása a következő volt: megyei postahivatal 3, VI. osztályú posta 1, V. osztályú 10, IV. osztályú 29, III. osztályú 57, II. osztályú 145, I. osztályú 36, kirendeltség 3, valamint 47 fiókposta. A VI. osztályú posta létszáma 100 fő felett, az V. osztályú posták létszáma 51–100 fő között, a IV. osztályú posták 16–50 fő között, a III. osztályú posták 7–15 fő között, a II. osztályú posták 3–6 fő között, az I. osztályú posták pedig egy-két fővel dolgoztak.

Az emberek anyagi helyzete javult, az életszínvonal emelkedett. Ekkor már elérhetővé vált a családok számára a televízió-vásárlás. Igaz, a készülékek még csak fekete-fehér adás vételére voltak alkalmasak, de megnyílt a világ a televíziónézők számára. A rádió-előfizetések száma szintén emelkedett. Az embereket már nem elégítette ki a csak egy állomás vételére alkalmas vezetékes rádió. A postavezérigazgatóság is felismerte ezt, és a vezetékes rádió fejlesztésének leállításáról, majd a teljes megszüntetéséről döntött. A Szegedi Postaigazgatóság területén 1968. június 30-án a battonyai, tótkomlói, eleki, füzesgyarmati, szentesi, csongrádi és hódmezővásárhelyi vezetékes rádióhálózat lebontásával szinte teljesen megszűnt a vezetékes rádió. Csupán 8 kórházi góc maradt 102 hangszóróval és 1079 fejhallgatóval. Néhány év múlva azok is megszűntek, mert a kórházak már nem tartották igényt a posta ez irányú szolgáltatására.

Az 1960-as évek végétől a Szegedi Postaigazgatóságnak a két legnagyobb gondot a külterületi kézbesítés folyamatos ellátása, valamint a hírlapbetét kézbesítői járások állandó feltöltése jelentette.

Külterületi kézbesítői munkakörre nehezen akadt jelentkező, de ha akadt is, a szabadságok kiadása és a betegség alatti pótlás szinte megoldhatatlan feladat elé állította a postavezetőket és az igazgatóság szakembereit. Külterületen nem is a küldemények mennyisége volt a jelentős, hanem az a napi 30–40 kilométer, amelyet a kézbesítőnek be kellett járnia. A termelősövetkezetek megerősödésével a tanyak egy részét lebontották, de szétszórta még sok tanya megmaradt. Az esős időben és téli hóesésben szinte járhatatlan utakon nehéz feladat volt a küldemények címhelyre juttatása. A külterületi kézbesítők számtalan esetben az általános iskolás diákokra bízta a levelek célba juttatását, vagy a külterület valamelyik vegyesboltjában vagy italboltjában vártak olyan személyre, akire rá lehetett bízni egy-egy levél kézbesítését. Ebben az időben még a hét hat napján volt kézbesítés, és általános volt a hatnapos munkahét az egész népgazdaságban.

A hírlapkézbesítői munkakört a részmunkaidő, a vasárnapi munkavégzés, a hajnali kelés és a korai kézbesítés miatt nem tekintették a dolgozók hosszú távú céljuknak. Nagy volt a fluktuáció, amely a munka minőségére is kedvezőtlenül hatott. A postavezetők egy része a belterületi egyesített kézbesítőkkal próbálta a hírlapelőfizetés-gyűjtési tervszámokat elérni és postája munkaverseny-eredményeit teljesíteni.

1970. április 1-jétől a vezérigazgatóság elrendelte a személyzeti és munkaügyi osztály szétválasztását. A személyzeti osztály feladatkörébe a személyzeti munkán kívül az oktatás régiós irányítása is beletartozott. A munkaügyi osztály a munka- és bérügyi feladatokkal foglalkozott.

A szervezeti sémában megjelent a gazdasági igazgatóhelyettes munkakör, feladatkörébe a terv-, munka- és bérügy, az anyaggazdálkodás, a pénzügy, valamint a számvitel irányítása és felügyelete tartozott.

1970. december 1-jétől a Szegedi Postaigazgatóságon 13 osztály működött.

1. Az igazgató közvetlen irányítása alá tartozott:

- Jogi és igazgatási osztály (Joóné dr. Tihanyi Eleonóra): Igazgatási csoport, Üzembiztonsági csoport. Az igazgatási csoport felügyelete alatt működött a Kezelőiroda.
- Személyzeti osztály (Major Tibor)
- Belső ellenőrzési és üzemszervezési osztály (Dorogi Lajos)
- Titkos ügykezelés (n.a.)

2. Az üzemviteli igazgatóhelyettes (dr. Hódi István) irányítása alá tartozott:

- Postaforgalmi osztály (Kutasi József): Postakezelési csoport, Szállítási csoport, Hírlapcsoport. A postaforgalmi osztály felügyelete alatt működött a Posta Gépjármű Szállítási Üzem (Vigh László) a garázsokkal és műhelyekkel, valamint a posták és fiókposták.
- Távközlési osztály (Heine Károly): Hálózatfenntartási csoport, Berendezés fenntartási csoport, Távközlési forgalmi csoport, Műszaki nyilvántartó csoport. Az osztály felügyelete alá tartozott a három Megyei Távközlési Üzem.

3. Fejlesztési igazgatóhelyettes (Kopasz Flórián) irányítása alá tartozott:

- Fejlesztési osztály (n.a.): Postafejlesztési csoport, Távközlési fejlesztési csoport és a Dokumentációs részleg
- Beruházási osztály (Vojnár László): Beruházás előkészítő csoport, Beruházás lebonyolító csoport, Magasépítési csoport. Az osztály felügyelete alatt dolgozott a Területi tervezőiroda.
- Építési osztály csoporttagozódás nélkül (n.a.). Ide tartozott a Posta Hálózatépítő Üzem és a Posta Magasépítési Üzem.

4. Gazdasági Igazgatóhelyettes (dr. Viski Dániel) irányítása alá tartozott:

- Tervgazdasági osztály (dr. Fodor András): Terv csoport, Anyaggazdálkodási csoport. Utóbbi felügyelte a Szegei Postaigazgatóság területén lévő távközlési raktárakat.
- Számviteli osztály (Fikert Géza): Főkönyvi könyvelési csoport, Anyag és állóeszköz könyvelési csoport, Pénz- és pénztárszámadás felülvizsgáló csoport.
- Pénzügyi osztály (Gazdag József) (csoporttagozódás nélkül)
- Munkaügyi osztály (dr. Bodor János): Munkaügyi csoport, Szociális csoport

Gazdasági Hivatal (Viszkok Lászlóné): Gazdászati csoport, Bérszámfejtő csoport, gondnoksági feladatok ellátása, raktárak, étkezdék, óvoda.

1971-ben a kisposták dolgozói részéről kedvező fogadtatásra talált, amikor augusztus 1-jétől megszüntették a vasárnap 8–10 óra közötti nyitva tartást. Ebben a két órában minimális volt a forgalom. A posták pénztárszolgálatot nem láttak el, csak a távbeszélő-kapcsolásokat biztosították, valamint lehetőség volt értékcikkek vásárlására. Gondoljunk csak bele, hogy az egyszemélyes postáknál a hét minden napján dolgozni kellett! Közben népgazdasági szinten ebben az időben már felvetődött a 44 órás munkahét gondolata kéthetenkénti szabad szombat biztosításával. 1972. november 1-jétől be is vezették a 44 órás munkahetet. A kisposták dolgozói részére akkor még nem kéthetenkénti szabadszombattal, hanem 6 napos munkahéttel, azon belül szombaton csökkentett 8-tól 12 óráig tartó nyitva tartással biztosították ezt.

1971. november 1-jén az országban először a Szegei Postaigazgatóság területén, Kunszentmiklóson indult el a külterületi támpontos kézbesítés.

Támpontos külterületi kézbesítés beindítása Kunszentmiklóson, 1971. nov. 1. (Postamúzeum Fotótár)

21 ezer kataszteri hold területen 208 tanyát, és benne 693 lakost érintett az új kézbesítési rendszer. A területen 17 támpontot alakítottak ki a kövesutak mentén. A korábbi négy fő helyett egy fő végezte a kézbesítést. A beruházás 202 ezer Ft-ba került, amelyből 103 ezer Ft az UAZ gépkocsi ára volt. Az új kézbesítési rendszer napi költsége 364 forint volt. A külterületi kezelő a levélszekrényekhez naponta ugyanabban az időben ért oda, és nemcsak kézbesített, hanem küldemények felvételét is ellátta. Farkasinszki Lajos még harminc évvel a beindítást követően is büszkén vallotta, hogy ő volt az országban az első támpontos kézbesítő. A Posta számára is kedvező megoldást jelentett az új kézbesítési rendszer, amely a munkaerőigényes és létszám gondokkal küzdő kézbesítés helyett egy pontos és biztonságos kézbesítési forma lett. Az első évi kedvező tapasztalatok után egyértelművé vált, hogy ez a kézbesítési mód alkalmas a központi belterülettől távollévő tanyák, kis tanyaközpontok postai ellátására. Egy támpontos kézbesítő 3–4 hagyományos külterületi kézbesítőt váltott ki.

A Szegedi Postaigazgatóság rövid története

Lényegesen csökkent a kézbesítői létszám, és a gépkocsival kiváltott helyeken lótartrási átalányt sem kellett fizetni. A lakosság is megnyugvással vette tudomásul a megbízható kézbesítést. Az előzőeken túl a munkafegyelemre is kedvező hatással volt a gépkocsis kézbesítés bevezetése. Korábban sok fegyelmi vizsgálat volt az ittas kézbesítők miatt, ez szinte teljesen megszűnt. A támpontos kézbesítési rendszerre való átállás évekre feladatot adott az igazgatóság kézbesítési ügyekkel foglalkozó munkatársainak. A támpontos rendszer nem magyar találmány. Hazai bevezetése előtt a postai emberek tanulmányozták a különböző postaigazgatóságok gyakorlatát. Elsősorban a szocialista országok tapasztalataira alapozva az NDK-ban már bevált külterületi kézbesítést látták bevezethetőnek.

1973-ban az egész országot megmozgatta az irányítószám bevezetése. A Magyar Posta profi reklámmal készült az igénybevevők tájékoztatására. A gépesített levélfeldolgozásra való átállás előkészítése szükségszerűvé tette a címzésben az irányítószám bevezetését. Ebben az időben még 11 vonalvizsgálóval és szétosztó vizsgálóval rendelkező munkatársak irányították a küldeményeket. A Szegedi Postaigazgatóság is rendszeresen szervezett vonalvizsgálókat és versenyeket, hogy a tévirányítások száma minél alacsonyabb legyen, és az átfutási időt kedvezőtlenül ne befolyásolja egy-egy tévirányított, rossz fiókba behelyezett levél. Az irányítószámok bevezetése alapot adott az új góchivatalok, irányítási területek és irányítási körzetek kialakításához. A korábbi szállítási rendszer elsődlegesen az adott lehetőségekre – vasút, Volán – épített. Az új rendszer bevezetésekor az igazgatóságok gépjármű-ellátottsága már olyan szinten állt, hogy az új szempontok alapján tudták a távolsági járatok járatjelzőit összeállítani. A Szegedi Postaigazgatóság szállítási szakemberei ésszerűségi és gazdasági szempontok alapján akkor olyan jól megszervezték a szállítási hálózatot, hogy azon az elmúlt évtizedekben minimális változtatást kellett csak végrehajtani.

A Szegedi Postaigazgatóság szervezetében 1975. január 1-jétől megszűnt a fejlesztési igazgatóhelyettesi munkakör, és a korábbi 13 osztály helyett 16 osztály lett. A fejlesztési terület egy részét a távközlési és műszaki igazgatóhelyettes kapta meg, a többit pedig a gazdasági igazgatóhelyettesnek adták át. Az üzemviteli igazgatóhelyettes elnevezése postaforgalmi igazgatóhelyettesre módosult, de változás az irányítása alatti területen nem történt.

A Szegedi Postaigazgatóság történetének egyik legnagyobb fejlesztése a Tisza Lajos krt. és Kosuth Lajos sugárút találkozásánál a postaigazgatóság épülettömbjének megépítése, amely műszaki fejlesztéseket, telefon- és távgépíróközpontot, erősítőállomást is tartalmazott. 1977. január 21-én, pénteken délután 4 órakor Szegeden elhallgattak a távbeszélő-készülékek, hogy majd 45 perc múlva már újra az előfizetők rendelkezésére álljanak.

Az új igazgatási és műszaki épület kivitelezése, 1974. ápr. 19. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

A szegedi telefonközpont ünnepélyes átadása 1977. márc. 18. (ismeretlen fotós felvétele)

A többközpontos rendszer főközpontja a Püspök utcában felépült épületben kapott helyet. Kiskundorozsmán 400, Algyőn 400, a Tarján városrészben 1000 előfizető befogadására alkalmas mellékközpont létesült. Az új főközpont 11.000 állomás-kapacitással indult, majd fokozatosan bővült a végkiépítésig, 24.000 állomásig. A postapalota ötemeletes Püspök utcai szárnyában kapott helyet a kábelfogadó, az áramellátó gépház, az akkumulátor-telep, a rendező, a felügyelet, a manuális központ, a tudakozó, az LM Ericsson licenc alapján gyártott, ARF 102-es típusú helyi központ, az ARM helyközi automata, amely biztosította a szegediek részvételét az országos távhívásban, továbbá ebben a szárnyban helyezték el az adatátviteli berendezéseket és a táviróközpontot. A próbaüzem után az ünnepélyes átadás 1977. március 18-án Apró Antal, az országgyűlés elnöke, valamint a megye és város vezetőinek részvételével történt. A régi szegedi 7DU központ még felhasználható részeit a békéscsabai központ bővítésére és életben tartására használták fel.

1978. szeptember 15-én indult el Budapesten a Toshiba levélirányító berendezés, amely lehetőséget teremtett a gyors és pontos irányításra. Főleg a pályaudvari 2-es posták és az irányítási területek székhelyén lévő posták feldolgozási tevékenységét érintette ez kedvezően, ugyanis a beosztási irányok csökkentek, mert a gép a finombeosztás jelentős részét átvette.

1979-ben nagy megtiszteltetés érte a Szegedi Postaigazgatóságot. Szeged adott helyet a X. Országos Postás Konferenciának. A Közlekedéstudományi Egyesület Posta és Távközlési Tagozata égisze alatti ötszáz fős rendezvényre augusztus 17–18-án az újonnan átadott Szegedi Ifjúsági Házban került sor. A megjelenteket Pullai Árpád, akkori közlekedés és postaügyi miniszter is köszöntötte. Juhari Istvánné vezérigazgató-helyettes elmondta, hogy „A VI. ötéves tervben feladatunk a szolgáltatások javítása, fokozottabb fejlesztése, létszámnövekedés nélkül... A postaforgalom területén is javítani kell az ellátást. Több gépet, automatát, félautomatát kell beállítani a szolgálatba, hogy a manuális feldolgozást megszüntessük.” A bérszínvonal-emeléssel kapcsolatban elmondta, hogy az elmaradottságot a közeljövőben fel kell számolni. Növelni kell a főiskolai és egyetemi végzettségűek arányát. A konferencián a plenáris ülést követően négy szekcióban folyt tovább a munka. A postaforgalmi-, a távközlési-, a műsorszórási- és építési szakosztályok saját területük aktuális kérdéseit vitatták meg, és javaslatok születtek a tervteljesítés végrehajtására.

1979-ben 30 millió forintos beruházással megvalósult Békéscsaba I. posta új épülete a Szabadság téren. 1979. november 5-én történt meg az ünnepélyes birtokbavétel. A régi épület 52 éven keresztül szolgálta a várost, ezt az új postát hosszabb időre tervezték...

**Magyar–jugoszláv baráti találkozó
a Szegedi Postaigazgatóságnál, 1980. október 27–29.**

A kép jobb oldalán Joóné dr. Tihanyi Eleonóra és Rózsa István
látható (kép Joóné dr. Tihanyi Eleonóra tulajdona)

Az 1970-es évek végére külföld felé nyitott az ország, és nyitott a posta is. A Szegedi Postaigazgatóság Szeged testvérvárosai közül Turkuval (Finnország) és Szabadkával (akkor még Jugoszlávia) vette fel a kapcsolatot.

Az igazgatóság vezetői a kölcsönös látogatásokon és tapasztalatcserén kívül a kulturális- és sportkapcsolatok erősítését is fontosnak tekintették. A nagy hagyományokkal rendelkező Postás Művelődési Ház még a gazdasági világválság előtt épült, postatisztek és altisztek adományából. A művelődési házban színjátszó-, képzőművész- és zenei tagozat működött. Főleg a képzőművész-kör tagjainak festményeit tekinthették meg a testvértelépülések postásai.

A Szegedi Postaigazgatóság rövid története

Komoly múlt állt a postás sportolók mögött is. Már 1925-ben megalakult a Szegedi Postás Sportegyesület (bővebben a Múltidéző 2 című kötetben). A sportolók is rendszeres résztvevői voltak a testvérvárosi rendezvényeknek. Egy-egy találkozás alkalmával lehetőségük volt bemutatni, mit tudnak tekéből, futballból és más sportágakból.

A korábbiakban csak érintőlegesen említettük a munkaverseny-mozgalmat. Az 1950-es évektől az ország valamennyi kollektívája a szocialista munkaverseny-mozgalom különböző területein próbálta bizonyítani eredményességét. A Magyar Postánál az „Élüzem” és a „Kiváló Kishivatal” kiírása országosan egységes volt, központilag határozták meg a mennyiségi és minőségi elvárásokat. Teljesen más volt a helyzet a szocialista brigádmozgalomban. Ott minden brigád a saját területét, tagságát és lehetőségeit ismerve tehetett vállalásokat. A számszerűsíthető vállalások teljesítését az értékelésnél kedvezően bírálták el. A kultúra és a sport közösségépítő és -formáló szerepe szintén plusz pontokat hozott a brigádoknak. Az egyéni munkaversenyben a „Szakma Ifjú Mestere” és az „Ifjú Szakmunkás” versenyek jelentettek kihívást a fiataloknak. Több tehetséges fiatal ennek köszönheti „felfedezését”. Sokan ekkor kerültek kapcsolatba igazgatósági és oktatási dolgozókkal. Az erkölcsi és anyagi elismerés mellett a legjobbak ajánlatot kaptak tiszt- vagy főiskolai továbbtanulásra. Abban az időben még nagyon alacsony volt a diplomás postások száma. A fejlődés, a technikai haladás magasabb tudású, szakmájukat ismerő és szerető embereket igényelt. Az 1970-es években és az 1980-as évek első felében a Szegedi Postaigazgatóság területéről minden évben 5–6 dolgozó végezte el a Győri Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskolát. 1979-ben 72 postaszerv és 318 brigád 2926 fővel vett részt a szocialista munkaverseny mozgalomban. Természetes volt, hogy a Szegedi Postaigazgatóság is versenybe szállt a „Kiváló Igazgatóság” címért. Az értékelésnél a szolgáltatás színvonaláról, a gazdasági mutatók alakulásáról, a beruházási terv teljesítéséről, a műszaki fejlesztésről, a munkavédelmi és szociális helyzetről, az üzemi demokrácia megvalósulásáról, a munka- és üzemszervezési intézkedések alakulásáról, valamint a dolgozók szakmai és általános műveltségéről kellett számot adni.

A szocialista munkaverseny-mozgalom résztvevői jelentős segítséget nyújtottak az 1980-ban átadott szegedi postás–vasutas óvoda beindulásában is. 1980-ban Pullai Árpád közlekedési és postaügyi miniszter adta át a 200 kisgyermek befogadására alkalmas óvodát.

A szocializmus éveiben elvárás volt, hogy az üzemek, gyárak, különböző kollektívák május 1-jén felvonuljanak, és leróják tiszteletüket a dísztribünön ülők előtt. A Szegedi Postaigazgatóság dolgozói is állandó résztvevői voltak ezeknek a felvonulásoknak. Különösen büszkén lépkedtek a dolgozók, ha az élen haladó munkatársuk a „Kiváló Igazgatóság” táblával vonulhatott.

Postás-vasutas óvoda ünnepélyes átadása 1980

A lépcsőn állnak: dr. Bodor Jánosné óvodavezető, Lovász László MÁV-igazgató, Pullai Árpád miniszter, Rózsa István postaigazgató (kép Tóth László tulajdona)

A Szegedi Postaigazgatóság dolgozói az 1986. május 1-i felvonuláson

Az első sorban áll: dr. Lénárt László igh., Rózsa István igh., Gyimesiné dr. Etsedy Sarolta igh., Selep Ágnes, Olajos Árpád (fotó: Molnár Franciska)

1982. január 1-jétől a posta is átállt a 40 órás ötnapos munkahétre. A napilapokat azonban szombaton is kézbesíteni kellett. A hírlapkézbesítők rendszeresen vasárnap-hétfőn kapták meg szabadnapjaikat, az egyesített kézbesítőknél és a külterületi kezelőknél vegyes volt a megoldás. Részben alkalmi munkavállalók foglalkoztatásával, részben járásösszevonásokkal történt szombaton a hírlapkézbesítés. Utóbbi esetben a szombaton szolgálatot ellátó kézbesítő vasárnap mellett a hétfői napot is szabadnapnak kapta.

A Szegedi Postaigazgatóság 1983-ra tudta befejezni az átállást a támpontrendszerű külterületi kézbesítésre. A támpontok és gépkocsik beszerzése költségigényes volt, a támpontok elhelyezésének engedélyezése pedig időigényes. 1982-ben Borota, Tompa, Nyárlőrinc, Csengőd, Hetényegyháza és Pusztaszer közigazgatási külterületén valósult meg a támpontos kézbesítés.

Az országnak és ezen belül a postának egyik legnagyobb gondot a távbeszélő-hálózat hiányosságai, a manuális távbeszélőközpontok és a rossz telefonellátási helyzet jelentette. A Dél-Alföldön az 1970-es évekig csak a három megyeszékhelyen volt automata telefonközpont. Az anyagi lehetőségek korlátozottsága miatt nagyon lassan indult be a gépesítés. A három megyeszékhelyet Hódmezővásárhely, Makó, Csongrád, valamint Szeged és Békéscsaba környéki települések követték. (Kiskundorozsma, Balástya, Szatymaz, Békés, Újkígyós). 1982-ben Baja és Kiskunhalas automata központ szerepelt a beruházási tervben, de anyagiak miatt az is csak késéssel valósult meg. A nemzetközi távhívás lehetősége 1982-ben még csak a szegedi és kecskeméti körzetben volt meg. 1990-ben a Posta három részre válásakor még sok településen nem volt biztosítva az országos távhívás.

1984-ben került sor Szegeden és környékén az első sorozatú telefonkötvény kiadására. A Magyar Posta 310 millió Ft értékben tervezett kötvényt kibocsátani. A gazdálkodók 15, magánszemélyek 12 év alatt részletekben kapják vissza a kötvény értékét és a mindenkor esedékes 7%-os kamatot. Gazdálkodóknak 100 ezer Ft, magánszemélyeknek 25 ezer Ft volt egy kötvény, amelyért a Posta vállalta, hogy legkésőbb 1986. december 31-ig telefont szerel fel. Még abban az évben elkezdődtek a bekötések. Év végére 901 új előfizetőnél szólalt meg a telefon. A kötvényen túl a telefon bekötésekor un. „belépési díjat” kellett fizetni, amely 7 ezer Ft volt a kötvényeseknek, a kötvénnyel nem rendelkezőknek pedig 14 ezer Ft. A kötvényértékesítés eredményeként 1985 év végére 2040 darab telefont kötöttek be. Június 13-án az igazgatóság gazdasági igazgatóhelyettese tájékoztatta a sajtót az újabb telefonkötvény kibocsátásról. 125 millió forint névértékben volt lehetőség a jegyzésre. Egy-egy kötvény 25.000 forintos címletben készült. Június 16-tól a kötvényforgalmazás elindult. A kötvénykibocsátás eredményeként tovább bővült a szegedi központ és a hálózat. Szegeden és a vonzáskörzetében lakók telefonhoz jutása kedvezően alakult.

Az 1980-as években a technikai fejlődés felgyorsult. 1985-ben az ország három postáján volt nyilvános telefax, Budapest 4-es postán, Győrben és Szegeden. Az íróasztal nagyságú szerkezetet a telepítést követő 1–2 évben sokan megcsodálták. Főiskolások, középiskolások jöttek megnézni az új berendezést. Szintén 1985-ben adódott rá lehetőség, hogy a Szegedi Postaigazgatóság munkába állítson néhány számítógépet. Ezek között voltak nagyon egyszerű kis Commodore gépek, amelyeknek a monitora egy kisképernyős szovjet televízió volt. Később látványos fejlődés történt e területen is. 1988-ban az országban először Szegeden, az 1. sz. postán helyeztek üzembe olyan számítógéppel támogatott felvételi rendszert, amely a gépeket hálózatba fogta össze. Ez a rendszer képezte az alapját a később általánosan elterjedt „Egri rendszernek.”

1986. március 1-jétől ismét bevezették a körzeti postahivatali rendszert. Bács-Kiskun megyében hét (Baja 1., Kalocsa, Kecskemét 1., Kiskőrös, Kiskunfélegyháza 1., Kiskunhalas, Szabadszállás), Békés megyében hat (Békéscsaba 1., Gyula 1., Mezőkovácsháza 1., Orosháza 1., Szarvas, Szeghalom), Csongrád megyében négy (Hódmezővásárhely 1., Makó 1., Szeged 1., Szentés 1.) postahivatal lett körzeti posta. 1990. február 28-án megszűnt Szabadszállás, mint körzeti posta, szerepét

A Szegedi Postaigazgatóság rövid története

Kerekegyháza vette át 1990. 03. 01-jétől. 1994. 01. 31-én a kerekegyházi körzetet összevonták a kecskeméti körzettel, Kecskemét 1. székhellyel. A körzeti postahivatali rendszer közvetlen felelősséget jelentett. A körzeti posta kötelessége volt a személyzeti- és munkaügyek intézése, a folyamatos munkavégzés megszervezése, biztosítása. A megyei rendszeres helyettesek átkerültek a körzeti posták létszámába, irányításuk is onnan történt.

A postai gépjárművek száma a távolsági járatok saját eszközzel történő megvalósítása miatt, valamint a támpontos kézbesítés hatására jelentősen megnőtt. Az Öthalmi úti telep már kicsinek bizonyult, ezért 1987-ben a Posta megvásárolta az északi iparövezetben lévő DÉLÉP II-es telephelyet. Az 5200 négyzetméteres szerelőcsarnokkal, irodaépülettel és nagy területtel rendelkező ingatlan lehetőséget biztosított a postai járművek és a távközlési berendezések megfelelő tárolására, karbantartására.

1990. január 1-jén a Magyar Posta három részre vált (posta, távközlés, műsorszórás). A Szegedi Postaigazgatóságnál a gyakorlatban ez csak kétfelé válást jelentett: Magyar Posta Vállalatra és Magyar Távközlési Vállalatra. A műsorszórási hatáskörök már előtte sem voltak a postaigazgatóság hatáskörében. A szétválás nehéz folyamat volt. Dolgozókat kellett migrálni a megfelelő helyre. Az ingatlanokat és a tárgyi eszközöket is meg kellett osztani. A vezérigazgatósági szinten megkötött szindikátusi szerződés tartalmazta, hogy kinek mi a feladata, illetve a kölcsönösen egymásnak nyújtott szolgáltatások számlázása miként valósuljon meg. A manuális távbeszélő-szolgáltatáshoz szükséges létszámot például a posta biztosította a távközlés részére. A távirat, mint küldeményfaj a távközléshez került, de azok kezelését meghatározott díjtételért a posta dolgozói végezték. A postahivatalok épületei általában a postához kerültek. Egyedül Tompán nem érte el a posta tulajdoni hányada az 50%-ot, így ott a postahivatal helyiségét a távközléstől kellett bérelni. Az esetek döntő többségében a távközlés bérelt kisebb-nagyobb területeket a postától. Az igazgatóság épületének megosztása aránylag könnyen ment. A Szegedi Postaigazgatóság megalakulásától a Tisza Lajos krt. 43. szám alatt működött.

A postaigazgatóság Tisza L. krt. 43–45. sz. alatti épülete

(fotó: Lovászi József, 1991)

Ez a hozzá tartozó, Tisza Lajos krt. 45. szám alatti saroképülettel együtt a postáé lett. Az 1976-ban elkészült, Tisza Lajos krt. 41. szám alatti „üvegpalatát” és a hozzá kapcsolódó műszaki szárnyat a Távközlési Vállalat kapta meg.

Balra: az új igazgatósági épülettömb, Tisza Lajos krt. 41., ma távközlési tulajdon (Postamúzeum Fotótár)

A Szegedi Postaigazgatóság rövid története

1990. január 1-jétől - a távközléstől való elválás után - a Szegedi Postaigazgatóság is új szervezeti formában működött tovább. A Postaigazgatóság vezetője Gyimesiné dr. Etsedy Sarolta maradt.

1. Igazgató felügyelete alatt működött:

- Jogi és igazgatási osztály (dr. Szániel Ágnes)
- Belső ellenőrzési csoport (Thuróczy Zsoltné)
- Számítóközpont (Nagy Róbert)

2. dr. Lénárd László postaforgalmi igazgatóhelyetteshez tartozott:

- Postaosztály (Tóth László)
- Hírlaposztály (Hrabovszky Mátyásné)
- Postaforgalmi ellenőrzési és üzembiztonsági osztály (dr. Balla Ferenc)
- Beruházási osztály (Szegvári Tamás)

3. A gazdasági igazgatóhelyettes (dr. Paragi Ilona) felügyelete alatt volt:

- Közgazdasági osztály (Angyal Jánosné)
- Számviteli osztály (Györkeiné Lipták Zsuzsanna)
- Munkagazdasági osztály (Lakatos Albert)

Gazdasági Iroda (Hajnal Lászlóné)

Gépjármű Szállítási Üzem (dr. Hajász Bertalan)

Területi Oktatási Központ (Nagy Istvánné)

1992-ben történt az új szervezetet érintő első változás, amikor az igazgatóság önálló marketing előadói munkakört létesített. A posta monopolhelyzetének megszűnése és a gazdasági szervezetek, versenytársak gyarapodásával a postán belül is felértékelődött a marketingmunka szerepe.

1994-ben alakult meg a Szegedi Postaigazgatóságon a Marketing és minőségellenőrzési osztály (Kasper Edit)

A megalakulás fő oka, hogy 1990-től a gazdasági-társadalmi változások következtében jelentősen átalakult a gazdasági szervezetek struktúrája. A korábbi állami tulajdon helyébe fokozatosan a valódi tulajdonosi érdekeket érvényesítő magánszektor lépett. A postának is újra kellett gondolnia kapcsolatát a nagyfogyasztókkal. A piaci kihívásokra gyorsabban és új szemlélettel kellett reagálni. A Szegedi Postaigazgatóság életében is egyre nagyobb teret kapott az üzleti vállalkozás és a minőség. Az igazgatóság munkatársai 1994 tavaszán saját fejlesztéssel kidolgozták a „Posták Komplex Minősítési Rendszerét.” Ez magában foglalta az ügyfelek által közvetlenül észlelt minőségi mutatókat és a posta belső munkájában használatos mutatókat. 1994–1995-ben három megyére kiterjedő nagyszabású ügyfélelégedtség-mérés volt. Ez a magánügyfelek és a nagyfeladók elégedettségének és véleményének összegyűjtését és elemzését foglalta magában. Településenként eltérő volt a posta szolgáltatásainak minősítése. Magánügyfeleknél 3,9–4,2 közötti átlag jött ki, nagyfeladóknál 3,8–4,3 között mozgott a szolgáltatások színvonalának megítélése. A legmagasabb értéket mindkét csoportban a posta megbízhatóságára adták a minősítők (4,2 illetve 4,3).

1990 áprilisától a postás dolgozókat is bevonták a biztosításkötésbe. Az 1991 májusában indult kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási kampányban a Szegedi Postaigazgatóság érte el a legjobb eredményt. A dolgozók 30.000 biztosítást kötöttek.

1993 áprilisában valamennyi postáját és fiókpostáját számítógéppel látta el a Szegedi Postaigazgatóság. Ekkor a számla- és nyugtaadási kötelezettség miatt lehetősége volt az igazgatóságnak az adó terhére számlaadó gépeket beszerezni, 100.000 forint összeghatárig. Az igazgatóság vezetése számítógépek vásárlása mellett döntött. Csupán 3.500 forinttal kellett saját fejlesztési keretből kiegészíteni a számítógépek beszerzését. Országosan egyedülálló volt ez a gépesítés.

A postaigazgatóság vezetői jól látták, hogy az informatikáé a jövő, és a gépbeszerzés az első lépés a számítógépek megismertetése és alkalmazása terén. 1996-tól ezekre a számítógépekre kézi-pénztár- és főpénztárvizsgálatot segítő program került, valamint a kereskedelmi áruforgalom elszámolása is ennek segítségével készült.

Az új technika és technológia egyre magasabban képzett szakembereket igényelt. A Szegedi Postaigazgatóság mindig figyelemmel kísérte a szakoktatást. A belső munkaerő-utánpótlás érdekében segítette a dél-alföldi területen lévő postaforgalmi szakközépiskolákat. 1972-ben Mórahalmon nyílt az első ilyen iskola, amely 1977-ben Kistelekre költözött. Közben 1976-ban Sarkadon is beindult a postaforgalmi szakközépiskolai oktatás. 1978-ban Baján, majd 1989-ben Kecskeméten vette kezdetét ez a középfokú végzettséget adó képzés. Műszaki területen telefonszerelő és hálózatépítő szakmunkások képzése folyt a három megyeszékhelyen. A kézbesítői munka minőségének javítására 1983-tól lehetőség adódott, hogy a kézbesítők szakmunkás képzettséget szerezzenek. Aki elvégezte, az magasabb fizetési kategóriába került, mint a csak kezelői tanfolyami végzettséggel dolgozó társaik. A szakmai alap- és középfokú tanfolyami oktatásokat a Szegedi Posta Oktatási Központ tanárai végezték. Az oktatás és a szakmai területek együtt gondoskodtak a továbbképzésekről, valamint egy-egy új technikai megoldás bevezetésekor a dolgozók felkészítéséről. A postaigazgatóság vezetője a Területi Oktatási Központ vezetőjétől évente beszámolót kért az elvégzett munkáról és a beiskolázási tervről. 1994-ben 425 postaforgalmi tiszti végzettséget igénylő munkakör volt a Szegedi Postaigazgatóság területén. A dolgozók 35%-a (147 fő) nem rendelkezett ezzel a végzettséggel. 42 fő korára való tekintettel mentességet kapott a tiszti tanfolyam elvégzése alól, de a többségnek tanulnia kellett. A helyzetet könnyítette, hogy 1975-től minden évben kihelyezett tiszti tanfolyam indult Szegeden. A postaigazgatóság nagy tudású szakembereinek is kihívás volt az oktatás. A hallgatók egy része alapos gyakorlati tudással rendelkezett, és az évek óta elméleti síkon mozgó tanároktól komoly felkészülést igényelt a megfelelő helytállás.

1993. december 31-én az illetékes miniszter a Magyar Posta Vállalatot egyszemélyes részvénytársasággá alakította. Az 1994. január 1-jétől létrejött Magyar Posta Rt. megalakulásával egyidőben a dél-alföldi területen megalakult a Postaautó Szeged Kft., járműfenntartási profillal. Ugyancsak e naptól a Szegedi Postaigazgatóság területén kizárólagos postai tulajdonban megalakult a Délhir Rt., amely ettől fogva a hírlapárúsítást szervezte és bonyolította a dél-alföldi régióban. Az előfizetői példányokat továbbra is a posta kezelte és kézbesítette. Még ebben az évben a megyei lapok kiadói terjesztésbe vételével hatalmas piacvesztést szenvedett el a postaigazgatóság. Akkor ennek havi 37%-os csökkenés lett a következménye. A hírlapkézbesítői járásokat újra kellett szervezni, és több helyen megszűntek a külön járások. 1995. január 1-jétől bevezették az új hírlapkézbesítői bérrendszert, az előfizetői állomány megtartása és emelése érdekében. A járásösszevonások miatt a járások útvonala megnőtt, emiatt több kézbesítő óraelfoglaltsága emelkedett, de természetesen a bére is nőtt. Szintén január 1-jétől a Magyar Posta Rt. szervezetén belül létrejött a Hírlapüzletági Igazgatóság, feladata az előfizetéses hírlapterjesztés országos irányítása volt.

1994. január 1-jétől megszűnt a havi formában vezetett pénztárszámadás, a posták áttértek a napi számadásra. Ez lehetővé tette a posták pénzforgalmának folyamatos nyomon követését, és lehetőség nyílt a likviditás-menedzselésre. A kiadott készpénzmaradvány-keretek betartását következetesen számon kellett kérni a postáktól, csak rendkívül indokolt esetben kaptak lehetőséget saját keretük túllépésére. 1994. augusztus 1-jétől – az országban elsőként – a Szegedi Postaigazgatóság minden postája számítógépen (is) készített és távközlési úton továbbított napi pénztárjelentést. A rendszerrel tovább nőtt a számítástechnikát megismerő és alkalmazni tudó dolgozók száma, valamint több házi kimutatás vezetése megszűnt, ami papír- és élőmunka-megtakarítást eredményezett.

A Szegedi Postaigazgatóság rövid története

A Szegedi Postaigazgatóság területén 1990 után jól működött a belső érdekeltségi rendszer. Alkalmas volt többletfeladatok vállalásának ösztönzésére és a minőségi munkavégzés elismerésére. 1992 és 1996 között átlagban évi 210 millió forint volt a kifizetett ösztönző.

1996-ban 1044 belterületi kézbesítő teljesített szolgálatot a Dél-Alföldön. 33-an gyalogosan, 1006-an kerékpárral, öten pedig motorkerékpárral járták végig naponta a körzetüket. A 282 külterületi kezelő közül 72 volt kerékpáros, 39 motoros, 1 lovas, 170 kezelő pedig 142 gépkocsival járt. Ebben az évben 391 előreszállító láda várta a kézbesítőket, a külterületi kezelők pedig 3135 támponton 15.795 levélszekrénybe kézbesítettek.

1997. február 28. fekete dátumként vonult be a posták életébe. A Postabank körüli pánikhangulat következtében a betétesek megrohamozták a postákat, hogy kivegyék megtakarított pénzüket. Csak egyet lehetett tenni, kielégíteni az ügyfelek igényét. A Szegedi Postaigazgatóság területén dolgozó postavezetők és munkatársak megértették a helyzet diktálta követelményeket, és zokszó nélkül, teljes felelősségtudattal, nagy önállósággal és rugalmasan végezték feladatukat, a fizikai lehetőségek határai között. Több posta órákkal a hivatalos zárási idő után tudott csak bezárni, több munkatárs éjfélig dolgozott. A következő, szombati napon szerencsére már csak a városok „főpostái” voltak nyitva, így az igazgatóság koordinálásával és segítségével ezt a napot is zökkenőmentesen átvészelték a posták. A pánikhangulat csökkentése érdekében rengeteg pénzt kellett utaztatni és operatív intézkedéseket kellett hozni. Március 4-re lement a roham, és minden visszaállt a régi kerékvágásba. Akik akkor részt vettek ebben a munkában, biztos, hogy sohasem fogják elfelejteni.

1996-ban még 15 CB- és 3 LB-központ üzemelt a Szegedi Postaigazgatóság területén. 1997-ben viszont az utolsó kézikapcsolású központot is leszerelték. A távközlés számára tovább nem kellett ezt a szolgáltatást nyújtani. A manuális kapcsolás végleg a múlté lett. Helyette automata központok távhívással biztosították a telefonkapcsolatot. A postákon még néhány évig nyilvános telefonállomások működtek, de a távközlési szolgáltatók egymás után mondták fel a telefonfülke-bérletet, és teljesen kivonultak a postákról.

1997-től a vezérigazgatóságnál üzletági irányítási rendszert vezettek be. Ehhez a területi igazgatóságok szervezeti felépítése is igazodott. (Szervezeti ábra az 5. mellékletben!)

A Szegedi Postaigazgatóság vezetője továbbra is Gyimesiné dr. Etsedy Sarolta maradt. Hálózatüzemeltetési igazgatóhelyettest akkor nem neveztek ki (csak 1998-tól Tóth Lászlót), a gazdasági igazgatóhelyettes Nagy Róbert volt. A szervezeti felépítés:

- Jogi és igazgatási osztály (dr. Szániel Ágnes)
- Belső ellenőrzési önálló csoport (Thuróczy Zsoltné)
- Informatikai önálló csoport (később kinevezett vezetője Bálint Csaba)
- Személyzetfejlesztési önálló csoport (Szabó Jenőné dr.)
- Küldeményforgalmi osztály (Katona Sándor)
 - Küldeményforgalmi csoport (Kaszper Edit)
 - Hírlap csoport (vezetője: Grandpierre Zoltán)
 - Kereskedelmi csoport (vezetője Kovácsné Nyíri Erika)
- Pénzforgalmi osztály (Szűcs Ibolya)
 - Pénzforgalmi csoport (Juhászné Ördög Tünde)
 - Megtakarítási és biztosítási csoport (Veres Éva)
- Hálózatüzemeltetési osztály (Tóth László)
 - Kezelési csoport (Túri István)
 - Feldolgozási és szállítási csoport (Andóczy Balog Mária)
 - Minőségbiztosítási csoport (Takács Ágnes)

- Üzemeltetésellenőrzési osztály (Kovács István)
 - Biztosi csoport (Szitás István)
 - Vizsgálati és kártérítési csoport (Kenéz Mihály)
 - Vagyonvédelmi csoport (Télessy Péter)
 - Hiánylati csoport (Dicső Mária)
- Beruházási és beszerzési osztály (Pap Gyula)
 - Beruházás-előkészítő és ingatlangazdálkodási csoport (dr. Schüller Ferencné)
 - Beruházási és fenntartási csoport (később kinevezett vezetője Karsai Ferenc)
- Közgazdasági osztály (Váradi Gabriella)
 - Terv csoport (Mészáros Zoltán)
 - Pénzügyi csoport (Urbán Zoltánné)
- Számviteli osztály (Szélné Tóth Ibolya)
 - Főkönyvelői csoport (Frányó Erika)
 - Eszköznyilvántartó csoport (Petrács Péterné)
- Emberi erőforrás-gazdálkodási osztály (Mihalecz Józsefné)
 - Munkaerő-gazdálkodási csoport (Pozsgainé dr. Bajomi Nagy Erzsébet)
 - Bérgazdálkodási csoport (1998-tól később kinevezett vezetője Vér Ilona)
 - Szociális és munkavédelmi csoport (Olajos Árpád)
- Kezelő iroda (Szásziné Tóth Rozália)
- Gazdasági Iroda (Hajnal Lászlóné)
 - Általános csoport (Hajnal Lászlóné)
 - Gazdászat (Pappné Makhult Judit)
 - Gondnokság (Kardos András)
- Területi Oktatási Központ (Nagy Istvánné)
- Bérszámfejtési és társadalombiztosítási ellátási osztály (Géczy Istvánné)
- Számadásfelülvizsgáló iroda (Kovács Éva)
- Számítóközpont (Szanyi Géza)
 - Fejlesztési részleg (Ferencz Gyula)
 - Termelési és üzemeltetési részleg (Papp Sándor)
- Postai Gépjármű Szállítási Üzem (Kovácsné Gyöző)
 - Általános osztály (Simainé Forrás Ildikó)
 - Forgalmi osztály (Samu József)
 - Szegedi Garázs (Góré István)
 - Békéscsabai üzemegység (Lukács Endre)
 - Kecskeméti üzemegység (Kuli Zoltán)
 - Kiskunhalasi üzemegység (Ócsai Béla)

1998. április 22–24. között Kisteleken bonyolították le az Országos Szakmai Tanulmányi verseny postaforgalmi döntőjét. A verseny színhelye az Árpád Fejedelem Gimnázium és Postaforgalmi Szakközépiskola volt. A versenyen az ország különböző iskoláiból összesen húszan vettek részt. Az elérhető maximális pontszámhoz képest 74%-os átlagot értek el a versenyzők. Ez azt jelentette, hogy valamennyien jól felkészültek és közel azonos szintű tudással bírtak. Iskolájuktól mind a húszan megkapták a jeles minősítésű végbizonyítványt. A versenyt Szántó Zsuzsanna, a kecskeméti Kandó Kálmán Szakközépiskola tanulója nyerte. Az eredményhirdetés Szegeden, a városháza dísztermében volt.

1998 májusának utolsó hetében az akkor még postai tulajdonban lévő Délhír Postai Hírlapkereskedelmi Rt. vezetője bejelentette, hogy június 2-től 46 munkatársával együtt átlép a konkurens kft.-hez. Ehhez hasonló lépések más területen is voltak. Nyilvánvaló volt, hogy a Magyar Posta eladja a hírlapterjesztő hálózatát, ilyen és más eszközökkel is igyekeztek a postai tulajdonban lévő hírlapterjesztő hálózat piaci pozícióit gyengíteni. Június 16-tól dr. Festő-Szabó Judit (volt postás dolgozó) lett a DÉLHÍR Rt. igazgatója. Kiadókat egyformán kezelő, semleges lapterjesztési magatartást, ügyfélbarát munkát ígért.

1998 decemberében Szegeden a Szállítási Üzem egy üresen álló részén hat munkatárssal megkezdte működését a szegedi postaigazgatóság „Elektronikus postaközpont”-ja. A piaci verseny erősödése miatt indokolt volt ez a fejlesztés. A nagyfeladók részére komplex szolgáltatást végzett, ami a posta megítélését kedvezően befolyásolta, és egyfajta garanciát is jelentett, hogy a legnagyobb feladók nem hoznak létre önálló „levélgártást”, és nem szerveznek saját kézbesítő hálózatot. Az EPK a kapott elektronikus adatbázisból leveleket, számlákat, térítvevényeket állított elő, majd borítékolás után továbbította azokat a postai kezelésbe. Budapest és Győr után ez volt az országban a harmadik elektronikus postaközpont.

Az igazgatóváltás bejelentése, 1999. jún. 6.

A képen: Gyimesiné dr. Etsedy Sarolta, Patay Ágnes humán erőforrás főigazgató, Széllné Tóth Ibolya, Tóth László (fotó: Lovászi József)

1999. január 1-jétől Gyimesiné dr. Etsedy Sarolta igazgatóasszonyt megbízták, hogy a Szegedi Postaigazgatóság vezetése mellett irányítsa a Budapesti Postaigazgatóság munkáját is. Hat hónapig párhuzamosan vezette a két igazgatóságot. Ez azt jelentette, hogy négy-öt napot Budapesten, két-három napot Szegeden töltve, munkatársaira támaszkodva, egyforma felelősséggel intézte mindkét igazgatóság sorsát. A Budapesten bevált, Szegeden is alkalmazható eljárásokat továbbadta és fordítva. 1999. július 1-jétől már „csak” budapesti igazgató volt. Helyette Széllné Tóth Ibolyát bízták meg a Szegedi Postaigazgatóság vezetésével.

Az ezredforduló környékén az Európai Unióhoz való csatlakozás szándéka, a globalizáció és a piac liberalizálása megkövetelte, hogy a posta sok területen szakítson régi személetével, és rugalmasabban alkalmazkodjon a kialakult helyzethez. A Magyar Posta célkitűzése az volt, hogy az egyre élesebb piaci versenyben továbbra is meghatározó szereplő maradjon. Ezt szem előtt tartva kellett a Szegedi Postaigazgatóságnak is felkészíteni munkatársait a kihívásokra. 1999. április 22-én Szegeden dr. Krupánics Sándor vezérigazgató elmondta, hogy adminisztratív eszközökkel nem lehet sikeres egy cég. A rendszerváltozás óta a piaci verseny kiszélesedésével a posta részesedése már most is jelentősen visszaesett. Mielőbb lépni kell. A dolgozók szemléletváltását az ebben az évben megtartott „Küldetés” előadássorozattal is igyekezett a vezetés új alapokra helyezni.

Említést érdemel a 2000. február 1-jén kezdődött, február 15-ig tartó vasutassztrájk. Ez már nem az első volt a vasutasok történetében, de ilyen hosszán még egyszer sem tartott. A posta szállítási hálózatát teljesen át kellett szervezni, és mind a gyűjtő-, mind a terítő oldalon biztosítani kellett az anyagok célba juttatását. Budapesten több esetben csak kész zárlatok közvetítése zajlott, de jó szervezéssel, valamint a szállítási és feldolgozási munkatársak kedvező hozzáállásával sikeresen

elmúltak ezek a napok is. A postás dolgozóknak a vezetéssel sohasem volt olyan vitájuk, amelyet tárgyalással ne tudtak volna rendezni, így postásstrájk sem volt.

Az informatika rohamos fejlődésének hatására az emberek számítástechnika és Internet iránti igénye is nőtt. Többen anyagi okok miatt nem engedhették meg maguknak, hogy saját számítógépes konfigurációt vásároljanak. A posta, mint a „hírek továbbítója”, ekkor lehetőséget kapott, hogy az országban néhány település postáján nyilvános „Teleposta-házat” üzemeltessen. A kézikapcsolású telefonközpontok megszűnése miatt hely volt bőven. A Szegedi Postaigazgatóság területén 2000 júniusában Bácsbokod, Csorvás, Földeák, Kevermes és Vésztő posta kapcsolódott be a teleház-programba. A kezdeti érdeklődés után nemsokára a lakossági igény alábbhagyott: a számítógép ára elérhetőbbé vált, az emberek saját gépet vettek, a teleposta-házak kihasználatlanság miatt néhány év múlva megszűntek.

2000-ben, a magyar államiség 1000 éves évfordulóján a Postamúzeum egy vándorkiállítást indított országos körútra. A Dél-Alföldön augusztus 16-tól 19 településen láthatták a kiállítást az érdeklődők, 17 helyen postán, Gádoroson és Nagyszénáson pedig a művelődési házban. Október 22-én a Duna kellős közepén, a Géderlak–Paks közötti kompon adták tovább a Szegedi Postaigazgatóság vezetői a vándorkiállítás anyagát a Pécsi Postaigazgatóságnak.

2001-től az informatikai fejlesztés lehetővé tette, hogy január 17. és április 5. között 74 posta gépes postaként működjön tovább. Kecskemét 7. sz. posta volt az első, és Kecskemét 2. sz. posta zárta a sort. Első körben döntően III. és IV. osztályú és városi felvevő posták kaptak gépet, tekintettel a felvett küldeménymennyiségre. Az igazán nagy forgalmat lebonyolító postáknak még egy évet várniuk kellett az IPH (Integrált Posta Hálózat) megvalósulására. 2002. január 24-én Orosháza 1. sz. posta nyitotta a sort, és Makó 1. sz. posta zárta 2002. november 22-én. 2003-ra maradt a három megyei posta és öt városi 1-es posta.

2001. június 12-én az országgyűlés elfogadta a postai tevékenységnek is új jogszabályi keretet adó 2001. évi XL. törvényt a hírközlésről. Ez a törvény már az Európai Parlament és Tanács irányelveivel összhangban készült. A Magyar Postának piaci körülmények között biztosítania kellett és kell azokat a minőségi elvárásokat, amelyek a többi tagállamra is vonatkoznak. 2004-re, hazánk Európai Unió csatlakozása idejére minden település belterületén meg kellett oldani 2 kg-ig a postai küldemények, 10 kg-ig pedig a csomagok házhoz kézbesítését. Meghatározta a törvény az egyetemes szolgáltatóra vonatkozó előírásokat. A törvényt a kormány 254/2001. (XII.18) Korm. rendelete egészítette ki, amely a postai szolgáltatások ellátását szabályozta.

A Szegedi Postaigazgatóság területén 2002-ben 1141 belterületi kézbesítőjárás volt, ebből három gyalogos, 1133 kerékpáros és öt motorkerékpáros. Külterületi kezelői járás 244 körzetben volt, amelyből 52 kerékpáros, 50 motorkerékpáros, 141 gépkocsi és 1 lovas kézbesítő volt. Külterületen 5 VW T4-es, 63 Skoda Pick Up gépkocsi, 72 Lada Niva és 1 db MB 308D gépkocsi teljesített szolgálatot. 3118 támponton 8277 régi típusú (fém) és 5156 új típusú (műanyag) levélszekrénybe

A millicentenáriumi vándorkiállítás átadása a Pécsi Postaigazgatóság vezetőinek, 2000

A képen: Tóth László szegedi igazgatóhelyettes, Krutki Józsefné dr. pécsi igazgató, Széllné Tóth Ibolya szegedi igazgató, dr. Horváth Sándor pécsi igazgatóhelyettes
(fotó: Lovászi József)

történt a kézbesítés. Az egyetlen – Gátéren szolgálatot teljesítő – lovaskézbesítőnek postai tulajdonú kétkerekű homokfutó állt/áll a rendelkezésére, a ló a saját tulajdona.

Kulik István, az ország utolsó lovas kézbesítője
(fotó: Lovászi József, 2001)

Új típusú műanyag támponti levélszekrények
(fotó: Lovászi József, 2002)

A postai egyesített kézbesítőkön kívül ebben az időben még 174 hírlapkézbesítő-, valamint 96 csomagkézbesítő járás volt.

A változásokkal együtt a postának is folyamatosan törekednie kellett a jogszabályok betartására, és közben meg kellett újulnia. 2002-től változott a Magyar Posta felsővezetése és a stratégiai elképzelései is eltértek a korábbiaktól. A vezérigazgatóság szervezete is módosult. 2002. március 1-jétől a Szegedi Postaigazgatóság új szervezeti felállásban működött tovább. (Ábra a 6. mellékletben!)

1. Az igazgató Széllné Tóth Ibolya volt, az irányítása alá tartozó szervezeti egységek:
 - Jogi és igazgatási Osztály (Tóthné dr. Szániel Ágnes)
 - Belső ellenőrzési önálló csoport (Thuróczy Zsoltné)
 - Folyamatszervezési és minőségbiztosítási osztály (Vass Kálmán)
 - Beruházási és ingatlangazdasági osztály (Rózsa Jánosné)
 - Technológiai biztonsági osztály (Szítás István)
 - Humán erőforrás osztály (Pozsgainé dr. Bajomi-Nagy Erzsébet)
 2. A hálózatüzemeltetési igazgatóhelyettes (Tóth László) irányítása alá tartozó egységek:
 - Hálózatüzemeltetési osztály (Dicső Mária)
 - Szállítási osztály (Andóczy Balog Mária)
 3. Az értékesítési igazgatóhelyettes (Szűcs Ibolya) irányítása alá tartozó egységek:
 - Értékesítési és Ügyfélkapcsolati osztály (Veres Éva)
 - Értékesítéstámogatási osztály (Kovács-Zöldi Antal)
 - Értékesítéstervezési csoport (Füder László)
 4. A gazdasági igazgatóhelyettes (Borsik Ildikó) irányítása alá tartozó egységek:
 - Közgazdasági osztály (Várad Gabriella)
 - Számviteli osztály (Frányó Erika)
- Úgynevezett „vonal alatti”, más néven végrehajtó szervek:
- Gazdasági Iroda (Hajnal Lászlóné)
 - Számadásfelülvizsgáló Iroda (Kovács Éva)
 - Bérszámfejtés és TB ellátás (Géczi Istvánné)
 - Területi Oktatóközpont (Nagy Istvánné)
 - Számítóközpont (Szanyi Géza)

A Szegedi Postaigazgatóság rövid története

- Gépjármű Szállítási Üzem (Kovácsné Győző)
- Kezelőiroda (Szásziné Tóth Rozália)
- Elektronikus Posta Központ (Kondász György)

Ekkor már ismert volt, hogy 2003 végével a területi igazgatóságok száma csökkenni fog, és nőni fog a közvetlen központi irányítás szerepe. Az igazgató közvetlen irányítása és felügyelete alatt ennyi szervezet korábban sohasem volt. Az átszervezési folyamat időbeni ütemezés alapján zajlott.

2003. január 1-jén igazgatóváltás volt a Szegedi Postaigazgatóság élén.

Tóth László lett az igazgató. Vezetőtársai:

- Novákné Halász Anna értékesítési igazgatóhelyettes
- Oláh Sándor logisztikai igazgatóhelyettes
- Pozsgainé dr. Bajomi-Nagy Erzsébet humánerőforrás iroda vezető
- Váradai Gabriella gazdasági iroda vezető

Utóbbi két irodavezető már csak június 30-ig tartozott a regionális igazgatósághoz, azt követően betagozódtak a megfelelő vezérigazgatósági szervezeti egységbe.

2003-ban beindult az országos „modernizációs” program. Ennek részeként azokon a kisebb településeken, ahol 600 lakosnál kevesebben éltek, gépkocsis mobilposta váltotta fel az alacsony forgalmú helyi posták szolgáltatását. A Dél-Alföldön lényegesen kevesebb ilyen település van, mint az ország többi részén, így csak néhány kistélepet érintett a mobilposta bevezetése.

A Szegedi Postaigazgatóság utolsó hónapjai a jövőre való felkészüléssel teltek. A szakmai munka folyamatosága és az emberek sorsa egyaránt fontos volt. A Szegedi Postaigazgatóság törzsében és kiegészítő szerveinél csupán egyetlen dolgozó választotta a végkielégítést, a többiek elfogadták a részükre felkínált munkakört. Az igazgatósági dolgozók egy része 2004. január 1-jétől a Debrecenben székelő Kelet-magyarországi Igazgatóság irányítása alá került, de továbbra is Szegeden végezte munkáját. Ők értékesítéssel, hálózat-üzemeltetéssel és szakmai ellenőrzéssel foglalkoztak. Az igazgatósági törzs másik része vidékre kihelyezett országos feladatot kapott. Így Szegedre került a technológiai ellenőrzés és minőségbiztosítás országos irányítása, a szállítói számlák országos könyvelése, a postás lakáskölcsönök intézése, valamint a raktározási és ellátási folyamatok végzése.

Vezérigazgatói tájékoztató Szegeden igazgatósági és érdekképviselői vezetőknek, 2003. szeptember 24.

A képen: Tóth László szegedi igazgató, Kalmár László üzemtanácselnök, Szabó Pál vezérigazgató, Szűts Ildikó vezérigazgató-helyettes, Maróti László területi szakszervezeti titkár (fotó: Lovászi József)

2003. december 31-én 83 évi működés után – a többi régiós igazgatósággal együtt – megszűnt a Szegedi Postaigazgatóság is. A régió postáinak irányító szerve 2004. január 1-jétől a debreceni székhelyű Kelet-Magyarországi Területi Igazgatóság lett.

2011. január 1-jétől vezérigazgatói utasításra az igazgatóságok működési területét újra szabályozták. A Kelet-magyarországi Területi Igazgatóságból két igazgatóság alakult: a Debreceni Területi Igazgatóság és a Szegedi Területi Igazgatóság. A szegedinek az igazgatója ismét Széllné Tóth Ibolya lett. Ez a működési forma rövid életű volt, 2012. június 30-án megszűnt. A régió postáinak irányítása ezt követően ismét a Kelet-Magyarországi Területi Igazgatóság (Debrecen) hatáskörébe került.

Forrás- és irodalomjegyzék

- Magyar Királyi Posta és Távirada Rendeletek Tára 1920. 33. és 74. sz.
- Postai Szaknévsor 1939, 1942, 1948
- Kimutatás a Szegedi Postaigazgatóság postahivatalairól és járandóságairól (1944. 01. 01.) Kézirat. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)
- Postaügyi Értesítő 1958. 17. sz. (1958. 04. 26.) 130.778/1.A. A postahivatalok osztályba sorolása
- Tóth László: Közlekedés és hírközlés. In: Szeged története 5. köt. Szeged, 2010. 507-536. o.
- Szegedi Postaigazgatóság éves beszámolói 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1964, 1965, 1966, 1967, 1982. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)
- Beszámoló a Posta munkájáról. Magyar Posta, Budapest 1973. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)
- Értékelés a Kiváló igazgatóság 1979. évi célkitűzéseinek teljesítéséről. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)
- Békéscsaba új postája. = Postás Híradó. Szeged, 1979. 4. sz.
- Beszámoló a Szegedi Postaigazgatóság 1992–1996 között végzett tevékenységéről. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)
- Beszámoló a Szegedi Postaigazgatóság 1997–2001 között végzett tevékenységéről. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)
- Szegedi Postaigazgatóság vezetői értekezleti jegyzőkönyvek 2. VÉ 1994 (körzeti postákról), 27.VÉ 2002 (szervezetről) (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)
- Szegedi Hírlevél (Szegedi Postaigazgatóság kiadványa) 1994. 1. évf. 1. sz. – 2003. 9. évf. 5. sz. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)
- Statisztikai évkönyv 1997. Magyar Posta, Bp. 1998.
- A postai ellátottság helyzete a Szegedi Igazgatóság megyéiben 2002. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)
- Hírközlési törvény és kormányrendelet. = Postaügyi Értesítő. 1. különsz. 2002. 02. 08.
- Jubileumi évkönyv Szegedi régió 2002. Kiad. Magyar Posta Rt. Szegedi Igazgatósága. Szeged, 2002.
- Két évtizedünk (1990–2010). Kiad. Hírközlési Múzeumi Alapítvány. Bp. 2010.
- Események, adatok és képek a Debreceni Postaigazgatóság történetéből. Debrecen, 1996.
- A Szentesi Tv Állomás első 50 éve. Szentes, 2010.

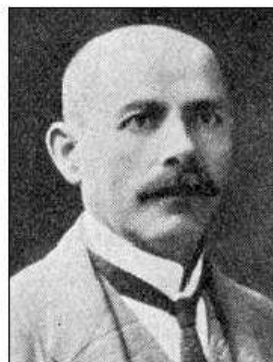
Postaigazgatók arcképe az 1920-1937 közötti időszakból:

A Magyar Posta története és érdemes munkásai. Szerk. Hencz Lajos. Bp. 1937.

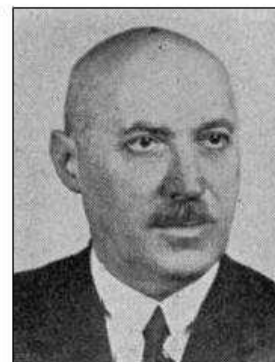
1. melléklet

A Szegedi Postaigazgatóság igazgatói

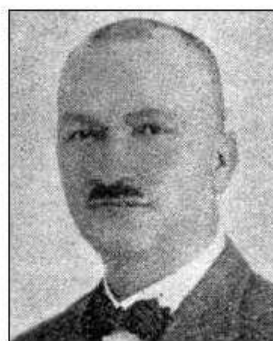
1920–1929	György Vilmos
1929–1933	dr. Zsögön Béla
1933–1934	dr. Guta Elemér
1934–1937	dr. Sáray (Scheffer) Ferenc
1937–1941	Szűts Endre
1941–1944	Végh Károly
1944–1946	Szűts Endre ny. főig.
1946–1948	Visinszky József
1948–1950	dr. Székely Béla
1951–1954	Simovics Mihály
1954–1957	Szalai (Tráknay) Brigitta
1957–1957	Jáder Béla (néhány hónapig)
1957–1973	Fodor István
1973–1987	Rózsa István
1987–1999	Gyimesiné dr. Etsedy Sarolta
1999–2002	Széllné Tóth Ibolya
2003	Tóth László
2003. december 31. megszűnt az Igazgatóság	

György Vilmos

dr. Zsögön Béla

dr. Guta Elemér

dr. Sáray Ferenc

Szűts Endre

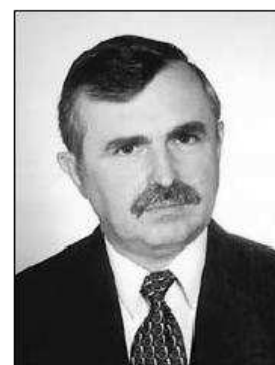
Rózsa István

Gyimesiné dr. Etsedy
Sarolta

Széllné Tóth Ibolya

Tóth László

2. melléklet

Az igazgatóság bélyegzőlenyomatai igazgatói aláírással 1944–1975

Bisznai
m.kir. postafőigazgató.

Szeged, 1949. október 21.

Az igazgatóság vezetője:

Székely Béla
(Székely Béla)
postafelügyelő.

Szeged, 1951. április 12-én.

Székely Béla
/: Székely Béla :/
igazgatóság vezetője h.

Szeged, 1954. augusztus 27.

Tráknay Brigitta
/: Tráknay Brigitta :/
igazgatóság vezetője

Szeged, 1956. március 21.

Szalai Brigitta
/: Szalai Brigitta :/
az igazgatóság vezetője.-

Szeged, 1965. évi június hó 16-án

Fodor István
/: Fodor István :/
az igazgatóság vezetője

Szeged, 1975. év március hó 13. -n.

Kovács
vezető

3. melléklet

Felvételi adatok a Szegedi Postaigazgatóság területén
1958–2001

Év	Ut. felv.	Csg. felv.	Takarék be-ki	Csekk be-ki	Pénzforgalom	Érkezett hírlap	Távirat	Távolsági besz.
1958	2.152 edb	1.211 edb	279 edb	3.680 edb	9.803.405 eFt	63.342 edb	740 edb	3.657 edb
1961	2.553 edb	1.469 edb	358 edb	3.520 edb	13.239.721 eFt	82.997 edb	864 edb	4.450 edb
1964	2.896 edb	1.406 edb	477 edb	4.100 edb	22.127.396 eFt	95.559 edb	986 edb	5.070 db
1967	3.125 edb	1.471 edb	468 edb	4.628 edb	27.266.667 eFt	111.585 edb	1.118 edb	5.074 edb
1982	3.290 edb	994 edb	472 edb	9.104 edb	n.a.	160.605 edb	1.337 edb	6.500 edb*
1992	3.745 edb	707 edb	153.899	10.712 edb	n.a.	138.319 edb	857 edb	247.543 edb**
1996	3.313 edb	729 edb	530.651	12.092 edb	n.a.	41.621 edb	235 edb	1546
1997	992 edb	656 edb	789.400	13.795.000	n.a.	38.509 edb	121 edb	n.a.
1999	949 edb	656 edb	340.300	19.196.800	n.a.	28.587 edb	40 edb	n.a.
2001	862 edb	643 edb	287.100	25.933.600	n.a.	17.380 edb	12 edb	n.a.

* kézi

** impulzus

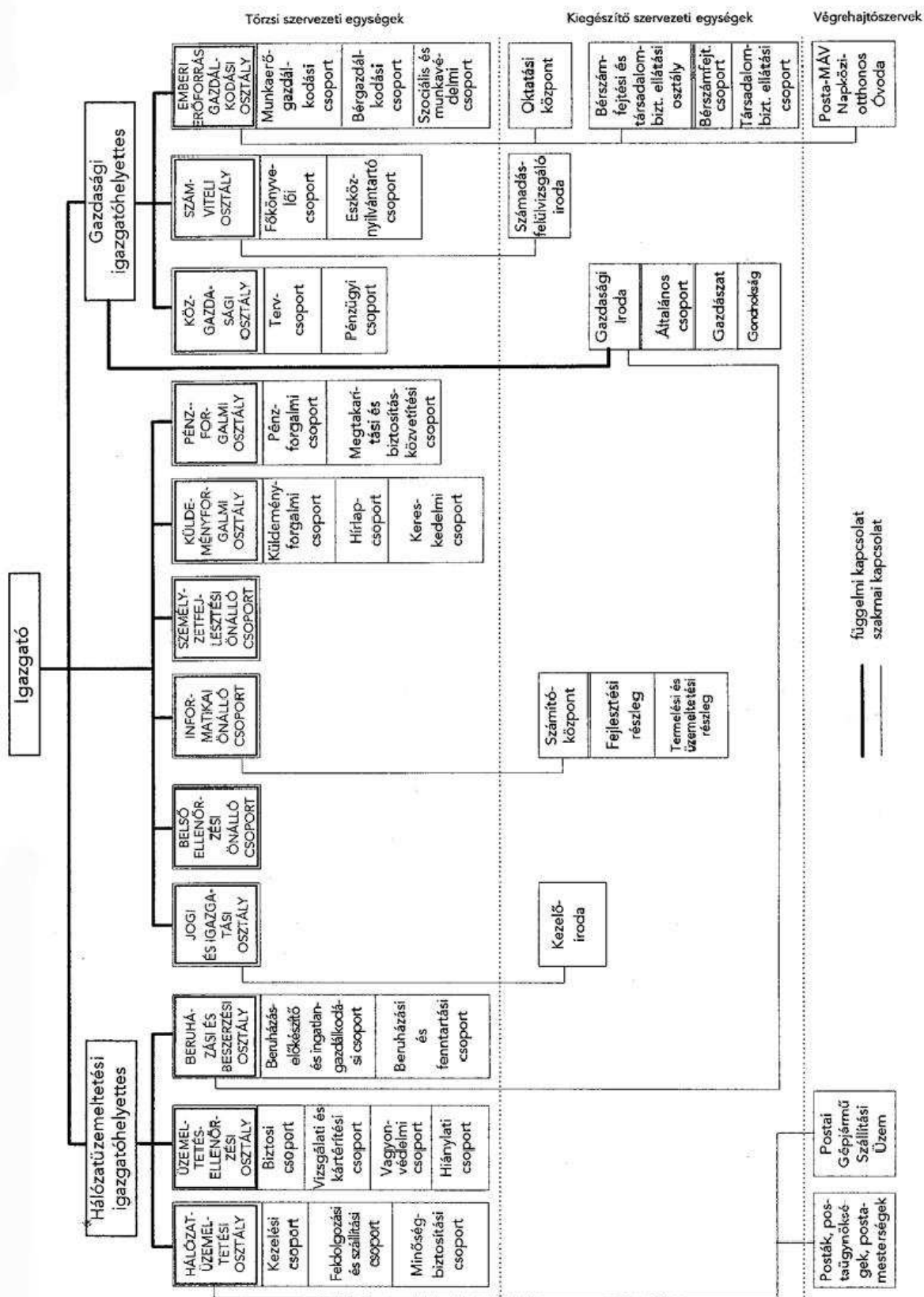
4. melléklet

Kézbesítési és egyéb adatok a Szegedi Postaigazgatóság területén
1958–2001

Év	Ajl. kézsb.	Csg. kézsb.	Utaltvány kézsb.	Távírat kézsb.	Posták száma	Létszám	Átlag bér	TV előfizető
1958	3.088 edb	1.309 edb	3.312 edb	763 edb	331	3.333	14.806 Ft/év	nincs
1961	3.510 edb	1.569 edb	4.090 edb	868 edb	335	3.447	15.722 Ft/év	n.a
1964	4.398 edb	1.574 edb	4.547 edb	971 edb	335	3.661	18.988 Ft/év	n.a
1967	5.165 edb	1.653 edb	5.347 edb	1.137 edb	334	4.474	20.004 Ft/év	n.a
1972	n.a.	1.616 edb	n.a.	n.a.	330	n.a.	n.a.	n.a
1979							38.112 Ft/év	
1982	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	321	5939	47.502 Ft/év	n.a
1986					319			
1992	6.243 edb	1.320 edb	9.425 edb	846.366	315	5034	248.133 Ft/év	n.a
1996	8.233 edb	1.533 edb	9.741 edb	403.118	315	4910	501.807 Ft/év	n.a
1997	8.599 edb	1.321 edb	n.a.	153 edb	313	4710	590.820 Ft/év	328.369
1999	9.963 edb	1.190 edb	n.a.	62 edb	317	4558	831.180 Ft/év	340.304
2001	11.995 edb	1.227 edb	n.a.	35 edb	321	4521	1.009.716 Ft/év	
2003.12.31.					318			

5. melléklet

Az igazgatóság szervezeti felépítése 1997-től

Ogrincs Pálné – Lovászi József

A CSABAI POSTA 225 ÉVE

A postai szolgáltatás története Békéscsabán 1788–2013¹

Az osztrák posta időszaka

Az első postaállomások Békés vármegyében

1788 tavaszán Békés vármegyében négy településen nyílt postaállomás: Csabán, Gyulán, Oroszházán és Tótkomlóson. Az esemény a vármegyén áthaladó első postaút létesítéséhez kapcsolódott.²

Békés vármegye területén 1788 előtt nem volt postaút, nem működött postaállomás, még a vármegye székhelyén, Gyulán sem. Az akkori postautak messze elkerülték ezt a vidéket, északon Nagyvárad, délen Temesvár felé. Magánlevelezés még nemigen volt. A vármegye hivatalos leveleit a „legközelebbi” postaállomások egyikére, Simándra vagy Aradra lovas küldönc hordta, aki egyúttal elhozta onnan az érkező küldeményeket.

Több oka is volt annak, hogy a XVIII. század vége felé még ez volt a helyzet Békés vármegyében. Az egyik, hogy ez a vidék 1685-ig török megszállás alá tartozott, a lakosság nagy része elmenekült, a terület szinte elnéptelenedett. Akad olyan forrás, amely az 1700-as évek elején Csabát lakatlan helyként említi. Az újraterelítés az 1720-as években indult meg.³

A postaút hiányának másik oka a mostoha útviszonyokban rejlett. Az alacsony fekvésű, Körösmenti területeket a folyó rendszeresen elöntötte. Csaba környékén is sok volt a vizes, mocsaras hely. Ahol a víz uralkodott, út nem létezett. Ősszel és tavasszal Csabáról Gyulára csak ladikkal vagy hatalmas kerülővel lehetett eljutni. Földutak csak olyan vidéken voltak, amit nem öntött el rendszeresen a víz. Esős időben azonban ezek az utak is sártengerré váltak, kocsival lehetetlen volt közlekedni rajtuk. Télen a hó és a farkasok jelentettek veszélyt az utazókra.

Márpedig a postakocsinak télen-nyáron járható, széles, jó minőségű útra volt szüksége. A postaútnak – az akkorra kialakult elvárás szerint – 12 öl, vagyis 23 méter szélesnek és minden időben járhatónak kellett lennie. Békés vármegyének ilyen útja nem volt. A folyókon, csatornákon átvezetett hidak állapota sem volt kifogástalan. Ez a két adottság – az alacsony népsűrűség és az úthálózat hiánya – a legfőbb magyarázat arra, hogy a törökök kivonulása után közel száz évig nem volt postaút a vármegye területén.

A XVIII. század második felében azonban a császári közigazgatás számára fontossá vált, hogy az ország elhanyagolt vidékeit is bekapcsolja a postahálózatba. Azt akarták, hogy gyorsabban eljussonak a központi hatalom utasításai mindenhová, onnan pedig a jelentések a központi hivatalokhoz. A közlönyök és hivatalos levelek szállítását a császári címert viselő, állami kézben lévő posta

¹ A tanulmány eredeti változata 2013-ban, a csabai postaállomás megnyitásának 225. évfordulójára a Békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum Közleményei 1. sz. füzetében jelent meg. Sorozatszerk. Ando György. Békéscsaba, 2013. 64 o. Jelenlegi közlés az eredetinek néhány ponton kiegészített, módosított változata.

² Gecsei Lajos eredeti levéltári forrásokra alapozva kimerítő részletességgel feltárta a csabai posta megnyitásának körülményeit és működésének első évtizedeit (Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1787–1850. Békéscsaba, 1972; A postaszervezet működése Békés vármegyében. Az osztrák posta időszaka 1850–1867. Békéscsaba, 1973). A csabai postaállomás megnyitásának előzményeit és körülményeit Gecsei Lajos könyve alapján mutatjuk be.

³ A vármegye lélekszáma 1725-ben 5860 fő, 1773-ban már 44690 fő volt. (Békés vármegye. Szerk. Márkus György. Bp. 1936)

végezte, megbízható, német nyelvet beszélő személyzettel. A posta valójában a közigazgatás nélkülözhetetlen eleme, a központi hatalom legfontosabb hírközlési eszköze volt, bár szolgáltatásait elvileg bárki igénybe vehette.

II. József császár⁴ 1787 nyarán látogatást tett Békés vármegyében.⁵ Elképzelhető, hogy e látogatás eredményeként, de inkább valószínű, hogy korábbi elhatározásként új postaut megnyitását rendelte el Békés vármegyén keresztül Aradra és Nagyváradra.

A budai Helytartótanács 1787. július 24-én leiratban közölte az érintett vármegyékkel a császári rendelkezést:

„Öfelsége legkegyelmesebben megparancsolni méltóztatott, hogy miután Szentesnél az évnek minden szakában a legjobb átkelőhely van a Tiszán keresztül, posta-cursust létesítsenek az említett Szentesen át, ahol az út Arad és Nagyvárad felé ágazna el...”

A Helytartótanács ugyanebben a leiratban meghatározta, hogy az új postaut Szentesen, Orosházán, Tótkomlóson, Battonyán át vezessen Aradra, Orosházánál pedig egy oldalágot kell nyitni Csabán, Gyulán, Sarkadon át Nagyváradig. A felsorolt települések közül Gyula, Csaba, Orosháza és Tótkomlós tartozott akkor Békés vármegyéhez. Ezen a négy településen kellett a vármegyének postaállomást nyitni. Előírták a vármegyének, hogy gondoskodjon a területén átvezető útszakaszok megerősítéséről, ha szükséges, új út építéséről, hidak javításáról, gátak rendbetételéről.

A postamesteri címre a vármegyénél lehetett pályázni, de a kinevezés a Helytartótanács joga volt. A vármegyének biztosítania kellett, hogy a kinevezettek megfelelő épületben tudják megnyitni a postaállomást, amihez szükség volt hivatali helyiségre, továbbá istállóra és kaszálóra a postalovaknak, kocsiszínre a szekereknek. Ha a postamester nem rendelkezett megfelelő saját ingatlanlallal, a vármegye köteles volt megoldani, hogy mérsékelt díj fejében kapjon bérelhető épületet közel a központhoz és a postautához.

Az induláshoz szükséges feltételeket Békés vármegyében meglepően rövid idő alatt sikerült megteremteni. Leggyorsabban a postamesterok kiválasztása ment. Alig egy hónappal az utasítás kiadása után már ki is nevezték a négy postamestert, akik felmérték az utak állapotát, és megkezdték a postaállomás megnyitásának előkészítését. Csabán saját tulajdonú ingatlanban, a másik három településen bérelt helyiségben rendezték be az újdonsült postamesterok a postaut.

Leghosszabb ideig az utak alkalmassá tétele tartott.

Az Arad felé vezető útvonalból alig 12 km jutott Békés vármegyére. Ez még a mélyebb részeken sem okozott gondot, ugyanis alacsony töltéssel meg lehetett oldani az útépitést.

Nehezebben tudták viszont az utat a vízjárta, mocsaras területeken, a Körösök vidékén átvezetni, Csabáról Gyulára, majd onnan Sarkad felé, a megyehatárig. Csaba és Gyula között gátat kellett építeni a postautnak, hogy tavasszal ne öntse el a Körösök vize. A gát magassága helyenként a hét métert is elérte. 1787 szeptember–októberében tizenhárom békési településről 2530 ember és 546 lovasfogat dolgozott a postaut építésén.⁶

1788. február 26-án a Helytartótanács német nyelvű hirdetményben tette közzé a postaforgalom megindításának időpontját. A hirdetmény szövegének magyar fordítása:

„Öfelsége a közösség kényelmére és a nyilvános levelezés előmozdítására Budáról Cegléd, Nagykörös, Alpár, Csongrád, Szentes, Orosháza, Komlós, Battonyán keresztül Aradra, ugyancsak Orosházáról Csaba, Gyula, Sarkad, Remete, Szalonta, Gyapjún át Nagyváradra egy új postajárat felállítását elrendelni méltóztatott. Ezen vármegye ezért közhírré fogja tenni, hogy ezen postautakon az utazóközönség szállítása és a lovas postajárat ez év március 1-én kezdetét veszi.”⁷

⁴ 1765-től német-római császár, 1780–1790 között magyar király is.

⁵ Többek között az általa 1784-ben alapított mezőhegyesi ménésbirtok építkezéseit tekintette meg.

⁶ Gecsei 1787–1850. 17. o.

⁷ Gecsei 1787–1850. 21–22. o.

Jobbra:
a Helytartótanács
hirdetményének másolata
(Közli: Gecsei 1787–1850. 23. o.)

Lent:
részlet egy 1806-ban készült,
magyarországi postautakat ábrázoló
térképről, rajta az 1788-ban
megnyitott Szentés–Arad, illetve
Orosháza–Nagyvárad postaút
(Somogyi-könyvtár, Szeged)

Kirkular : Schreiben.

8647
8648 **S**eine Majestät haben zur grösseren Bequemlichkeit des Publici, und zur Beförderung der öffentlichen Korrespondenz einen neuen Postkurs von Ofen über Czégled, Nagy-Körös, Alpár, Csongrad, Szentés, Orosháza, Komlós, Battonya nach Arrad zu errichten, und selben von Orosháza über Csaba, Gyula, Sárkád Remete, Szalonta, Gyapju nach Großwardein zu ziehen allergnädigst befohlen.

Dieser Komitat wird daher zur allgemeinen Wissenschaft bekannt machen, daß auf diesen Posttrouten die Beförderung der Passagers, und reitenden Posten mit 1sten März l. J. ihren Anfang nehmen werde.

Karl Graf Zichy m. p.

Ex Consilio Regio Locumtenentia
Hungarico; Ofen den 26. Febr. 1788.

Joseph v. Limp m. p.

A császári rendeletben felsorolt postaállomások 1788. március 1-jén megnyitak – köztük a csabai is. Az új postauton megindult a levélposta-forgalom. Több mint 60 évig változatlanul ez a postaut és ez a négy postaállomás működött Békés vármegye területén.

A csabai postaállomás megnyitása

Csaba első postamestere – papíron – Omaszta Sámuel volt, de a postaállomás megnyitása nem neki, hanem apjának köszönhető.

Apja, Omaszta (eredetileg Masznitius) János Tóbiás, a felvidéki Hont vármegyéből származott. Fiatalemberként települt Csabára.⁸ Tájékozott, tehetséges, ügyes ember volt. 1768-ban, 26 évesen a település jegyzőjévé választották. Bennfentesként jó előre értesült a postaút megnyitásának tervéről. Tudta, hogy a postamesterség tisztos jövedelmet hoz, családon belül öröklődik, komoly vagyoni értéke van. Egyszerre két postamesterségre is pályázott, a csabaira és az orosházira. Befolyását és némi kenőpénzt bevetve mindkét postamesterséget megnyerte. Jóval az 1787. július 24-i

Masznitius János Tóbiás aláírása

helytartótanácsi leirat megjelenése előtt, már február 26-án átadott a temesvári főpostahivatal főfelügyelőjének 260 forintot, amiből 200 forint volt a két postamesterség megváltásának hivatalos tarifája, a többi pedig feltehetőleg hálapénz a támogatójának.

Mivel egy személy két postamesterséget nem kaphatott, az orosházit a saját nevére íratta, a csabait pedig legidősebb fiára, Sámuelre, aki ekkor még csak 16 éves volt, és valójában nem kaphatott volna postamesteri kinevezést. Talán ezzel függ össze, hogy a fiú kereszt-

neve nem Sámuelként, hanem Emánuelként került a kinevezési iratokba. Éveken át ezen a néven levelezett vele a postaigazgatás és a Helytartótanács.

A postaállomást a Csabán lévő családi házban nyilván nem a kiskorú Sámuel, hanem apja rendezte be, és az orosházi mellett – legalábbis a kezdeti években – ugyancsak ő irányította a csabai postaállomást is. Miután a két postamesterség megnyílt, Masznitius János Tóbiás hamarosan megvált csabai jegyzői hivatalától. A napi munkát mindkét postaállomáson alkalmazottak végezték. A forgalom nem volt nagy, elég volt hozzá két ember, egy expeditőr és egy lovas postalegény. Tény, hogy a csabai postamesterség hivatalos tulajdonosa 1787-től 1832-ben bekövetkezett haláláig Omaszta Sámuel (papíron Emánuel) volt.

Masznitius Sámuel aláírása

A postaállomás helye

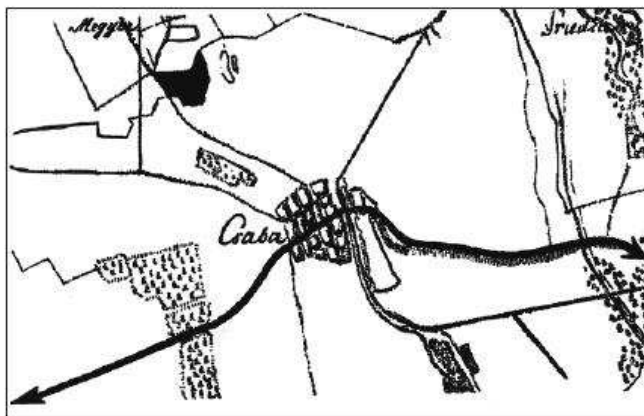
Békéscsaba esetében – sok más településsel ellentétben – több mint két évszázad távlatából sem okoz gondot az első postaállomás helyének azonosítása. Korabeli térképvázlatok és írásos visszaemlékezések őrzik az egykori postaház emlékét.

A postaállomás Omaszta Tóbiás családi házában működött, a gyulai út külső részén, az akkori Vásártér mellett, az úgynevezett bogárházak közelében, körülbelül a mai Berzsényi utca elején.

⁸ A Felvidékről evangélikus szlovákokat telepítettek Csabára. Köztük volt Masznitius János Tóbiás is, aki 1742. június 24-én született Hont vármegyében, Teszéren, ahol apja – Masznitius János – evangélikus pap volt. János Tóbiás fiatalemberként került Békéscsabára. Az Omaszta családnevet már Csabán vette fel, hogy ezzel magát a család másik, nemesi ágából eredeztesse. 1770-ben Csabán nősült, felesége Povázsai Zsuzsanna volt. Ot fűgyermekük született. Omaszta János Tóbiás 1768-tól 1788-ig volt Csaba jegyzője, 1788-tól Orosháza postamestere és a csabai postamesterség megalapítója. 1805. december 27-én hunyt el. Halála után felesége az orosházi postaállomást vezette 1807–1822 között. – Lásd Haán Lajos: Békés-Csaba. A város története a kezdetektől a XIX. század harmadik harmadáig. Békéscsaba, 1991. 1858-ban írt várostörténet szöveghű közlése, oldalszámozás nélkül. Benne az Omaszta – eredetileg Masznitius – család adatai elszórtan találhatóak. A Masznitius családnév Haán művében előfordul Masnitius, az Omaszta név pedig Omazta formában is.)

Haan Lajos, Csaba első történetírója így írta le a postaállomás helyét Békés-Csaba történetéről szóló munkájában: „...gyerekkoromból emlékezem, midőn még a Canálison túl nem volt a postán és annak két szomszéd házán kívül semmi ház...”⁹

Haan naplójából további részletek ismerhetők meg a postaház helyéről és környezetéről: „A Körösön túl házak nem voltak, kivéve a régi postát, mely azonban távol esett a várostól. A posta mellett a mostani Körösön túli szőlők mentiben Gyula felé volt mintegy 10–15 földalatti¹⁰ putri, melyben Csabának legszegényebb néposztálya lakott. Ezekről a putrikról kapta ez a városrész a gúnynevet: bogárházak...”¹¹

Korabeli térképvázlat a Csabán áthaladó postaútról

Részlet egy korabeli, kézzel rajzolt térképről. A Fundus Postaly felirattal jelzett ingatlan volt a postaállomás helye. (Békés Megyei Levéltár, Gyula)

Bár Haan szerint az Omaszta-féle postaház „távol esett” a várostól, fekvése forgalmi szempontból kedvező volt, mert közvetlenül a postaút mellett állt, és valójában csak néhány száz méterre volt a városházától.

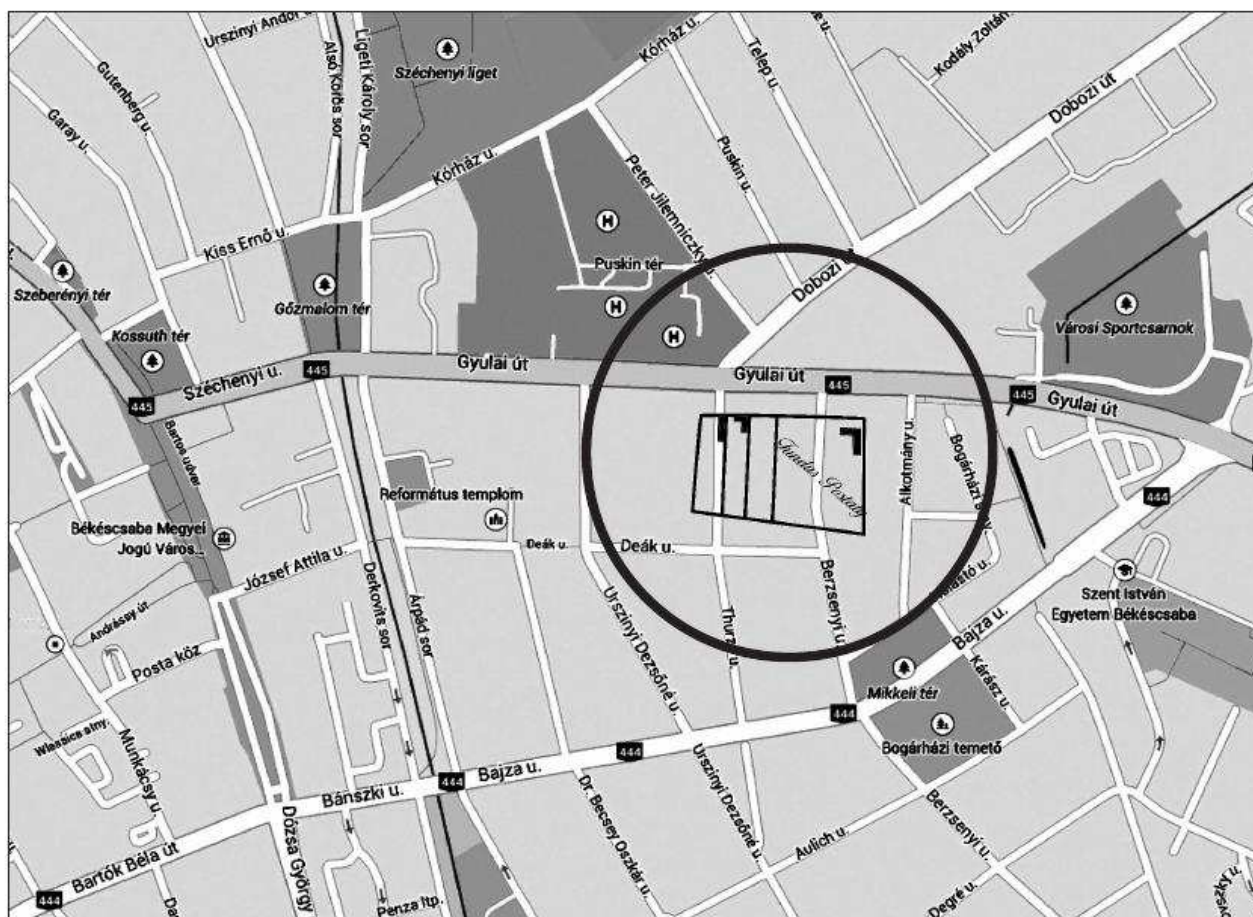
Az első „postaház” és a vele szomszédos két telek vázrajzát rávetítettük Békéscsaba mai térképére, hogy a jelenlegi utcákhoz viszonyítva látható legyen, pontosan hol is volt Csaba első postaállomása. (Lásd: következő oldalon!)

⁹ Haan Lajos: Békés-Csaba. A város története a kezdetektől a XIX. század harmadik harmadáig. Szerk. Gecsei Lajos. Békéscsaba, 1991. oldalszámozás nélkül (A későbbiek során Haan. B-Cs. 1991. formában hivatkozunk rá.)

¹⁰ Értsd: földbe vájt

¹¹ Haan Lajos naplója. Részletek. Vál. Papp János. Békéscsaba 1971. 19. o.

A csabai posta 225 éve (1788–2013)

Az egykori postaállomás helye Békéscsaba mai térképére vetítve

Közel száz évig az Omaszta-család adta a postamestereket

Omaszta Tóbiás számítása bevált. Családja közel száz évig birtokolta Csabán a postamesterséget, irányította az ott folyó munkát, és élvezte annak hasznait, mivel a postamesterség örökölhető volt, apáról fiúra szállt, bár az új postamestert minden esetben ki kellett neveznie a hatóságnak.

Omaszta Tóbiás gondosan ügyelt rá, hogy az orosházi, valamint a **Sámuel**¹² fia nevében lévő, de általa irányított csabai postaállomás munkájával kapcsolatban az ő terhükre felróható panasz ne legyen. A postaalapító azonban 1805 decemberében elhunyt. Sámuelen kívül még négy fiúgyermek volt, Sándor, Tóbiás, János és Zsigmond. Özvegye 1822-ben bekövetkezett haláláig segítette fiait a postamesteri munkában (az orosházit apjuk halála után Sámuel, János és Sándor örökölte, de anyjuk vezette, a csabai Sámuel nevében maradt). Közben a fiatalabb fiúk a csabai posta öröklése miatt perre mentek bátyjukkal, Sámuellel. Apai örökségként szerettek volna a csabai posta tulajdonjából és annak jövedelméből is részesülni. Sámuel viszont a csabai postamesterséget saját tulajdonának tekintette. A fivérek 10 évig tartó pereskedésének 1832-ben Sámuel halála vetett véget. A csabai postamesterséget ekkor a testvérek közül **Zsigmond**¹³ kapta meg, és birtokolta 1832-től 1842-ig.

¹² Omaszta Sámuel, született Csabán 1771-ben, elhunyt 1832-ben. (Haán. B-Cs. 1991.)

¹³ Omaszta Zsigmond, született 1795, elhunyt 1866. Ügyvéd, majd 1832–34 között csabai jegyző, 1832–1842 között postamester. (Haán. B-Cs. 1991.)

Ismét Haan Lajost idézzük, aki a csabai posta 1830-as évekbeni működéséről így írt a naplójában: „*Omaszta Jóska, a postamester fia iskolatársam lévén, a harmincas években egész nap ott voltam a postán. Már akkor vagy három példány magyar lap is járt Csabára, de levél hetenként alig 10-15 jött, azt is úgy kellett magának az illetőnek elhordatnia a postáról, mert levélhordó nem volt. Néha két-három hétig is ott fetrengett a levél a postán, mielőtt az illető birtokosnak fülébe jött, hogy levele van, és elküldte érte a cselédjét. Pénzt vagy másféle szállítmányt Csabáról küldeni nem lehetett, mert a csabai posta tisztán levélposta volt. Ennél fogva, amikor Eperjesre mentem tanulni, édesatyám az egész esztendőre való pénzt kezembe adta. Történt azonban 1836-ban, hogy ez a pénz nem volt elég. Már most hogy' küldjön atyám pénzt nekem Eperjesre? Be kellett várnia, míg egy ismerősünk Pestre ment, ennek odaadta édesatyám a pénzt, s ez küldte azt azután Eperjesre a pesti központi posta vagy az úgynevezett »diligena«¹⁴ útján...»¹⁵*

Egy másik érdekes epizód Haan Lajos naplójából a postával összefüggésben: „*Az a hit is uralkodott, hogy a cholera ragadós, hogy ragad, ha valaki olyan helyre ül, melyen choleras beteg ült, vagy ha valaki olyan tárgyat érint, melyet choleras helyről hoztak. Ezért meg volt hagyva a postamestereknek, hogy minden levelet árral¹⁶ szurkáljanak keresztül és choleraoldattal megfüstöljék mielőtt kiadnák. Emlékiül most is őrzök néhány ily átluggatott levelet.»¹⁷*

Omaszta Zsigmond a postát a Gyulai út 17. szám alá, a saját házába telepítette át, ami közelebb volt a városközpontozhoz, mint apja háza.

Munkácsy Mihály „Emlékeim” című írásában is találunk adatot a postaállomás helyéről: „*A téren átvágva jutottak el a Körös vizét Csabára bevezető széles csatornán áttelő hídön a gyulai útra, melynek jobbról az első épülete Omaszta alispán háza, mellette a klasszicista stílusú Steiner-kúria, amely a piactértől 2–300 méterre állt. Túl rajta Omaszta jegyző lakott, s még távolabb apja, idős Omaszta Zsigmond postamester háza, amely egyben Csaba postaállomása volt. Ritkán beépített terület volt, a város akkor kezdett terjeszkedni a Körös-csatornán túl.»¹⁸*

Omaszta Zsigmond súlyosan megbetegedett, agyvérzés érte, ezért fia, **Gusztáv**¹⁹ vette át tőle a postamesterséget 1842-ben. Haan Lajos ennyit jegyzett fel erről Békés-Csaba című könyvében: „*Gusztáv, a guta ütött nyomorék atyja helyett a' postát kezeli.»*

Omaszta Gusztáv időszakában már élénkebb volt a posta forgalma. 1840-ben Csaba mezőváros volt, kb. 25.000 lakossal. A kereskedők követelték, hogy a posta a város széléről költözzön közelebb a központhoz. Íme egy leírás az akkori helyzetről Felsőalmási Fábry Károly tollából:

„...*a posta hosszú éveken át kiinn, a Vásártéren volt, bent a városban egy levélbélyeget sem lehetett kapni, minden levelet ki kellett vinni a vásártéri postára (hová járda sem volt), mert bent a városban egyetlen postaszekrény sem volt a levelek bedobására. Hát nem olyan nagy baj volt ám az akkor. Ki küldött és ki hozott leveleket? Legfeljebb a hatóságok, azok pedig maguk küldték hajduikat reggel a postára, sőt Csaba küldött Kondorosra is, hogy ott átvegye a szarvasi küldönctől, aki viszont a csabai hivatalos postát vette ott át és vitte Szarvasra. De amint a kereskedések szaporodni kezdtek, már ezek bizony nem néztek tétlenül, s 1866 végén »számos kereskedő és gyógyszerész«²⁰ folyamodtak a postahivatalnak beljebb helyezésétért, amire Omaszta Gusztáv postamester hajlandó is volt, ha a város átengedett volna neki a Vasút-utcán levő házban (ahol azután a mostani járásbírószág épült)²⁰ megfelelő helyiséget. De bizony az nem sikerült, mert akkor az az épület a közbirtokosságé volt.*

¹⁴ Diligena, diligence = delizsánsz: utasokat, csomagot, pénzküldeményeket szállító postakocsi.

¹⁵ Haan naplója. 1971. 20. o.

¹⁶ Vékony, hegyes szűrőszerszám fafogantyúval, csizmadiák, lószerszám-készítők használták bőrlyukasztásra.

¹⁷ Haan naplója. 1971. 21. o.

¹⁸ Czeglédi Imre: Munkácsy Békés megyében, Békéscsaba, 1994. 26. o.

¹⁹ Omaszta Gusztáv (1823–1910), postamester 1842-től (Haan B-Cs. 1991.)

²⁰ Az akkori járásbírószág – korabeli fotók alapján – kb. a mostani Jókai Színház épülete melletti telken állhatott.

No! nem nagy hivatal volt az akkor. A postán elég volt egy expeditor és a postakocsis, aki, ha ellátta a lovakat, ki is hordta a leveleket vagy értesítőt, hogy a címzett menjen ki ajánlott leveléért, pénze vagy csomagjáért. Utóbb Cseh Frigyes volt az expeditor és mikor beköltözött is a posta, akkor sem voltak többen 3-nál... ”²¹

No de hova is költözött be a posta? A Búza-piac tere, ahol Omaszta Gusztáv új házat építtetett, és oda telepítette át a postát: „... **Omaszta Gusztáv postamester**, aki a Búza-piac téri sarokra építtette a mostani **Kugel-házat**, ... ide hozta be a vásártérről a postahivatalt... ” – írja Felsőalmási Fábry Károly.²²

Omaszta Gusztávval ért véget a család közel száz éves postamesteri tevékenysége. Sajnos, nincs adatunk arról, hogy Omaszta Gusztáv pontosan meddig volt Csaba postamestere.

Az Omaszta-család legtöbb tagja a közigazgatás és a helyi közélet megbecsült személyiségének számított. Akadt köztük ügyvéd, jegyző, közjegyző, csendbiztos, járási szolgabíró és 1848/49-es honvéd százados. Gusztáv például ügyvédként tevékenykedett, majd postamester, 1849-ben pedig a szabadságharc honvéd századosa lett. Mindannyian tisztességgel, odaadással látták el a kezdetben csekély, később egyre növekvő postai forgalmat.

Postakocsijáratok

A vármegye életében tagadhatatlanul nagy előrelépés volt 1788-ban az első postaút megnyitása, de nehézség azért akadt bőven a rákövetkező 60–70 évben. A legfőbb problémát továbbra is az utak állapota jelentette. Sáros időben, nagy hóban sokat késett a posta. Ősztől tavaszig állandó küzdelem zajlott a postaúton az időjárással, a vízzel, sárral, faggyal, hóval. Állandó harcot vívtak a postamesterek a vármegyével, hogy javíttassa az utakat. A késedelem miatt panasz is volt jócskán, ám a postamesterek a felelősséget – legtöbbször joggal – áthárították a vármegyére.

A mostoha útviszonyok miatt Békés vármegye területén naponta menetrend szerint közlekedő postakocsijárat – ami a levélen kívül egyebet is szállított – 1858-ig nem volt.²³ Csak levélposta működött, ami 5 fontnál²⁴ nehezebb küldeményt nem vitt. Akinek ettől nagyobb volt a küldeménye, az vagy több, kisebb súlyúra bontotta, vagy csak Nagyváradon, Temesváron, esetleg Szegeden, a megyét elkerülő két fő postaút valamelyik állomásán tudta feladni. 1851-től Arad–Temesvár között megindult a rendszeres postakocsi-forgalom, ettől kezdve már csak Aradig kellett vinni a nagyobb súlyú küldeményeket.

Békés vármegye első, naponta menetrend szerint közlekedő postakocsijárata 1858. augusztus 1-jén kezdte meg működését. Idézünk egy Nagyváradon²⁵ keletkezett hivatalos leiratból:

„A kereskedelmi minisztérium 1858. július 14-én határozatot hozott a Szeged–Csaba közötti napi postakocsi forgalom létesítéséről. A járat úgy Szegedről, mint Csabáról reggel 4 órakor fog indulni és este 9 órakor érkezik célhoz. Az alkalmazott postakocsi könnyűfajtájú, négykerekű, egyfogatos jármű. Ez a kocsi leveleken kívül pénzesleveleket és csomagokat szállít 10 font súlyhatárral. A járáttal kalauz nem utazik. ”²⁶

A kalauz hiánya azt jelentette, hogy a járat utasokat nem szállított.

²¹ Fábry Károly: A csabai nagy árvíz és egyebek. 2. kiad. Békéscsaba, 1923. 55. o.

²² Fábry Károly im. 55. o.

²³ Gecsei 1850–1867. 152. o.

²⁴ 5 font = 2,8 kg

²⁵ Békés vármegye postai ügyei ekkor Nagyváradhoz tartoztak.

²⁶ Gecsei 1850–1867. 156–158. o.

Megjegyezzük, hogy ez a járat kezdetben csak Csabáig ment, útjának Gyuláig, a vármegye székhelyéig való meghosszabbítására később került sor.

Békés vármegyében tehát még az 1800-as évek közepén sem lehetett postakocsival utazni, csak postaanyagot szállítottak a megyén át közlekedő postakocsik. De milyen is volt akkoriban egy olyan postakocsi, ami küldemények mellett utasokat is szállított?²⁷

„...a kocsis az egyik lovon ült, a bakon helyet foglaló kalcauz az utasokkal foglalkozott és őrizte a küldeményeket. A borsos áru menetjegyben benne foglaltatott a háromszori étkezés és az éjszakai szállás ára is. A szigorú menetrend miatt az utasok reggel és este fél, napközben egy órát kaptak étkezésre, az éjszakai pihenő pedig hét órát tartott. Az utazás egyébként sem volt kényelmes, hiszen a kocsiiban kapaszkodó nem volt, az alkalmatlanság rázott, az utasok olykor egymásnak estek és a csomagok is ölükben kötöttek ki. A delizsánszokat 1824-ben váltotta fel az éjjel-nappal közlekedő, könnyebb szerkezetű gyorskocsi. A postakocsik uralmának a vonatok elterjedése vetett véget, hiszen a vasparipa kényelmesebb, gyorsabb és megbízhatóbb volt, ráadásul több embert, csomagot is tudott szállítani.”²⁸

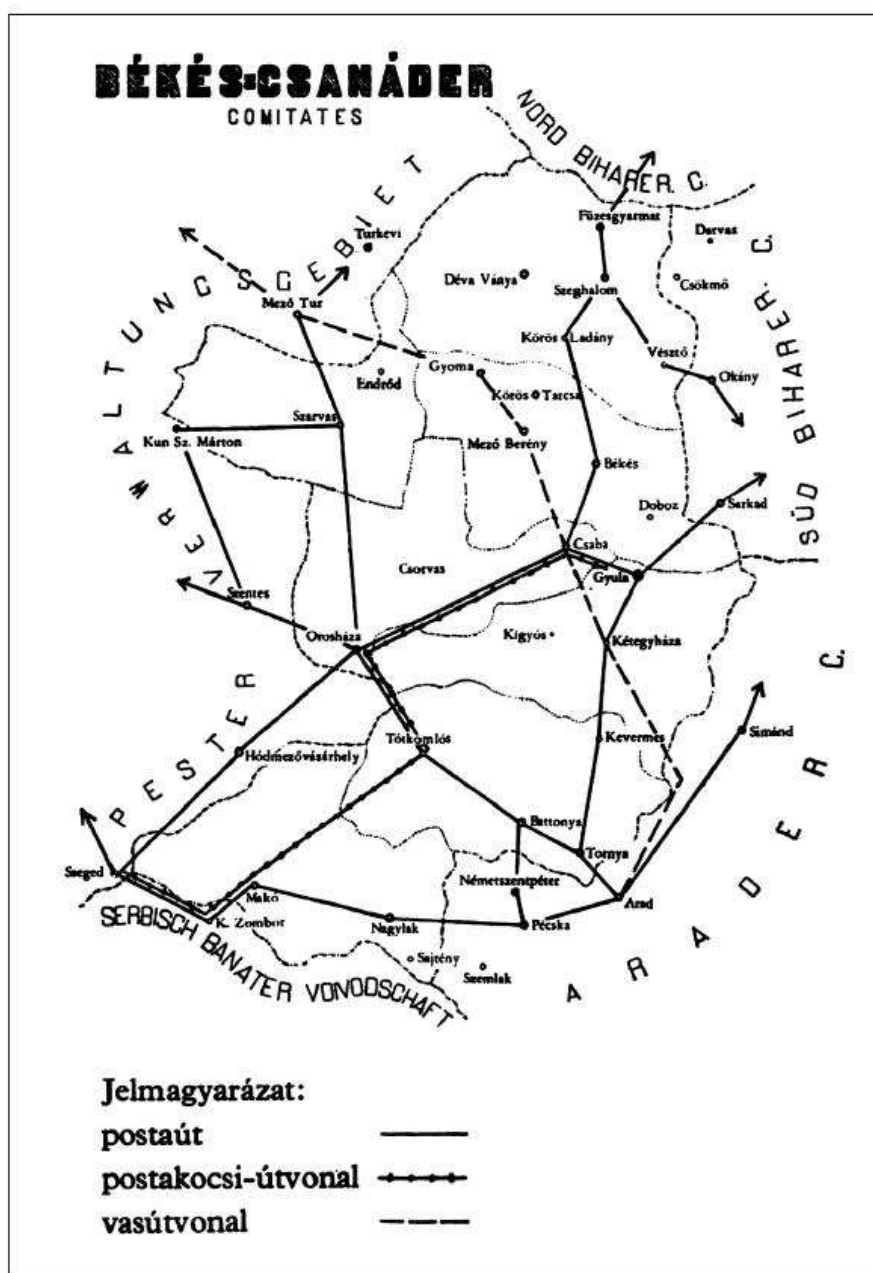
Így nézett ki egy osztrák címeres postakocsi 1800-as évek első felében

²⁷ 1752. szeptember 18-án indult meg Magyarországon a rendszeres postakocsi-forgalom. Az első járat Bécs és Buda között közlekedett. (Vajda Endre: A posta története. Budapest, 1967. 287–289. o.)

²⁸ <http://cultura.hu/kultura-plusz/delizsanz-az-utakon/>

A vasút: minőségi ugrás a postaszállításban

Újabb előrelépést hozott a megye postahálózatának fejlesztésében a vasút megjelenése. 1858-ban megindult a vasúti forgalom Szolnok–Arad között. A vonat a két végpont közt Gyoma–Mezőberény–Csaba–Kétegyháza érintésével közlekedett. A vasút menti nagyobb településeken postaállomások nyíltak. A vonat nemcsak utasokat, hanem postaanyagot is szállított, még hozzá gyorsabban és biztonságosabban, mint a lóvontatta postakocsik. Részlet egy korabeli csabai jelentésből: „...a postaforgalom a Szolnok–aradi vasútvonal megnyitása óta jobb. Az újságok, hivatalos és magánlevelek Pestről vasúton hamarabb – még aznap – megérkeznek, nem mint előtte Szegeden keresztül. A vasútvonal megnyitása előtt – pesti bélyegzők tanúsága szerint – a levelek nem ritkán három nap elteltével érkeztek célhoz...”²⁹

Békés-Csanád vármegye postaút-hálózatának térképe 1859-ben (Gecsei 1850–1867. 157. o.)

²⁹ Gecsei 1850–1867. 147. o.

A Magyar Királyi Posta időszaka

Mi jellemezte ezt az időszakot?

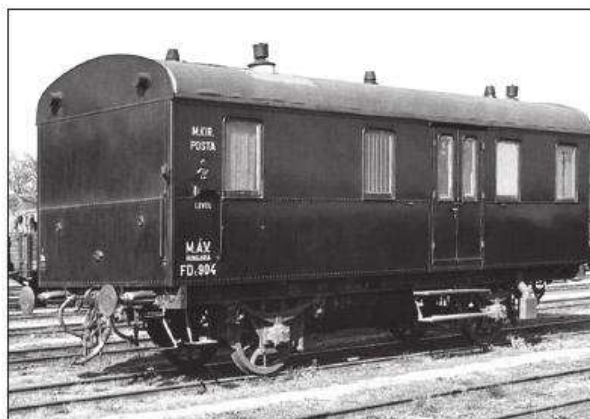
1867. május 1-jén a magyar postahálózat kivált az osztrák posta szervezetéből, és Magyar Királyi Posta néven önálló nemzeti intézmény lett. Az osztrák császári jelképeket felváltották a magyar címertáblák és bélyegzők, elrendelték a koronás postakürt használatát. A magyar postabélyegeket 1867-től négy évig még Bécsben nyomták, 1871-től kezdve viszont már Pesten készültek a magyar bélyegek. 1869-ben a magyar és az osztrák posta együtt adta ki a világ első postai levelezőlapját.

Az ipar, a kereskedelem, a közlekedés és a technika gyorsuló fejlődése magával hozta a posta és a távközlés fellendülését is. 1881-ben Budapesten Puskás Tivadar megnyitotta az első hazai telefonközpontot. 1887-ben Baross Gábor miniszter előbb a távíróhivatalokat, majd 1888-ban a – kezdetben magánvállalkozásként működő – telefonszolgáltatást is beolvasztotta a Magyar Királyi Posta szervezetébe. A távközlés új eszközei – a távíró és a telefon – viszonylag gyorsan eljutottak a vidéki településekre, így Békéscsabára is.

Az 1890-es évek végén a Magyar Királyi Posta megkezdte a levélpostai tevékenység gépesítését. Budapest utcáin 1893-ban megjelentek a gépi őrítésű postaládák, 1895-ben háromkerékű motorkerékpárt kaptak munkájukhoz a fővárosi levélgyűjtők. 1896-tól a táviratok és expresszlevelek kézbesítésére bevezették a kerékpárok használatát. 1904-ben a világon elsőként a magyar fővárosban használtak benzinmotoros automobilt a postaanyag városon belüli szállítására. A kerékpár használata viszonylag gyorsan, az autó használata csak lassan jutott el vidékre, így Csabára is.

Címertábla
(Postamúzeum)

Mozgópostakocsi
az 1900-as évek első felében
(Postamúzeum Fotótár)

Ahogy már említettük, a vasút a XIX. század második felében a lovaskocsikhoz viszonyítva felgyorsította és biztonságosabbá tette a postaszállítást. Az utasokat szállító vonatszerelvényekhez speciális mozgópostakocsikat kapcsoltak. Bennük – amíg a vonat haladt – ügyeskezü postások szortírozták útirányok és célállomások szerint a levélküldeményeket, melyeket aztán postaszákba rakva adtak le az útba eső vasútállomásokon a helyi feldolgozó-postáknak. Az első mozgópostakocsi 1864. március hó 1-jén indult útjára. A főbb vasútvonalakon 136 évig ilyen a mozgópostakocsi hozták-vitték a postai küldeményeket országszerre. Ilyenek szállították a postaanyagot Budapest és Békéscsaba pályaudvar között is.

A Magyar Királyi Posta az 1880-as évek közepétől nemcsak pénzküldemények továbbításában, hanem lakossági pénzmegtakarítások gyűjtésében is szerepet vállalt. 1886. január 1-jén kezdte meg működését a Magyar Királyi Postatakarékpénztár. Célja az volt, hogy a vidéken élő kisemberek pénzét is bevonja a takarékoskodásba. A posták olyan kis összegeket is elfogadtak, amellyel a bankoknak nem érte meg foglalkozni. A békéscsabai posta is „közvetítő hivatala” volt a Magyar Királyi Postatakarékpénztárnak. A pénzforgalmi szolgáltatás 1889-ben csekküzlettaggal bővült, ettől fogva számlára történő be- és azok terhére történő kifizetést is teljesítették a posták.

Már három postája van Csabának

Békéscsabán jelentős fellendülést eredményezett a vasút és az általános gazdasági, kereskedelmi fejlődés. Növekedett a lakosság lélekszáma,³⁰ új házak és gyárak épültek. A postaforgalom megsokszorozódott. 1872-ben önálló posta nyílt a vasútállomáson,³¹ 1886-ban pedig fiókpostát Erzsébethelyen, így a század végére Csabának már három postája volt. Ismét Felsőalmási Fábry Károlyt idézzük: „Ugy-e szinte hihetetlen a postaforgalmi nagy haladás? Szinte hihetetlen, hogy ma 3 postahivatal van Csabán, a belsőnél mintegy 70-en, a vasútinál mintegy 30-an dolgoznak, egy része éjjel-nappal.”³²

Békéscsaba 1. sz. Magyar Királyi Posta tisztikara az 1910-es években, középen Balogh József postamester (Postamúzeum Fotótár)

A városközpontba költözik a főposta

Részlet Ádám Gusztáv „Békéscsaba műszaki vonatkozású alkotásai” című, 1930-ban megjelent művéből: „A posta ezelőtt circa 70 évvel is még a gyulai út 17. sz. telken ma is meglévő „Pósta házban” volt elhelyezve. Azután számtalan bérelt magán házban talált elhelyezést.³³ Az erősen megnövekedett posta forgalom lebonyolítása már lehetetlenné válván, az állam a várostól vett telken, a Szent István tér és Apponyi utcza sarkán Kármán Aladár tervei szerint 1927-ben felépítette az egy emeletes új posta épületet teljesen új modern felszereléssel Lipták János vállalatában.”³⁴

³⁰ 1910-ben 42.599 fő a település lakóinak száma (Magyar statisztikai évkönyv. Bp. 1910.)

³¹ Postatörténeti kronológia 1867–1900-ig. Különnyomat. Budapest. 1995. 12. o.

³² Fábry 1923. 55. o.

³³ Például 1895-től az Andrássy út 12. sz. alatt, Szondy főorvos házában

³⁴ Ádám Gusztáv: Békéscsaba műszaki vonatkozású alkotásai. 1930. 33. o.

Az 1927-ben átadott Szent István téri postapalota (Tuska János József, antikfoto.hu)

Valójában már 1909-ben felvetődött, hogy a városközpontban új postaépületet kellene nyitni, de csak 1925-ben kezdődött meg az építkezés. A beruházást több körülmény hátráltatta: pénzühiány, első világháború, trianoni békeszerződést követő változások. Békés vármegye postaszolgáltatása 1909-ben még a Nagyváradai Postaigazgatóság illetékességi körébe tartozott, 1920-tól pedig már a Szegedi Postaigazgatósághoz.

A Szent István téri új postapalotát 1927-ben adták át. A Békésmegyei Közlöny című lap így tudósította olvasóit az eseményről:

„Az új postahivatal megnyitását már régóta türelmetlenül várja a közönség, annál is inkább, miután a régi posta ósdi berendezései miatt már tűrhetetlen volt az ügyes-bajos emberek helyzete. Különösen a csekkfeladások torlódása ellen volt az egyik leggyakoribban hangoztatott panasz. Meg kell állapítanunk, hogy már előre is bizalommal lehetünk e szempontból a postával szemben, mert annak berendezése legalább egyelőre a város közönségének még legfelfokozottabb igényeinek kielégítésére is felelő alkalmasnak látszik. Amint belépünk a sarokbejáraton, egy hatalmas teremben találjuk magunkat, melyet jobbról-balról csinos fiülkék szegélyeznek. E fiülkék üvegzsákuval vannak elválasztva, ami arra jó, hogy míg egyrészt nem akadályozza a felek és a tisztviselő közötti beszédet, addig viszont megakadályozza az egymásra lehelést, köhögést s így az esetleges fertőzést. A fiülkék felett feliratok mutatják az illető küldeményfajta neveit. A bejárat jobb és baloldalán kényelmes telefonfiülkék, míg a jobboldali szemközti sarokban a 120 fiükből álló postaszekrény foglal helyet. A bejárattal szemben van a főpénztár. A terem közepén hatalmas asztal és székek állanak a felek rendelkezésére. A terem jobboldalára szerelték a táviratliftet, míg a szemközti bal sarokban van az az ajtó, melyen a postafőnökséghez lehet bejutni. A berendezés nehéz tölgyfa s minden foglalat feketére oxidált réz. A földszinti épület jobb szárnyán foglal helyet a csomagfelvevő hivatal. Ide az Apponyi utcai első bejáraton jutunk. Itt is van telefonfiülke s a pénztárnál mindenfajta érték cikk is vásárolható, mellyel a posta a közönség kényelmét akarja szolgálni.

A Szent István téri első bejárat vezet a levélhordók helyiségeihez, hova akkor kell menni, ha a kézbesítő nem találja otthon a címzettet és értesítőt hagy otthon számára. Az Apponyi-utcai második számú bejárat a fölépcsőházba vezet, honnan az emeleten elhelyezett telefon, táviró hivatalokba jutunk. A telefon egyelőre a régi rendszerű, de új berendezés, míg a világító lámpásost csak ősszel szerelik fel. A táviró már véglegesen be van rendezve; egy hatalmas teremben áll 12 db Morse- és 2 db Hughes-féle készülék. Érdekes a Morse készülékeknél az, hogy nem szalagra ír, hanem csak kopog s a kezelő a táviratot lehallgatja s úgy írja. A személyzet részére külön szekrény, mosdó stb. áll rendelkezésre, úgy, hogy például a hivatali helyiségbe a személyzet csak hivatali öltözetben léphet be, kabát, kalap, bot, stb. nélkül. A telefon-távírdát egyébként a péntektől szombatra hajló éjjel szerelték fel az új épületben olyan gyorsan, hogy észre se vette a közönség. A postaszolgálat zavartalan ellátása céljából önálló áramtelepe is van a postának és pedig akkumulátorok képében, melyeket a posta akkor vesz elő, ha a városban például valamely ok következtében áramszolgáltatási szünet van... Ha megemlítjük még, hogy a postának vízvezetéke is van, akkor körülbelül elmondtuk mind azt, ami a közönséget érdekli."³⁵

Postaforgalom

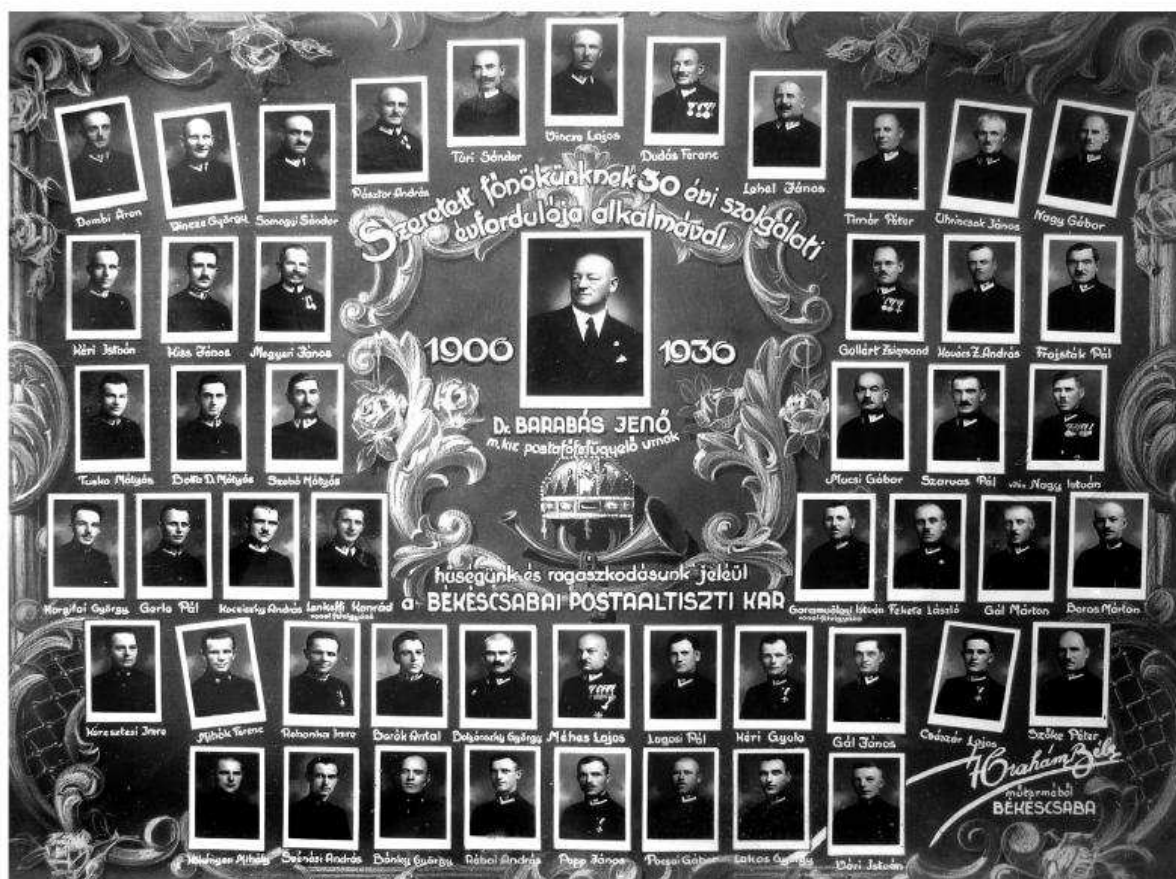
Kovács Károly királyi postamester az új posta forgalmáról a Békésmegyei Közlöny 1928. január 11-i számában így nyilatkozott: „Hatalmas emelkedést mutat a csekk- és utalványforgalom. Csak a betét-, csomag- és táviratforgalom csökkent... A feladott közönséges levélpostai küldemények (levél, levelezőlap, nyomtatvány, áruminta és üzletipapír) darabszáma 1927. évben 1.203.130, az ugyanazon fajta küldeményekből érkezettek darabszáma pedig 1.538.980 volt.”³⁶

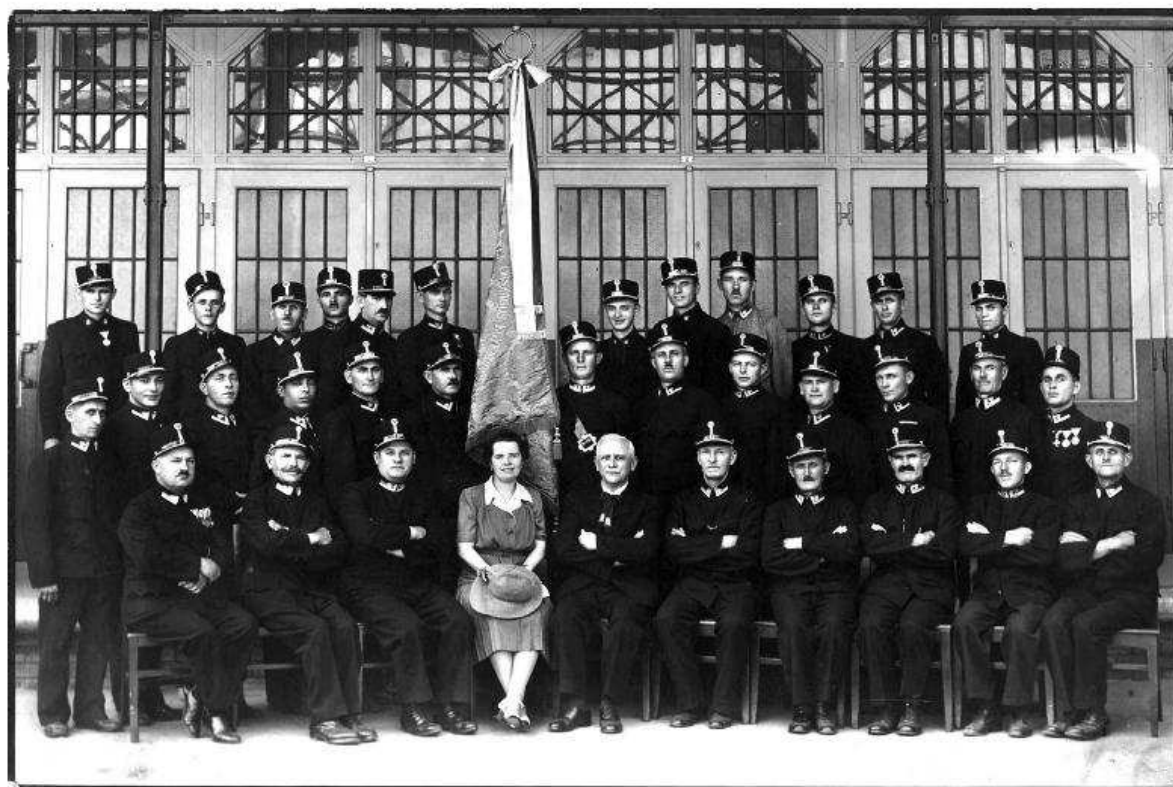
Korabeli üdvözlőlap Békés-Csabárol, 1897–1935 (Dobrotka Pál tulajdona)

³⁵ Békésmegyei Közlöny, 1927. július 26.

³⁶ Békésmegyei Közlöny, 1928. január 11.

Békéscsabai postaalitizstek tablója Dr. Barabás Jenő postafőnök köszöntésére, 1930
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentés)

Békéscsaba 1. sz. posta tisztikara Török Miklós postafőnökkel, 1942
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentés)

Távközlés

A távirat-szolgáltatás csabai bevezetésének dátumát nem ismerjük. Annyit tudunk, hogy Gyulán 1869-től, Orosházán 1873-tól lehetett táviratokat feladni. Valamikor ez idő tájt indulhatott a távirat-szolgáltatás Csabán is.

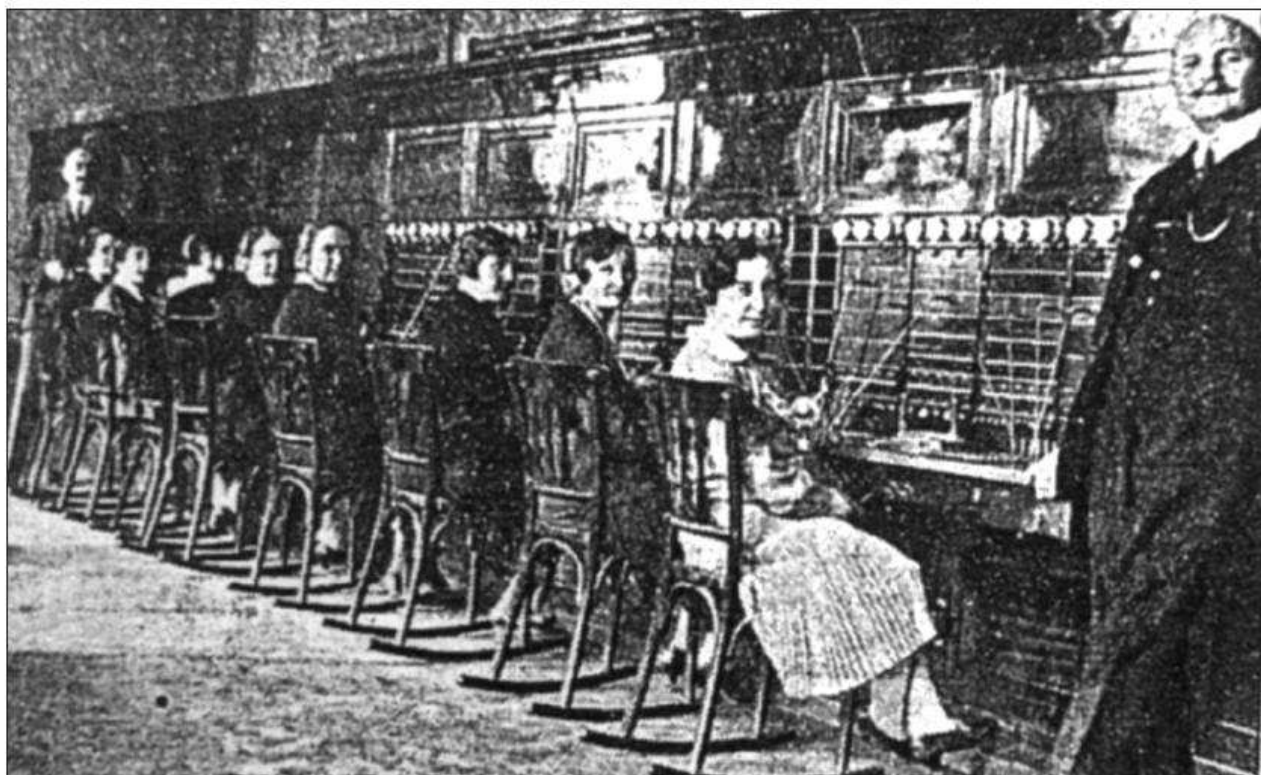
A következő nagy előrelépést a telefon jelentette. Békéscsabán 1895. február 23-án adták át az első telefonközpontot a postán, ami akkor Szondy főorvos házában, bérleményben működött.³⁷

Először mindössze kilenc csabai előfizetőhöz vezették be a telefont. *„Az egyes hívószámot a Csabai Főszolgabírói Hivatal kérte, a kettőt a Községháza, a hármast Nádor szatócs, a négyest Ketter, a Fiume bérlője, az ötöst Lövy Albert fakereskedő, a hatost a Rosenthal-malom, a hetest a Corvina nyomda tulajdonosa, a nyolcast gróf Wenckheim Frigyes, a kilencet dr. Sailer Vilmos ügyvéd kapta.”*³⁸

1908-tól vált lehetővé Békéscsaba–Budapest között az interurbán forgalom. Az I. világháború megbénította a csabai távbeszélő-hálózat fejlődését. A román katonai megszállás alatt a berendezések egy részét elhurcolták. A készülékek többségét azonban a postai személyzet különböző helyekre elrejtette.

1927-ben a Szent István téri postapalota megnyitásakor még nem volt kész az új telefonközpont. Üzembe helyezésére 1928. március 24-ig kellett várni. Addig az új épületben a régi „kurbli” rendszerrel kapcsoltak a telefonos kisasszonyok.

Az előfizetők panaszkodtak is a telefon-szolgáltatásra: *„Még a régi postán a felényi számú előfizetők kapcsolása elég gyorsan történt. Ámde az új postán berendezett központ a duplájára növekedett előfizetőket alig elégíti ki, még az igények legalacsonyabb fokra való leszállítása esetén is.*

**Az új távbeszélőközpont kapcsolóterme a telefonos kisasszonyokkal 1928-ban, az átadás után.
A kép jobb szélén Kovács Károly postafőnök. (fotó: Körösvidek)**

³⁷ A mai Andrássy út 12. sz. alatt.

³⁸ Száztizenöt éve telefonálunk Békéscsabán. Békés Megyei Hírlap, 2010. február 24.

Hogy ennek mi az oka, nem tudjuk, az azonban bizonyos, hogy naponként emelnek panaszt a postán, vagy a rossz berendezés, vagy a rossz kezelés miatt. ³⁹

A probléma akkor oldódott meg, amikor 1928-ban elkészült az Ericsson cég CB-rendszerű új kapcsolóközpontja. A Körösvidék című újság így írta le az új telefonközpontot: „Az olajfestékkel bevont falú világos kapcsolóteremben tetszetős látványt nyújt a hatalmas kapcsolótábla, amely előtt szántalpú székeken ülnek a kezelők. Apró cseprő alkatrészek, ezer meg ezer dugaszhely, kicsiny lámpák százai, színes gombok, mind-mind a végtelenül komplikált szerkezet részei, amelyek alkotó eleme nagyszerű elrendezésében, harmonikusan működnek össze, hogy életünket kényelmesebbé tegyék. Mahagónira fényezett falapok borítják a tábla mögötti hatalmas szekrényt, amelyben a szigetelt, ezerféle gondolatot közvetítő „idegnyalábok” vastag kötegben futnak a megfelelő helyekre. A legmodernebb technikai berendezés sem működhet a nagy szaktudású postás dolgozók nélkül. Ennek a nagyszerű munkának a kivitelezésén és működtetésén Kovács Károly magyar királyi postafőfelügyelő, postafőnök páratlan tudásával, buzgó ügyszeretetével munkálkodott a fejlődő Békéscsaba igényeinek kielégítésére.”⁴⁰

És vajon hogyan működött az új telefonközpont? „...az új központ egyike a legmodernebb szerkezeteknek, az úgynevezett CB, más szóval világító rendszerű, ami azt jelenti, hogy ezen túl nem kell a központot hosszasan csengetni, hanem egyszerűen leakasztjuk a készülék horgáról a hallgatót. Abban a pillanatban kigyullad egy parányi lámpácska a megfelelő munkahelyen, s a bemondott számot egy dugó segítségével nyomban kapcsolja is a kezelő. Beszélgetés után a visszaakasztott hallgató meggyújtja a jelző lámpát, s erre a kezelő a dugót kihúzza szétkapcsolja a két beszélgetőt.”⁴¹

Telefonközpont-kezelők az 1940-es évek első felében, hátul Török Miklós postafőnök (fotó: Körösvidék)

³⁹ Békésmegyei Közlöny, 1927. november 23.

⁴⁰ Körösvidék, 1928. március 21.

⁴¹ Békésmegyei Közlöny, 1928. március 25.

1934-ben már 407 csabai telefon-előfizetőt tartottak számon. A három-három helyi és interurbán, valamint egy bejelentő munkahellyel rendelkező telefonközpont éjjel-nappali szolgálatot látott el, és 80–100 kilométeres körzetben biztosította a vonalfelügyeletet. Ebben az évben helyezték ki a városban az első nyilvános telefonfülkéket a Kossuth tér sarkán és az Andrassy–Jókai út kereszteződésénél.

Rádió-ügyintézés

A Magyar Rádió 1925. december 1-jén kezdte adásait sugározni. A rádió-vevőkészülékek használata engedély- és díjköteles volt. Az engedély kiadása, az előfizetési díj beszedése, a stúdiók és rádióállomások üzemeltetése a Magyar Királyi Posta feladata volt. 1933-ban rendszerbe állították a vidéki közvetítő állomásokat. Ugyanebben az évben kezdte meg működését a Csepel-szigeten, Lakihegyen az új 120 kilowatt teljesítményű, 314 m magas nagyadó.

„Az új adóállomás természetesen Békéscsabán is éreztette előnyös hatását, ami elsősorban is a rádióelőfizetők számának rohamos növekedésében nyilvánult meg. Ebben az ügyben munkatársunk felkereste Kovács Károly m. kir. postafőfelügyelőt, postafőnököt, aki az alább következő adatokat volt szíves tájékoztatásul megadni. Ezek szerint májusban az eddigi növekedés körülbelül 61 előfizetőre rúg, ami az előfizetők 450-es összlétszámához viszonyítva szinte ugrásszerűnek mondható. Nem lesz érdektelen ehelyütt megemlíteni azt sem, hogy az előfizetők foglalkozási ágak szerint hogy oszlanak meg. Az előfizetők között az értelmiségi pályán levők közül vannak 182-en, kereskedők és iparosok 91-en, munkások, segédek, iparos tanulók 62-en, gazdák (még a tanyákon is!) 41-en, diákok 16-an és egyebek 58-an. Békéscsabán eddig még csak 45 előfizető használ detektoros készüléket, ami nagyjából meg is felel az előfizetők száma májusi növekedésének. Ha aztán a detektoros vétel kielégítő lesz, ami ellen az eddigiek szerint semmi panasz nem hallatszott el, úgy a detektoros készülékek előbb említett előnyei alapossá teszik azt a reményt, hogy a rádióelőfizetők száma az év végére 800–1000-re felemelkedik... Mint fentebb írtuk, az előfizetők száma Békéscsabán 450-et tesz ki, de bizonyára vannak szép számmal »orv-hallgatók«, akik a rádiórendelet kijátszásával – előfizetés nélkül – használják készülékeiket. Azonban ezekre is befellegzik ám, mert a posta időnként erélyes razziákat fog tartani az »orv-hallgatók« után. A feljelentőknek 2 pengő 40 fillér jutalmat adnak. A zughallgatók ellen aztán szigorú kihágási eljárást indítanak, amelynek során az illetőt 2 hónapig terjedő elzárással és 20–240 p-ig terjedő pénzbírsággal sújtják. Itt jegyezzük meg figyelmeztetésül azt is, minthogy sok előfizető előfizetési díjával hátralékban van, hogy mindenkinek számolnia kell azzal, hogy az előfizetők sorába való belépésével anyagi kötelezettséget vállal, amely alól semmiféle címen nem bújhat ki. A posta ugyanis az előfizetési díjakat közadók módjára szigorúan és kiméretlenül behajtja...”⁴²

⁴² Kőrösvidék, 1928. május 24.

A szocializmus évtizedei

Békéscsaba olyan tempóban fejlődött, hogy 1950-ben Gyula helyett megyeszékhely lett. Ez újabb lökést adott a gazdasági, igazgatási, oktatási és egészségügyi hálózat gyarapodásának. Újabb üzemek, intézmények kezdtek meg a működésüket. Emelkedett a város lakóinak száma, új lakótelepek épültek. Mindez tovább növelte a főposta forgalmát, melynek egyúttal a feladatköre is bővült. Például átvette a mezőőröktől a külterületi kézbesítést. 1950-ben megszűnt a postamesteri rendszer, és állami döntéssel a posta kapta meg a teljes hazai hírlapterjesztés feladatát.

Békéscsabai postások a május 1-jei felvonuláson, 1950-es évek második fele
(Gellért Mária tulajdona)

Csoportkép az 1950-es évek második feléből,
középen Ferro Borbála hivatalvezető és Nyilas József területi oktatótiszt
(Fodor Ferencné tulajdona)

Postás színjátszócsoport (Budai Mihályné tulajdona)

Postai gépkocsi Békéscsaba 2. postánál az 1950-es évek második felében
A képen Ferro Borbála, az 1-es és Frankó László a 2-es posta vezetője
(Aradszki Pálné tulajdona)

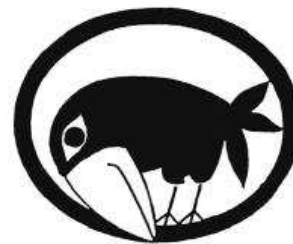
Postai gépkocsi Békéscsaba 2. postánál az 1950-es évek második felében, a képen középen Frankó László, a 2-es posta vezetője (Aradszki Pálné tulajdona)

Kézbesítés

Az 1960-as években a közönséges levelet, pénzt, csomagot, hírlapot a többszintes házak legfelső emeleteire is ajtóig vitték a csabai postások. A küldemények mennyisége azonban idővel a többszörösére emelkedett. A kézbesítők terhelésének csökkentése érdekében az 1970-es évektől kezdve a közönséges levelek és a hírlapok kézbesítéséhez a többszintes házak bejáratánál csoportos levélszekrényeket szereltek fel. Ezt követően csupán a személyes átvételhez kötött küldeményeket (ajánlott, tértivevényes, hivatalos irat, pénzesutalvány, nyugdíj, csomag stb.) adták át közvetlenül a címzettnek vagy más jogosult átvevőnek.

1979-ben 44 hírlapkézbesítő-járás, 10 távirat-kézbesítő és 28 egyesített kézbesítő körzet volt a városban. A belvárosban gyalog, a külső városrészekben kerékpáron közlekedtek, Mezőmgyerre és Gerlára busszal utaztak a kézbesítők.

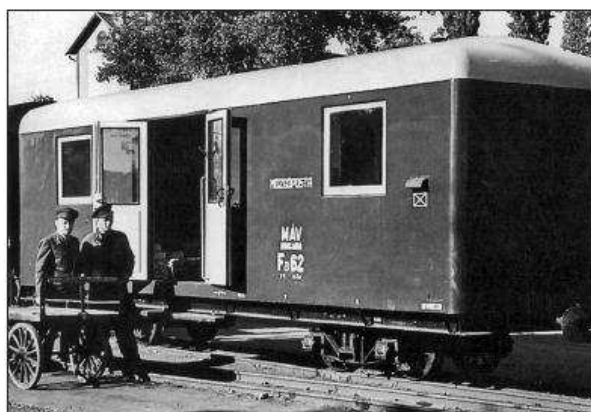
1960-ban 8500 ember élt a város külterületén, 1972-ben már 12 külterületi kézbesítőt kellett alkalmazni. Külterületen a 70-es évek elején még lóháton, később kerékpárral vagy kismotorral járták a postások a városkörnyéki utakat, hogy a tanyán élőkhöz eljuttassák a küldeményeket, hírlapokat. A házhoz kézbesítést az 1970-es évek közepén támpontos kézbesítés váltotta fel. Az autóval jól járható utak mentén, boltok, iskolaépületek, tsz-majorok mellé csoportos levélszekrényeket telepítettek. A tanyák lakóinak szóló közönséges leveleket és a hírlapokat ezeken a támpontokon levélszekrényekbe rakták az immár gépkocsival közlekedő külterületi kezelők. A nyugdíjakat, könyvelt küldeményeket a támpontoknál adták át a címzetteknek. A támpontos kézbesítés Békéscsabán 1975. november 17-én indult.

MAGYAR POSTA

Postaszállítás

Mozgóposta-rakodás Békéscsabán
(Aradszki Pálné tulajdona)

1970-től – az időközben óriásira duzzadt küldeménymennyiséggel – az utasforgalomtól elkülönített éjszakai postavonatok közlekedtek, amelyek csak postakocsikból álltak. Ezek az országos napilapok éjszakai elkészültéhez igazodva indultak Budapestről az ország vasúti végpontjai felé. A szerelvényről a közbeeső góccsomók egy vagy több kocsit lekapcsoltak, benne az adott városba és környékére szóló küldeményekkel.

Budapestről Gyomára és Békéscsabára is ilyen éjjeli postavonatokon érkezett a postaanyag. Békéscsaba 2. és Gyoma posta indította tovább reggel a Békés megyei posták felé gépkocsikon a küldeményeket. A gépkocsik odafelé terítő-, vissza gyűjtőjáratként működtek. Ahova nem tért be a postajárat, oda kezdetben menetrend szerinti autóbusszal küldték a postaanyagot. A postásoktól a kalauz, később a buszvezető vette át a postaszákokat és a csomagokat, amit az érintett kistérségeken a helyi posta dolgozója várt. A közbiztonság romlása és a kalauz nélküli járatok bevezetése miatt a buszvezető háta mögött elhelyezett pénzeszákok egy idő után már nem voltak biztonságban. Ezért a buszjáratokat mindenütt postai gépkocsik váltották fel.

Pénzforgalmi és pénzügyi szolgáltatások

Munka a főpénztárban
(Gellért Mária tulajdona)

1948-ban államosították a bankokat, a Postatakarékpénztár pedig 1949. február 28-án megszűnt. A takarékküzetágot az Országos Takarékpénztár, a csekküzetágot a Magyar Nemzeti Bank vette át. A postai hálózat a továbbiakban az ő megbízásukból közvetítőként végezte a takaré- és a csekk-szolgálatot. A magyar bankrendszer egyszintű volt, a vállalatok számláját az MNB vezette, de az ügyfélforgalmi tevékenységet – a be- és kifizetések kezelését, a cégek készpénzellátását – a posták látták el. Az 1960-as évektől Békéscsaba 1. postán is nagymértékben megnövekedett a ki- és befizetések száma, volumene. 1959–1979 között közel hatszorosára nőtt Békéscsaba 1. sz. postán a készpénzforgalom.

Hírlapterjesztés

A hírlapterjesztést 1950 előtt a posta mellett magánvállalkozások is végezték. 1950-ben a Magyar Posta – kormányzati döntés alapján – kizárólagos joggal átvette a teljes hazai hírlapterjesztést, beleértve az előfizetéses- és az árusterjesztést is.

1975-ben már 220 fajta belföldi és 181 fajta külföldi sajtóterméket terjesztettek a csabai postások. Naponta 29.000 példányt juttattak el az olvasókhöz, előfizetőkhez. A Békés Megyei Népiújság című megyei lapnak közel 9000 előfizetője volt ekkor a városban.⁴³

Békéscsaba 1. postán önálló hírlaposztály intézte a lapterjesztéssel kapcsolatos feladatok irányítását, adminisztrálását. A város területe nagy, ezért az árushelyek száma is sok volt. A Városi Hírlaposztály az 1970 évek közepén 90 hírlapkézbesítőt és főállású hírlapárust foglalkoztatott. A hírlapterjesztés nem volt könnyű feladat. Erről tanúskodik Gellért Zsigmondné hírlaposztály-vezető 1976-ban készült beszámolójának következő részlete: „Az elnuilt 25 év alatt igen sok gonddal, bajjal kellett megküzdeni. Az állandó létszámváltozás, mozgóposta-végállomási problémák, lapkésések, más egyéb természetű dolgok, a hírlapterjesztés akadályai.”⁴⁴

Hírlapkiállítás 1966, Gellért Zsigmondné (Gellért Mária tulajdona)

Új kisposták, új főpostaépület

Időközben újabb kispostákkal gyarapodott Békéscsaba. 1950-ben Gerlán, 1975-ben a Kazinczy-lakótelepen nyílt kisposta. 1973-ban Békéscsabához csatolták Mezőmgyer községet az 1936-ban megnyitott ottani postával együtt. Így a város postáinak száma a főpostával, a pályaudvari és az erzsébethelyi postával együtt hatra emelkedett.

A postaforgalom felfutása és a dolgozók számának növekedése miatt az 1927-ben átadott Szent István téri épületet a főposta már az 1960-as években kinötte. Nemcsak a postások érezték elviselhetetlenül szűknek a helyet, de a megye és a város vezetői is érzékelték a problémát. A Szegedi Postaigazgatóságnál és a vezérigazgatóságnál megoldást sürgettek, amihez felajánlották erkölcsi és anyagi támogatásukat. A meglévő épületet azonban nem lehetett akkorára bővíteni, amekkorát a forgalom indokoltá tett volna. Ezért 1970-ben az a döntés született, hogy új, nagyobb postát kell építeni.

A városvezetés új épületkomplexumot tervezett Békéscsaba központjába, a Szabadság tér 1–3. szám alá, földszintjére üzleteket, szolgáltatókat, emeletére lakásokat. Ebbe az építkezésbe társult be a Magyar Posta. Az alsó két szinten kapott helyet a postahivatal, a felsőbb szinteken lakások épültek, a negyedik emeleten pedig négy lakásból postai vendégszobákat alakítottak ki. Az épület-tömb beruházója a Városi Tanács volt. A Magyar Posta megfelelő pénzüsszeget utalt át a városnak, ami bőségesen fedezte a postai épületrész beruházási költségeit. A Posta által finanszírozott rész is a magyar állam tulajdonába került, kezelője a Városi Tanács volt. A Magyar Posta jelképes bérleti díjat fizetett a használatért.

⁴³ Tények és adatok Békéscsabáról. Békéscsaba, 1975. 57. o.

⁴⁴ Gellért Zsigmondné hírlaposztály-vezető beszámolója, Békéscsaba, 1976. március 3.

A főposta új épületét 1979. november 4-én adták át. A Békés Megyei Népújság a következőképpen mutatta be:

„A város szívében elkészült impozáns épület azon túl, hogy jelentősen javítja a lakosság kulturált ellátását, kiszolgálását, mintegy 290 dolgozójának megfelelő munkakörülményeket teremtett. A 2810 négyzetméteres, kétszintes hivatal csak része, pontosabban első üteme annak a beruházásnak, melyet magába foglal a leendő gócközpont. A tágas, világos és kényelmes földszinten 17 felvívóhely áll a közönség rendelkezésére, tizzele több, mint a régi helyen. Ezen kívül ugyancsak a földszinten, nyolc távbeszélő-állomáson bonyolítják le a távolsági beszélgetéseket. Két főpénztár gyorsítja a nagy összegű ki- és befizetéseket. A 40 postai kézbesítő és hírlapkézbesítő a zsúfolt helyről tágas, kényelmes körülmények közé került. Az emeleten kapott otthont a megyei hírlapiroda, valamint a kétszeresére bővített távirda. Itt található még az oktatóterem, mely a megye postásainak szakmai továbbképzését segíti, valamint a területi oktatótiszt irodája, és a postavezetői, postavezető helyettesi irodák. Korszerűen berendezett orvosi rendelőben napi két órás ügyeletet tart az ügyorvos. A 200 adagos éttermet pedig a megyeszékhely bármely vendéglátóegysége elfogadná különteremnek. A postások nagyra értékelik a megváltozott szociális lehetőségeket, korszerű öltözők, fürdők állnak a rendelkezésükre. A régi épületben csupán egyetlen zuhanyozójuk volt. Az új postaközponttól alig egy kőhajításnyira újabb emeletes épület elemei magasodnak, itt épül a környező településeket is átfogó, 10 ezer állomásos crossbar telefonközpont, melynek beruházási költségei meghaladják az 500 millió forintot. A tervek szerint 1981-ben adják át a létesítményt, s ettől az időponttól az ország egyik automatizált gócközpontja évtizedekre megoldja Békéscsabán a postai gondokat.”⁴⁵

A Szabadság tér 1–3. szám alatti épület, itt működött a posta 1979–2004 között
(Tuska János József, antikfoto.hu)

⁴⁵ Békés Megyei Népújság, 1979. nov. 16.

Fent: a posta közösségtere átadás után, 1979-ben

Lent: közösségtér az 1990-es évek végén (Békéscsaba 1. posta gyűjteményéből)

**A Szabadság téri posta vezetője,
Szántó István és néhány
munkatársa: Békefi István,
Bukris Vince, Nagy Jánosné,
Bukris Vincéné**
(Szántó István tulajdona)

Távközlés

Az automatizált gócközpont átadására végül is a tervekhez képest két évvel később, 1983-ban került sor, de tekintünk vissza egy kicsit a távközlés fejlesztésének korábbi évtizedeire!

1948-ban gépi kapcsolású automata telefonközpont létesült a Szent István téri Postapalota első emeletén. 1951-ben már ez az automata központ fogadta be az új távbeszélő-állomásokat. A telefon iránti igények azonban olyan gyors ütemben növekedtek, hogy a központot hamarosan bővíteni kellett. 1968-ban újabb 500 állomás bekapcsolásának lehetőségét teremtették meg.

Az üzemek és intézmények fejlődése, a lakosság életszínvonalának emelkedése olyan ütemű volt, hogy a posta nem tudott lépést tartani a telefon iránti igényekkel. Annak ellenére, hogy 1973–74-ben a távbeszélő állomások száma megháromszorozódott, 1975-ben 700 kielégítetlen távbeszélőigényt tartottak nyilván a városban.⁴⁶

A problémát a Szabadság tér 1–3. szám alatti, hatalmas távközlési fejlesztés volt hivatva megoldani, melyet 1983 júniusában helyeztek üzembe. „Az 1978–1983 évek nagy változást hoztak Békéscsabán a Crossbar telefonközpont megvalósult beruházásával. 1978. februárban kezdték az építését, 70 hónap alatt készült el, 1983 júniusában végleges üzembe helyezése megtörtént.”⁴⁷

Az új Crossbar-központ 14.300 állomás-kapacitású volt. Ezt 1968–88 között további 1000, 1990-ig pedig újabb 600 állomással bővítették. Az előfizetési igények kielégítésére azonban ez is kevésnek bizonyult.

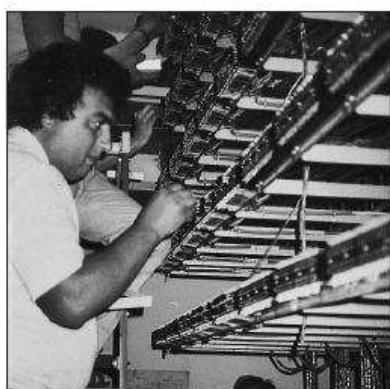
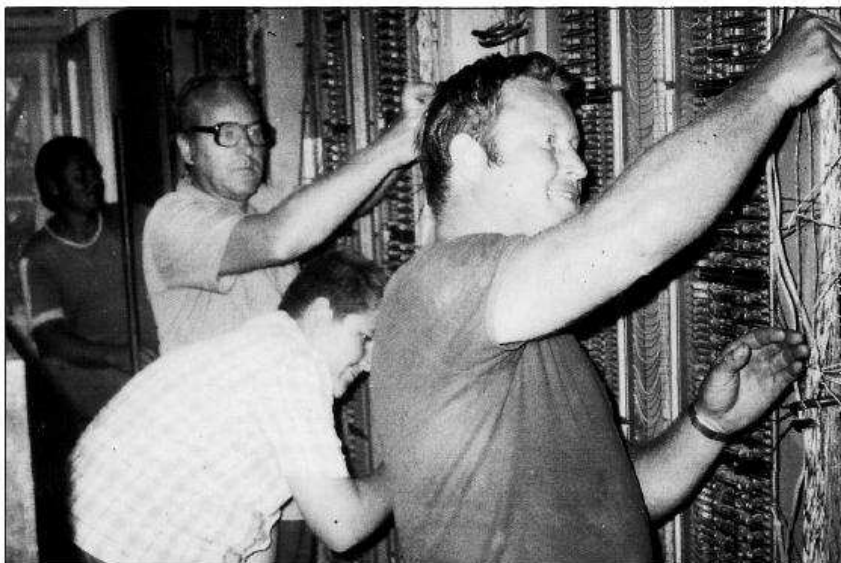
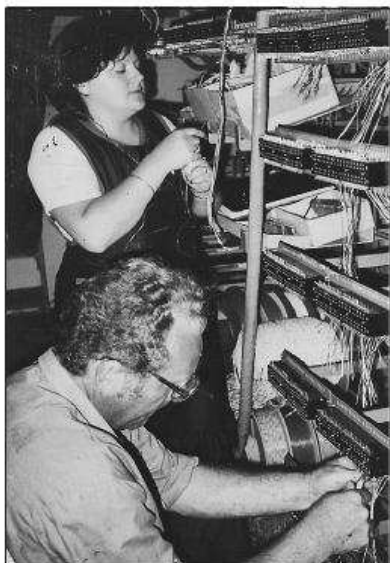
**Következő oldalon fent:
képek Vasas György gyűjteményéből,
légvezeték-szerelők a telefonpóznán, csoportképek távközlési dolgozókról (Vasas Zoltán tulajdona)**

**Lent: távbeszélő kapcsolóközpont az 1960-as években a Szent István téri postaépületben
Györgypál Margit, Fodor Ferencné, Illyés Julianna, Harmati Judit (Fodor Ferencné tulajdona)**

⁴⁶ Békéscsaba földrajza Szerk. Tóth József. Békéscsaba, 1976. 314–315.

⁴⁷ KSH Békés Megyei Igazgatósága, 1984.

Képek a távközlési központ külső-belső szereléséről Vasas György gyűjteményéből (Vasas Zoltán tulajdona) Jobbra lent: a kapcsolóterem átadás után, működés közben

A rendszerváltást követő évek

1989. december 31-ig a Magyar Posta egyaránt foglalkozott a hagyományos postai szolgáltatásokkal, a távközléssel, valamint a rádió- és televízióműsor-szórással. Ezt fejezte ki a cég logójának három változata is:

MAGYAR POSTA

MAGYAR POSTA

MAGYAR POSTA

1990. január 1-jén kormányzati döntés alapján ez a három szolgáltatási ág szétvált. A Magyar Postából három önálló cég alakult: Magyar Posta Vállalat, Magyar Távközlési Vállalat, Magyar Műsorszórási Vállalat.

Az 1990-es években a Magyar Posta megkezdte a fokozatosan kibontakozó piaci versenyre való felkészülést. Részvénytársasággá alakult, korszerűsítette arculatát, irányító szervezetét, járműparkját, technológiáját, gépesítettségét, szolgáltatás-palettáját. Az évek során tevékenységének egyre szélesebb körét végezte versenyipiaci körülmények között. Ez a folyamat az ezredforduló után, a 2000-es évek elején különösen felerősödött.

Új főposta integrált számítógépes technológiával

1991-ben új kisposta nyílt a József Attila lakótelepen. Ezzel hétre emelkedett Békéscsabán a posták száma. 2001 végén a Csaba Centerben és a Tesco bevásárolóközpontban létesült modern áruházi postahely. Így 2001 óta a több mint 60.000 lakosú megyeszékhelyen 9 posta működik.⁴⁸

A kisposták felvételi tevékenysége csökkentette ugyan valamennyire a főposta terhelését, de annak forgalma továbbra is nagyon nagy volt. Az ezredfordulón a Szabadság téri főposta közel 4 millió közönséges és 1 millió könyvelt levélküldeményt, valamint több mint 800 ezer készpénzáttalási megbízást vett fel évente. Az átlagos napi darabszám több mint 15 ezer közönséges és 3500 könyvelt küldemény, valamint több mint 3 ezer készpénzáttalási megbízás volt. A forgalmi létszám ekkor 190 fő volt. A posta körzeti feladatokat is ellátott, irányítása alá 21 kisebb forgalmú posta tartozott.

A Szabadság téri épület ügyféltere a forgalomhoz képest ekkorra már kicsinek bizonyult. Postatechnológiai változások miatt a háttérmunkahelyek funkcionális kapcsolata sem volt megfelelő. A város pedig az 1990-es években piaci szintre emelte a korábban jelképes helyiségbérleti díjat. Felmerült az igény egy új, nagyobb, korszerűbb, postai tulajdonban lévő épület megépítésére. Illin József postavezető – a Szegedi Postaigazgatóság vezetőivel együtt – sokat lobbizott azért, hogy új posta épüljön. Végül a Magyar Posta felsővezetői új épület létesítését határozták el, méghozzá önálló postai tulajdonú ingatlanként.

⁴⁸ A későbbiekben, külön fejezetben röviden bemutatjuk valamennyit.

A csabai posta 225 éve (1788–2013)

Az új posta a Munkácsy u. 6–8. szám alatti telken épült fel 2003–2004-ben, kormányzati beruházásként, részben kormányzati, részben postai forrásból. Üzembe helyezésére 2004 decemberében, avatására 2005 januárjában került sor. A modern, kétemeletes épület 2127 négyzetméter alapterületű. Korszerűbb lett az ügyfélszolgálat, javultak a dolgozók munkakörülményei. Impozáns, nyitott pultos ügyféltérben 22 felvételi munkahely, elektronikus ügyfélhívó, 800 bérelhető postafiók, valamint postabolt található. A felvételi munkahelyeket korszerű számítógépes integrált postahálózati (IPH) technológiával szerelték fel.

Fent: meghívó az alapkövetelési ünnepségre 2003

Lent: az építkezés fázisai 2004 (fotó: Lovászi József)

A csabai posta 225 éve (1788–2013)

Fent: postabelső 2004 decemberében. Lent: 2005 januárjában (fotó: Lovászi József)

A küldeményfelvétel informatikai támogatása

A Magyar Posta az 1990-es évek elején kezdte meg a küldeményfelvétel és -feldolgozás informatikai támogatásának kiépítését. Békéscsaba 1. postán is – a többi nagypostához hasonlóan – először az úgynevezett Egri Felvételi Rendszert vezették be. Ez egy speciális számítógépes programmal segítette a küldeményfelvételt és a főpénztárban a leszámoltatást.

1991-ben bevezették az úgynevezett „hátravont naplózó rendszert”, ami azt jelentette, hogy a csekkek adatait floppy lemezre rögzítve küldték naponta Budapestre, a Posta Elszámoló Központba. 1992-ben a Szegedi Postaigazgatóság számítógép alapú pénztárgépeket telepített Békéscsaba 1. sz. postára is. A posta érintett dolgozói megtanulták a számítógép kezelését, és a napi forgalmi adatok összesítését modem segítségével, telefonvonalon juttatták el a békéscsabai postáról a központi feldolgozóhelyre.

iPosta a TESCO bevásárlóközpontban 2000-ben
(fotó: Lovászi József)

2000 decemberében Békéscsaba 1. posta bekapcsolódott az Integrált Posta Hálózat (IPH) nevű, egységes, országos informatikai rendszerbe. 2001-ben a békéscsabai új üzletházi posták – Csaba Center, Tesco – már eleve ezzel a számítástechnikai rendszerrel kezdték meg a működésüket. A rendszer lényege, hogy a felvett könyvelt küldemények adatai másodpercek alatt eljutnak a felvételi ablaktól a budapesti adatközpontba. A számítástechnika számos papíralapú, fáradságos kimutatás napi elkészítését is megkönnyítette. Napjainkban már a legkisebb csabai postáról is elektronikus úton jutnak el a forgalmi adatok – internetes kapcsolat segítségével – az országos adatközpontba.

Postaszállítás

2004-ben megkezdte működését Budaörsön a Magyar Posta Országos Logisztikai Központja, Siemens gyártmányú automata levélfeldolgozó gépsorokkal.

Ezzel egyidőben megszűnt a vasúti postaszállítás. A postavonatok helyett nagyméretű, raklapos Iveco típusú tehergépjárműveket vásárolt a Magyar Posta. Ezek mindegyikében 12 hatalmas csomagkonténer fér el. A zsákos levélszállítást műanyag ládák és konténerek váltották fel. Ez napjainkban a közúti postaszállítás eszköze. Békéscsaba 2. vasúti postán Posta Feldolgozó Üzem alakult. Itt történik a megye postáit ellátó terítő- és gyűjtőjáratok indítása, érkeztetése.

Kézbesítés

Békéscsabán a nagy küldeménymennyiség miatt szakosított kézbesítő csoportok működtek és működnek ma is. A levelet és a pénzt hagyományosan az egyesített kézbesítők viszik házhoz. A hírlapokat mindaddig külön hírlapkézbesítők juttatták el az előfizetőkhez, amíg a Magyar Postának meghatározó

szerepe volt az előfizetéses hírlapterjesztésben. A táviratok azonnali kézbesítésére a kilencvenes évek második feléig külön táviratkézbesítők álltak készenlétben az 1. számú postán. Napjainkban az egyre kisebb számú táviratot Békéscsaba 1. posta kézbesíti a városban, az EMS gyorsposta küldemények kézbesítése pedig gépkocsival a Békéscsaba 2. posta épületében működő Logisztikai Központ feladata. A csomagkézbesítők ugyaninnen viszik házhoz gépkocsival a lakosságnak címzett postacsomagokat, valamint az üzleti és egyéb kereskedelmi csomagokat.

Kézbesítés (MP Fotótár)

Gazdaságossági okokból az ország 600 főnél kisebb lélekszámú falvaiban 2004-ben bezárták a kisforgalmú postákat, helyettük gépkocsival közlekedő postások kézbesítik házhoz a küldeményeket, és végzik a felvételi, értékesítési munkát. Ezt az ellátási formát mobilpostának nevezik. 2004. június 1-től Csabaszabadin és Pusztatlakán is bevezették a mobilposta szolgáltatást, amit Békéscsaba 1. sz. posta lát el.

Pénzügyi szolgáltatások

Az 1990-es évektől foglalkozik a Magyar Posta – így természetesen a békéscsabai posta is – biztosításközvetítéssel. Kezdetben a Providencia Biztosító számára kötötték a postások Csabán is a szerződéseket, 2002-től pedig a Posta Biztosító megtakarítási és biztosítási szolgáltatásait ajánlják ügyfeleiknek. 1988-ban megalakult a Postabank és Takarékpénztár, aminek a Magyar Posta volt az egyik kisebbségi tulajdonosa, 2001-től pedig rövid időre többségi tulajdonosa lett. 2002-ben a Postabankot a hivatalba lépett új kormány eladta az Erste Banknak.

A banki szolgáltatásokat a Magyar Posta azóta ismét közvetítőként végzi, az utóbbi években „Posta banki szolgáltatások” név alatt, önálló postai arculattal.

Az utóbbi években csökkenést mutat a levélforgalom és a sárga csekken történő készpénzátutalás. A kieső bevételek pótlását, a postás munkahelyek megtartását célozzák a posta pénzügyi és biztosítási szolgáltatásai, amelynek értékesítését a békéscsabai postások is napról napra végzik.

Hírlapterjesztés

1990-et követően a hírlapterjesztés gyökeresen átalakult. Olyan folyamat indult el, ami az évtized végére a hírlapterjesztésben a Magyar Posta vezető szerepének elvesztését, piaci részesedésének minimálisra zsugorodását eredményezte.

1993-ban a hírlapárusok lappal való ellátására postai alapítású regionális részvénytársaságok alakultak, köztük szegedi központtal a Délhír Rt., amelyhez Békés megye is tartozott. A helyi előfizetéses hírlapterjesztésben jelentős piacvesztést okozott, hogy 1994. január 1-jétől a Békés Megyei Hírlap megszervezte saját kézbesítő gárdáját, és levált a postai terjesztésről.

Állami döntésre a Magyar Posta 1998-ban eladta meglévő hét hirlapkereskedelmi részvénytársaságát, köztük a Délhírt. A posta hírlappiaci részesedése ezzel az egykori 100-ról körülbelül 5 százalékra csökkent. Mindez érzékenyen érintette a hirlapterjesztésben Békéscsabán dolgozó postásokat. A hirlap üzletág szervezeti átalakulásai, majd pedig a postai hirlapterjesztés minimumra csökkenése az 1990-es években sokuk számára postai munkahelyük elvesztését jelentette.

Rádió- és televízió-ügyintézés

A rádió- és televíziódíj központi eltörlése miatt a postai díjbeszedés 2002. július 1-jével Békéscsabán is megszűnt.

Távközlés

A távközlés 1990-ben kivált a Magyar Posta szervezetéből. Békés megyében előbb a MATÁV Rt., majd 1996-tól a Hungarotel Rt. vette át a telefonszolgáltatás működtetését és fejlesztését. Napjainkban az Invitel Távközlési Zrt. végzi Békéscsabán a vezetékes telefonszolgáltatást. Az Invitel irodája 2012-ig az 1927-ben készült egykori postaépületben működött.

**Az 1927-ben felépült Szent István téri postaépület 2011-ben,
Invitel felirattal (fotó: Ogrincs Pálné)**

Személyes emlékek

A csabai postások sokat tudnának mesélni. Különösen a kézbesítők, de a felvételben és a postahivatal más munkaterületein dolgozók is. Különös világ a posta. A postás az emberek mindennapi életének szinte észrevétlen részese, szereplője, megfigyelője. Vannak köztük, akik remekül tudják papírra vetni emlékeiket. Békéscsaba 1. posta szaktanára, Ogrincs Pálné visszaemlékezéseket is gyűjtött éveken át az eredeti dokumentumok, fotók és tárgyak mellett. Az általa őrzött visszaemlékezésekből is meg lehetne ma már tölteni egy külön kötetet. Talán egyszer könyv formájában is megjelenik a csabai postások visszaemlékezés-gyűjteménye. Szakmatörténeti tanulságokkal is szolgálna.

E könyv terjedelme csak annyit enged meg, hogy két visszaemlékezésből közöljünk néhány oldalt, ami a postások munkájának emberi oldalát is érzékelteti.

Fodor Ferencné visszaemlékezése ⁴⁹

1925–27-ben építette meg a Magyar Posta azt az épületet, ami most az István király tér 1. szám alatt áll, és itt hozta létre azt a hivatalt, melynek első postamestere Kovács Károly volt. Ebben az időben még gondnoki lakás, istálló, s egyéb épület is épült, hiszen a küldeményeket a vasútállomásról lovaskocsival szállították be a hivatalba, ahonnan a kézbesítők gyalogszerrel kézbesítették a címzetteknek. Akkor még a város lakossága mindössze 25–30.000 fő volt. Ebben az időben még Gyula volt a megyeszékhely. A hivatal élte mindennapjait, különösebb dolgok nem történtek, vagy nincs róla tudomásunk. 1947-ben Török Miklóst leváltották, mivel nem számított „megbízható” személynek, és helyére Zarándy Ferencet nevezték ki. Megszűnt a postamesteri rendszer. 1950-ben Békéscsaba lett a megyeszékhely, mivel a közlekedése jobb volt, mint Gyulának, különös tekintettel arra, hogy Békéscsabán megindult az iparosítás nagy ütemben, s Gyulán – az akkori vezetés szerint – sok „megbízhatatlan” ember élt, Békéscsabán pedig kezdett nőni az ipari munkások száma, s maga a város lakossága is szaporodott a beköltöző tanyasi emberekkel. Itt a Békéscsaba 1. számú postahivatalban történekmekben van egy fehér folt, amiről nem sokat sikerült kideríteni, mivel az 56-os események idején a hivatal irattára megsemmisült. Annyi bizonyos, hogy az 50-es évek elejétől a hivatalban komoly társadalmi munka folyt. Színjátszócsoport, fívózenekar, labdarugócsapat, női kézilabdacsapat volt. Ezek a színjátszócsoport kivételével még 1960-ban is léteztek, amikor a hivatalhoz kerültem. Sajnos a sporttevékenységek hamarosan megszűntek. A fívózenekar tevékenysége 1972-ben szűnt meg, mert a Postavezérigazgatóságtól nem kaptuk meg a megfelelő támogatást. A MÁV vette át a zenekar működtetését, ahol a mi zenészeink alkották a zenekar gerincét. Az 1960-as évek közepén alakultak meg az első szocialista brigádok. Az idők folyamán számuk gyarapodott, és mire a mozgalom megszűnt, 13 brigád dolgozott a hivatalnál, a hírlapkézbesítőktől az Általános Osztályon dolgozókig. Ekkor kezdték el a Kiváló Hivatal verseny szervezését is. Itt olyan feladatokat kaptak a hivatalok, amik adatokkal, számokkal mérhetőek voltak, pl. az „A,” napon feladott küldemények „B” napon történő kézbesítése. (Hol van ma már ez?) Nos, azt hiszem, hogy az utána következő időre már sokan emlékeznek közülnk, de a fiatalabbaknak azért elmondom. Békéscsaba 1. Megyei Postahivatal többször is volt „Kiváló Hivatal”. Talán még megvannak az oklevelek, amiket kaptunk. Szeretnék még beszélni arról a kollektíváról, ami jellemző volt a hivatalra.

⁴⁹ Fodor Ferencné egykori általános osztályvezető, szakszervezeti titkár. Visszaemlékezését 2009-ben vetette papírra.

A postásbálók, a nőnapok, a gyermekeknek karácsonyra adott ajándécsomagok már a 60-as évekre is jellemzőek voltak. 1970-ben lettem szakszervezeti titkár; természetesen megtartottam a régi jól bevált rendszert, s igyekeztünk még jobban összekovácsolni a hivatal közösségét. Nagy segítséget kaptam a szintén 1971-ben kinevezett Sándor Jánostól, aki Ferró Borbála nyugdíjba vonulásával lett hivatalvezető, valamint Békefi István szaktárstól, akit hivatalvezető helyettesé neveztek ki. De segített a KISZ, az MSZMP-vezetés is. Nem volt elkülönülés a társadalmi szervek és a szakmai vezetés között. Természetesen ehhez az kellett, hogy a hivatal dolgozóinak is legyen kedve a kezdeményezések elfogadásához, és segítsenek azt megvalósítani. Volt olyan éviünk, amikor szinte minden hónapra esett valamilyen rendezvény. Postásbál, nőnap, belföldi-külföldi kirándulás, férfinap, festménykiállítás, nyugdíjastalálkozó, barátságos focimeccs a Szegedi Postaigazgatóság csapatával, nyugdíjas-búcsiztató. Mindig arra voltunk büszkék, hogy jó a kollektívánk. Persze voltak, akik kilógtak a sorból, de ahol 200–250 ember dolgozik, szerintem ez természetes. Hiszen akkor még hozzánk tartozott a távbeszélőközpont, dijelszámolás, hírlapterjesztés az egész városban, sőt az egész megyére kiterjedően a MEHIV-en keresztül. Akkor is voltak viták, de ha egy mód volt rá, túlléptünk rajta, s ment az élet tovább. Persze nem a szórakozás volt a fő feladatunk, hanem a munka, még hozzá jól elvégezve. Így volt ez akkor is, amikor Szántó István szaktárs vette át a vezetést 1979-ben. Legtöbb baj a bérfejlesztéssel volt. Sokszor olyan kevés volt az egy főre jutó összeg, hogy ma már el sem hiszik: 20.- Ft/fő. Szóvá is tettük. Nem dicsérték meg érte, de azért nem harapták le a fejünket sem. Mivel ilyen volt a kollektíva, ki kellett értük állni a vezetésnek, s mi igyekeztünk, hogy ne okozunk csalódást. Most szomorúan hallom azoktól a munkatársaktól, akikkel még együtt dolgoztam, hogy milyen jó nekem, mert már nyugdíjas vagyok.

Tokaji László visszaemlékezése ⁵⁰

1970. január 27-e emlékezetes dátum számomra; ekkor, alig tizenhat évesen kerültem (nem tagdom, de akkor másképp nem is lehetett) protekcióval a békéscsabai 1-es számú postahivatalba... mintegy húsz évet az utcán töltöttem; a kezdeti években csaknem az egész várost bebicikliztem... Máiig örömmel gondolok vissza ezen időszakra, e körzet intézményeire, lakosaira; persze számtalan élményem van/volt; utóbbiból következik egy csokorra való...

Igyekeztem minél hamarabb elkezdeni a kézbesítést, különösen őszi-téli hónapokban. A Hunyadi téren laktak a Kvasz-nővérek; a két idős, magára maradt hetven-nyolcvan éves hölgy naponta várta hozzájuk való érkezésem, ugyanis addig nem tudtak melegezni... Odaérkezésemtől (nyakamban a kézbesítőtáskával) rögvest a fűszinbe siettem: szemet törtem, fát vágtam, három-négy kuka tüzelőanyagot vittem be nap mint nap a konyhájukba, szobájukba; „fizetségem” egy forint volt; ezt mindig otthagytam az asztalukon...

A körzetemben volt a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat. Neves személyek forchtak meg itt, köztük több, országosan is ismert személyiség. Kézbesítőként nap mint nap megfordultam a TIT-nél; így teázhattam együtt például – a titkári teendőket ellátó dr. Krupa András mellett – Buga doktorral, Grétsy Lászlóval...

Az akkori Szent István téren lakott kedves feleségével Dedinszky Gyula, a városban köztisztletnek örvendő lelkész, néprajzkutató. Máiig emlékezetesek számomra a Gyula bácsival folytatott beszélgetések a hitről, az élet szeretetéről, a szürkének tűnő hétköznapok jelentőségéről; büszkeséggel tölt el, hogy bepillantást nyerhettem munkásságába is.

⁵⁰ Tokaji László egykori belvárosi kézbesítő. Visszaemlékezését 2009-ben vetette papírra.

Akkoriban több, országosan ismert művész rendezett, játszott, fordult meg a Jókai Színházban (különösen igaz volt ez a gyulai várszínházi játékok idején, amikor az ország minden részéről érkeztek a színházak vezető művészei, akik színházunkban készültek a gyulai bemutatókra). Többiükkel személyesen találkozhattam; személyükben nemcsak kiváló művészeket, hanem nagyszerű embereket ismerhettem meg. Egyik alkalommal szenttanúja lehettem, amikor Siménfalvy Sándort, az ország tiszteletbeli postását – „minden levélen legyen irányítószám” – ölbe kapva vitték fel kollégái a színház emeletére. A következő történet Sik Ferenc nevéhez fűződik; a kiváló rendező – akkor már a budapesti Nemzeti Színház főrendezője volt és vendégként rendezett a színházunkban; pénzküldeménye érkezett. Épp a Csaba Szállodából jött ki, amikor – nagy meglepetésére – megállítottam: „Sik úr, legyen szíves...” Megdöbben, mondván, nincs hozzászokva, hogy egy postás névszerint – ráadásul utcán – „leszólítsa”.

Előfordult nem is egyszer, hogy nem sikerült a reggeli órákban elérnem a színház művészeit, azonban küldeményeiket át kellett, hogy vegyék. Értesítőt nem szívesen hagytam hátra; többször tájbuszuk indulásához igazítottam délutáni leszámolásomat, így már sikerült kézbesítenem a művészek névre szóló küldeményeit.

A Jókai Színházba egyébként mindig nagy örömmel és tisztelettel léptem be; élvezettel érdeklődtem, néztem, vagy hallgattam bele – ha rövid időre is – egy-egy előadás előkészületébe. Egyik ilyen élményem az Ármány és szerelem próbája Köröstyös Istvánnal és Cseresznyés Rózsával. Annnyira hatásuk alá kerültem, hogy nehéz volt újból munkába lendülnöm. A színház színészeit nemcsak kiváló művészeknek, nagyszerű embereknek ismertem meg; többiükkel nem is szakadt meg a kapcsolat. A Jókai Színház egyik idősebb művésze – aki néhány évig a MAFILM társulatának is tagja volt – már nem volt egészséges, nehezen tudott tájékozódni, többször eltévedt, nem talált haza. Egyetlen biztos pont volt számára „a postás Laci”. Miután összetalákoztunk, telefonáltam a művész családjának, akik rögvést jöttek az általam is becsült családtagjukért. Következő történet szereplője egy napjainkban nagyon népszerű szappanopera Magdusa... Akkor még vendégként vett részt a Jókai Színház egyik zenés előadásában; a színház épületében lévő vendéglakásban volt elhelyezve. Olyan postája érkezett, melyet csak személyesen adhattam át. A küldemény érkezésének előestéjén volt a bemutató előadás. Többszöri kísérletemnek köszönhetően mély álmából sikerült felriasztanom a művésznőt, aki ennek ellenére – mostani lényéhez hasonlóan – mosolyogva, jókedvűen nyitott ajtót... Ugyancsak mosolyogva vette át tőlem – az akkori színházművészeti főiskoláról érkezett, nem örömteli hírt tartalmazó – levelét a színház jelenlegi társulatának egyik legtehetségesebb, népszerű művésznője. Mosolya árulkodott; levél ide, levél oda Ő már akkor jól tudta, hogy tehetségének színpadon a helye! S ha jókedv, akkor illik megemlítenem Dénes Piroskát, aki színházunk rendkívül népszerű komikája volt; bárhol is találkoztunk – színházban, utcán, buszon, boltban – kedves, csilingelő hangján mindig csak így köszöntött: „Üdv a magyar királyi posta élő képviselőjének...”

Nem elcsépelet szöveg a hetvenes-nyolcvanas évekből, hogy a postások családtagnak számítottak. Ez így volt személyemmel kapcsolatban is. Többen családjuk hozzátartozójaként kezeltek, velem együtt örültek örömteli pillanataimnak, és segítettek, ha bosszúság vagy bánat ért. Kávéval, néha-néha ebéddel, üdítővel vártak – és aggódtak, ha nem a megszokott időben érkeztem utcájukba, házukhoz. De ez fordítva is igaz volt: együtt örültem örömteli eseményeiknek, a jó hírnek, osztoztam fájdalmaikban, és válhattam sok esetben – fiatal korom ellenére – megértő, segítő tanácsadóvá.

A csabai főposta vezetői 1788–2015

Alapító: Masznítius (későbbi nevén Omaszta) János Tóbiás

Postamesterek az Omaszta-családból (működésük -tól -ig évszámával):

Omaszta Sámuel	1788–1832
Omaszta Zsigmond	1832–1842
Omaszta Gusztáv	1842– n.a.

A következő száz év postamestereinek, postafőnökeinek, hivatalvezetőinek névsora, illetve működési idejük felsorolása nem teljes, mert hiányosak a források. A postai iratok nem kerültek mindig állami levéltárba, és a történelem viharai sem kímélték a dokumentumokat. A második világháborúban elkallódott Békéscsaba 1. számú posta szemlekönyve, amibe a vezetőváltásokat évtizedekig rögzítették. 1956-ban megsemmisült a posta irattára. Az 1900-as évek első felében megjelent országos postai évkönyvekben, szaknaptárakban olvasható ugyan az épp aktuális csabai postamester neve, de csak az állapítható meg, ki volt a kiadvány szerkesztésének évében a postafőnök. A kiadás néha évekig szünetelt, ezért a postamesterek nevét és működési idejének folytonosságát e kiadványokból lehetetlen nyomon követni.

Róth Márton

Csabai posta- és távirdafőökként szerepel Békésvármegye Képes Naptára 1891. évi kiadásában.

Balogh József

Bizonyos, hogy 1895-ben, az első telefonközpont átadásakor ő volt a vezető. Neve az 1897-es és az 1910–19. közötti postai szaknaptárakban lelhető fel.

Lénárt József

Neve a Magyar Posta monográfiája című kiadványban olvasható (kiadási éve: 1940). E kiadvány szerint 1920-ban ő volt Békéscsaba postafőnöke, 1922-ben Szarvas posta vezetője lett.

Kovács Károly

Rövid életrajzát a *Békéscsaba. Történelmi és kulturális monográfia* című kiadvány közölte 1930-ban, ebből idézünk: „Nagyváradnak az oláhok által történt megszállása után megbízott ideiglenes minőségben a békéscsabai 1. és 2-es számú postahivatalok vezetésével, majd az utóbbi hivatal önállósítása után 1920-ban megbízást nyert végleges minőségében Békéscsaba 1. sz. posta vezetésére.”⁵¹ Ő a posta vezetője az 1927-ben átadott Szent István téri postapalota építése idején. Valószínűleg 1933-ig volt hivatalvezető.

⁵¹ Békéscsaba. Történelmi és kulturális monográfia. Főszerk. Komiss Géza. Békéscsaba, 1930. 351. o.

dr. Barabás Jenő

Békéscsaba 1. sz. posta vezetését 1933-tól látta el, 1935-től 1937-ig Békéscsaba 2. sz. postát (is) vezette.⁵²

dr. Csepi Lajos

A Közlekedési szaknaptár szerint 1938–1939-ben Békéscsaba 1. és 2. sz. postát vezette.

Török Miklós

1940-től 1947-ig vezette Békéscsaba 1. és 2. sz. postát.⁵³

A postavezetők listájának következő része az 1945 decemberében megnyitott szemlekönyvben található átadás-átvételi bejegyzésekre épül.

Zarándy Ferenc

1947. július 31. – 1949. március 5. között vezette a postát

dr. Koncz Sándor

1949. március 5. – 1951. február 8. között vezette a postát

Libor József

1951. február 8. – 1951. május 30. között vezette a postát

Czeglédi Józsefné

1951. május 30. – 1955 (?) között vezette a postát

Ferro Borbála

1955 (?) – 1971. április 1. között vezette a postát

Sándor János

1971. április 1. – 1979. szeptember 10. között vezette a postát

Szántó István

1979. szeptember 10. – 1996. április 26. között vezette a postát

Illin József János

1996. április 27-től 2014. december 31-ig vezette Békéscsaba 1. postát.⁵⁴ Az 1. számú posta mellett 2001. november 22-től a Csaba Centerben, 2001. december 23-tól a Tesco bevásárlóközpontban nyitott új üzletházi postát is irányította, 2006. január 31-ig.

Csordás Gyula

2015. január 1-jétől Békéscsaba 1. sz. posta vezetője. Korábban Orosháza 1. sz. postát vezette.

⁵² Hencz Lajos: A Magyar Posta története és érdemes munkásai. Bp. 1937. 348–349. o.

⁵³ Kezdő évszám az 1943. évi Postás szaknaptár, záró dátum Fodor Ferencné visszaemlékezése alapján.

⁵⁴ Sokat tett a Munkácsy u. 6–8. szám alatti új posta felépítéséért. 2004-ben elnyerte „Az év postavezetője” címet. 2013-ban Gervay Mihály Életmű-díj kitüntetésben részesült. 2014. december 31-ével nyugállományba vonult.

Posták és postások 2013-ban

Békéscsaba 1. posta

Elődjének Csaba első postaállomása tekinthető, amely 1788. március 1-jén nyílt meg a város határában, a gyulai út mellett, Omaszta János Tóbiás házában. A postamesterség alapítója Omaszta János Tóbiás, hivatalosan bejegyzett postamester a fia, Sámuel. Békéscsaba első számú postája az idők folyamán legalább hét-nyolc alkalommal költözött: Omaszta János Tóbiás házából fia, Zsigmond, majd Gusztáv házába, ezt követően különböző bérleményekbe, 1927-ben önálló postaépületbe a Szent István tér 1. szám alá, 1979-ben a Szabadság tér 1–3-ba, 2004 decemberében pedig a Munkácsy Mihály utca 6. szám alatti modern postaépületbe.

**Jobbra: Illin József János
postavezető 1996–2014 között**

**Lent: a posta épülete a Munkácsy Mihály utca 6. szám alatt
2005-ben (fotó: Lovászi József)**

Békéscsaba 1. posta dolgozói 2013 szeptemberében

Forgalmi szolgálat: Andó Edit, Balázs Hajnalka, Báló-Marton Anett, Baukó Margit, Biró Ilona Katalin, Borbélyné Bús Tímea, Börcsökné Burján Ildikó, Braunné Kiss Andrea Teréz, Bulla Lívია, Csávásné Fehér Csilla, Csomós Ilona, Dobrovolszki Lászlóné, Domokosné Strifler Anna Mária, Farkasinszki Csilla, Fehérné Petrik Éva Aliz, Fekete Edit, Frankó Erzsébet, Fülöp Ilona, Gulyás Mária Ildikó, Hégyel Éva Mária, Illin József János, Kis Tiborné, Kiss Edit, Kiss Judit, Knyihár Mihály, Koczka Éva Mariann, Kovács Mónika, Kovács Tímea, Kubai Bernadett, Kutasné Varga Csilla, Kutyik Gáborné, Kvasz Éva, Lischka Gábor Károly, Lukács Ernő, Mártáné Berendi Mária, Mátyásné Balázs Erika, Mazán Tamásné, Mézesné Gajdács Márta, Mikló János, Miklósi Attila, Miklósi Tímea, Mikoly Jánosné, Mitykóné Fleischer Krisztina, Molnár Lászlóné, Molnár Mária, Moráthné Fabinyi Gabriella, Móroczné Ungor Anita, Mucsiné Lipcsei Ágnes Erzsébet, Nagy Anita Mária, Nagy Pál Lászlóné, Nagyné Nagy Anikó, Otlakán Péter, Pásztor István, Petri Tamás, Petrovszki János Pálné, Pigniczkiné Janó Éva, Pocsai Anna, Pribojszki Andrásné, Pusztai József, Pusztai Zsolt, Román Béla, Sajtiné Debreczeni Éva, Szabó Imréné, Szabó Lajosné, Szabó Mátyás, Szántó Ágnes, Székelyné Szatmári Katalin, Szekeresné Tapasztó Eleonóra, Szelezsán Zsanett Kitti, Szmutáné Burin Beáta, Szovszki Szilvia, Tajti Éva Marcella, Timárné Janesz Ildikó, Uhrin Péter Csabáné, Vad Imre, Varga Viktor Lászlóné, Varjú Ágnes, Vig Erzsébet, Wébel László, Wolforth Mária (fotó: Oláh Tibor)

Kézbesítési szolgálat, feldolgozók és vezetők: Ancsin István Balázs, Andor Mátyás, Árdelán Ádám, Balkus Tibor, Bicski Sándor Norbert, Bohus Pál, Boldog László, Braun Zoltán, Csikós László Csaba, Csonka Imre, Csuvar Attila, Csüllög Zoltán, Danczik Pál, Dányi László, Dézsi Imre, Erdélyi György, Érdi László, Fehér Géza, Fekete András, Fekete Ilona, Frisnyicz Istvánné, Hack Edit Irma, Hajdú Zsigmond Csaba, Halász László, Hankó Zoltán, Kecskés Gyula, Kerényi Zoltán, Kerepeczki Mihály, Kocsis István, Korcsok Zsolt, Kotroczó Zsolt Dezső, Kovács Sándor, Marikné Nagy Mónika, Megyeri Gábor, ifj. Megyeri Gábor, Meszjár Zoltán Jánosné, Mézes András, Mogyorósi Zsolt, Moka Zoltán, Nagyváthy Zsolt Gerzson, Németh János, Orosz Tamás, Pásztor Béla, Patka Gábor András, Petrovszki József, Püski Tamás, Rakonczás Zsolt, Szabó Lajos, Szabó László, Szántó János, Szferle Attila, Szilágyi Ferenc, Turcsányi István Tibor, Vandlik Gábor László, Vasvári Imre, Veres Zsolt, Vida Károly, Vozár Zoltán, Vozár Zoltán Róbert, Zsíros István

(fotó: Oláh Tibor)

Békéscsaba 2. posta (MÁV-pályaudvar)

1872-ben nyitották meg önálló postaként. Ekkor költözött a pályaudvar új épületszárnyába, oda, ahol jelenleg is működik. Visszaemlékezők szerint előtte a vasútállomáson hátul egy kis épületben működött a főpostának egy pályaudvari küldeményfeldolgozó részlege. Az idők során több esetben előfordult, hogy a főposta vezetője egyúttal a 2. számú posta munkáját is irányította.

Postavezető 2013-ban Kozma Erzsébet.

A posta dolgozói 2013-ban:

Frankó György, Kollátné Mészáros Ágnes, Kölüs Imréné, Simonfalviné Enyedi Erika, Sluch Ágnes, Tar Krisztina, Tyukodiné Betkó Katalin

(fotó: Kozma Erzsébet, 2013)

Békéscsaba 3. posta (Jamina-Erzsébethely városrész)

1886-ban fiókpostaként nyílt meg. 1887-ben épült az Orosházi u. 33. szám alatti épülete. Első postamester 1886-tól Droppa Gyula. 1935-ben az Orosházi út 41. szám alá, 1946-ban a Rákóczi Ferenc út 53-ba költözött a posta.

Jelenlegi épülete 1994-ben készült el a Kolozsvári u. 24/2. szám alatt. (fotó: Lovászi József, 2003)

Postavezető 2013-ban Bohusné Rajtár Mónika.

A posta dolgozói 2013-ban:

Bagdi Julianna, Várszeginé Viczián Zita

(fotó: Bohusné Rajtár Mónika, 2013)

Békéscsaba 4. posta (Kazinczy-lakótelep)

Épületét 1975-ben adták át a Kazinczy út 14–16. szám alatt. Azóta is ott működik.
(fotó: Ogrincs Pálné, 2013)

Első vezetője Seres Sándorné volt.
Postavezető 2013-ban Drahó Éva

A posta dolgozói 2013-ban:
Diósné Keló Angéla, Kenderné Szanda Aranka,
Kertészné Mile Ágnes
(fotó: Drahó Éva, 2013)

Békéscsaba 5. posta (Lencsési, József Attila lakótelep)

Újonnan épített postaként a Féja Géza tér 2. szám alatt
1991. szeptember 2-án adták át.
(fotó: Lovászi József, 2003)

Első vezetője Suskóné Rózsa Erzsébet.
Postavezető 2013-ban Bánfi Jánosné

A posta dolgozói 2013-ban:
Horváth István Ákosné, Kolarovszki Ildikó,
Séner-Oláh Hajnalka, Toldiné Pauló Márta
(fotó: Bánfi Jánosné, 2013)

Békéscsaba 6. posta (Mezőmegyer)

1936-ban postaügynökségként nyílt meg Csicsely Jánosné postaügynök házában, a Hadnagy utcában. 1964-től postahivatal. 1969-ben új épületbe, a Hadnagy u. 6. szám alá költözött. Mezőmegyert 1973-ban csatolták Békéscsabához.

A postát 2013-ban postapartner üzemelteti (Game Invest Kft).

(fotó: Ogrincs Pálné, 2013)

Békéscsaba 7. posta (Gerla)

1950-ben nyitották meg Gerlán, a Községi Tanács épületében. Első vezetője Vozár Erzsébet. 1951–1955 közötti időszakban átköltözött Wenckheim gróf egykori kertészenek házába, és ott működik jelenleg is. Gerlát 1984-ben csatolták Békéscsabához.

A postát 2013-ban postapartner üzemelteti (Game Invest Kft). (fotó: Ogrincs Pálné, 2013)

Békéscsaba–Csaba Center üzletházi posta

2001. november 22-én nyitották meg az Andrássy út 37–43. szám alatt, a Csaba Center üzletházban.

(fotó: Lovászi József, 2001)

Vezetője a megnyitástól 2006. január 31-ig Illin József. 2012. augusztus 1. óta Germánné Tengely Tímea a postavezető.

A posta dolgozói 2013-ban:

Budácsik Anikó, Dombi Anita, Dobiné Szalkai Ildikó, Kesztyűs Anett, Kónya Lászlóné, Lestyánné Laurinyecz Gabriella, Tokaji Éva, Váczi Andrea

(fotó: Gergelyné Tengely Tímea, 2013)

Békéscsaba–Tesco üzletházi posta

2001. december 23-án nyílt meg a Szarvasi út 68. szám alatt, a Tesco bevásárlóközpontban.

(fotó: Lovászi József, 2001)

Vezetője a megnyitástól 2006. január 31-ig Illin József, 2006. február 6. óta Czirle Éva Anna.

A posta dolgozói 2013-ban:

Korcsok Ibolya, Mihalik Anita, Patka Alexandra, Patai Anita, Petrovszki Enikő, Polgár Tiborné

(fotó: Czirle Éva, 2013)

SZENTES POSTÁI

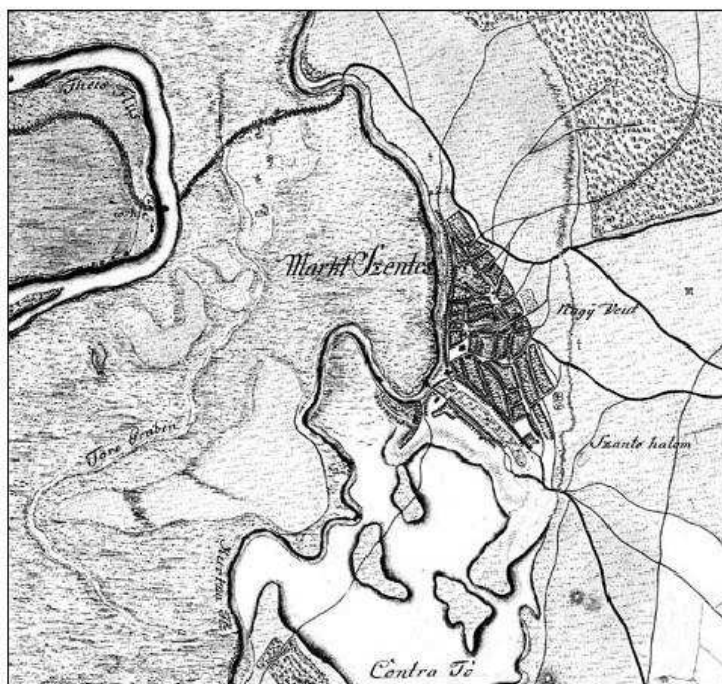
A szentesi postaállomás megnyitásának előzményei

Szentesen 1788. március 1-jén nyílt postaállomás. Létesítését a város II. József osztrák császár, magyar király döntésének, a Csongrád–Szentes közt a Tiszán átvezető bödi (böldi) révnek, továbbá a hozzá kapcsolódó kurcai átkelőhelynek köszönhetjük, amely már I. Géza 1075-ben kelt oklevele szerint vámszedési joggal rendelkezett.¹ Az alábbiakban röviden összefoglaljuk a postanyitás előzményeit és körülményeit.

A török hódoltság után, az 1700-as évek elején az egész Tisza-vidék szinte néptelen volt. A török kiűzéséért folytatott harcok, majd a kuruc és labanc megszállások, a természeti csapások és egy súlyos pestisjárvány következtében 1715-ben Szentesen mindössze 1380 ember élt.² 1720-tól a település gyors fejlődésnek indult, amit a lakosságszám növekedése is bizonyít. Nagyban hozzájárult ehhez, hogy 1720-ban báró Harruckern János György lett a város földesura, aki olyan kedvezményeket adott a helyieknek, hogy a hazatérők mellett az ország távolabbi vidékeiről is szép számmal jöttek betelepülők. Az 1759-es adóösszeírás szerint a lakosság száma már 4–5 ezerre tehető, 1773-ban pedig 7249 volt.³

A postaútvonalak hosszú ideig elkerülték ezt a vidéket, mert óriási kiterjedésű vizes, nádas, mocsaras területek övezték a Tiszát, a folyón át nem volt híd, és hiányoztak a minden évszakban járható utak. Az úgynevezett első katonai felmérés (1784) egyik térképének részletén látható, mekkora vízzel-náddal borított területek voltak akkoriban Szentes város környékén.

A térképrészlet bal felső sarkában a Tiszának csak a csongrádi kanyarulata látható. Megfigyelhető, hogy a Szentes mellett elhaladó útvonal a Kurcán és a Csongrádhoz közeli tiszai bödi révén vezetett keresztül. Nem véletlen, hogy a térkép készítése után néhány évvel éppen ezt a helyet választották a II. József által elrendelt új postaút tiszai átkelési pontjának.

1784. évi katonai térkép részlete
(Szentes Városi Könyvtár, ekonyvtar.vksz.hu)

¹ Bőd a török által elpusztított középkori falu volt Csongrád mellett, a Tisza jobb partján. Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I. Bp. 1963. 881–883. o.

² Sima László: Szentes város története. Szentes, 1914. 189. o.

³ Sima: i. m. 243, 289. o.; Labádi Lajos: Szentes új földesura – 265 éve hunyt el báró Harruckern János György (I.) = Szentesi Élet, 2007. ápr. 13. 2. o.; Városunk felvirágoztatója (II.) = Szentesi Élet, 2007. ápr. 20. 2. o.

„Ez a rév Szentesnél kulcsfontosságú volt a kereskedelem szempontjából. A Tiszától nyugatra eső területek megközelítését csak a folyón való átkeléssel lehetett megoldani. Szentesről 5 kilométerre volt az ország egyik legfontosabb, keletről-nyugatra haladó állathajtási útjának fő átkelési lehetősége.”⁴

II. József 1786-ban beutazta az országot, hogy személyes tapasztalatokat gyűjtsön közlekedési és kereskedelempolitikai reformprogramjához. Az utak rossz állapotát és a postahálózat hiányos voltát látva, már 1787-ben intézkedéseket hozott a magyarországi postahálózat bővítésére, új postavonalak létesítésére az addig posta nélkül maradt országrészekben.⁵ Az elsősorban hatalomtechnikai, államigazgatási cézzal indított intézkedés Csongrád, Békés és Csanád vármegyék nagyobb településeinek – köztük Szentesnek – a postaforgalomba való bekapcsolódás lehetőségét jelentette.

Szentesi postatörténeti gyűjteményünkben megtalálható a Budai Helytartótanács 1787. július 24-én keltezett, 27103. számú, német nyelvű leirata kézzel írott másolatának⁶ a kópiája, aminek szövege magyarra fordítva a következő:

„Másolatnak másolattya
Másolat
27103

A temesi császári Postafőigazgatóságnak

Öfelsége legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy mivel Szentesnél van minden évszakban a legjobb tiszai átkelés, az említett Szentesen át, ahol az útvonal aztán Arad és Nagyvárad felé ágazik, postait és a következő állomások állítandók fel, mégpedig:

<i>Aradról</i>	<i>Battonyára</i>	<i>1 posta</i>	<i>[postaútszakasz]</i>
	<i>Tótkomlóstra</i>	<i>1</i>	<i>„</i>
	<i>Orosházára</i>	<i>1</i>	<i>„</i>
	<i>Szentesre</i>	<i>2</i>	<i>„</i>
	<i>Csongrádra</i>	<i>1</i>	<i>„</i>
	<i>Alpárra</i>	<i>1</i>	<i>„</i>
	<i>Nagykörösre</i>	<i>2</i>	<i>„</i>
	<i>Ceglédre</i>	<i>1</i>	<i>„</i>
	<i>Örkénybe</i>	<i>2</i>	<i>„</i>
	<i>Ócsára</i>	<i>2</i>	<i>„</i>
	<i>Pestre</i>	<i>2</i>	<i>„</i>

A nagyváradai útvonal beosztása pedig:

*Orosházáról 2 postával Csabára
egy postával Gyulára
eggyel Sarkadra, és ugyancsak eggyel
Remetére vezessen,*

⁴ Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltárának Szentesi Levéltára – a továbbiakban CSML SZL: Csongrád Vármegye Nemesi Közgyűlésének jegyzőkönyvei – Protocollum Judiciale Comitatus Csongradiensis Anno 1747–1754. 139. o.

⁵ Vajda Endre: A posta története. Bp. 1967. 297–298. o.; Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében, 1787–1850. Békéscsaba, 1972. 7. o.

⁶ CSML SZL: Szentes Város Tanács 856/1841. sz. iratának melléklete a Helytartótanács 1787. július 24-én kelt német nyelvű rendelete. Itt közölt magyar fordítása: Postamúzeum, Bp. 1992. Postatörténeti gyűjtemény, Szentes.

Szentes postái

továbbá egy postait Pestről Szolnokon át Debrecenbe és Gyöngyösről Szolnokra a következő állomásokkal létesítendő:

Ceglédről	Abonyig	1	posta
	Szolnokig	1	„
	Törökszentmiklósig	1 1/2	posta
	Bánhalmáig	1 1/2	„
	Karcagiújszállásig	1 1/2	„
	Nádudvarig	1 1/2	„
	Szoboszlóig	1 1/2	„
	Debrecenig	1 1/2	„

Épp így kell a gyöngyösi útvonal beosztását megállapítani, hogy

Abonytól	Gyöngyéig	1	
	Jászberényig	1 1/2	
	Árokszállásig	1 1/2	
	Gyöngyösig	1 1/2	postaiútszakasz legyen számítva.

Így egyúttal az érintett vármegyéknek megadandó, hogy az utak szükséges javításához nyomban segédkezet nyújtsanak, és mind a postamesterek ideiglenes szálláshelyéről, mind pedig mérsékelt bérleti díj fejében a földesuraktól bérbeveendő házról és más szükséges dolgokról gondoskodjanak, hasonlóképpen a Postaigazgatóság utasítatik arra, hogy a kerületéhez tartozó állomások – Battonya, Komlós, Orosháza, Szentes, Csaba, Gyula és Sarkad – felállítása a nagyváradi császári kerületi biztos vezetése alatt, Csanád, Csongrád, Békés és Bihar vármegyék, valamint a budai Postafőigazgatóság közreműködésével minél előbb végbemenjen, és a napot, mikor a hivatali működés és az utazók szállítása kezdetét veheti, minél korábban kijelöljék.

Niczky sk. Kelt a Magyar Királyi Helytartótanácsból, Budán 1787. július 24-én.

Paulovics Ferenc sk. Bizonyítom, hogy az eredetivel mindenben megegyezik. A temesvári cs. k. Postafőigazgatóság, 1835. január 21-én PH. Wust Ferenc sk. Postafőigazgató [=Oberpostverwalter] Kaisersheim Ferenc sk. Főpostaellenőr [=oberpostants Controler]

Hogy ezen okirat mássa a maga eredetivel mindenben megegyez, ezennel bizonyítom, Temesvárott Januarius 31-kén 1835-ben. PH. Neboyszai Bogmo István T. Temes Vármegye Fő Szolgabírája.

Hogy e jelen Másolat mássa az igaz és valóságos hiteles másolattal minden pontjában, és kitételében megegyez, bizonyítom.

Költ Szentesen 1841-ik évi Julius 10-én.

Basa János s. k.

Tekint. Királyi Táblának Hites jegyzője⁷⁷

Tehát az érintett vármegyék feladata volt a postaállomások felállításához szükséges tárgyi feltételek megteremtése, javaslattétel a leendő postamesterekre és a postaút megyén áthaladó szakaszának járhatóvá tétele. A postamesterségre pályázók a vármegyékhez adhatták be a kérelmüket, melyet azok ajánlással küldtek a Helytartótanácsához, ahol is az alkalmasnak talált személyt kinevezték.

⁷⁷ A kézírással készült másolat a mellékletben található.

A postamesterek ezután megkezdték a helyi postaállomás megnyitásának előkészítését. A postaállomáshoz ház és telek kellett, a forgalomhoz megfelelő számú ló, a lovak ellátásához pedig termőterület. A vármegyék kötelesek voltak kedvezményes díjú bérlethez segíteni azt a postamestert, akinek nem volt megfelelő ingatlana a postaállomás működtetéséhez (ház, istálló vagy termőterület). Annak érdekében, hogy az utak a postajáratok számára járhatóak legyenek, az érintett vármegyék 1787 őszén nagyarányú útjavítási munkákat végeztek.

1788. február 26-án a Helytartótanács német nyelvű köriratban tette közzé a postaforgalom megindításának napját. A körirat szövegének magyar fordítása: „*Öfelsége a közösség kényelmére és a nyilvános levelezés előmozdítására Budáról Cegléd, Nagykőrös, Alpár, Csongrád, Szentes, Orosháza, Komlós, Battonyán keresztül Aradra, ugyancsak Orosházáról Csaba, Gyula, Sarkad, Remete, Szalonta, Gyapjún át Nagyváradra egy új postajárat felállítását elrendelni méltóztatott. Ezen vármegye ezért közhírré fogja tenni, hogy ezen postautakon az utazóközönség szállítása és a lovas postajárat ez év március 1-én kezdetét veszi.*”⁸

E dokumentumok ismeretében kimondhatjuk, hogy a Szentesen át vezető új postaútvonalon a postajárat 1788. március 1-jén indult el, a város ekkor kapcsolódott be az országos postahálózatba. Bár a köriratban az „utazóközönség szállítása” kifejezés is szerepel, Szentesen át kezdetben minden bizonnyal csak lovas postajárat közlekedett, ami leveleket és kis súlyú csomagokat szállított, utasokat és nagyobb csomagokat nem.⁹

A postaállomás helye és az első időszak postamesterei

A szentesi postaállomás első helyszínét eddig nem sikerült feltárni, és a legelső postamester személye körül is bizonytalanság van.

Csak annyit tudunk, hogy a korabeli gyakorlat szerint a postaállomások legtöbbször a postamester saját házában vagy bérleményben működtek. A postaállomás működtetéséhez szükség volt néhány alkalmazottra (adminisztrátor, expeditör, lovas legény). A postamester személyét követve a postaállomás gyakran költözött egyik helyről a másikra. A postaházat a többi épülettől csak a címer különböztette meg, amely a kétfejű császári sast ábrázolta, deszkára szegezett bádogra festve. A hivatali helyiségen kívül általában az épületben volt a postamester lakása, esetleg a postalegények szállása is, az udvaron pedig istálló, fészer, szerűskert.

A helyi postai szolgáltatás a 18. század végén és még a 19. század első felében is eléggé kezdetleges volt. A küldemények házhoz kézbesítéséről, kézbesítők alkalmazásáról ekkor még nem volt szó. A postamester az utcai ablakba tette ki az érkezett leveleket, vagy vasárnap a templom előtt kihirdette, kinek érkezett küldeménye. Az előjáróság, valamint a nagyobb birtokok és uradalmak küldeményeit lovas legény vagy lovas futár kézbesítette.

Ahogy jeleztük, a legelső szentesi postamester személyét eddig nem sikerült kideríteni. Postamesternek általában vagyonos, németül írni-olvasni tudó, megbízható személyt neveztek ki. A postamesterség családon belül örökölhető volt. Ebből kiindulva korábban azt feltételeztük, hogy az első postamester nemes id. Kugler (Kogler) János lehetett, aki családjával Kőszegről települt Szentesre; uradalmi mézárszéket bérelt a városközpontban, a Zöldkoszorú Vendégfogadó szomszédságában. A település egyik legvagyonosabb polgára volt, és a fia bizonyíthatóan postamester lett.

⁸ Gecsei 1787–1850. 22. o.

⁹ V.ö. Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1850–1867. Békéscsaba, 1973. 152–159. o.

„Az uradalmi mézárszékek hasznobérlői az 1820-as évektől id. Kugler János és id. Jurenák József voltak, akik a város legmódosabb polgárai közé tartoztak... Az 1840-ben felállított első telekkönyvben Kugler János szerepel az érintett Úri utcai telek (ma Petőfi utca 4.) tulajdonosaként (használójaként?)...” Levéltári adatok szerint a Kugler család jelentős földterületekkel és szárazmalmokkal is rendelkezett, s jószág tartással is foglalkozott.¹⁰

Balra: Zöldkoszorú Vendégház a Fő téren, szemben az Úri utca eleje 1897-ben. Jobbra: a volt mézárszék (Gólyás-ház) az Úri utcában 2004-ben (fotó: Labádi Lajos) (CSML SZL Fotótára)

Id. Kugler János azonban nem volt postamester. Fia, ifj. Kugler János 1828-ban vásárolta meg a Cs. Kir. Postaállomás hasznobérlési jogát. Az erről szóló dokumentumokban utalás található a korábbi postamesterekre. A vármegyei jegyzőkönyvből megtudhatjuk, hogy Kogler (Kugler) János, mint vevő 1828. március 19-én megállapodást kötött nemes **Böjtös Imrével**, a „Szentesi Császári Kir. Posta Hivatal tulajdonosával és eladójával” arról, hogy a postaállomás bérleti jogáért fizet 150 császári aranyat és 5600 ezüst forintot. Kiderül a dokumentumokból az is, hogy Böjtös már korábban – 1822. november 1-jétől – hasznobérbe adta a szentesi postaállomást és a hozzá tartozó „beneficiumokat” (javadalmakat) Mihalkovits Mátyásnak és nemes Kritsfalusy János uradalmi tiszt tartónak, akik utóbb keresetet indítottak az új hasznobérlő, Kugler János ellen.¹¹ Nemes Böjtös Imréről (D. Emericus Beötéssy, 1832-től Böjtös) annyi tudható, hogy ő volt Temes vármegye hites földmérője. Beötéssy nevének legkorábbi előfordulása postamesterként 1792-ből igazolható.¹²

Sokkal többet tudunk **ifj. Kugler Jánosról**, aki Szentesen született 1799. október 16-án, és itt hunyt el 1857. július 2-án. Apja id. Kugler János „árendátor” (hasznobérlő), édesanyja nemes Falvay Eleonóra volt. Ifj. Kugler négy „oskolát” végzett Mezőberényben, beszélt németül és szlovákul is. Ahogy fentebb írtuk, 1828-ban megvásárolta az 1787-ben felállított szentesi postaállomás bérleti jogát, s ettől kezdve 1852-ig cs. kir. postamestereként működött. Emellett közel 1000 hold földön gazdálkodott. Háromszor nősült: első felesége nemes Szilágyi Erzsébet (meghalt 1828. nov. 8-án, 24 éves korában), második felesége nemes Juhász Lídia (meghalt 1843. máj. 14-én, 40 éves korában), harmadik felesége Szabó Zsófia, akivel 1849. december 26-án kötött házasságot. Az első feleségétől három, a második feleségétől öt gyermeke született. Kugler tevékenyen részt vett a város és a Károlyi grófok között 1836-ban létrejött örökvltsági szerződés megkötésében. A személye iránti közbizalmat jelezte, hogy 1837 áprilisában városi képviselővé, június folyamán pedig tanácsnokká és szószólóvá választották. 1840 októbere és 1842 decembere között Boros Sámuel főbíró

¹⁰ Labádi Lajos: Egykor jószágigazgatók, szolgabírók lakták. A Gólyás-ház múltja, 2. = Szentesi Élet, 2005. máj. 27. 2. o.

¹¹ CSML SZL Csongrád Vármegye Nemesi Közgyűlésének jegyzőkönyvei és iratai: 1366–1367/1828.; 878, 1199/1829.; 16/1830.

¹² Schematismus inelyti Regni Hungariae, Partiumque eidem adnexarum pro anno ... Budae, 1792–1846. évenkénti kötetei, Res Postales c. fejezetek

mellett ő töltötte be az albírói tisztséget. 1843/44-ben ismét városi tanácsnok, ugyanakkor a helybeli evangélikus eklézsia inspektora, 1846-tól vármegyei táblabíró volt.¹³

Postamesteri működése során többször szót emelt a hivatalához kapcsolódó járandóságok biztosítása érdekében, így például 1841-ben és 1847-ben.

Az alábbiakban idézzük az 1841. évi beadványát,¹⁴ amelyben kérvényezte a postai tevékenységhez használt földterület magas bérleti díjának mérséklését. A levél érdekessége, hogy benne a postaút megnyitásáról rendelkező, 1787. július 24-én kelt helytartótanácsi leiratban foglalt előírásokra hivatkozott:

Nemes és Erdemes Tanács

Helybeli Posta hivatalomhoz megkívánsási fundus fejében havonta-
tári bírságomba lévő 2. egész Telek földet usám neám róvora
fikerés jelenleg egész a' berkelescsög tévén felemelésre; alóka-
rossan vedvelem a' Nemes, és Erdemes Tanács előtt: hogy a'
memnyiben a' N. M. H. H. Tanácsnak 1787. évi július
24. és 27. 1783. é. a. a' Nemcsi Posta állomás felállítására rár-
gyában liólt. í itt másolásban előmúrással Hegyes Inver-
sionnye Hegyes meghagyása stercim, a' Helybeli Postahí-
varalhoz megkívánsási mindenféle fundusok mérvellen-
tis mellett rendelkeznél hi' földterületeim; - említesz
Posta Hivatalomhoz megkívánsási 2. részönnyi földet
fikerési bérlet mérvellen memnyivigre tessállítani, í át-
standóul megharásolni melókrássa. Megküldimbözzem
sibórdemel kévón

Nemes, és Erdemes Tanácsnak

aláíró és koldgája
Kugler János
C. H. Posta (Bester)

A levél szövege a következő oldalon olvasható gépirásban!

¹³ Sima László: Szentes város története. Szentes, 1914. 514, 525. o.; Sima László: Szentes rendezett tanácsú város története II. köt. Szentes, 1913. (Kézirat) 10., 24., 72., 86., 106., 145. o.; Labádi Lajos Kugler (Kogler) János. In: Szentesi életrajzi évfordulók 5. Írta és szerk. Bodrits István, Labádi Lajos. Szentes, 1989. 42-43. o.; Labádi Lajos: Postamesterből lett polgármester – Kugler Jánosra emlékezünk. = Szentesi Élet, 1997. jún. 28. 3. o.

¹⁴ Kugler János saját kézzel írt levele a Nemes és Erdemes Tanácsnak. CSML SZL: Szentes Város Tanácsának iratai 856/1841.

„Nemes és Érdemes Tanács!

Kebelbeli Posta hivatalomhoz megkívántató fundus fejében használati birtokomba lévő 2 egész Telekföldek után reám rövott fizetés jelenleg egész a terheltetésig lévén felemeltetve; alázatosan esedezem a Nemes és Érdemes Tanács előtt: hogy amennyiben a N. M. H. K. Tanácsnak 1787-ki évi július 24-én 27 103. sz. a. a Szentesi Posta állomás felállítása tárgyában költ, és itt másolatban előmutatott Kegyes intézménye Kegyes meghagyása szerint a Helybeli Posta-hivatalhoz megkívántató mindenféle fundusok mérséklett bér mellett rendeltetnek kiszolgáltattatni; – említett Posta Hivatalomhoz megkívántató 2 sessiónyi földek¹⁵ fizetési bérét mérséklett mennyiségre leszállítani, és állandóul meghatározni méltóztassa. Megkülönböztetett tisztelettel lévén a Nemes és Érdemes Tanácsnak alázatos szolgálja

*Kugler János
Cs. K. Posta Mester¹⁶*

Kugler János az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején továbbra is városi képviselő, a szentesi népfölkelők helyettes élmezési biztosa volt. A szabadságharc bukása után nem menekült el Szentesről. A császári hatóságok 1849 augusztusában előbb városi tanácsnokká, majd főbíróvá, Sréter Antal lemondása után pedig – szeptember 29-én – polgármesterré nevezték ki. Reá várt a berendezkedő új hatalom népszerűtlen rendeleteinek végrehajtása. A volt honvédek és honvédtisztek elleni megtorló intézkedéseket megpróbálta szabotálni, emiatt több alkalommal megrovásban részesült.¹⁷

A korszak kutatója utóbb megállapította, hogy Kugler polgármesteri működése alatt a városi tisztviselők „a császári főhatóságok rendeleteiből csak a legszükebbeseket hajtották végre, amelyeket az abszolút hatalom mindenképpen számon kért. Nem véletlen, hogy a szentesi vezetők számos megrovást kaptak a parancsokkal szembeni »hideg« magatartásukért. A viszonyokhoz képest keményen küzdöttek a város érdekeiért, önkormányzati jogainak maradványaiért...”¹⁸

Terhes megbízatásától Kugler szabadulni kívánván 1851. október 8-án benyújtotta lemondását. Idézzük szó szerint Bonyhády István megyefőnökhöz írt lemondó levelét:

„Szentes városa polgármesteri hivatalát a forradalom lecsillapítását legközelebb követte veszélyteljes napokban 1849. évi szeptember havában elvállalván, s azóta fárasztó szorgalommal, számos háznépem rövidségével, vagyonaim pusztulásával, egyszóval teljes önfeláldozással már két egész évet meghaladva folytatván, kénytelen vagyok arról ez idő szerint végképpen lemondani, és Nagyságodnál kegyes feloldoztatásért esedezni, következő okokból:

1. Mert én egyúttal Cs. Kir. Postamester is lévén, két hivatalt együtt folytatnom felsőbb rendeleteknél fogva nem szabad.

¹⁵ Egy sessió = egy egész jobbágytelek. Csongrád vármegyében 1771. jún. 20-án hirdették ki az 1767. évi urbéres rendelet értelmében végrehajtott földosztályozás eredményét, meghatározva a jobbágytelkek kiterjedését is. Szenteset az első osztályba sorolták, amelyben egy jobbágytelek állt: 1 hold belső telekből, 22 hold rétből és 34 hold szántóföldből. A holdat 1100 négyszögöllel számolták. Vagyis Kugler János postamester illetményföldje 114 hold lehetett. Labádi Lajos: Szentes története évszámokban – Várostörténeti kronológia 1075–1945. Szentes, 2003. 30–31. o.

¹⁶ Kugler János saját kézzel írt levele a Nemes és Érdemes Tanácsnak. CSML SZL Szentes Város Tanácsának iratai 856/1841.

¹⁷ Labádi Lajos: Szentes város közigazgatása és politikai élete 1849–1918. Tanulmányok Csongrád megye történetéből XXII. Szeged, 1995. 19–20. o.; Labádi Lajos: Postamesterből lett polgármester – Kugler Jánosra emlékezünk. = Szentesi Élet, 1997. jún. 28. 3. o.

¹⁸ Labádi Lajos: Szentes vázlatos története a 11. századtól 1914-ig. In: Szentes helyismereti kézikönyve I. Tanulmányok. Szerk. Kis-Rácz Antalné, Labádi Lajos, Vörös Gabriella. Szentes, 2000. 153. o.

2. Mert csaknem 1000 holdra menő föld lévén gazdálkodásomban s művelésem alatt, részint tulajdonosi, részint használati birtokomban, az e végből tartani kellő számos cselédek, járójóságok, s gazdálkodási eszközök körül közvetlen felügyelésemmel csak kárt, csak pusztítást szenvedek.

3. Számos tagokból álló házám népe, és ezek közt kivált apró gyermekeim nevelésök Apai gondoskodásomat, s közvetlen felvigyázásomat mellőzhetetlen igénybe veszik.

4. Mostanában, különösen hivataloskodásom bent ülést kívánó természeténél fogva oly gyengülést, és mindeddig nem ösméret betegeskedéseket érek magamban, melyek miatt hivatalomat gyakran több napokon keresztül odahagynom kellek.

Mindezek, s több más oly okok, melyeknek elősorolásával Nagyságodat untatni nem akarom, szorongatva kényszerítenek engemet arra, hogy – mint előbb említém – Polgármesteri hivatalomat – megköszönvén Nagyságodnak irántam tanúsított kegyes türelmét – Nagyságod kezeibe visszaadjam, mely lemondásomnak elfogadtatásáért alázatosan esedezve, mély tisztelettel vagyok Nagyságodnak

alázatos szolgája: Kugler János¹⁹

Egy hónap elteltével a megyefőnök engedélyezte a távozását. A továbbiakban közhivatalt nem vállalt; gazdálkodott kiterjedt birtokán és nevelte négy kiskorú gyermekét. Alig múlt 56 éves, amikor 1857. július 2-án agyvérzés következtében elhunyt.²⁰

Kugler János postamester hivatali és baráti kapcsolatban állt Verner Mihállyal, aki az 1836-os örökösök után előbb városi főpénztárnok, majd váltsági pénztárnok lett. A két család bizonyára összejárt, ezért nem meglepő, hogy a Verner-fiúk közül ketten is Kugler-lányt vettek feleségül. Az idősebb fiú – Verner István – 1849-ben Kugler Erzsébetet vette nőül, míg öccse – Verner Pál – 1850-ben Kugler Karolinát vezette oltárhoz. Nemsokkal ezután az ifjabb Verner fiú lépett apósa örökébe, és vette át a szentesi postahivatal vezetését.

Verner Pál²¹ Szentesen született 1828. január 11-én, apja Verner Mihály városi tisztviselő, anyja Smat Erzsébet volt. 1849 áprilisától alszázadosként szolgált a Csongrád megyei önkéntes lovas osztálynál. Részt vett a délvidéki harcokban. 1867-ben a Szentesi Honvédegylet egyik alapító tagja lett. Apósától – Kugler Jánostól – 1852-ben átvette a postaállomás vezetését, és 30 éven át, 1882-ig ő volt Szentes postamestere. Szülővárosában hunyt el 1885. szeptember 6-án, 58 éves korában. Működése idején a posta a kiséri városrészben, a Kurca-partjához közel, a Kurca-közben (ma a Szent Anna u. vége) működött.

Ennek emlékét őrzi egy 1865-ben készült térképvázlat, amelyen postakürttel és „Pósta” kifejezéssel be van jelölve a posta épülete, valamint az is, hogy ekkoriban a Kurca folyó kiöblösödő szakaszát „Verner örvénynek” nevezték.²²

Az 1865-ből származó térképvázlat a következő oldalon látható!

¹⁹ CSML SZL: Szegedi Cs. Kir. Megyehatóság általános iratai 7389/1851.

²⁰ Labádi Lajos: Postamesterből lett polgármester – Kugler Jánosra emlékezünk. = Szentesi Élet, 1997. jún. 28. 3. o.

²¹ A Verner név a forrásokban előfordul „Werner” alakban is.

²² Verner Pál. In: Bona Gábor: Századosok az 1848/49. évi szabadságharcban. 2. köt. Bp. 1998. 19. o.; Labádi Lajos: Szentes története évszámokban. Várostarténeti kronológia (1075–1945). Szentes, 2003. 45., 120. o.; Páhi Ferenc: Az első telefonos kisasszony. = Szentesi Élet, 1972. júl. 5.; Barta László–Páhi Ferenc: Szentes utcanevei. Szeged, 1980. 116. o. CSML SZL Térképtár.

Szentes postája a 19. században

Az 1800-as évek első felében fokozatosan megindult Szentes polgárosodása. Az addig mezőgazdasági jellegű településen gőzmalmok, fűrésztelepek, téglagyárak létesültek. 1828-ban – amikor ifj. Kugler János átvette a postamesterséget – a város lakossága 16 000 fő fölött járt. 1850-ben – Kugler postamesteri működésének vége felé – már 22 000 lakosa, 66 utcája és 2328 háza volt a városnak.²³

A település fejlődése ellenére a Szentesen áthaladó postavonalon még az 1800-as évek közepén is csak leveleket, postautalványokat és hírlapokat szállítottak. Csomagot és pénzeslevelet csak Csongrádon lehetett feladni. Az Alföldre jellemző rossz útviszonyokon túl Szentes és környéke helyzetét az akkor még szabályozatlan Tisza vízjárása nehezítette. „A postaszállítás Csongrádról hetenként kétszer történt; sáros időben, a rossz útviszonyok miatt azonban igen gyakran megtörtént, hogy a postanyagot talicskán, sőt az is megesett, hogy háton hordták át Csongrádról.”²⁴

Szentes posta bélyegzője 1818-1826 (balra) és 1828-48 között (jobbra)

1848/49-ben rövid időre a magyar posta függetlenné vált. A szabadságharc ideje alatt a magyar kormány felállította saját „álladalmi” postáját. A posta nyelve a német helyett a magyar lett. Bevezették a magyar nyelvű címertáblákat, magyar nyelvű bélyegzőket és a magyar címerrel vésett pecsétnyomók használatát. A posta alkalmazottainak a magyar alkotmányra kellett esküt tenni. A posta teljes átszervezésére azonban a szabadságharc leverése miatt nem volt idő.

A világosi fegyverletétel után az önkényuralom évei következtek. A magyarországi postahálózat ismét osztrák igazgatás alá került, és ez fennállt 17 évig. Betiltották a magyar címertáblák, pecsétnyomók és nyomtatványok használatát. Ismét a német lett a posta hivatalos nyelve. Az állami hivatalok élére osztrákbarát személyeket neveztek ki. Szentesen azonban Kugler János volt 1828 óta a postamester, és maradt 1849 után is, aki – mint a fentiekben bemutatuk – a város vezetésében komoly tisztségeket töltött be, és a kritikus időszakban is felvállalta a település irányítását, a körülményekhez képest higgadt politikát folytatva.

Szentes posta bélyegzője
1848-1860 között

1853-ban Szentes új postavonallal gazdagodott. 1852. december 27-én értesítette a nagyváradi postaigazgatóság a megyét, hogy Szentes és Mezőkövesd között – Kunszentmárton–Szarvas–Mezőtúr–Túrkeve–Kunmadaras–Tiszafüred–Poroszlón keresztül – postavonal kezd meg a működését,

²³ Labádi Lajos: Szentes vázlatos története a 11. századtól 1914-ig. In: Szentes helyismereti kézikönyve I. 129. o.

²⁴ Wagner Manó: A posta. In: Szentes. Szerk. Nagy Imre. Bp. 1928. Magyar Városok Monográfiája III. 315. o.

és a felsorolt helyeken postaállomásokat állítanak fel. Az új vonalon heti két alkalommal közlekedik majd a posta.²⁵

Az 1867-es kiegyezéssel megszületett az önálló Magyar Királyi Posta. Elrendelték a magyar nyelvű címetablák, pecsétnyomók, bélyegzők és új postajelvények, valamint a koronás postakürt használatát. 1867–1871 között a magyar bélyegeket átmenetileg a bécsi állami nyomda készítette. A levélbélyegeken és a bélyeges borítékokon a közös uralkodó arcképe és az értékjelzés, valamint a Kr (= krajcár) rövidítés volt látható. A bélyegek mindkét országban forgalomban voltak.

A szentesi postaállomás az 1800-as évek második felében gyakran költözött. A helyszínekről a Magyar városok monográfiája sorozat Szentesről szóló kötetében találunk adatokat – a szentesi posta történetének elnagyolt, vázlatos áttekintését (néhány hibás adattal). A postáról szóló fejezet mindössze másfél oldal, Wagner Manó postahivatal-vezető írta 1928-ban.²⁶ Az első mondatokból kiderül, hogy Wagner csak az 1840-es évek végéig tudta visszaidézni a szentesi posta múltját. Meg sem említette az 1787-es császári rendeletet, a postaút megnyitását, az első postaállomást és az első postamester nevét. Pontosabban: akit ő elsőnek nevezett meg, az nem más, mint Kugler János, aki tudvalevőleg 1828-tól 1852-ig volt postamester. Wagner így írta le a postahelyek általa ismert vándorútját²⁷:

Szentesi posta
keletbélyegző- lenyomata,
1870. november 30.

„Az akkor [értsd: az 1840-es évek vége felé] még csecsemőkorát élő [sic!] posta a jelenlegi Mátéffy László-féle ház helyén volt berendezve... Első elhelyezési helyéről a dr. Pollák Sándor-féle ház jelenlegi helyére, később a postamester személyében történt változás folytán a kíséri Werner-féle házba költözött át a posta. Elvetette a sors azután még a Horváth Gyula-utcába, a jelenlegi Papp Lajos-féle házba, majd a Tóth József-utcába, a dr. Albertényi Adolf-féle házba, míg végre a Petőfi-utcába kerülén, jelenlegi elhelyezését megelőzően Fekete Albert házat képező telken működött egypár évig.”²⁸

A Wagner által említett helyszíneknél a „jelenlegi” kifejezés természetesen az 1928-ban érvényben levő utcanevet jelenti. Érdekes a posta „első elhelyezési helyéről” kifejezése is. Mivel Wagner nem írt az 1787/88-as postanyitásról, írásának bevezető mondataiból pedig kiderül, hogy a szentesi posta kezdetét az 1840-es évek végére datálja, „a még kipuhatható első postamester”-ként pedig Kugler Jánost említi, valószínű, hogy az általa „első elhelyezési hely”-ként megnevezett helyszín nem más, mint a Kugler-féle postamesterség helye.

Érdekes adalékot találunk a posta 1840-es évek beli működéséről Páhi Ferenc szentesi főlevéltárnok egyik cikkében, amely 1972-ben jelent meg: *„Az a kevés levél, ami akkor érkezett, elfért az ablakban, ahová azért tették ki, hogy vagy a címzett, vagy ismerőse értesüljön róla: levele van és menjen be érte. A levélkézbesítésnél egy-két nap késés nem számított, így is élményszámba ment, és sokáig emlegették, hogy x vagy y levelet kapott.”²⁹*

²⁵ Gecsei 1787–1850. 206. o.; Gecsei 1850–1867. 70. o.

²⁶ Wagner i. m. 315. o.

²⁷ Wagner i. m. 315. o.

²⁸ Megjegyzés: Mátéffy László háza a Kossuth u. 24. alatt volt; dr. Pollák Sándor a Báró Harruckern u. 19. sz. alatt élt (ma Ady Endre u.); a Werner-féle ház a korabeli térkép szerint a Kurca közben volt (ma Szent Anna u. vége), nem pedig az Örvény soron; a Horváth Gyula u. ma Szent Imre herceg u.; dr. Albertényi Adolf a Tóth József u. 4. sz. alatt lakott; Fekete Albert háza a Petőfi u. 5. sz. alatt volt. CSML SZL Szentes város mémoires-iratai – Régi utca- és házzámmutató (1906/7.), amely tartalmazza a háztulajdonosok neveit is.

²⁹ Páhi Ferenc: Az első telefonos kisasszony. = Szentesi Élet, 1972. július 5. 4. o.

Szentes postái

1874 nyarán terv készült a Szentes és Csongrád között felállítandó távirdáról. A Szentesi Lap örömmel tudósított az elképzelésről, és folyamatosan szorgalmazta a megvalósítást. 1877 nyarán végre beszámolhatott arról, hogy megérkeztek Szentesre a távirda felszereléséhez szükséges eszközök. A munka jó ütemben folyhatott, amit bizonyít, hogy 1877. október 16-án megkezdődhetett a próbaüzem. Hivatalosan azonban csak 1878. augusztus 25-én adták át a forgalomnak a két város között kiépített távirdát.³⁰

Egy ideig a postával közös helyiségben működött a távirda, de már 1881 októberében arról tudósított a helyi újság, hogy még abban az évben el lesz különítve a postától. Arról is tájékoztatta a lakosokat, hogy hamarosan bekötik a szentesi állomáshoz Kunszentmártont, Szarvast, Mezőtúrt, Öcsödöt és Szentandrászt. A távirda ténylegesen 1882. április 1-jén költözött át a Horváth Mihály utcába, a Kohn Gábor-féle házba. A távirda vezetője Gyulai József [Pál] volt. Abban az időben morze-készülékeken történt a táviratok adása és vétele.³¹

A postahivatalt 1882. november 1-jén állami kezelésbe vették. Helyiségeit a Vutsák-féle házban alakították ki. A kincstári postahivatal első vezetője Szürszabó Nagy Antal lett. Ez alkalomból hírlapok útján tájékoztatták a nagyközönséget a bevezetett új tarifákról is: *„a levelekért jövőben kézbesítési díjak nem fizettetnek, kivéve a pénzes leveleket és a másfél kilogrammnál nem nehezebb küldeményeket, melyekért darabonként 3 krajcár fizetendő; oly csomagokról szóló értesítvényekért pedig, melyeket a levélhordók terjedelmüknél fogva magukkal nem vihetnek, 2 krajcár kézbesítési díj szedetik. Azok kik leveleik elviteléről magok akarnak gondoskodni, a postán havi 1 frt díj mellett fiókot bérelhetnek. Az újságok a postahivatalban díjtanul adatként ki, a házhoz hordásért ellenben példányonként fél krajcár díj jár, mely évnegyedenkénti részletekben előre fizetendő”*.³²

Fél év elteltével tudatták a lakosokkal, hogy főnökváltozás lesz a helybeli postahivatalnál, mivel Szürszabó Nagy Antal postafőnök eltávozott Szentesről.³³ Szürszabót Stolcz István követte a postavezetői székben.³⁴ Később Grabarics Iván, a századforduló előtti utolsó években pedig Szlávik Gyula volt a hivatal vezetője.

A helyi sajtó közzétette a Szentesi M. Kir. Postahivatal 1882. és 1883. évi posta- és távirda forgalmát, mint a helyi műveltségi állapot egyik fontos fokmérőjét.³⁵

Forgalmi adatok	1882-ben	1883-ban
	db	db
Bérmentes levél	81 072	84 722
Bérmentetlen levél	4 482	4 170
Levelezőlap	18 270	22 600
Keresztkötés és nyomtatvány	21 348	24 588
Áruminta	011	406
Portómentes levél	18 486	18 414
Pénzes levél és egyéb kocsi-postai küldemények	17 220	21 996

³⁰ Szentesi Lap, 1874. júl. 5. 3. o.; 1876. szept. 10. 3. o.; 1876. dec. 10. 1–2. o.; 1877. júl. 1., aug. 12., szept. 8., szept. 23., okt. 21.; 1878. szept. 1.

³¹ Szentesi Lap, 1881. okt. 8. 3. o.; 1882. ápr. 8. 3. o.

³² Szentesi Lap, 1882. nov. 4. 3. o.

³³ Szentesi Lap, 1883. jún. 23. 3. o.

³⁴ Wagner Manó: i. m. 315–316. o.

³⁵ Szentesi Lap, 1884. febr. 9. 2. o. Kivonat Szentes város polgármesterének 1883. évi jelentéséből.

Szentes postái

1883-ban 15 047 darabbal több levél, pénzes levél és kocsi-postai küldeménnyel több érkezett Szentesre, mint az előző évben.

Pénzutasítványok forgalma	1882-ben	1883-ban
Bevétel	495 003 fjt 18 kr	642 694 fjt 29 kr
Kiadás	197 637 fjt 28 kr	249 336 fjt 60 kr
Összes pénztári forgalom	1.020.919 fjt 50 kr	1.337.984 fjt 63 kr

A szentesi távírda állomásnak, mely 1877. október 16-án nyílt meg, öt év alatt a következő forgalma volt:

Év	Feladott sürgöny, db	Érkezett sürgöny, db	Jövedelmezett fjt
1878	4220	4629	2024
1879	5472	5626	3170
1880	4120	4760	2407
1881	7868	9140	6690
1882	7434	9379	4635

A műveltségi állapot terjedését igazolja még a városunkba járó hírlapok mennyisége is: 1882-ben 103 702 darab hírlappéldány érkezett postán, 1883-ban pedig már 114 703 példányt osztottak szét. Az országos lapok közül a következőket járatják a szentesiek 1883-ban: Egyetértés 56, Budapesti Hírlap 28, Pesti Napló 26, Nemzet 12, Budapesti Közlöny 2, Magyar Korona 1.

A postai és a távírdai hálózat országos egyesítésekor – 1887. szeptember 1-jétől – a két szolgálati ág Szentesen is egységes vezetés alá került.

A 19. század második felében újabb hírközlési lehetőséggel gazdagodott Szentes: megjelent a „telephon”. Az új technikai berendezés első kísérleti kipróbálására 1877 karácsonyán került sor Szentes és Hódmezővásárhely között. A szenzációs eseményről a Szentesi Lap az alábbiakban számolt be „Telephon” című írásában:

„Egy csodálatosan meglepő találmány, természettani fölfedezés foglalkoztatja az újabb időben a tudományos világtól le a legegyszerűbb körig az embereket. E találmány Bell amerikai tanár távbeszélője (telephon), melynek segítségével az ember képes valakivel több mértföldnyi távolságról társalogni. E találmány nagyszerűségében messzire túlhaladja a villanydelejes távirót, melynek segítségével gondolatainkat, szándékunkat pár pillanat alatt 1000 mértföldre továbbíthatjuk; mert míg a táviró gondolatainkat írásban adja tudtára annak, kivel azt közölni óhajtottuk; addig a telephon segítségével valóságos emberi hangokat közölhetünk.

A telephon ugyanazon fizikai törvényeken alapszik, melyeken a táviró; s a készülék, melynek segítségével a hangközlés történik, meglepően egyszerű; áll három főrészből, melyek fa- vagy káucuk szekrénybe vannak foglalva. E készülék szerkezetének leírását, hogy az könnyen fölfogható legyen, ábrák nélkül alig kísérhetjük meg. A három fő alkatrész egészen ércből van s egyszerűen, csak a beszélő hangjával előidézett légrezgés által hozatik működésbe. – Ezen részek egy delejes pálcza, mely csavarral van egy fából készített porzótartó alakjára készült kis faszekrény fenekéhez erősítve s emellett egy puha vasból készült rudacska körül csavargatott finom selyemmel beszött rézsodronnyból álló huzal, melynek végei vastagabb sodronnyal vannak összekötve, ezek végig nyúlnak a burokszekrény fogantyúján, s egy-egy szorító csavarral vannak összekötötésben, melyek közül az egyik a távírda vezeték sodronnyához erősítettik.

A burokszekrény, mely mint mondtuk volt hasonlít egy csinos porzótartóhoz, elől nyílással van ellátva, hogy bele lehessen beszélni, vagy a szekrény nyílását fülhöz tartva a máshonnan küldött hangot ki lehessen hallgatni. A hangközlés, vagyis a távbeszélés így történik, hogy az ember az itt leírt hangközlő készülékbe belekiált, mintha valami szócsőbe beszélne, s az, kivel beszélni akarunk, fülét egy másik ilyen készülék nyílásához tartja, s ha több mérföld távolság van is a két beszélő közt, tisztán értik egymás beszédjét. E találmánnyal már ez ideig Magyarország minden nevezetesebb városában tettek kísérleteket.

Városunkban Szabó Menyhért ügyvéd úrnak szintén van egy telephonja, melynek segítségével az elmúlt héten hétfőn este, majd karácsony első és második ünnepek estéjén kísérlet tételét Szentes és Hódmező Vásárhely közt. Úgy Szentesen, mint Hódmező Vásárhelyen a távirdai hivatalon lett becsatolva és összekötve a távirda vezetékkel a telephon, mindkét helyen szépszámmal voltak jelen, s azután megkezdődött a társalgás. Szentesről beszéltek át Hódmező Vásárhelyre s onnan beszéltek vissza. A beszédet természetesen csak az hallja, ki a hangfelfogó készüléket fülénél tartja, s még ez is csak úgy veheti épen ki a hangokat, ha csend van a szobában. Ez esetben a Hódmező Vásárhelyen mondott szavakat tisztán meg lehet érteni, és még azt is ki lehet venni, hogy ki beszél. A három este 8-tól 10 óráig tartott a társalgás. Szentesen épen úgy, mint Hódmező Vásárhelyen. Tartottak hosszabb fölolvast, egyes versköltemények szavaltattak el; volt ének, zene és fütty, melyeket tisztán lehetett kivenni, különösen a dalt a legszebben meg lehetett érteni. A társalgás minden-esetre nehezebben, közben-közben nagy pauzával jár, mintha előttiünk áll, velünk szemben, akivel beszélünk; de amit mondani akarunk, és belekiáltunk a hangközlő készülékbe, azt a másik pillanatban már odaát hallották s a szükséghez képest nyomban válaszolhatnak vissza.

Természetes, hogy ezen találmányt még fejleszteni kell, hogy rendes érintkezési eszközül szolgálhasson az emberek közt; azonban semmi kétséget nem szenved, hogy ezen távbeszélő mai állapotában is nemcsak nagyszerűnek, de rendkívülinek mondható. S különösen figyelemre méltó még az is, hogy ezen meseszerű készülék minden rendkívülisége mellett is igen olcsó; egy készülék ára 8–10–12 frt.³⁶

Tizenöt év múlva, 1893 elején arról számolt be a Szentes és Vidéke című újság, hogy ideiglenes kísérleti telefonvonalat építettek ki Szentes és Gyula között azzal a céllal, hogy kipróbálják az új eszköz közigazgatási hasznosításának lehetőségeit. A próba után a megyegyűlés elhatározta, hogy Szentest – Csongrád megye akkori székhelyét – és a községeket telefontal kötök össze, de a megvalósítás egyelőre elmaradt. A vármegyét megelőzve, gróf Károlyi Imre 1897-ben kiépítette a vonalat nagymágocsi uradalmához. Ezzel párhuzamosan a Telefon Hírmondó megkezdte az előfizetők gyűjtését Szentesen, évi 24 forint díjazás mellett. Az előfizetők toborzását Csallány Gábor ármentesítési tisztviselő, a helyi múzeum megalapítója végezte. 1897 végére az előfizetők száma meghaladta a 60 főt, így remény volt rá, hogy a következő évben megkezdődik a telefonhálózat kiépítése. És valóban, 1898 nyarán megtörtént a hálózat kiépítése. Az első állandó telefonállomásokat 1898. szeptember 27-én kapcsolták be Szentesen.³⁷

A fővárosban ugyanez már 1881-ben megtörtént. Ötven év elteltével – 1931 tavaszán – nagy ünnepséget rendeztek Budapesten a magyar távbeszélés kezdetének fél évszázados évfordulója alkalmából. A Szentesen megjelenő Alföldi Újság egyik munkatársa ebből az alkalomból utánajárt, hogy városunkban hogyan is történt a telefon meghonosítása.

³⁶ Szentesi Lap, 1877. dec. 30. 2. o.

³⁷ Szentes és Vidéke, 1893. jan. 1. 5. o.; 1897. aug. 29.; nov. 7.; dec. 19.; Szentesi Lap, 1897. nov. 14., dec. 8.; Szentes és Vidéke, 1898. márc. 13., máj. 19., jún. 2., aug. 11., okt. 6., okt. 9., okt. 23., okt. 30., nov. 24.

Adatokban gazdag cikket írt „1898. szeptember 27-én telefonáltak először Szentesen” címmel, amelynek lényege:

„Vidékre nehezen jutott el Budapestről a távbeszélő, amelynek vonalait ekkor még nagyobb költséggel építették, mint manapság. Szentesen 1898 júliusában és augusztusában kezdték meg a telefonvonalak felállítását. A mai póznáknál kisebb, alacsonyabb póznákat állítottak fel, és két hónapi munka után, 1898. szeptember 27-én érkeztek el az első telefonállomások bekapcsolásáig. Az első készüléket az alispáni hivatalban szerelték fel (a megyeházán); az alispán telefonszáma mindaddig az egyes maradt. Ugyanaznap kapcsolták be a többi hivatalos telefonokat is. A város kapta a kettes, az Ármentesítő Társulat a hármas, Teés és Fábiansebestyén körjegyzőségének előjárósága a négyes számú telefont. Az első magánelőfizető a Zsoldos család volt, az ipartelepre az ötös számú telefont vezették ki. 1898-ban azután több telefont nem szereltek fel. A távbeszélő iránt lassan nyilvánult meg az érdeklődés. Amikor felismerték, hogy az üzleti életben milyen nagy előnyei vannak a telefonnak, a nagy gabonakereskedő cégek is jelentkeztek előfizetőként... 1900-ban már elérte a tízet a szentesi előfizetők száma... 1898-ban, a telefon bevezetésekor a postahivatal még a Tóth József utca 2. számú házban volt, ahol Gyulai Pál volt a postamester.³⁸ Akkoriban még hetenként kétszer Csongrád felől hozták a postát a kompon keresztül. A postakocsis a mai Alsóréti-Újtelep tájékaán belefűjt a trombitájába; trombitaharsogás jelezte a mindig fontos eseményt: jön a posta! Szentes apraja-nagyja sereglett a postakocsi köré. A Tóth József utcai postánál mindaddig együtt volt a csoportosulás, amíg a címzettek át nem vették a leveleket. Az első telefonkezelő Szentesen Gyulai postamester Margit nevű lánya volt; ő jelentkezett először így a telefonba: Halló, központ!... Emlékezők szerint úgy a táviratozásban, mint a kapcsolásokban rendkívül ügyes volt, de az is lehet, hogy az emberek akkoriban nyugodtabbak, higgadtabbak voltak, és nem is jutott eszükbe, hogy a központ későn kapcsol...³⁹

Ez utóbbi megállapítás nem sokáig maradt érvényes. Alig 14 évvel később ugyanis már az előfizetők készülé sztrájkjáról adott hírt a Szentesen megjelenő Alföldi Ellenzék című újság. A közleményből kiderül, hogy Szentesen a telefonkapcsolás a lehető leggyengébb. Gyakran percekig kell várni, amíg összeköttetést kapnak az előfizetők. Az írásból megtudhatjuk, hogy ez nem a meglévő személyzet hibája, hanem egyrészt a munkatorlódásban keresendő, ugyanis legtöbbször egy és ugyanaz a személy van a távirónál és a telefonnál, így egyszerre mind a két szolgálatot nem teljesítheti, még csak megközelítő pontossággal sem. A másik ok az, hogy a kapcsolások egy része a Szeged–Szentes közötti vonalon történik, s így, ha a két végállomás között bármely közbeeső állomás beszélget, a további kapcsolat lehetetlen, ezért a vonalon a beszélgetés szünetel. Tiltakozásul az előfizetők között aláírási ívet köröztettek, amelyben ezek a panaszok szerepelnek, és amelyet a budapesti távirda- és telefonigazgatósághoz kívánnak felküldeni. Ha a sérelmeket nem orvosolják, arra az esetre az előfizetők lemondással fenyegetőznek. „Tehát az első magyar telefonsztrájkra Szentesen van kilátás” – zárta tudósítását a kortárs újságíró. A tiltakozó mozgalomnak meg lett az eredménye, amennyiben egy Nyári nevű posta- és távirda főtanácsos nyomban Szentesre utazott, s a „legnagyobb előzékenységgel azonnal intézkedett, hogy ezentúl a telefonnál és távirdánál külön-külön tisztviselő teljesítsen szolgálatot”. A külön telefon dolgában felirat készült a miniszterhez.⁴⁰

1887 őszen felavatták a város költségén megépült Szentes–Kunszentmárton közötti helyi érdekű vasutat, 1893-ban pedig elkészült a Szentes–Hódmezővásárhely közti vasútvonal. Ezzel javult a környék közlekedése, de a Tiszán ekkor még állandó hid nem volt, az átkelést Csongrád irányába komp biztosította.

³⁸ Gyulai Pál [József] a távirda főnöke volt. A köznyelvben őt is postamesternek nevezték. Neve Gyulai Józsefként is előfordul korabeli újságcikkekben.

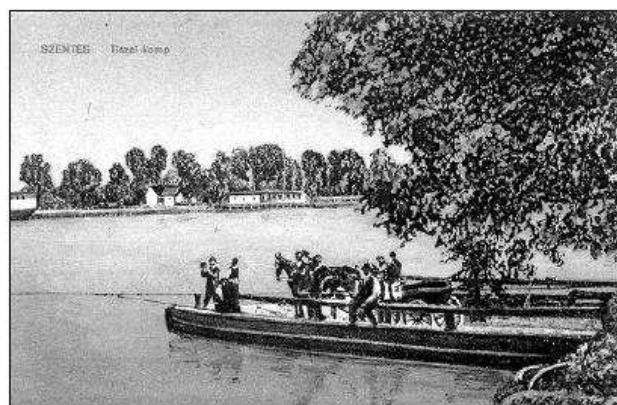
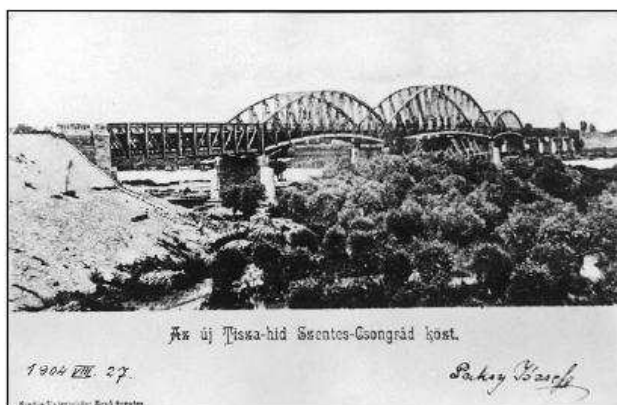
³⁹ Alföldi Újság, 1931. máj. 8. 4. o.; Páhi Ferenc: Az első telefonos kisasszony. = Szentesi Élet, 1972. július 5. 4. o.

⁴⁰ Alföldi Ellenzék, 1912. ápr. 18.; ápr. 28.

A 20. század első fele

1900-ban Szentest a Magyar Királyi Posta bekapcsolta az országos helyközi távbeszélő-hálózatba: „A szentesi városi távb. hálózat, a Szentes-hmvhelyi törvényhatósági távbeszélő vezeték segítségével, 1900. febr. hó 1-től kezdve az országos interurbán forgalomba egyelőre csak belföldi összeköttetések mellett bevonatott.”⁴¹ Március 1-jétől pedig a helyközi távbeszélő-berendezés igénybevételével már Bécsbe is telefonálhattak a szentesiek. 1900-ban 16, 1905-ben 25, 1910-ben 37, 1915-ben már 74 telefon-előfizető volt Szentesen.⁴²

Szentes és Csongrád között 1903-ban végre megépült a Tiszán az állandó közúti vashíd. Korábban csak komppal lehetett átjutni a folyón a földi révnél. A híd átadásával a rév jelentősége megszűnt, bár a komp még jó ideig működött.

Képeslap az új hídról (1904) és a továbbra is működő kompról (1910)
Kiad.: Untermüller Ernő. (ekonyvtar.vksz.hu)

A közúti-vasúti híd egy 1910-ben készült térképen
(térképrészlet, wikimedia.org)

1906-ban megnyílt a Csongrád–Szentes–Orosháza helyi érdekű vasútvonal. A sínpárt a három évvel korábban átadott Tisza-hídon vezették át: a híd ettől fogva vegyes használatú közúti-vasúti hídként funkcionált. Megépítése jelentős lépés volt a város és a posta életében egyaránt.

A posta fokozatosan áttért a gyorsabb vasúti szállításra a szárnyvonalakon is: megindult a postai küldemények és zárlatok vasúton történő továbbítása. Ott, ahol a vasút érintette a települést, a lovon tarta szállítási eszközök háttérbe szorultak, lovaskocsit elsősorban a helyi járatok szolgálatában és a csomagkézbesítésben használtak.

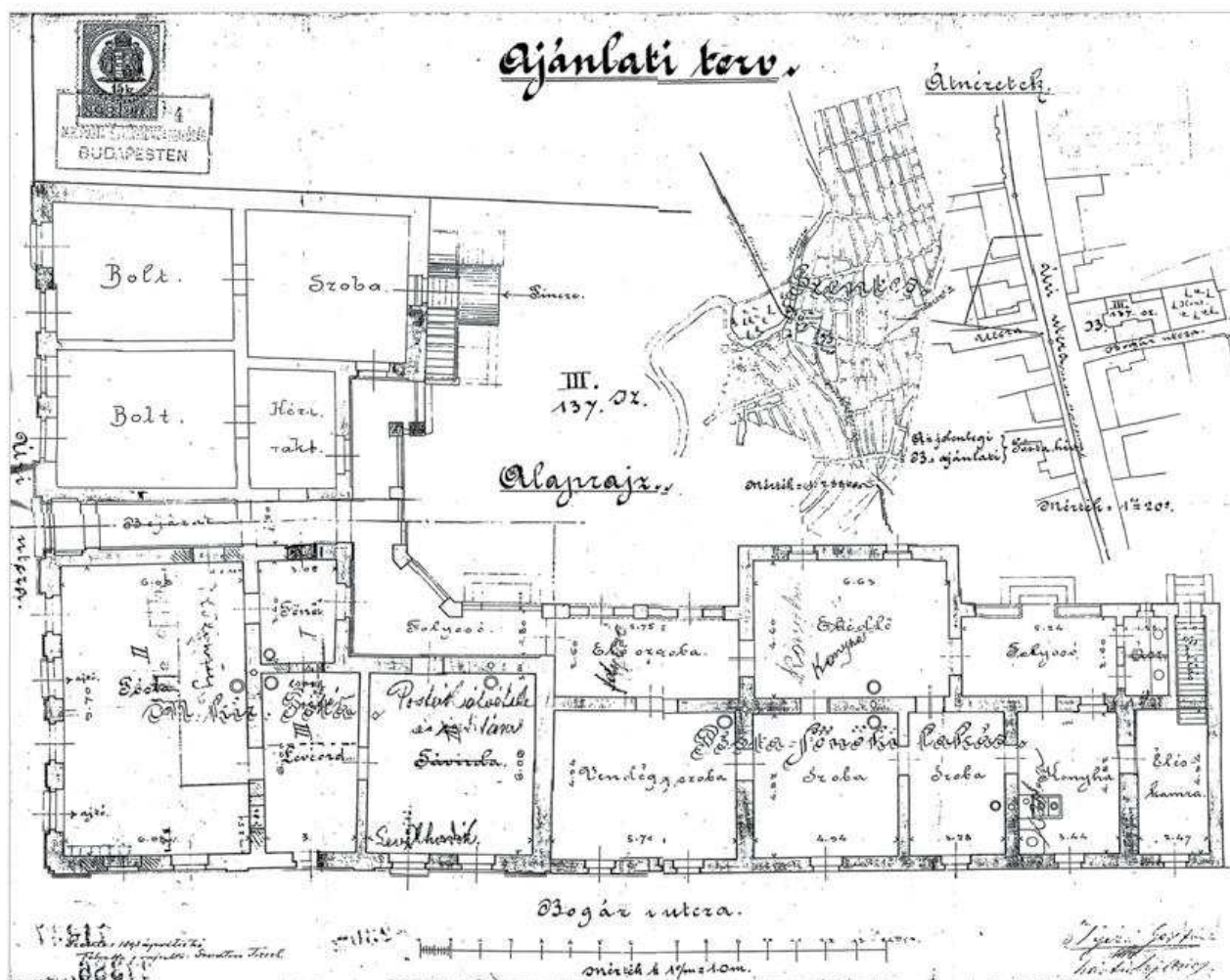
⁴¹ Postai Rendeletek Tára 10/1900. 52. o.

⁴² Szekér Ferenc: A postai kutatás története 1891-1971. Bp. 1971. 23. o.

Szentes postái

1910-ben a kincstár a posta részére 10 évre bérbe vette a Szentes Vidéki Takarékpénztár és a Központi Takarékpénztár tulajdonát képező, Petőfi (korábban Üri) utcai, volt Nyíri Gerzson-féle házat, amely 1888-ban épült.⁴³ Ezt megelőzően a posta a Tóth József utca 2. szám alatt működött.

Bizonyítékunk van rá, hogy a szentesi postának az Üri utcai ingatlanba költöztetését már jóval előbb, 1893-ban tervezték. Szentesi postatörténeti gyűjteményünkben őrizzük a másolatát egy úgynevezett „Ajánlati terv”-nek (épületátalakítási- és bővítési alaprajznak), amit 1893 áprilisában Szvaton József készített Szentesen, s amit a Magyar Kir. Posta- és Távirdaigazgatóság Budapesten 1893. május 4-én befogadott, illetékbélyeggel és bélyegzőlenyomattal látott el. A tervrajz eredetije pauszpapíron, jó minőségben a Postamúzeum gyűjteményében található. Az Üri utca (ma Petőfi u.) és a Bogár utca (ma Fogoly u.) sarkára megálmodott épületátalakítás és bővítés alaprajzát tartalmazza. Ábrázolja a Nyíri Gerzson-féle házat a benne lévő két bolthelyiséggel, szobával, kézraktárral, mellé a Bogár köz sarkán a postahivatal majdani helyiségeit, valamint a négyosztós postafőnöki lakás helyiségeit. Találunk a tervrajzon egy átnézeti térképvázlatot is, amelyen bejelölték a posta akkori helyét a Tóth József utcában, valamint a tervezett postaépület helyszínét és környezetét az Üri utca–Bogár utca sarkán.

Ajánlati terv az Üri (ma Petőfi) utcai postaépület kialakítására
Készült Szentesen, 1893. áprilisában. A Magyar Kir. Posta- és Távirdaigazgatóság
érkeztető bélyegzőjének dátuma 1893. május 4.

⁴³ CSML SZL Szentes Város Tanácsának iratai 318/1888.; Szentes Vidéki Takarékpénztár Igazgatóságának jegyzőkönyvei 99, 128/1910.

Ez a tervrajz azt bizonyítja, hogy a Magyar Királyi Posta illetékesei már évek óta tervezték, hogy a kor igényeinek megfelelő épületbe költöztetik a postát, és célpontnak azt az ingatlant szemelték ki, ahová a posta 1910-ben valóban beköltözött. Az erre vonatkozó tárgyalások feltehetőleg már az 1890-es években zajlottak. Végül az épületet először csak bérbe vették a takarékpénztáraktól, amikor azok átköltöztek újonnan felépült impozáns székházukba.

Labádi Lajos, szentesi levéltárvezető a következőképpen foglalta össze az átadás és az átépítés történetét:

„Az átadás előtt a pénzügyintézetek átalakították az épületet, amelynek terveit Dobóczy József építőmester készítette. Ekkor alakulhatott ki a képen is látható klasszicizáló főhomlokzata. A postaigazgatóság a bérleti szerződésben kikötötte, hogy »az esetben, ha a 10 évi bérleti idő alatt a helyiségek a hivatal számára szűkké válnának, kötelesek a tulajdonosok a jelenlegi lakást hivatali helyiségekké átalakítani, a főnök részére pedig folytatólag egy 4 szobás úri lakást építtetni«. A tulajdonosok ezt úgy módosították, hogy a további bővítés költsége a kincstár terhelje. 1915-ben esedékessé vált a bővítés. A sírlódások elkerülése végett az érintett pénzügyintézetek jutányos áron átengedték az ingatlant a kincstárnak, de kikötötték, hogy a meglévő épület helyén egy új, díszes postapalotát köteles építeni. A háborús viszonyok nem tettek lehetővé nagyobb építkezést, de mivel az épület Fogoly utca (Szabadság tér) felé eső része életveszélyessé vált, nem lehetett halogatni az új-jáépítést. 1918-ban a kritikus részeket elbontották, és némi bővítéssel újból felépítették.»⁴⁴

Ekkor nyerte el az épület homlokzata a végleges formáját, amely a következő, 1918-ban készült képeslapfelvételen látható.

A postaépület homlokzata az Úri (ma Petőfi) utca felől.
Képeslap, 1918. Kiad.: Untermüller Ernő (ekonytar.vksz.hu)

⁴⁴ Labádi Lajos: Régi Posta. In.: Csongrád megye építészeti emlékei (Szerk.: Tóth Ferenc) Szeged, 2000. 661–662. o.; Labádi Lajos: Magánházból postaközpont. = Szentesi Élet, 2008. május 23. 2. o.

Szentes postái

A postahivatal vezetője 1900-tól Szendrői Gyula, 1909-től Szeder Lajos, 1911–14 között ismét Szendrői, 1916–18 között pedig Miklósi Miklós volt.

Az első világháború és az azt követő zavaros időszak a posta működését évekre visszavetette. 1919. április 29-én a kommünt felváltó román megszállók a távírda és a távbeszélő összes felszerelését elszállították, csak egy központi kapcsolószekrényt és a bútort hagyták meg.⁴⁵

A két világháború között a város lassan ismét elindult a fejlődés útján. Új középületek épültek: református népiskola, takarékpénztári palota, vasúti pályaudvar és motorgarázs. Szentes az 1920-as évek végére vasúti csomóponttá vált.

Az 1920-as évektől egészen 1935-ig Wagner (1933-tól Vándor) Manó volt a postahivatal vezetője. A postaforgalom folyamatosan növekedett. A telefon-előfizetők száma 148 volt. 1925-ben elindult a rádióműsor-sugárzás, 1926-ban 128, 1928-ban már 167 rádióvevőkészülék-engedélyt adott ki a postahivatal, és a számuk napról napra emelkedett. 1928-ban 13 tisztviselő és 15 altiszt dolgozott a postán.⁴⁶

Idézzük fel az 1920–30-as évek szentesi postásainak emlékét Vincze Adrienne családi fotógyűjteménye segítségével!

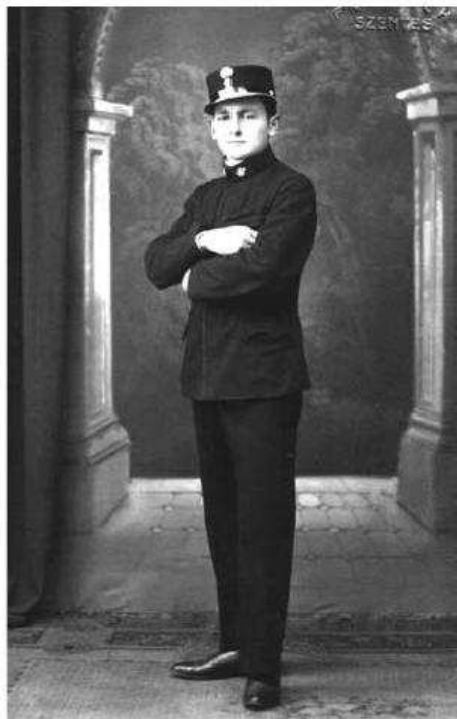
Balra: postások a Petőfi utcai postaépület előtt. Jobbra: kerékpáros kézbesítő a posta udvarán.

Balra: lovaskocsi a posta udvarán. Jobbra: Baracsi János 1926-ban és 1929-ben.

⁴⁵ Wagner i. m. 316. o.

⁴⁶ Wagner i. m. 316. o.

Balra: műtermi kép Baracsi Imréről 1929-ben. Jobbra: emlékkép a kertben.

Balra: családi emlékkép. Jobbra: kézbesítők munka után.

A postai szolgáltatások Szentes külterületén történő javítása iránti igények növekedését jelezte, hogy „1927-ben a postahálózat bővítésére a város két új kerületi-fiók felállításáért folyamodott. A városiasodás jeleként a külterületi postai ellátás 1928-tól lényegesen megjavult, az eljáróság engedélyezte, hogy hetente két nap a mezőőröket is bevonják a tanyai kézbesítő munkába.”⁴⁷

A Petőfi utca 8. szám alatti postaépület 1932–35 között és 1942-ben újabb átalakításokon esett át.⁴⁸

⁴⁷ Labádi Lajos: Szentes vázlatos története a 11. századtól 1914-ig. In: Szentes helyismereti kézikönyve. Tanulmányok I. 225. o.

⁴⁸ Labádi Lajos: Magánházból postaközpont – Százhusz éves a régi posta épülete = Szentesi Élet, 2008. máj. 23. 2. o.

Postai altisztek csoportképe Vándor Manó postafőnökkel 1933–35 körül

Nevek a kép hátoldalán: „Vándor [1933-ig Wagner] Manó postafőnök, felesége, Szakál János, Baracsi János, Nemes Sándor, Kiss István, Török Menyhért, Török László, Vámos József, Vigh Mihály, Mucsi András, Bíró Mihály, Lovas Lajos, Lovas János, Hajdu György, Balog Imre, Pusztai József, Kiss Sándor, Baracsi Imre stb. altisztek” (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

1935-ben rövid ideig ismét Miklósi Miklós lett a hivatalvezető, majd 1935–1940 között dr. Komlós Balázs töltötte be ezt a funkciót. Őt 1940–44 között Raskói Dezső követte a postafőnöki székben.

**Jobbra:
Raskói Dezső
arcképe
(1941)**

Magyar postaaltisztek országos egyesülete szentesi csoportjának bélyegzője, 1942
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

Magyar királyi postaaltisztek szentesi csoportjának tablója, 1942
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

A második világháborúban, Magyarország német megszállását követően, 1944 áprilisától az ország hadszíntérré vált. Október 6-án megindult a Vörös Hadsereg támadása, orosz repülők jelentek meg Szentes felett. Október 7-én a Budapesti Postaigazgatóság autót küldött Szentesre a posta értékeinek elmenekítésére. Október 8-án a város határában komoly harcok zajlottak a tiszai átkelőhelyekért. A németek még ezen a napon felrobbantották a Tisza-hidat. Az elmenekített postai dokumentumok, értékek és felszerelési tárgyak további sorsáról nincs információnk, de levéltári kutatásokból ismeretes, hogy a posta és a telefonközpont október 15-től már ismét működött. Jellemző a háborús viszonyokra, hogy 1944. december 9-én nem a postaigazgatóság, hanem dr. Mátéffy László alispán bízta meg Szentes postahivatal vezetésével Román Györgyöt, aki aztán 1946-ig vezette a postahivatalt. 1946–49 között Sebők Rókus volt a posta vezetője.

Egy 1946. június 23-án kelt – Visinszki József postaigazgatónak küldött – jelentés szerint „Szentes 1. posta létszáma 1937/1938-ban 16 tisztviselő, 20 altiszt, 1946-ban 31 tiszt, 28 altiszt.” Az 1947-ben rendszeresített altiszt létszám 21 fő, a tényleges 24 fő volt. Egy 1948. július 2-án kelt jelentés szerint a tényleges tiszti létszám 20, az altisztek száma 23, ebből egy fő szabadságon, két fő hadifogoly, kilenc egyesített kézbesítő. Külterületen az 1940-es évek végén a postának még nem volt kötelessége kézbesíteni. Az igények kielégítését azonban a város vezetése nemcsak szorgalmazta, de a költségeihez is hozzájárult. „1947-ben Szentes m. város 10.000 Ft, 1948-ban 12.167 Ft, 1949-ben 15.500 Ft, 1950-ben 18.500 Ft összeggel járult hozzá a külterületi postakézbesítő- és gyűjtőjárat költségéhez.” A város részéről dr. Solti László főjegyző írta alá a megállapodást.⁴⁹

⁴⁹ CSML Szeged, 2352/1949.

Magyar Postaműszaki Alkalmazottak szentesi csoportjának tablója, 1947
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

Kariolkocsi 1943-ban
A kocsin középen ül
Laukó János,
mellette gyermekei,
Zsuzsa és Ferenc
(Laukó Zsuzsanna
gyűjteményéből)

Az 1950-es évektől az 1989/90-es rendszerváltásig

1949–55 között gyakran változott a hivatalvezető személye. E rövid idő alatt Írházi József, Kádas Miklós, Sebők Rókus (másodszer), Csák Valéria, Farkas Géza, Sebők Rókus (harmadszor) töltötte be a vezetői posztot, rövidebb-hosszabb ideig.

**Balra: ünnepi felvonulás az 1950-es évek elején, két kariolkocsi, egyik Rákosi Mátyás arcképével
Jobbra: postások az 1965. május 1-jei felvonuláson (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)**

1955-ben Libor József vette át a vezetést, és maradt ebben a funkcióban 1966-ig. Őt Kiss István követte 1966–85 között, majd 1985-től 20 évig Verók István lett a posta vezetője.

**Jobbra: Verók István
és Kiss István
a postavezetői munkakör átadásakor,
1985-ben
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)**

A Petőfi utcai postaépület többszöri felújítással és átalakítással közel nyolcvan évig, 1989-ig adott helyet a postának. A szűkös, korszerűtlen, elavult épület kiváltására, egy új posta építésére már az 1950-es évektől folytak kísérletek. Tervrajzok készültek, de pénz hiányában ezek hosszú évtizedekig csak tervek (álmok) maradtak. A Szegedi Postaigazgatóság egyik legsúfoltabb postája volt a szentesi. Az itt dolgozó postások évtizedekig áldatlan körülmények között végezték a munkájukat.

A posta számára az egyik nehezen megoldható feladatot a tanyai lakosság postai ellátása, a külterületi kézbesítés jelentette. 1945-ben 35% volt Szentes lakosságán belül a külterületen élők aránya. Nem véletlen, hogy – ahogy korábban utaltunk rá – már a két világháború között is nyomást gyakorolt a város vezetése a postára, hogy javítsa a külterületi kézbesítés színvonalát. A helyzet 1945 után javult ugyan (főként a külterületi kézbesítők számának növelésével), de a mostoha időjárási és útviszonyok, valamint a nagy távolságok miatt nehéz volt az elvárásoknak megfelelni, márpedig hosszú évtizedekig a tanyavilágban is házhoz kellett kézbesíteni a postai küldeményeket – kerékpárral, lóval, gyalog, az időjárás és az útviszonyok függvényében.

Idézzük Miczki Sándor nyugalmazott postavezető-helyettes szakdolgozatából, amelyben a külterületi kézbesítés helyzetéről írta a következőket:

„1944-ben nyolc, 1974-ben 11 külterületi kézbesítője volt a szentesi postahivatalnak. Közlekedésre a tanyavilágban kerékpárt, segéd-motorkerékpárt és időszakosan lovat használtak. Esős, sáros időszakban a kerékpárok nem voltak használhatók, ezért a kézbesítők gyalog jártak tanyáról tanyára. Az 1970-es évekre a kiterjedt tanyavilággal rendelkező Szegedi Postaigazgatóságnak egyre nagyobb gondot okozott a külterületi kézbesítők körében a szabadság vagy egyéb ok miatt távollévk helyettesítése, illetve a végleg kilépett munkavállalók pótlása. A nehéz munkakörülmények miatt nem sokan vállalták a napi 40-50 km megtételét. Szentes külterületén az embertelen munkakörülményeket 1974 végén új megoldás, a támpontos kézbesítés váltotta fel.”⁵⁰

1974-ben a külterületi lakosok körében lefolytatott előzetes felmérést és egyeztetést követően, a számukra legkedvezőbb helyen létesített támponton kaptak egy kulccsal zárható levélszekrényt, amibe a menetrend szerint gépkocsival érkező támpont-kézbesítő a címükre érkező küldeményeket vagy az arról szóló értesítőt elhelyezte. Az érkezés és az ott tartózkodás időpontja állandó volt, a lakosok tudták, mikor várhatják a támponton a postai gépkocsit, ha pénzt, csomagot vártak, vagy fel akarták adni a küldeményüket. A közönséges levelekért, előfizetett hírlapokért pedig bármikor felkereshették a támponton a saját rekeszüket. Ezeket a levélszekrény-csoportokat a minden időjárási körülmények között járható, szilárd burkolatú utak mellé telepítették. Induláskor a szentes külterületén élő lakosság aránya 10% körül volt. *„A rendszer indításakor 65 támponton több mint 2300 levélszekrényt telepítettek. Kiszolgálásuk három terepjáró gépkocsival és páros kézbesítéssel történt.”⁵¹* Cserebökény és Magyartés posta bezárása után az ottani kézbesítés is Szenteshez került, ekkor egy újabb gépkocsi beállításával bővült a korábbi rendszer. Idővel csökkent a külterületi lakosok száma, a gazdaságosabb üzemeltetés miatt a páros kézbesítés megszűnt. 1983-ra a külterületi lakosság számaránya 7,8%-ra fogyatkozott. 1999-ben 79 támponton 1960 levélszekrény volt.

Persze a belterületi kézbesítés is embert próbáló feladat volt mindig, és még ma is az. Rövidebb ugyan a kézbesítőjárás, de – az egyre szaporodó küldeménymennyiség mellett – a tömlakásokban az emeletek mindig nehezítették a kézbesítők munkáját. 1970-ben 10, 1985-ben 17 belterületi kézbesítő vitte házhoz a küldeményeket a városban. A lépcsőházakban az 1970-es évektől csoportos levélszekrények vannak ugyan, de utalványok és aláírandó, könyvelt küldemények kézbesítéséhez fel kell menni az emeletre. Csak néhány tizemeletes házban van lift, a legtöbb ötszintes épületben nincs.

Kezdetben az érkezett csomagokért a címzeteknek be kellett menniük a postára. Később a csomagok kézbesítése és a járatok szolgálat ellátása lovas fogattal történt. Nagy változás volt, amikor 1962. augusztus 15-től Szentes és Csongrád között megszűnt a lófogatú szállítás, és elindult a 66. sz. gépkocsi jegyzékelő járat. Ezzel a gépkocsival biztosították a csomag házhoz-kézbesítést és a vasúti járat ellátását is.⁵²

1951-ben kormányzati döntés alapján a Magyar Posta a lapkiadó és -terjesztő vállalkozásoktól átvette a hírlapok terjesztését. Ettől fogva több mint 50 évig az előfizetett példányokat Szentesen is a postai kézbesítők juttatták el az előfizetőkhez, de feladatuk volt új előfizetők gyűjtése és az áruspéldányok értékesítése is. Az előfizetések szaporodásával a belterületi kézbesítők tehermentesítése érdekében külön szakosított hírlapkézbesítő-járásokat alakítottak ki, négyórás hírlapbetét-kézbesítők alkalmazásával. A szentesi posta hírlapcsoportjának 1987. december 31-i kimutatása szerint a legkelendőbb sajtótermékek a következők voltak (zárójelben a példányszámok, kerekítve): Szentesi Élet (9200), Csongrád megyei Hírlap (8300), Rádió és Televízió Újság (4650), Nők Lapja (3500), Szabad Föld (3000), Képes Újság (2500), Népszabadság (1600), Autósélet (1530), Népsport (750).

⁵⁰ Miczki Sándor ny. hivatalvezető-helyettes szakdolgozata. Miczki S. 1971-2003 között dolgozott Szentes 1. sz. postán.

⁵¹ Szél Sándor ny. gazdász szóbeli közlése

⁵² Szegedi Postaigazgatóság 1962. évi éves jelentése. Postatörténeti gyűjtemény, Szentes.

1958 januárjában helyezték üzembe Budapesten az ország első, nagy teljesítményű televízió-adóját. Az első vidéki televízió-adóállomást Pécsen építették fel. Az alföldi adóállomás helyszínére több város pályázott. Mivel a legtöbb segítséget Szentes ígérte, Csongrád, Békés és Szolnok megye összefogásával itt épült meg a második vidéki tv-állomás, amely az 1959-es szilveszteri tévéműsört már kísérleti adásként sugározta. A hivatalos átadást 1960. február 20-án tartották. A 240 méter magas adótorony a város jelképévé vált. 1990-ig a Magyar Posta Rádió és Televízió Műszaki Igazgatóság szakemberei üzemeltették ezeket az állomásokat, a szentesit is. Az akkor beszerelt, csúcstechnikának számító berendezések ma már muzeális értékű tárgyak.⁵³

Szentes 1. sz. posta dolgozói létszáma az 1960-as évek elején 100, a tisztviselők száma 60 fő volt, a kézbesítők belterületen 10, külterületen 11 kézbesítőjárásba, illetve 19 hírlap-kézbesítőjárásba juttatták el nap mint nap a küldeményeket, hírlapokat.

Egy kimutatás szerint 1965-ben Szentesen közel 2500 volt a televízió- és több mint 8000 a rádiókészülék-tulajdonosok száma. Az 1980-as évek közepén már 10–12 000 között mozgott a rádió-előfizetők száma. 1985-ben a televízió-előfizetők száma meghaladta a 9000-et. (A város lakóinak száma ekkoriban a külterületi lakott helyekkel együtt meghaladta a 35 300 főt.) Köztudomású, hogy a rádió- és televízió-előfizetők nyilvántartása, az előfizetői díjak beszedése a postások feladata volt mindaddig, amíg ez a kötelező előfizetési rendszer országosan meg nem szűnt.

Horváth Imre nyugdíjas-búcsúztatása 1970 környékén a rovatoló helyiségben
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

A forgalom növekedésével 1975. január 1-jétől Szentes 1. sz. posta osztályba sorolása VI. osztályra változott (1951-től V. osztályú volt). Nyitvatartási ideje a következőképpen alakult: hétfőtől péntekig 08–21, szombaton 08–14, vasár- és munkaszüneti napon 08–12 óra között. A távbeszélőszolgálat folytonos „N” volt.

⁵³ Nagy Lajos: A Szentesi Tv Állomás első 50 éve. 1960-2010. Szentes, 2010. Antenna Hungária. 4-5. o.

Az 1946-os hivatalos telefonkönyvben még csak 200 szentesi előfizető szerepelt, 1960-ban 500. 1985-ben a Petőfi Szálloda előtt a postaműszaki szakemberek felszerelték az első olyan nyilvános telefonfülkét, ahol távhívásos készülék segítségével az ország bármelyik részével lehetett összeköttetést teremteni.

**A távbeszélőközpont
dolgozói 1980-ban**
(Postatörténeti gyűjtemény,
Szentes)

1984-ben kezdődött a város központjában, a főutcán, a Kossuth utca 3. szám alatt az új, modern, több mint 4000 négyzetméter alapterületű posta- és távközlési komplexum építése a POTIBER tervei alapján, a DÉLÉP kivitelezésével. Építése öt évig tartott. Az emeletes, kívül-belül impozáns postaépület falai között 1989. október 23-án, a Köztársaság kikiáltásának napján kezdődött meg a szolgáltatás. Ünnepélyes avatását november 1-jén rendezték, Kertész Pál, a Magyar Posta vezérigazgató-helyettese részvételével. Avatásakor „a huszadik század egyik legmodernebb postája” jelzővel illették, a lakosság „postapalota”, illetve „lovagvár” néven emlegette. A munkakörülményeket, a műszaki és egyéb feltételeket a szakmai igényeknek megfelelően alakították ki. Tervezésekor még egyáltalán nem volt szó a posta és a távközlés néhány év múlva (1990. január 1-jén) bekövetkező különválásáról. Az impozáns, „L” alakú épületet (postaforgalmi szárny, távközlési műszaki szárny) alig két hónapi üzemelés után meg kellett osztani a két utódszervezet, a Magyar Posta Vállalat és a Magyar Távközlési Vállalat között.

Az új posta épülete és felvételi terme 1989-ben
(Postamúzeum Fotótára)

A kiürített, Petőfi utcai, régi posta ügyfélszobából a felvételi ablaksor (salter) kiállítási tárgyként a budapesti Postamúzeum Andrásy út 3. szám alatti kiállítótermébe került, a telefonfülke (Pullmann-fülke) pedig a Postamúzeum ópusztaszeri kiállítóhelyén, a Nemzeti Történeti Emlékparkban talált új otthonra.

A szentesi régi „salter” a Postamúzeum kiállítótermében (Budapest, Andrásy út 3.)

A képen Verók István, Egervári László, Gáspár János, 1994. április 10. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

1986. március 1-jétől bevezette a Magyar Posta a körzeti postahivatali rendszert. Szentes 1. sz. posta körzeti posta lett. A körzeti rendszer kialakítása a munkaügyi és egyéb feladatok hatékonyabb irányítása és végzése érdekében történt. Az engedélyezett létszám egy körzeti előadóval és négy rendszeres helyettessel bővült. A hivatal megkapta a körzetbeli posták bér-, létszám- és költséggazdálkodásának feladatait. A körzetbe 15 posta tartozott: Árpádhalom, Csanytelek, Csongrád 2., Csongrád 3–Bokros, Derekegyház, Eperjes, Fábianszabó, Felgyő, Nagymágocs, Nagytőke, Szentes 2., Szentes 3., Szentes 4–Cserebökény, Szentes 5–Magyartés, Tömörkény. A körzetbeli posták összlétszáma 1986-ban 70 fő volt.

1990-ben a régi, nagy teljesítményű, kézi kapcsolású, 1000-es kapacitású CB-telefonközpont a leszerelése előtt már telített volt. Az ebben az évben üzembe helyezett új automata telefonközpont-hoz már 4000 előfizető csatlakozhatott. A központ 10 000 előfizető befogadására volt bővíthető.

1990. január 1-jétől a Magyar Posta három önálló vállalatra vált szét: az egyik a klasszikus Magyar Posta, a másik a Magyar Távközlési Vállalat nevet kapta, a harmadik részből született meg a Magyar Műsorszóró Vállalat. Ezzel a távközlés és a rádió-televízió műsorszórás elvált a Magyar Postától.

A rendszerváltást követő évtizedek

A 1989. évi rendszerváltás és Magyarországnak az Európai Unióhoz 2004-ben történt csatlakozása nagy hatással volt az egész országra, ezen belül a postás társadalomra is. Az elmúlt 25 évben több átszervezés történt a Magyar Posta életében, mint korábban száz év alatt. A változások átforgalmazták a postai szolgáltatásokkal kapcsolatos elvárásokat is. A liberalizáció és a globalizáció teljesen új követelményeket támaszt. A jelen és a jövő postásainak ebben a felgyorsult, változásokkal teli világban piaci körülmények között, versenytársakkal szemben kell eredményesen helytállni.

1990 után a Magyar Posta korszerűsítette a postai technológiát, fejlesztette gépesíthettségét, modern típusokra cserélte gépkocsiállományát, új országos levélfeldolgozó központot épített, vasútról

közútra terelte a fővonalis postaszállítást, megújította arculatát, modernizálta szervezetét, bővítette szolgáltatásait. Mindez érintette Szentes 1. sz. posta dolgozóit is.

Az elmúlt negyedszázad egyik legfontosabb változása a posták informatikai eszközökkel való ellátása volt. Szentes 1. posta ebben kísérleti szerepet is vállalt. Felvételi munkahelyein még 1989-ben bevezették a „minden szolgáltatást egy helyen” elnevezésű, úgynevezett „egri rendszerű” számítógépes felvételi kezelést. Ezt az országban csak néhány postán indították el, kísérleti jelleggel. Szentesen folyamatosan üzemelt, másutt leálltak vele, vagy csak részlegesen alkalmazták. Itt a program és a számítógépek állandó javítgatásával 2002. március 19-ig működött, amikor Szentes 1. sz. postán is bevezették az Integrált Postai Hálózat (IPH) Front Office (FO) – akkori elnevezéssel iPosta – technológiát, ami az ország minden nagyobb postáját egységes informatikai hálózatba kapcsolta, megkönnyítve a postások munkáját, javítva a szolgáltatások minőségét és gyorsítva az ügyfelek kiszolgálását. Az elmúlt években az IPH-rendszert folyamatosan fejlesztették. A postai belső technológia gyorsabb, egyszerűbb lett. Megvalósult bizonyos könyvelt küldemények elektronikus nyomon követése is. Az informatikai rendszer könnyíti az ügyfelek tájékoztatását, segíti a tudakozódások intézését, és még sorolhatnánk számtalan előnyét.

2005. június 5-én Verók István postavezető nyugdíjba vonult. A vezetői kinevezést pályázat útján Juhászné Pálnok Lenke nyerte el 2005. június 6-tól.

2009 végén az ügyfélkiszolgálás további javítása és a sorban állás csökkentése érdekében ügyfélhívó rendszert vezettek be a postán, melyet a közönség kedvezően fogadott.⁵⁴

A Magyar Posta modernizációs programja keretében a 21. század elején országosan bevezették a mobilposta szolgáltatást. A korszerűtlen, kislevegű, veszélyes posták helyett mozgószerkezetű gépkocsis mobilpostával váltották ki a fix postahelyeket. A szentesi körzetbe tartozó Nagytökén a posta 1998. november 1-jétől postamesteri vállalkozás formájában működött, 2004. június 10-től viszont Szentes 1. posta biztosít mobilposta szolgáltatást. A lakosok az első perctől kedvezően fogadták ezt a szolgáltatási formát, annak ellenére, hogy az ország más területein tiltakozások voltak a bevezetése és a helyi postaépület bezárása ellen. A zökkenőmentes átállás Nagytökén annak volt köszönhető, hogy a lakosság által jól ismert – korábban húsz évig ugyanott postavezetőként, majd hat évig postamesterként dolgozó – Deákné Arató Piroska lett a mobilpostás. A mobilposta belterületen címhelyen biztosít küldemény- (levél-, csomag-, pénz-) felvételt és kézbesítést, továbbá banki és pénzforgalmi szolgáltatásokat, POS terminálon készpénzfelvételt, postai nyomtatványokat és kereskedelmi árukat értékesít.

2005-től Szentes körzetében is bevezették a centrális csomagkézbesítést. Szentes 1. sz. posta a körzet minden településén házhoz kézbesíti a csomagokat. Ezt kezdetben két gépkocsival oldották meg. Az egyik Szegvár és Mindszent, a másik Derekegyház, Nagymágocs, Fábianszabó, Felgyő, Csanytelek és Tömörkény településeken kézbesítette a csomagokat. Eperjesre a postához a Szegedről közlekedő gépkocsijárat szállítja zárlatban a településre címzett csomagokat, és onnan a helyi támpontkézbesítő kézbesíti házhoz.⁵⁵ 2014-ben Szegvár település csomagkézbesítését az ottani támpontkézbesítő látta el.

2007 végén országosan megváltozott a posták osztályba sorolási rendszere. Szentes 1. sz. posta ettől kezdve „A” típusú önálló postaként működik. A dolgozói létszámtól függő korábbi besorolási rendszer (fiókposta, I., II., III., IV., V., VI. osztályú posta) megszűnt. Helyébe – a gazdaságossági, üzleti, kereskedelmi és üzemeltetési szempontok előtérbe kerülésével – az értékesítési potenciál

⁵⁴ Juhászné Pálnok Lenke ny. postavezető közlése

⁵⁵ Juhászné P. L. közlése

alapján történő, üzleti típusú besorolás lépett, amely „A”-tól „D”-ig sorolja kategóriákba a postákat. Az „A” típusúak a legnagyobbak.

A körzeti feladatokban is több változás történt az utóbbi években az éppen aktuális modernizációs koncepciónak megfelelően. A körzeti rendszer módosítása miatt 2008. január 1-jétől Szentes 1. sz. posta körzeti jogosultsága bővült. A korábban Hódmezővásárhely 1. sz. posta körzetéhez tartozó Hódmezővásárhely 4., Hódmezővásárhely 5–Tesco, Hódmezővásárhely 6–Szikáncs, Hódmezővásárhely 8., Mártély, Szegvár és Székkutas postákat Szentes 1. sz. posta körzetéhez csatolták. A következő átszervezés alkalmával Mindszent is ide került. 2012. július 1-jétől viszont Szentes 1. sz. posta megszűnt körzeti posta lenni. Öt kisposta Szeged 1., 15 posta pedig Hódmezővásárhely 1. posta körzetéhez került.

A postai szolgálat ellátására vonatkozó törvényi változások miatt a 600-nál – és néhány, 2000 főnél – kisebb lélekszámú település postáját vállalkozásba adták. Árpádhalom, Csongrád 3–Bokros, Derekegyház és Hódmezővásárhely 6–Szikáncs posta 2009. március 9-től 2011. március 11-ig az Aurus Hill Kft. működtetésével postapartneri rendszerben látta el a feladatát. A postapartner viszont csak addig üzemeltette ezeket a postahelyeket, amíg az állam bértámogatást nyújtott hozzá (2 évig), utána visszaadta a Magyar Postának.

**Juhászné Pálnok Lenke, Borsos Ibolya
és Verók István (2014)**

Juhászné Pálnok Lenke postavezető 2011. június 22-én nyugdíjba vonult. A postavezetői kinevezést ekkor Borsos Ibolya nyerte el, aki 2011. június 23. óta irányítja Szentes 1. sz. posta munkáját.

Az utóbbi években belső szervezeti átalakítások is történtek Szentes 1. sz. postán. Megszűnt a postavezető-helyettesi munkakör, valamint a helyi ellenőr és a kézbesítő-ellenőr munkakör is. A középvezetői feladatokat a postahelyi értékesítési csoportvezetők és a postahelyi üzemeltetési csoportvezetők látják el.

2014. január 1-jétől Szentes 1. sz. posta ügynevezett városi irányító posta lett. Az általa irányított posták: Szentes 2. és Szentes 3.

Szentesen 2014-ben 18 belterületi járásban történt a küldemények házhoz kézbesítése. A kézbesítők utcai közlekedési eszköze a kerékpár. A kereskedelemben beszerezhető kerékpárok használatával rengeteg probléma adódott, nem ekkora terhelésre és igénybevételre készültek. Gyakoriak voltak a váz- és keréktörések. Az egyre szaporodó kézbesítendő anyag már nem fért el a kézbesítőtáskában, így a postások kormányra akasztott szatyrokban és egyénileg kialakított kasokban vitték körútjukra a küldeményeket. Munkavédelmi és biztonsági szempontból sem voltak megfelelőek ezek a megoldások. Napjainkra megjelentek a direkt e feladat ellátására gyártott, speciális (Neuzer gyártmányú) postai kerékpárok, amelyek biztonságosabbá teszik a kézbesítést. A kézbesítők a klasszikus postai feladatok ellátásán kívül egyéb tevékenységet is végeznek.⁵⁶

2014-ben négy támpontos gépkocsival végezték a kézbesítést, de a munkaidő teljes kitöltése és a hatékony munkavégzés érdekében egy gépkocsi centrális csomagkézbesítést és ki-beszállítási feladatot is végzett.

⁵⁶ Juhászné P. L. közlése

Az 1990-es évek közepétől a csomagküldő cégek elterjedésével megnövekedett a postára adott csomagok száma. Ezeknek a kézbesítését három csomagkézbesítő gépkocsi végezte.

Postatörténeti gyűjtemény és állandó kiállítás

A változások, átszervezések következtében bebizonyosodott, hogy Szentes 1. sz. posta hosszú távra tervezett épületegyüttese túlméretezett. Az egyes feladatok centralizálásával, más feladatok megszüntetésével, bizonyos szolgáltatások kiszervezésével, a modern számítógépes kezelés bevezetésével, a hatékonyság növelésével, átszervezésekkel és végül a létszám csökkenésével néhány irodahelyiség felszabadult. Ezek adnak ma helyet a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány gyűjteményének és állandó kiállításának.

2012-ben – a dél-alföldi régió több más postájához hasonlóan – Szentes 1. posta dolgozói is színes műsorral és kiállítással ünnepelték a helyi postaállomás létesítésének 225. évfordulóját.

A postatörténeti emlékszoba 2003-ban

(fotó: Lovászi József)

A jubileumi megemlékezés két pillanata, 2012. szeptember 28.

(fotó: Lovászi József)

Kisposták Szentesen

1954-ig a városban csak egyetlen postahivatal létezett. 1948. december 22-én ugyan a város egyik külterületi részén, Lapistón postaügynökség létesült,⁵⁷ de minimális forgalma és gazdaságtalan üzemeltetése miatt 1951-ben meg is szűnt.

1954-ben nyitották meg a Felsőpárton, a Rákóczi utca 107. szám alatt a város második postahivatalát Szentes 2. sz. posta néven. Ez a posta 1961-től Szentes 3. sz. posta néven üzemel. 1961-ben ugyanis a vasútállomás területén, a Kolozsvári utca 2. szám alatt a Szentes 1. sz. főposta kirendeltségeként megnyílt a Szentes 2. postakirendeltség, amit 1969-ben postahivatallá minősítettek át. Mindkét posta egyaránt felvevő posta, de a 2-es 2013. július 1. óta a letéti küldemények kézbesítésében is részt vett.

Szentes 2. sz. posta a vasútállomásnál
(fotó: Lovászi József)

Szentes 3. sz. posta
(fotó: Verók István)

1947-ben nyitották meg Cserebökény és Magyartés fiókpostákat, melyeket 1972-től postahivatallá sorolták át az akkor még önálló tanácsú községekben. A közigazgatási és településfejlesztési átszervezéskor mindkét települést Szentes városhoz csatolták. Postájuk 1973-tól Szentes 4–Cserebökény, illetve Szentes 5–Magyartés postahivatalként üzemelt tovább. Ezeken a postákon egy tisztviselő és 2-3 hagyományos külterületi kezelő teljesített szolgálatot. A helyi telefonállomások távhívásba történt bekapcsolása után, a minimális postai forgalom miatt, 1992-ben mindkét posta véglegesen bezárt. E településeken a postai szolgáltatást Szentes 1. sz. posta támpont-kézbesítői biztosítják.

⁵⁷ Postai Rendeletek Tára 1949/4. 30. o.

Köszönetnyilvánítás

Többszörösen is köszönetet mondok Labádi Lajosnak, a Szentesi Levéltár vezetőjének, főlevéltárosnak. Először is azért, mert jelentős mértékben támaszkodhattam az ő várostörténeti tanulmányaira, valamint az id. és ifj. Kugler Jánosról, a Gólyás házról és a Petőfi utcai postaépületről írt cikkeire. Hálásan köszönöm azt az önzetlen személyes segítséget is, amelynek keretében rendelkezésemre bocsátotta a szentesi posta történetéről a saját levéltári kutatásai során összegyűjtött adatokat, levéltári dokumentumokat, cikkeket, fotókat, és észrevételeivel, javaslataival is segítette kéziratom kiegészítését, bővítését, gazdagabbá tételét.

Ugyancsak köszönetet mondok Vass Johannának, a budapesti Postamúzeum könyvtárosának az 1945 előtti postamesterek, hivatalvezetők névsorának pontosításában nyújtott segítségével.

Köszönetet mondok a posta közelmúltjára vonatkozó adatgyűjtésben nyújtott segítségért Juhászné Pálnok Lenkének, Szentes 1. posta korábbi vezetőjének, Borsos Ibolyának, a posta jelenlegi vezetőjének, Miczki Sándor ny. postavezető-helyettesnek, Szél Sándor ny. gazdásznak és Deákné Arató Piroska mobilpostásnak.

Végül, de nem utolsó sorban megköszönöm a tanulmány megírásában és sajtó alá rendezésében nyújtott segítséget Tóth László ny. szegedi postaigazgatónak és dr. Lovászi Józsefnek, a Magyar Posta ny. kommunikációs munkatársának.

1. sz. melléklet

SZENTES (1.) POSTA VEZETŐI

dokumentumok, szaknévsorok, cikkek, visszaemlékezések, 1944-től postai szemlekönyvek alapján
Verók István (Szentes) és Vass Johanna (Postamúzeum) adatgyűjtése

1787	–	n.a.	nem ismert
n.a.	[1792]	1828	D. EMERICUS BEÖTÉSSY. P. (1832-től BÖJTÖS)
1828	–	1852	ifj. KUGLER (KOGLER) JÁNOS
1852	–	1882	VERNER (WERNER) PÁL
1882	–	1883	SZÜRSZABÓ NAGY ANTAL
1883	–	n.a.	STOLCZ ISTVÁN
n.a.	–	1888	GRABARICS IVÁN
n.a.	[1896]	1899	SZLÁVIK GYULA
1900	–	1908	SZENDRŐI GYULA
1909	–	1910	SZEDER LAJOS
1911	–	1914	SZENDRŐI GYULA
1915	–	n.a.	„üresedésben”
1916	–	1918	MIKLÓSI MIKLÓS
1919	–	n.a.	„üresedésben”
1920	–	n.a.	n.a.
n.a.	[1924]	1935	WAGNER (VÁGNER, 1933-tól VÁNDOR) MANÓ
1935	–	1935	MIKLÓSI JÓZSEF
1936	–	1940	DR. KOMLÓS BALÁZS
1940	–	1944	RASKÓI DEZSŐ
1944. 12. 09. – 1946. 05. 23.			ROMÁN GYÖRGY
1946. 05. 23. – 1949. 05. 18.			SEBŐK RÓKUS
1949. 05. 18. – 1949. 07. 12.			ÍRHÁZI JÓZSEF
1949. 07. 12. – 1952. 09. 15.			KÁDAS MIKLÓS
1952. 09. 15. – 1952. 10. 16.			SEBŐK RÓKUS
1952. 10. 16. – 1954. 04. 23.			CSÁK VALÉRIA
1954. 04. 23. – 1954. 06. 04.			FARKAS GÉZA
1954. 06. 24. – 1955. 09. 01.			SEBŐK RÓKUS
1955. 09. 01. – 1966. 07. 13.			LÍBOR JÓZSEF
1966. 07. 13. – 1985. 09. 19.			KISS ISTVÁN
1985. 09. 20. – 2005. 06. 05.			VERÓK ISTVÁN
2005. 06. 06. – 2011. 06. 22.			JUHÁSZNÉ PÁLNOK LENKE
2011. 06. 23. –			BORSOS IBOLYA

Jelmagyarázat:

n.a. = nincs adat

[]-ben az az évszám, amelyikben legkorábbi adatot találtunk

A postamesterek és hivatalvezetők 1787–1944 közötti listájának összeállításához felhasznált irodalom:

- Annus a nativitate salvatoris nostri Jesu Christi... sive Calendarium in usum Ecclesiae R. Catholicae ; Schematismus inclyti Regni Hungariae. Budae, 1792–1846.
- A M. Kir. Kereskedelemügyi Minisztérium posta- és távírda személyzetének s a posta- és távírdahivataloknak cím- és névtára. Bp. 1896.
- Közlekedési szaknaptár és sematizmus. Bp. 1897–1933.
- Postás szaknaptár. Bp. 1934–1944.
- Postai Rendeleték Tára. Bp. 1871–1887.
- A Magy. Kir. Posta és Távírda Rendeleték Tára. Bp. 1887–1944.
- Wagner Manó: A posta. In: Szentes. Szerk. Nagy Imre. Bp. 1928. Magyar Városok Monográfiája III. 315–316. o.

A forrásoknál az évszámok nem a megtekintett éveket, hanem a kiadványok megjelenési éveit jelzik. A névsorban szögletes zárójelben szereplő évszámok az első fellelt évszámra utalnak, az „n.a.” megjelölés jelzi, hogy a hivatal viselésének kezdete a rendelkezésre álló források alapján nem volt megállapítható.

SZENTES 2. POSTA VEZETŐI

1961–1969	WINKLER ANNA
1969–1996	GULYÁS JÁNOSNÉ
1996–2011	BOZSÓ ANITA
2011–	TABAJDI ZSUZSA

SZENTES 3. POSTA VEZETŐI

1954–1958	CSÁK VALÉRIA
1958–1961	SZÉPE JÓZSEFNÉ
1961–1968	KÖRÖSI ISTVÁNNÉ (CSÁK VALÉRIA)
1968–1985	PUSZTAI ANTALNÉ
1985–2011	BESZÉDES CSABÁNÉ
2011–2013	KALAPOS ISTVÁNNÉ
2014–2014	LÓRINCZ ATTILA
2014–	TARJÁN PITI KRISZTINA

von auf die Abfertigung der Hongoser Kräfte zugestanden
 ließ:
 von obeng. Lit. George 1
 " " " " 1/2
 " " " " 1/2
 " " " " 1/2 post
 zugestanden wurde.

Gleichwie man unter einem der beabsichtigten Comiteen
 mitzugutem wird, daß an die nötigen Separaten der Augen, u. s.
 gleich Land angelegt, und durch die interinale Charaktere der
 Gestalten, als daß sich an dem zugew. nützigen sind von der
 Grundbesitz und zum mindesten durch, und andern vorfinden.
 diese Gründe gefordert werden sollen; wobei so wird auf die
 Oberaufsichtswaltung anzuwenden, daß die Gesetzgebung und jene
 Gesetz nützigen Bestimmungen, Battouya, Komlos, Oostkara
 Kertes, Csaba, Gyula und Sarkad unter der Leitung des L.
 Grafen Kardenics Szirly Comisar, und mit Unterstützung des Bank
 Congrad, Kereszt, und Sarkad Gesandtschaft, nicht nur von der
 Oberaufsichtswaltung baldmöglichst bewirkt und der Haupt
 wesen in dem Manipulationen der Beförderung der
 Beförderung der Aufzug an dem Land, nach gefordert unge
 züchtet wurde. L. S. Kereszt m. p. Et Comite L. L. Szirly Szirly,
 Ofen den 24. July 1857. Franz v. Paulovics m. p. Com Origine
 gleichzeitlich bekräftigt. Ein R. R. Oberaufsichtswaltung Temesvár
 den 21. Jänner 1855. L. S. Franz Wied m. p. Oberaufsichtswaltung
 Franz v. Kaiserstein m. p. Oberaufsichtswaltung. Hoga wird
 Oklevel misse a maga eldchel mindereken meg egyet etanne
 bizonyitom. Temesvár Jänner 1855. L. S. Niboyssan
 Bogdan Jotvan v. James Kraggy Ho Kolgubiraja.

Hoga e jelen Mészar Mészarigaz, is valósgos hireles másolat
 val, minden rendelkezés, is ki rendeliben meg egyet bizonyitom.
 Kötés, Kereszt 1841. v. Julius Szirly
 Bacsu János m. p.
 Felv. Szirlyi János m. p.
 Kereszt Szirlyi János m. p.

Kugler János folyamodványa a polgármesteri tisztségből történő felmentéséért⁵⁹
1851. október 12.

Nagyságos Heggyei Főnök Úr!

Szentes Város Polgármesteri hivatala a fentebb
közölt csitapításai leg közelebb közzéve részlet
helyes naponban 1849. évi Szeptember havában
elvétele után, és azóta folyamatos forgalomban al-
számok hátrahagyott rövidkeivel, vagyonaim fűst-
sátságával, egyjóról helyesen feláldozásommal már
leírásommal meg tudom folytatni, - kérésben
vagyok arról az időszakra meg képpen lemondani,
és Nagyságodat kégyes feláldozásommal
szívesen, követelem alább:

1° Mert én egy úrral Cs. Kir. Dorsameres
is lévén, kérek hivatala egyjóról folytatni fűst-
rendeléseimre fogva nem szabad.

2° Azon csak nem 1000 holdra menő föld tén-
gádat tudásomban, és mivelisem alatt, részben tulaj-
donosi, részben hátrahagyott birtokomban, az é. vagyon
hátrahagyott számok elterjedt, járójóságok, és gaa-
dálkodási esztendőit körül követelem feláldozásom
mellékelés alatt, csak pusztulások fenntartás.

3° Számos tagokból álló hátrahagyott, és eset-
ként kiváló apró gyermekeim nevelését Apai gaa-
dálkodásommal, és követelem feláldozásommal
kezelni igyekeznék.

4° Mostanában, kérésben hivatalos tudásom
bent ülés kiváló részben fűst-
gütes

⁵⁹ CSML SZL: Szegedi Cs. Kir. Megyehatóság általános iratai 7389/1851.

gülesít, és mind eddig nem ösmérek becses ked-
veles érteket magamban, melyek miatta hivata,
kamat gyakran több napokon keresesül oda
hagynom kelleit.

Mind az el, és több más oly okok, melyeknél
előfordulásával Nagyvajdát un. tami nem alom,
porrogawa kényferésenel engemet arra: hogy min-
előtt em hieim Polgármesteri hivatalom az meg
köszönvén Nagyvajdának eráncam tanúváltára kény-
sirelmét. Nagyvajdát kék úte véjst a díjaz,
mellyel mondásom az el fogadtatásait alás a,
sosan evdeseve. mely sífrésenel vag az

Nagyvajdának

Sentesen Octob. 8^{án} 1851

alás az ev fogóján
Kugler János

Németh Mária

A GYULAI POSTA TÖRTÉNETE¹

Az első postaállomás és a postamesterek

A török kiűzése után közel száz esztendeig, 1788-ig egész Békés vármegyében, így Gyulán sem működött postaállomás. Végül a megye vezetésének kitartó jogos kérésére 1788-ban felállították a Félegyháza–Csongrád–Szentés–Orosháza–Csaba–Gyula–Nagyvárad postavonalat, s így Gyulán is postaállomást szerveztek. Igen nehezen oldódott meg a postaállomás felállítása, a város ugyanis nem tudott, vagy nem akart erre a célra megfelelő házat biztosítani.

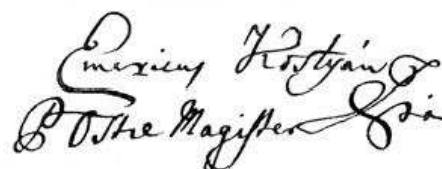
Az első postamester Kostyán Imre volt, aki így vallott munkájáról: „...*A postamesternek kötelessége megteremteni a legjobb feltételeket postájának működéséhez... A postaállomásnak egy olyan önálló épületnek kell lenni, ahol – éjjel és nappal – mindenre felkészülten, minden kéznél lehet...*”

Végül hosszú huzavona után – a temesvári főpostahivatal közbelépésére – Kostyán rendelkezésére bocsátották az akkor üresen álló, jegyzői lakásul szolgáló házat a mai Megyeház utcán. Alig két év múlva azonban kötelezték, hogy a hivatalt a városházán működtesse.

Kostyán Imre halála után özvegye, Orbán Rozália vitte tovább a posta ügyeit. 1792-ben férjhez ment Stadl Ferenchez, így ettől kezdve Stadl lett a postamester. Feltett szándéka volt, hogy megszünteti azt az áldatlan állapotot, hogy a postai szolgálat ellátásához szükséges három alapvető dolog – a hivatali helyiség, a szállítást végző lovak istállója és a telek – három különböző helyen fekszik. Ilyen körülmények között ugyanis csak nagy fáradtsággal lehetett a gyorsaságra és a pontosságra vonatkozó követelményeknek eleget tenni. Ezért bérbe kívánta venni a Németgyulán akkor üresen álló katonai szálláshelyet postaállomás céljára. Stadl azonban olyan rosszul látta el postai feladatait, hogy alig egy évig maradhatott csupán a postánál. Ez idő alatt bérleti igényének elbírálására nem került sor.

A következő – megbízott – postamester a vármegye intézkedése nyomán Kálló István lett, a posta tulajdonjoga azonban Orbán Rozália kezében maradt. Kálló az ügyviteli teendők ellátásán kívül nem sokat törődött a posta helyzetével.

Időközben Orbán Rozália engedélyt kapott a korábbi igénylés alapján a németgyulai ház bérletére, így a postaállomás 1793-ban átköltözött az új helyére (a mai Béke sugárútra, a Hétvezér – abban az időben Petőfi – utca torkolatával szembe).

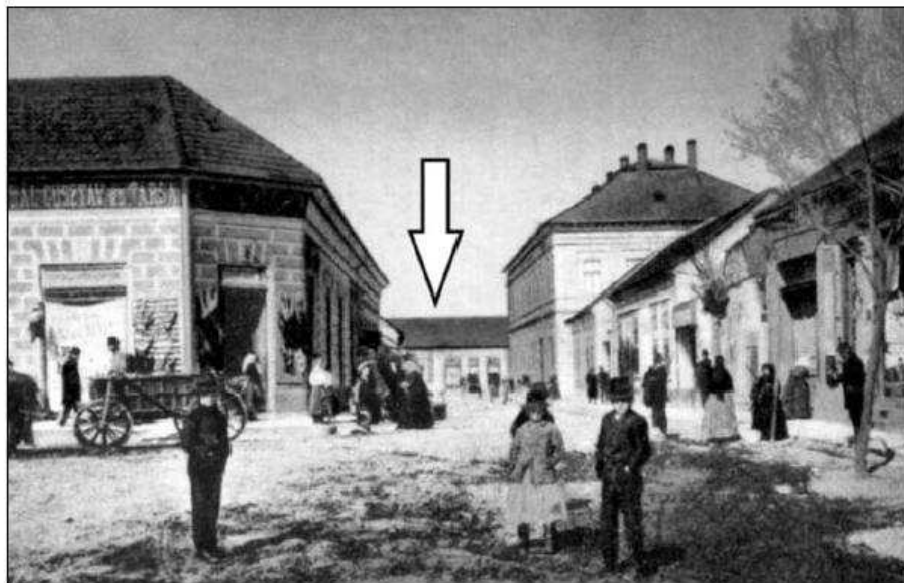
Kostyán Imre postamester
aláírása, 1788

Itt működött a postaállomás
1788-ban (kép D. Nagy Andrásról)

¹ A tanulmány eredetije 2011-ben jelent meg Gyulán. (Gyula – régen és ma. IX. köt. Szerk. Durkó Károly. Gyula, 2011. 7-46. o.) Jelen közlés az eredetinek átdolgozott, bővített változata. Forrásjegyzék a tanulmány végén található.

A gyulai posta története

A nyíllal jelzett ház volt a németgyulai postakocsi-állomás épülete 1793-tól

Képeslap.

Reprint. Durkó Károly és Balla Tibor kiadása.

A posta éppen 100 évig működött itt, mielőtt a Petőfi téri új, egyházi bérpalotában helyet kapott.

A tulajdonosnő elégedetlen volt kényszerű alkalmazottjával, Kálló Istvánnal is, ám az nem akarta átadni a postamesterséget, amit csak 1796-ban, a temesvári főposta határozott felszólítására tett meg. 1801-ig ismét a postamesterné látta el a szolgálatot. Ekkor ismét férjhez ment, és a postaállomást új férje, Kálló József vezette, haláláig. E hosszú idő alatt a legnagyobb rendben folyt a munka, a város postai ügyei jó kezekben voltak.

1827-ben gazdát cserélt a gyulai postaállomás. Orbán Rozália első házasságából származó gyermekei eladták a postát Blaskovits Józsefnek. Bár az eladást a harmadik házasságból származó Kálló-gyerekek megtámadták, nem érték célta.

A magyar nemzeti posta létrejöttéig (1867) a postaállomások magánkézben voltak, elsősorban jövedelemforrást – vagyont – biztosítottak tulajdonosuknak. Mint vagyontárgyak, a családi örökösödési rend részét képezték. A jog megszerzése pedig szinte azonos volt az anyagi gyarapodással. (A Kostyán- és Kálló-gyerekek a posta eladása körüli perben egyetlen szót sem említettek a postai munkáról, annak fontosságáról, kizárólag arról esett szó, hogy az állomás mennyit ér, és abból kinek mennyi jut.) Ha valamely család postai munkájával kapcsolatban jelentős kifogás merült fel (például a küldemények kifosztása, az ügyfelek megkárosítása, felróható okból jelentős küldeménykésések), akkor a postára vonatkozó királyi rendeletek alapján a felső hatóságok megfoszthaták a postai tevékenység ellátásának jogától a családot.

Sajnos voltak olyan esetek, amikor a postamesteri jog megszerzése érdekében nem igazán tisztességes eszközökkel próbálkoztak. Gyulán 1835-től Motok Lajos – özvegy Blaskovitsné új férje – felelt a postai tevékenység ellátásáért (adminisztrátor), és Szilágyi Ferenc volt a postalegény. 1841-ben Szilágyi kifosztott néhány csomagot, azonban a kirendelt vizsgálóbiztos és Motok Lajos ve-réssel és más testi kintásokkal arra bírták rá Szilágyit és a vizsgálatba bevont csabai postalegényt, hogy – önmaguk mellett – hamis vallomással a csabai postamester, Omaszta legidősebb fiát is ke-verjék bele a fosztogatásba. Utóbb az igazságra természetesen fény derült, de az eset kapcsán jól látszik, hogy ha kiderült volna, hogy a csabai postaállomás bűnös kezekben van, az Omaszta család megfosztották volna postájuktól, és azt a vizsgálóbiztos vagy Motok szerezhette volna meg magának.

1827-től a Blaskovits család kezében volt a posta az önálló magyar nemzeti posta létrejöttéig, sőt egészen 1893-ig. Időközben a fenti eset miatt öngyilkosságot elkövető Motok Lajos után 1842-től Werner Antal látta el a postai munkát (azt nem sikerült megállapítani, hogy ő is férjként jutott-e ehhez a tiszthez).

A gyulai posta története

Az 1848–49-es szabadságharc idején rövid időre függetlenné vált a magyar posta is. Igen szigorú szabályok léptek életbe annak érdekében, hogy a posta ne válhasson az osztrák hírszerzés eszközévé, ellenben minél gyorsabban jutassa célba a hivatalos leveleket, rendeleteket. A posta a legszélesebb körű tájékoztatás egyetlen és nélkülözhetetlen eszköze volt.

1849-ben a Békés megyei községeket postai kézbesítés szempontjából felosztották a megye területén működő négy postaállomás között. Így a gyulai posta kézbesítette a hivatalos- és a magánleveleket a megyei előjárásnak (beleértve a városkörnyéki uradalmakat is), továbbá Magyargyula, Németgyula városának, Doboz, Vári és Kétegyháza községnek.

A szabadságharc bukását követően, 1849 végére minden magyarországi postaállomás ismét az osztrák posta irányítása alatt működött. A gyulai postaállomás magántulajdonban volt ugyan, de az osztrák postaigazgatás előírásai szerint és annak ellenőrzése mellett látta el feladatát.

Gyulán az osztrák irányításhoz való visszatérés személyi változás nélkül ment végbe. Blaskovitsné – mint a vármegye többi postamestere – lojális személy volt. A szabadságharc idejére vonatkozóan sem hangzott el a munkája vagy politikai állásfoglalása ellen olyan panasz, ami hivatalvesztést eredményezhetett volna. Leginkább a postához – mint vagyonhoz – való hűség vezette. Az új osztrák postaigazgatás is teljes értékkel fogadta el szolgálatát, és a család birtokában hagyták a postamesterséget. Ahogy kinevezésének, úgy ennek is egyik feltétele a rendhez való hűség volt.

A jogok és köteleességek egy személyben a postamestert illették, aki teljes anyagi felelősséggel tartozott a postájáért, illetve mindenért, ami ott történt. A postamester csak a helytartótanácsi kinevezés után viselhette címét és gyakorolhatta tevékenységét. Az osztrák postaigazgatás a postamestereket mentesítette a közmunka alól, ami a postaforgalomban használt lóállományra is vonatkozott. A postaállomásokat katonai beszállásolásra nem lehetett igénybe venni, a postalegényeket pedig a katonai szolgálat alól felmentették.

Postautak és postajáratok

Kezdetben a hivatalos leveleket Békésben is jobbágyok hordták szét a megyében a postautakká kijelölt gáttöltéseken.

A más megyébe címzetteket lovaslegények vitték az aradi postára, ahonnan aztán a postavonalakon jutottak el rendeltetési helyükre. A posta Budáról Félegyháza és Szeged érintésével Aradon át ment Temesvárra, így elkerülte Békés vármegyét, ezért – különösen télvíz idején – roppant nehezen kapták meg a gyulaiak a leveleiket. Postaút nem volt a megyében. Ahogy már említettük, 1788-ban nyitották meg a Félegyháza–Csongrád–Szentés–Orosháza–Csaba–Gyula–Nagyvárad postavonalat, ekkor jött létre a gyulai postaállomás.

A kijelölt postautak jelentősége egyebek mellett abban is állt, hogy azon, és csak azon közlekedett a postafutár és a postakocsi. A postát vivő lovaslegény a postaútról csak veszély esetén térhetett le.

A postavonalként használt utak karbantartása a vármegyék feladata volt. Felelősséggel tartoztak minden olyan akadály elhárításáért, ami a posta járását akadályozhatta. A másik kötelezettség minden alattvalóra vonatkozott: segítséget kellett nyújtani a postát vivő legényeknek, hogy minden

körülmények között elérhessék céljukat. A posta kiváltságaihoz tartozó lehetőség közül a lovakkal való kíségetést igen gyakran igényelték a postamesterek.

A postaút Gyulán keresztül vonuló szakaszát (Kapus hid–Városház utca–Harruckern tér–Megyeház utca–Kossuth utca) még 1797-ben kikövezték, majd 1810-ben a többi útjavító munkálatokat megelőzve – hogy a postaút nehogy járhatatlan legyen – a kövezést felújították, 1840-ben pedig szilárdabb makadám-burkolatot kapott.

Rendszeres karbantartást igényeltek a város környéki gátak is a Veszei-töltéstől a Bárdos-hídig, a Remeteházi gát, illetve a város területén a Bárdos hídtól a Kapus hídig húzódó gát, melyek szintén a posta útjai voltak. Az esős esztendőket rendszeresen elmosták, így állandó küzdelem folyt az utakat borító sártenger ellen. Minden igyekezet ellenére sem lehetett a posta pontosságát biztosítani az ilyen utakon, melyek gyakran váltak járhatatlanná.

A vármegye azonban mindent megtett annak érdekében, hogy területén a postautak járhatóak legyenek. 1852-ben a postaút legkritikusabb szakasza Csabától Gyulán át a Fekete körösig húzódott. Állapotának javítása fontosságban megelőzött minden egyebet, még a mezőgazdasági munkák dandárját is. A teljes szakasz rendbehozatalára összesen 450 ember 6 napi munkájára volt szükség. A rendszeres karbantartásnak köszönhetően azonban Gyula és Csaba között általában jobbák voltak a közlekedési viszonyok, mint a megye többi útjain.

A Gyulán keresztül haladó postaút két végponton, Orosházán és Nagyváradon kapcsolódott azokhoz a postautakhoz, amiken keresztül a megyeszékhelyről küldött levelek távolabbi céljukhoz eljutottak.

1850-ben még a menetek számát tekintve sem történt változás a kezdetekhez képest: a gyulai posta Pest felé indult vasárnap és szerdán, Nagyvárad felé hétfőn és csütörtökön. A megyefőnökség már ekkor kérte, hogy Gyula mint megyeszékhely naponta közlekedő postajárat legyen összekötve Nagyváraddal. A válasz azonban elutasító volt. Két évvel később a megismételt kérés még mindig elutasításra talált.

1858-ban azonban két jelentős változás is történt: megnyílt a Szolnok–Csaba–Arad vasútvonal, és megindult a postakocsi-járat Szeged–Gyula között. Mindkét esemény igen kedvező hatást gyakorolt a postaforgalomra.

A vasút megnyitásával a korábbihoz képest összehasonlíthatatlanul jobb lett a postaforgalom minősége is. Korábban az ország távoli vidékeiről a küldemények rendszerint késve – néha 2-3 postamenet anyagát összegyűjtve – érkeztek.

A postakocsi járat megindulásának előzménye Gyula 1857-ben tett beadványa, melyben a Szeged–Nagyvárad közötti kocsiposta közlekedést kívánta a város „kieszközölni”. A járat a kértnél rövidebb lett ugyan – elsősorban az utak minőségére való hivatkozással – mégis meghozta a kívánt eredményt a postaforgalomban. A lovasposták ugyanis csak 5 font (< 3 kg) súlyig terjedő küldeményeket szállítottak. Ha valaki ennél nagyobb súlyú küldeményt kívánt feladni, akkor azt több kisebb csomagban adta át a postának, vagy valakivel elküldte a legközelebbi kocsiposta állomásra (Nagyváradra, Szegedre vagy Temesvárra).

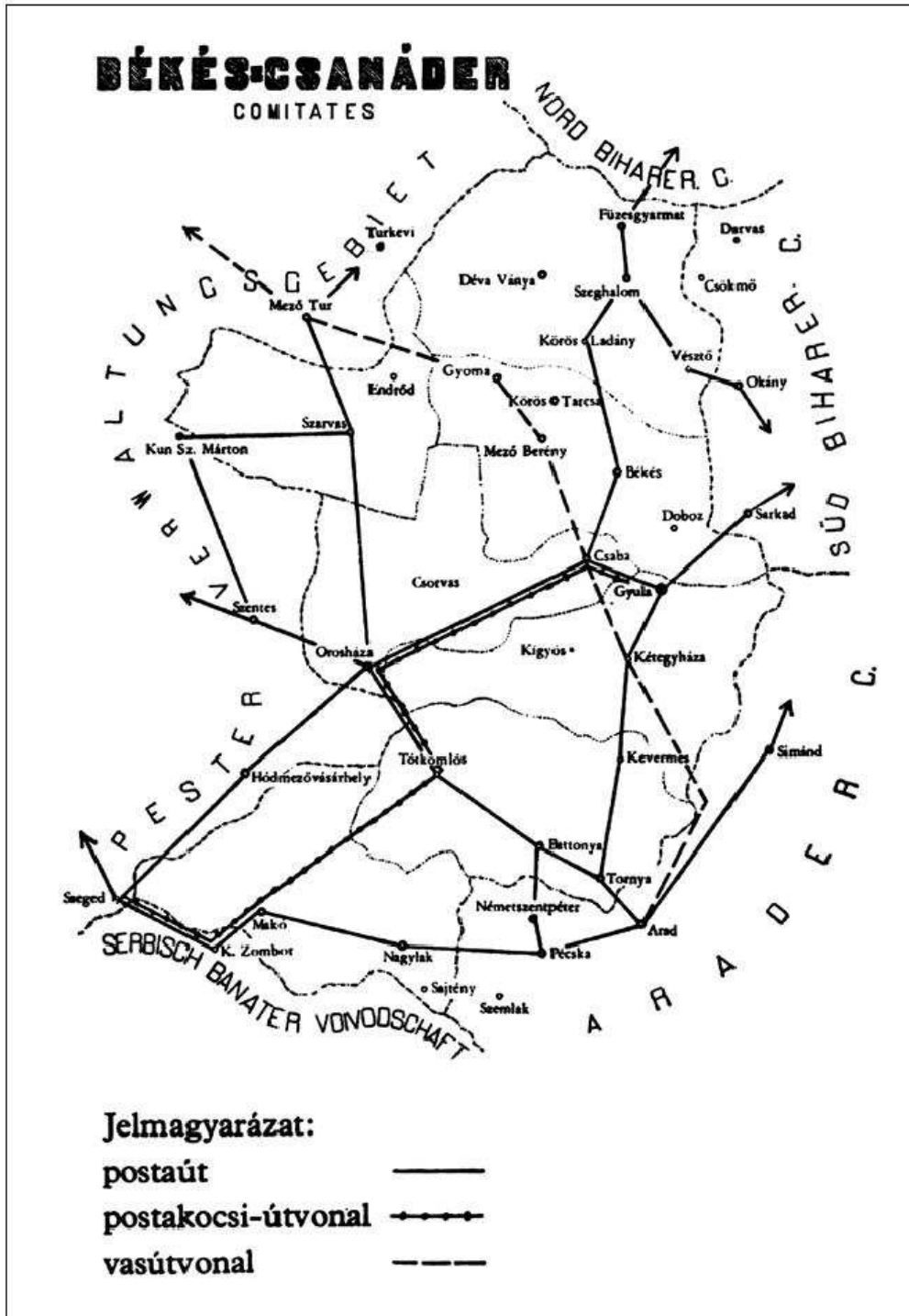
Az újonnan induló postakocsi könnyű fajtájú, négykerekű, egyfogatos jármű volt, mely a leveleken kívül pénzt és csomagokat is szállított 10 font súlyhatárig. A járat utasokat nem szállított.

A gyulai megyevezetés örült, de persze nem nyugodhatott, további fejlődést akart. Alig fél évvel a postakocsi megindulása után újabb javaslattal élt: kívánatosnak tartották a fennálló kocsi helyett egy utasokat is szállító postakocsi-járat beindítását. Az indoklás egyik része az volt, hogy mindennap

A gyulai posta története

szeretne valaki Szolnok vagy Szeged felé utazni, illetve a vasúti továbbjutás lehetőségéhez jutni. A másik – a végül is kedvező elbírálást jelentősebben befolyásoló – érv, hogy a személyszállítás bevezetése komoly bevételt jelentene a kincstár számára.

A kérés teljesítése után elmondható, hogy Békés vármegye területén is biztosította a posta mindazokat a szolgáltatásokat, amelyekre abban a korban egyáltalán lehetősége volt.

Békés-Csanád vármegye postaútvonal-hálózata 1858-ban
(Lásd: Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1850–1867.
Békéscsaba, 1973. 157. o.)

A gyulai posta története

A vasúti közlekedés megkezdésétől naponta két postajárat indult Gyula és Csaba között, mely a leveleken kívül pénzt és értéküldeményeket is szállíthatott. A gyulai postamester lehetőséget kapott arra, hogy saját költségén utasokat is szállítson ezeken a járatokon. A vasúti menetrendhez igazodva a Gyula–Csaba közti postaközlekedési rend így alakult:

Nappali posta:

Gyuláról indult reggel 8 órakor, Csabára érkezett délelőtt 9 óra 45-kor

Csabáról indult délután 3 óra 30-kor, Gyulára érkezett délután 5 óra 15-kor

Éjszakai posta:

Gyuláról indult este 7 órakor, Csabára érkezett este 8 óra 45-kor

Csabáról indult hajnali 4 órakor, Gyulára érkezett hajnali 5 óra 45-kor

Biztonság a „betyárvilágban”

A szabadságharc leverését követően az addig sem túl jó közbiztonság Békés vármegyében tovább romlott. A betyárvilág ehhez jelentős mértékben hozzájárult. Növekedett a vagyon elleni bűncselekmények, köztük a posta kárára elkövetett bűnesetek száma is. Ezért az osztrák postaigazgatás a postajáratok mellé katonai őrséget rendelt ki, a pénzszállítmányokat megerősített őrség kísérte. A kíséretet minisztériumi rendeletben meghatározott díjazás illette meg.

A kiegyezéshez közeledve a posta számára kedvezőtlenül hatott az a változás, mely szerint megszünt az osztrák csendőrség jelenléte, és helyette nem volt olyan karhatalmi szervezet, ami a postai szállítmányok fegyveres kíséretét biztosíthatta volna. A Helytartótanács ezért 1862-ben úgy intézkedett, hogy a megyei pandúrokat, illetve szükség esetén polgári kíséretet alkalmazzanak a postakocsik megvédésére.

A Nagyváradi Postaigazgatóság ennek hatására felvette a kapcsolatot a megye vezetésével. Megjelölte azokat a helyeket – köztük a Gyula–Csaba közötti útvonalat is –, ahol a közbiztonság a leggyengébb volt, és emiatt kíséretet kért a postajáratokhoz. A kíséretet vagy menetrend szerint rendszeresen, vagy a postamester külön kérése alapján kellett biztosítani.

Az elővigyázatosságnak köszönhetően nem is történt jelentős támadás a környéken a posta rovására. Ennek hatására – elsősorban a költségek csökkentése érdekében – a Nagyváradi Postaigazgatóság felhatalmazta a postamestereket, hogy csak akkor kötelesek kíséretet kérni a postamenetek mellé, ha a szállított pénzüsszeg meghaladja a 2000 forintot.

A postamesterek azonban másként látták a helyzetet, mint feletteseik, ugyanis a járatok a hajnali és késő esti órákban – tehát a legveszélyesebb időszakokban – közlekedtek, ezért a védőkíséret kiterjesztését tartották indokoltnak. A megoldást 1864-ben találták meg, amikor rendeletben engedélyezték a postának fegyvertartási engedélyek kiadását. Így magukat a posta alkalmazottait – postamestereket, lovaslegényeket, futárokat, postakocsisokat – látták el szolgálati fegyverrel.

Postaforgalom és szolgáltatások 1867 előtt

A Békés vármegyei első postaút létesítése után nem forgalomnövekedés, hanem nagymértékű csökkenés volt tapasztalható a postai levélforgalomban. Ennek oka, hogy az osztrák hatóság gyakran ellenőrizte a levelek tartalmát politikai megfontolásból.

A postaállomás létrejötte előtt és azt követően is a gyulai megyeháza bonyolította a legnagyobb levelezést. A vármegyénél külön nyilvántartást vezettek a postai kiadásokról. Ezekből jó közelítéssel megállapítható a gyulai posta forgalmának nagy részét kitevő hivatalos levelezés nagyságrendje.

A vármegye 1791–1799 között 1650 db levelet adott fel. Ez átlagban napi egy levelet jelent. Szinte nem volt olyan postaindítás, melyben ne lett volna legalább egy levél a vármegyétől. Természetesen a forgalom nem ilyen kiegyenlítően alakult. Elsősorban a politikai és gazdasági élet alakulásával összhangban változott, havi 3–4 db-tól a havi 30–40-ig.

1811–1813 között a vármegye 49 esetben nem a szokásos postaindítással továbbította küldeményeit, hanem külön lovasfutárral (stafétával). Ezeket is a gyulai postaállomás vette át továbbításra, és onnan indult útnak a lovaslegény. Ezek a levelek kivétel nélkül Budára szóltak, és mint hivatalos küldemények, portómentesek voltak, feladásukért csak a lovaslegénynek járó korbácpénzt kellett kifizetni.

Létezett ezenkívül a „sebes gyorsaságú posta”, a soronkívüliségért azonban sokat kellett fizetni (a díja az ötszöröse volt a lovasfutárral szállított küldeményeknek). A postafutár azonban ekkor más küldeményt nem vitt, nem vett át útközben sem, és alaposan meghajtva a lovát, a lehető legrövidebb idő alatt a rendeltetési helyre ért.

Ez a szolgáltatás néhány évvel később, a szabadságharc idején, „lóhalálában sürgös” megnevezéssel jelent meg a postaforgalomban (a levél fontosságát ennél kifejezőbb módon talán nem is lehetett volna megjelölni).

A ma használt „Postaküldemények feladókönyve” őse 1818-ban jelent meg Gyulán. Ekkor ugyanis Békés vármegye a bizonylati fegyelem lazasága miatt intelmet kapott a Helytartótanáctól, amelyben felelősségre vonás terhe mellett elrendelték a Postakönyv vezetését a postára adandó hivatalos levelekről. Ennek hiányában ugyanis a korábban feladott küldemények visszakeresése lehetetlen volt. Az élet már ekkor is igazolta a feleslegesnek vélt szabály létjogosultságát.

Néhány évvel később egy elveszett levél sorsát kellett kideríteni, mely a postakönyv nélkül lehetetlen lett volna. Az akkori tudakozódási eljárás gyakorlatilag azonos volt a mostanival, azzal az eltéréssel, hogy a nyomozást a területileg illetékes főposta (Temesvár) tartotta.

A felvevőposta igazolta a levél felvételét és rendben történő továbbítását. Ezután a főposta a rendeltetési helyig bezárólag valamennyi útközi postaállomást felszólított a küldemény kezelésének igazolására. Ilyen módon jutottak el addig a postaállomásig, ahol a levél elkallódhatott.

Gyulán 1817. június 30-án tették közzé azt a helytartótanácsi rendeletet, ami a postabéreket szabályozta (ma postadíjszabásnak hívjuk), és képet ad az akkori elfogadási feltételekről.

- A levélért fizetendő díj 3 postaállomásonként emelkedett, tehát távolságfüggő volt.
- A levelekért csak kézbesítéskor kellett fizetni, kivéve
 - a kiváltságos személyekhez vagy hatóságokhoz címzettek,
 - a külföldre szólóak,
 - illetve az előre bérmentesítettek.

- A fenti három eset kivételével a leveleket a postahivataloknál elhelyezett „menedékre” (ma: levélszekrénybe) mindig fel lehetett adni.

- Ha az előre bérmentesítendő levelet menedék útján adták fel, azt nem továbbították, hanem címmásolatát kifüggesztették, arra a feladás napját és a fizetendő díjat feljegyezték. Ha a tulajdonos (feladó) a díjat négy héten belül nem fizette meg, a levelet „közfelvigyázat alatt” elégették.

- A levél hátára a feladás és a kézbesítés helyét fel kellett jegyezni.

- Ha a levelet a címzett nem fogadta el, a feladás helyére visszaküldték, ahol a címmásolatot kifüggesztették. Ez alapján a feladó kiválthatta. A címmásolat kifüggesztését követő 2 hónap után a levelet elégették.

- A leveleket nem kézbesítették házhoz, érte kellett menni a postára (a postamester általában a templom előtt hirdette ki, hogy kinek jött levele).

- Még egy érdekesség: a postakocsik utasainak a rendeletben meghatározott összegben kötelező volt borraalót fizetni a postaszolgák részére.

Az osztrák postaigazgatás, és így a magyar királyság területén is 1850-ben vezették be a levélforgalomban a postabélyeget. Mint ismeretes Magyarország két évvel megelőzhetette volna Ausztriát ebben (Than Mór első magyar bélyegterve 1848-ban), ha a szabadságharc eseményei miatt a bankjegynyomdának, amely a bélyeget előállította volna, nem kellett volna oly sokszor költöznie. Így magyar helyett 1850-ben osztrák bélyegek kerültek Magyarországon forgalomba.

Gyulán 1850. június 10-én értesültek hivatalosan a postabélyeg használatának bevezetéséről, valamint az ezzel egyidőben bevezetett új levéldíjakról. A rendelet ekkor már ajánlási díjról is beszélt, tisztázta a tértivevény fogalmát és használatát, előírta a feladáskori bérmentesítési kötelezettséget. Részletesen ismertette a levéljegyek (bélyegek) eladásával, használatával kapcsolatos tudnivalókat és sok egyéb olyan szabályt, melyek még ma is megtalálhatóak a postadíjszabásban (tudakozódás, kedvezményes díjú küldemény, bérmentetlenségi pótdíj stb.).

Az 1850-es évek elején – bár igen élénk volt a lakosság levelezési kedve és a posták szolgáltatásai a kor viszonylatában jók voltak – a postai forgalom csökkent. Ismét politikai okok – a levéltitkot nem tisztelő, gyanakvó osztrák hatóságok – álltak a háttérben. A forgalom csökkenése a postamesterek mellett érzékenyen érintette a kincstárat is. A posta mellőzésével történő levélszállítások felszámolására ezért mindent elkövetett az osztrák postaigazgatás. Gyulára 1851-ben érkezett a rendelkezés, mely felszólította a megyefőnököket, hogy a területen működő magángyorskocsi-vállal-

kozások tulajdonosaival ismertessék a levélszállítás magánszemélyekre vonatkozó tilalmát és a rendelkezés be nem tartásának következményeit. Természetesen csak a politikai nyugalom fokozatos helyreállása hozta meg lassan a kívánt eredményt, és kezdett ismét biztos megélhetést biztosítani a postamesterek számára.

1867-es kiadású 5 krajcáros, Bécsben gyártott, könyvnyomással készült bélyeg Gyula posta bélyegzőlenyomatával az 1868–1871 közötti évekből

1867-ben – a kiegyezést követően – a magyarországi postaszolgálat önállóvá vált, és Magyar Királyi Posta néven kezdte meg független működését.

Posta és postások 1867–1945 között

A Magyar Királyi Posta szinte minden, a postai szolgáltatásban használható technikai újítás bevezetésében – sőt kifejlesztésében – élenjáró volt a világon. Budapesten kísérleti jelleggel 1897-től használtak levélgyűjtésre háromkerekű motoros járműveket. A kísérletek sikerét látva 1899 őszén a levélgyűjtő szolgálatban a fővárosban már 21 három- és egy négykerekű gépkocsit használtak, melyek naponként 17 fordulót tettek. Ezzel a Magyar Királyi Posta megelőzte az összes külföldi állam postáit a gépkocsik postai alkalmazásában. A két világháború és a gazdasági válság miatt a fejlesztés üteme megtorpant, a modern technikai vívmányok csak nehezen jutottak el a közepes és kisebb városokba. Így Gyulának is sokat kellett várnia az első postai gépkocsira. A második világháború utánig a helyi technikai fejlődést elsősorban a táviró- és távbeszélő-forgalomban, valamint a rádiózás terén lehetett csupán érzékelni.

Gyulán az egy gépi ürtetésű és két normál levélszekrényt a levélhordók, valamint a pályaudvar és a posta között közlekedő, postaanyagot szállító lovaskocsijarat személyzete ürtette. A gépi rendszer elsősorban a biztonságot szolgálta. Azon túl, hogy egy önnnyitó vaskeret segítségével egyszerűen és gyorsan ki lehetett nyerni a levélszekrényből a küldeményeket, a keretre rögzített zsákba hulló leveleket kizárólag a postahivatalban lehetett kiszedni a zsákból, így természetesen nullára csökkent a gyűjtésből származó levélelveszések száma.

A külterületekre lovas postás járt ki, a távolabbi városi területekre pedig a helyi érdekeltségű kisvasút igénybevételével jutott el a kézbesítő. A táviratokat, expresszleveleket kerékpáros kézbesítők juttatták el a címzettekhez. A csomagokat és utalványokat a kincstári hivataloknál mindenütt – így Gyulán is – házhoz kézbesítették, illetve az utalványokat a címzettnek egyidejűleg ki is fizették. A csomagokat a kézbesítő felelősségére bízott lófogató zárható kézbesítőkocsik szállították a címzett lakására.

Az első világháború alatt – miközben a táviró és a telefonközpontban éjjel-nappal szinte megszakítás nélkül teljesítettek szolgálatot az oda beosztottak – a személyzet egyötöd részét katonai szolgálatra hívták be. A behívások nagyrészt arcvonal-szolgálatra, részben pedig tábori postai szolgálatra szóltak. A háború borzalmai, a román megszállás, a forradalmak és Trianon után a megmaradt, megrongálódott berendezésekkel, készülékekkel, az állandó anyag- és eszközhiánnyal, a megritkult, szórványos járatú összeköttetésekkel igen nehézkes volt a forgalomellátás. A személyzet is fegyelmetlenebbé vált, elsősorban családi veszteségeik és nyomasztó anyagi viszonyaik miatt. A forgalom a korábbi évek töredékére esett vissza.

A fenti állapotok az ország egészére érvényesek voltak, ezért a Magyar Királyi Posta vezetése a következő évtizedekre célul tűzte ki a személyzet körülményeinek javítását. Ennek keretében különböző önképző- és segélyező egyesületeket, egészségmegőrző és -javító programokat hozott létre. E program keretében Gyulán postás üdülőtelepet létesítettek 1925-ben a magyarországi postások kikapcsolódása, gyógyulása céljából.

1924-ben boldogfalvi Czóbel Károly gyulai postavezető 30 éves szolgálat után nyugdíjba vonult. A postahivatal vezetésével Szász Domokost bízták meg. A II. világháború kitöréséig – a helyreállítások és a forgalom zökkenőmentesítése után – a technikai fejlődésre jellemző volt például az első belföldi légipostajarat megindítása, a folyamatosan fejlődő távközlési eszközök és a rádiózás elterjedése.

GYULA PÉNZROVA-TOLÁS feliratú bélyegző, 1906. június 20.

A gyulai posta története

1929-től a tanyavilágban általában a tanyasi iskolák (Ajtósfalva, Bicere, Szentbenedek, Farkashalom stb.) tanítói láttak el postaügynöki feladatot. Náluk közönséges és ajánlott leveleket, valamint 20 pengő összegig postautalványokat lehetett feladni.

Postai szolgálatba egyébként a korabeli szolgálati szabályzat szerint csak azok léphettek, akik a Kereskedelmi és Közlekedésügyi Minisztériumhoz vagy a magyar királyi Postavezérgazgatósághoz okirati bélyeggel ellátott kérvényt nyújtottak be, okiratokkal igazolták, hogy magyar állampolgárok, betöltötték a törvény által előírt életkort (18–25 év), testalkatuk és egészségi állapotuk a kért állással járó hivatali teendők ellátását biztosítja, az előírt iskolai vagy egyéb előképzettséget megszerezték, és erkölcsi magatartásuk kifogástalan.

A forgalmi tisztviselők kezdő munkaköre a forgalmi díjnok állás volt (havi díjazással és lakáspénzzel), amelyre 25 évesnél nem idősebb, legalább gimnáziumi, felső reáliskolai, felsőkereskedelmi iskolai bizonyítvánnyal vagy tanítói oklevéllel rendelkezők pályázhattak. A postai alkalmazottak gyermekei előnyben részesültek. Felvétel előtt az érdekelteknek bizottság előtt kellett vizsgát tenni idegrendszer, emlékezőtehetség, felvilágosítási készség terén meglévő képességükről.

A gyulai posta dolgozói a régi Petőfi téri postahivatal udvarán 1938-ban

Nevek a kép hátoldaláról:

Felső sor: Baracsi Imre, Csik Lukács, Kneifel Mihály, Bátki Ferenc, Gombás Sándor, Varga András, Süldi János, Kneifel Antal, Kasoly Lajos, Varga Mátyás, Molnár János, Héder Sándor, Somogyi Sándor (altisztek).
Középső sor: Merényi Ferenc, Hack Ferenc, Vady Imre, Góg János (segédellenőr), Hangyál István, Örsy Ferenc (tiszt), Bod Antalné (segédellenőr), Sal Sándor (ellenőr), Varga J. (praxi), Ipolyi János (praxi), Vad Sándor (altiszt), Dávid János (altiszt), Ilkó János (altiszt).
Első sor: Titz János (főtiszt), Székely Zsoltné (segéd-tiszt), Lihter Miksa (felügyelő), Sal Sándorné Erzsike (ellenőr), Szász Domokos (postafőnök, főfelügyelő), Pollákné Enci néni (segédellenőr), Révész Pál (főfelügyelő), Dr. Dérczy Lászlóné Böske (segédellenőr), Braun Ferenc (ellenőr), Pollak Böske (A kép eredetije Gyula 1. posta irattárában található.)

A gyulai posta története

Az alkalmazásba került forgalmi díjnokokat aztán postatisztképző tanfolyamokra küldték, amelynek elvégzése után altisztek, postatisztek lehettek, munkavégzésük alapján és további szakvizsgák letétele után pedig magasabb rangokat szerezhettek meg. Minden hivatali címet kinevezési okirat alapján kapott meg az alkalmazott, és ezt a címet használhatta a társadalmi életben is. Más cím vagy megjelölés használata, ami például a munkakörére utalt (levélhordó, osztályvezető stb.) tilos volt. A cím egyúttal kifejezője volt az iskolai előképzettségnek is. Aki nem az őt megillető címet használta, kihágást követett el, melyért feljelentés esetén címbitorlásért el is ítélték.

Az alkalmazottakat a rangjukhoz és fizetési osztályukhoz tartozó kötelező megszólítás illette meg (méltóságos, nagyságos, tekintetes vagy nemzetes). A műszaki segédszemélyzeti állások (vonalfelvigyázó, kocsikezelő) kétharmada a hadirokkantak, a vitézi rend tagjai és a tűzharcosok számára volt fenntartva. Évi rendes szabadság csak abban az esetben járt, ha a szolgálati viszonyok engedték. A szabadság mértéke az iskolai végzettségtől, életkortól, szolgálati időtől és a betöltött állástól együttesen függött – általában 10 és 30 nap közötti volt. Nyári hónapokban szabadságot elősorban az iskolás gyereket nevelő családos alkalmazottak igényelhetek.

A Petőfi téri postaépület

Gyula városában a postaforgalom 1893-tól 2000-ig, 107 éven át a mai Petőfi (korábban Erkel) téren álló épületben bonyolódott. Az épület eredetileg római katolikus bérháznak készült, építése 1892. augusztus 16-tól 1893. július 31-ig tartott. Az egyháztanács gazdasági szakosztálya 1889. november 3-i értekezletén indítványozta, hogy az akkori Templom téren álló, rozszant, lakhatatlanná vált bérházat újból meg kell építeni, a következő irányelvekkel: az épület a hitközség vallásos nevelési céljainak jövedelmét biztosítja majd, a bérház pénze csak római katolikus szellemű nevelési célra fordítható, a felhasználáshoz az egyháztanács és a főpásztor együttes beleegyezése szükséges. A nemes cél jóváhagyása után az engedélyek megszerzése, a pénz előteremtése és a telekvásárlás következett, ami 1891 elejéig tartott. A telek nagyobbítására a szomszédos főjegyzői lakás (rövid ideig itt működött a legelső postaállomás) kertjéből 166 négyszögöl területet vásárolt meg a katolikus egyház.

A tervpályázatokat az 1891. március 8-ai egyháztanácsi ülésen bírálták el, 300 Ft pályadíjat tűztek ki a legjobb tervért. Összesen hat pályázat érkezett: a budapesti Szilágyi Józsefé, a bécsi Hubacsek építészé, az aradi Ursits Lipóté és fiáé, a gyulai Scher Konrádé, az aradi Halmi Andoré és a budapesti Czigler Győző műegyetemi tanaré.

Az egyházi építési bizottság és az Államépítészeti Hivatal főmérnöke vizsgálta felül a beérkezett terveket. Legjobbnek a bécsi építész tervét találták. Másodiknak ítélték Scher Konrád gyulai építőmester munkáját, aki földszintes és emeletes épület-tervet is benyújtott. Végül a bizottság a gyulai építész tervét fogadta el. A kiviteli szerződést 1892. július 28-án Ursits Lipót és fia aradi építészekkel kötötték meg, 48 ezer Ft tervezett építési költséggel. A végleges kiviteli terv, amely már figyelembe vette az új épületbe bérlőnek jelentkező honvédség és posta kívánalmait is, az elfogadott pályamű alapján Ursitsék átdolgozásában készült el. 1892. augusztus 6-án megtörtént az épület „kitüzése”, majd 16-án elkezdődött az építkezés. Az ünnepélyes alapkövetél 1892. szeptember 9-én volt dr. Slauch Lőrinc nagyváradai megyéspüspök jelenlétében. Az alapkő az épület északnyugati sarkánál került elhelyezésre. Az építkezés műszaki felügyelője Haviár Lajos, az Államépítészeti Hivatal vezetője volt. Az épület – a szerződésben foglaltaknak megfelelően – még azon év október 31-re tető alá került. Következő év tavaszától folytatódtek a munkálatok, majd az eredeti határidő szerint, 1893. július 31-re be is fejeződtek.

Erkel-tér a római katolikus nagytemplommal és a katolikus bérházzal. Képeslap 1894-ből.

A kész ingatlant az 1893. augusztus 28–29-én megtartott felülvizsgálat után az egyház átvette a kivitelezőtől. Az építkezés teljes költsége 48.578 forint volt.

Még ebben az évben, október elején szinte az egész házat bérbe adta az egyház. Az emeletet (21 szoba, 1 pénztár, 2 előszoba) a Magyar Királyi Honvédpárancsnokság bérelte ki irodáknak, évi 1.572 Ft-ért. A földszint keleti szárnyát a szárazkapu-bejáratig a Magyar Királyi Posta bérelte, 700 Ft éves díjért. Itt volt a postahivatal és a főnöki lakás is. Az új helyre költöző postát boldogfalvi

Czóbel Károly (1858–1924) posta- és táviráda főfelügyelő irányította, aki 30 évig szolgált itt.

Az épület Templom téri szárnyában a földszinten öt üzlet nyílt:

1. Gubicza Károly cukrászdája (a posta kiköltözésekor, 2000-ben ez volt a postavezető és az előadók irodája)

2. Nádor Mór kalaposüzlete (kiköltözéskor csomagfelvétel)

3. Multas Adolf női divatterme (kiköltözéskor hírlapiroda és a hírlapkiosztás fele)

4. Szegedi Gábor hentesboltja (kiköltözéskor a hírlapkiosztás másik fele)

5. Löffner Zsófia fűszerboltja (a posta kiköltözése után még évekig az egykori Hungarotel Rt. sarki irodája).

Az Erkel-téri katolikus bérház üzletekkel
Korabeli képeslap

Minden boltnak kétszárnyú üvegezett ajtaja-kirakata és acél görredőnye volt.

Az épület építészeti leírása:

„L” alaprajzú, kétszintes épület, késő barokk stílusban. Tervezte: Scher Konrád, emeletesre átdolgozta Ursits Lipót, aki tiszteletben tartotta a tervező homlokzati elképzelését. A Petőfi téri szárny 13 tengelyes, a Harruckern téri szárny 12. Mindkét szárny a végein 2–2 tengelyes kiskiülésű rizalittal, kváderutánnal díszítéssel. Az ablakok egyenes záródásúak, az emeleten törtvonalú és egyenes szemöldökpárkánnyal ellátva, vakolt falkeretben. A két szint választóvonalán övparkány fut végig. A földszinten vakolt falkerettel, záróköves díszítéssel és könyöklőparkánnyal látták el az ablakokat. A Petőfi téri szárny középvonalában kétszárnyú zárt kapu helyezkedik el. Az épület mindkét szárnyának homlokzata Scher Konrád stílusában épült. A ma is szép ház több mint 100 év után is az alkotók lelkiismeretes munkáját dicséri. (Az épület ismertetése D. Nagy András építész-mérnök leírása alapján készült.)

A gyulai posta története

A postai és a távközlési szolgáltatások bővülésével és a növekvő ügyféligényekkel párhuzamosan a meglévő szolgáltatóhely egyre kisebbnek bizonyult. 1928-ban már felmerült az igény új postaépület megépítésére, lévén, hogy a meglévő szűkös volt, nem felelt meg a kor igényeinek és a technikai fejlesztések szempontjainak. Ez az igény azonban sokáig nem került orvoslásra.

1935-ben került a téma ismét napirendre a közgyűlésben, amikor is „*a képviselőtestület a postaház felépítését felette sürgősnek tartja, mert a gyulai m. kir. postahivatal elhelyezése egyáltalán nem felel meg a közérdek kívánalmainak, – közérdek szempontjából nagyon kívánatos lenne a telefonvezetékek kábelbe fektetése is, ami mindaddig nem történhet meg, míg a postahivatal bérházban van elhelyezve. A telefonhálózat további bővítése sem odázható, mert a postahivatal már új előfizetőt felvenni nem tud s így a postaház felépítése sokáig nem késhet.*” (Részlet a közgyűlés jegyzőkönyvéből. Békés Megyei Levéltár. Gyula város polgármestere V.B.171/58 kgy. jkv. 1935.) Azonban mindehhez hiányzott a Magyar Kir. Posta részéről a megfelelő anyagi fedezet.

Így 1940-ben a képviselőtestület megszavazta, hogy a tulajdonában lévő Jókai u. 14. sz. alatti telket ellenszolgáltatás nélkül átengedi a Magyar Királyi Kincstár tulajdonába, azzal, hogy ott új postát építsen. A képviselőtestület és a Magyar Királyi Postavezérgazgatóság között 1941. július 8-án kötött meg az ajándékozási szerződés, és született végleges megállapodás, mely szerint Gyula városa a telket tehermentesen, építésre alkalmasan a Posta rendelkezésére adja azzal a megkötéssel, hogy a másik fél 1944. december 31-ig ott új postaházat épít.

Azonban, mint annyi szép tervbe ez idő tájt, a második világháború ebbe is beleszólt, megvalósítására emiatt nem került sor. A katolikus bérházban működő postaépület (akkor Mussolini tér 1. sz.) alatti pincerendszerében 1941-ben 60 fő befogadására alkalmas szükségóvóhely kialakítására kötelezték az épület tulajdonosát.

A háború után az új posta megépítése hosszú ideig nem került újra napirendre sem a város, sem a Magyar Posta részéről, tekintve, hogy 1949–52 között az államosítás keretében a katolikus bérház teljes területe a Magyar Posta használatába került. Másik épületszárnyba (az egykori üzletsor helyére, a templom felőli oldalra) költöztették a főnöki irodát, a csomagfelvételt, a hírlapszolgálatot, több, tágasabb helyiséget kapott a távközlés (telefonközpont, távírda, műszak). Az épület emeletén szolgálati lakásokat, vendégszobákat alakítottak ki, még tágas kultúrteremnek is jutott helyiség.

Ezzel az intézkedéssel hosszú időre megoldódott a postahivatalnak a „közérdek kívánalmai” szerinti elhelyezése...

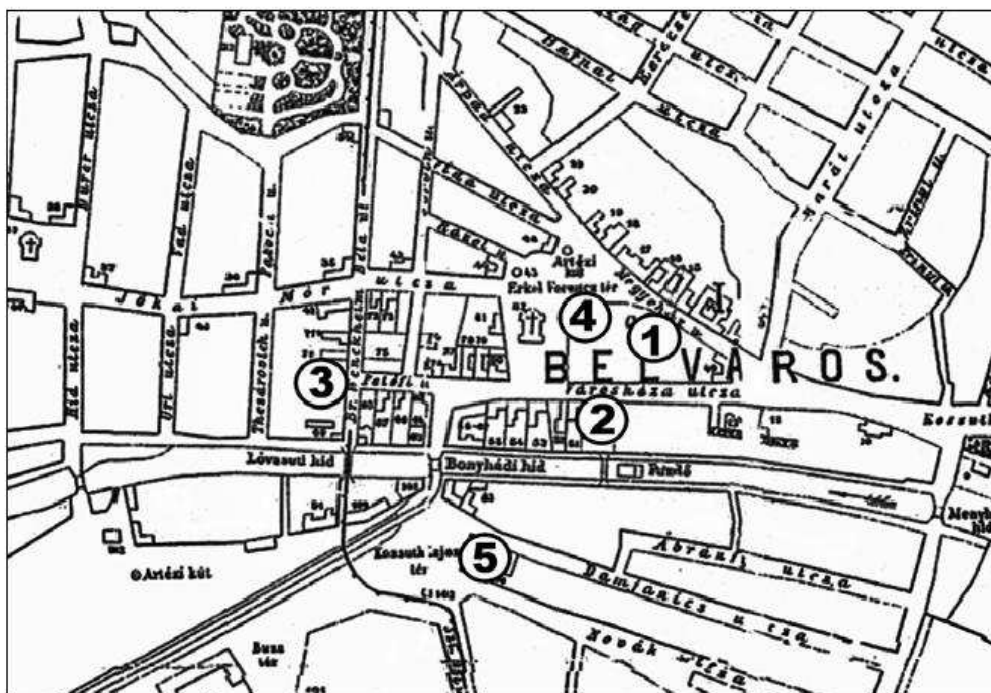
Balra: a belső közönségtér 1987-ben (fotó: Durkó Károly)
Jobbra: az épület kívülről 2000-ben (fotó: Lovászi József)

A gyulai posta története

Az 1990-es években került ismét napirendre a városban, hogy a posta kicsi, korszerűtlen, nem méltó egy jelentős idegenforgalmat bonyolító, patinás városhoz. A postahivatal ekkor már 100 fő fölötti létszámmal, folyton növekvő forgalommal és egyre szélesedő szolgáltatási palettával dolgozott. A postán belüli igény is igen nagy volt arra, hogy kulturált munkakörülmények között folyhasson a munka. Kovács István kézbésítő – egyúttal a városi képviselőtestület választott tagja és a helyi kollektíva szakszervezeti vezetője – karolta fel elsőként a gondolatot. Mindkét fronton, a városi testületben és a Magyar Posta felső vezetésénél is elkötelezetten harcolt azért, hogy az egyébként valós igény kielégítését elérje. Többször összehozta a városatyákat a postai vezetőkkel különböző rendezvényeken, hogy új posta építésével kapcsolatban közös hangot találjanak. A postavezető is minden szakmai fórumon hangot adott annak, hogy a jelenlegi helyen a posta működése kulturálatlan, nem biztonságos, idejétmúlt, nem fejleszthető stb.

1997-ben végül a posta és a város vezetői érdemben tárgyalni kezdtek egymással, melynek eredményeként megszületett a megállapodás (régie elgondolás új köntösben): az önkormányzat telket biztosít a postai beruházáshoz, egy korszerű, minden igényt kielégítő és a jövőbe mutató új postaház építéséhez. Pályázatás, közbeszerzési eljárások, építkezés következett, végül 2000. október 22-én új épületbe költözött a Gyula 1. sz. posta, az Eszperantó tér 4–6. szám alá. (Bemutató-sára későbbi fejezetben kerül sor.) A régi Petőfi téri házat pedig a rendszerváltozás utáni kárpótlási eljárások keretében visszakapta a katolikus egyház.

Lentebb a városközpont egyik régi térképvázlatán bejelöltük azokat a helyszíneket, ahol 1788-tól a gyulai postaállomás, majd a későbbi postahivatal működött, illetve ahol a jelenlegi posta működik.

1. helyszín: 1788–1790
2. helyszín: 1790–1793
3. helyszín: 1793–1893
4. helyszín: 1893–2000
5. helyszín: 2000-től

Távközlési kitekintés

Nem lenne teljes a kép, ha nem írnánk az egyetemes postának – hosszú ideig – szerves részét képező távközlésről. Tudvalévő, hogy az információknak nemcsak az írott formájú továbbítására volt társadalmi igény. A telegráf és a telefon feltalálásával lehetőség nyílt az azonnali hírközlésre, illetve az előszóban történő kommunikációra is.

A táviróvonalat már a vasút létesítése előtt bevezették Gyulára, mégpedig a csaba–gyulai országút mentén. A gyulai táviróhivatalt 1869. január 18-án nyitották meg a nagyközönség számára. Ekkor a táviratok továbbításának díja 20 szavanként és mérföldenként 40 krajcárba került. A kezdetben önálló táviróhivatal Baross Gábor miniszter rendelkezése nyomán 1887. szeptember 1-jén egyesült a postával. Ez időtől a táviró története összekapcsolódott a posta történetével. A telefon megjelenésével – amelyet felhasználtak táviratok továbbítására is – a táviró fejlődése leginkább a technikai tökéletesítésre szorítkozott.

Az állami telefonhálózat kiépítését a fővároson kívül valamennyi megyeszékhely, így Gyula is szorgalmazta. 1894. február 26-i beadványában a főispán a Békés vármegyei közgyűlésen kérte Gyula város bevonását a „telephon”-hálózatba, először 15 fős, majd 30 fős előfizetői létszámmal, a lehető legrövidebb időn belül.

A telefonhálózatot Balla Pál főmérnök tervezte, működésének megkezdésére 1895. február 23-án, ünnepélyes átadására – Tallián Béla főispán elutazása miatt – 26-án került sor.

Korabeli újságcikk szerint a főispán a következő beszédet rögtönözte: „*A gyulai központ a törvényhatósági hálózat összes huzalait egymással összeköttetésbe hozta, távollétem miatt ma vagyok azon helyzetben, hogy a kereskedelmi miniszter úr megbízásából és nevében a Békés megyei telephon hálózatot véglegesen is megnyitassam. Ez az alkotás úttörő és első az országban, amely a vármegye minden községét, sőt majdnem minden uradalmi pusztáját egymással összeköti és kultúra és közbiztonság, közigazgatás és nemzetgazdaság, ipar és kereskedelem szükségszerű fejlődésének egy hatalmas eszköze lesz...*

Az ünnepség, a beszéd és a köszönetek, méltatások folytatódtak, nagy éljenzés követte az eseményt. Az ünnepélyes átadást Dr. Fábry Sándor alispán beszéde zárta. Köszönetet mondott feljebbvalóinak és „excellenciájának, a kereskedelmi miniszter úrnak”, ismertette a felmerült költségeket és jelentette, hogy elkezdődött az előfizetők gyűjtése. Az átadás időszakában 130 előfizetője volt a megyei hálózatnak. Az egy év alatt kivitelezett munkálatok 160–200 munkás alkalmazását tették lehetővé. A hálózat létesítése a megyei közúti alapnak 14.482 forintba, a községeknek 10.645 forintba került. A magánelőfizetőkre 14.538 forint vetetett ki. Ezekhez a költségekhez a kereskedelmi tárca 25.000 forinttal járult hozzá. Az isten áldása kísérje e közhasznú intézmény működését – zárta beszédét az alispán.”

Ebben az időszakban sok helyi magántelefon-hálózat volt már üzemben, felállításuk a törvény szerint engedély alá esett. Az első 20 gyulai előfizető névre szóló telefonkönyve még kézzel íródott. 1897. október 1-jén Gyulán már 36 előfizető volt.

Az országos városközi hálózatba a gyulai körzet 1904. október 30-án kapcsolódott be. Az előfizetők száma a bővítések arányában szaporodott, 1910-ben már 78 felhasználó volt, ez a szám 1938-ra meghaladta a 200 főt. Kezdetben névre szólóak voltak a kapcsolások. 1901-ben, illetve az országos hálózathoz kapcsolódással egy időben tértek át a hívószámok alkalmazására. Az állami telefonhálózat létesítését ebben az időszakban azzal kezdték, hogy a már működő, magánkézben lévő hálózatokat megváltották, ezeket fejlesztették tovább, és fokozatosan illesztették

A gyulai posta története

az országos hálózathoz. Arad, Temesvár, Pozsony és Gyula így már egymással, vagy Béccsel és Budapesttel egyaránt érintkezhetett. 1899 végére az országban már 22 város volt telefonnal egybekapcsolva, köztük természetesen Gyula városa is. A telefon a postai szolgáltatások körét is bővítette. A postán lehetett például ezután meghívásos vagy „R” beszélgetést kezdeményezni.

A Magyar Királyi Posta szorgalmazta a fejlesztéseket: a teljes vonalhálózat létrejötte után országosan is alkalmassá tették valamenyi kincstári postahivatalt a távirati- és távbeszélő-forgalom ellátására. A fejlődés és a fejlesztés békeidőben töretlen volt, azonban az egymást követő világháborúk hihetetlen pusztítást végeztek a kiépített hálózatban, helyreállításukhoz több év kellett. A helyreállítást és az azt követő időszakot a folyamatos fejlesztés jellemezte, a technika fejlődésével párhuzamosan, vagy azt megelőzve haladt.

A telefonközpontokban a telefonos kisasszonyok kézzel kapcsolták a kért hívószámokat éjjel-nappali ügyeletben, és eleinte állva dolgoztak.

1932-ben a kapcsolási díjak a következőképpen alakultak:

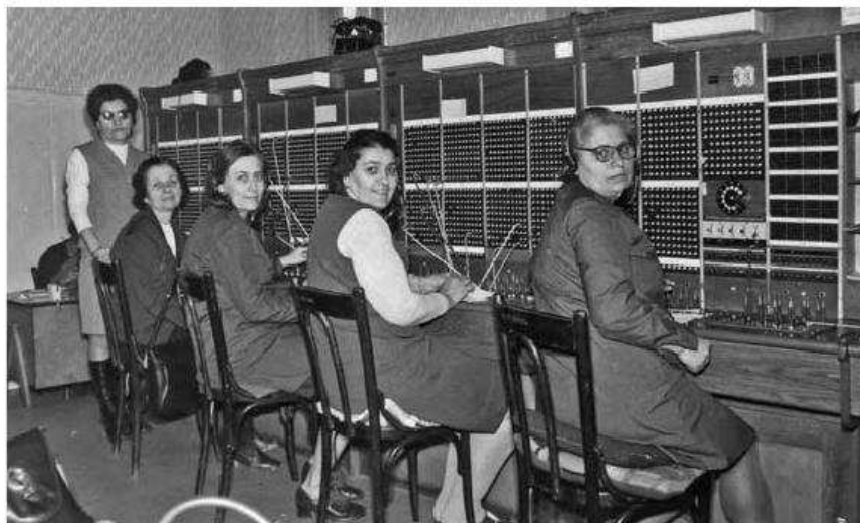
Helyi beszélgetés 5 percnként 20 fillér

Távolsági beszélgetés belföldi forgalomban, nappali forgalmas időszakban (8.00–19.00-ig) 3 percnként:

I. díjöv	0–15 km távolságig	80 fillér
II. díjöv	15–25 km-ig	1 pengő
III. díjöv	25–50 km-ig	1 pengő 60 fillér
IV. díjöv	50–100 km-ig	2 pengő 20 fillér
V. díjöv	100–150 km-ig	2 pengő 30 fillér
VI. díjöv	150–200 km-ig	2 pengő 40 fillér
VII. díjöv	200–250 km-ig	2 pengő 60 fillér
VIII. díjöv	200 km felett	2 pengő 80 fillér

A vasárnapi és Szent István király napján kért belföldi távolsági magánbeszélgetésekért 80 fillér pótdíjat kellett fizetni.

A telefonközpontban 1959-ben Eörssy Ferenc volt a főnök, Hack Sándorné, Kovács Jánosné, Viszt Józsefné, dr. Kotán Béláné, Rágyanszki Györgyné, Kisfási Mária központkezelők kezelték a kapcsolótáblákat – 2 interes, 2 helyi és 1 közös állomást ellátva.

Az 1974-ben átadott gyulai telefonközpontban dolgozó kezelők 1975-ben

Balról jobbra: Kócs Istvánné, Lengyel Istvánné, Rágyanszki Györgyné, Hack Sándorné és Kovács Jánosné

(kép Hack Sándorné tulajdona)

Gyulán az 1980-as években fejezték be az „AR” automata telefonközpontok telepítését. Érdekesség, hogy a gyulai járásban – a Gyula 1-es körzeti posta illetékességi területén – még 1997-ig működött az úgynevezett CB banándugós kézi kapcsolású telefonközpont Mezőgyánban.

Gyulán is 1990-ben vált ki véglegesen a posta egységéből a távközlés a MATÁV (majd HUNGAROTEL, INVITEL) szolgáltató létrejöttével. Ma Gyulán a távbeszélő szolgáltatást, a kapcsolásokat modern, digitális Siemens EWSD központok végzik.

Telefonközpont-kezelők 1980-ban
Budai Lászlóné, Oh Józsefné, Hack Sándorné,
Balogh Rozália (kép Hack Sándorné tulajdona)

Gyulai útőrök futárpostája 1944/45-ben

Ebben a fejezetben olyan emberek munkáját mutatjuk be, akik nem postások voltak, mégis példaként állhatnak valamennyi postás nemzedék előtt.

A második világháború ismert borzalmi és rombolásai nem kímélték a postai szolgáltatást sem. A szovjet csapatok Magyarország területén Békés megyéből verték ki elsőként a németeket. Így az országban itt indult meg leghamarabb a közigazgatás újjászervezése. A lakosság részéről talán sosem látott mértékben jelentkezett a levelezésbeli kapcsolatfelvétel igénye, ugyanakkor még a hivatalos levelek továbbítása is lehetetlen volt, mert a postai összeköttetések szüneteltek. A posta működésének megindítását nehezítette, hogy a vasúti kocsikat és a postai felszereléseket elhurcolták.

Gyulán, a Békésvármegyei Közigazgatási Főnökségen született egy olyan ötlet, mely kezdetben csak Gyulán és környékén, majd rövidesen az egész megyében, végül az országban is átmeneti megoldást jelentett a postaforgalomban. Az ötlet: futárszolgálatot hívnak életre.

1944. november 2-án adta ki a közigazgatási főnök az erről szóló rendeletet, melynek lényege, hogy más mód hiányában, az államépítészeti hivatal irányítása alatt álló útőrök stafétarendszerén keresztül futárszolgálatot hoz létre, a hivatalos levelezés, esetleg később a magánlevelek továbbítására. Egyúttal utasította az államépítészeti hivatal vezetőjét, hogy készítsen menetrendet és úthálózatokat az egyes útőr-szakaszok feltüntetésével. Két nap múlva elindult az útőri futárposta szolgálat!

A hivatalos leveleket az országúton stafétarendszer szerint egymásnak átadva továbbították a vármegye székhelyétől, Gyuláról a községekig és onnan vissza. Egy-egy útőr 8 km utat tartozott megtenni a legközelebbi útőrig. Az útőr kötelessége volt a postai küldeményeket hiánytalanul átadni útőr-társának, illetve a községekben a címzettek saját kezébe kézbesíteni. A visszafelé haladó küldeményeket pedig az Államépítészeti Hivatalba kellett eljuttatni.

Konkrétan például a Gyula–Békés közötti útvonalon: az egyik megbízott gyulai útőr az Államépítészeti Hivatalban fél 8-kor megjelent, átvette a többi hivatal által odaküldött postát, és elindult vele Békés felé. A postát átadta a szomszédos útszakaszon dolgozó útőrnek, aki munkáját abba-

A gyulai posta története

hagyva folytatta az utat egy másik útörig, aki az összes gyulai küldeményt leadta Békésen, az útbiztosi hivatalban. Itt volt az első elosztó állomás. Innen kerültek továbbításra a levelek a szeghalmi, a gyomai és a szarvasi járásba. A posta általában 11-12 óra között érkezett Békésre, ahol két útör várt rá, és két útvonalon – Szeghalom irányába, illetve Gyoma–Szarvas felé – útnak indult a legközelebbi szakasz útörének átadni a leveleket. És ez így ment tovább, míg a levél a rendeltetési helyére nem érkezett. Valamennyi hivatalos levelet tértivevénnyel láttak el, melyek kézbesítés után vissza-kerültek Gyulára, az Államépítészeti Hivatalba.

Az útöri futárposta útvonalai	
Gyula–Gyulavári	Gyula–Doboz
Gyula–Újkígyós	Gyula–Kétegyháza
Gyula–Békés–Mezőberény–Kőrösladány–Szeghalom	Gyula–Békéscsaba–Mezőmgyer
Békéscsaba–Kondoros–Csabacsüd–Szarvas– Békésszentandrás–Öcsöd	Békéscsaba–Csorvás–Gerendás
Orosháza–Nagyszénás–Szarvas–Kondoros	Orosháza–Tótkomlós–Békéssámson
Orosháza–Csorvás–Gerendás	Orosháza–Gyopáros–Szentetornya
Orosháza–Gádoros	Orosháza–Békéscsaba–Gyula
Nagyszénás–Gádoros–Tótkomlós–Békéscsaba–Gyula	Gyoma–Endrőd–Szarvas

Az útöri futárposta levéldíj szabása 1945. januárjában a következő volt a magánlevelezés vonatkozásában: levelezőlap helybe 20 fillér, vidékre 40 fillér, közönséges levél helybe 40 fillér, vidékre 80 fillér. Természetesen a hivatalos levelezésnek nem volt külön tarifája. A levéldíjakról és a magánlevelek útöri futárszolgálatával küldéséről a vármegye alispánja háromszori dobszó útján tájékoztatta a lakosságot.

Az útöri futárposta bélyegzőlenyomata egy levélen. A bélyegző szövege:
 „Államépítészeti hivatal
 ÚTÖRI FUTÁRPOSTA
 GYULA”

Az útörök futárpostája rendelkezett saját, erre a célra készített bélyegzővel. A bélyegzőlenyomat viszonylag primitívnek mondható, gyerekeknek való kis házi nyomda gumibetűiből készült, azonban valamennyi, a gyulai Államépítészeti Hivatalon átfutó levélpostai küldeményt ellátták ezzel a lenyomattal.

A bélyegzőkből négy típus volt forgalomban a futárszolgálat működése alatt, melyeket jellemzően lenyomatuk színe különböztetett meg egymástól. Az eltérő színek alkalmazásának oka ismeretlen. Talán csak az éppen legkönnyebben beszerezhető bélyegzőfestéktől függött. A kezdeti piros szín ugyanis lila lett, majd a lila és piros színek párhuzamos alkalmazása után ismét csak a pirosat használták. A futárposta helységnev-bélyegzőn kívül használták a postai kezeléshez hasonló lenyomatokat is („Kézpénzzel bérmentve”, feladás helye, ideje).

1944 decemberében dr. Lehóczky István békési útbiztos ötlete alapján egy különleges bélyeg terveit készítették el, kifejezetten az útori futárpostával továbbított levelek bérmentesítésére. A tervek szerint a bélyeg egy, a vastagon behavazott országúton haladó útort ábrázolt volna, oldalán a leveleket tartalmazó postaszákkal. A bélyeg kiadása azonban nem valósulhatott meg a nyomdai munkák szünetelése miatt.

A gyulai irányítású Békés megyei futárposta-szolgálat a megyén belüli „helyi” forgalmon túlmenően a megyéből kifutó, illetve a bejövő és átmenő levélpostai forgalom szállítását is végezte, illetve jelentős mértékben kivette részét a „nemzetközi postaforgalom” lebonyolításából azzal, hogy a Romániából érkező postai zárlatokat átvették Gyulánál, és továbbították a megfelelő irányba.

Kezdetben a teljes levélforgalmat az útorok szállították és kézbesítették. Amikor már egy-egy postahivatal működött, de még a postai szállítás nem, az útorok a postán felvett ajánlott leveleket is szállították. (Az ajánlott levélért már akkor is külön felelősséget vállalt a Posta.) Később, a hivatalos postai szolgáltatás fokozatos újjászerveződésével, a kézbesítésből egyre nagyobb részt vettek át a hivatásos postai kézbesítők.

Bár az útorokat a szovjet katonai parancsnokság által lebélyegzett igazolvánnyal és fehér karzalaggal látták el, sokszor veszélyben volt az életük. A menekülő katonák néha senkit sem kíméltek az utak mentén egy öltözet civil ruháért vagy a dermesztő hidegben egy nagykabátért.

A Debrecenben működő nemzeti kormánynak Békés vármegye alispánja tett jelentést a létrehozott futárposta-szolgálatról. A jól működő gyulai ötlet alapján a Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztérium 1945. január 4-én utasított minden postaigazgatóságot az útori futárposta-szolgálat országos megszervezésére, az Államépítészeti Hivatalokon keresztül. Egyes postaigazgatóságok területén azonban a szervezés akadozott, ezért márciusban a miniszter újabb körrendeletben sürgette a szervezést.

Végül is a postaforgalom helyreállításáig több-kevesebb sikerrel az ország több pontján létrejött az útori futárposta-szolgálat. A Szegedi Postaigazgatóság területén a rendes postai szolgálat 1945 májusára gyakorlatilag teljesen helyreállt, így az útori futárposta-szolgálat 1945. május 15-ével Békés vármegye területén megszűnt.

A Békés megyei útori futárposta tehát 1944. november 4-től 1945. május 15-ig működött. Postatörténeti jelentősége, hogy egy helyi ötlet alapján szervezték meg országosan – a szünetelő postai szolgáltatások helyett – ezt a kiegészítő postaszolgálatot.

1. A gyulai kezdeményezés két hónappal megelőzte az illetékes minisztérium országos rendeletét.
2. Az országban egyetlen megyében sem működött olyan pontosan és olyan hosszú ideig az útori futárposta, mint Békés megyében.

Ismeretlen postások voltak azok a derék útorok, akik nem egyszer életük kockáztatásával, kalandos utakon továbbították a leveleket egy szétdúlt ország romjain. Az oly nagyon áhított hírt, a régóta várt életjelet, a mindennél jobban vágyott üzenetet hat hónapon át ők közvetítették „lélektől-lélekig”. Megérdemelnek egy főhajtást minden mai postástól azok a bátrak, akik a dermesztő télen, fagyban, szélben, zuhogó esőben, sárban, úttalan utakon vitték a postát, hogy kivegyék részüket az ország életének újraindításából.

Postásélet 1945 után

A második világháborút követően a pengő értéke egyre nagyobb ütemben romlott. A postai díjak is követték a változásokat. 1945. május 1-jétől 1946. július 11-éig 24 díjszabás váltotta egymást. A következő, nem egész 3 hét alatt hat naponta változott a tarifa. A forint bevezetésekor (1946. augusztus 1-jén) a pénzek átszámítása a következő volt: 1 forint = 4×10^{29} = 2×10^8 adópengő. Az új pénznem, a forint évtizedekre stabilizálta a postai díjszabást. A megjelent forint-filléres bélyegek ma is forgalomképesek, felhasználhatóak bérmentesítésre.

A posta tiszti és altiszti állománya Gyulán, 1948. március 15-én

Kerékpáros kézbesítők felvonulásra készülnek az 1950-es években

A gyulai posta története

Az 1950-es évek eleje két változást hozott a belső munkaszervezésben. 1951-től – a rendkívüli módon megnövekedett előfizetéses hírlappeldányszámra való tekintettel – önálló hírlapkézbesítő járások létrehozásával különválasztották a hírlapkézbesítést az egyesített (levél- és utalvány-) kézbesítéstől. A hírlapkézbesítők az előfizetéses lapok címhelyre való eljuttatásán kívül újságot, lottót is árusítottak, beszédtek a hírlapdíjakat, illetve természetesen náluk lehetett új lapokra előfizetni. Ezzel az intézkedéssel önálló hírlapcsoport alakult Gyula 1-es postán.

Az 1950-es évek elejének másik jelentős eseménye volt Gyulán, hogy a tanyavilágban a külterületi kézbesítést ekkortól kerékpáros kézbesítők látták el. Embertelen körülmények között dolgoztak. A szélsőséges időjárási viszonyok őket is ugyanúgy büntették, mint a belterületi kézbesítőket, ám sokszor teljesen elhagyatott területeken, úttalan utakon, sárban, fagyban kellett a munkájukat ellátni: eljutni a küldeményekkel minden egyes tanyába. A tanyavilág akkor még nagyon népes volt, sokan laktak a városon kívül.

Az 1956-os forradalom idején sok várossal ellentétben, Gyulán a postát nem tudták elfoglalni vagy felügyeletük alá vonni a forradalmárok. A gyulai posta nyitvatartási idejét központilag szabályozták. A kapott napi értesítések alapján kellett nyitva tartani. Akár naponta eltérő módon alakult a nyitási és a zárási időpont, illetve hosszabb zárva tartások is voltak. Utasítás jött arra is, hogy az ablakokat be kell csukni vagy zárva kell tartani. A pénzküldeményeket a bizonytalan helyzet miatt nem kézbesítették házhoz. Nemcsak a pénzek, hanem az azt szállító, kézbesítők sorsáért is aggodni kellett. Ha pénzküldemény érkezett valakinek, akkor az ügyfelet értesítették, aki az értesítő alapján érte jött a postára. Készletet viszont képezni kellett, mert a pénzszállítás országosan szünetelt, így a pánccsaszekrények tele voltak. Éjszaka több alkalmazottat benntartottak a postahivatalban, őrizni az értékeket, küldeményeket és pénzt. Nagy bátorságra volt szükség ahhoz, abban a helyzetben, hogy a postán őrizzenek több millió forintot. Mivel a postahivatal (a telefon és a táviró) stratégiai fontosságú intézménynek számított, állandóan jelen volt az államvédelmi hatóság, a telefonközpontban éjjel-nappal rendőrök tartózkodtak. Mindezeket leszámítva egyébként ezekben a napokban rendkívüli esemény nem történt a postán.

Az 1960-as évek elején külterületi kézbesítők voltak: Kökény István, Mány János, Gombkötő István, Bujdosó Lajos, Ipacs István, Szabó Ferenc, Kiss István és Kertész Gábor.

A belterületen ekkor hat kézbesítőjárás volt, valamint egy helyettesítő kézbesítő: Rácz István, Toldi Ferenc, Béres Ferenc, Takács János, Galbács Ferenc, Hagymás Imre, Schriffert József. 1966-ban a belterületi járások száma kilencre bővült. Az Újvári városrész kézbesítését még ekkor is Gyulavári postáról látták el.

Belső dolgozók a posta udvarán 1966

A képen: Szeli Mihály, Kovács Vendelné,
Kisfári Mária, Szabóné Jutka,
Galbács János, Rárnokné Tögyer Gyöngyi,
Rágyanszkiné, Hack Edit

(kép Hack Sándorné tulajdona)

A kézbesítők brigádja 1964-ben
(kép Kertész Gábor tulajdona)

elméleti szakmai vetélkedőkön való szereplést jelentették. A brigádok általában azonos munkaterületen dolgozók csoportjából alakultak. A postahivatal szakmai megítélését erősítette, hogy minden munkaterületnek volt legalább egy brigádja, és a tevékenységüket fényképekkel, belépőjegyekkel, rajzokkal illusztráltan örökítették meg a brigádnaplókban. A brigádnaplók vezetésének ellenőrzése a hivatalvezetőnek éppúgy feladata volt, mint ahogy az igazgatósági szemléknek is sarkalatos pontját képezte. A hivatal aktív mozgalmi munkáját Szeli Mihály hivatalvezető irányítása alatt számos alkalommal ismerték el kitüntetésekkel, oklevelekkel, például 1966-ban Kiváló Hivatal, 1967-ben a Szocialista Munka Hivatala, 1970-ben Élüzem stb.).

Bár a Magyar Posta a világon elsőként állított üzembe postai célra gépkocsikat, Gyulán az 1970-es évek elejéig lófogatú kocsi végezte a helyi szállítást és a csomagkézbesítést. Az úgynevezett kariolkocsi szolgált erre a célra, ami zárható raktérrel rendelkezett, ezenkívül a kocsi tetején is lehetett szállítani postaanyagot. Szép zöld színét a hivatal dolgozói rendszeres festéssel biztosították. A jármű kétlovas könnyű kocsi volt. Külterületre is kijárt, oda csomagokat kézbesített. 1964–65-ben két herélt ló, Ráró és Marci állt postai szolgálatban. A lovak gondozása a két fogatos, Fogarasi János és Krigel András feladata volt. Váltásban dolgoztak, a vasútállomásról hozták be napi háromszor az érkezett küldeményeket, illetve vitték ki a továbbítandó anyagot a mozgópostához.

Balra: rakodás a kariol kocsiról a vasútállomáson 1955 körül
Jobbra: a kariol kocsi 1964-ben

A gyulai posta története

Az első autók az 1970-es évek legelején érkeztek Gyulára, Barkas és Robur típusúak voltak. Ezek belterületen csomagot, zárlatot kézbesítettek, és járatí (anyagszállítási) tevékenységet láttak el, valamint a csomagokat szállították ki a távolabbi külterületi helyekre. A külterületre ekkor még nem jutott külön gépjármű.

A külterületi kézbesítés embertelen munkakörülményeit 1973-ban új rendszerű kezelés váltotta fel. Ebben az évben vezették be Gyulán a külterületi levélszekrényes kézbesítést. Ennek előkészítése, felmérése, a tanyavilág bejárása, a tanyák helyének, a lakosok számának megállapítása nem kis feladat volt. Ezt a munkát Hack Sándor postavezető-helyettes végezte.

A tanyákhoz viszonylag közel, központi fekvésű és/vagy gyakran látogatott helyeken levélszekrény-csoportokat szereltek fel. A környékben élők egyéni levélszekrényt kaptak, ahová a részükre érkező küldeményeket kézbesíteni lehetett. Korábban, a sáros, járhatatlan utakon, volt, hogy napokig el sem jutott a postás a tanyaára a küldeménnyel. A támpontok kialakítása után a lakosoknak a legközelebbi boltba, tsz-be, buszmegállóba tartva, útba esett a levélszekrény, ahol megtalálták közönséges levélküldeményeiket és előfizetett újságjaikat, illetve rendszeres időpontban a kézbesítővel is találkozhattak, akinél feladhatták a leveleiket és csomagjaikat, csekket lehetett befizetni, vagy éppen lottószelvényt venni. Ez az úgynevezett támpontos kézbesítési rendszer sikeres volt, és működőképességét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a tanyavilág egy részében még ma is ilyen módon történik a kézbesítés Gyula külterületén is.

A támpontos kézbesítési rendszer kialakításával egy időben változott a kézbesítési eszköz is. Végre Gyulára is megérkeztek a külterületi kézbesítést szolgáló első IZS típusú autók. A két gépkocsivezető Sarkadi József és Szatmári Sándor volt.

Az 1990-es évek közepéig Gyulán az autóállomány alig változott, legalábbis ami a típusokat illeti. Ekkor azonban mind a csomagkézbesítő (járatos) autókat, mind a külterületi gépkocsikat modern, nyugati típusú, az igénybevételnek jobban megfelelő járművekre cserélték – és cserélik – az elhasználódás és/vagy a futott kilométer függvényében. Jelenleg Mercedes, Volkswagen és Fiat márkájú tehergépkocsik, furgonok – összesen hat autó – szolgálja a várost a postai tevékenység ellátásában.

**Támpontos levélszekrények avatása a kétegyházi úton,
a Kovács kocsmá előtt, 1973**

Hack Sándor, Szóts Mihály, Vámosi László
(kép Hack Sándorné tulajdona)

**Megérkeztek az első gépkocsik Gyulára
a külterületi kézbesítéshez, 1973**

(kép Hack Sándorné tulajdona)

A gyulai posta története

1973 más szempontból is jelentős év volt a Magyar Posta életében. Ekkor vezették be a postai irányítószámot, ami – már akkor is és ma is – az automatizált levélfeldolgozás egyik alapfeltétele. Az irányítószám a kézi levélirányítást is egyszerűsítette, hiszen a szabályosan megcímezett leveleket postaföldrajzi ismeretek nélkül is könnyen lehetett szortírozni, irányítani.

Gyula 1-es posta útközi feldolgozó postaként működött. A Sarkadon túli kistelepülésekről érkező és továbbmenő levelezést a kisposták zárlatának kibontása után, a gyulai levélfeldolgozók újracsoportosították, és a saját felvételű anyaggal együtt közvetlen kötegeket vagy zárlatokat készítettek egy-egy nagyobb településre. A Budapestre és környékére címzett küldeményeket külön zsákokban indították. Ezeket ugyanis teljes egészében a Toshiba levélirányító automata dolgozta fel a fővárosban.

1986. március 1-jével újjászervezték a körzeti postahivatali rendszert. Míg korábban ezt a feladatot a megyében Békéscsaba 1-es posta látta el egyedül, ezt követően a megye hat nagyvárosának postája kapott körzeti posta besorolást. Gyula 1. posta körzetébe 13 környékbeli kisposta került (a gyulai kisposták mellett az egykori járási rendszerbe tartozó települések postái): Gyula 2, Gyula 3–József Attila Szanatórium, Gyula 4–Gyulavári, Kétegyháza, Elek, Lökösháza, Sarkad 2–Cukorgyár, Méhkerék, Kőtegyán, Újszalonta, Sarkadkeresztúr, Mezőgyán, Geszt posták.

A körzeti postai feladat elsősorban a kispostákkal kapcsolatos munkaügyi tevékenység és rendszeres helyettesek biztosítása, irányítása volt a távollétek esetére. Ezen kívül különböző ellenőrzési feladatokat is ellátott a körzeti postavezető. Ma a körzeti posta feladatai közé tartozik a kisposták gazdasági támogatása, a leltározások, a munkaruha-ellátás és a kibővített munkaügyi feladatok ellátása is.

A Magyar Postán az elmúlt években zajló hálózat-átszervezési program keretében a fenti posták egy része már nem üzemel, vagy nem postai, hanem magánvállalkozói (postapartneri) üzemeltetésben működik. Így 2013. végéig nyolc körzetbeli posta tartozott Gyula 1. sz. postához.

Árvizek és a postások

A gyulaiak életében a Körösök közelsége sokszor okozott jelentős problémát az árvizekkel. Az 1966-os és az 1970-es nagy árvíz idején 2–3 napig nem nyitott ki a posta, ekkor csak belső munkákat láttak el, csökkentett létszámmal. Az első nagy árvíz idején egy hétig vette körül a víz Gyula városát. A mentésben a gyulai postások is részt vettek, önkéntes alapon, a műszakjuk lejárta után. A tanyai területeken nagyon sok vályog- és vertfalú ház esett áldozatul a víznek. Az önkéntesek kutyákat, teheneket, tyúkokat mentettek, egészen Békés alá vezényelték őket. A külterületi anyag kézbesítetlenül maradt. Ezek közül a határidős könyvelt küldeményeket visszaküldték a feladónak, melyekről előzőleg értesítőket állítottak ki. Később ezeket kézbesítették, hogy mindenki tudja, kinek honnan lett volna levele. A tanyavilágba szóló közönséges leveleket pedig várakoztatták, majd a veszély elmúltával kézbesítették. Belterületen a kézbesítők mindent megtettek azért, hogy eljuttassák a küldeményeket a címzettekhez. Azokon a helyeken, ahol kitélepítették a lakosokat, ismerősökön keresztül informálódva derítették ki, kit hol lehet megtalálni. A küldeményeket nem egyszer több járason is átadva, de eljuttatták a címzettekhez. A környékbeli, veszélyeztetett kispostákat (Újszalonta, Geszt, Nagygyanté stb.) bezárták az árvíz idejére. Anyagukat (ügyiratokat, számadásokat, értékeket) beszállították Gyulára és a posta kultúrtermében, vasládákban, lemezszekrényekben őrizték azt a veszély elmúltáig.

1995 szilveszterekor a Fehér Körös áradása a Gyulavári hidat is veszélyeztette. Itt a folyó már kilépett a medréből. Az árvízi védők és az önkéntesek folyamatosan magasították a gátat homokzsákokkal. Máskor szilveszter napján, a munka végeztével, hazamenetel előtt a gyulai postások rövid közös ünnepléssel, pezsgős koccintással búcsúztatták az óévet, ezen az évvégén azonban nem volt ünneplés, helyette riadt csend honolt az épületben. A kézbesítők aznap gyorsan elvégezték a napi kézbesítési feladatokat, és mindenki szó nélkül – utasítás nélkül – ment ki a gáthoz, a hidhoz homokzsákokat rakni. A felvételes lányok nagy része pedig a posta zárása után meleg italt, ételt osztott a gát védőinek. A gátvédők megfeszített közös munkával medrében tartották a folyót...

Postabank-botrány

1991-ben a Postabank és Takarékpénztár létrejöttével új feladatok és termékek jelentek meg a postai termékpalettán. A Postabank egyébként csak részben volt rokonságban a postával, tekintve, hogy a Magyar Postától független pénzügyintézet volt, de szolgáltatásait a postai hálózat közvetítette a legkisebb településekre is. Az addigihoz képest igen korszerű megtakarítási formát nyújtott a bank a postán keresztül. Amíg korábban egy takarékbetétkönyvben elhelyezett pénzhez csak annál a postánál lehetett hozzájutni, ahol azt befizették – esetleg az OTP-nél, mint betétkezelőnél –, addig a postabanki betétszámlakönyvvel az ország bármely postáján lehetett be- és kifizetést kezdeményezni. A termék nagyon gyorsan népszerű lett. Ezen kívül a bank a lakosság számára igen kedvező kamatozású, papíralapú betétkonstrukciókat is megjelentetett. Néhány év alatt nagyszámú ügyfélkör alakult ki, hatalmas betétállományt képezve.

Az úgynevezett „Postabank-botrány” 1997 februárjában robbant ki. Elterjedt a hír, hogy bajban van a pénzügyintézet, érdemes gyorsan kivenni a betéteket. (Mint azóta már tudott: a pánik három napja alatt országosan 70 milliárd forintot vontak ki az ügyfelek a bankból.) Gyulán a Petőfi téri posta amúgy is kicsi, szűkös ügyféltérrel az ezt megelőző, több mint 100 év alatt nem látott egyszerre annyi ügyfelet, mint abban a három napban. A szó legszorosabb értelmében nem lehetett a postára bejutni, sem onnan kijutni, sem az ügyféltérben egy gyufaszálat leejteni. Volt, aki ügye végeztével a nyitott ablakon keresztül távozott.

Ezekben a napokban a posta szinte valamennyi dolgozója reggeltől estig (16–18 órányit) szolgálatban volt. A nyitva tartás pedig az éjszakába nyúlt. Az akkori pénzzárási rendszer szerint a posta saját – fegyveres kíséretű – autói napjában többször fordultak Békéscsaba, illetve Szeged vagy Budapest között készpénzért, hogy minden betétes igényét ki tudja a postahivatal elégíteni. Ekkor a postai munka még csaknem teljes egészében manuális volt, ami lényegesen hosszabb tranzakcióidőket jelentett a mainál. A munkatársak azonban hősiességgel állták a sarat. A szervezés és a rendkívüli helyzetben való helytállás és összefogás kiváló példáját mutatták be akkor a gyulai postások.

A botrány Gyulán nem vált valódi botránnyá, mert nem fordult elő, hogy bárkinek is a Postabanknál elhelyezett pénzét ne tudtunk volna kifizetni, vagy helyette más – megbízható – értékpapírt adni. Azonban Gyula város közönsége is példásan vizsgázott e rendkívüli helyzetben, mert néhány más településsel ellentétben, itt a legcsekélyebb mértékű rendbontás sem volt, nem kellett szitkozódó szavak közepette végezniük a postásoknak a munkát. Az ügyfelek egymást és a postásokat is segítve, türelemmel viselték a nem mindennapi eseményt. És bár a Gyula 1-es posta – az 1946 előtti válságéveket leszámítva – történetének legnagyobb pénz- és értékpapírmozgását végezte három nap alatt, egyetlen pénztárnak vagy kezelőnek sem volt komoly összegű eltérése.

Új évezred – új postaépület

Az új évezredben felgyorsultak az események a Magyar Postánál, így a Gyula 1-es postán is.

A Magyar Posta az Európai Unió által szorgalmazott liberalizációra készült, ezért évek óta csaknem minden fejlesztése, beruházása a piacnyitásra való felkészülést célozta. A számos új és korszerű termék, szolgáltatás bevezetése mellett rohamos léptekkel fejlődött az informatikai háttér, az ügyfélközpontú kiszolgálás (nyitott pult, ügyfélhívó), a logisztika stb. Ezeket a fejlődési pontokat Gyulán is megtapasztalhatták a postai szolgáltatásokat igénybevevők.

2000-ben megnyílt a modern, a legkorszerűbb elvárásoknak is megfelelő új postaépület.

Gyula 1. posta épülete 2000-ben
(fotó: Lovászi József)

Az új postaépület hasznos alapterülete 1814,46 m². Megnyitásának évében Németh Mária postavezető irányításával 94-en dolgoztak itt. Az épület tervezője Patartics Zorán pécsi építész, aki 2002-ben Gyula 1. posta épületének tervezéséért „Pro Architectura” díj elismerésben részesült. Az épület építészeti jellemzői:

„A posta épülete Gyula belvárosában, a 44-es főút mellett helyezkedik el a város főterén. Csomóponti elhelyezkedése öt utca találkozásánál összpontosul: a Szt. István utca, Vértanúk útja, Városház utca, Danjanich utca, Karácsony János utca csomópontot zárja le. Kiegyensúlyozottan foglalja el helyét a kisvárosi környezetben. Objektumszerűsége adja meg a biztos szervezési alapot, amely által a különböző karakterű kisvárosi térfalak itt találkozhatnak.

Az ügyfélforgalmi teret rejtő tömb elliptikus formája jelkép: a közösség felé tett gesztus, amely a kommunikáció szabadságát adja.

Gyula 1. posta ügyféltér
(fotó: Lovászi József)

A kisebb forgalmú csomagfeladói és más ügyintézői terek lapostetős épülettömegei szintén az ellipszis elsődlegességét hangsúlyozzák. A lapos tetős általános szintből – az ügyfélforgalmi téren túl – csak két további, már a városi látképarányhoz igazodó „épületszerű” nyeregtetős tömb emelkedik ki. Ezek a felső szinteken keskeny, oldalfolyosós rendszerű iroda és kiszolgálótérket foglalnak magukba. Az épület bonyolult alaprajza és szintbeli térvezése, csakis a munkafolyamatok megértésével válhatott ennyire összetetté. A kiemelkedő épülettömegekre nemesen metszenek rá a köztes födémlemezek, a nyersbeton és vakolt homlokzatsíkok felületaránya rajzosan komponált. A vékony lécekkal zsáuzott nyersbeton felületek és oszloptestek a kézművesség plasztikusságát hordozzák, ahogyan a finom átmenettel rakott, kettős falú téglafal is az ellipsziszénél.

A pultok a használat szolgálatában állnak, átgondolt szerkesztésiük. Ahol a bútorokkal személyesen érintkezik az ember, ott fa és téglakerült felhasználásra, így a részletek esztétikai megjelenése is meleg, barátságos, ám hidegen mértéktartó koracél és nyersbeton felületekkel dolgozik ott, ahol csak kiszolgál.

Klimája, komfortja a jelenlegi technikai színvonalon áll, automata, időjáráskövető rendszerek biztosítják a mindenkori megfelelő hőérzetet.” (Részletek az Atrium c. szaklap 2003/1 számából)

2002-től a felvételi munkahelyeket és a háttérmunkákat is korszerű informatikai rendszer támogatja, amely az ügyfeleknek is olyan, ma már természetesnek számító szolgáltatásokat nyújt, mint például a feladott küldemények utáni tudakozódás, melynek eredménye alapesetben csupán néhány gombnyomás, továbbá e-mail- vagy SMS-értesítés küldése a feladónak, ha küldeménye a címzetthez

A gyulai posta története

megérkezett. Ezzel a csekkbefizetések postai átfutási ideje is minimálisra csökkent, lényegesen kevesebb a tévedési lehetőség, szélesebb és korszerűbb a termékpaletta, gyorsabb a kiszolgálás... és sorolhatnánk. Ez volt az elmúlt húsz év legnagyobb informatikai fejlesztése a postán, a neve: Integrált Postahálózat (IPH). Bevezetésével lehetőség nyílt arra is, hogy az addig specializált ablakok (külön levél- és külön pénzfelvétel) helyett úgynevezett „mindent egy helyen” munkahelyek várják az ügyfeleket.

2004-ben Gyulán újabb – úgynevezett centrális – csomagkézbesítő járás jött létre. Addig a környező kistelepüléseken a csomagokról csak értesítőt (kísérőlevelet) kézbesítettek az ügyfeleknek. Ettől az időponttól kezdve azonban Gyulára érkeznek Kétegyháza, Elek, Lökösháza stb. települések csomagküldeményei, és azokat a Gyula 1-es postáról kiinduló gépkocsi kézbesíti naponta házhoz valamennyi címhelyre.

2009-ben az egyébként is nyitott pultos új postán bevezették az ügyfélhívó rendszert, amellyel a bizalmas és kulturált ügyfélszolgálat mellett a forgalomhoz igazodó beültetések biztosítják az EU-elvárásnak teljes mértékben megfelelő várakozási időt (max. 15 perc). Gyulán az átlagos várakozási idő a legforgalmasabb napokon sem haladja meg a 7 percet. Az ügyfélhívó irányítja azt is, hogy minden szolgáltatási igény olyan ablakhoz kerüljön, ahol az igény kielégítésének feltételei megvannak.

A technikai és technológiai fejlesztések mellett a Magyar Posta Zrt. nagy hangsúlyt fektetett a minőségre is. Miközben folyamatosan méri – és független szervezetekkel méríti is – az átfutási idők alakulását, aközben ISO 9001 minősítést szerzett a Kincstári Takarékjegy kezelésre, a csomagkezelésre és még néhány egyéb szolgáltatási területre. A Gyula 1-es posta az országban azon néhány postai létesítmény közé tartozik, amely szintén egy fontos mutató kapcsán szerzett ISO minősítést. Nevezetesen Gyula 1-es postán úgynevezett Környezetközpontú Irányítási Rendszer működik, ami a környezettudatos működést célozza (szelektív hulladékgyűjtés, hulladék-újrahasznosítás, energiatakarékos eszköz- és erőforrás-felhasználás).

Postagaléria

A Postagaléria egyik első kiállítása, 2001
(fotó: Lovászi József)

Ez az írás csak a legfőbb események gyűjteménye a nagy múltú gyulai intézmény életéből. Ám az érdeklődő olvasónak talán feltűnt, hogy az elmúlt több mint 200 esztendőben a gyulai postaszolgáltatást illetően több olyan kezdeményezés, innovatív ötlet valósult meg, amely a maga korában első vagy egyedülálló volt az országban.

S hogy ma sincs ez másként, ékes példa rá az új, az Eszperantó téri postán működő Postagaléria, ami Veres István gyulai fotográfus kezdeményezésére és az ő gondozásában 2001 óta működik folyamatosan, egyedüli ilyenként az országban, bemutatkozási lehetőséget adva helyi, környékbeli hivatásos és amatőr képzőművészek, fotósok, alkotók számára, és egy kedves kulturális színterrel a postára járó közönség és a helyi postások életében is.

Postás közösség

A postások közösségére országosan igaz, hogy olyan, mint egy nagy család. A postások fegyelmekkel, nagy munkabírásúak, összetartóak és általában vidámak. Gyulán hosszú évek óta hagyománya van a csapatépítő rendezvényeknek, közösségi összejöveteleknek. Az utóbbi években egyre kevesebb anyagi fedezetet tudnak ugyan felkutatni erre a célra, azonban nem múlik úgy el év, hogy ne rendeznének családi napot, farsangi bált, karácsonyi évszóró vacsorát vagy postai világnapi ünnepséget. Ezek az összejövetelek mindig jó hangulatúak, és az összetartásról szólnak.

Arról az összetartásról és összetartozásról, amire a postásoknak szükségük van az állandóan változó jelenben, és ami elengedhetetlen ahhoz, hogy a jövő kihívásainak is megfeleljenek.

A gyulai posta dolgozói 2010-ben

Ülnek: Vidó László, Jakus Lajos, Torma Béla, Szabó Pál, Pikó László, Fodor József, Kasoly László. **Mögöttük:** Szabó Ágnes, Pilinszki Csilla, Danné Rácz Kitti, Dobráné Morár Ilona, Vakarcz Tünde, Marik Krisztina, Csekéné Simon Magdolna, Szigetiné Kiss Éva, Bottó Nikolett, Szőke Józsefné, Szilágyi Jánosné, Virág Margit, Tamás Lajosné, Németh Mária, Bécsi Bernadett, Erdősi Kata, László Szabina, Búzás Sándorné, Szegvári Zoltán, Nagy József, Flinta Mária. **Fölöttük:** Balogh József, Japportné Szabó Vera, Oláh Mariann, Szilágyi Melinda, Kovács Istvánné, Nagyné Kajtor Anita, Galbács Anikó, Baji Lászlóné, Németh Melinda, Nagy Károlyné, Szilágyi Tamás, Szegedi Zoltán, Vozár György, Kiss Ernő, Búzás Sándor, Váczi Zoltán, Sztán Péter, Hatvani Béla, Szilágyi Ferenc, Veres Zsolt. **Hátul:** Pallag Lajos, Márkus Györgyné, Ruzsa Barbara, Csengeri Rita, Kovács Sándorné, Kovács Mónika, Kovács Zoltán, Vidó Gergő, Szabó Eszter, Papp János, Oláh Tamás, Kovács Kornél, Galyas Tiborné, Stír István, Barát Imre, Gémes Györgyné, Kádár Richárd, Bojt Tamás, Fülöp Mihály, Kádár Attila, Juhász Imre, Szőke József, Kiss Ernő, Váczi Zoltán, Ábrahám Szabolcs, Veres András, Tóth Mihály, Gyurkovics Attila, Vaskeba Zsolt (és az első sor előtt Fruzsina, a „szolgálati eb”)

A gyulai posta története

A kézbesítő csapat 2011-ben

Balról jobbra: Stír István, Barát Imre, Tokár Ferenc, Kádár Richárd, Kádár Attila, Veres András, Búzás Sándor, Tóth Mihály, Bojt Tamás, Papp János, Galyas Tiborné (Tünde), Szegvári Zoltán, Ábrahám Szabolcs, Fülöp Mihály, Nagy József, Szabó Pál, Torma Béla, Veres Zsolt, Pikó László, Kiss Ernő, Szilágyi Ferenc, Jakus Lajos, Vidó László

Gyulai kisposták

Gyula 2. posta 1962-ben nyílt meg. A fürdő bejáratánál üzemel, oly módon, hogy a strand vendégei és a lakosság külön-külön is igénybe tudja venni. Csak felvételi szolgálatot ellátó postahely.

Gyula 3–József Attila szanatórium (eredetileg József-szanatórium) postahely 1907–2004 között üzemelt. Története a „Békés megyei volt kisposták emlékei” című fejezetben olvasható (306–308. o.).

Gyula 4–Gyulavári posta külön tanulmányt érdemelne, hiszen Gyulavári (1971-ig) önálló település volt.

Postamesterek, hivatalvezetők, postavezetők névsora

1788 – 1791	Kostyán Imre
1791 – 1792	Orbán Rozália
1792 – 1793	Stadl Ferenc
1793 – 1796	Kálló István
1796 – 1801	Orbán Rozália
1801 – 1827	Kálló József
1827 – 1833	Blaskovits József
1833 – 1835	özv. Blaskovits Józsefné
1835 – 1842	Motok Lajos
1842 – 1893	Werner Antal
1893 – 1924	Boldogfalvy Czóbel Károly
1924 – 1946	Szász Domokos
1946 – 1947	Hangyál István, Szamos József
1947 – 1949	Kovács Gyula
1949 – 1950	Nemesi János
1950 – 1958	Sándor János
1958 – 1978	Szeli Mihály
1978 – 1992	Csomós György
1992 –	Németh Mária

Felhasznált irodalom és források

- Implom József: Olvasókönyv Békés megye történetéhez II. 1695–1848. Forráskiadványok a Békés Megyei Levéltárból 4. Békéscsaba, 1971. (A posta. 259–260. o.)
- Scherer Ferenc: Gyula város története I-II. Gyula, 1989. (reprint)
- A magyar posta története és érdeemes munkásai. szerk. Hencz Lajos. Bp. 1937.
- Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1787–1850. Békéscsaba, 1972.
- Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1850–1867. Békéscsaba, 1973.
- Békés Megyei Levéltár (Gyula): testületi ülések jegyzőkönyvei, okiratok, hírlapok
- Gyula 1. posta irattári dokumentumai az 1930-as évek elejétől napjainkig
- Sugár István: A Gyulai Államépítészeti Hivatal Futárszolgálat 1944–45-ben. Gyula, 1962.
- Postás tájékoztató. Bp. 1944.
- Vajda Endre: Az első magyar rádióműsor. In. A hírközlés krónikájából. Bp. 1965.
- Múltidéző. Tanulmányok és visszaemlékezések a dél-alföldi postaszolgálat történetéből. Szeged, 2003.

Visszaemlékezések

Hack Sándor írásbeli visszaemlékezése (Gyula 1. posta gyűjteményében)

Szöbeli adatközlések, visszaemlékezések Gyula 1. posta egykori munkatársaitól:

Kovács Vendelné hivatalvezető-helyettes
Kovács János főellenőr
Galbács Ferenc kézbesítő
Kertész Gábor kézbesítő
Téglás András főpénztáros
Balogh Anna leszámoló
Tóth Gyözőné munkaügyi ügyintéző
Szabó Andrásné helyi ellenőr
Flinta Mária csomagos
Bacsa János kézbesítő (Sarkadkeresztúr)
és még sokan mások...

Egyéb források

D. Nagy András ny. mérnök térképmásolatai és adatközlései régi gyulai középületekről

Képek

A fotók a szerző tulajdonában vannak – kivéve azokat, amelyeknél a tulajdonos nevét a képaláírásnál feltüntette.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondok Balogh József kollégámnak, aki sokat segített az anyaggyűjtésben, a levéltári dokumentum- és sajtókutatásban, emellett számos nyugdíjas postással készített interjút, lejegyezve emlékeiket, adatközléseiket, ezenkívül megírta a távközlésről szóló fejezetet.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY POSTATÖRTÉNETE¹

A középkorban még hírnökök és futárok vitték szét az üzeneteket az országban. A 13–16. században a marhakereskedők is részt vettek az üzenetek továbbításában. 1526-ban I. Ferdinánd megbízást adott a Taxis családnak a Bécs és Pozsony közötti rendszeres postajárat működtetésére, ezzel elindult az első rendszeres postai szolgáltatás Magyarországon. Közel két évszázaddal később, 1722. július 1-jén III. Károly állami kezelésbe vette a postaszolgálatot, és állami monopóliummá nyilvánította a levélszállítást. Rendeletében a posták felállítási jogát regálénak nyilvánította, valamennyi postaépületen elhelyeztette a birodalom címerét, szabályozta a postatarifákat, fejlesztette a postaútvonalakat.

A postaügy a 17–18. században az európai uralkodók fontos kiváltságai közé tartozott. Az első postahivatalok csak a 18. században váltak alkalmassá a lakossági igény kiszolgálására. Ezt a folyamatot nem választhatjuk el az európai polgárosodástól, mert a „fizetőképes” kereslet, a széleskörű igény a polgári lakosság részéről jelentkezett. Hazánkban az első levélszekrényeket 1817-ben helyezték ki. 1848-ban és 1849-ben, a szabadságharc idején kísérletek történtek az önálló magyar posta megteremtésére. Than Mór 1848 júliusában elkészítette az első magyar bélyeg grafikai tervét, kiadására azonban a szabadságharc leverése miatt nem került sor.

Ebben az időszakban Hódmezővásárhely a gróf Károlyi család birtoka volt. 1845-ben az uradalom létesítette az első helyi „postát”, melyet később Draskovits János vaskereskedő vett kezelésbe. A postaútvonalak elkerülték a várost, azonban 1849-ben, a dicsőséges tavaszi hadjárat idején, a Postaigazgatás mégis létrehozott egy új postahivatalt, Vásárhely első állami postahivatalát, melyet egy egyszerű szövegbélyegzővel láttak el. Ez a bélyegző a város nevét „H.M. VASARHELY” rövidített alakban tartalmazta, a dátumot kézzel írták a bélyegzés alá.

A Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Levéltárában található az a levél, amelyen ezt a bélyegzőt először használták. A Honvéd Tüzérség Aradi Parancsnoksága küldte ezt a levelet Hód-

1849. ápr. 23. Hódmezővásárhely első ismert postai bélyegzése (Hmv. Levéltár)

mezővásárhely hatóságának 1849. április 23-án, épp a komáromi győztes csata napján, és aznap, amikor az első huszárrok bevonultak Pest kiürített utcáira.

I. Ferenc József 1850. június 1-jétől bevezette a postabélyeg használatát.

A Szemere-kormány idején kelt, 1849. jún. 23-i bélyegzés (Hmv. Levéltár)

¹ Ez a tanulmány 2014-ben jelent meg először nyomtatásban. Csatlós Árpádné: Hódmezővásárhely postatörténete. Szerk. Csányi Viktor. Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ. Hódmezővásárhely, 2014. 99 o.

Hódmezővásárhely postatörténete

Mivel nagyon rövid idő telt el a hódmezővásárhelyi első postahely megnyitása és a postabélyeg bevezetése között, ezért a bélyeg előtti levelek előfordulása rendkívül ritka. Filatéliai szempontból kiemelten értékesek az ilyen küldemények, különösen a magánlevelek, mert ebben az időszakban alapvetően a hivatali levelezés volt a jellemző.

Egy 1850-ben kiadott
9 krajcáros hírlapbélyeg

Az első postahivatal helye nem ismert, a legkorábbi feltárt adat 1869-ből származik, mely szerint akkor a Posta utcán (ma Deák Ferenc utca), Hegedüs János postamester házában működött. Szeremlei Sámuel a Hódmezővásárhelyről írt ötkötetes könyvében azt jegyezte fel Hegedüs Jánosról, hogy 1868-tól 1882-ig postamester, majd postaszállító és pénzügnök volt.

Később a Hegedüs-féle házat lebontották, a helyén épült fel a Tisza Szálloda. Jelenleg a helyén egy eredetileg szintén vendéglátóhelynek emelt új épület található, melyben ruhaüzlet és bankfiók üzemel.

Az egykori Tisza szálloda helyén állt az 1860-as évek végén a Hegedüs-féle ház a postahivatallal
Képeslap. Kiad. Dura Lajos 1906

1852. május 1-jén indult meg a Szeged és Szentés közötti, Hódmezővásárhelyen áthaladó postajárat, amely hetente háromszor közlekedett.

1855-től már az ország minden városában megkezdtek a levelek házhozszállítását, és megindult a magyarországi vasútvonalakon a rendszeres mozgóposta-forgalom. Városunkban még sokat kellett várni a vasútvonal kiépítésére, a postabélyegek viszont használatba kerültek itt is, melyeket már új, hónap/nap dátumozású bélyegzővel érvénytelenített a postamester.

Városunk első körbélyegzője különböző bélyegkiadásokon

Az 1867-es kiegyezés megteremtette az önálló magyar postaigazgatás lehetőségét, mellyel a magyar kormány élt is. Gorove István magyar mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi miniszter Gervay Mihályt nevezte ki az első magyar országos fő-postaigazgatónak. Gervay emlékét ma is őrzi a Magyar Filatéliai Tudományos Társaság (Mafitt) alapítványa és az évenként kiosztott Gervay Mihály díj. A posta hivatalos nyelve a magyar lett, és újra bevezették a nemzeti jelképek használatát. Ekkor alkották meg a magyar posta jelképét, a postakürtöt, akkor még zsinóros-bojtos formában. Az elmúlt közel másfél évszázad alatt ennek formája, színei változtak, de fő eleme, a kürt megmaradt.

Címertábla
(Postamúzeum)

Eközben a közúti postaszállítás nem volt zavartalan Hódmezővásárhely környékén. Esőzések idején a földutak elmocsarasodtak, járhatatlanná váltak, de más probléma is akadt, például a rablótámadások. Ez utóbbiak miatt a postautakon fegyveres katonaság – egy altiszt és négy lovas közlegény – kísérte a postai szállítmányokat. 1868-ban a Szeged–Algyő közötti postajáratot ért rablótámadás miatt a Szeged és Hódmezővásárhely közötti értékszállítást egy időre fel is függesztették.

1870-ben nagy változás állt be a postai küldemények továbbításában, mert az Alföld-Fiumei Vasút 1869 és 1871 között Hódmezővásárhelyen keresztül kiépítette a Nagyvárad–Békéscsaba–Szeged–Szabadka–Eszék vasútvonalat. Építésének célja az volt, hogy az Alföld terményei a főváros érintése nélkül, közvetlenül juthassanak el a fumei kikötőbe.

A vasúti postaszállítás általában délelőtt és éjszaka történt, de abban az időben a hódmezővásárhelyi postahivatal éjjeli szolgálatot nem teljesített.

Az egyes szakaszok megnyitásának időpontja:

Szakasz	Átadás időpontja
Szeged – Szabadka – Zombor	1869. szeptember 11.
Szeged Rókus – Szeged Nagyállomás	1869. szeptember 11.
Békéscsaba – Hódmezővásárhely	1870. június 16.
Hódmezővásárhely – Szeged	1870. november 16.
Zombor – Eszék	1870. december 20.
Eszék – Villány	1870. december 20.
Békéscsaba – Nagyvárad	1871. szeptember 14.

A teljes szakasz 1871-es megnyitásának tiszteletére emléktáblát helyeztek el a hódmezővásárhelyi nagyállomáson, amelyet máig megtekinthet az utazóközönség. (Lásd: következő oldalon!)

Hódmezővásárhely postatörténete

Emléktábla a vasútállomás épületén

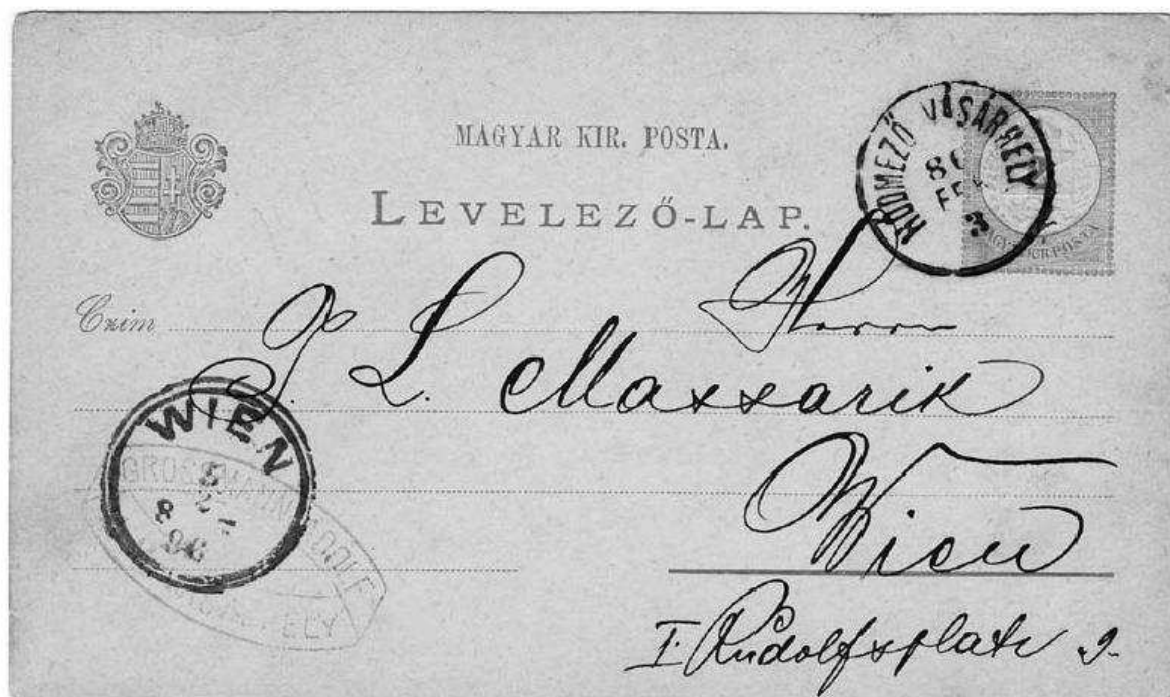
A Hódmezővásárhely nagyállomás épületén elhelyezett tábla felirata: „125 ÉVES AZ ALFÖLD-FIUMEI VASÚTVONAL 1871–1996”.

A vasútvonal Szegednél külön-külön szintben keresztezte az Osztrák-Magyar Államvasút-Társaság Pest–Szeged–Temesvár vonalát, de nem volt közös állomásuk. A mai szegedi nagyállomás az Államvasút-Társaságé, míg a rókusi állomás az Alföld-Fiumei Vasúté volt. Közöttük egy 3 km hosszú összekötő vágányt kellett építeni. Az egyenes, Szabadkára tartó irány megszűnésével ma ezen zajlik a forgalom. Az Alföld-Fiumei Vasút az 1880-as évek elején nehéz gazdasági helyzetbe került, ezért 1884. december 1-jével az állam megvásárolta a vasúttársaságot, vonalai a MÁV tulajdonába kerültek. A trianoni békeszerződés a vasútvonalat szétdarabolta, jelenleg Magyarország, Horvátország, Szerbia és Románia területén fekszik, viszont az összes határátmenet járható, a síneket sehol sem szedték fel, városunk vasúti postaszállítása 1973-ig ezeken a vonalakon zajlott.

1874-ben Genfben megalakult a posták nemzetközi szervezete, az Egyetemes Posta Egyesület (angolul: Universal Postal Union; franciául: Union Postale Universelle, nemzetközi rövidítése: UPU), melynek alapító tagjai között volt a Magyar Kir. Posta is. Épp ebben az évben kapott Hódmezővásárhely egy új postabélyegzőt, amelyen már „HÓDMEZŐ-VÁSÁRHELY” név szerepelt. Erre betérendszerben került a háromsoros dátum: felül az év két számjeggyel, középen a hónap három betűvel, alul pedig a nap. Ezt a bélyegzőt nyolc éven keresztül, egészen 1882-ig, párhuzamosan használták a „HOLD. M. VÁSÁRHELY” bélyegzővel.

Az első, már évszámot is tartalmazó körbélyegző

1886. február 3-án Bécsbe küldött díjmentes levelezőlap

Hódmezővásárhely postatörténete

1874-ben, amikor az új bélyegzőt már használta a posta, Mezőtúrról érkezett Hódmezővásárhelyre az alábbi levél, amelyen rányomtatott bélyegkép szerepelt (díjjegyes boríték). Miklovicz Bálint református lelkész-elnök úrnak címezték. A boríték hátoldalán a posta még a „HOLD.M.VÁSÁRHELY” bélyegzővel érkezette a levelet, július 22-én.

1874. július 21-én Mezőtúron feladott levél elő- és hátlapja

1876-ban a hódmezővásárhelyi posta személyzetét egy postamester, két postakiadó, négy levélhordó és egy postalegény alkotta. 1881. május 1-jén a Magyar Királyi Postaigazgatóság saját kezelésébe vette a hódmezővásárhelyi postát. Az 1880-as években levélszekrényeket helyeztek el a város különböző pontjain.

Az 1892-ből és 1893-ból fennmaradt statisztikai adatok szerint évi 130.920 levél, 54.300 levelezőlap, 47.980 nyomtatvány, 20.160 ajánlott levél, 8.100 csomag, 13.840 díjköteles levél, 2.840 pénzes levél, 14.004 utalvány és 8.044 távirat érkezett. A 60.000 fős lélekszámhoz és az országos adatokhoz viszonyítva igen kevésnek számított az egy főre jutó küldemények száma. A források tanúsága szerint 1892-ben Hegedűs János volt a postamester, a posta ekkor is még a Hegedűs-féle házban, a Posta utcában (ma Deák Ferenc utca) működött. Az évek során fokozatosan egyre növekvő forgalmat jelzi, hogy 1896-ban már három bélyegzőt használtak a beérkező és a kimenő küldemények kezelésére, a város kérvényezte a levélhordók számának növelését, továbbá egy fiókpostafelállítását Újvároson. A kérvényezett fiókpostafelállítás 1898-ban meg is nyílt, mellyel új korszak kezdődött a város postatörténetében, hiszen az addigi egyetlen postahivatal és az első új fiókpostafelállítás mellett 15–20 éven belül számos újabb külterületi és városi postaügynökség, fiókpostafelállítás és postahivatal nyílt a város kül- és belterületén. A következőkben ezek történetét tekintjük át.

Postahivatalok

1898-ig csak egy postahivatala volt a városnak, de a 19. század végén, a gazdasági és társadalmi fejlődéssel párhuzamosan a postai szolgáltatások terén is komoly változások történtek. Az áttekinthetőség kedvéért az egyes postahelyek történetét – már amennyire az ma feltárható – külön-külön, postahivatalonként, postahelyenként mutatom be.

A következő táblázat azokat a postahivatalokat sorolja fel, amelyek Hódmezővásárhely közigazgatási területén működtek, illetve az 1. számú postahivatalhoz tartoztak (külterületi postaügynökségek, fiókposták).

Az áttekinthető táblázatot követően részletesen bemutatom az egyes postahelyek történetét.

Hódmezővásárhely postatörténete

Postahely megnevezése	Megnyitás	Megszűnés	Működésére vonatkozó információk
Hódmezővásárhely 1.	1849		1849-től postahivatal, ma is működik
Hódmezővásárhely 2.	1898	2003	1898–99-ben fiókposta I. 1900. jan. 1-jétől 2. postahivatal, 2003-ban megszűnt
Hódmezővásárhely 3.	1912	2003	1912-től postahivatal, 2003-ban megszűnt
Hódmezővásárhely 4.	1912		1912-től postahivatal, ma is működik
Hódmezővásárhely 5.	1950	1951	1950-től postaügynökség, 1951-ben megszűnt
Hódmezővásárhely 6. Szikáncs	1919	1925	1919-től Szikáncs postaügynökség, 1925. ápr. 30-án megszűnt
	1951		1951-től Szikáncs fiókposta 1964-től Szikáncs postahivatal 2009-től 2011-ig Szikáncs postapartner 2011. jan. 1-jétől Hódmezővásárhely 6. postahivatal ma is működik
Hódmezővásárhely 7.	1938	2003	1938-től postaügynökség 1940-től postahivatal 1997-től postapartner 2003-tól ezen a néven megszűnt. Új név: Hódmezővásárhely (Újváros) postapartner
Hódmezővásárhely 8.	1955		1955-től Hmnhely-Újváros fiókposta 1959-től Hódmezővásárhely-Újváros fiókposta Atalakult postahivatallá 2006. júl. 1-jétől 2007. febr. 12-ig költözés miatt zárva volt ma is működik
Hódmezővásárhely Tesco	2003		2003-tól postahivatal, ma is működik
Hódmezővásárhely (Újváros)	2003		2003-tól postapartner (Hódmezővásárhely 7. posta helyett), ma is működik
Batida	1960	1987	1960-tól Batida fiókposta 1972-től Hódmezővásárhely Batida fiókposta 1987-ben megszűnt
Erzsébet	1950	1987	1950-től Erzsébettelek postaügynökség 1951-től Erzsébettelek fiókposta 1973-tól Hódmezővásárhely-Erzsébet fiókposta 1987-ben megszűnt
Gorzsa	1950	1960	1950-től Gorzsa postaügynökség 1951-től Gorzsa fiókposta 1960-ban megszűnt
Kakasszék	1938	~1970-es évek végén	1938. júl. 5-től Kakasszékfürdő postaügynökség 1951-től Kakasszékfürdő fiókposta 1970-es években Székkutas Kakasszéki Gyógyintézet fiók- posta, 1970-es évek végén szűnt meg
Kardoskút	1906		1906-tól postaügynökség 1951-től postahivatal 2009. nov. 15-től postapartner 2012. júl. 10-től postahivatal 2014-től postaagora (postahivatal és kormánypont is) ma is működik
Kopáncs	1933	1964	1933. júl. 15-től postaügynökség 1940-től postahivatal 1964-ben megszűnt
Kútvölgy	1909	1987	1910-től Kútvölgy postaügynökség 1939-től Kútvölgyi Gyógyintézet postaügynökség 1951-től Kútvölgyi Gyógyintézet fiókposta 1964-től postahivatal 1987-ben megszűnt
Mártély	1907		1907-től postaügynökség 1943. jún. 16-tól postahivatal, ma is működik
Sámson – Vásárhelykutas – Székkutas	1899		1899-től Sámson postahivatal 1900-tól Vásárhelykutas postaügynökség 1943. jún. 16-tól Vásárhelykutas postahivatal 1951-től Székkutas postahivatal ma is működik

Hódmezővásárhely 1. számú posta

Az 1. számú postahivatal, amint az a 19. századi postatörténet leírásából már kiderült, 1849-ben nyílt meg, és egészen 1898-ig egyetlen postahivatalként szolgálta ki a város lakosságát. Az 1898-as év nemcsak azért hozott jelentős változást a postai szolgáltatásban, mert megnyílt Újvároson egy új fiókposta, hanem azért is, mert az 1. számú postahivatal is új helyet kapott. 1898. október 1-jén a postahivatal a Hegedüs-féle postaházból átköltözött a református egyház Ógimnáziumi épületének bérelt emeleti helyiségeibe. Itt működött a távirtda és a telefonközpont is.

A Református Ótemplom és az Ógimnázium épülete egy korabeli képeslapon

Kiadó: Posztós Pál 1907 (Makó Imre tulajdona)

1921-ben és 1922-ben a posta évi 6.000 koronáért bérelte a helyiségeket, míg 1922. november 1-jétől 1925. október 31-éig már évi 60.000 koronát fizetett azokért, valamint a posta főfelügyelőjének lakásáért.

Az Ógimnázium épülete² egyre szűkebbnek bizonyult, nem is volt a Magyar Posta saját tulajdona, így szükségessé vált a hivatal számára megfelelő épület biztosítása. Hosszú évekbe telt, mire lezárult az ezzel kapcsolatos egyeztetés. Ez idő alatt felmerült egy teljesen új épület felépítése, de egy meglévő palota megvásárlása is. A város vezetése új épületegyüttes létrehozását támogatta, hiszen az munkát adott volna sok helybelinek, gyarapodott volna általa a város. Ugyanakkor a Postaigazgatóság a lehető legkisebb befektetéssel kívánta megoldani az elhelyezés kérdését. Egy meglévő épület vásárlása és átalakítása pénzügyileg kedvezőbbnek tűnt.

A postahivatal elhelyezése körüli vita végül lezárult, és a Postaigazgatóság a Postatakarékpénztár épületének megvásárlása mellett döntött, amelyet Müller Miksa tervei alapján 1906-ban adták át, eredetileg bérháznak. 1907-re készült el mellette a Nagytakarék, majd 1909-ben a szecessziós épületsort lezáró Görög-palota.

² Az egykori református Ógimnázium épülete ma az Alföldi Galériának ad helyet.

Hódmezővásárhely postatörténete

A megvásárolt épületet kiürítették, a szükséges átalakításokat elvégezték. 1928. november 2-án nyitott meg az új helyén a főposta, ami egészen máig ezen a helyen szolgálja ki a város polgárait. Két nappal később, 1928. november 4-én a helyi újság így tudósított az eseményről:

„Székházába költözött a posta. A posta hivatalos helyiségei pénteken végleg elköltöztek a régi gimnázium épületéből a postakincstár által megvásárolt volt Nagytakaréki bérpalotába s most már ott állnak a közönség rendelkezésére.” (Vásárhelyi Reggeli Újság, 1928. november 4. 5. o.)

Érdemes megfigyelni az újságcikk megfogalmazását: „költözött a posta”. Abban az időben az 1. számú postahivatal számított „a” postának, még akkor is, ha mellette már számos postahivatal és postaügynökség működött a város területén.

A korabeli képeslapok megőrizték számunkra, hogy milyen volt a Takarékpénztári palota közvetlenül a felépítése után, majd hét évvel később, amikor már állt mellette a másik két épület is.

A takarékpénztári palota

Még látszik az építkezés utáni tereprendezés, a Nagytakarék (későbbi bank) még nem épült fel jobbra mellette.

Képeslap.

Kiadó: Posztós Pál, 1906

A három palota harmonikus épületegyüttese

Balra a későbbi főposta, a tér közepén a Kossuth-szobor, előtte pedig a várakozó konflisok.

Képeslap.

Kiadó: Róth Antal, 1913

**Hódmezővásárhely
1. sz. posta épülete
napjainkban**

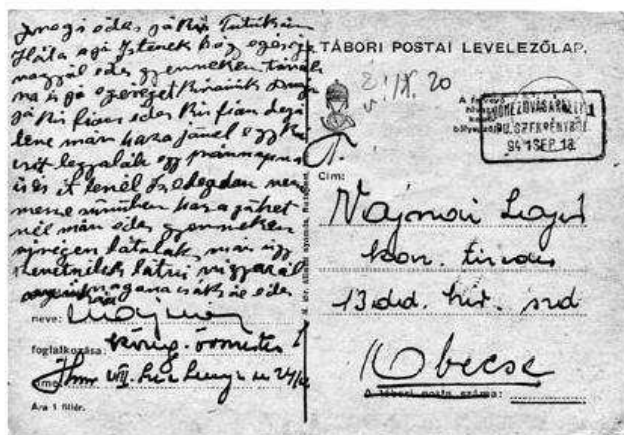
A postai szolgálatot ellátók korabeli megbecsültségét, társadalmi elismertségét, a köztük felépülő szigorú hierarchiát jól szemlélteti 1938-ból a Vásárhelyi Reggeli Újság cikke, amely egy nyugalomba vonuló postafőtiszt búcsúztatásáról számol be:

„Egy nyugalomba vonuló tisztviselő ünneplése. A vásárhelyi 1. számú postahivatal teljes személyzete a kézbesítő teremben gyűlt össze vasárnap, hogy egy kiváló tisztársától, Harmatta János postafőfelügyelőtől vegyen búcsút, ki közel negyven évi közszolgálat után nyugalomba vonult. Az ünnepélyt Fehér Alfréd postahivatali igazgató, hivatalvezető nyitotta meg, mély tartalmú beszédében méltatta Harmatta János hivatali érdemeit, akinél három jellemvonást említett meg: a pontosságot, a lelkiismeretességet és a szerénységet, amellyel kivívta magának felettes hatóságai teljes megalékedését és Hódmezővásárhely társadalmának szimpátiáját. Majd búcsúzóul átnyújtotta a tisztiszemélyzet értékes ezüst ajándékát. Ezután a postaaltisztek csoportja nevében Cajdán Lajos I. o. altiszt helyi elnök vett búcsút kartársai nevében a főtisztviselőtől és szép beszéde után átadta az altisztikar ajándékát – ezüstnyelű sétabotot, szimbólusként, hogy az elfáradt test rajta megtámaszkodhasson. Orovecz Antal nyug. postaszakasztiszt a vásárhelyi nyugdíjas postások nevében köszöntötte Harmatta Jánost, végül Harkai Lajos postaellenőr a tisztviselők országos elnökségének üdvözlését és szerencsekívánatait tolmácsolta szépen felépített beszédében és búcsúzott a nyugalomba vonuló főtisztviselőtől a szeretet mélységes megilletődésével.” (Vásárhelyi Reggeli Újság, 1938. augusztus 2. 3. o.)

A vasútállomáson levélszekrényt helyeztek el, ahol többnyire az utazók adták fel leveleiket, de néha a közelben lakók is itt dobták be küldeményeiket. A levélszekrényben feladott leveleket, lapokat az 1. számú postahivatal úgynevezett „Pályaudvari levélszekrényből” bélyegzőjével látták el.

A vasútállomásokon, közvetlenül a postavonatoknál is fel lehetett adni küldeményeket, ezeket speciális pályaudvari bélyegzővel bélyegezték le, illetve vasúti mozgóposta bélyegzővel is ellátták.

Hódmezővásárhely postatörténete

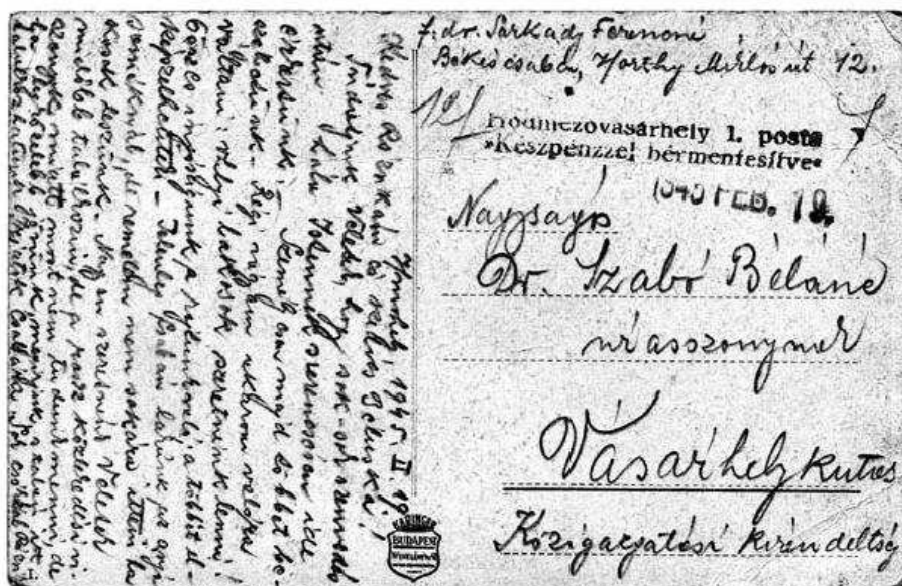

1941. szeptember 18-án Óbecsére küldött tábori postai levelezőlap „HÓDMEZŐVÁSÁRHELY 1 PU. SZEKRÉNYBŐL” bélyegzővel

1932. november 8-án feladott levelezőlap „HÓDMEZŐVÁSÁRHELY PU.” szövegbélyegzővel és „SZEGED-BÉKÉSCSABA 27” mozgóposta bélyegzővel

Egyes esetekben a postahivatalokban nem ragasztottak postabélyeget a küldeményre, hanem egy kifejezetten erre a célra használt „Kézpénzzel bérmentesítve” bélyegzővel jelezték a díj megfizetését. Az idők során több ilyen speciális bélyegző készült, az egyik legtrikábban előforduló egy kétsoros szövegbélyegző volt a II. világháború végén, melyet az eddigi kutatások alapján valószínűleg csak ideiglenesen használtak.

1945. február 19-én Vásárhelykutasra küldött képeslap kétsoros „Hódmezővásárhely 1. posta »Kézpénzzel bérmentesítve«” szövegbélyegzővel, kiegészítő dátumbélyegzővel

Az 1. és a 2. számú postahivatal egy-egy „KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE” bélyegzése 1938-ból (Makó Imre tulajdona) és 1965-ből

Hódmezővásárhely postatörténete

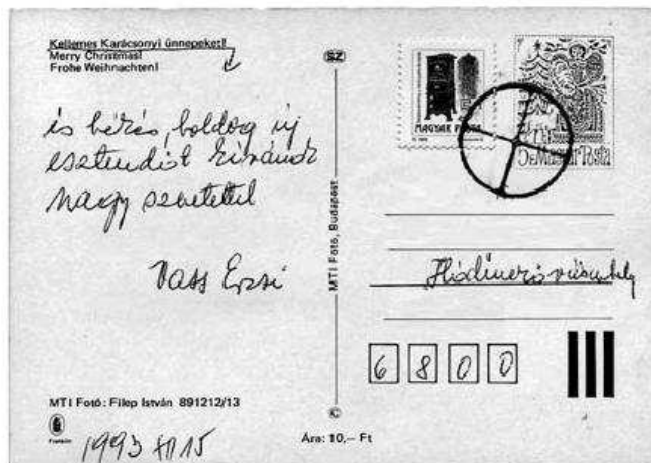
A postahivatalnak nemcsak a kézbesítés a feladata, hanem ellenőriznie kell a beérkező küldeményeket is. Amennyiben egy küldeményen a bélyeg vagy díjegy nincs érvénytelenítve a feladási postahely bélyegzőjével, akkor azt az érkezési hivatalban kell érvényteleníteni. Mivel nem használhatja a saját feladási bélyegzőjét, hiszen akkor úgy tünne, hogy az érkezési helyen adták fel az adott küldeményt, ezért az érvénytelenítésre egy speciális, úgynevezett „néma” bélyegzőt használnak a postahivatalok. Ezen semmilyen adat nem szerepel, csak egy kör, két keresztező vonallal. Egyetlen célja a bélyeg vagy díjegy újrafelhasználhatóságának érvénytelenítéssel történő megakadályozása. Ezeknél a küldeményeknél csak a cím alapján lehet arra következtetni, hogy hol használták a „néma” bélyegzőt.

A bejövő küldemények érkeztetésekor a lerótt díjat is ellenőrizni kell. Amennyiben a küldeményt alulbérmmentesítették, azaz nem fizették meg a teljes díjat, vagy esetleg elvesztett a postabélyeg róla, akkor a címzettnek a hiányzó díj kétszeresét kell megfizetnie, ezt nevezik postai szaknyelven portózásnak. A portó összegének megfizetését hosszú ideig erre a célra gyártott portóbélyegek felragasztásával jelezte a küldeményen a kézbesítő, napjainkra azonban a portóbélyeg használata megszűnt, a kétszeres portódíjat azonban díjhiány esetén továbbra is ki kell fizetni.

A Takarékpénztári postapalota felújítása miatt 2005. május 30-ától ideiglenesen ismét az Ógimnázium épületében (Alföldi Galéria), annak földszinti részén működött az 1. számú postahivatal. 2006. július 17-én nyitott meg a felújított főposta.

A Hódmezővásárhely 1. számú postahivatal napjainkban is jelentős forgalmat bonyolít le. Az idők során a szolgáltatások köre is változott, 2002. november 12-én bekapcsolódott az országos informatikai hálózatba is. Már nem tartozik a feladatok közé a rádiózással kapcsolatos szolgáltatás, ugyanakkor például banki és biztosítási ügyeket is intézhetünk a postahivatalban. Az ügyfeleknek már nem kell sorban állniuk, hívószámok rendszert vezettek be, a várakozás idejére kényelmesen le lehet ülni. A bejáratnál ajándékcikkek lehet vásárolni, a vitrinekben megtekinthetők a legszebb bélyegkiadások is.

Azért a levelek, csomagok, képeslapok, levelezőlapok küldése, csekkek befizetése is fontos szolgáltatás maradt, és a postabélyegek sem tűntek el még teljesen a használatból, ahogyan azt az alábbi, 2011-ben feladott, úgynevezett „köznap” levél is bizonyítja (köznapinak nevezzük azokat a futott leveleket, amelyeket nem gyűjtői szándékkal adtak fel, bérmmentesítjük a postai díj lerovását szolgálják, a valós postai forgalmat dokumentálják).

Hódmezővásárhelyen „néma” bélyegzővel érvénytelenített díjegyves képeslap 1993-ból

Szovjetunióból Hódmezővásárhelyre küldött, 1969. július 21-én 3 Ft 40 f összeggel megportózott levél

Hódmezővásárhely 2. számú posta

A szegedi kereskedelmi és iparkamara már 1893-ban fölterjesztést intézett a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy egyrészt növeljék a postai tisztviselők létszámát, másrészt, hogy az öt levélhor-dóból álló személyzetet bővítsék, harmadrészt pedig egy fiókposta felállítását kéri a kamara vagy Újvárososon, vagy a vasúti állomáshoz közel eső részen. Ebben az időszakban még levélgyűjtő szekrény sem volt a tabáni, a tarjáni, a susáni és az újvárosi részen, pedig az ország ötödik legnagyobb városa, a maga 57 ezer körüli lakosságával, megkívánta volna, hogy ne csak egy postahiva-tala legyen.

Az országos postatörténeti kutatásokból ismert, hogy az 1880-as és 1890-es években létrejött néhány fiókposta az ország különböző részein. Kirendeltségként működtek, de saját hivatali bé-lyegzőt és saját ajánlási ragjegyet használtak. Ilyen fiókposta mindössze 13 városban, azon belül 20 helyen működött az akkori Nagy-Magyarország területén, tehát igen kevés helyen fordultak elő, ráadásul többségük rövid életű volt, 1903-ig mind átalakultak postahivatallá vagy megszűntek. A Magyar Bélyegek Monográfiája I. és VI. kötetében részletes információkat lehet találni ezekről a speciális fiókpostákról.

A hódmezővásárhelyi fiókposta megnyitását öt év elteltével engedé-lyezték, így különleges postatörténeti helyszínné vált városunk, egyike lett annak a 13 városnak, amely rendelkezett abban az időben fiókpostá-val. 1898. január 14-én nyílt meg a vasútállomáshoz közel, a Kállay utcán (ma Bajcsy-Zsilinszky utca). Ez volt a Hódmezővásárhely 2. számú pos-tahivatal elődje, ekkor még Hódmezővásárhely fiókposta I. néven. Külön-leges, ritka bélyegzője alig két évig volt használatban, mivel a fiókposta 1900. január 1-jétől átalakult 2. számú postahivatallá. 1901-ben távirddával és távbeszélő állomással is bővítették a szolgáltatásokat.

Az eddig ismert egyetlen ajánlott küldemény a „FIÓKPOSTA I” bélyegzővel, 1898. szeptember 19.

Egy különleges, tértivevényes küldeményt lehet látni a következő oldalon. A címzett nem fo-gadta el a levelet, azonban a feladó nevét nem tüntették fel a boritékon, így nem tudták visszajut-tatni a levelet a feladónak. Ilyen esetekben a helyileg illetékes postahivatal nem tekinthetett bele a levél tartalmába, ezért a levelet fel kellett küldeni Budapestre, a Magyar Királyi Posta Tudakozó Irodájához. Ott egy bizottság felbontotta a levelet, hogy annak alapján állapítsák meg a feladót.

Hódmezővásárhely postatörténete

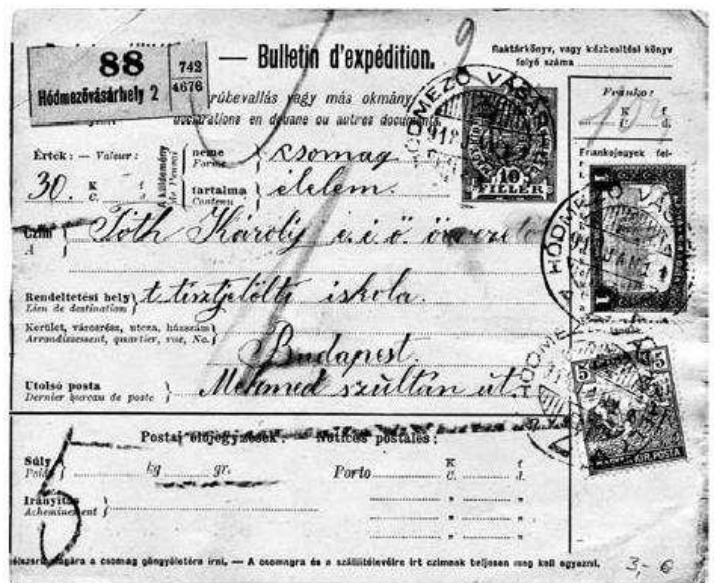
Amennyiben ez sikeresnek bizonyult, akkor a levelet visszaküldték a feladó illetékes főpostájára, és az visszakézbésítette a levelet. Az itt bemutatott levelet a 2. számú postahivatalnál adták fel 1938 januárjában – bélyegzője csak átvilágítással látszik a ráragasztott címke alatt. Egy kis, piros keretes, fehér alapon zöld szövegű ragjegy jelzi a hátoldalon, hogy „Nem fogadta el. Refuse”, alatta Nagy Bálint posta altiszt kis névbélyegzőjének lenyomata. A ragjegyen francia nyelvű felirat is található („Refuse”), mivel a postaszolgálatok nemzetközi nyelve a francia. A levelet az 1. számú postahivatalba szállították január 23-án, amint az a hátoldali nagyalakú bélyegzésen látszik. Itt egy kis kezelési ragjegyet ragasztottak rá „Térti kezelésre Budapest” szöveggel, majd elküldték Budapestre. A hátoldali bélyegző tanúsága szerint a budapesti 4. számú postahivatalba címnyomozás céljából február 6-án érkezett meg a levél. A Tudakozó Irodában 1938. február 7-én bontották fel, a hátoldalra ráírták a feladó nevét (özv. Orbán Sándorné, Hódmezővásárhely), majd leragasztották speciális, erre a célra nyomtatott szövegű címkével a borítékot: „E kézbesíthetetlen küldemény burkolatán a feladó címét nem jelezték. Ezért bizottságilag felbontotta és lezárta a m. kir. posta tudakozó irodája Budapest.”

A címkéket a hátoldalon a Tudakozó Iroda 1938. február 7-i bélyegzővel lebélyegezte, majd visszaküldték a hódmezővásárhelyi 1. számú postahivatalba, ahova egy nappal később, február 8-án érkezett meg a levél. A posta visszaszállította a feladójának, így fejezte be kalandos útját ez a küldemény, amelyet szerencsére feladója megőrzött az utókor számára.

A 2. számú postahivatalban feladott csomagszállító szelvény 1918-ból az ekkor még használatos, bal felső sarokban látható csomagszállító ragjeggyel (jobbra)

Az 1920-as években a Kállay utcai (ma Bajcsy-Zsilinszky utca) Református Elemi Leányiskola épületeinek egy részét adta bérbe az egyház postahivatal céljára, ezt nevezték „kispostának”. Később a posta a vasútállomásra költözött, az épület még ma is látható.

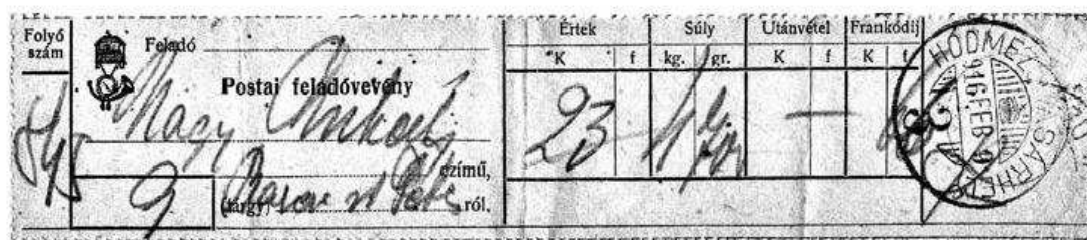

2003-ban, a közeli Hódmezővásárhely TESCO posta megnyitáskor fejeződött be a 2. számú postahivatal története. 105 év után megszüntették, és végleg bezárták.

A 2. számú posta épülete napjainkban már bezárva áll a vasútállomásnál

Hódmezővásárhely 3. számú posta

A 3. számú postahivatalt eredetileg a Teleki és Pálffy utcák találkozásánál tervezték, de 1909-ben a kereskedelmi miniszter nem engedélyezte annak megnyitását. Erre csak 3 évvel később, 1912-ben kerülhetett sor egy másik helyen, a Teleki utcai Kónya-telken.

A 3. számú postahivatalban 1916-ban feladott postai küldemény feladóvevénye

A 3. számú postahivatalban feladott ajánlott, postabélyeggel kiegészített díjjegyes levél 1968-ból

Később a Teleki utcáról a Dr. Csáky Lajos utcába (ma József Attila utca) költözött, majd 1932-ben a postahivatalt a Zsoldos utca és Pálffy utca sarkára, a Zsoldos utca 55. szám alá, a Koller-házba helyezték át.

Később innen is elköltözött a Kálvin János térre, ahol a paplakban, a Lenin utca (ma Andrásy utca) 60. szám alatt kapott helyet. 1986. július 3-án ismét új helyen nyílt meg, az Ormos Ede utca 13. szám alatt. 2003-ban megszüntették, és végleg bezárták.

A Kálvin János tér sarkán, az Andrassy utca 60. szám alatt álló műemléki épületben működött a 3. számú postahivatal 1986 júliusáig

2003-ig az Ormos Ede utcai lakótelep egyik épületének földszinti helyiségében működött a 3. számú postahivatal

Hódmezővásárhely 4. számú posta

1912-ben létrejött a 4. számú postahivatal is Hódmezővásárhelyen. A telefonkönyvek tanúsága szerint 1950-ben a Nádor utca 1. szám alatt működött. Az 1960-as években már a Marx utca (ma Pálffy utca) 4. szám alatt üzemelt a „kisposta”. 2005. április 6-án költözött új, jelenlegi helyére, a Jókai út 58. szám alá. A postahivatal máig működik, több mint száz éve áll a lakosság szolgálatára.

10 MIND A HÁROM RÉSZT
Az összeg rendeltetése: 3884
Hivatkozási szám:
Elismervény
öt P 10 f azaz
P 10 fillérről,
mely összeget befizették a 19.100 sz. csekk számlára
A csekkzámlatulajdonos neve és lakohelye
Gazdák biztosító szövetkezete
vezérelképviselősege, Szeged
TEVES ADATOK BEGYŰJÉSÉRT A BEFIZETŐ FELEL!
HASZNÁLJON GUNIB

1943. május 9. Jókai út 58. szám alatti 4. sz. postán

1943. május 9. 19.100

A 4. sz. postán befizetett csekk elismervénye 1943-ból

A 4. sz. posta épülete a Jókai út 58. szám alatt

Hódmezővásárhely 5. számú posta

Az 5. számú posta postaügynökségként nyílt meg 1950-ben. Igen rövid életű volt, mindössze egy évig állt a lakosság rendelkezésére, 1951-ben megszüntették és végleg bezárt. Rövid működési ideje miatt az itt feladott küldemények rendkívül ritkák, a postahivatalra vonatkozóan alig lehet fellelni bármilyen adatot. A Magyar Bélyegek Monográfiája VI. kötetében szerepel a postahivatal bélyegzője és annak adatai, de futott levelet, bélyegzést, ajánlási ragjegyet még nem sikerült találni, a postaépület egykori helyére sincs utalás az eddig kutatott forrásokban.

Hódmezővásárhely 6. Szikáncs posta

Szikáncs helynévtáblája

1919-ben a vasútállomáson nyílt meg az első postahely. Megfelelő postamester hiányában (és valószínűleg a csekély forgalom miatt is) 1925-ben bezáratta az igazgatóság, és csak 1951-ben nyílt meg ismét. Még ebben az évben hivatalosan átalakult fiókpostává, bár még 7 évig postaügynökségi bélyegzőt használt.

Szikáncs Hódmezővásárhely külterülete, de jelenleg Hódmezővásárhely 6. számú postahivatala működik a településen, ezért a városi postahivataloknál kerül bemutatásra.

Az azóta már megszűnt vasútállomáson volt hajdan az első postaügynökség

1964-ben a megnövekedett igényekre tekintettel postahivatallá minősítették át. 2009-től 2011-ig szerződéses postapartner üzemeltette, majd 2011. április 1-jétől ismét a Magyar Posta vette át, és jelenleg Hódmezővásárhely 6. – Szikáncs postahivatalként működik.

Szikáncs, Fő út 16. A postahivatal épülete 2013-ban

Az országos levélforgalom egyre jelentősebb részét képezik a céges, hivatalos levelek, számlák, amelyeket többnyire tömegesen adnak fel, és díjukat egy összegben fizeti ki a cég vagy hivatal. A borítékra rányomtatják, esetleg rábélyegezik a „Díjelőleges” vagy a „Díj hitelezve” szöveget, ezzel jelzik a bérmentesítés módját. Egy kisebb postahivatal havi és éves bevétele nagyban múlik azon, hogy mennyi díjelőleges levelet vesz át.

Hódmezővásárhely postatörténete

1955-től már téglalap alakú fiókposta bélyegzőt használt „H.M. VÁSÁRHELY-ÚJVÁROS” névvel, majd 1959-ben „HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-ÚJVÁROS” fiókposta feliratos körbélyegzőt kapott. Az 1960-as évekre a Kölcsey utca 1/A szám alá, egy magánháza költözött a posta, majd 1978. január 16-tól a Kölcsey utca 3. szám alatt működött tovább, egészen 1991. augusztus 1-jéig.

Kölcsey utca 1/A számú ház, itt működött a posta 1979-ig, Hős Ferenc házában

Kölcsey utca 3. számú ház, Kovács Mihályné működtette itt a postát 1979-től 1991-ig

Innen 1992-ben a Széchenyi térre költözött, ahonnan 1997-ben ismét tovább vándorolt, vissza a Nádor utcába. 2009. május 4-én ismét új helyen és immár új néven (Hódmezővásárhely Újváros Postapartner) nyílt meg a Kölcsey utca 90–92. szám alatt, egy csemege szaküzletben, ahol — városunkban jelenleg egyedülként — szerződéses postapartner üzemelteti.

A Széchenyi téren 1992-től 1997-ig Nagy Bálintné házában működött a posta

A posta Nádor utcai volt épülete (1997–2009)

A postapartner 2009-től ebben a csemege szaküzletben működik a Kölcsey utca 90–92. szám alatt

2013. október 21-én feladott ajánlott levél, az ajánlási ragjegy mutatja, hogy postapartner az üzemeltető

Hódmezővásárhely 8. számú posta

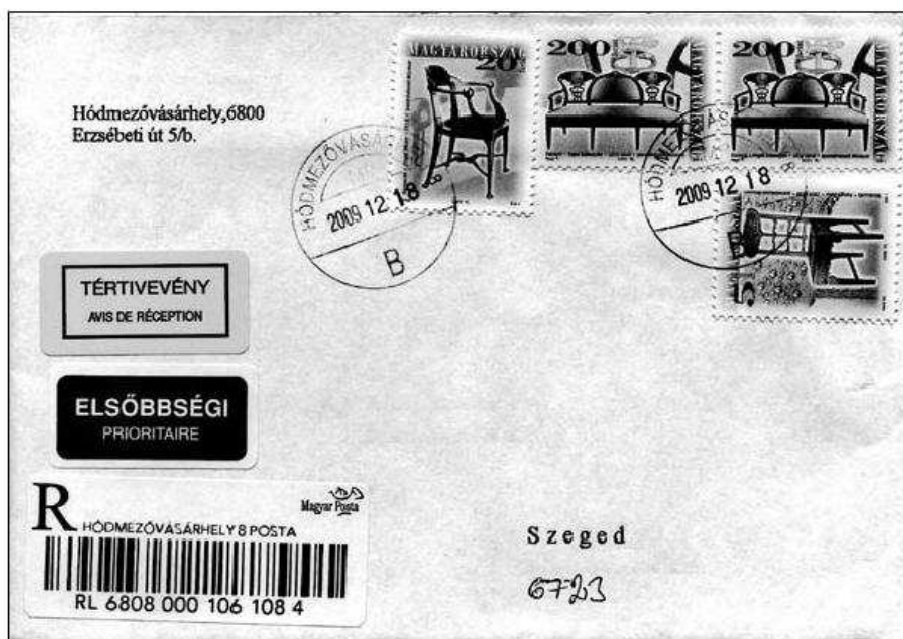
A 8. számú susáni posta fiókpostaként nyílt meg 1955-ben a Klauzál utca 69. szám alatt. Később postahivatallá minősítették át. 2006. június 30-án bezárt és 2007. február 12-ig zárva is maradt a költözés miatt, ekkor nyílt meg új helyén, a Klauzál utca 89. szám alatt, ahol jelenleg is üzemel.

Klauzál utca 69.
Itt működött a postahivatal 2006-ig

Klauzál utca 89.
A 8. számú postahivatal jelenlegi épülete

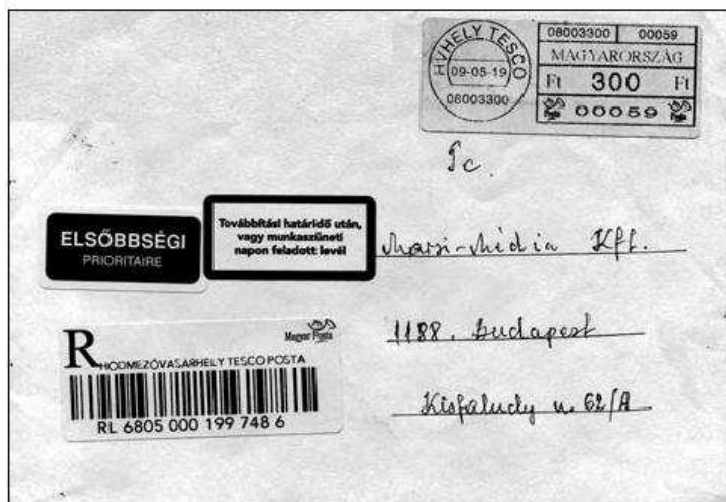
2009. december 18-án feladott ajánlott, elsőbbségi, tértivevényes levél

Hódmezővásárhely TESCO posta

A TESCO Áruházban (Hódtó utca 17–19.) 2003-ban nyílt városunk legfiatalabb postahivatala. Viszonylag kis alapterületen igen nagy forgalmat bonyolít le.

Az elsőbbségi jelzéssel feladott küldemények kezelése során minden postahivatalban külön figyelmet kell arra fordítania a kezelőknek, hogy a lehető leghamarabb eljusson a címzetthez a levél. Amennyiben a napi postaszások elszállítása után, vagy hétfvégén vesznek fel elsőbbségi

Hódmezővásárhely postatörténete

A TESCO postán feladott, IPH címkével bérmentesített ajánlott, elsőbbségi levél speciális ragjeggel

küldeményt, akkor erre a célra készített ragjeggel, címkével jelzik, hogy „Továbbítási határidő után, vagy munkaszüneti napon feladott levél”.

A postabélyegek mellett számos egyéb módon jelezhetik, hogy a szolgáltatások díját kifizette a feladó. Gép által nyomtatott öntapadós címkét (ügynevezett IPH címkét) ragaszthatnak rá dátummal, összeggel és egyéb adatokkal, de közvetlenül a borítékra is nyomtathatja egy gép piros tintával ugyanezeket (gépi bérmentesítő bélyegzés).

A TESCO postán 2009. augusztus 12-én feladott küldemény gépi bérmentesítő bélyegzése, érdekessége a HVHELY rövidítés

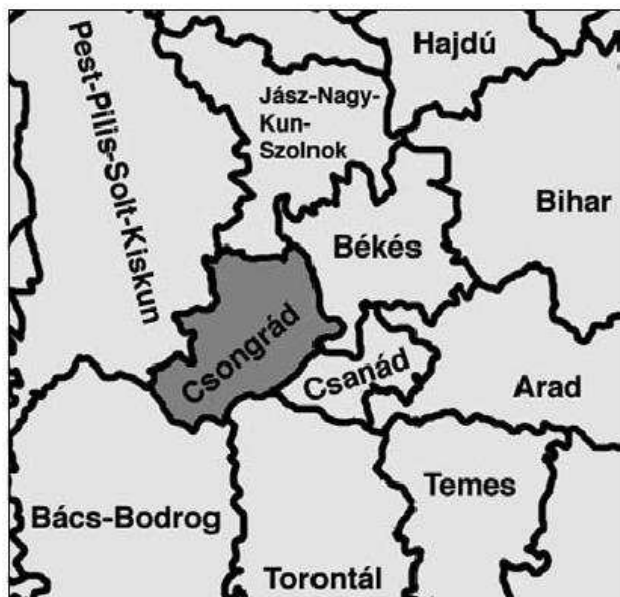
Posták Hódmezővásárhely külterületén

1900-tól egyre sürgetőbbé vált a postai szolgáltatás fejlesztése Hódmezővásárhelyen is. Hasonlóan az országos változásokhoz, a külterületen élők is elvárták a városi lakossággal megegyező színvonalú ellátást. A város többször kérvényezte a Postaigazgatóságnál külterületi postaügynökségek felállítását, de a kérvényeket sorra elutasították, ez alól csak Vásárhelykutas volt kivétel, ahol már 1900 előtt postahivatal működött. 1901-ben és 1902-ben sem járult hozzá a miniszter, hogy Kardoskúton és Mártélyon postaügynökség létesüljön. Csak a tanítók vezette gyűjtő- és kézbesítő-állomások létrehozását engedélyezték, Kardoskúton pedig gyűjtőládát helyeztek el az állomásnál. 1907-ben azután végre megnyilhatott a régen várt mártélyi postaügynökség, és ezt követően egyre bővültek a külterületi postai szolgáltatások.

A II. világháború után teljesen újra kellett szervezni a magyar köz- és postaigazgatást. Az 1950-es közigazgatási reform keretében rendezték a megyehatárokat, amely Csongrád megyét, így közvetlenül Hódmezővásárhelyet is érintette. Ekkor szűnt meg Csanád megye, amelynek Torontáli (Kiszombori) járását és Központi (Makói) járását Csongrád megyéhez csatolták, kivéve Nagykopáncs községet, amely ma Tótkomlós része, így Békés megyéhez tartozik. Kardoskút is ekkor alakult községgé Hódmezővásárhely határából, az újonnan létrejött települést Békés megyéhez csatolták. Csongrád megye székhelye 1950. március 16-án Szentesről Hódmezővásárhelyre került, majd 1962-ben Szegedre, amely azóta is megyeszékhelye Csongrád megyének. Hódmezővásárhely 1950. június 15-én vált Csongrád megye részévé, amikor a törvényhatósági jogú városi jogállás az egész

Hódmezővásárhely postatörténete

országban megszűnt, így városunkban is. Vásárhelykutas 1950. január 16-i díszközgyűlésén önálló községgé alakult, 1950. augusztus 8-ától új neve Székkutas lett, de továbbra is Csongrád megye része maradt.

Balra: megyehatárok az I. világháború előtt

Jobbra: az 1950-es megyehatár-rendezés (sötét-szürke szín jelzi Csongrád megye új területét)

1950-től átalakultak a postamesterségek, az 1951-es postaigazgatási reformok során pedig a postaügynökségeket fiókpostává alakították, továbbá számos új fiókposta nyílt ország szerte. Az addigi postaügynökségi bélyegzőket és ajánlási ragjegyeket azonban csak lassan, fokozatosan tudták lecserélni, az újonnan nyílt fiókposták bélyegzői is igen lassan készültek el. Még az 1960-as évek elején is előfordultak az országban postaügynökségi bélyegzők és – bár jóval ritkábban – ragjegyek is. Voltak olyan fiókposták, amelyek megnyitásuk után viszonylag rövid időn belül bezártak, és teljes működésük alatt úgynevezett kiegészítő bélyegzőt használtak, mert nem készült el a fiókpostá bélyegzőjük. A kiegészítő bélyegző postahelynevet nem tartalmaz, csak sorszámot és keltezt. Gorzsán például 1950-ben jött létre postaügynökség, de egészen 1953-ig kiegészítő – számozott – bélyegzőt használt, csak ekkor kapta meg az új fiókpostá bélyegzőt.

Postai szolgáltatások Hódmezővásárhely külterületén

A külterületi kézbesítés, illetve a postai szolgáltatások biztosítása Hódmezővásárhely külterületein már a 19. század végétől folyamatos problémaként jelentkezett, és gyakran fordultak elő konfliktusok. Volt, amikor városi alkalmazottak kézbesítették a küldeményeket, munkabeszüntetés is előfordult. A helyi postahivatal által a városi polgármesteri hivatalnak küldött levél:

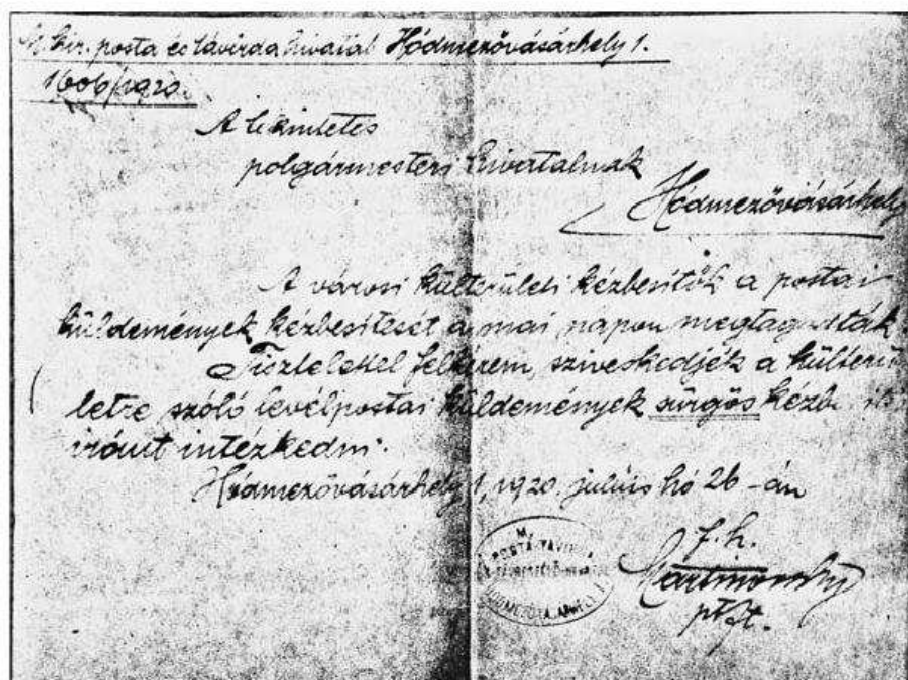
„M. kir. posta és távirtdahivatal Hódmezővásárhely 1.

A tekintetes polgármesteri hivatalnak, Hódmezővásárhely

A városi külterületi kézbesítők a postai küldemények kézbesítését a mai napon megtagadták. Tisztelettel felkérem, szíveskedjék a külterületre szóló levélpostai küldemények sürgős kézbesítése iránt intézkedni.

Hódmezővásárhely 1., 1920. július hó 26-án”

(Hódmezővásárhelyi Levéltár)

1929-ben a tanyai tanítók vállalták fel a kézbesítés feladatát, a Vásárhelyi Reggeli Újság is részletesen beszámolt az eseményről:

„Régi óhajta ez már a vásárhelyi tanyavilágnak, hogy nagy munka idején, vagy télen, mikor a közlekedés sok bajjal jár, ne legyen teljesen elzárva a világtól, hanem fontos üzeneteket, leveleket kapjon kint is, a legmesszibb határrészen és üzeneteit továbbíthassa a városba. A város hatósága a közönség kérésére ilyen irányban több ízben tárgyalt már a postakincstárral s kereste a módot, mely az ügyet dülőre juttatná. Más mód nem kínálkozott, csupán csak egy: hogy ha külterületi iskolák vezetői vállalják ezt a megbízatást. Az állami tanítóknak megvan a jóakarata s mint a tanyai kultúra zászlóvivői, ennek a dolognak bajlódását is készséggel vették vállalkra. Dr. Nagy Lajos postatitkár ez ügyben tegnap Vásárhelyen járt s megjelent a külterületi állami tanítók összejövetelén a Mária Valéria utcai iskolában. Megbeszélték a teendőket, s a tanyai állami tanítók a postaközvetítésre a fogadalmat nyomban le is tették. Teljesen önzetlenül, díjtalanul látják el a tanítók a kezelést. Tartanak bélyeget is és a városi kézbesítők útján kapják a leveleket, melyeket kézbesítenek s továbbítják a tanyai közönség által a városba szánt leveleket. A tanyai posta ügy ezzel egy jelentős lépéssel haladt előre.” (Vásárhelyi Reggeli Újság, 1929. október 2. 3. oldal)

Később sorra kiépültek a postaügynökségek: Mártélyon, Kardoskúton, Kútvölgyön, Kopáncson, Kakasszékfürdön, majd az ötvenes és hatvanas években Gorzsán, Erzsébeten és Batidán is. A külterületi kézbesítők speciális, egységes bélyegzőt használtak a kézbesítő jelzésére, amely tartalmazta a postahely nevét és számát, illetve a külterületi kezelő sorszámát.

Hódmezővásárhely, Kopáncs, Kútvölgyi Gyógyintézet, Mártély és Szikáncs külterületi kezelő bélyegzői

Hódmezővásárhely postatörténete

Az 1990-es évekre azonban a fiókposták és kisforgalmú posták többsége megszűnt, kivétel ez alól Mártély és Kardoskút település, amelyek időközben önálló községgé alakultak, és postájuk is önálló postahivatal lett, illetve Szikáncs, ahol máig működik a posta.

A kézbesítést viszont a külterületen lévő postahelyek megszűnése után is biztosítani kellett. 1971-től ezt fokozatosan külterületi támpontos gépkocsi járatokkal oldották meg. Ennek az a lényege, hogy a külterületeken postaláda-csoportokat (rekeszeket) helyeztek el az úgynevezett támpontokon (erre a célra kijelölt, megfelelően megközelíthető helyeken). A kézbesítő postautóval járja be a számára kijelölt külterületeket egy előzetesen kiadott ütemezés szerint. Kezeli a támpontokon a küldeményeket, a központokban általában házhoz viszi azokat, de a kövesúttól távol lévő tanyák lakóinak támpontos levélszekrénybe kézbesít. Fel is vesz a lakosoktól küldeményeket, pénzbefizetést, majd visszatér a szolgáltatást biztosító „anyahivatalhoz”. A külterületi kezelők saját bélyegzővel rendelkeznek, de az „anyaposta” ajánlási ragjegyét használják.

Az országban az első külterületi támpontos kézbesítőjárat 1971 novemberében Kunszentmiklós külterületén indult. A Magyar Posta az eseményről alkalmi bélyegzővel és borítékkal emlékezett meg. A boríték sematikus rajza jól szemlélteti a szolgáltatás lényegi elemeit (postautó, megadott bejárési útvonalak, illetve postaláda-csoportok, azaz támpontok). 1979. július 4-én Mezőberényben már az ország 100. gépkocsis külterületi kezelőjáratát indították el, alkalmi bélyegzővel is felhívták erre a figyelmet.

Alkalmi boríték és bélyegző:
„Korszerű külterületi kézbesítés megkezdése, Kunszentmiklós, 1971. november 1.”

Alkalmi bélyegző:
100. gépkocsi külterületi kezelőjárat
Mezőberény, 1979. július 4.

Hódmezővásárhelyen a külterületi támpontos kézbesítőjáratokat 1973-ban indították el. Összesen 7 járat működött az azóta eltelt időszak alatt, melyek közül a hetedik, a 6607. számú 2010-ben megszűnt. Bélyegzője különleges volt, mert ez a típus jellemzően a mobil postáknál ismert (lásd: következő oldalon).

2009. február 4-én feladott levelezőlap a 6607. számú bélyegzővel

2011-ben 33 belterületi és 6 külterületi kézbesítő teljesített szolgálatot Hódmezővásárhelyen.

A 6 külterületi kézbesítő 2013-ban 945 címhelyre kézbesített házhoz, és 580 címhelyre támpont útján. Szikáncs belterületét nem tartalmazzák ezek a számok, ott rész munkaidős belterületi kézbesítő gondoskodik a küldemények címhelyre

juttatásáról. Az előírások szerint külterületen a szilárd burkolatú utak mentén, a bokor tanyáknál és a tanyaközpontokban házhoz kézbesítés van. A földutakkal elérhető tanyák egy rekeszt kapnak a hozzájuk közel lévő szilárd burkolatú út menti támponton a küldemények kézbesíthetősége érdekében.

A már megszűnt 7. számú kézbesítőjáratról eltérően, a többi külterületi kezelő más típusú bélyegzőt használ. A 2. és 3. számú járatok úgynevezett kiegészítő, számozott bélyegzőt, a 4., 5. és 6. számú járatok pedig külterületi kezelői bélyegzőt, ahol a „KK” jelzés a külterületi kezelőt jelzi. Érdekesség, hogy a 3. számú járat épp a 3-as számozású kiegészítő bélyegzőt használja, de a két 3-as szám egybeesése valószínűleg véletlen.

Az 1., 5., és 3. számú külterületi kézbesítőjárat 2013. november 20-i dátumú bélyegzői

2013-ban Hódmezővásárhely belterületén öt postahely nyújtja a postai szolgáltatásokat, az 1. számú, a 4. számú, a 8. számú, a Hódmezővásárhely TESCO és a Hódmezővásárhely (Újváros) posta. Az újvárosi postapartnerként üzemel, a többi önálló postahivatal.

Hódmezővásárhely jelenlegi külterületén már csak Szikáncson működik posta, a Hódmezővásárhely 6. – Szikáncs posta. Önálló postával rendelkezik Mártély és Székkutas, és az azóta már Békés megyéhez tartozó Kardoskút is.

Ezen rövid közigazgatási és postaigazgatási áttekintés után következzen a külterületi postahelyek részletes bemutatása.

Hódmezővásárhely postatörténete

Batida

Batidán 1960-ban nyílt fiókposta az Iskola utca 1. szám alatt. Kezdetben Batida volt a postahely neve, később Hódmezővásárhely-Batida név szerepelt a bélyegzőjén.

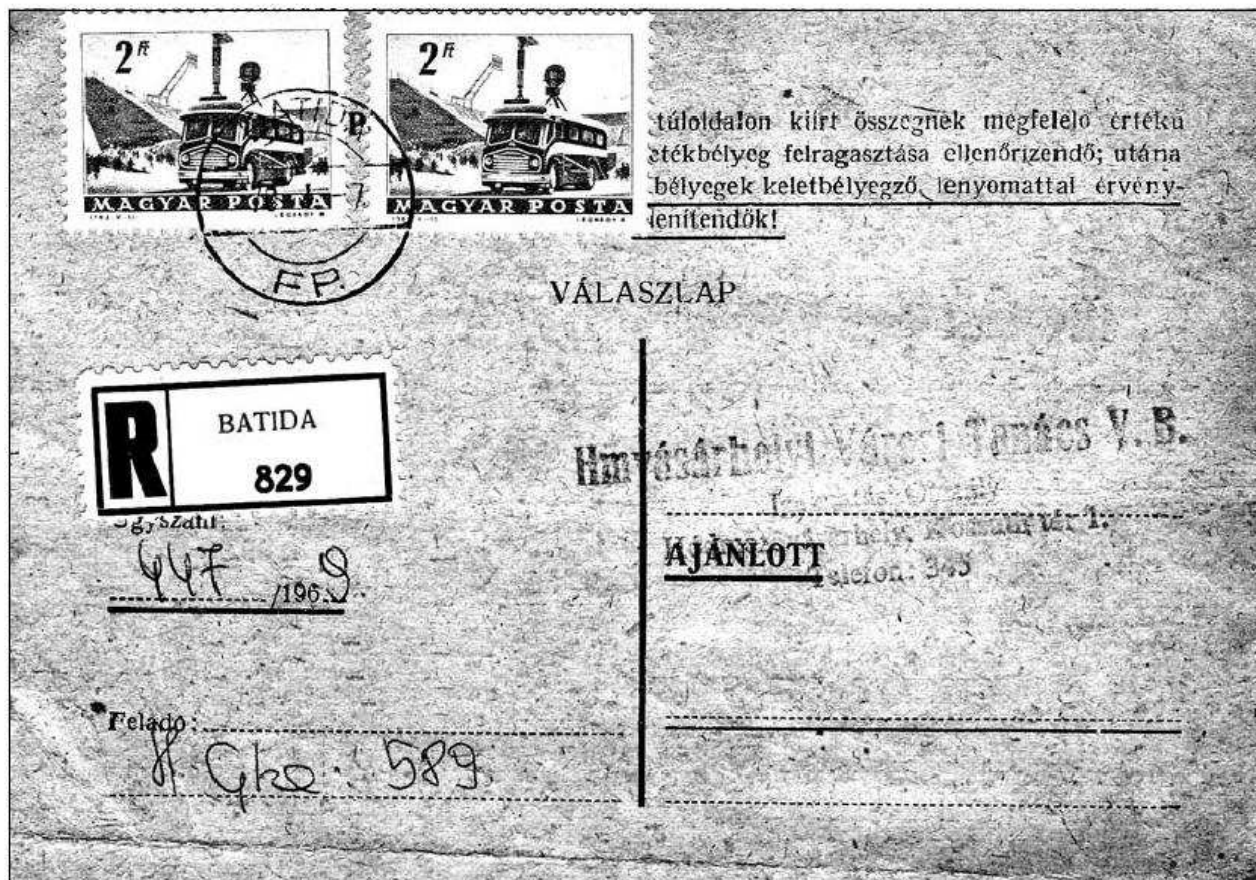
Egészen 1987-ig szolgálta ki a lakosságot, amikor két másik külterületi postahellyel ezt a fiókpostát is megszüntették.

Batida ma is Hódmezővásárhely külterülete

Ebben az épületben kapott helyet 27 évig a postai szolgáltatás Batidán

Batida fiókpostán 1970. január 7-én feladott ajánlott válaszlappal (büntetés befizetését igazolta, hátoldalon okirati illetékbélyegekkal)

Hódmezővásárhely postatörténete

Erzsébet

1950-ben a Hódmezővásárhelyen létrehozott három új posta egyike Erzsébeten nyílt meg Erzsébettelek néven, még postaügynökségként. 1951-ben az összes többi postaügynökséghez hasonlóan fiókpostává alakították, de 1953-ig számozott, kiegészítő bélyegzőt használt, mert csak 1953-ban készült el a saját bélyegzője. 1973-ban új bélyegzőt kapott, Hódmezővásárhely-Erzsébet névvel. Egészen 1987-ig működött fiókpostaként, amikor megszüntették, és végleg bezárt.

Erzsébet ma is Hódmezővásárhely külterületi része

Ebben az épületben működött 37 éven keresztül az erzsébeti posta

Kézbesítő rekeszek a „támponton”, Erzsébeten, a hajdani posta épülete előtt

Erzsébettelek fiókpostán 1970. december 14-én feladott ajánlott levél

Gorzsa

1950-ben az állami gazdaság egyik irodaépületében nyílt meg a Gorzsa postaügynökség. 1951-ben központi általános intézkedéssel fiókpostává minősítették, de csak 1953-ban készült el a négy-szögletes fiókposta-bélyegzője, majd 1959-ben kapta meg az új körbélyegzőjét, amelyet azután 1960-ig használtak. A kis postahely nem volt hosszú életű, mindössze 10 évig működött, 1960-ban bezárták.

Gorzai filatéliai emléket (levelet, bélyegzést, ajánlási ragjegyet stb.) eddig még nem sikerült fellelni.

Kardoskút

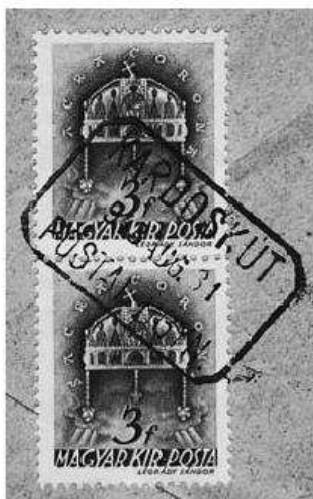
Kardoskúton 1901-ben még csak gyűjtőládák kihelyezését engedélyezte a kereskedelmi miniszter, de 1906-ban már postaügynökség nyílt a vasútállomás épületében, amely a Hódmezővásárhely 1. számú postahivatalhoz tartozott. 1945-ben a Vasút 481 alá (ma Árpád sor 14.) költözött. 1950-ben, a megyehatárok rendezésekor Kardoskút Békés megyéhez került. Ezzel szinte egy időben – 1951-ben – postahivatallá alakították át, így közvetlen kapcsolata megszűnt a hódmezővásárhelyi főpostával. 1964. május 9-én került mostani helyére, a Március 15. tér 4. szám alá, ahol 2009. november 15-től postapartneri szerződéssel működött tovább. 2012-ben a postapartner felmondta a szerződést, ezért 2012. július 10-től ismét a Magyar Posta saját dolgozója üzemelteti. A tervek szerint 2014 áprilisától posta-agoraként fog működni, azaz postai és kormányponti funkciókat egyaránt ellát majd.

Kardoskút vasútállomás napjainkban, ezen a helyen működött Kardoskút első postája

Vasút 481 (ma Árpád sor 14.), évtizedekig itt volt a posta

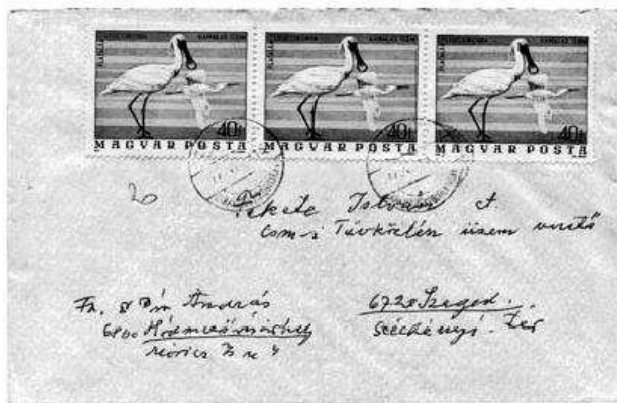
1943. augusztus 31-i postaügynökségi bélyegzés

1964 óta ebben az épületben található a postahivatal

Egy 2013-ban kelt ajánlási ragjegy (jobbra)

„Székkutas Kakasszéki Gyógyint. FP” bélyegzős levél 1977-ből (Makó Imre tulajdona)

Kézbesítő rekeszek Kakasszéken napjainkban

Kopáncs

Kopáncson 1933-ban nyílt postaügynökség, Endrey Béla polgármester hirdetményben tette közzé a hírt a Vásárhelyi Reggeli Újságban.

„**Július 10-én megnyílik a kopáncsi postaügynökség.** A postakincstár a Kopáncson tartott helyszíni szemle után hozzájárult a kopáncsi postaügynökség felállításához. Az új postaügynökség július 10-én nyílik meg, vezetője Szilas Sándor; a volt Láda-féle vendéglő tulajdonosa lesz, aki ingyen bocsát rendelkezésre hivatalos helyiséget vendéglőjében. A megállapodás értelmében az érkező postát a reggeli vonatok adják le, míg a feladott küldemények továbbítása az esti vonatokkal történik.” (Vásárhelyi Reggeli Újság, 1933. július 2. 5. oldal)

A postaügynökséget végül július 15-én nyitották meg. Szilas Sándor vendéglője a vasútvonal mellett, a kopáncsi állomáshoz közel állt, így egyszerű volt feladni és fogadni a postát. A vendéglő épületében nemcsak a posta kapott helyet, hanem a postáskisasszony szolgálati lakása is. Három kézbesítő végezte a küldemények kihordását (Gál Pál, 90 éves helyi lakos visszaemlékezései alapján). 1940-ben postahivatallá minősítették át, majd 1964-ben megszüntették, és az út két oldalán helyeztek el támpontokat kézbesítő rekeszekkel. A 47-es számú főút algyői Tisza-híd és Hódmezővásárhely közötti szakaszának négy sávra történő bővítésekor a vendéglő épületét lebontották, ma már csak az itt elhelyezett kézbesítő rekeszek jelzik a 30 évig működő, egykori kopáncsi postahivatalt.

1939. december 14-i postaügynökségi bélyegző (röviddel a postahivatallá minősítés előtt)

Balra: a Szilas-féle vendéglő helyén elhelyezett támpont kézbesítő rekeszei napjainkban

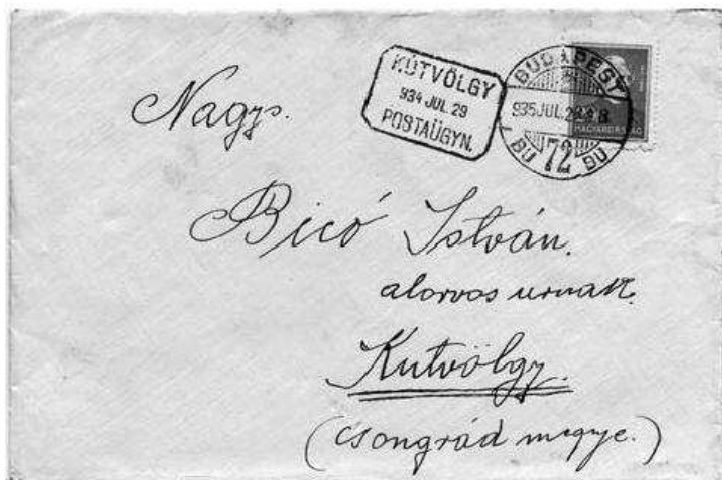
Jobbra: a 47-es út túloldalán elhelyezett kézbesítő rekeszek

A kopáncsi csárda
épülete
az 1980-as években

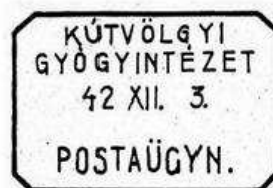
Kútvölgy

A város megkeresésére az Alföld-Fiumei Vasúttársaság igazgatósága 1883 októberében Kútvölgy néven le- és felszálló állomást nyitott a Hódmezővásárhely Sámson vasúti szakaszon. 1909-ben Kútvölgy postaügnökség néven nyílt meg az első postahely a vasútállomás mögött található épületben, amely ma lakóház. 1939-ben Kútvölgyi Gyógyintézet postaügnökségre változott a neve.

1934. július 28-án Budapesten feladott levél Kútvölgyre
címezve, 29-i postaügnökségi érkezési bélyegzővel

Kútvölgyi
Gyógyintézet
postaügnök-
ségi bélyegző
1942-ből

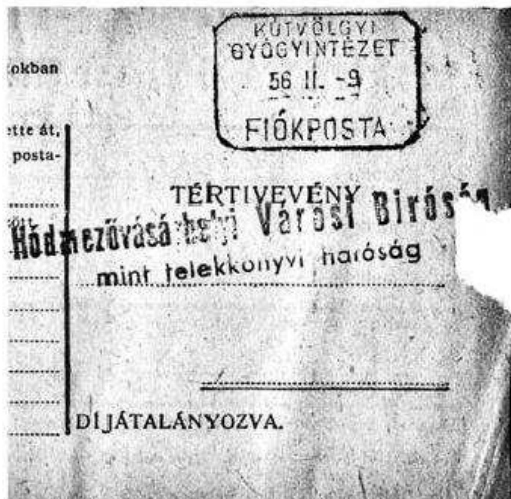
1951-től fiókpostává alakult, mint minden más postaügnökség, de csak 1956-ban készült el az új bélyegzője. A téglalap alakú bélyegzőnek az érdekesége, hogy a szakirodalomban nem volt nyoma a létezésének. A Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Levéltára munkatársainak segítségével sikerült fellelni, ráadásul, mint kiderült, Magyarországon ez az egyetlen olyan

téglalap alakú fiókposta bélyegző, amelyen a postahely neve kétsoros! Rendkívüli filatéliai kincset sikerült tehát felkutatni.

Az ügnökséget 1964-ben postahivatallá minősítették át, majd 23 évvel később, 1987-ben megszüntették.

Napjainkban két helyen van támpontos külterületi kézbesítés: a már bezárt gyógyintézet előtt és a Dózsa György út 22. szám alatti élelmiszerbolt előtt. A postautó előbb kihordja a küldeményeket Kútvölgy belterületén, majd az élelmiszerbolt mellett megáll, kiosztja a támpont rekeszeibe a leveleket, kiszolgálja az ott várakozókat, majd megy tovább a volt gyógyintézet előtti támponthoz.

Hódmezővásárhely postatörténete

Balra:
bíróági tértivevény részlet
a különleges, téglalap alakú kétso-
ros szövegű fiókposta bélyegzővel
(1956)

Jobbra:
kör alakú
fiókposta bélyegző
bíróági tértivevényen
(1960)

Balra:
1969. március 28-án feladott levél
postahivatali bélyegzővel

Lent:
a vasútállomás mögötti épület, amelyen
még ma is látszik a POSTA felirat helye,
itt működött a kútvolgyi posta 77 évig

Fent: Kútvolgy napjainkban is
Hódmezővásárhely külterülete

Jobbra: a napjainkra már bezárt Kútvolgyi
Gyógyintézet előtti támpont kézbesítő-rekeszei

Mártély

Az első postahely postaügynökségként nyílt meg a község területén 1907-ben. Két évvel később elkezdődött a kis postaügynökség kálváriája. A Magyar Posta és Távirda Igazgatóság az 1909. július 30-án keltezett 95072/909 számú körözünyében 1909. július 31-ével bezárólag ideiglenesen beszüntette a postaügynökség működését. Hódmezővásárhely Tanácsa ez ellen a következő levéllel tiltakozott a Magyar Királyi Posta és Távirda Igazgatóságnál 1909. augusztus 7-én:

„Mély tisztelettel kérjük, hogy ezen tervbe vett ideiglenes megszüntetéstől elállni méltóztassék, mert Mártélyon ma már oly sűrű a népesség, hogy a tanyák utcát képezve, azok lakosai községszerű életet élnek s így föltétlenül szükségük van a posta ügynökség szakadatlan fenntartására s annak már ideiglenes beszüntetése is a közönség érdekeit érinti. Ennek elkerülhetése végett tisztelettel kérjük, hogy a mártélyi posta ügynökség haladéktalan felállítása iránt intézkedni méltóztassék.”

A Postaigazgatóság a következő levélben indokolta döntését:

„Folyó hó 7-én kelt 11143 számú átiratára értesitem, hogy a mártélyi postaügynökséget kénytelen voltam ideiglenesen megszüntetni, mert a volt postaügynök, aki állásáról lemondott, a postaügynökséget nem volt hajlandó tovább kezelni s az újonnan kinevezett postaügynök pedig még nem érti a kezelést, tehát az ügynökség nem volt neki átadható.

Mihelyt az új ügynök a kezelést elsajátítja, ami előreláthatólag rövid időn belül megtörténik – a postaügynökség megnyitása iránt intézkedni fogok.”

A postaügynökség zárva maradt, és 1910. január 11-én a következő levelet kapta a Városi Tanács a Postaigazgatóságtól:

„1909 évi augusztus 7-én tartott üléséből a tek. tanács 11143/09 szám alatt azzal az átiratával fordult hozzám, hogy az ideiglenesen megszüntetett mártélyi postaügynökséget, tekintettel az ottani lakosság fontos érdekeire, mielőbb nyissam meg újra.

Ennek az óhajnak eleget akarván tenni, azóta már két ottani lakost is kineveztem ügynökké, még pedig Bitai Pál jegykiadóért és Nagy György József szatócs és kovácsmestert. Mielőtt azonban állásukat elfoglalták volna, mindkettő lemondott.

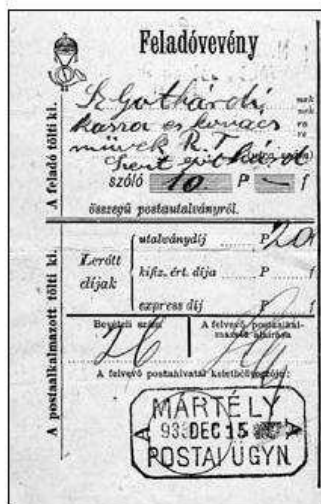
Mínthogy pedig újabb pályázó hiányában az ügynöki állást betölteni nem tudom, addig míg alkalmas egyén nem jelentkezik, az ügynökséget sem nyithatom meg.

Ha tehát az ottani lakosságnak tényleg érdeke az, hogy Mártélyon postaügynökség működjék, kérem a tek. tanácsot, hasson oda, hogy alkalmas és megbízható egyének pályázati kérvényüket mielőbb beadják.

Az ügynök naponként 2 órát tart hivatalos órát, s évi díjazása 180 korona munkajutalék és 120 korona szállítási átalány, készpénzbiztosítékot 100 koronát kell letennie, de ezt lefizetheti részletekben is. Bővebb felvilágosítással szolgál egyébként a hódmezővásárhelyi 1. számú pt. hivatal főnöke.”

Ennek a levélnek különösen érdekes az utolsó bekezdése, hiszen pontosan leírta a legfontosabb tudnivalókat a postaügynök állására vonatkozóan. A Postaigazgatóság 1910. március 4-én sürgető levelet küldött a Városi Tanácsnak, mivel mindaddig nem érkezett be pályázat a postaügynöki állásra. Ennek hatására a város 1910. március 16-án hirdetményt jelentetett meg, miszerint *„felhívatnak mindazok, akik a mártélyi külterületi részen felállítandó postaügynökség kezelését elvállalni hajlandók, hogy ez iránt a jegyzői hivatalnál jelentkezzenek”*. 1910 áprilisa során a város két jelentkező pályázatát is megküldte a Postaigazgatóságnak.

Hódmezővásárhely postatörténete

Balra: 1933. december 15-i feladóvevény, az „A” betűk tisztán látszanak

1943-ban, a II. világháború kellős közepén nagyot lépett előre a mártélyi postaszolgáltatás. 1943. június 23-án a következő hírt jelentette be a polgármester-helyettes a Vásárhelyi Reggeli Újság hasábjain:

„A Mártélyon működő postaigynökségnek postamesteri hivatallá alakítása. A szegedi m. kir. Postaigazgatóság átírata alapján értesítem városunk közönségét, hogy a postaigazgatóság Hódmezővásárhelyhez tartozó Mártélyon a vasútállomáson működő postaigynökséget 1943 évi június 16-tól távbeszélővel egyesített postamesteri hivatallá alakította át. A postahivatal kézbesítő köre a megszűnő postaigynökség eddigi kézbesítő területére terjed ki. Hódmezővásárhely 1943 június 10. Dr. Beretzk s. k. polgármester-helyettes” (Vásárhelyi Reggeli Újság, 1943. június 23. 2. oldal)

Az önálló postamesterség létrehozásával Mártély postai szolgáltatása függetlenné vált a Hódmezővásárhely 1. számú postahivataltól.

A mostani vasútállomás-épület helyén lehetett 1912-től a postaigynökség

Mártély, Fő utca 82.
Napjainkban itt működik a posta

Székkutas – Vásárhelykutas

Vásárhelykutas Hódmezővásárhely külterülete volt, de már egész korán, a vasútvonal kiépítése után, 1899. január 6-án saját postahivatalt kapott, Sámson néven. A település 1951-ben önálló községgé vált Székkutas néven, postája is ezen a néven működik napjainkig. Mivel a kezdetektől önálló postahivatala volt – tehát nem postaigynöksége –, ezért postájának története bizonyos mértékig függetlennek tekinthető. Közigazgatásilag azonban egészen 1951-ig Hódmezővásárhelyhez tartozott, ezért nem választható el városunk postatörténetétől.

Az első posta 1899-ben Sámson vasútállomáson jött létre. 1900 júniusában Sámson postaállomást Vásárhely-Kutasra nevezték át. 1938-ban a község akkori központjába, a Pusztas 889 szám alá (ma Alkotmány utca 2.) költözött a postahivatal, Nagy Sándor szijgyártómester házába. A posta az 1970-es évek második felében a Vásárhelyi utca 14. szám alatt felépített, új épületben kapott helyet, ahol jelenleg is működik.

Hódmezővásárhely postatörténete

A II. világháború utáni időszak számos szükségmegoldást követelt meg a postásoktól is. Mivel a szolgáltatások csak lassan álltak helyre, az elveszett vagy megszemmisült bélyegzőket is csak lassan tudták pótolni. 1945 végén valószínűleg a hiányzó hely-kelet-bélyegzőt helyettesítették Vásárhelykutason ideiglenesen egy szövegbélyegzővel és külön dátumbélyegzővel, amint az egy 1945 decemberében feladott levélen is jól megfigyelhető, amelyet a Magyar Vöröskereszt Hadifogyó Kutató Irodájának címeztek. Az egyre gyorsuló infláció miatt úgynevezett kiegészítő bélyegeket használtak (60 pengő felülnyomás a 18 filléres bélyegen).

A bélyegzők beállításába néha hiba csúszott, így érdekes ellentmondások keletkeztek. Egy bírósági tértivevényen például, azon túl, hogy szép külterületi kezelői lila bélyegző van rajta, az is elgondolkodtató, hogy van rajta közepén egy 1954NOV 25 dátumbélyegző, míg a jobb oldalán 1954 XII. 26 12 szerepel, azaz december 26. Az egyik bélyegzőt tévesen állították be, hogy melyiket, azt ma már nem lehet megállapítani.

Hódmezővásárhelyi Városi Bíróság		TÉRTIVEVÉNY	Különleges feljegyzés:	Felvevő postahivatal:
Feladó: mint telekkönyvi hatóság				
A z í r a t	száma: 909/1954.-	A címezett	neve: <i>Lajos Jandori Péter</i>	Kézbetű postahivatal:
	neme: <i>H.</i>		foglalkozása: <i>székelyi nyelvész, tanár</i>	
	mellékletei: <i>1. 1954.</i>		Cím: <i>Székelykutas, Székelykutas 1954</i>	
Az írat átvétele esetében a kézbesítő aláírása: <i>[Kézírás]</i>		Az átvétel ideje: 1954NOV 25	A postahivatal jelentése:	
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a feladón.		Az átvető aláírása: <i>[Kézírás]</i> (Ita az íratot nem a címezett veszi át, a rokon v. egyéb képviselőt pontosan fel kell tüntetni.)	[Postahivatali bélyeg]	
Távollét esetében otthagyanidó figyelmeztetés: <i>A/</i>		MNOSZ 16.166-53.		
Sz. ny. C 7976-1. Nyomatványellátó V. 11.102. - 1953. X. 1.000.000 db. - Budapesti Szikra Nyomda, 15541 (M).				

Bírósági irat tértivevény 1954-ből érdekes dátumbélyegzésekkel és külterületi kezelői bélyegzessel

A vasútállomás még Vásárhelykutas néven. 1951 előtt itt volt az első posta

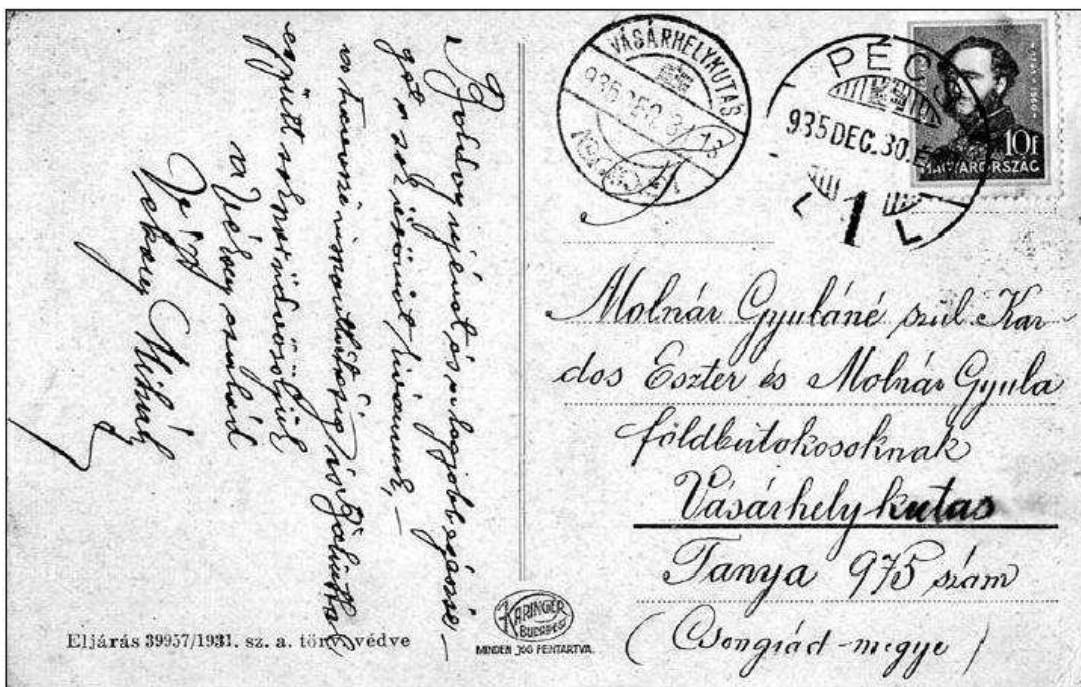

A székelykutas vasútállomás 2013-ban

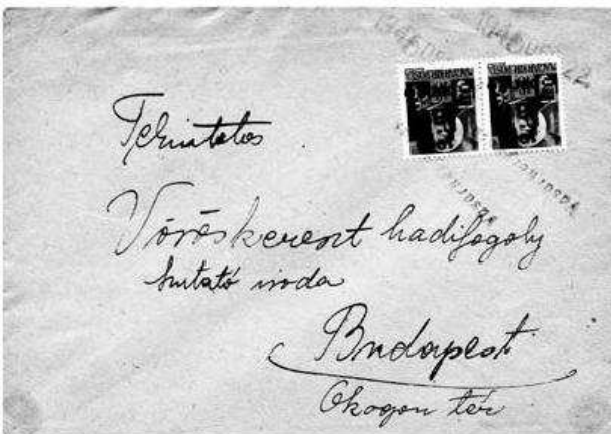
Hódmezővásárhely postatörténete

Az 1942-es nagy árvíz idején készült fényképek a postahivatal, Nagy Sándor háza előtt

1935. december 31-én, szilveszterkor feladott újévi képeslap koronás, órajelzéses Vásárhelykutas bélyegzővel (Tornyai János Múzeum)

1945. december 22-én Vásárhelykutas feladott levél

Székkutas, Vásárhelyi út 14-16. Itt működik jelenleg a postahivatal

Érdekességek a hódmezővásárhelyi postatörténet világából

A postahelyek ismertetése után szeretnék néhány érdekes adattal szolgálni a posták mindennapjairól, illetve filatéliai érdekességeiről.

1929-ben, az 1. számú postahivatal Hódi Pál utca 2. alá történő költözése után, a főposta hivatalvezetője, Sípos Lajos szükségesnek érezte, hogy részletesen tájékoztassa a lakosságot a postai szolgáltatásokról, ezért a Vásárhelyi Reggeli Újságban a következő írást tette közzé:

„Tudnivalók a posta-, távirda-, távbeszélő- és rádiószolgálatról.

A vásárhelyi posta főnöksége a következők figyelembe vételére hívja fel a közönséget:

1., *A küldemények feladásánál alkalmazkodjunk a postahivatal szolgálati beosztásához és a postai indításokhoz. (Erre szolgáló kimutatás a postahivatalban ki van függesztve.)*

2., *Csoportos csomagokat célszerű este 5 óra 20 percre postára adni, hogy azok még aznap továbbittassanak.*

3., *Külterületen lakók a tanyai kézbesítők által átadott „értesítő és elismervényt” az aláírásuk és személyazonosságuk igazolása végett Kóti Mihály közigazgatási őrmesterrel (városháza pince) mindig igazoltassák.*

4., *A levelek címzésére nagy hangsúlyt helyezünk s annak hátoldalán a feladó pontos címét ajánlatos felírni.*

5., *Nyomtatvány- és áruminta-küldeményekben személyes jellegű írásbeli közleményt elhelyezni tilos, mert 20-szoros bírság jár utána.*

6., *Ha a küldemény kézbesítéséről igazolás szükséges, úgy kérjünk a feladás alkalmával tértivevényt.*

7., *100 darab levélre vagy nyomtatványra már nem kell bélyeget ragasztani, mert azokat a posta készpénz-fizetés ellenében is felveszi.*

8., *Vidéken lévő követelés behajtását is – postai megbízás útján – vállalja a posta. Erre szolgáló űrlapot és felvilágosítást a postahivatal ad.*

9., *Csomagok szállítását és házhoz kézbesítését a posta végzi leggyorsabban, esetleges sérülést, elveszésért teljes kártérítést fizet.*

10., *Nem kell várni a levélhordásra, mert minden reggel már 8 órától este 9 óráig bármikor megkapja a leveleit, ha postafiókot bérel havi 2 pengőért.*

11., *Postai meghatalmazás csak akkor érvényes, ha azt a levélhordó, vagy kir. közjegyző előtt állítjuk ki. Űrlap minden levélhordónál és a hivatalban is kapható.*

12., *Távbeszélő kagylót a beszélgetés végeztével okvetlenül helyére kell akasztani, mert máskülönben nemcsak hogy fel nem hívható, hanem mivel lámpája a központban égve marad – a felesleges áramfogyasztást megakadályozandó – készüléke kikapcsoltatik s így az előfizető sem hívhatja fel a központot.*

13., *Minden távbeszélő előfizető táviratait feladhatja távbeszélő útján és érkezett táviratait is bemondják távbeszélőn, ha ezt írásban kéri a hivattól s a díjak utólagos kiegyenlítésére kötelezi magát.*

Hódmezővásárhely postatörténete

14. A távbeszélő állomás havi díja 12 pengő. Ügyeinek gyors elintézése ma már minden modern embernek fontos és az egy napra eső 40 fillér díj gazdagon kamatozik, ha a távbeszélő állomás be rendezését kérjük.

15., Napi 8 fillérért szórakozhat, művelődhet s taníthat, ha rádiót szerez be.

16., Rádiókészüléket csak engedély alapján lehet felszerelni. Engedély nélküli felszerelés magas pénzbüntetést, a készülék elkobzását és elzárását von maga után. Engedély iránti kérvényürlap minden levélhordótól kapható.

17., Rádiókészüléket csak annak szabad előállítania és forgalomba hozni, akinek erre miniszteri engedélye van. Ne kössünk üzletet kontárokkal, mert felfedezés esetén két hónapi elzárás és pénzbüntetés jár utána. Amatőrök saját céljaikra készüléket összerakhatnak s felszerelhetnek.

18., Ha valaki rádiókészülékét eladja, elajándékozza, vagy az engedélyéről lemondani óhajt, mindezt saját érdekében előzetesen a postahivatalnál jelentse be.

19., Aki rádió-orvhallgatót feljelent, 5 pengő tettenérési jutalékban részesül.

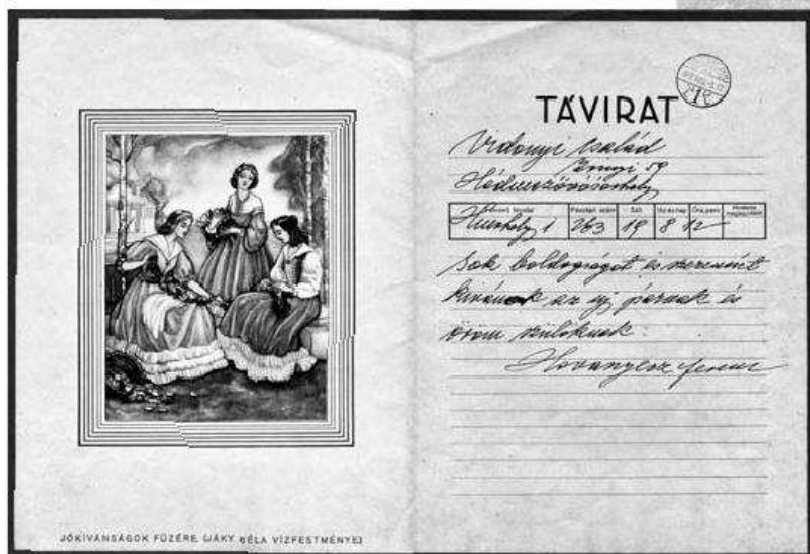
Sipos Lajos

pfőfel. hiv. vezető. “

(Vásárhelyi Reggeli Újság, 1929. január 25. 5. oldal)

Amint a fenti felsorolásból is kiderül, a posta nyújtotta a rádió-, a távírdai és a telefonszolgáltatásokat is. A táviratküldés a morzejelek használatával és a vezetékes távirat-továbbítás bevezetésével terjedt el rohamosan. A táviratküldés kiépítése szorosan összekapcsolódott a telefonhálózat kialakításával, de kezdetben a távírdai és a postai szolgáltatások elkülönültek, csak 1890-től vette át teljes egészében a táviratok kézbesítését a Magyar Királyi Posta.

1880. május 16-án kelt nyugta
a távirati díj befizetésének igazolására
„M.K. TÁVIRDA ÁLLOMÁS
H.M.VÁSÁRHELY”
bélyegzéssel

1942. augusztus 8-án
Orosházára küldött dístávirat

Hódmezővásárhely postatörténete

A postaigazgatás a postai kezelésben alkalmi bélyegzőkkel ünnepli a kiemelkedő eseményeket. Hódmezővásárhely első alkalmi bélyegzőjét 1938-ban használták, a Szentjobb Országjárása alkalmából. Az azóta eltelt időszakban közel 100 további alkalmi bélyegző emlékeztetett országos vagy helyi jelentőségű eseményekre.

1938. június 27-i alkalmi bélyegzős takarékpénztári levél
a Szentjobb Országjárása hódmezővásárhelyi állomása tiszteletére

A kézbesítők egy időben kis gumibélyegzővel rendelkeztek, amelyen a saját nevük állt. A tértivevényeken, szállítóleveleken, egyéb iratokon jelezniük kellett a kézbesítő nevét, és a gumibélyegző meggyorsította a munkájukat. Az ötvenes és hatvanas évek több ezer bírósági tértivevényét átnézve és feldolgozva ezeket az aláírás-bélyegzőket, képet lehet alkotni az akkori kézbesítőkről (nevük, körzetük, kézbesítésük időtartama, a küldemények számossága). Emlékükre és tiszteletükre álljanak itt betűrendben a gyakoribb, fellelt aláírás-bélyegzők:

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
ASZTALOS SÁNDOR
postakézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
Bánfi Károly
posta kézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
BÉCSI MIHÁLY
postakézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
BOZSÓ FERENC
postakézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
CSANKI JÁNOS
postakézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
Dóda Sándor
posta kézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
DUDAS JÁNOS
postakézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
Egető Imre
postakézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
FABIÁN GYULA
szakkezelő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
Gálcsa Imre
postakézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
Illés József
postakézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

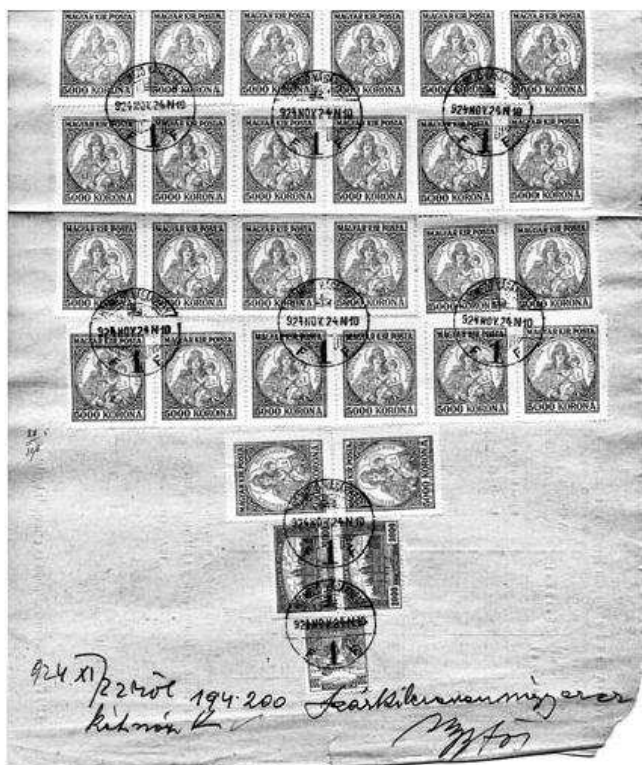
Az irat átvétele esetében a kézbesítő aláírása:
Illés József
postakézbesítő
Egyéb esetben a kézbesítő jelentése a túlfoldalon

Hódmezővásárhely postatörténete

A bélyegzők változatosságából arra lehet következtetni, hogy nem volt egységes, előírt formátum, lehet, hogy minden kézbesítő maga készítette el a bélyegzőjét. Vajon gondoltak-e arra annak idején, hogy a postatörténet kutatóinak is segítenek a jól olvasható aláírás-bélyegzők használatával? Valószínűleg nem, mégis érdekes adalékkal szolgáltak, köszönet érte, és nevük is fennmaradt az utókor számára.

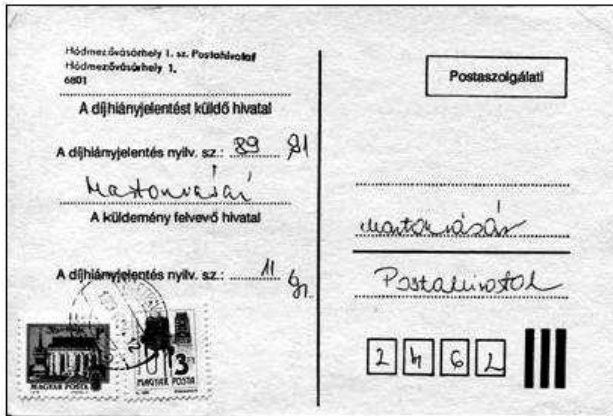
A postaigazgatás számos nyomtatványt használ a belső elszámolásokhoz, a napi szolgáltatások, ügymenet adminisztrálásához. Ezeket nevezik belkezelési és postaszolgálati nyomtatványoknak. Ezen nyomtatványok többsége ritkán kerül magángyűjtői kézbe, pedig gyakran igen különleges filatéliai értéket hordoznak mind a bélyegzők és a felhasznált postabélyegek, mind a postaigazgatással kapcsolatos információk tekintetében.

A postahivatalok egymás közötti jelzéseit szolgálja például a díjhiány-jelentés, melyet az érkezési postahivatal küld meg a feladó hivatalnak, amennyiben a beérkezett küldemény díja nem felel meg a díjszabásnak, azaz alulbérmentesített. A feladó hivatal munkatársa az összeget megpróbálja beszedni a feladótól, ha ez nem sikerül, akkor saját magának kell azt kifizetnie. Ráragasztja a díjhiány-jelentésre a hiányzó összegnek megfelelő értékű postabélyeget, és visszaküldi az érkezési hivatalba.

**Balra: egy korona-inflációs postai belkezelési nyomtatvány 194.200 Korona összértékű postabélyeggel
1924. november 24-i dátummal**

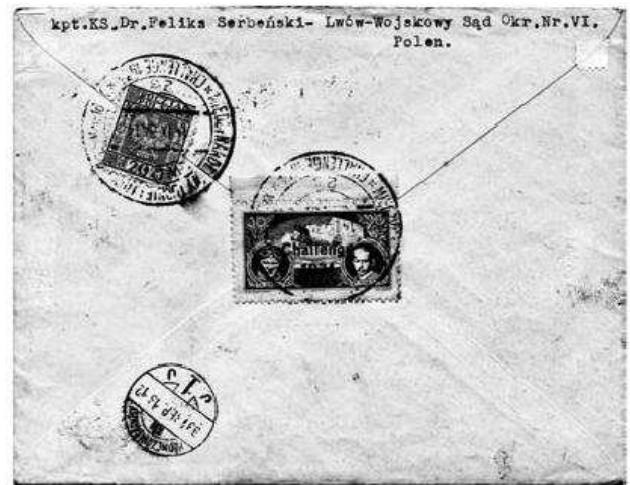
Hódmezővásárhely postatörténete

1991. április 11-i postaszolgálati „Díjhiányjelentés” Hódmezővásárhelyről Martonvásárra, egy 7,6 kg súlyú csomag teljes díja, 74 Ft hiányzott

A továbbiakban néhány különleges utat befutott levélen keresztül ismerhetjük meg a filatélia szépségeit, összefonódását a történelemmel vagy épp a mindennapok apró eseményeivel.

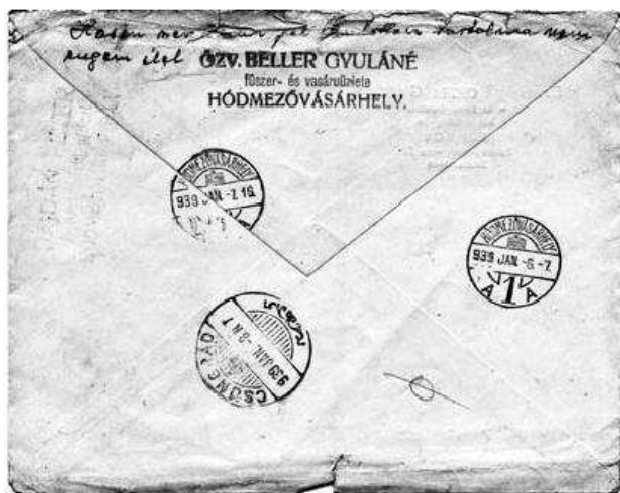
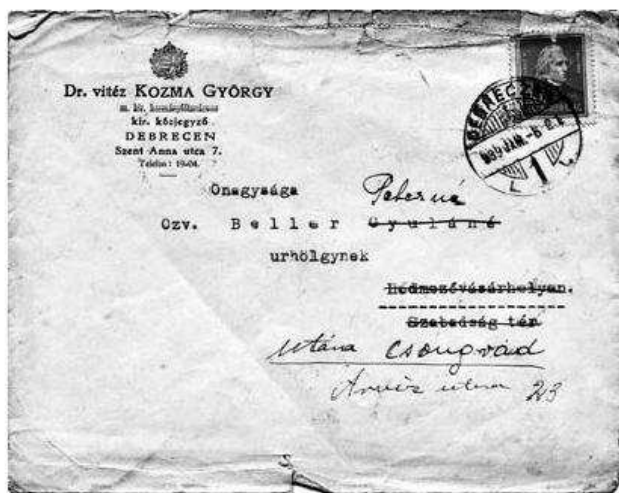
1929 és 1934 között négy repülőgépversenyre került sor (1929, 1930, 1932, 1934), melyek közül az utolsót 1934. augusztus 28-tól szeptember 16-ig Varsóban, Lengyelországban rendezték meg. A verseny több kategóriában zajlott, a legnagyobb érdeklődésre számot tartó versenyszám a záró szám, az Európa feletti rally volt, amely Varsóból indult és oda is érkezett vissza. A következő állomásokat érintette: Varsó–Königsberg–Berlin–Köln–Brüsszel–Párizs–Bordeaux–Pau–Madrid–Sevilla–Casablanca–Meknes–Sidi Bel Abbas–Algiers–Biskra–Tunis–Palermo–Nápoly–Róma–Rimini–Zágráb–Bécs–Brno–Prága–Katowice–Lwów–Wilno–Varsó. A rally mezőnye 1934. szeptember 14-én ért Lwówba, a képen látható levelet valamelyik repülőgép kapitánya, Feliks Serbenski küldte Dr. Grünfeld Sándornak Hódmezővásárhelyre. A levélen 3 db, a verseny tiszteletére felülnyomott, 1933-as kiadású 30 Gr címletű bélyeg található (az előző évi, 1933-as repülőverseny lengyel győzteseit, Zwirko és Wigura pilótákat ábrázolja), mellette egy db, szintén Challenge 1934 felülnyomású, 1925-ben kiadott 20 Gr címletű bélyeg, illetve a hátlapon egy 20 Gr címletű, felülnyomás nélküli forgalmi bélyeg. A bélyegeket a repülőverseny alkalmi bélyegzőjével érvénytelenítette a lwóvi posta. A levelet utca és házszám nélkül is ki tudta kézbesíteni a Hódmezővásárhely 1. számú postahivatal.

1934. szeptember 14-én Lwówban feladott, Hódmezővásárhelyre küldött ajánlott levél (elő- és hátlap)

Hódmezővásárhely postatörténete

1939. január 6-án Beller Gyuláné igen meglepődhetett Hódmezővásárhelyen, amikor kinyitotta a postás által hozott levelet, ugyanis a debreceni királyi közjegyző eltévesztette a nevet és címet. Beller Gyuláné kézzel gondosan ráírta a hátoldalra, hogy „Hason név miatt felbontottam, tartalma nem engem illet.”, még a céges bélyegzőjét is ráütötte, és másnap visszaadta a postásnak. A közjegyző levele valószínűleg tartalmazhatta a helyes nevet és címet, így elküldték Csongrádra, Beller Péternének, aki január 8-án meg is kapta.

1939. január 5-én Debrecenben feladott, Csongrádra utánküldött levél

Kokron József és Fiai Kötszövöttárugyár
1940. január 11-én feladott céges levele

A 20. század első felében nagy hangsúlyt helyeztek a minőségre, a megjelenésre, így a céges számlák, levélpapírok, borítékok grafikailag szépen megkomponált kis képzőművészeti alkotások voltak. A II. világháború ott hagyta nyomait ezeken a leveleken is, mivel bevezették a cenzúrát, azaz felbontották és ellenőrizték a küldeményeket. Speciális, erre a célra készített szalaggal ragasztották vissza, és külön bélyegzővel, néha kézi feljegyzésekkel is jelezték a cenzúrázás tényét. A Kokron József és fiai Kötszövöttárugyár nagyhirű, neves cége volt Hódmezővásárhelynek, kiterjedt levelezést folytatott, céges fejléccel ellátott borítékokon, melyeket alaposan elcsúnyított a cenzúraszalag. Az államosítások során a Kokron Kötszövöttárugyár utódja lett a Hódiköt.

A levéltári kutatások során számos bírósági tértivevény került elő, melyeket az egyéb iratokkal együtt őriznek. Némelyikük számtalan postai feljegyzést, érdekességet tartalmaz. 1957-ben például feladott egy tértivevényes levelet a Hódmezővásárhely Városi Bíróság egy tanyai címre. A kézbesítő ráírta kézzel, hogy a „A megadott cím alatt ismeretlen.”, egy „Ismeretlen. Inconnu.” ragjegyet is ragasztottak rá, és visszaküldték a bíróságnak, amint a „vissza” felirat és a nyíl is jelzi. Különlegessége ennek a levélnek az is, hogy úgynevezett „Bianco” ragjegy található rajta, azaz nincs a ragjegyre nyomtatva a postahivatal neve, bélyegzővel és kézzel egészítette ki a felvevő.

A Hódmezővásárhely Városi Bíróság 1957. október 30-án feladott, ajánlott térítvevényes levele

Az itt bemutatott érdekességek reprezentálják a postai szolgáltatások sokszínűségét, egyes esetekben különlegességét, gyűjtői ritkaságait. Mindezek csupán kiragadott példák arra, hogy mennyi adalékkal szolgálhatnak a filatéliai gyűjtemények darabjai a posta- és a helytörténeti kutatásokhoz.

Utószó

A távközlést, rádiózást napjainkban már nem a Magyar Posta szolgáltatja, de a csomagokat, leveleket, képes- és levelezőlapokat, táviratokat ma is a Magyar Posta juttatja el a címzettekhez. Igaz, a hajdani monopolhelyzet megszűnt, egyre több területen alakul ki tényleges versenyhelyzet, így például a tömeges céges levelek (számlák, értesítések) terén vagy a csomagszállításnál.

Az Internet elterjedése és a mobiltelefonok használata ugyanakkor drasztikusan lecsökkentette a levélforgalmat. A postabélyegek a bevezetésükkor, az 1800-as évek közepén rendkívül praktikusnak bizonyultak, használatukkal felgyorsult az ügyintézés. A rohanó tempójú, elektronizált 21. században azonban a postabélyegek már inkább lassítják, nehezítik a postai munkát. A díjelőleges küldemények, a géppel nyomtatott etikettek vagy a gépi bérmentesítés egyszerűbb, gyorsabb, tehát sokkal inkább megfelelnek az elvárásoknak. Hogy közben elveszett a postabélyegek nyújtotta szépség, az elegancia, a „békebeli” nyugalom? Ez bizony igaz. Az etikettek fehér alapon fekete tintával nyomtatott kis értékjegyek, díszítő elemet nem tartalmaznak, siváran és józanul, csak gyakorlati szempontoknak felelnek meg. A postabélyegre gyakran mondjuk, hogy az ország névjegye. Hát, eltűnik lassan ez a névjegyünk, helyébe lép a racionalitás, a „sallangmentes” célszerűség.

A postabélyeggel, nyomtatott díjjeggyel ellátott küldeményeket esztétikai élmény gyűjteni, a modern filatélia bélyegmentes darabjait már többnyire csak az elszánt postatörténeti kutatók

tanulmányozzák, és már csak a rendszerezés, dokumentálás, a tévnyomatok és különlegességek felfedezése jelent élményt.

Úgy tűnik, hogy a postabélyeg napjainkban inkább marketing célokat szolgál, az alkalmi bélyegek kiadása pedig a gyűjtői igények kielégítésére törekszik. A lecsökkent levélforgalom és a gépesítés mellett ez valószínűleg szükségszerű változás, de egyúttal el is tűnik valami, ami másfél évszázadig a mindennapjaink része volt. A postabélyegek alkonyán talán még nem késtünk el, hogy részletesen feltárjuk és közlétegyük városunk postatörténetét.

Amellett, hogy ez a tanulmány összefoglalót kívánt adni Hódmezővásárhely postahivatalainak múltjáról, érdekességeiről, a szerzőnek az is célja volt, hogy felhívja a kedves olvasók figyelmét a levelek, küldemények megőrzésére, figyelmes vizsgálatára, hiszen mindegyik a régmúlt és a jelen postatörténetének egy-egy darabja. Az lenne a cél, hogy a levelek borítékjai, a levelezőlapok, a képeslapok, a feladóvények, a postai szolgáltatások kézzel fogható emlékei ne semmisüljenek meg. Ha a küldemények még értő, gondos gyűjtői kezekbe is kerülnek, akkor sikerült tennünk valamit azért, hogy megőrizzük ezt az örökségünket.

Ebben a reményben kíván sok nagyszerű filatéliai és postatörténeti felfedezést a szerző.

Illusztrációk jegyzéke

(lelőhely, tulajdonjog)

Fotók

Baté Szilveszter: Vásárhelykutas vasútállomás 1951-ben, postaépület az 1942-es nagy árvíz idején (198. o.)

Csányi Viktor: MÁV emléktábla (166. o.), Hmv. 1. sz. posta (171. o.), 2. sz. posta (176. o.), 3. sz. posta, két kép (177. o.), 4. sz. posta (177. o.), Szikáncs, két kép (178. o.), 6. sz. posta, Szikáncs (178. o.), 7. sz. posta, jelenleg postapartner, öt kép (180. o.), 8. sz. posta, két kép (181. o.), Batida, két kép (187. o.), Erzsébet, három kép (188. o.), Kardoskút, három kép (189. o.), Kakasszék (191. o.), Kopáncs, két kép (191. o.), Kútvolgy, három kép (193. o.), Mártély, két kép (196. o.), Székkutas vasútállomás 2013-ban (197. o.), Székkutas posta (198. o.),

Hódmezővásárhelyi Levéltár: Kopáncsi csárda épülete (192. o.)

Postamúzeum: Magyar Kir. Posta címertáblája (165. o.)

Képeslapok

Makó Imre: Tisza szálloda 1906 (164. o.), Ó-templom és a posta 1907 (169. o.), Takarékpénztári palota 1906 (170. o.), Hódmező-Vásárhely, madártásvlat 1913 (170. o.)

Helytörténeti iratok, dokumentumok

A hivatkozott iratok, dokumentumok a Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Levéltárában találhatóak.

Filatéliai dokumentumok

A filatéliai dokumentumok – ahol nincs más feltüntetve – a szerző tulajdonában vannak.

Laurinyecz Pálné

EPIZÓDOK MEZŐHEGYES POSTA TÖRTÉNETÉBŐL

Mezőhegyes postahistóriája a várostörténet avatott kutatói számára eleddig nem kínált vonzó, érdekfeszítő témát. Pedig lenne mit kutatni, megírni. Jelen tanulmány szerzője nem történész, hanem a szakmája és egykori munkahelye – a posta – iránt elkötelezett nyugdíjas, aki megpróbálta összegyűjteni a helyi postáról elérhető történeti adatokat. A régmúlt feltárását azonban nehezítette, hogy a Ménesbirtok 1785-től közel kilencven évig császári-királyi katonai igazgatás alatt állt, levéltári iratai talán Bécsben lennének leginkább kutathatók. A közelebbi múlttal kapcsolatban pedig az a nehézség, hogy a településnek a második világháború alatt vonaton Makóra menekített irattára bombatalálat miatt odaveszett, így a postával kapcsolatos iratok is. A megsemmisült dokumentumok nemigen pótolhatók. Ezért a posta 1945 előtti történetének bemutatása szükségképpen hiányos, mozaikszerű. Az alábbiakban közzétett epizódok ugyanakkor megmutatják a téma érdekességeit, és a kutatás folytatására adnak ösztönzést. (a szerk.)

A Hangai vendégfogadó és postakocsi-állomás

Áll Mezőhegyesen, a Kozma Ferenc u. 34. szám alatt egy több mint 225 éves épület, melyet „Hangai vendégfogadó és postakocsi-állomás” néven őriz a helytörténeti emlékezet. A közbeszédben röviden csak „Hangai”-ként emlegetik. A szépen felújított kétszintes műemléképület ma oktatási célokat szolgál, falán a helyi városvédők által készített tábla őrzi a ház egykori – postához is kötődő – funkcióinak emlékét.

Felmerül a kérdés: vajon mikor és milyen formában szolgált ez az épület postai célokat, hogy nevében máig fennmaradt a „postakocsi-állomás” kifejezés.

A kérdést azonban nem könnyű megválaszolni. A helytörténészek pontosan ismerik az épület megszületésének előzményét, tervezőjének nevét, átadásának időpontját és eredeti funkcióját. Annál nehezebb viszont meghatározni, mettől meddig adhatott helyet postai tevékenységnek, mikor szolgált postakocsi-állomásként. Lássuk előbb, mi az, amit tudunk!

Hirnevét és fejlődését Mező-Hegyes a császári-királyi Ménesbirtoknak köszönheti, melyet II. József osztrák császár és magyar király döntése alapján létesítettek. A császár 1784. december 20-án írta alá a ménesintézet alapítólevelét, melynek építését 1785-ben kezdték meg. A ménesintézetet Osztrák Császári és Magyar Apostoli Királyi Ménesbirtoknak nevezték. A császári hadsereg megfogyatkozott lóállományának utánpótlását szolgálta. Mező-Hegyes két évvel a Ménesbirtok építésének megkezdése után, 1787-ben vásártartási jogot kapott. Szükség volt szálláshelyre, ami a több napos vásárookra érkezett vendégeket és hadtáptiszteket fogadta, kiszolgált. Ezért a budai Helytartótanács megbízásából Jung József (1734–1808) osztrák származású tervező- és építőmester tervei alapján 1789-ben vendégfogadó épült. Ez az épület az, amit ma „Hangai vendégfogadó és postakocsi-állomás” néven emlegetnek Mezőhegyesen, s amelynek falán a fent bemutatott emléktábla látható.

Egy helytörténeti tanulmányban a következőket olvashatjuk az épületről: „A „Hangai” eredetileg vendégfogadó és postakocsi állomás volt, legújabb kori nevét a csanádpalotai származású Hangai Tamásról kapta, aki a 19–20. sz. fordulóján működtette. A Kozma Ferenc u. 34. sz. alatti ház története jóval korábbra nyúlik vissza. Jung József tervei szerint épült 1789-ben késő-copf stílusban. A ménesközpont része, mégis az északi kapun kívül, hátrább áll, mint a többi épület – nagyobb teret hagytak előtte, hogy a kocsik meg tudjanak fordulni. A fogadóhoz hátul nagy, kerítéssel védett udvar csatlakozik, melynek végében hajdan a kocsiszín és az istálló kapott helyet. A tizenegy tengelyes ház boltozott földszintjén balra volt a posta és a postáslak, középen volt a vendéglő, jobbra pedig a bérlőlak. Az emeletre ma is az eredeti fa-bábkorlátos lépcsőkön mehetünk fel. Itt egy nagyterem és kilenc vendégszoba volt. A reformkorban a lovak vásárlásával megbízott hadtáptisztek, a tehetősebb vendégek, a hétköznapiakon huszárok, tisztek vehették igénybe. A védett műemlék teljes külső és belső felújítása megyei segítséggel 1987-ben valósult meg. Ez az épület adott otthont a következő évtől a szakközépiskolának.”¹

Id. Csanádi István hasonlóképpen fogalmazott, amikor azt írta az épületről, hogy Hangai Tamás, aki a bérlője volt, vendégfogadót, szállást, postakocsi-állomást működtetett benne. Az épületbe belépve középen a vendéglő, jobbról a bérlő lakása, balról a postahelyiség és a postamester lakása helyezkedett el.²

Egyik leírásból se derül ki azonban, hogy mettől meddig használták az épület földszinti helyiségeit postahivatalként és postamesteri lakásként, az udvarban lévő istállót és kocsiszínt pedig a postakocsik és lovak pihentetésére.

A Szentés–Orosháza–Tótkomlós–Arad postaút 1788. március 1-jén nyílt meg, de nem érintette Mező-Hegyeset.³ A Ménesbirtok zárt katonai terület volt, rajta keresztül postaút nem haladhatott. Az épített létesítmények katonai parancsnokság alatt álltak, a környező településektől pedig szinte teljesen elzárták a hatalmas kiterjedésű birtokot.

¹ Tarkó Mihályné: *Kezek dicsérete*. 2006. 15 o.

² Csanádi István: *Mezőhegyesi műemlékek és emlékezések*. Mezőhegyes, 1996. 17. o.

³ Vö.: Gecsei Lajos: *A postaszervezet működése Békés vármegyében 1787–1850*. Békéscsaba, 1972. 7–9. és 21–23. o.)

„Mezőhegyes mindig is a térség elszigetelt része volt. Határszegélyként körülárkolták, sorompóval ellátott „gránicz házakat” (örház) építettek. Körös-körül határszegély erdősávot telepítettek, később 70 km hosszan drótkerítéssel zárták el a külvilágtól.”⁴ A Ménesbirtok még az 1848/49-es szabadságharc idején is osztrák katonai intézmény volt. Mező-hegyes csak 1872-ben lett önálló község. Mivel azonban tény, hogy a Hangai-vendégfogadó nevében máig fennmaradt a postakocsi-állomás megnevezése, szinte biztos, hogy ott valamikor postai tevékenység is folyt.

A valóságnak leginkább megfelelő magyarázat az, hogy az 1866-ban megnyitott mező-hegyesi postamesterség e ház bérelt helyiségeiben működött, amíg önálló épületbe nem költözött. Erre pillanatnyilag csak egymondatos utalást találunk a Mezőhegyesi Füzetek egyik számában: „Mezőhegyesen az első postahivatal és postamesteri lakás 1866-ban létesült a Hangai épületben.”⁵

Valószínű tehát, hogy a Jung József által tervezett, 1789-ben elkészült fogadó épülete volt a mezőhegyesi postamesterség első bérleménye és működési helye. Dokumentummal azonban ezt pillanatnyilag alátámasztani nem tudjuk. A részleteket illetően további kutatásokra van szükség.

Néhány kép az épület későbbi történetéből:

A postakocsi állomás épülete az 1900-as évek elején
(képeslap Kerekes György gyűjteményéből)

Az épület felújítás előtt, 1987-ben
(fotó: Magyaróvári Mihály, Tarkó Gábor tulajdona)

A felújított épület 1988-tól iskolaként működik
(fotó: Laurinyecz Pálné, 2014)

⁴ Borbás Lajos: Mezőhegyesi kozkatonák. 1973. 95. o.

⁵ Balanyi Miklós: A mi utcánk. Mezőhegyesi Füzetek 1. Mezőhegyes, 1999. 27. o.

Az épület belső, eredeti lépcsője és korlátja (fotó: Ogrincs Pálné 2010)

A kiegyezést követő évtizedek

Mezőhegyes központja 1856-ban egy kézíratos birtokrajzon, részlet (OSZK Térképtár)

A rendelkezésre álló adatok szerint a kiegyezés előtt egy évvel, 1866-ban nyílt meg Mező-Hegyesen a postamesterség. Korábban Csanádpalotáról a Ménesbirtok lovas küldönce hordta a postát.

A kiegyezés Mező-Hegyes életében is gyökeres változást hozott. A Ménesbirtok 1869-ben a magyar állam tulajdonába ment át. A településen ekkor 1643-an éltek, ebből 1200 volt a katoná, a többi polgári személy.⁶

A Ménesbirtok 1872-ig katonai igazgatás alatt állt, a civil lakosság közigazgatási ügyeit Pitvaros intézte.

Csanád vármegye közgyűlése 1872. július 9-én Mezőhegyest önálló községnek nyilvánította, közigazgatásilag a Battonyai járáshoz sorolták be.

⁶ Tóth István: Mezőhegyes 200 éve. Bp. 1986. 59. o.

Epizódok Mezőhegyes posta történetéből

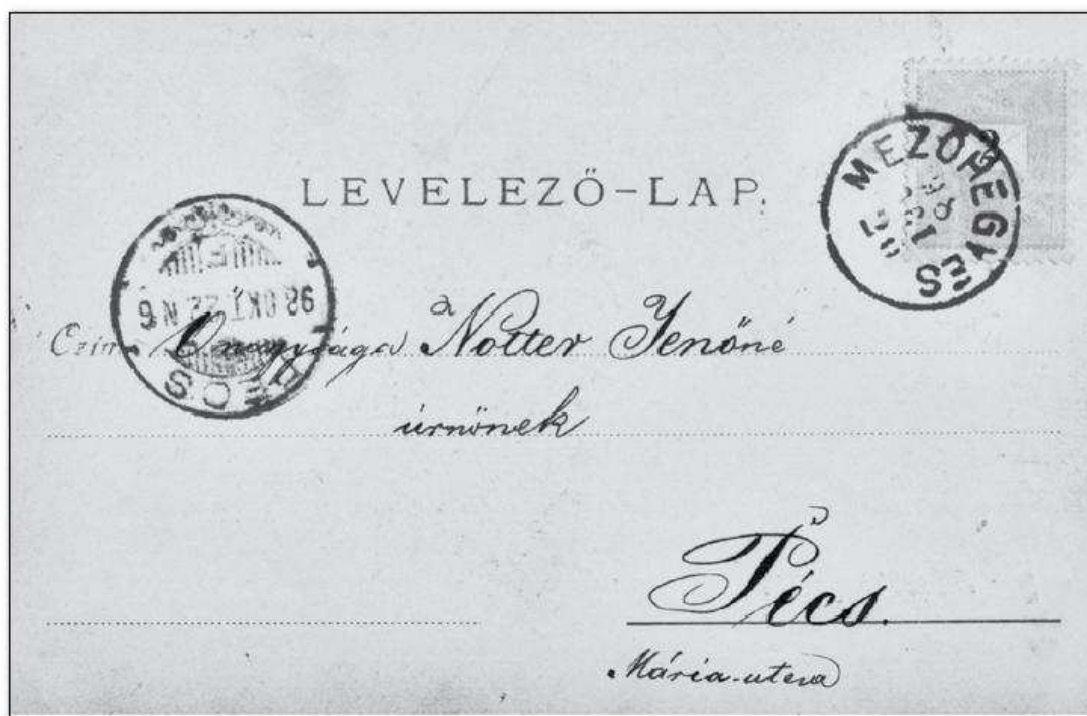
A vasútállomással szemben széles utcát nyitott a Ménesbirtok, és hosszú, 8–10 lakásos házakat emeltek az ott dolgozó lovas és iparos emberek számára. A legelső ilyen sorház lett a postamesterek bérleménye (1945 után a Magyar Posta tulajdona). A régi épületek helyén ma négyemeletes lakóházak állnak, csak a posta maradt a régi százéves falak között – még a felújítás után is – a mai Posta utca (korábban Néphadsereg utca) 5. szám alatt.

Nem tudjuk pontosan, hogy a posta épülete melyik évben épült, illetve a postamesterség mikor költözött át ide a Jung József tervezte vendégfogadó épületéből. Van olyan helytörténeti kutató, aki úgy tudja, a posta épülete már a vasút 1883-ban történt megnyitása előtt állt. Annyi bizonyos, hogy az épület máig postaként funkcionál.

A vasútvonalak megnyitása után a postaküldeményeket már vasúti mozgóposta-járatokkal szállították. Az első világháború előtt három mozgópostajárat érintette a települést: Mezőhegyes–Orosháza, Mezőhegyes–Szeged–Békéscsaba, Mezőhegyes–Arad, majd 1920 után Mezőhegyes–Battonya. Átrovatoló hivatalként a környékbeli kishivatalok a készpénz-beszolgáltatásaikat ide továbbították, innen történt a beszolgáltatás Békéscsabára.

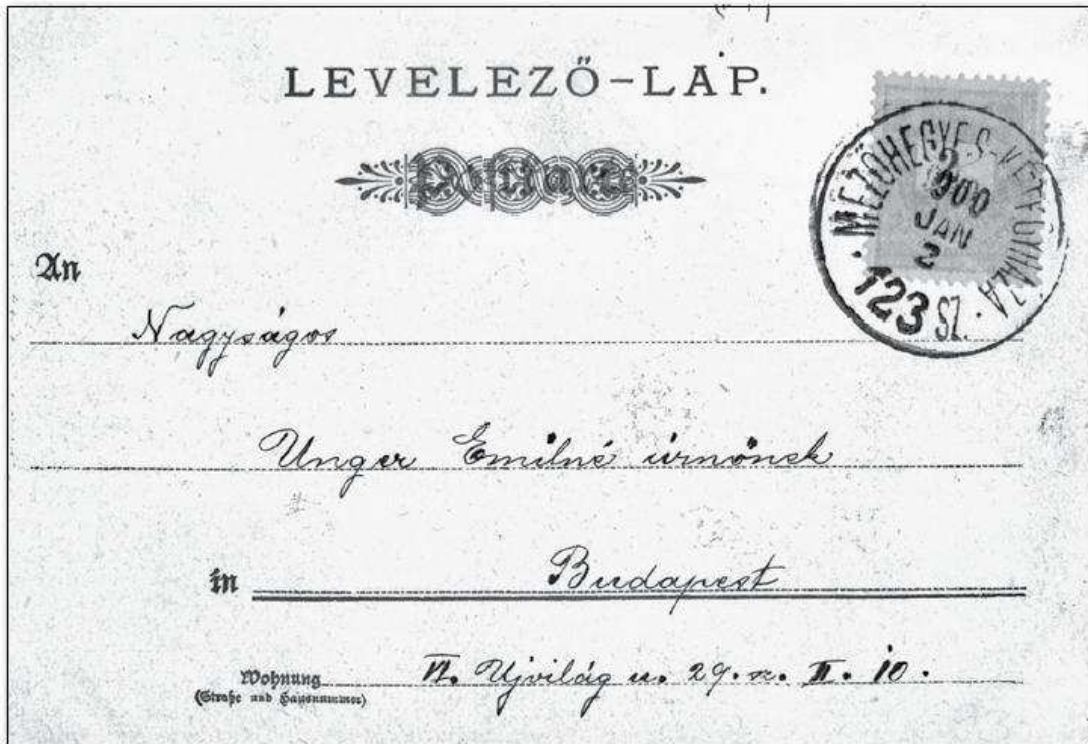
Levelezési emlékek a 19–20. század fordulójáról

A postaforgalom meghatározó részét jelentették a levelek. Kerekes György helytörténeti gyűjtő óriási mennyiségű, Mezőhegyes postán feladott, illetve a vasúti mozgóposta által kezelt levelezőlapot és levelet gyűjtött össze az évek során, melynek válogatott darabjait képes albumban publikálta.⁸ Gyűjteményének számos darabját rendelkezésünkre bocsátotta, az alábbiakban adunk belőle izelítőt. A bemutatásra kiválasztott levelezőlapokat a 19. század végén és a 20. század elején adták postára.

1898. október 20-án Mezőhegyesen postára adott levelezőlap

⁸ Kerekes György: Békebeli üdvözet Mezőhegyesről. Mezőhegyes, 2012.

A 123. sz. Mezőhegyes-Kétegyháza mozgóposta által
1900. január 2-án lebélyezett levelezőlap

A 124. sz. Mezőhegyes-Kétegyháza mozgóposta bélyegzőjével
ellátott levelezőlap, 1902. október 27.

A 68-as számú Arad–Mezőhegyes–Szeged mozgóposta bélyegzője egy 1905. december 4-én feladott levelezőlapon

1910. december 2-án Mezőhegyesen feladott levelezőlapon

Távirda, telefon

1881-ben Gluzek Gyula, a Császári és Királyi Ménesintézet jószágigazgatója helyi magántávbeszélő-hálózatot kezdett kiépíteni a Ménesbirtok hatalmas területén. 1885-ben 18 telefonállomás működött, 1896-ban már 25, a vonalhossz pedig 50 kilométer volt. 1917-ben 52 telefonállomása volt Mezőhegyesnek, 142 km hosszú vezetékhálózattal.⁹

1883-ben épült ki a Budapest–Temesvár távbeszélővonal, amely Mezőhegyest is bekapcsolta a távbeszélő rendszerbe. Aradon át lehetett Budapestről beszélni. Kézikapcsolású LB-rendszerű esőlemezes telefonközpont működött.

1945-ben a távirda már úgy működött, hogy a környező települések (Pitvaros, Csanádalberti, Ambrózfalva, Csanádpalota) Mezőhegyeshez voltak bekapcsolva. A táviratokat telefonvonalon mondták be. A vasútvonalak mentén voltak a táviró- (egyvezetékes drót) és a telefonpóznák (kétvezetékes drót).

A Mezőhegyesen üzemelő cukorgyár jelentősen megnövelte az érkező és kézbesítendő táviratok számát. A kishivatalok a szállítandó répa indítását és mennyiségét Mezőhegyes postának továbbították, innen az adatközlés távirat formájában került a gyárhoz. Az átmenő táviratforgalom miatt még 1948-ban is két morze-gép működött a hivatalban, Szeged és Orosháza bekapcsolással. A kezelő főnikusan (fülhallgató használatával) vette a táviratokat, és egyidejűleg morze-billentyűzettel továbbította azokat, ami nagy szakértelmet és odafigyelést igényelt.

Már az első világháború alatt igény volt a telefon éjjel-nappali használhatóságára, ami a telefonközpontosok 24 órás szolgálatával volt megoldható. A 0–24 órás szolgálati rend mindaddig működött, míg a gépi kapcsolású telefonközpontot át nem adták, amikor is megszűnt az éjjeli telefonszolgálat.

Az automata telefonközpont önerős bekapcsolásokkal 1989–1991 között valósult meg, az új digitális központ pedig 1997-ben készült el. A bekapcsolások száma 1500 volt. A régi telefonközpont 1998-ig működött.

MEZŐHEGYES (C)	
Állami gazdaságok:	
Jószágfelügyelőség	23
Jószágfelügyelőségnek állatkórháza	33
Emberkórháza	18
Építészeti Intézet	28
Főmagtára	38
Gépműhely	5
Iparvasútja	17
Kapcsolóháza	20
Kassnársága	15
Kendergyára	6/b
39. sz. Majori gazdasági Intézet	16
Malma	34
Számtartósága	37
Szessgyára	22
Gazdasági Intézetek:	
Belsőfecske	2
Belsőkamrás	13
Belsőmezőhegyes	11
Belsőperg	12
Külsőkamarás	14
Külsőmezőhegyes	6/a
Külsőperg	36
Cukorgyár, Mezőgazdasági Ipar r.-t. mezőhegyesi cukorgyára és finomítója	4
Hangya szövetkezet	10
Községi elöljáróság	1
Magyar Kommunista Párt	21
Mezőgazdasági Ipar r.-t. mezőhegyesi cukorgyár és finomítója	3
Nemzeti Parasztpárt mezőhegyesi szervezete	7
Pénzügyi felügyelőség	25
Poledna Béla dr., a Posta Bet. Bist. Int. orvosa	31
Postahivatal, táviratkövető	49
Rendőrbiztoság	19
őrszoba, vasútállomás	26
Szociáldemokrata Párt mezőhegyesi szervezete	8

Közületi telefonelőfizetők névsora 1946-ból

⁹ Fáy Andor: A régi Mezőhegyes fejlődése, sikerei és hibái. Bp. 1955. 47–53. o.

Vezetékes rádió

**Vezetékes rádió hangszórója
az 1950-es években**

A vezetékes rádió az ötvenes években volt használatos, rendszerét 1950-ben kezdték kiépíteni.

A falvakban, külterületeken, ahol nem volt villamos áram, a rádió alig terjedt. A vezetékes rádióhoz csak a gócpontban kellett villany, a végpontokon, a hangszóróknál nem. A központból minden előfizetőhöz vezetékpart építettek ki, melyen állandó műsort, a Kossuth Rádiót lehetett hallgatni. A vevőkészülék egy doboz volt, ami hangszórót, transzformátort és hangerőszabályzót tartalmazott. A háború utáni Magyarországon örültek az emberek a vezetékes rádióknak, mert olcsó szórakozást, művelődést, informálódást jelentett. A vezetékes rádió gócpontokra épült, ahol egy vevőkészülék fogta a központi adó (Kossuth Rádió) adását, majd erősítővel

a hangot hangfrekvenciás vonalakra kapcsolták. Egy-egy erősítőre 25–30 hangszórót lehetett kapcsolni. A gócpontokat a vevőkészülékekkel középületekben, legtöbbször postahivatalokban helyezték el. Kezelését postai alkalmazottak végezték. Havi előfizetői díja 6 Ft volt, a hangszóróért nem kellett fizetni.

A mezőhegyesi postán is elhelyeztek egy ilyen adókészüléket. A lakosok által benyújtott kérelem alapján kiépítették a vezetékét, felszerelték a hangszórót tartalmazó dobozt. Kinyílt a világra egy kis ablak, sok családnak szerezve örömet. A főpénztáros felelt a készülék üzemben tartásáért. „Üzemnaplót” vezetett a ki-bekapcsolásról, esetleges vonalhibákról. A vezetékes rádió felszerelését, a vezeték kiépítését, javítását műszaki szakember, úgynevezett vonalfelvigyázó végezte. Mezőhegyesen a vezetékes rádió 1956-ig működött.

A régi postaépület felújítása, átalakítása

A Posta utca 5. szám alatti régi postán a postavezető lakása és a hivatal egy fedél alatt volt. 1974-ben a postavezető saját lakásába költözött. Ezt követően, 1975-ben a postát ideiglenesen a Kossuth utcába telepítették át, majd a Posta műszaki osztályának tervei alapján elkezdődött a jelenleg is működő postaépület kialakítása.

A posta épülete 1975 előtt és a felújítás, bővítés alatt (képek Wagner Zaburek Manfréd tulajdona)

Epizódok Mezőhegyes posta történetéből

Az ideiglenes épületbe költözés és az ottani munka egyaránt próbára tette a hivatalvezetőt és a beosztottakat, hiszen a mostoha körülmények ellenére is zökkenőmentesen, a biztonsági előírások szigorú betartásával ki kellett szolgálni a város lakosságát. A telefonközpontot nem is lehetett átköltöztetni. A falbontás, tetőcsere, ajtócsere alatt is éjjel-nappal dolgoztak a telefonközpontosok. Olyan is előfordult, hogy a levett bejárati ajtót belülről támasztották meg, így dolgozták végig az éjszakai műszakot. Az akkor használt, hordozható, 30 mázsás páncélszekrény átszállítása, majd visszaszállítása sem volt egyszerű feladat.

Az új épület Jónás György hivatalvezető szigorú és következetes odafigyelésének köszönhetően egy év alatt elkészült, és vissza lehetett költözni a tágas, világos, felújított munkahelyekre. A szép és igényes postaépület megfelelő környezetet biztosított az egyre bővülő postai szolgáltatásokhoz.

Postaépület az 1980-as évek végén (fotós ismeretlen)

Postamesterek, hivatalvezetők, postavezetők és munkatársaik

Az 1866-ban szolgálatba lépett első postamester nevét sajnos nem ismerjük. Az utána következő postamesterek, hivatalvezetők, postavezetők nevét viszont igen.

Schäffler Mihály	1874–1914
özv. Schäffler Mihályné	1914
Schäffler Lajos	1914–1944
Temesi Mária	1944–1945
Bognár Sándor	1945–1948
Szatmári Imre	1948
Jónás György	1949–1985
Sulyok Sándor	1985–1999
Pécs László	1999–2005
Molnárné Kozma Erzsébet	2005–2009
Durajda Sándorné	2009–

Adatok, életrajzok, emlékek a postamesterekről

Schäffler Mihály (postamester 1874–1914 között)

1841-ben született Magyar-Pécskán, középiskolai tanulmányait az aradi főreáliskolában végezte. 1860-ban felcsapott huszárnak, 8 évet töltött a 11-ik huszárezredben. Megválva a katonai pályától 1874-ben nevezték ki magyar királyi postamesterré Mezőhegyesen. A postamesteri munkát haláláig, 1914-ig közmegelegedésre végezte.¹⁰

Schäffler Mihály arcképe
1896

özv. Schäffler Mihályné (postamester 1914-ben)

Az 1914-es Közlekedési és Postai Szaknaptár alapján ismert, hogy ebben az évben özv. Schäffler Mihályné a postamester (352. o.). Mezőhegyes posta a Nagyváradi postaigazgatósághoz tartozott (343. o.). Nem kincstári posta- és távirda hivatal volt (350. o.).

Schäffler Lajos (postamester 1914–1944 között)

Özv. Schäffler Mihályné csak rövid ideig volt postamester. Az 1940-es Postás Szaknaptár szerint 1914. szeptember 14-től Schäffler Lajos volt a Mezőhegyes Postamesteri Hivatal vezetője. A Postás Szaknaptár 1939. évi kiadásának közlése szerint a postamesterségnél dolgoztak: Bognár Sándor és Farkas József postakiadók, valamint Gilly Andor postakiadó-jelölt. (352. o.) Az 1943-as Postás Szaknaptár pedig az alábbiakat nevezi meg: Schäffler Lajos a postamester, a postakiadók Lózsa Irén, Dóra József (1939), Csányi Béla (1942-től kiadó).

Temesi Mária (postamester 1944–1945-ben)

Temesi Mária 24 évesen, 1944-ben került Mezőhegyes postahivatalhoz. Schäffler Lajos betegsége és gyógykezeltése miatt bízták meg a hivatal vezetésével. A háború miatt neki kellett a postát menekíteni Orosházára.

Visszaemlékezését lásd a következő oldalon!

Temesi Mária 1980-ban

¹⁰ A magyar királyi postamesterek és kiadók Millenniumi Emlékalbuma, 1896. Életrajz: 14. tábla, arckép: 14. o.

„Schöffler Lajos hivatalvezető beteg lett, Mátraházára került gyógykezelésre. Senki nem akarta elvállalni a hivatalvezetést. Nem is értem, hogyan került rám sor, hiszen alig kétévi postai gyakorlattal rendelkeztem.

1944-ben, naponta sokszor volt légiriadó. Ilyenkor menekültünk a postával szemben lévő pékiüzlet pincéjébe. Amikor már Battonyáról ágyúztak – emlékeim szerint 1944. szeptember 23-án vagy 24-én – éjszaka jött a szegedi Postaigazgatóságtól a rendelkezés, hogy ... az összes postai értékeket, pecséteket, készpénzt, mindezt vigyük el a legközelebbi kincstári postahivatalba, Orosházára leszámolás végett. Vegyem igénybe a községi tanács segítségét.

Ez meg is történt, lovas szekeret bocsátottak a rendelkezésemre, két kakastollas csendőr kíséretével elindultunk éjnek idején. A mezőhegyesi posta átrovatoló hivatal volt, ez azt jelenti, hogy a környékbeli kijelölt hivatalok készpénz-beszolgáltatásait nekünk, azaz a mezőhegyesi postahivatalhoz továbbították. Mi pedig a saját napi bevételeinket naponta a megyei, békéscsabai postahivatalhoz továbbítottuk. Egy szekéren több zsák pénz volt. Csak a tb. [távbeszélő] központos Szerényi Imre maradt otthon és Pelle Kálmán kézbesítő. Velem jöttek, jelenleg is élő tanúk: Krébesz Jolán (férjzett neve Palócz Pálné, ma Szegeden él), Tóth Gizella (Horváth Lajosné, ma Kiskunhalason lakik), Ondrusz Judit (dr. Rybár Andrásné, ma Kassán él). Orosházán mindent pontosan leadtam, a pénztárszámadás egyezett, és megkaptuk – emlékezetem szerint – a végkielégítést, kb. 300 vagy 330 Ft-ot a következő szavakkal: „hogya helyreáll a rend, majd értesítenek, de most menjen haza, ki merre tud”. El is indultunk, visszaemlékezéseim szerint stráfkocsira kéredzkedtünk fel, ha főntről lőttek, leugráltunk, és lapultunk az árokban. Remélem ezen cselekedetemmel valakit megmentettem a Magyar Postának.

1946-ban, amikor helyreállt a rend, Pitvarosról Mezőhegyesre mint h. pm. [helyettes postamester] gyalog mentem – 7 km – Ondrusz Judittal...

Emlékezetem szerint egy feljelentés miatt engem felmentettek, és ügyemlékszem, Sándorfalvi nevű pm. vette át a hivatal vezetését. Utána pedig Bognár Sándor. Engem beosztottak tb. kezelőnek.

1948 május havában Csanádalberti postahivatalhoz kerültem, mint h. pm., mert sikkasztás miatt a hiv. vezetőt felfüggesztették. Csanádalberti postahivatalnál egyik napon villámrovincsot kaptam. Dr. Aradi postaig. volt jelen. Megdicsérte a munkámat és a hivatal tisztaságát. Hudák Mihály volt a kézbesítőm. 1948. szeptember 18-ig voltam Csanádalbertin.

Ezt követően Battonyára kerültem, mert szeptember 19-én házasságot kötöttem Várkonyi Jenő MÁV dolgozóval. 1951-ben kiléptem, azaz felmentettek a postai szolgálatból. Oka az volt, hogy itt is tb. kezelő voltam, és főpénztárosi teendők ellátásával akartak megbízni. Ebbe nem egyeztem bele, mert otthoni munkám igen lekötött. Azt mondtam, inkább felmondok. Erre Kovács Matild h. pm. egy papírlapot és tollat tett elém, hogy tegyem meg...

1957-ben kerültem vissza a mezőhegyesi postahivatalba, Jónás György volt a hivatalvezető. 1977-ben nyugdíjba vonultam.

özv. Berkes Imréné,
szül. Temesi Mária
nyugalmazott postafőellenőr”

Epizódok Mezőhegyes posta történetéből

Bognár Sándor (postamester 1945–1948-ban)

Bognár Sándorról sajnos kevés adatot találtunk. Az 1948-ban kiadott Postás Útmutató posta címtára szerint Mezőhegyes postamesteri hivatalban a postamester Bognár Sándor. Beosztottak: Hollós Árpádné, Csányi Béláné, Temesi Mária, Csányi Béla, Mucsi Erzsébet, Raffai Zoltán. Kezelők: Pflanczner József, Farkas Zoltán, Márton Károly.

Jónás György (postavezető 1949–1985 között)

Jónás György 1949-től 1985. szeptember 30-ig volt hivatalvezető. Beosztottak: Mucsi Erzsébet, Bartók János, Tilger Katalin, Marik Eszter, Garán János, Farkas Gizella, Farkas Etelka, Vanyó Etelka, Hanczik Péterné, Jónás Györgyné.

Jónás György 1943. augusztus 15-én hivatali kíségetőként került a nagyszénási postamesterhez. 1944 márciusában beiskolázták Szegedre, bentlakásos iskolába, kiadói tanfolyamra. A tanfolyam elvégzése után visszakért Nagyszénásra, onnan Bácsalmásra, ahol távirásként dolgozott 1944. október 19-ig. 1945-ben Szentesre irányították, az ottani postahivatalhoz, ahová szakképzett embereket kerestek. Az államosítás után több postán dolgozott kirendelt helyettesként (Pusztaföldvár, Csanádapáca, Kunágota, Békésszentandrás). 1947–1949 között beosztottként a békési postahivatalban volt. 1949. szeptember 26-án került Mezőhegyesre postamesternek. Rangja postamesteri segédellenőr volt. Munka mellett tiszti tanfolyamot végzett. Mezőhegyes postahivatal vezetőjeként 37 éven át, 1985 szeptemberéig, nyugdíjba vonulásáig látta el beosztását. Önzetlen és odaadó munkájáért többször részesült elismerésben, kitüntetésben. Nevéhez fűződik az új rendszerű, gépkocsis külterületi kézbesítésszolgálat megszervezése 1978-ban. Nemcsak ő maga, hanem az általa vezetett hivatal is többször elismerő oklevélben részesült. Felesége, Jónás Györgyné (szül. Österling Julianna) 1949-től 1976-ig szintén Mezőhegyes posta dolgozója volt. A főpénztári munkát látta el.

Postakiadói személyazonossági igazolvány.

Österling Julianna
A tulajdonos aláírása.

Név		<i>Österling Julianna</i>	
Atyja neve	<i>Österling Miklós</i>		
Anya neve	<i>Béres Julianna</i>		
Születési év és hely	<i>1935 Kistelek</i>		
Vallás	<i>rom. kat.</i>		
Kiadói	alapszintűt	net	<i>1944 május 12. Szeged</i>
	szakszintűt		
Termete	<i>Rózsika</i>		
Arca	<i>Keméndi</i>		
Haja	<i>barna</i>		
Szakálla			
Bajusza			
Szeme	<i>szürkék</i>		
Szája	<i>remek</i>		
Orra	<i>remek</i>		
Különös ismertető jel			

Ez az igazolvány *Österling Julianna* postakiadói személyazonosságának igazolására szolgál és azt a *1066* *Szeged* postai igazgatóság szám alatt állította ki.
Kelt *Szeged, 1945. október 25.*

Kis
a szegedi posta igazgatóság vezetője.
bélyeg

1459. sz. ny. Postakiadói személyazonossági igazolvány

Jónás Györgyné (Österling Julianna) postakiadói igazolványa 1945-ből

1977. május 1-jei felvonulás. Első sorban: Szabó Katalin, Tóth Andrásné, Jónás György, Kulcsár Józsefné (kép a szerző tulajdona)

Jónás György köszöntése nyugállományba vonulása alkalmából, 1985
Balra Jónás György, jobbra Keresztes Mihály területi szakszervezeti titkár
(kép a szerző tulajdona)

Sulyok Sándor (postavezető 1985–1999 között)

1957 őszén került Mezőhegyes posta állományaiba. Ez volt az első munkahelye. 1959-ben egy évig Csorvás postán dolgozott. Levelező tagozaton, Hódmezővásárhelyen segédtszti tanfolyamot, majd Szegeden postatiszti tanfolyamot végzett. 1972-ben Kiváló Dolgozó kitüntetést kapott. 1978-ban elvégezte a felsőfokú postaforgalmi tanfolyamot. Jónás György nyugdíjba vonulásakor, 1985. október 1-jétől kinevezték a Mezőhegyes IV. o. postahivatal vezetőjének. 1999. december 31-én nyugállományba vonult.

Sulyok Sándor nyugdíjas postavezető 2011-ben
(fotó: Ogrincs Pálné)

Epizódok Mezőhegyes posta történetéből

Beosztottak a Sulyok Sándor vezette postán 1991-ben: Hunyadvári Józsefné, Kulcsár Józsefné, Hangyál Györgyné, Sulyok Sándorné, Laurinyecz Pálné, Jantyik Lászlóné, Baranyi Tünde, Kószó Ferencné, Gyüre Pálné, Rizsányi Jánosné, Demjén Ferencné. Kézbesítők: Molnár Béla, Trájer Dezső, Hangyál György, Pintér Ferenc, Tóth Mihály, Popon Jánosné, Szabados Józsefné, Kanton Imre.

Pécs László (1949–2011) (postavezető 1999–2005 között)

1975-ben lett postai dolgozó, rendszeres helyettesi munkakörben. 1980-tól 1999-ig területi biztosként dolgozott, majd 1999-ben kinevezték postavezetőnek Mezőhegyesre. Ezt a tisztséget 2005 júniusáig töltötte be. Ezután Budapestre költözött, ahol korán bekövetkezett haláláig (2011) szintén postai munkakörben dolgozott.

Pécs László 2002-ben

Molnárné Kozma Erzsébet (postavezető 2005–2009 között)

Középiskolai tanulmányait a sarkadi postaforgalmi szakközépiskolában végezte 1983-ban. Még abban az évben, júliusban munkába állt a postánál, rendszeres helyettesként dolgozott Békés megye területén. 1988 júliusában Dombiratos posta vezetőjének nevezték ki. 2005 júliusától pályázat útján elnyerte Mezőhegyes posta vezetői munkakörét. 2009 áprilisától Békéscsaba 1. sz. postán dolgozott felvételi csoportvezetőként, 2009 decemberétől Békéscsaba 2. sz. posta vezetője.

Molnárné Kozma Erzsébet 2002-ben

Durajda Sándorné, szül. Gurabi Gabriella (postavezető 2009-től)

Középiskolai tanulmányait Kisteleken, az Árpád Fejedelem Postaforgalmi Szakközépiskolában végezte. Postai pályafutását rendszeres helyettesként kezdte az orosházi körzetben. 2006-ban Mezőhegyes postára került, pénzforgalmi ügyintéző munkakörbe. Az összes belső munkakört végigjárta, megszerezte a postatiszti képesítést. 2009 márciusától Mezőhegyes posta vezetője.

Durajda Sándorné 2014-ben
(kép a szerző felvétele és tulajdona)

Kézbesítők

Tóth Mihály külterületi kezelő

1965-ben lett postás Mezőhegyesen, ahol nyugdíjazásáig külterületi kezelő volt. 1965. február 1-jétől 1989. április 10-ig dolgozott postásként. 1966-ban az alsó fokú postaforgalmi szakvizsgát jó eredménnyel végezte. Hivatali kötelességeit postás eszközeihez híven lelkiismeretesen, precízen, odaadóan teljesítette. Munkájáért többször

Tóth Mihály postai kismotorral és lóháton (fotó: Békés Megyei Hírlap, 1967)

részesült elismerésben, pénzjutalomban, „Kiváló Dolgozó” kitüntetésben. A Békés Megyei Hírlap terjesztéséért emléklakettet kapott.

Nagy nehézséget jelentett akkoriban a település külterületeire, a tanyavilágba eljuttatni a küldeményeket. A külterületi kézbesítők rótták az utakat reggeltől estig. Nyáron és jó időben kerékpárral, motorral. Ősszel és télen a sáros, havas utak miatt a kézbesítés szinte megoldhatatlan volt.

A hivatal a Szegedi Postaigazgatóságtól engedélyt kapott egy lovas kézbesítő beállítására. Így aztán Tóth Mihály az év hat hónapjában lóháton, kordéval vagy szánkóval hordta a küldeményeket. A ló neve „Csinos” volt, saját nevelésű csikó, fekete nóniusz. Csinos anyját be kellett adnia a termelőszövetkezetbe, de a kiscsikóra ott nem volt szükség, így Tóthéknál maradt. Nagy nehézségek árán felnevelték, gyönyörű, szelíd, kedves ló lett belőle. Három éves volt, amikor postás ló lett, 10 évig szolgált. Bérállásban tartották, Tóth Mihálynak kellett gondoskodni az ellátásáról, takarmányozásáról, a postától lótartási díjat kapott. Csinos hűséggel szolgált a gazdáját. Egyszer elcsúszott a jeges, fagyos úton, megijedt, Tóth Mihály keresztülrepült a ló fején, a hírlaptáska tartalma szétszóródott. Mivel az ijedtségen kívül más nem történt, mindenki lábra tudott állni, a hírlapok visszakerültek a táskába, folytatni lehetett az utat.

A külterületi lakosok a városba költözés miatt egyre fogytak, a gépkocsival történő támponti kézbesítés bevezetése után Csinosra tovább már nem volt szükség, így hamarabb nyugdíjba ment, mint a gazdája. Nehéz elképzelni, hogy a mai modern járművek előtt néhány évvel még lovasfogattal is hordták a küldeményeket.

Mezőhegyesen sok ember emlegeti még a külterületi postást, Tóth Mihályt és a lovát, Csinost, s azt az időt, amikor még napi eseménynek számított a megjelenésük.

Molnár Béla külterületi-, majd belterületi egyesített kézbesítő

Molnár Béla (1979)

1958-ban tett alsófokú postaforgalmi vizsgát Hódmezővásárhelyen. 1967. február 3-tól 1989. szeptember 3-ig – nyugdíjazásig – dolgozott a mezőhegyesi postán kézbesítőként. Három évig külterületi kézbesítő volt a 3. számú körzetben. Délelőtt 10 óra körül indult kerékpárral, és kézbesítés után másnap reggel számolt le. Három év elteltével belterületi egyesített kézbesítő lett a cukorgyári 1-es körzetben. Felesége, Molnár Béláné Nyári Julianna két évig hírlapkézbesítő, majd a hírlappavilonban árusító volt a nyugdíjazásáig. 1989-ben kiváló dolgozó elismerésben részesült.

Csoportképek

Csoportkép az 1980-as évek elején

Jónás György, Jónás Györgyné, Kulcsár Józsefné, Magyar Erzsébet, Rizsányi Jánosné, Demjén Ferencné, Laurinyecz Pálné, Hunyadvári Józsefné, Gyüre Pálné, Hangyál Györgyné, Sulyok Sándor, Molnár Béla (kép a szerző tulajdona)

Csoportkép 2005-ből

Czank Gergely, Bere János, Pintér Zoltánné, Piroška Lajos, Kószó Ferencné, Laurinyecz Pálné, Popon Jánosné, Hanczik Tiborné, Gyüre Pálné, Kozma Erzsébet, Szilvási Mátyás, Tóthné Borsi Ildikó, Márta István, Jantyk Lászlóné (kép a szerző tulajdona)

Mezőhegyes posta napjainkban

A mezőhegyesi posta 2001 márciusában kapcsolódott be az országos integrált Posta Hálózatba, ettől fogva számítógépes postaként végzi számadási feladatait.

A folyamatos változások, a piaci verseny erősödése megkívánta a jól működő, korszerű, versenyképes szolgáltató szervezet működését. 2003. december 31-ével megszüntették a Szegedi Postaigazgatóságot, és a Mezőhegyesi posta 2004. január 1-jétől a Kelet-Magyarországi Területi Igazgatóság irányítása alá került.

2004-ben szüntették meg a vasúti mozgópostákat, és helyezték át a postai fővonalai szállítókat a közútra.

**Jobbra és lent:
Mezőhegyes posta
épülete 2011-ben**
(fotó: Ogrincs Pálné)

A postaépület megfelelő környezetet biztosít az egyre bővülő postai szolgáltatásokhoz. Számítógép alapú pénztárgép biztosítja a kötelező nyugtaadást. Lehetőség van készpénz nélküli fizetési módra is, ennek érdekében POS terminál üzemel a helyi postán.

A szolgáltatások bővülésével, kulturált szolgáltató hellyel és az udvarias kiszolgálással a posta dolgozói teljesíteni tudják a lakosság igényeit. A szolgáltatások népszerűsítésében jelentős szerepet vállalnak a postás dolgozók.

2011. január 1-jétől újra létrejött a Szegedi Postaigazgatóság, a régió postáival együtt Mezőhegyes is visszakerült szegedi irányítás alá. 2012-ben azonban a szegedi igazgatóságot ismét megszüntették, Mezőhegyes posta azóta a debreceni székhelyű Kelet-Magyarországi Területi Igazgatósághoz tartozik.

A jelenkor postája igazodik a versengő piaci helyzethez, online postaként működik, sokféle banki termékkel bővült a paletta, a postások FHB-folyószámlát, megtakarításokat kezelnek, értékpapírokat és

állampapírokat forgalmazznak – a széleskörű biztosítás- és lakástakaré-közvetítés mellett.

Epizódok Mezőhegyes posta történetéből

Mezőhegyesen 2014-ben öt belterületi és két külterületi kézbestőjárás volt. A posta dolgozói 2014-ben: Durajda Sándorné postavezető, Janeszné Mészáros Enikő, Kószó Ferencné, Kotroczó Mária, Szabó Renáta, Zsurzsné Pisák Éva, Bere János, Czinkota László, Kovács Sándorné, Pintér Zoltánné, Piroska Lajos, Szász Balázs, Szeles László.

Csoportkép: Kovács Sándorné, Kószó Ferencné, Pintér Zoltánné, Szász Balázs, Szeles László, Czinkota László, Bere János, Durajda Sándorné (a kép a szerző felvétele és tulajdona)

Felhasznált irodalom

Postás szaknaptárak (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

Toldi Klára: Békés megyei postatörténeti bibliográfia. Kézirat. Békés M. Könyvtár, 2000.

Fáy Andor: A régi Mezőhegyes fejlődése, sikerei és hibái. Bp. 1955.

Borbás Lajos: A mezőhegyesi közkatonák. Mezőhegyes, 1973.

Balanyi Miklós: Mezőhegyes képes albuma. Mezőhegyes, 1999.

Balanyi Miklós: A mi utcánk. Mezőhegyesi Füzetek 1. Mezőhegyes, 1999.

Tarkó Mihályné: Kezek dicsérete: a szakmunkásképzés Mezőhegyesen. Mezőhegyes, 2006.

Tarkó Gábor: Menedéke volt a szökevényeknek, s börtöne a hazafiaknak. Szakdolgozat. 2000.

Zsótér Brigitta: Mezőhegyes – egy sajátos település útja az Alföldön. Disszertáció. Pécsi Tudományegyetem, 2010.

Id. Csanádi István: Mezőhegyesi műemlékek és emlékezések. Mezőhegyes, 1996.

Kerekes György: Békebeli üdvözet Mezőhegyesről. Mezőhegyes, 2012. (levelezőlapok, bélyegzőlenyomatok képes gyűjteménye)

Magyarország helységnevtára 1926. Magyar Kir. Kpi. Stat. Hiv.

István Tiborné: Helyzetkép a megye városairól, 1991. KSH Békés M. Ig., Békéscsaba, 1993.

Ladányi Károly

SZEMELVÉNYEK VÉSZTŐ POSTA TÖRTÉNETÉBŐL

Ennek az írásnak nem lehet célja, hogy a véisztői postahivatal teljes történetét bemutassa, hiszen ennek határt szab az a tény, hogy egyes időszakok dokumentumai már nem lelhetők fel. Ezért csak szemelvényeket mutathatok be, melyeknek fő forrását egyrészt a Békés Megyei Levéltárban fellelhető iratok, másrészt Gecsei Lajos 1973-ban megjelent könyve¹, harmadrészt nyugdíjas postai dolgozók visszaemlékezései adják. Írásom végén található azoknak a forrásoknak a listája, amelyekből legtöbbet merítettem.

Előzmények

Az 1848-as szabadságharc előtt Békés vármegyében négy nagyobb településen működött postaállomás: Csabán, Gyulán, Tótkomlóson és Orosházán. (Megjegyzem, az akkori megyehatár nem volt azonos a maival!)

A vármegye nagy része – különösen északi területe, s így Vésztő is – távol esett a postautaktól, a rendszeres postaforgalomtól. A levelezés összehasonlíthatatlanul kevesebb volt a mostaninál, hiszen a családok, a rokonság, a barátok ugyanazon a településen éltek, nemigen volt kivel levelezni. Elsősorban a földbirtokosok, az egyházak és az elöljáróságok folytattak levelezést, főként hivatalos ügyekben. A leveleket küldönc útján juttatták el a címzetthez, vagy – ha a postaállomásnál sokkal messzebbre kellett küldeni – a legközelebbi postaállomásra. Mivel akkor Gyula volt a vármegye székhelye, a járási főszolgabíró pedig Szeghalomban működött, ezzel a két településsel volt rendszeres, hivatalos kapcsolata Vésztőnek.

A szabadságharc leverését követően az uralkodó rendelkezett arról, hogy ahol állami hivatalok működnek, és nincs postaállomás, ott gondoskodni kell állandó küldöncszolgálat megszervezéséről. Korábban ugyanis az a gyakorlat alakult ki Békés vármegye északi területén, hogy a hivatalos leveleket községről községre továbbítva juttatták el a postaállomásra, ami ekkor csak Gyulán és Csabán volt. A községek tehát bejuttatták a leveleiket Szeghalomra, ahonnan egy küldönc Körösladányba vitte, onnan egy másik Köröstarcsára, onnan egy újabb Mezőberénybe, majd onnan Csabára.

A szeghalmi főszolgabíró a felsőbb rendelkezésnek megfelelően 1851. december 15-étől – évi 100 pengőforintos fizetéssel – egy rendszeres szolgálatot ellátó küldöncöt alkalmazott, aki ettől kezdve hetenként két alkalommal ment Szeghalomról a csabai postaállomásra a szeghalmi, illetve a Vésztőről és a járás többi településéről beérkezett levelekkel, s hozta vissza a hivatalok és a közvetlen környék leveleit. A településekről az elöljáróságok gondoskodtak a levelek főszolgabíróhoz, illetve a községekhez történő szállításáról.

Az uralkodói rendelkezés alapján a nagyváradi kerületi főispán utasítására 1852. júniusában a szeghalmi járás főszolgabírója felmérte a kapcsolattartás fennálló helyzetét, és jelentést tett. 1852. július 9-én Szeghalomról jelentették az addig folytatott gyakorlatot, és javasolták, hogy az addig (már fél éve) a járás alkalmazásában álló küldöncöt tegyék állami szolgálatra.

¹ Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1850–1867. Békéscsaba, 1973.

Jónak, ezért fenntarthatónak ítélték – mivel ezek a küldöncök Szeghalom és Csaba között a járásnak csak egyetlen községét, Körösladányt érintették –, hogy a többi községgel való kapcsolat érdekében a korábbi rendszer is megmaradjon, azaz a községek továbbra is hozzájuk, Szeghalomra vigyék a továbbítandó iratokat, leveleket. Javasolták továbbá – mivel a szeghalmi állami hivataloknak (bíróság, földhivatal) a megyeszékhelyen, Gyulán lévő felettesekkel kellett az érintkezést elsősorban tartani –, hogy a járást tegyék át a csabairól a gyulai postához. Ez esetben a postával érkező vagy küldendő levelekkel együtt a hivatalok közötti közvetlen levélszállítás is megoldható lett volna, s nem kellene ezeket a leveleket Csabáról Gyuláig postán küldeni. A magánlevelezés szempontjából mindegy volt, hogy a küldeményeket Csabán vagy Gyulán adják át a postának.

Egy másik javaslat a küldöncöknek fizetendő bérek nagyságára vonatkozott: „...a hivatalok jelenlegi egyszerű levélvivője, az egy évre kikötött 100 pfr² mellett, mondhatni csak az írásos szerződés erejénél fogva kényszerítették, mint egy megunt, vállalt kötelessége további folytatására...”. Ez utóbbi problémát sürgősen orvosolták is, nehogy emiatt a jövőben nehézségek álljanak elő. A szolgálat díjazását két és félszeresére, évi 250 pengőforintra emelték, megtartva a heti két alkalommal történő szállítást. Azonban azt is kikötötték, hogy amennyiben a küldöncnek Békésig és vissza kell csak járnia, úgy ez az összeg csak 200 forint. A küldönc álláshelyre pályázóknak az erkölcsi feltételeken túl olyan anyagi biztosítékkal is rendelkezni kellett, ami az évi fizetés erejéig kellő fedezetül szolgált. Az összegyűjtött tapasztalatok alapján a nagyváradi főszolgabíró Szeghalomra egy küldönc szerződését javasolta évi 330 pengőforint fizetéssel. Ez az összeg 120 forint alapilletményből, 40 forint ruhapénzből és napi 28 krajcár lótartási pénzből tevődött össze. A lótartás éves összege 170 forint 20 krajcárnak felelt meg. A lovat ugyanis a főszolgabírónak kellett biztosítani, a ló megfelelő tartásáról azonban a küldöncnek alkalmazott személynek kellett gondoskodnia.

Amikor 1853-ban a Szentés–Mezőkövesd postaúton felállításra kerülő postaállomások helyét meghatározták, egyúttal kijelölték azokat a területeket is, amelyekkel ezen a vonalon tartható a postai kapcsolat. Az új postavonal, illetve az azon létesült postaállomások feladata lett az is, hogy az addig a postától nagyon távol eső településeket ellássák. A postatérképen Békés megye északkeleti kiszögelését (Szeghalom, Dévaványa, Füzesgyarmat, Körösladány és Vésztő területét) a mezőtúri postaállomás kézbesítési körzetéhez osztották be. A dicséretes szándék gyakorlati értelme azonban nem sok volt. E vidék elmaradott helyzetén csak egyetlen megoldással lehetett volna hathatósan segíteni, mégpedig úgy, ha ezen át vezetnek postautat. A mezőtúri postaállomáshoz történő csatolással Vésztő messzebb került a postától, mint korábban volt.

E félmegoldást jelentő rendelkezés végrehajtásában azonban nagy bonyodalom keletkezett. A posta a maga hivatalos útján közzétette ugyan az új postaállomásokhoz kijelölt kézbesítési területek leírását, arról viszont a vésztőieket és a többi sárréti települést nem értesítették, hogy az új beosztás szerint nem a csabai, hanem a mezőtúri postához tartoznak. 1853 decemberében a mezőtúri postamester jelentette a pesti postaigazgatóságnak, hogy Szeghalom részéről sem a postájához érkezett leveleket át nem veszik, sem a küldemények feladása céljából ott még meg nem jelennek. Amint megjegyezte, azt sem sikerült „kipuhatolnia”, hogy ezek a községek milyen úton szállítják a leveleket, és így nem tudja a nála elfekvő küldeményeket hová irányítani. A pesti postaigazgatóság a mezőtúri postamester jelentése nyomán – meglehetősen tájékozatlanságát bizonyítva – a dél-bihari megyefőnökhöz fordult. Onnan küldték át azután a levelet valódi rendeltetési helyére, Gyulára. A levélben a postaigazgatóság kérte, szólítsák fel az érdekelt községeket, hogy a mezőtúri postaállomáson hosszabb idő óta veszteglő küldeményeiket végre vegyék már át. Továbbá tegyenek hivatalos nyilatkozatot arról, hogy a jövőben melyik postaállomáson keresztül kívánják leveleiket kézhez kapni és feladni.

² Pengőforint

A jelentéstételre a szeghalmi főszolgabíró leveléből rajzolódik ki teljességgel az a helyzetkép, ami az időben ki nem adott tájékoztatás következménye lett. Még a Gyuláról érkezett utasítás kézhezvétele előtt – nem hivatalos úton – tudomására jutott a szeghalmi főszolgabírónak, hogy Szeghalomba és a Sárret településeire címezve nagyszámú küldemény van hosszabb idő óta a mezőtúri postaállomáson. A tudósítás oly nagy mennyiségűnek mondta a leveleket és egyéb küldemények számát, hogy gyalogos ember képtelen egyedül elvinni, ezért egy szekeret küldtek Mezőtúrra. A szekeres ember azonban dolgavégezetlenül tért vissza Szeghalomra, mivel a mezőtúri postamester – egyéb elfoglaltságra hivatkozással – a küldeményeket nem adta ki. Amikor Gyuláról az utasítást megkapták, ismét elküldtek a levelekért, de a postamester ekkor azt közölte, hogy az időközben kapott igazgatói rendelkezés alapján már Csabára irányította az összegyűjtött küldeményeket.

Ennek a hírek a vétele után a szeghalmi állami hivatalok – amelyeket időközben felelősségre vontak jelentéseik késedelme miatt – azonnal futárt menesztettek Csabára, hogy végre kézhez vegyék azokat az utasításokat, amikre már hetekkel előbb válaszolniuk kellett volna. Március 26-án indult a kellő őrizettel kísért szekér Csabára, hogy a Mezőtúrról állítólag 22-én útnak indított küldeményeket ott átvegye. Az üres kézzel visszatért emberek azonban csak annyit tudtak mondani, hogy Csabán sincsenek a levelek. De nem is lehettek ott. Amikor a szeghalmi járási adóhivatal főnöke március 29-én személyesen elment a mezőtúri postára, ott a postamester úgy tájékoztatta, hogy az előző napon – valójában tehát egy héttel azután, mint azt korábban állította – indította el Szarvas felé a füzessgyarmati és szeghalmi leveleket. Az igen csak összezavart helyzet megisméltlődésének elkerülésére a szeghalmi főszolgabíró a következőket kérte: „... a késedelmező tevékenységéért rosszállást érdemlő postamestert jövőre nézve hivatala pontos betöltésére illető úton elutasítani méltóztassék, mert ily helyzetében egyik vagy másik hivatal kellemetlenségekre, magán egyesek pedig felszámolhatatlan veszteség s' ügyökben akadályokra találандnak.”

A történetek azt mutatták, hogy a késedelemért, a bekövetkezett kavarodásért nagyobb részben a mezőtúri postamester volt a felelős. Hivatali kötelességének nem tett eleget, valótlan állításokkal palástolta mulasztásait. Jogos tehát az idézett szövegben felvetett kérdés, ami a késedelmet szenvedő hivatalok és magánszemélyek érdekében védelmet kért a felelőtlenséggel szemben.

Egy öntevékeny kezdeményezésről is beszámol a főszolgabírói jelentés. Nevezetesen arról, hogy a járás községei (Vésztő, Szeghalom, Füzessgyarmat és Körösladány), az ott működő előljárásságok vezetői – közösen a környék birtokosságával – egy magánposta felállítását tervezik. A felmerülő költségeket arányos elosztásban vállalják az érdekeltek. Ezzel kívánják biztosítani a korábbinál jobb összeköttetést a postával, méghozzá a türkevei postaállomáson keresztül. Így Vésztő előljárássága, a többi községgel együtt – csatlakozva a dévaványaiak által már 1853 decembere óta követett gyakorlathoz – úgy határozott, hogy nem a mezőtúri, hanem a türkevei postán kívánja átvenni és küldeni a leveleit.

A kimerítő részletességgel megírt jelentés megtette a maga hatását. 1854. április 21-én úgy tájékoztatták Gyuláról a települések vezetőit: megkeresték a pesti postaigazgatóságot annak érdekében, hogy egyelőre a mezőtúri postaállomáson rendben megtörténhessen a levelek átvétele. A járás érdekében kérték annak biztosítását, hogy a postaállomás hivatalos idő után is álljon rendelkezésre abban az esetben, ha a nagyon rossz utak miatt a küldönc esetleg a hivatalos időn túl érkezne oda. Nehogy ennek az engedménynek kihasználása rendszertelenséghez vezessen, úgy rendelkeztek, hogy Szeghalom köteles megállapítani azt a napot – legalább heti két alkalmat – és időrendet, amikor a postáért küld. Ettől a rendtől csak alaposan indokolt esetben lehetett eltérni.

A pesti postaigazgatóság még egyszer kérte annak hivatalos megerősítését, hogy a sárréti községek melyik postaállomáshoz kívánnak tartozni. Végezetül 1854. június 1-jén közölték, hogy a négy érintett helyet (Dévaványa ugyanis már 1853. decemberében átkerült) a türkevei postaállomás kézbesítési területéhez sorolták át. Okulva a korábbi tapasztalatokon, felkérték a megyét, hogy ezt a fejleményt a nevezett községekkel közöljék.

Az események azt bizonyították, hogy gyökeres intézkedések nélkül lehetetlen a megkívánt eredményt elérni. Sem a közigazgatás által megszervezett küldönccszolgálat, sem egyes helységeknek a távolabb fekvő postaállomásokhoz való beosztása nem hozta meg azt az eredményt, ami maradéktalanul megoldotta volna a posta iránti igényeket. Be kellett következnie annak az időnek, amikor az egyetlen kielégítő megoldást – a fontosabb helyeken postaállomások létesítését – tovább nem kerülhették el.

A kereskedelmi minisztérium – nyilván a társmisztériumok nyomására – 1854. június 10-én elrendelte, hogy a járások székhelyén levélszedőségeket kell felállítani. Attól a nézőponttól, hogy a posta működése ne okozzon esetlegesen meg nem térülő kiadásokat, tehát ne legyenek ráfizetések, még ekkor sem tudtak teljesen elszakadni. A postaigazgatóságok azt az utasítást kapták, hogy jelöljék ki azokat a helyeket, ahol a rendelet értelmében levélszedőség felállítása szükséges. Tegyenek továbbá javaslatot a jövőbeli levélszedőségeket a már működő postautakkal összekötő útvonalra is. Annak irányát úgy kell meghatározni – s ez mindenképpen betartandó alapfeltétel –, hogy a küldöncök útja olyan helyeken vezessen át, ahol a magánlevelezés megfelelő mértékben jelentkezhet. Ezzel azt kívánták elérni, hogy a működtetés költségei a magánforgalomból eredő bevételekkel legyen legalább részben fedezhető. A minisztériumi döntés megszületése előtt ismerni kívánták a forgalom várható alakulásának mértékét, ezért előzetes helyszíni tájékozódásra szólították fel az igazgatóságokat.

A nagyváradai postaigazgatóság Békést és Szeghalmot jelölte meg olyan helyként, ahol a rendelkezés értelmében levélszedőség felállítása szükséges. Átiratban kérték a megyét, hogy e két helység és a hozzájuk tartozó kézbesítési kerület magánlevelezési forgalmát három hónapon keresztül figyeljék. A három hónap elteltével Szeghalom és Békés főszolgabírói a tapasztalataikról jelentést tettek a megyének. A két jelentés – bár a járások határosak voltak egymással – két külön világot mutatott be, annyira ellentétesek voltak a két terület életviszonyai, illetőleg az arról alkotott kép.

A szeghalmi főszolgabíró 1854. július 28-án kelt jelentése szerint: „...a célba vett postakiadói hivatalok felállítása a jóllehet nem csekély számú lakosságot számoló, mind a' mellett kevés kivétellel a Székhelyen tartózkodó hivatalnokok, – és kevés számú tisztess rendűeknek kizárólag mezei munkálatot űző, 's távolabb sem kereskedelmi, sem pedig más nému viszonybeli összeköttetésekben nem lévő pór népségű járásombeli községekben, [az] említett hivatal felállítására megkívántató költségnek, a bevételekbéli fedezhetősége egyáltalán nem reményelhető.” Vagyis olyan földhözragadt népet mutatott be a főszolgabíró, akiknek semmilyen – sem magán-, sem kereskedelmi-üzleti – kapcsolatuk nem volt az ország többi részével.

A békési főszolgabíró ugyanakkor 1854. augusztus 1-jén kelt levelében a következőket jelentette: „... Békés városában fel állítandó postahivatal jótékonyágában Békés városon kívül K.Ladány és Szeghalom községek vannak, ... mely községek közül Békés város 20, K.Ladány 4 és Szeghalom 7 ezer lakost számlál, ehhez járul még a szomszéd M.Berény község számban 8 ezret meghaladó népessége is, akiknek részint földbirtokosaik termékenysége, 's azok művelése körül évről évre nagyobb szorgalmat kifejtteni látszó törekvéseik, részint az iparág növekedését szemlátomást előmozdító buzgalma, az anyagi jólét legbiztosabb jeleként tűnik föl. Mindennek csalhatatlan kifolyásául nem csak a forgalom, közlekedés és ipar üzlet mindinkább növekedő élénksége, sőt távolabb vidékekbeli összekötés is tekinthető. Hogy pedig műveltségi

tekintetből Békés és Szeghalomban létező cs.k. szolgabíró és adó hivatalok személyzete, birtokosság, azok gazda tisztjei, más számosabb előkelő családok, nagyobb számú mester emberek, és többben a földműves osztályból is azon a fokon állnak, mint rendszerint szellemi, és anyagi jólétöknél fogva, egy posta hivatal felállításával, nagyobb mértékbe érdekeltetnek, – ezt igazolja leginkább azon körülmény is, miként egyedül Békés városában a f. e. lefolyt április május és június hónapok előtt a nagyobb számban érkező hírlapokon kívül a csabai postán és oda vissza ezer számot meghaladó levél volt forgásban.” A helyzet javítása érdekében azt javasolta a békési főszolgabíró, hogy Szeghalomról Békésen át naponta biztosítsák a gyulai postahivatallal való összeköttetést. A város készséges segítségnyújtást is felajánlott: „...*hogy pedig ez érdemben a magyar kormány szándéka elősegítésék, szükség esetében Békés városa késznek nyilvánítja magát e járás székhelyen lévő állami fundusok³ valamelyikén, – netalán fel állítandó állandó postahivatal helyiség felépítésénél tőle telhetőleg segédkezekkel járulni.*”

Látható, hogy a szeghalmi főszolgabíró igen pesszimista levelével ellentétben a békésiek kedvezőbben álltak a kérdéshez. Így nem csodálható, hogy a következő három évben a szeghalmi járás területén nem is beszélhetünk eredményről, a levélszedőség felállítására vonatkozó kérdés lekerült a napirendről.

Az eleve ráfizetést ígérő levélszedőség működtetése helyébe ismét egy áthidaló megoldás lett az intézkedések tárgya. 1856. december 4-én azt az utasítást küldték Gyuláról Szeghalomra, hogy a legközelebbi postahellyel – tehát a békési levélszedőséggel – való pontosabb és rendszeresebb kapcsolattartás céljából Szeghalom és Körösladány községek egy-egy levélküldőncöt állítsanak szolgálatba. Erre a felszólításra bőbeszédűbben válaszolt a főszolgabíró, akiről megállapíthatjuk, hogy nem nagy lelkesedéssel munkálkodott azon, hogy járása saját postaállomással rendelkezzen. Ahelyett, hogy energikusan megpróbált volna minden lehetőséget megtenni a posta érdekében, folytonosan kibúvót keresett a vidék szegénységére és igénytelenségére való hivatkozásokkal. Pedig ha közigazgatási befolyását kellő módon kihasználja, a járás nagybirtokosainál elérhette volna az ügy anyagi megsegítését. A december 24-én Gyulára küldött válaszában elsőként arra hivatkozott, hogy a községeknek egy lovasküldőnc felfogadása évi 400 pengőforintjába kerülne. Mindemellett a Békésig való távolság és az utak rossz állapota miatt erre a szolgálatra egy ember nem elegendő, tehát a dupla költség zavar nélkül nem lenne fedezhető, annál is inkább, mivel a községek éves költségvetésének elkészítésénél ezt az összeget, mint várható kiadást, nem vették figyelembe. Azt a véleményét nyilvánította ki, hogy Szeghalom számára elegendő a türkevei postával való összeköttetés, amit heti három alkalommal – és ami a lényeges, a kincstár által fizetett két postással – tartanak fent. Ez a megoldás – ahogyan megjegyezte – kielégítően biztosítja a járási hivatalokkal való összeköttetést. A kerülő miatt ugyan kissé késedelmes, de a biztos út további használatához kért hozzájárulást azzal a megoldással, hogy így a járás községeit nem kell újabb kiadásokkal terhelni.

A megye azonban nem engedett elhatározásából. A szeghalmi járás főszolgabíróját arra utasították, hogy a december 4-i rendelkezés alapján sürgősen intézkedjen a Békésen keresztül történő levélzállítás lehetőségeinek biztosítására. A levélhordó lovasküldőnc javadalmazásának összegét évi 305 pengőforintban határozták meg. Az évi bérre 150, a biztosítandó ruházatra (egy évi öltözet ruhára és két pár csizmára) 35, a ló ellátására pedig 120 pengőforintot számolva. A levelek továbbításának rendjét pedig a következők szerint írták elő. Békésről kedden, csütörtökön és szombaton indult a küldőnc, aki Körösladányig vitte a leveleket, ugyanezen napokon kell indítani a szeghalmi lovasküldőncöt is, hogy a küldeményeket Körösladányban átvéve még aznap leadhassa azokat induló állomásán, Szeghalomban. Vésztőről a lovasküldőnc indításáig kellett a küldeményeket eljuttatni Szeghalomba.

³ Fundus (latin): telek, házhely

A lovasküldöncök alkalmazása azonban nem bizonyult megfelelő megoldásnak. A levelek késedelmes indítása és érkezése rendszeres panasz tárgya maradt továbbra is. Jelentősen közrejátszott a zavarkeltésben, hogy a közigazgatás által fenntartott küldöncszolgálat mellett egyes hivatalok az állami postaszolgálat útján szállították leveleiket. A szeghalmiak is hol Békés felől, hol a türkevei postaállomáson keresztül kapták a küldeményeket.

Ez az állapot 1858. április 5-ig állott fenn, amikor megindult a forgalom a Berettyóújfalu és Csaba között létesített új postavonalon. A postavonal állomása Berettyóújfalu, Furta, Füzesgyarmat, Szeghalom, Körösladány, Békés és Csaba volt. Ezzel a vármegyének a postától addig távol eső északi települései is bekapcsolódhattak a postaforgalomba. Vésztőt a Szeghalmon létesített új postahivatalhoz osztották be Csökmővel együtt.

1860. május 5-én a nagyvárad-i postaigazgatóság a pénzügyminisztérium újabb döntéséről értesítette a megyét. Eszerint a Sebes-Körös Nagyváradtól Szeghalomig terjedő – félreeső, de egyre jobban benépesülő – vidékén a posta-összeköttetés és a forgalom növekedésének előmozdítása érdekében új postaútvonalat szándékoznak felállítani.

Amíg korábban csaknem kizárólag az állami hivatalok érdekeinek szem előtt tartásával került sor bármiféle fejlesztésre, a század hatvanas éveire előtérbe került a lakosság érdeke is. Az elképzelések új iránya azt jelentette, hogy az általános fejlődés odáig jutott, hogy a posta már kezdett nélkülözhetetlenné válni a megye viszonylag elhagyatottabb részein éppúgy, mint korábban a fejlődésben előbbre járó területeken.

A tervszerint az új postaút Gyuláról ágazna ki a Nagyvárad–Arad postaútból, és Ugrán vagy Geszten át, Okány és Vésztő érintésével – a Berettyóújfalu–Csaba közti postaúthoz csatlakozva – Szeghalomnál végződne. A felsorolt közbeeső helyeken postaállomással rendelkező postahivatalokat állítanának fel.

Az útvonal lehetőségét vizsgálva Vésztő elöljáróságától a következő kérdésekre kért választ a postaigazgatóság:

1. Mennyi a távolság Szeghalom és Vésztő között, valamint Vésztőtől a következő községig, Okányig?
2. Az út, amin a postajáratok közlekednének, kétkerekű postakocsival járható-e minden évszakban?
3. Hány lakosa van Vésztőnek?

A kérdésekből láthatjuk, hogy a megye – az akkor 5475 lakost számláló – Vésztő esetében volt érdekelve, mivel Okány már Bihar megye területéhez tartozott. A tervezett postaútból a Szeghalom és Vésztő közötti 15,17 km és Vésztőtől Okányig mintegy 5,7 km volt a megyéhez tartozó útszakasz. Az út állapotára vonatkozóan azt a választ adták, hogy azon a közlekedés meglehetősen nehézkes. Különösen Vésztő és Okány között, ahol tartós esőzések alatt és után az utak nagyon rosszak. A vármegye összefoglaló véleménye az volt, hogy a tervezett útvonalon közönséges levélszállító kocsi nem minden évszakban használható. A beérkezett tájékoztatások alapján – amelyek mindegyike nehézségekről számolt be – az a döntés született, hogy a javaslat, „...*miszerint Geszt (Ugra), Okány és Vésztőn postahivatal és állomás létesüljön, ezeken keresztül Gyapjútól Szeghalomig naponta küldöncszékér-posta járjon, a felállítás jelentős kiadásai miatt egyelőre nem valósítható meg.*”

Az irányító minisztérium azonban hajlandóságát nyilatkoztatta ki a fenti három községben levélszedőségek felállítására. A rendszeres kocsis postajárat helyett gyalogos vagy lovasküldöncök segítségével látta megvalósíthatónak a nevezett községek közötti kapcsolatot.

Az erre tett felsőbb javaslat adott lehetőséget a nagyváradai postaigazgatóságnak arra, hogy a megvalósítás felé lépéseket tegyen. 1860. augusztus 12-én átiratban közölték a vármegyével a tervbe vett futárvonal leírását. Gesztről Szalontára vagy Gyapjúra, Okányból Gesztre vagy Sarkadra nyílt lehetőség a levélszedőségeken keresztül postára került küldemények továbbítására. A kérdést, hogy melyik postaállomás legyen a küldöncök célja, egyrészt a közlekedési lehetőség, másrészt a helyi kívánságok döntötték el. Szeghalom és Vésztő között – tekintettel az ott is fennálló rossz útviszonyokra – hasonló megoldással kívánták a postai forgalmat megindítani.

Levélszedőség létrehozása

1858–1861 között minden sárréti település saját postával gazdagodott. Szeghalmon, Körösladányban és Füzesgyarmaton postaállomás, Dévaványán és Vésztőn pedig levélszedőség létesült.

A levélszedőség a postahivatalnak egy olyan egyszerű, kezdetleges formája, ahol csak a továbbítandó küldemények összegyűjtését, s az érkezett küldemények kiosztását végezték. A könnyű elérhetőség miatt általában a település központi helyén alakították ki. Az ott dolgozó személy csak meghatározott rövid időszakban tartózkodott a levélszedőségen, míg a küldeményeket a reggeli órákban átvette és rendszerint ő maga futárként továbbította Szeghalomra. Amikor visszaérkezett Szeghalomról a Vésztőre címzett levelekkel, kiosztotta azokat az érintetteknek. Ez eleinte nem volt sok, hiszen vidéki levelezést – vagy egyáltalán levelezést – nem sokan folytattak, azt is elsősorban az előljáróság, a nagyobb földbirtokosok, az egyház és néhány kereskedő.

Vésztőn 1860 decemberében alakították ki a levélszedőséget, mely 1861 elején megindult rendszeres tevékenységével véglegesen bekapcsolódott a közvetlen érintkezést biztosító postai forgalomba. A megyének ezen a részén, ahol négy évvel korábban még egyetlen postahely sem működött, a megindult fejlődés százszázalékos eredménynek számított.

Az első levélszedőség Vésztőn a későbbi postahivatal helyén, a Kígyó utcában (a mai Piac tér utca 7. szám alatt) lévő – már régen lebontott – épületben volt.

A kiegyezés előtti időben az államigazgatás és a posta nyelve a német volt. A postai rendeletek tára is németül jelent meg. A postamesterek több esetben jegyzők, tanítók, papok közül kerültek ki, akik megfelelő nyelvi ismeretekkel rendelkeztek. Általában a polgári családok tanult gyermekei lettek a megye településeinek első postamesterei. Sajnos arról nincs semmilyen információnk, hogy ki volt Vésztő első postamestere.

A kiegyezés (1867) után

1867-ben a kiegyezés lényegesebb pontjai között szerepelt, hogy a posta- és távírda-ügyet – önállóságuk megőrzése mellett – összehangolják. A hivatalos nyelv a postán is a magyar lett, így a postai alkalmazottaknak sem volt előírt követelmény a német nyelvtudás.

Vésztői postabélyegző lenyomata, 1870-es évek

Az ezt követő időkből elvéve találunk dokumentumokat a levéltárakban a vésztői posta tevékenységével kapcsolatban. Annyi bizonyos, hogy 1882-ben a község képviselő-testülete anyagilag nem járult hozzá a Vésztő–Szeghalom közötti távírdavezeték, s a Vésztőn felállítandó távírda költségeihez.⁴ Előnyeit még nem látta a helyi előljáróság, s ez nagy hiba volt, mert döntésük évekre eltolta a távírda felállítását a községben. Néhány év alatt azonban gyökeresen megváltozott a képviselők véleménye. Felismerték az információk gyorsaságának a hasznosságát, a távírda előnyét, ezért már 1888-ban határozatban sürgették a távíróállomás felállítását. Ez azonban csak néhány év múlva, 1897-ben valósult meg. Egy át nem gondolt, rossz döntés miatt a település csak 15 év után kapott távírdát.

Közben 1894-ben elkezdték a közhasznú telefonhálózat kiépítését, melyet a következő évben át is adtak. Az akkori postamester nevét már ismerjük: 1894-ben Wallerstein Irén volt a postamester, akit Dobozi Manó kereskedő, a képviselőtestület tagja ebben az évben vett feleségül.⁵

Vésztői postabélyegző lenyomata, 1898

1896-tól országosan megkezdte a Magyar Királyi Posta a kerékpárok használatának bevezetését a táviratok és az expressz levelek kézbesítésére. Vésztőn erre csak az ezt követő évben, 1897-ben került sor, ekkor kapta első kerékpárját a kézbesítő. Ebben az időben még nem volt elterjedt a kerékpár, az egész településen csak egy-kettő volt.

A posta a távírdával és a telefonközponttal együtt 1897 környékén került át új helyére, a Kossuth u. 21. szám alá.

A Magyar Királyi Posta teljes függetlenségét 1908-ban törvény mondta ki: „A postát, a távírdát és távbeszélőt a két állam [Ausztria és Magyarország] mindegyike saját területén önállóan szabályozza és igazgatja.”

A postákat vállalkozásban üzemeltették, kaució letételét követően a nyertes pályázó – postamester – működtette, az előírt szabályokban meghatározott feltételekkel és díjszabásokkal. Ez a rendszer 1948-ig, a kommunista párt államosítási törekvéseinek megvalósításáig működött.

Az első világháborút megelőző időből arról találtunk információt, hogy 1914-ben még mindig Dobozi Irén a postavezető.

A trianoni békediktátum következményeként Nagyvárad és Temesvár Romániához került, ezért az Alföldön 1920-ban létrehozták a szegedi és a debreceni postaigazgatóságot.

1926-ban a vésztői árvízkarosultak megsegítésére feláras képeslapok árusítását kezdték meg. A 10 különböző árvízi képeslap eladásából származó bevétel egy részét (a felárat) az árvízkarosultak javára létrehozott alapba fizették be.

⁴ Vésztő Község Képviselőtestületének 1882. január 25-i ülésének jegyzőkönyvéből

⁵ Balogh István: Békés békétlenség. A Békés megyei zsidók története. Tótkomlós–Bp. 2007. 202. o.

A Hatház elnevezésű településrészről készült árvízi képeslap, 1926

1935. május 1-jétől került a hivatal élére Komlósi Kálmán, aki a világháború befejezéséig vezet-
te az intézményt, ahol I. osztályú posta, táviró és távbeszélő állomás működött.

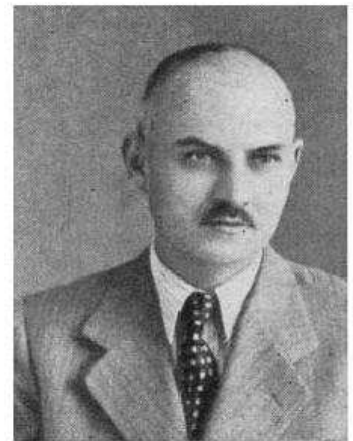

Vésztői postabélyegző
lenyomata, 1928

A posták teljesítményét ebben az időben már egységes elvek alapján kialakított, úgynevezett munkaegységgel mérték. Ezt a felvett és a kézbesített levelek, táviratok száma, a telefonforgalom, a pénz- és csomagforgalom alapján számolták ki. 1936-ban 92.874 munkaegységet ért el a vésztői posta. Összehasonlításként: ebben az évben például Gádoros postahivatala fele ennyit, 46.830 munkaegységet teljesített. Komlósi Kálmán postamesternek két segítője volt, név szerint Gerhart Anna és Zsiskó Irén postakiadók. 1937-ben a vésztői posta már 98.154 munkaegységet ért el.

A posta forgalmának folyamatos növekedését jól példázza, hogy 1939-ben a teljesítmény már 128.828 munkaegységre növekedett. Ezzel párhuzamosan létszámnövelés is történt, ekkor került a postához hivatali kisegítőként Sándor János. Zsiskó Irén viszont eltávozott, helyette Páll Antalt vették fel.

1941-ben már 150.809 volt a teljesített munkaegység, egy évre rá pedig már 181.791, ami majdnem duplája az 1936-os teljesítménynek, miközben a dolgozók száma csupán egy fővel (33 %-kal) emelkedett. Ezt a teljesítményt elsősorban a háború, a fronton harcoló katonáktól kapott, s a családtól a katonáknak küldött levelek emelkedő száma határozta meg. Ebben az időben 7–800 vésztői katona harcolt a fronton.

Komlósi Kálmán
m. kir. postamester
Vésztő

1943-ban a posta teljesítménye 171.343-ra csökkent. Ebben jelentős szerepet játszott a Donkanyarnál elszenvedett súlyos háborús vereség. A hadifogságba esett magyar – közte vésztői – katonák levelezési lehetősége szinte teljesen megszűnt, a családok sokáig semmi hírt nem kaptak a hozzátartozójukról. Ebben az évben került a postához Pénzes Ferenc, akit a későbbiekben többen követtek a családból.

1944-ben a munkaegység már elérte a 204.636-ot, míg például Gádorosé csak 149.205 munkaegység.

Az orosz csapatok október elején vonultak át a településen, előlük elmenekültek a tisztviselők. Az intézmények, így a posta sem működött egy darabig. Az emberek nem tudták, hogy mi van, és legfőképpen azt, hogy mi lesz. A front átvonulása után lassan kezdett megindulni az élet. Az összeköttetés még nem volt mindenhol rendben, gyakran akadozott a kapcsolat, de a színre lépő hatalomnak is érdeke volt a központtal való összeköttetés – így a táviró és a távbeszélő – helyreállítása.

A postahivatal a II. világháborút követően

1945-ben a telefon-előfizetők száma mindössze 15 volt. A telefon nagyban segítette a kapcsolatok tartását, az információk gyors továbbítását. A pártok közül – annak ellenére, hogy még kevés taglétszámmal rendelkezett a községben – egyedül a Magyar Kommunista Párt helyi szervezete kapott telefont, ami már előrevetíthette a következő évek, évtizedek politikai irányultságát. Az 1946. évi országos telefonkönyvben (ami ekkor még egy kötetes) a vésztői névsor a következő volt:

Községi elöljáróság	1
Kincses, Mester és Balogh hengermalom	2
Vincze Béla és Tsai hengermalma	3
Rendőrség	4
Láng Gyula fakereskedő	5
Kiss György	8
Államvasutak állomásfőnöksége	11
Magyar Kommunista Párt vésztői szervezete	15

Pénzes Károly 1945-ben mint kézbesítő és doboló volt alkalmazásban a községi elöljáróságnál, azonban a tanácsok 1950-ben történő megalakulását követően, 1953-ban a hasonló munkát végző társával együtt áthelyezték a postához, a kézbesítendő küldeményekkel együtt. Addig ugyanis saját kézbesítője volt az elöljáróságnak, aki kihordta a leveleket a községi címekre. Ezt követően azonban a posta keretein belül folytatták ezt a tevékenységet, ugyanis a tanács minden helyileg kézbesítendő levelét átadta a postának. A Pénzes-családból 1949-től az 1985-ben történő nyugdíjazásáig kézbesítőként, majd főpénztárosként dolgozott István, 1950-től 1990-ben történő nyugdíjazásáig pedig ugyancsak kézbesítőként János. Szintén a postán dolgozott István felesége, aki hosszú időn át a takarítói munkát végezte.

A háború befejezését követően még Komlói Kálmán irányította a hivatalt, akitől azonban 1948-ban már a hatalomra került kommunista párt embere, Takács Gábor vette át a vezetést. Ebben az időben helyezték át az utca másik oldalán szemközt lévő Kossuth u. 30. szám alatti – az állam által kisajátított – gazdaházba a postát, olyan formában, hogy az épület végében egy lakrészt meghagytak a volt tulajdonosoknak. A posta azóta is abban az épületben működik.

Takács Gábor az elkövetkező évtizedekben jelentős szerepet játszott a település életében. Több éven át vezette az ötvenes években alakított gépállomást, vezetője lett az 1970-es évek elején létrehozott BÉKÖT helyi egységének, évtizedeken át tanácsstag és végrehajtó bizottsági tag volt. Mindezek mellett a Munkásörségnek – megalakulásától megszűntéig – aktív tagja volt.

A postahivatal ebben az időben 8 és 18 óra között volt nyitva, a táviratok kézbesítését pedig 8 és 19 óra között bonyolították le. Külön takarítót nem alkalmaztak, a táviratos dolga volt este a posta helyiségeinek a kitakarítása, a kútról friss víz vitele. Ebben az időben ott dolgozott Sándor János, aki ellátta a postamester szakmai feladatait is, továbbá Hajdú Elemérné, Sándor Jánosné, Konyár Jolán, valamint Horváth Piroska. A kézbesítői feladatokat férfiak látták el, név szerint: Kiss István, Jámbor János, Kiss György és Péntes István. A postához ekkor került dolgozók egy része évtizedekig ott dolgozott, széles körű ismertséget és tiszteletet vívtak ki maguknak a faluban.

Sándor János és Sándor Jánosné

A háború után a világ addigi legnagyobb inflációja zúdult az országra. A pengő rövid idő alatt teljesen elértéktelenedett. 1945 májusától decemberéig még csak négyszer értékelték le a pénzt, 1946-ban azonban már 3–7 naponként. Akinek keresete, fizetése volt, naponta vagy hetente megkapta, de már akkor el is kellett költenie, mert a következő héten már csak töredékét érte az előző heti munkabére.

Az infláció érezte hatását a postaforgalomban is. A pénz jelentős értékvesztése miatt beindult a cserekereskedelem: tojással, liszttel, cukorral, zöldséggel, gyümölccsel fizettek a postai szolgáltatásért is. Jól illusztrálják a helyzetet az ebben az időszakban kibocsátott bélyegek értékváltozásai. Eleinte a filléres, majd a pengős, százpengős, ezerpengős bélyegek kerültek forgalomba. Ezt követően – mivel nem győzték a bélyegek értékszámait felülnyomni – bevezetésre került a betűs felülnyomás, amelyeket viszonylag hosszabb ideig tudtak használni. A bélyegre központilag rányomtatták, hogy „Any” (ami nyomtatványt jelent), „Hlp” (helyi levelezőlap), „Hl” (helyi levél), „Tlp” (távolsági levelezőlap, „Tl” (távolsági levél) „Ajl” (ajánlás), „Cs-5” (5 kg-os csomag) és „Cs-10” (10 kg-os csomag). Így, ha a bérmentesítés díja változott, nem kellett újabb bélyegeket kibocsátani, csak ugyanazért a bélyegért magasabb összeget kellett fizetni. Ez követően azonban – valószínűleg a visszaélések miatt – kiadtak tizezres, százezres, milliós, majd milliárdos és billiós nagyságrendű értékjelzéssel ellátott bélyegeket. Talpraesettnek kellett lennie annak a postáskisasszonynak, aki ezt nyomon tudta követni, nem beszélve az egyszerű polgárokról. Amikor a billiónál nagyobb értéket már nem tudták az emberek kimondani, de felfogni sem, akkor a pénzforgalomban – így a postai díjszabásban is – 1946. július 12-től bevezetésre került az adópengő. Az átszámítási kulcs 1946. július végén: 1 adópengő = 2 ezer trillió (2×10^{21}) pengő. A legnagyobb névértékű bélyeg 5 millió adópengős volt.

Végül 1946. augusztus 1-jén kibocsátották a forintot. Bevezetésének napján egy forint 200.000.000 (kettőszázmillió) adópengővel volt egyenlő. A forint megjelenésével visszaállt az áruforgalom megszokott rendszere. A nyomtatványt 8 fillérért, a helyi levelezőlapot 10 fillérért kézbesítették. A helyi levél 12 fillér, a távolsági levelezőlap pedig 20 fillér volt. Ezt követően évtizedekig nagyon kicsit változtak a díjak, csak a nyolcvanas évek elejétől indult meg egy lassú, de folyamatos díjváltozás.

1948-ban területátszervezés következtében Kótpusztza Vésztő közigazgatási területéhez került. Kótpusztán még 1937-ben létesült fiókpostája, mely 1948-ig Komádihoz tartozott. 1972-ben a kótpusztai postahelyet a csökkenő forgalom miatt visszaminősítették, neve „Körösújfalú–Kótpusztza fiókpostája” lett, ellenőrző postája pedig Vésztő.

Kótpusztai postabélyegző lenyomata, 1975

A kótpusztai fiókpostán két dolgozó látta el a szolgálatot. Itt dolgozott hosszú ideig Varjú Irén, majd egymás után Törzsök Istvánné, Izsó Józsefné, Józsa Béláné, Csüllög Gizella, illetve a fiókpostája megszűntéig Molnár Ilona. Levélkihordóként az 1960–70-es években Szilágyi Dániel teljesített szolgálatot. A nagy kiterjedésű kótpusztai tanyavilág egy részén továbbra is Vésztőről látta el a postai szolgálatot Péntes Károly, majd Hegyesi Imre. A kótpusztai fiókpostája postai értékcikkekből, képeslapból és illetékbélyegekből külön ellátmánnyal rendelkezett, és saját postabélyegzője volt. 1980-ban a telefonhálózat átalakítása és a minimális forgalom miatt feleslegessé vált a fiókpostája, így 43 évi működés után végleg bezárta kapuit.

Takács Gábor utódjaként az 1950-es évek elejétől az évtized végéig Tamás Mihály volt a postavezető.

Péntes János egyenruhában 1949-ben és 1952-ben

Mivel 1950-től a hírlapterjesztést állami döntés alapján kizárólagos joggal a Magyar Posta végezte, Vésztőn is megerősödött a postahivatal, kiszámítható, stabil, biztos munkát tudott nyújtani az ott dolgozóknak.

Öt kerékpáros kézbesítő, egy távirat-kézbesítő és két lovas kézbesítő hordta a küldeményeket, az utóbbiak a település igen nagy kiterjedésű külterületeire. A lovak a posta tulajdonában voltak, de tartani a

A vésztői postabélyegző lenyomata, 1952

kézbesítőnek kellett, erre külön ellátmányt kapott. 1957-ben a lovas kézbesítés megszűnt, a lovakat kerékpárra cserélték.

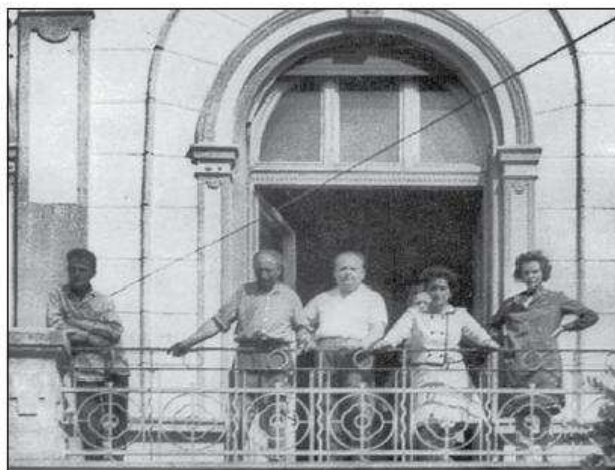
Az ötvenes évek első felében mintegy 40–45 telefon-előfizető volt a faluban, akiknek egy része az éjszakai órákra a szeghalmi postahivatalhoz volt bekötve, mivel Vésztőn nem működött éjszakai telefonközpont. Az 1950-es évek végére a telefonhálózat fejlesztése már Vésztőn is indokolta a hosszabbított szolgáltatást. Ez első lépésben nyújtott, majd éjjel-nappali szolgáltatást jelentett. A manuális központ az 1989-ben történő automatizálásáig üzemelt.

Az 1950-es évek végétől Dömsödi László volt a hivatalvezető.

A helyi pártszervek, valamint a tanács végrehajtó bizottsága rendszeresen beszámoltatta a hivatal vezetőjét a postán végzett munkáról, a központi párthatározatok, illetőleg az állami döntések végrehajtásáról. Ezekből a beszámolókból, valamint a testületek által hozott határozatokból jól nyomon követhetők a vésztői posta változásai és az egyes időszakok sikerei, gondjai, vagy problémái.

A beszámolókból megtudhatjuk például, hogy 1964-ben a belterületen hat kézbesítő dolgozott. A posta állandóan kézbesítői létszámihiánnyal küszködött, ezért a különböző közületeknek, intézményeknek, szervezeteknek a postafiókok megnyitását javasolták. Ez azonban nem talált megértő fülekre, nem akart senki sem az érkező levelekért, nyomtatványokért a postára menni, mindenki azok postai kiszállítását várta. Így a postások leterheltsége miatt sokat kellett várni, esetenként késő délután kapták meg a címzettek a küldeményt. A telefonhálózat régi légvezetékei helyett a Kossuth utcában földkábeltek fektettek le. Október 13-tól a község egész területére kiterjesztették a kézbesítést, külterületre azonban továbbra is csak kétnaponként járt a postás.

1965-ben a régi, korszerűtlen, egészségtelen és túlszűfolt postaépület teljes felújítását végezték el. A régi, elavult, megfelelő szociális helyiségekkel nem rendelkező épületben a hivatal területét az ugyanott lévő lakás területével bővítették, a lakók részére pedig a Várkonyi utcában építettek megfelelő lakást. A lakás építéséhez a Magyar Posta 100 ezer forinttal, a község pedig 80 ezer forinttal járult hozzá. A postahivatal felújítása és bővítése idején a postai szolgáltatásnak a tanácsháza nagyterme adott helyet, a telefonközpont kivételével a postahivatal hónapokon át ott működött.

Postások a tanácsháza erkélyén 1965-ben

Pénzes István

A táviróforgalmat – a távbeszélőn

történő továbbítási mód helyett – gépi útra, távirógépre (TGX) terelték. A postahivatal létszáma 1965-ben: tisztviselő 9 fő, kézbesítő 10 fő volt. A rádióelőfizetők száma a községben 1957, televíziót pedig 257 helyen üzemeltettek. Ebben az évben Pénzes István Kiváló Dolgozó kitüntést kapott.

1966-ban Dömsödi László eltávozott a postától. Ideiglenesen Pénzes Istvánra bízta a hivatalvezetői feladatokat.

A kótpusztai fiókposta levélkihordó dolgozójának magatartása, mordtalansága ellen az ottani lakosok nagyon sokat panaszkodtak. Egy beadványukban kérték, hogy a postaszolgálatot közvetlenül Vésztőről lássák el, mert az odarendelt postást durvasága, pökhendisége miatt nem hajlandók elfogadni. Ezt az esetet még a vésztői tanács végrehajtó bizottsága is tárgyalta, de érdemi és megnyugtató döntés nem született.

Olajos Imre

1966-ban Olajos Imre lett a posta vezetője.

1969-ben az olvasható a posta beszámolójában, hogy a rossz munkakörülmények miatt gyakori a hírlapkézbesítők közötti fluktuáció. Ebben az évben hét kézbesítő vált ki, akik helyett újakat kellett betanítani. Ez jelentősen kihatott a posta teljesítményére és megítélésére. Az expressz csomagokat 5 kg-ig házhoz szállították, a szállítást a távirat- és expressz-kézbesítő végezte. Ebben az évben hirdették meg a „Levélsekreányesítési akció”-t, melynek során a lakott ingatlanok 1/3-án mintegy 1.100 levélsekreányt szereltek fel a lakosok. Ahol ugyanis nem volt postaláda, a postásnak minden küldeménnyel be kellett menni a lakásokba, ami rendkívül megnövelte a kézbesítésre fordított időt.

A rádió-előfizetők száma 1969-ben 2210, a televízióé pedig 810 volt. A postai takaréket állomány mindössze 300 ezer forinttal emelkedett az előző évhez képest, így elérte a kétmillió forintot.

1970-ben az újság-előfizetők száma:

Napilapok	
- Népszabadság	433 db
- Magyar Hírlap	10 db
- Békés megyei Népiújság	453 db
- Népszava	40 db
- Magyar Nemzet	14 db

Hetilapok	
- Képes Újság	218 db
- Magyar Mezőgazdaság	42 db
- Rádió és Televízió Újság	658 db
- Fáklya	18 db
- Magyar Ifjúság	37 db
- Nők Lapja	302 db
- Szabad Föld	600 db

A kézbesítői feladatokat korábban csak férfiak látták el, ebben az időben viszont felvették az első női kézbesítőt, Török Zsigmondnét, aki hosszú ideig látta el ezt a feladatot. Különvált a hírlap- és a levélkézbesítés, a hírlapot hat női dolgozó kézbesítette, de egy év után – a sok panasz miatt – a posta visszavette ezt a feladatot. Kapott a posta egy motorkerékpárt, amellyel gyorsabban tudták a külterületi lakosok részére a küldeményeket kézbesíteni.

A Szecső-tanyán és Kertmeg-pusztán egy-egy nyilvános távbeszélőt szereltek fel, hogy szükség esetén az ott lakók is hamar segítséget tudjanak hívni. A rádióelőfizetők száma a faluban 2250-re, a televízióé pedig 1090-re növekedett.

1972. december 1-jén bevezették a szabad szombatdélutánt, így szombaton már 14 órakor bezárt a posta. Ebben az évben a többi évhez viszonyítva jelentősen megnövekedett a csomagforgalom. Történt ugyanis, hogy egy televíziós riport – amelyben egy sokgyermekes vésztői család nehez helyzetét mutatták be – adakozásra készítette az ország különböző részein lévő üzemekeket, kollektívákat, egyéneket. Közel egy éven keresztül érkezett napi 8–12 különböző méretű és tartalmú adománycsomag a család részére. Volt, hogy a postai küldeményeket vonathoz szállító kocsival

tudták csak a csomagokat a címzetthez kiszállítani. Rövid idő múlva azonban már a postahivatal előtt elkótyavetyélték a csomagot pár száz forintért. Úgy cserélt gazdát, hogy azt sem tudták mi van benne. A küldemények azonban nemsokára elapadtak, a csomagszállítás visszaállt a régi mederbe.

1973-ban a hivatalvezető Hegyesi Lászlóné lett, a hivatal létszáma 24,6 főre változott.

Hegyesi Lászlóné

A posta nyitvatartási ideje továbbra is 8–18 óra között volt, a távbeszélő szolgálaté pedig 7–21 óra között. A hivatalnál két szocialista brigád működött, minden dolgozó szakszervezeti tag volt. A véglegesített dolgozók mindannyian szakképesítéssel rendelkeztek. A telefon-előfizetők száma: 74, a posta előtt egy nyilvános segélyhívó telefont helyeztek el. A rádió-előfizetők száma 2150-re csökkent, a televízió-előfizetők pedig 1620-re

emelkedett, ami az 1968-as előfizetői létszám kétszerese volt. A takarékszolgálatot kevesen vették igénybe a községben működő másik két pénzüintézet, a Takarékszövetkezet és az OTP miatt.

Havonta nagyjából 90 féle újságot értékesítettek a postások, 50–52 ezer példányban. A hetilapokat előfizetők száma 2634 fő volt. A Népszabadság előfizetők száma 382, a Békés megyei Népszerűség pedig 544 helyre jártak. Az Aranykalász Tsz 50 tag részére fizetett elő központilag a Békés megyei Népszerűságra, ezzel nagyban hozzájárult a pártbizottság által a postahivatal részére kiűzött feladatok teljesítéséhez, melyben jelentős helyen szerepelt a központi és a megyei pártlap terjesztése.

Postai dolgozók az 1972. május 1-jei felvonuláson

Postások az 1974. május 1-jei felvonuláson

1976-ban 111.836 db hírlapot adtak el, 549.894 db-ot pedig az előfizetőknek kézbesítettek, ami napi 2.127 újságot jelentett. A rádió-előfizetések száma 1984, televíziót 1986 háztartásban fizettek elő. Ebben az évben a postahivatal 5798 táviratot vett fel, s 6903-t kézbesített. A kezdeményezett távolsági beszélgetések száma 24.134 db volt. Több dolgozót beiskoláztak különböző tanfolyamokra, ami tovább erősítette a szakmai felkészültségüket. Alapfokú egy éves tanfolyamra két dolgozót, középfokú egy éves tanfolyamra három dolgozót, felsőfokú három éves tanfolyamra egy dolgozót iskoláztak be, illetve ennyi szerzett képesítést. Így ebben az évben már csak egy kézbesítőnek és három tisztviselőnek hiányzott a megfelelő szakképesítése.

A tanács végrehajtó bizottsága kétévenként beszámoltatta a településen működő gazdálkodó szervezeteket a végzett munkájukról, így a helyi postahivatal is rendszeres tájékoztatást adott a helyzetéről, illetve tevékenységéről. Egy felmérés szerint a lakosság részéről a következő problémákat jelezték 1976-ban a posta munkájával kapcsolatban:

1. Későn viszik ki a nyugdíjat.
2. Meghatalmazás nélkül a családtagnak sem adják át a pénzt, vagy az ajánlott levelet.
3. Nagyon hosszú a kézi kapcsolósos távbeszélőnél a kapcsolásra várakozás ideje.

A panaszok egy része jogosan vetődött fel, de orvoslásukra jelentős technikai fejlesztésre lett volna szükség, amit nem tudtak biztosítani.

Ebben az évben a postai dolgozók 550 óra társadalmi munkát végeztek a községben.

1977-ben a hivatal létszáma 26 főre változott. Hét belterületi és egy külterületi kézbesítési körzet volt, amelyekkel az volt a probléma, hogy évtizedeken át nem változtatták meg a határaikat, így aránytalanságok alakultak ki, s emiatt nem volt egyforma a dolgozók leterheltsége. Ez több alkalommal is felvetődött a munkaértekezleteken, azonban érdemi változtatásra nem került sor. A dolgozók havonta 1.700–2.200 forint között kerestek.

A postai szolgáltatások a következők voltak ebben az időszakban: klasszikus postai tevékenység: levélpostai küldemények (levél, csomag, értékűküldemény) felvétele, kézbesítése, továbbá táviró-, távbeszélő-, rádió-, televízió- és hírlapszolgálat, pénz ki- és befizetés, értékűcikk és totó-lottó-árusítás, takarékkézelés (OTP megbízásából).

1978. február 14-én Hegyesi Lászlóné lemondott a hivatalvezetői posztról, helyette Hatvani Béla lett a hivatal új vezetője, de csak november 1-jén. A köztes időben többen is helyettesítették a hivatalvezetőt, ami rossz hatással volt a posta munkájára. A dolgozók között is nagy volt a fluktuáció, sokan elmentek, és sok új dolgozó lépett munkába. Ebben az évben összesen 153.945 db hírlapot adtak el árusításban, 619.466 darabot pedig előfizetésben, ami a heti 6 napos megjelenést figyelembe véve átlagosan naponta közel 2.500 db újságot jelentett. Népszabadságot 571-en, Békés megyei Hírlapot pedig közel 980-an járattak, illetve vásároltak. A rádió-előfizetők száma 1995, televízió-előfizetők pedig 2.178 volt. A felvett táviratok száma ebben az évben 6.180, a kézbesített pedig 7.384 volt. A kezdeményezett távolsági beszélgetések száma 26.731 volt. A dolgozók alapfizetése 2000 Ft, az átlagfizetésük pedig 2.500–2.600 Ft volt. Egy kézbesítő naponta átlagosan 20 km-t tett meg, 35–40 kg súlyú hírlappal. A dolgozók által gyakran felvetett problémára reagálva a kézbesítési körzeteket újraszabályozták, a kialakult aránytalanságokat korrigálták. A dolgozók közül 11 volt a nő, közülük nyolcan 30 évesnél fiatalabbak voltak. A kinevezett kézbesítő egy kerékpárt kapott 3 évre, s havi 50 Ft átalányt annak javíttatására, üzemképes állapotban tartására. A havi nyugdíj kihordásakor egy-egy kézbesítő egyszerre 80.000 Ft-ot vihetett magával, s hat nap alatt kellett a nyugdíjakat a területén kihordani. A kézbesítők ilyenkor egy-egy hónapban 5–600 forintnyi borralalót is kaptak a nyugdíjasoktól, ami esetenként 10–20 forintot jelentett.

1979 augusztusában Hatvani Bélától Egri Irén Valéria vette át a vésztői posta vezetését, aki rövid idő múlva férjhez ment, s mint Iráziné Egri Irén Valéria, a következő évben szülési szabadságra távozott. Távolléte alatt Balogh Zsigmondné látta el a postavezetői feladatokat. A következő időszakban többször volt a postavezető hosszabb-rövidebb ideig táppénzen, amikor egy, az igazgatóság által kinevezett állandó helyettes vette át a feladatot. Ez a személy pedig ebben az időben Csikhelyi Endre nyugalmazott főfelügyelő volt, aki Bács-, Békés- és Csongrád megye különböző településein helyettesített.

1980-ban a postahivatal két dolgozója, Péntes János és Nagy Zsigmondné is megkapta a Kiváló Dolgozó elismerést.

Az 1980-as évek közepéig vonaton szállították Vésztőre, s onnan el a postai küldeményeket. A Budapest felől érkező küldeményeket a Budapest–Gyoma felől 8 óra körül, a Püspökladány–Debrecen felől küldöttet 10 órakor, a Szeged–Békéscsaba felől érkezőket pedig a 7:30-kor érkező vonattal szállították. Rendszerint a szerelvény utolsó kocsija szolgált postakocsiként, amellyel mindig utazott egy kísérő is, aki az állomásokon átadta a helybeli postásoknak a küldeményeket. A Vésztőről vidékre címzett küldeményeket a postások a 17 órakor Gyomára és Debrecenbe, 17:45 órakor pedig a Békéscsabára induló vonathoz szállították ki. Gyomára csak leveleket vittek, minden mást a békéscsabai vonathoz szállítottak. Az Aranykalász Tsz biztosított egy lovaskocsit a postai küldeményeknek az állomásról, illetve az állomásra történő szállításához. A kocsi bakja alá volt beszerelve egy zárható láda, amelyben a pénzküldeményeket szállították. Kiss Mihály volt hosszú ideig a kocsi hajtója. A technika azonban legyőzte a lovaskocsis szállítást, az 1980-as évek közepétől autó vette át a helyét. Ezzel együtt megváltozott a szállítás rendszere is, most már nem vonattal szállították a küldeményeket. A postautó Gyomáról indult Vésztőre, majd ment Okányba és Körösszakálba az oda címzett küldeményekkel, majd délután indult vissza Gyomára. Vésztőre 16 óra körül ért, akkorra kellett elkészíteni a szállítandó postát.

1982-ben Török Zsigmondné kapta a Kiváló Dolgozó elismerést.

1983-ban ideiglenesen Csikhelyi Endre lett a posta vezetője.

1984-ben 5174 hírlap-előfizető volt, melyből 499-en Népszabadságot, 941-en pedig Békés Megyei Népiújságot járattak. Televízió előfizetők száma 2.375 fő volt.

Ebben az évben nevezték ki a posta vezetőjének Kereki Istvánt, aki az előző időszak gyakori személycseréivel ellentétben, több mint 20 évig volt a vésztői posta vezetője. 1984. szeptember 10-i dátummal vette át Csikhelyi Endrétől a feladatot.

A vésztői posta dolgozóinak száma ekkor 26 fő volt, a dolgozók közül 5 fő kezelte a távbeszélő központot, az egyesített kézbesítést ellátó dolgozók száma pedig 10 fő volt. A tisztviselők száma ugyancsak 10 fő volt, egy személy pedig takarított. Ebben az évben készült el a központi fűtés, felváltva az olajkályhákat, amelyeket már nem lehetett gazdaságosan üzemeltetni.

1985-ben 466-an Népszabadságot, 804-en pedig Békés Megyei Népiújságot járattak. A televízió előfizetők száma 2.372 volt. A postahivatal létszáma 25,7 fő, melyből 13 tiszti, 12,7 pedig fizikai dolgozó volt. A postatiszti beosztásúak közül egy személy felsőfokú, hatan pedig középfokú szakmai végzettséggel rendelkeztek, míg 6 fő szakképzetlen volt.

Kereki István

1985-ben jelentős külső és belső tatarozást végeztek a hivatalnál, az épület teljes tetőcserét kapott. A dolgozók mintegy 10%-os bérfeljesztést kaptak, ami fejenként havi 4–500 forintos emelkedést jelentett. Bevezetésre került az ötnapos munkahét, szombaton csak táviratok és napilapok kézbesítését bonyolították. A hivatal munkáját a felettes szervek ebben az évben közepesre értékelték. A távbeszélő-szolgálat területén a 200 férőhelyre csak 150 előfizető volt, tehát nem volt igazából kihasználva. Ebben az évben a kézbesítők új kerékpárt és táskát kaptak. A hétvégén kézbesített táviratokért a postásnak 30 Ft-ot fizetett a posta. Előfordult olyan hétféle – gyakori személynevek napjakor –, amikor 100–150 dísztvíratot is kézbesíteni kellett. Ilyenkor borraalóként akár egy havi fizetést is zsebre tehetett egy-egy kézbesítő. Ezt a kézbesítési formát azonban a posta nem tudta huzamosan biztosítani, ezért a dísztvíratokat csak hétfőn vitték ki a címzetthez, amikor nem kellett a dolgozónak túlórárt fizetni.

1989-ben helyezték üzembe az automata telefonközpontot. A távbeszélő központ automatizálása miatt a telefonkezelők munkaviszonya megszűnt. Az így felszabadult helyen turisztikai jelleggel vendégszobát alakítottak ki.

A posta a rendszerváltás után

1990. január 1-jétől a Magyar Postából szétválással három, egymástól független, állami tulajdonú vállalat jött létre, úgymint a Magyar Posta Vállalat, amely továbbra is végezte a hagyományos postai szolgáltatásokat, a Magyar Távközlési Vállalat és a Magyar Műsorszóró Vállalat. A Magyar Posta Vállalat a rendszerváltást követő években kereste a helyét, az új helyzetben új körülményekkel kellett szembe néznie. Az állami tulajdonos egyszemélyes, zártkörű részvénytársasággá alakította a céget, létrejött a Magyar Posta Zrt. A változások új kihívást jelentettek a helyi postahivataloknak is.

A vésztői postások munkáját dicséri, hogy az utóbbi húsz évben több postai dolgozót részesítettek elismerésben: 1990-ben Pénzes János 40 évi postai szolgálatban eltöltött munkájának elismeréseként, nyugdíjba vonulása alkalmával Vezérigazgatói dicséretben részesült. Az elkövetkező két évtizedben vezérigazgatói vagy igazgatói elismerést kapott Kereki István, Zilahi Zoltánné, Szabó Mihályné, Egeresi Imréné, Marhás Sándorné, Kereki Istvánné, Kaszai Sándorné és Forrás Mihályné.

A TelepostaHáz ünnepélyes átadása, 2000

A kép közepén Széllné Tóth Ibolya, szegedi postaigazgató és Kereki István postavezető

A korábbi vendégszobát a csekély igénybevétel miatt 2000-ben megszüntették, s a helyiségben TelepostaHázat alakítottak ki, amelyet 2000. május 30-án adtak át. Ez az új szolgáltatás a település lakóinak az informatikai ellátását és az internet elérhetőségét szolgáltatta. Ebben az időben még a lakosság csekély hányada rendelkezett internet-hozzáféréssel, így a kezdeti időszakban a posta e szolgáltatásának igénybevétele igen széleskörű volt. Az informatika rohamos fejlődésével és általánossá válásával azonban egyre kevesebben vették igénybe ezt a lehetőséget.

Szemelvények Vésztő posta történetéből

2001. február 12-én kapcsolták be a vésztői postahivatalt az Integrált Posta Hálózat rendszerébe. Az Integrált Posta Hálózat (IPH) az elmúlt 20 év legnagyobb postai informatikai beruházása volt. Az IPH rendszer megteremtette az alapot a postahelyi tevékenységekkel összefüggő adatok központi hasznosításához. Az adatok elektronikus formában kerülnek feldolgozásra és továbbításra, ez a papíralapú adatszolgáltatásokat váltotta fel. Az IPH gépes postahivatalnál ezzel a rendszerrel a küldemények adatait hátravontan (háttér munkahelyeken) rögzítik. Az IPH egységesítette a küldemény felvétel, továbbítás és kézbesítés informatikai támogatását.

Hosszú idő után, 2006. szeptember 1-jén postavezető-váltás történt. Kereki István helyett – aki ettől az időponttól a szeghalmi posta vezetője lett – felesége, Kereki Istvánné vette át a vésztői posta irányítását.

A dolgozók létszáma ekkor 19 fő, melyből 9 fő kézbesítő (Ökrösné Ritter Ilona, Dancs Gábor, Parais Gábor Rózsa Antalné, Forrás Mihályné, Nagy Gábor, Ökrös Imre, Kovács Krisztián és Kiszely Zoltán) és egy fő centrális csomagkézbesítő (Csillag István).

A centrális csomagkézbesítés 2007-ben került bevezetésre, s Vésztőn kívül kiterjed Okány, Zsadány és Biharugra településekre is.

A főpénztári tevékenységet Marhás Sándorné és Bak Istvánné látja el, a minőségellenőrzési feladatokat pedig Zilahi Zoltánné. Az egyesített felvételi feladatokat (levél, távirat és csomagfelvétel) Bottyán Sándorné és Dani Sándorné végzi, a pénzfelvételi munkahelyen pedig Takács Edina fogadja az ügyfeleket.

Kereki Istvánné

A postaautó indulásra kész

A felvételen dolgozók a napi feladataik mellett biztosítás-közvetítéssel is foglalkoznak. Munkájuk színvonalas ellátásáért, az ügyfelekkel történő közvetlen és jó kapcsolat elismeréseként elnyerték az „Ügyfélbarát posta” elismerést.

A hírlapok előfizetőinek egy részét 2006-tól a MédiaLog vette át. A postánál maradt, illetőleg új előfizetők részére a posta 2007-ben havonta 8584 db hírlapot kézbesített, melyből 3753 db napilap, 4831 db pedig színes lap. 2008-ban a kézbesítendő lapok havi száma 8211-re, 2009-re pedig 6411-re csökkent. 2010-ben havonta már csak 5851 újságot kézbesítenek, melyből 2378 a

napilap és 3473 db a színes lap. A csökkenés oka elsősorban a gazdasági válság, ami megnehezítette a családok életét.

A posta dolgozói 2010-ben

Első sor: Ökrös Imre, Ökrösné Ritter Ilona, Nagy Gábor, Bak Istvánné, Egeresi Imréné, Zilahi Zoltánné. **Második sor:** Forrás Mihályné, Rózsa Antalné, Csillag István, Kereki Istvánné, Takács Edina, Dani Sándorné. **Harmadik sor:** Parais Gábor, Kovács Krisztián, Marhás Sándorné, Kazai Jánosné, Bottyán Sándorné. **Negyedik sor:** Dancs Gábor, Kiszely Zoltán.

Források és felhasznált irodalom

Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1850–1867. Békéscsaba, 1973.

A Vésztői Képviselőtestület jegyzőkönyvei 1871–1945 (Békés megyei Levéltár, Gyula)

A Vésztő Tanács Végrehajtó Bizottságának jegyzőkönyvei 1950–1990 (Békés megyei Levéltár fiókja, Békés)

Pénzes János vésztői lakos, volt postás elbeszélései, emlékei

Két évtizedünk. A magyar posta megújulása és modernizációja 1990–2010. Szerk.: Lovászi József. Bp. 2010.

A Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány szentesi gyűjteményében található dokumentumok, kiadványok, tárgyi emlékek

Köszönöm a segítséget Verók Istvánnak, a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány szentesi kiállítás-vezetőjének, Juhászné Pálnok Lenkének, az alapítvány kuratóriumi tagjának, Kereki Istvánnénak, a vésztői posta vezetőjének és Pénzes János nyugalmazott vésztői kézbesítőnek.

A KÖRÖSLADÁNYI POSTA TÖRTÉNETE

Körösladányban a postai szolgáltatás 1858. április 5-én, a Berettyóújfalu–Furta–Füzesgyarmat–Szeghalom–Körösladány–Békés–Csaba között megnyitott új postaútnak köszönhetően indult be.¹

1858 és 1860 között a Vésztőre irányuló postai küldeményeket is a körösladányi posta fogadta, illetve a Vésztőről elindított küldeményeket Körösladány postája továbbította. A Berettyóújfalu–Füzesgyarmat–Szeghalom–Körösladány–Csaba között rendszeresen működő lovasposta-járatba Vésztő községet beiktatni nem lehetett. Részben a kerülő miatt, de nagyobb részben a terepviszonyok következtében, ugyanis a szeghalmi és a vésztői határ a mocsarak és vízfolyások miatt ősztől tavaszig járhatatlan volt. Így a Vésztőről induló vagy a Vésztőre irányuló küldemények a dondorogi, a tűzokosi úton és (korabeli írásmóddal) a Panyád Rettyén át jutottak el rendeltetési helyükre. Az itt vezető utat az egykori térképen postaútnak tüntették fel. Ez az állapot két év múlva szűnt meg.

A körösladányi posta első telephelye a Wenckheim-kastély levéltár és tömlőc épületében volt, ugyanis 1858-ban az uradalom ezeket a helyiségeket már nem használta. Az épület vasajtós és vasrácsos ablakai kiválóan megfeleltek az ideküldött vagy a Körösladányban feladott küldemények tárolására és biztonságos őrzésére.

A postamesteri tisztséget 1858-tól Majorfi János látta el, aki Békéscsabáról került Körösladányba. Előbb uradalmi lakást kapott, majd 1872-ben házat építtetett a Mocsár utca (ma Arany János utca) 6. szám alatt.

E házba szerelték be 1881-ben a táviró- (Morse-) készüléket, amely pontokból és vonalakkól álló jeleket írt le: „Azon készüléket, mely a villanyáram segítségével adott jeleket maradandóan láthatóvá tesz, [táv]írógépnak nevezzük.”² Később készültek olyan távirógépek is, amelyek már betűket nyomtak. Ilyeneket a körösladányi postahivatal csak a XX. sz. közepén kapott.

Az egyes helységek távirógépeit több kilométer hosszúságú rézhuzal kötötte össze. „A vonalak vezetésére 7½ méter hosszú póznákat használtak, amelyeket egymástól 48 méter távolságban leástak a földbe. Ezeken tartóvasak segítségével szigetelők voltak. E szigetelők félhold alakú, átlukasztott porcelánból készültek, melyeknek lyukán 2½ milliméteres átmérőjű rézhuzalt minden további felerősítés nélkül áthúztak”.³

A vonal elkészültével Körösladány és Gyoma között létrejött az a faoszlopsor, amely 1910-ig, a közút megépítéséig fennmaradt. Sőt, 1881-ben Szeghalomig is elvezették, az országút mellett.

A táviróvonal ilyen formájú kiépítését az indokolta, hogy Gyomán a távirót már 1874-ben üzembe állították, így volt mihez csatlakozni.

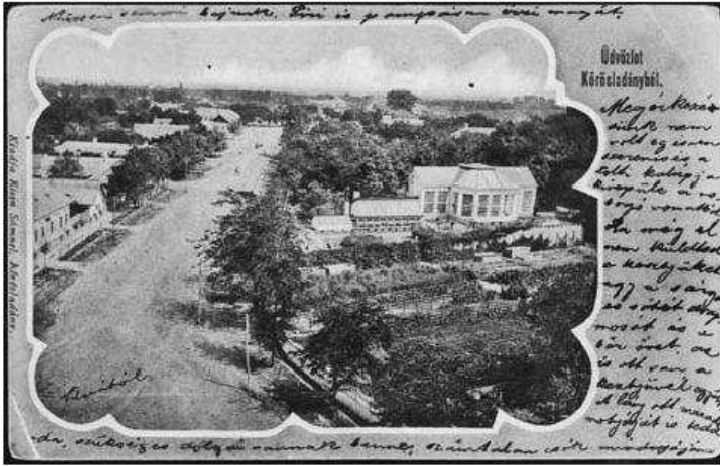
Az újabb technikai eszköz a postahivatalban a távbeszélő (telefon) volt, amit 1895-ben helyeztek el az épületben. Ez először kezdetleges telefonközpontként működött, majd az 1930-as években 1 db LB-30 vertikális váltót kapott a posta. A telefonközpont 30 helyi és 3 átmenő interurbán vonal kapacitással rendelkezett.

¹ Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1850-1867. Békéscsaba 1973. 112. o.

² Schmid Mihály: Távirati kalauz. Kassa, 1897. 73. o.

³ A magyar posta története és érdemes munkásai. Szerk. Hencz Lajos. Budapest, 1937. 243. o.

Az igények növekedése miatt később ez is kevésnek bizonyult, és még a Crossbar-rendszer elindítása előtt nagyobbra és modernebbre kellett kicserélni.

Az egyes települések távbeszélő kapcsolószekrényeit több kilométer hosszúságú rézhuzal kapcsolta össze, hasonlóan a távirógépekhez. A postai kapcsolószekrény és az előfizetők között is hasonló vezetékrendszer továbbította az impulzusokat az előfizető telefonkészülékébe. Rövid idő alatt Körösladány posta közeli utcáit eluralták a kettőzött telefonoszlopok sorai, közöttük a kifejlesztett huzalok mindig páros száma.

A körösladányi postahivatal történetében akár mérföldkönek is számíthat az 1891. esztendő. Ez év június 25-én adták át ugyanis a forgalomnak a Gyoma–Dévaványa–Körösladány–Szeghalom–Vésztő MÁV-szárnyvonalat.

A Körösladányba reggel 8 óra körül érkező személyszállító szerelvényen a mozdony utáni első kocsni mindig a mozgópostakocsi volt. Ez hozta a Körösladányba irányított küldeményeket. Természetesen hasonlóan a többi helységbe is. A délután (télen este) 18 óra körül érkező szerelvény pedig Vésztő–Szeghalom felől érkezett, s Gyoma felé távozott. Ez vitte a küldeményeket Körösladányból. Ezt a szerelvényt mindig a második (igen ritkán az első) vágányra irányította a forgalmi szolgálattevő (forgalmista). Ugyanis ezeken a vágányokon volt a leggyorsabb és a legkönnyebb a küldemények ki- és bepakolása.

Csizmadia Anna

m. kir. posta és táv. kiadó
Körös-Ladány.

**Csizmadia Anna körösladányi
posta- és távirókiadó, 1896**
(A magyar királyi postamesterek
és postakiadók Millenniumi
Emlékalbuma. 1896.
Arczképek 15. o.)

A postaépület és a vasútállomás közötti, mintegy 1,5 km hosszú úton ponyvával letakart stráfkocsin (egyenes platójú kocsni) szállították a küldeményeket. A kocsin a hajtón kívül egy postai alkalmazott és egy községi rendőr vigyázta a küldeményeket, amit akkor szabályzat írt elő.

Az állomáson állandó jelleggel volt egy négykerekű, zöld színű kis kocsni, az úgynevezett kézikocsni, ez a körösladányi posta tulajdonát képezte. A lovas kocsival hozott küldeményeket erre rakták át, és emberi erővel húzták a vágány mellé, amelyre a szerelvény érkezett. Amikor a vonat megállt, megkezdődött a bepakolás.

Reggel éppen a fordítottja történt: az üres kézikocsit azon vágány mellé húzták, amelyre a szerelvény érkezett, és ha a vonat megállt, megkezdődött az átpakolás a kézikocsira, majd innen a lovaskocsira. Az érkező küldeményeket a posta belső dolgozói a címzésnek megfelelően rendszerezték és válogatták. Így ment ez sok éven át.

Körösladányban az első műutat 1904-ben létesítették a vasútállomástól a községháza érintésével a Vashidig.

Az utat homokba ágyazott, fagrott kockakövekből építették, ami még 2012-ben is megvan! Körösladányban ez az út volt a sár nélküli közlekedést jelentő, biztos út, még a legesősebb őszi időszakban is.

1906-ban az akkori postamester, Majorfi Lajos – Majorfi János fia – már nem vállalta a postahivatal vezetését. Helyébe Pejtsik Dezső (1873–1928) lépett, aki elődjétől megvásárolta a négyszobás, nádtetős, vályogfalú házat, amit még elődjének édesapja építtetett. Amint a ház a tulajdonába került, hozzáépített egy 6x5 méteres szobát, amit hivatali helyiségként használt. Ekkor a postai személyzet 2 fő kiadó, 2 fő kézbesítő és 1 fő faluzó levélhordó, 85 705 munkaegységgel. 1914 után a megnövekedett forgalom miatt 2 faluzó levélhordó kézbesített, évente 133 787 munkaegységgel.⁴

Körösladányi látkép (képeslap, 1904)

Pejtsik Dezső postamester

Amint Pejtsik Dezső a postamesteri állást megkapta, szorgalmazta más, vidéki postahivataloknál már rendszeresített kiskariol (kockás) nevű, szabványos, univerzális postakocsi rendszerbe állítását Körösladányban is, mivel az állomás és postahivatal közötti utat már kikövezték, és a sár nem lehetett akadály. Ebben a kiskocsiban kulturáltabban és biztonságosabban lehetett volna szállítani a leveleket, iratokat, pénzt, értékeket, gyógyszert, vetőmagmintát, csomagokat stb. Sajnos, a kért kocsit akkor nem kapta meg a Körösladányi Posta, később az I. világháború késleltette a kérés teljesítését. Idősebb Pejtsik Dezső elképzelése végül nem sokkal a halála előtt, 1925–26 körül valósult meg.

Az I. osztályú postamesterség postamestere, Pejtsik Dezső 1928-ban elhunyt. Halála után felesége, Pejtsik Dezsőné, született Gyökössy Mária vette át a postamesterséget, amit nyugdíjaztatásáig (1943. március 31-ig) folytatott. Ekkor a postamesterségről fia, Csíkhelyi Pejtsik Endre javára lemondott.⁵

Az I. világháború kitörése nagy feladat elé állította a Magyar Postát, s ezzel a körösladányi hivatalt is. Ez volt az első eset, hogy egy különleges szervezeti formát, az úgynevezett „tábori postát” kellett megszervezni és működtetni. A körösladányi postánál – a telefon- és táviró-szolgáltatás polgári használata mellett – megnövekedett ezek katonai (hadi) igénybevétele is. Emelkedést mutatott pl. a levelek, csomagok, pénzküldemények stb. száma. Erre vonatkozóan számszerű adatok csak a Református Egyházközség részéről maradtak fenn, holott a Római Katolikus Egyházközség és a Vöröskereszt helyi szervezete is közreműködött a harcoló és sebesült katonák megsegítésében.

⁴ Csíkhelyi Pejtsik Endréné, sz. Sunyák Emma visszaemlékezése. Körösladány, 1993. szeptember 10.

⁵ Ugyanott.

Tábori levelezőlap Körösladányba címezve (1914)

Levelezési lap Körösladány posta bélyegzéssel (1914)

kapta, amiből a házat felújította és a nádtetőt cseréptetőre cseréltette ki, miközben a hivatal ugyanúgy működött.

Csikhelyi Pejtsik Endre

Pejtsik Dezsőné postamestersége idején a belterületen lévő 1350 udvar (lakóingatlan) kiszolgálása mellett olyan feladatot is meg kellett oldania, mint „... a körösladányi határterületen lévő 337 tanya, 9 uradalmi major és 1 iskola postaszolgálati ellátása”.⁸ Akkor is, ha a tanya vagy a major 8–10 km távolságra volt a posta épületétől. Minden tanyai vagy majorsági címzett kizárólag csak földúton volt elérhető.

Ebben a gigászi és szerteágazó munkában Pejtsikné segítségére volt fia, Csikhelyi Pejtsik Endre, aki édesanyjától 1943-ban vette át a postahivatal vezetését és irányítását.

Tóth József, körösladányi református lelkész az „Egyházlátogatási Jegyzőkönyv”-ben az alábbiakat írta: „Az 1914-dik év történetéből ki kell emelnünk a következőket: ... Az egyház kezdeményezéséből népiroda szerveztetett, hol a hadba vonultak hozzátartozói minden ügyes-bajos dolgukban tanáccsal, utasítással elláttattak; az iroda intézte el minden postai ügyüket, levelezést, csomag- és pénzküldést, a tudakozódást. Sebesültek részére begyűlt 3 mázsa fehérnemű, mely a budapesti hadsegélyező hivatalhoz küldetett el ... Adományozott anyagból készült és a hadsegélyező hivatalhoz elküldetett 68 db kötött hősapka, 6 pár érmelegítő és 45 pár kötött térdvédő...”⁶

Férje halála (1928) után nem sokkal Pejtsik Dezsőné átvette a postamesterséget a postaépülettel együtt, ami egyébként a magánházuk volt és felújításra szorult. „Az idők folyamán a Pejtsik-család házingatlana felújításra szorult, ezért özv. Pejtsik Dezsőné postamester ... renoválás céljából a m. kir. Postamesterek és Postamesteri Alkalmazottak Országos Egyesületétől kettőezer aranypengőt óhajt felvenni...”⁷

Pejtsik Dezsőné, szül. Gyökössy Mária

⁶ Egyházlátogatási Jegyzőkönyv. Körösladány, 1915. május 24. Aláírás: Tóth József lelkész

⁷ Papp Lajos: Közterületek nevének eredete Körösladányban. Körösladány, 2000. 19. o.

⁸ Községi jelentés a tanyákról. Iktatószám: 1290/1945. jún. 30. Aláírás: Geröcs főjegyzőh.

Körösladányba címzett tábori postai levelezőlap
(1944. szeptember)

1944 őszén a szovjet Vörös Hadsereg elérte Békés megye területét.

A megyében a Magyar Postán belül megalakult egy Leszerelési Bizottság, amely összeszedte a postahivatalokban lévő pénzt, értékpapírokat, bélyegeket, okmánybélyegeket stb., amit Kiskunfélegyházára szállítottak. „Egy kolléganő jött érte” – mondotta Csikhelyiné Emmuska néni.

A telefont és a távirót is le akarták szerelni, de a visszavonuló magyar csapatok egyik tisztje nem engedte. Két nap múlva viszont elvitték az oroszok!

A falusi kispostáknál rendszeresített szokványos kis kariol postakocsi Körösladányban 1944. október 6-ig, mintegy 18 éven át volt használatban. A háború ekkor érte el a falut. Mielőtt a szovjet csapatok bevonultak volna a községbe, a posta fontosabb iratait berakták a postakocsiba. Október 6-án éjfél tájban elindult öt lovaskocsi (ezekből négy löcsőkocsi volt), amelyekre felrakták a község iratait, ládába csomagolva. A szállítmányt Kisújszállásra kellett vinni, amit elkísért Turóczy Endre főjegyző és Somlay Gyula adóügyi jegyző. Kisújszálláson nem vették át az iratokat, átírányították őket Szolnokra, ám az iratokat ott sem vették át.

Továbbiakban idézzük Kuklis Andrást, akit 1998 áprilisában kérdeztünk meg az iratszállítás ügyében, mivel 1944 októberében, 21 évesen a fogatával együtt kirendelték a községi iratok elszállítására: „Mire beírtünk Szolnokra, öreg (késő) iccaka lett. Az uccán a kocsiülésein szundikáltunk. Reggel ment a kút jegyző. Jöttek is vissza hamar. De az iratokat itt sem vették át. Vinni kellett tovább. Egyszer Turára. Itt pakoltunk le.

De haza nem mehettünk. Jöttek az oroszok. Menni kellett a fogattal tovább. Tíz nap múlva már a cseheknél vótunk. Nem tudom, hogy hitták a falut, olyan furcsa neve vót. Itt a németek elvették a kocsit meg a lovat. Oszk szilnek (szélnek) engedtek bemiünket. Fizecsig semmi. Csak a nagykabátot (télkabát) vehettem le a kocsiról.

Ahogy maga nem látta a kocsit meg a lovat, úgy in se. Se hú, se piz. Míg máma se.

Úgy jöttünk haza, ahogy tuttunk. Se piz, se ílelem (élelem). Hum itt, hum ott kirtünk egy kis enivalót. Meg majorokba', istállókba' aludtunk. Így írkeztem haza. Meg a többiek is. Gyalog. Úgy november elején, negyvennégybe.

Az iratokir meg Szabó Jóska, a rendőr ment írte. Turára, a kössig kocsijával. Negyvenöt (1945) márciusába'. Útet küttik el írte. Aszongya, szanaszít vót hányva. Meg nem is vót meg minden láda...’’¹¹

Miután Körösladány térségében nem alakult ki front helyzet, a község aránylag kis károsodással és kevés szenvedés árán jutott túl a második világháború viharán (néhány bombát ugyan ledobtak a Batthyány és a Baross utca elején, az ún. Keve-házra és Buga Péter bácsi házára, azonban a Vashíd felrobbantását sikerült megakadályozni).

¹¹ Papp Lajos: Közterületek nevének eredete Körösladányban. Körösladány, 2000. 58–59. o.

A visszamaradó rendfenntartó (= megszálló) csapatok parancsnokával Bakondi István (1893–1955), Bögre Imre és Katona Péter jó kapcsolatot tudott kialakítani. Mindhárman kiválóan beszéltek az orosz nyelvet. Ráadásul Bögre Imrének és Katona Péternek orosz nő volt a felesége. A jó együttműködés, a kölcsönös bizalom és segíteni akarás azt eredményezte, hogy Körösladányban talán hamarabb állt helyre a rend, a közbiztonság, és kisebb volt a megrázkódtatás is.

Az élet visszatérése megszokott medrébe azt is jelentette 5–6 hét után – 1944 november közepén – hogy a posta megkezdhette működését. Eleinte lassan és nehézkesen, de már működött.

A postai szolgáltatás megindításában és fenntartásában oroszánrésze volt Csikhelyi Pejtsik Endréné, szül. Sunyák Emma postamesternek, valamint Dina József és Varnyú József kézbesítőnek, bár nem volt elegendő nyomtatvány, bélyeg, postai utalvány, okmánybélyeg, pénz és bélyegző. Nem volt távirógép és telefonközpont. Kezdetben még villany sem...

A javulás akkor kezdett igazán láthatóvá válni, amikor a szovjet csapatok megkezdték a Berettyó és a Sebes-Körös vasúti hidjainak helyreállítását. Ezzel valójában 1944 november közepén már a Gyoma-Dévaványa-Körösladány-Szeghalom-Véscsaba-Sarkad szárnyvonalon el lehetett jutni Gyulára és Békéscsabára. Fontos volt ez azért, mert Romániából iparcikkek, kereskedelmi áru, szén és faáru érkezett Békés megyébe.

Varnyú József

Másrészt a szovjet katonai parancsnok utasítására felszedett és az uradalmi földeken maradt cukorrépat ezen a vonalon szállították a sarkadi cukorgyárba.¹²

Körösladánynak 1944 december végéig vasárnap kivételével minden nap 50 közmunkást kellett kiállítania ...

A vasútállomásnál a szolgálatot Kéri András (1898–2002) (!) állomásfőnök látta el. Ezekhez a rendszertelenül érkező és induló vonatokhoz vitte ki, vagy hozta be onnan az érkező mozgópostát a kézbesítők egyike.

Az idő múlásával a körösladányi posta működése egyre jobban közelített a háború előtti színvonalhoz. Már volt telefonközpont, táviró, levélforgalom, csomagszállítás és minden egyéb postaszolgáltatás. A postaépület és az állomás között a küldeményeket Makra Lajos szállította. Csak most már nem postakocsin (kis kariolkocsin), hanem stráfkocsin. Mindez Csikhelyi Pejtsik Endréné postamesteri tevékenységének volt köszönhető. 1945. augusztus 10-én mégis B-listázták, azaz elbocsátották állásából. Helyére „...*Mezey Dénes topolyai menekült postamestert...*” nevezték ki.¹³

Az új postamester alig több, mint egy hónapot töltött hivatalában, mert Csikhelyi Pejtsik Endre 1945 szeptemberében hazajött a fogságból és átvette hivatalát.

1945 végére a postán már működött az új (Morse-) távirógép és a telefonközpont. Sőt, az 1945 júliusában kiadott telefonkönyvben kilenc előfizetővel már Körösladány is benne volt.¹⁴ Az akkori előfizetők a következők (a név után a kapcsolási szám): Községi előjáróság 1, Rendőrbiztosság 3, Magyar Kommunista Párt helyi szervezete 4, dr. Pándy István ügyvéd 5, Földigénylő Bizottság 6, Ulmer László kereskedő 7, Kígyó Gyógyszertár 8, Gyimesi Sándor vendéglős 12, Branyiczki Imre sörmagykereskedő 19

¹² Békés Megye 1944–1945-ben. Tanulmányok. Békéscsaba, 1975. 132. o.

¹³ Értesítés: Magyar Postaigazgatóság. Szeged, 11 980/1945. szám

¹⁴ A vidéki hálózatok betürendes távbeszélő névsora. Magyar Postavezérgazgatóság. 1946.

A telefonközpont C/2 szolgálatban üzemelt, ami azt jelentette, hogy hétfőtől szombatig 8–18 óra között, vasárnap pedig 8–10 óra között volt kapcsolószolgálat. Néhány előfizető azonban éjszakra is be volt kötve az éjjel-nappal szolgálatot tartó telefonközponthoz. 1990. január 1-jén, amikor a telefon-szolgáltatás levált a Postáról, az előfizetők száma meghaladta a 200 főt.

Néprádió-reklám 1949
(Viharsarok Népe, 1949. december)

Az 1945-ös évet követően erőteljesen felgyorsult a különböző sajtótermékek terjesztése és a néprádió előfizetése.

Körösladányban elsősorban a Szabad Föld és Viharsarok Népe című újságra toboroztak előfizetőket a posta kézbesítői: „Eddig mindig példamutató munkát végeztünk, fáradságot nem ismerve jártunk házról-házra – magyarázza szerdán Lauert Jánosné. – Elvtársak – szól oda Mészár István bácsinak és Kardos Pálnak – a Viharsarok Népe-re való előfizetés szervezésénél azonban nem dicsekedhetünk. A tervet még csak 63 százalékban teljesítettük. ... Nekünk személyes példamutatással kell elől járjunk – szól közbe ismét Serfőző József. – Hogyan végezzen jó népnevelő munkát

az, aki maga sem olvassa a Párt megyei lapját? Elvtársak, a további jó munka érdekében azt ajánlom, rendeljük meg mindannyian a Viharsarok Népet”¹⁵

Hasonló lelkesedéssel (?) terjesztették a Szabad Föld című hetilapot is: „Népnevelőink munkája nyomán dolgozó parasztágunk felismerte a sajtó fontosságát; azt, hogy az újságból a mezőgazdaság időszerű kérdéseit tanulja meg, tisztán látja a kül- és belpolitikai eseményeket. Népnevelőink a héten legjobb munkát végezték: Körösladány 200 új előfizetővel szaporította meg a Szabad Föld – a dolgozó parasztság legnagyobb hetilapja – olvasótáborát.”¹⁶

A Szabad Föld újság minden héten csütörtökön érkezett a 10 órás vonattal. Ilyenkor a kocsisoknak és a lapkézbesítőknek háromszor kellett kimenniük az állomáshoz: reggel 8 órakor, délelőtt 10-kor és délután (télén este) 6 órakor. A postát szállító kocsisok: Csató Sándor (kétszer is), Kecskeméti Zoltán, Makra Lajos, Marton László és az Új Barázda MGTSz.

Balra:
Marton László lovasfogattal indul a postáért a vasútállomásra

¹⁵ Viharsarok Népe, 1949. december

¹⁶ Viharsarok Népe, ugyanott

A lovaskocsival való küldeményszállítás – a posta épülete és az állomás között – 1973-ban megszűnt. Ugyanis a Magyar Posta autókat vásárolt, ezekkel szállították a postai küldeményeket Körösladány és Gyoma között is.

A posta nyitvatartási ideje 1945 és 1971 között hétfőtől szombatig reggel 8 órától 16 óráig, vasárnap 8-tól 10 óráig tartott.¹⁷

Amint a volt református egyházi – Madar-féle – iskola épületének tulajdonjogát a Magyar Posta javára bejegyezték, átépítése azonnal megkezdődött.

Ebben a hivatalban kevés ideig még Csikhelyi Pejtsik Endre is dolgozott. Őt 1954. április 1-jén áthelyezték postavezetőnek a dévaványai postahivatalhoz, ahol nyugdíjazásáig, 1977-ig dolgozott. Amint új helyén a postahivatal elkészült, és Csikhelyi Pejtsik Endre magánházából a Magyar Posta tulajdonát képező irodabútorokat elszállították, a házat 1953-ban eladta Szeleczki József gazdálkodónak. 2003-ban az épületet lebontották.

Az egykori református iskolaépület, ahol a posta máig működik
(a févétel 2011-ben készült)

dr. Török Károly (1957 körül)

Csikhelyi Pejtsik Endre távozása után nem sokkal, 1954. június 30-tól dr. Török Károly vezette a körösladányi postahivatalt. Az épület déli szárnyában szolgálati lakást alakítottak ki, ahová dr. Török Károly feleségével, Végh Piroskával 1954-ben be is költözött. Hivatalát 1957. március 31-ig tartotta meg, ekkor feleségével Budapestre távozott. Hosszú éveken át a 72-es Mozgóposta Főnökségen postatanácsosként, majd postafőtanácsosként dolgozott. 1970. július 28-án, 58 éves korában hunyt el.

Dr. Török Károly távozása után Sziromi Veronika vette át a hivatal vezetését. Ideiglenes megbízatása három hónapra szólt. Sziromi Veronikát Tamási Istvánné követte, aki 1967-ig irányította a körösladányi postahivatalt.

1953-ban, a Népstadion felavatásának évében (augusztus 20-án) indult el az államilag engedélyezett szerencsejáték, a TOTO. Szelvényeinek árusítását a Magyar Posta is végezte.¹⁸ A Magyar Posta történetében ez volt az első eset, hogy nem csak azt végezte, amire létrehozták! Ezt hamarosan követte a második ilyen szolgáltatás, 1957-ben ugyanis engedélyezték a szintén szerencsejátéknak minősülő másik játékot, ez volt a LOTTO.¹⁹

Az 1956 októberi eseményekben a körösladányi postahivatalt semmilyen kártétel nem érte.

¹⁷ Az információ Tóth Lászlótól, a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány kuratóriumi elnökétől származik

¹⁸ Pannon Enciklopédia. A magyar sport. Budapest, 2010. 29. o.

¹⁹ Egyetemes Lexikon A-Z. Magyar Könyv Klub, 2001. 552. o.

Csoportkép a posta dolgozóiról 1957-ből

1973-ban a Magyar Posta nagy gépesítési programba kezdett, ami azt jelentette, hogy egyes postahivatalokba a küldeményeket nem végig szállították mozgópostakocsin, hanem csak egy kijelölt állomásig, az ún. csomópontig. Innen a posta a saját autójával vagy autóbusszával vitte tovább a címbe feltüntetett helység postájához. Visszafelé pedig az itt átadott küldeményeket szállította a gépjármű a csomópontig. Innen a küldemény már részben vagy egészben mozgópostakocsin utazott.

1971-ig a mozgóposta-szolgálatot Békéscsaba 2. sz. posta dolgozói látták

el. Az utolsó két évben pedig gyomai személyzettel közlekedett az a mozgópostakocsi, amely a vasúti szerelvény része volt.

Ehhez az összetett szállítási módhoz igazodva a körösladányi posta belső rendjét Tamási Istvánné készítette el. Tamásinét 1967. november 15-én nyugdíjba helyezték, és Budapestre távozott.

A Gyoma–Körösladány útvonalon 1973-ban kialakított gépkocsis küldeményszállítási rendszer még napjainkban is így működik.

Ács Imre az 1970-es évek végén

Tamási Istvánné távozása után, 1967-től 1978 szeptemberéig Ács Imre állt a hivatal élén, mint postahivatal-vezető. Ugyanis 1950-ben az államosítás során megszüntették a postamesterséget és a címet is. A lakosság viszont még az 1970-es években is „postamester úr”-nak hívta a postavezetőt (s nem „elvtárs”-nak).

A mindennapi munka mellett 1970. június 13–20. között – árvízveszély miatt – kiürítették a falut! A postán csak egy telefon-ügyeletes maradhatott! A posta belső terének biztonságát Ács Imrének és munkatársainak kellett biztosítania. Az épület védelmét éjjel-nappal egy rendőr és egy munkásőr látta el.

1978-ban újabb hatalmas feladat várt a posta vezetőjére és minden dolgozójára: szeptember 15-én a Magyar Posta bevezette a levelek gépi feldolgozását. Ugyanis „1978-ra – a posta statisztikája szerint – napi másfél millió, azaz évi közel 600 millió levelet kellett továbbítani”.²⁰

A gép működéséhez szükséges volt egy új címzésformát kialakítani, hogy a címzést a gép legyen képes elolvasni. A posta dolgozóinak erre fel kellett hívniuk a körösladányiak figyelmét. Végül sikerült az új formátumot is megtanítani...

Íme két szlogen a korabeli plakát egyik oldaláról:

**„Kérjük: ne csak a címet
tudja pontosan,
a címzést is!”**

**„Ön címez,
a gép olvas,
a Posta kézbesít.”**

²⁰ „A gép csak akkor működik...” című nagy plakát első oldala. 1978. szeptember 15.

A körösladányi posta története

Ács Imre tehát 1978 szeptemberéig vezette a körösladányi postahivatalt. Ekkor Gyomára helyezték, majd onnan Békéscsabára, ahol a 2. számú postahivatal vezetője lett (ez volt Békéscsaba második legnagyobb postahivatala). 2003-ban hunyt el. Ács Imre áthelyezése után, 1978. szeptember 1-jén a körösladányi posta vezetését Tóth Imréné, született Mikó Gizella vette át, aki 13 éven át állt a körösladányi postahivatal élén. 1993. március 1-jén ment nyugdíjba. Vezetése idején kezdődött a posta Crossbar-rendszerű telefontal való felszerelése.

Mivel Tóth Imréné saját tulajdonú házzal rendelkezett, így a szolgálati lakást nem vette igénybe, az egy ideig üresen maradt, majd Marhas Imre kézbesítő kapta meg, amíg saját háza felépült. Ezt a szolgálati lakást alakították át úgy, hogy 1989-ben a Crossbar rendszerű, de kézi kapcsolású telefon egységeit helyezték el benne. Körösladányban ekkor kezdődött meg az éjjel-nappalos telefonszolgálat!

Tóth Imréné Mikó Gizella nyugdíjazása miatt 1993. március 1-jén Seres Istvánné, született Petri Margit vette át a körösladányi posta vezetését, s irányította a körösladányi posta hat belső és hat külső (kézbesítő) dolgozójának munkáját, nyugdíjba vonulásáig. Ezt követően, 2012. április 2. óta Sántáné Földi Ilona a körösladányi posta vezetője.

Seres Istvánné (2011)

Körösladány posta
keletbélyegzője
(2014. december 29.)

Sántáné Földi Ilona (2014)

Körösladány posta épülete 2011-ben

Körösladány posta dolgozói 2011-ben

Első sor: Pálné Huguák Andrea, Nagy Rajmund, Seres Istvánné, Bakné Huguák Erika, Babez Tibor
Hátsó sor: Sánta Zoltán, Török Róbert, Varró Károly, Kiu Ferenc, Sipos Jánosné, Tóthné Molnár Ilona, Sándáné Földi Ilona.

Felhasznált irodalom

- Magyar Nagylexikon, Kronológia és Művek Lexikonja kötetei. Budapest, 1993–2008.
Schmid Mihály: Távirati kalauz. Kassa, 1897.
A magyar posta története és érdeemes munkásai. Szerk. Hencz Lajos. Budapest, 1937.
Dán János: A Magyar Királyi Táborigazgatóság adatai a II. világháborúban, 1938–1948. A szerző saját kiadása, 2011.
A vidéki hálózatok betürendes távbeszélő névsora. Magyar Postavezérgazgatóság, 1946.
Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1787–1850. Békéscsaba, 1973.
Egyházlátogatási Jegyzőkönyv. Körösladány, 1915. május 24.
Békés Megye 1944–1945-ben. Tanulmányok. Békéscsaba, 1975.
Papp Lajos: Közterületek nevének eredete Körösladányban. Körösladány, 2000.
Szemlények Vésztő Postatörténetéből. Vésztői füzetek 5. Vésztő, 2010.
Múltidéző 2. Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány, Szentes, 2010.

Anyag- és dokumentumgyűjtésben a szerzők segítségére voltak

Tóth László, a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány kuratóriumi elnöke (Szeged), Verók István, az alapítvány kiállításvezetője (Szentes), Juhászné Pálnok Lenke ny. postavezető (Szentes), Csikhelyi Pejtsik Endréné, nyugalmazott hivatalvezető (Dévaványa), Tóth Imréné, nyugalmazott hivatalvezető (Körösladány), Seres Istvánné, a posta előző vezetője (Körösladány)

ADALÉKOK CSANÁDAPÁCA POSTA TÖRTÉNETÉHEZ¹

1862–2012

A posta megnyitása

1862 előtt körülményesen jutott el a levél és egyéb postai küldemény Apáczára². A postaküldemények Orosházáról minden hétfőn és csütörtökön érkeztek Tótkomlóra, ahonnan minden kedden és pénteken küldték tovább Apáczán, Kigyóson át Kétegyháza felé. Természetesen ellenkező irányba is közlekedett a kocsiposta járat ugyanazon napokon.

Apáczán 1862. május 1-jén nyílt postakiadáság. A postanyitás századik évfordulójának évében, 1962-ben Miklya Jenő tollából település-történeti könyv jelent meg, amelyben megemlékezik a posta megnyitásáról is. A postakiadáság létrehozásának körülményeit az alábbiakban Miklya Jenő könyve³ alapján idézzük fel:

„A község – Apácza – lakosságának szaporodása révén, egy kisebb környék központja lett, szerepe növekedőben volt fejlett dohánykultúrája nyomán. Ennek volt köszönhető az apácai posta felállításának az országos postahálózat fokozottabb kiépítése keretében.

1862-ben a megyei kormányzót értesítette a nagyváradi cs. kir. postaigazgatóság, hogy az év május 1-én Apáczán posta kiadáságot állít fel, melynek vezetője az orosházi postamester, Lázár István lett.

Ezzel egy időben hirdetések adták tudtul ezt az eseményt a következőképpen:

»Hirdetmény«

»Csanád megyében kebeleztet Apácza helységben folyó évi Május 1-én új posta kiadáság életbe lépend, mely levél és szekér postai küldemények, az utóbbiak csak kisebb terhek, legfőbb 10 fontnyi súlyig, felvételével és kézhez szolgáltatásával foglalkozni fog: összeköttetését pedig Orosházáról hetenként négyzseri küldő posta járatok által nyerni, melyek minden vasárnap, kedd, csütörtök és szombaton következő rendben közlekednek:

*Elindulás: Orosházáról délután 4 óra 45 perckor
Apáczáról estve 7 óra 15 perckor
Megérkezés: Apáczán 6 óra 45 perckor estve
Orosházán 9 óra 15 perckor estve*

Az új posta kiadáságának forgalmi köréhez Apácza községen kívül még a puszták: Kis Apácza, Bodzás, Elek–Eperjes, Gyula–Eperjes, Földvár, Gerendás, Hegyes, Megyes és Szöllős tartoznak.

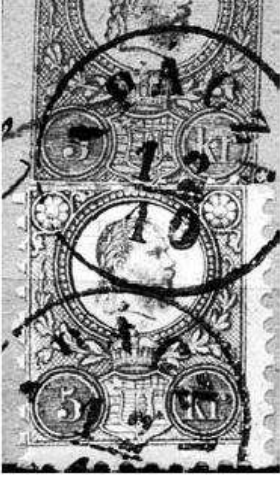
Nagyváradon Április hó 18-án 1862.

Cs. kir. posta igazgatóság«

¹ Ez az írás a posta megnyitásának 150 éves évfordulójára 2012-ben helyben megjelent mű átdolgozott változata.

² A település neve 1908 óta Csanádapáca.

³ Miklya Jenő: Csanádapáca. Adatok a község történetéhez, földrajzához, néprajzához. Kiadta: Községi Tanács, Csanádapáca, 1962. 44–47. o.

Apáca posta bélyeg-
zője 1871-ből

A postakiadáság a mai Széchenyi utca végén állott, egy egyszerű kertészházban.

Tehát 1862-ben kezdte meg működését a posta Apácán. Ettől az időtől használtak postabélyegyet, valamint bélyegzőt, melynek felirata: „APÁCZA” volt. Ezt Miklya Jenő a könyvében a postatörténeti bibliográfia alapján örökítette meg.

1908-ban a község elöljárósága úgy döntött, hogy az „Apácza” nevet Csanádapáca névre változtatja, hálából, amiért Csanád vármegye átvette a községet Békés vármegyétől.

1913-ban kapta meg a község a táviró és távbeszélő használatának lehetőségét, ami igen komoly előrelépés volt. Ennek segítségével egyre könnyebb lett a környező városok, falvak elérhetősége.

A posta létrehozásakor még nem volt kövesút Apácán, azonban a községi elöljáróság többszöri felkérésére sikerült a Békéscsabát Orosházával összekötő utat kikövezni, így a postahivatal is megközelíthető lett kövesúton. Amikor az Alföldi Gazdasági Vasút segítségével a postaszállítás már vasúton történt, a vasútállomás is könnyen megközelíthető volt, mert az akkor már meglévő kövesút mellett épült fel.

Postamesterek

1913–14-ben még nem volt kinevezett postamester Csanádapácán, bár az akkori Helységnevtárakban a hivatal már fel volt tüntetve I. pttb.-ként [posta táviró távbeszélő], Csanád vármegye, Mezőkovácsházi járásban lévő községként.

Az 1931-ben megjelent Közlekedési Szaknaptárban már ez szerepelt: Csanádapáca II. pttb. Csanád Sz. ö., Sosskó Jánosné.⁴

Az 1936. évi Postás Szaknaptár szerint Csanádapáca II. pttb. Csongrád Sz. ö., vezető Sosskó Jánosné, született Heisler Ida 1924. V. 1, mv. 43350. Bo. Sosskó László pk. [értsd: Sosskó László postakezelő].⁵

Az 1939-ben megjelent Közlekedési Szaknaptár szerint már Sosskó László volt a posta vezetője. Kinevezésének időpontja: 1938. október 17.⁶

Az 1940–42–43–44-ben megjelent Postás Szaknaptárak szerint a hivatal vezetőjének személye nem változott. A hivatal besorolása hol I., hol II. osztályú volt, feladata továbbra is posta-, táviró- és távbeszélő-szolgálat ellátása. A posta Csanád megyéhez tartozott. Beosztott dolgozó nincs felüntetve, ha volt, neve nem került be a Postás Szaknaptárba.

Postabélyegző
„CSANÁDAPÁCZA”
felirattal, 1938. ápr. 11.

⁴ Közlekedési Szaknaptár 1931. 191. o.

⁵ Postás Szaknaptár 1936. 438. o.

⁶ Postás Szaknaptár 1939. 337. o.

Adalékok Csanádapáca posta történetéhez

A Fő utca 1945 előtt, képeslap (OSZK)

Csanádapácai képeslap 1945 előtt (OSZK)

Postavezetők és postai dolgozók 1945 után

A Postás Útmutató 1948-as kiadása szerint Csanádapáca postamesteri hivatal II. pttb. Szegedi Postaigazgatóság. Postamester: Sosskó László. Kezelők: Nagyistók Ferenc, Pataky Béla. Altisztek: Csernus Ferenc, Marosi Sándor.

Következzék most a Csanádapáca postahivatalnál őrzött létszámkönyv alapján összeállított névsor!

Postavezetők

Kuczora Sándorné (kor.) Csehi Ferencné (szül. Babos Jolán)	1949. jan. 1–1976. júl. 31.
Annus Lajosné, Rakonczai Klára	1976. aug. 1–1987. okt. 31.
Benkő Lajosné, Szekeres Irén	1987. nov. 31–2006. jan. 27.
Silló Lászlóné, Csicsely Mária	2006. jan. 27 –

Csernus Ferenc (1945)

Postatiszti munkakörben dolgozók

Rehák Sándorné, Lovas Magda	1953–1957
Flender Ilona	1957–1961
Náfrádi Ida, Kun Gáborné	1957–1964
Csepregi Etelka, Fodor Ferencné	1958–1959
Rakonczai Józsefné	1961–1965
Gugolya Mária, Flender Pálné	1961–1964
Polcsek Éva	1962–1964
Oláh Erzsébet, Széll Mihályné	1964–1968
Pipis Ilona, Nagy Józsefné	1962–1971
Szekeres Irén, Benkő Lajosé	1968–2006
Mazula Margit	1970–1972
Kővágó Erzsébet, Hegedűs Lászlóné	1970–1975

Csepregi Etelka (1958)

Adalékok Csanádapáca posta történetéhez

Harangozó Erzsébet	1971–1974
Szekeres Etelka, Botyánszki Gáborné	1974–1997
Annusné Tóth Mária	1976–1990
Zsadány Sándorné, Hrabovszki Mária	1976–1979
Pacsika Ilona, Haba Lászlóné	1980–2000
Venyerszki Irén, Sóki Árpádné	1988–1993
Paulcsik Zsuzsanna, Tóth Lászlóné	1988–1991
Börcsök Mihályné, Sziveri Mária	1985–1997
Silló Lászlóné, Csicsely Mária	1987–
Annus Istvánné, Vlád Valéria	1989–
Sipka Györgyné, Csepregi Éva	2000–
Kuri Szilvia	2002–2008
Lentiné Sándor Éva	2008–

Benkő Lajosné (2005)

Kézbesítők

Csernus Ferenc	1943–1957
Kolozsi András	1948–1967
Kingyel András	1955–1958
Harangozó András	1957–1958
Harangozó Pál	1957–1982
Pleskonics István	1958–1959
Márton József	1958–1963
Kispál Antal	1959–1970
Molnár József	1963–1964
Mucsi István	1964–1964
Andrusik Béla	1967–1968
Virág Jánosné	1967–1968
Lenti Péter	1968–1970
Rehák Sándorné	1970–1971
Kiss István	1970–1973
Németh Sándor	1971–1972
Rajki Jánosné	1972–1986
Venyerszki Jánosné	1973–1976
Szabó Károly	1973–1996
Kiss Istvánné	1971–2004
Varga Magdolna	1981–1984
Fülöp Péter	1983–1985
Nagy Istvánné	1985–
Nagy István	1986–2006

**Kolozsi András, Csernus Ferenc,
Kingyel András (1957)**

**Jobbra:
Nagy Istvánné
(2005)**

Kajári Mihály	1985–2003
Kuri Györgyné	1992–2000
Kovács Lajosné	2003 –
Pacsika Mária	2004 –
Süli Erzsébet	2006–2009
Deák János	2006 –

Mi derül ki a szemlekönyvekből?

Sajnos, nem sok írásos dokumentum található Csanádapáca posta történetéről. Szentesre kerültek a posta bizonyos megmaradt emlékei, de ezek elsősorban szemlekönyvek.

A posta munkáját a szemlekönyvben értékelték az igaztóságtól érkező területi biztosok, vagy a megyei postahivataltól (Békéscsaba 1.) jövő, ellenőrzéssel megbízott dolgozók.

Szemlekönyvből mindig csak egy lehetett a hivatalban! Amíg az be nem telt, nem lehetett másikat nyitni. Hitelesítését csak az igazgatóság megbízott dolgozója végezhette el.

A postahivatalban végzett munkáról az 1950–1960-as évekből fennmaradt szemlekönyvekből tudunk némi képet kapni, bár az olvasása igen körülményes, hiszen abban az időben a szemlekönyvi beírások még kézzel, indigóval történtek. A hivataloknál természetesen az indigós másolat maradt – a területi biztosok az eredeti példányt elvitték magukkal –, s bizony most, 50–60 év után már ezeket az indigós példányokat elég nehéz olvasni!

Az mindenesetre megállapítható, hogy az ellenőrzések alkalmával főpénztári hiányt egyetlen alkalommal sem állapítottak meg, a kezelési pénztárban és az egyesített felvételnél is 10–20 forintos hiányok fordultak elő.

Hibák inkább az ügyiratok és nyomtatványok kezelésében akadtak. A kézbesítők munkájával kapcsolatban nagyon kevés volt a hibapont.

Ebben az időben a hivatal már III. osztályú volt, egy hivatalvezető, két tiszt munkakör, valamint két belterületi és két külterületi kézbesítő volt rendszeresítve.

A hivatalvezetőnek a szemlekönyvben kellett átadnia a szolgálatot, ha szabadság vagy egyéb távollét miatt több napig nem volt a hivatalban. Az egyik szemlekönyvben sikerült megtalálnunk azt a hivatalátadás-átvételt, amikor Kuczora Sándorné a Csanádapácán eltöltött 27 év szolgálata után nyugdíjba vonult, s a hivatal vezetését átadta Deim Lajos rendszeres helyettesnek:

„Hivatal átadás

A hivatal vezetését a Szegedi Postaigazgatóság 4300/1976. sz. utasítása alapján a nyugállományba vonuló Kuczora Sándornétól Deim Lajos rendszeres helyettesnek átadtam.

Kuczora Sándorné sk.

Deim Lajos sk.

Gátszegi Ferenc sk. közvetített. ”

Ezt a kis idézetet, mint érdekességet emeltem ki Csanádapáca postahivatal 1959–1979 közötti szemlekönyvéből. A szemlekönyvet olvasva az ember teljes képet kaphat egy-egy hivatal szerteágazó munkájáról.

Emlékeim a szemlékről

Természetesen a szemle – vagy postásnyelven „rovancs”, – mindig kora reggel kezdődött, ami azt jelentette, hogy a hivatalhoz már reggel 5–6 óra között megérkeztek az ellenőrzést végző területi biztosok, és első teendőjük volt, hogy a főpénztárban lévő, előző napról maradványként vizsztatartott készpénzt ellenőrizzék, hogy fillérre megvan-e, valamint az előző napi pénztárszámadás egyezett-e? A főpénztári munkában az a szép, hogy az mindig, minden nap „napra kész”. Annak mindig egyeznie kellett! Volt olyan, hogy 1–2 forintot órákig kerestünk, esetleg 2 vagy 5 fillért, hiszen 1957–58-ban még ilyen aprópénz is létezett. Egy táviratfeladási űrlap akkor 8 fillérbe került! A helyi levél díja is 8 fillér volt.

Egy-egy ellenőrzés alkalmával külön, minden postai ágazatban végzett munkát értékelték az ellenőrzést végző biztosok. Külön a pénzfelvételt, az egyesített felvételt, a távirókezelést, a távbeszélő-kezelést, a hírlapkezelést, a csomagfelvételt, a kézbesítést. A kézbesítésen belül külön a küldeményfajták kézbesítését, levél, utalvány, távirat stb. Természetesen ellenőrizték a hivatalvezető, vagy az általa megbízott személy ellenőrzési tevékenységét is.

Csanádapáca postahivatal ellenőrzésével – mivel kis hivatal volt – általában ugyanazok a biztosok voltak megbízva. Szigorúak voltak, de a dolgozók mégis szerették őket. Feltétlenül meg kell említeni Újházi László és Tóth József területi biztosokat, akik tulajdonképpen úgy jöttek oda, hogy már mindenki ismerte őket, s bár a feladatuk a dolgozók munkájának ellenőrzése volt, mégis szerették őket. Észrevételeiket, ha hibát találtak, a dolgozók elfogadták, tudomásul vették, s igyekeztek kijavítani, hogy a következő ellenőrzésnél ne legyen észrevétel. Persze aki dolgozik, az hibázik is – nincs tévedhetetlen ember...

A hivatalvezető munkáját külön értékelték, hiszen ő volt a felelős a postán törtétekért.

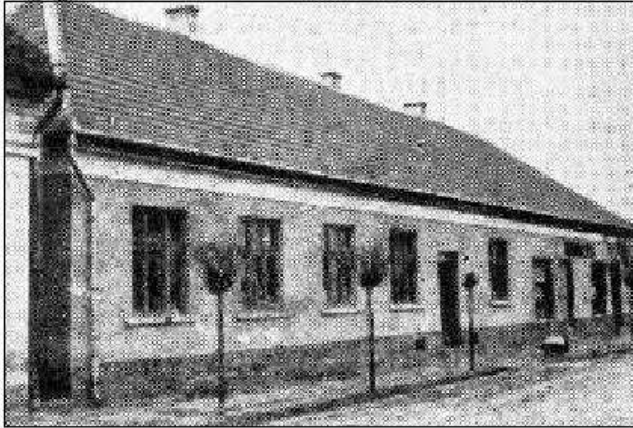
Volt olyan időszak, amikor a dolgozók az ellenőrzés eredménye alapján kapták a „jutalmat”. Ezt az alapfizetésen felül adták. Volt, amikor Csanádapáca dolgozói is kaptak jutalmat, mert jól végezték a munkájukat. Persze olyan is előfordult, hogy nem kaptak dicséretet, mert olyan hibákat találtak az ellenőrző biztosok, ami miatt nem kaphattak. Ezt tudomásul is vették. De ilyenkor a többi munkatárstól fejmosást kapott, aki miatt nem kaphattunk jutalmat.

Kutatásaim során, amikor a szentesi postatörténeti gyűjteményben keresgéltem, és az ott lévő szemlekönyveket kézbe vettem, bizony csak csodálkoztam, hogy mi mindenre kiterjedt az ellenőrzés! Akkor – 1957–58-ban, kezdő postásként – szinte nem is érzékeltam, hogy milyen nagy munkát végeztünk, hogy a lakosság igényeit kielégítsük. Most láttam, milyen nagy kihívás volt, hogy a hivatalvezető minden feladatát teljesítse. Akkor egyesített felvevőként, táviró- és távbeszélő-kezelőként nem tűnt fel, hogy más is dolgozik rajtam kívül.

Fodor Ferencné (Csepregi Etelka)

Csanádapáca posta 1968–2006 között – ahogy az emlékeimben él

Gyermekkoromban, abban az épületben, ahol ma a posta működik, egy orvosi rendelő volt, és egy nagyon rendes doktor bácsi lakott. Ha beteg voltam, a szüleim ide hoztak el. A posta akkor a templom mellett, a Batthyány utca sarkán állt. Általános iskolásként az évközben összegyűjtött takarékbélyegeg után mindig ott kaptuk kézhez a megspórolt pénzünket. A mai helyére a 60-as években költözött a posta. Az akkori postavezető többször emlegette, hogy 56-ban még a régi helyén volt, Miklya Jenő könyvéből pedig azt tudjuk, hogy 1962-ben már a mai épületben működött.

A posta épülete 1963-ban

A posta épülete 1998-ban

1968 márciusában éppen üresedés volt a postánál, jelentkeztem. A Szegedi Postaigazgatóságra kellett mennem „elbeszélgetésre”. Pár nap múlva értesítettek, hogy felvettek, mehetek dolgozni. A posta feladata abban az időben egyesített felvétel, pénzfelvétel, táviró- és távbeszélő-kezelés, hírlapkezelés, csomagfelvétel és kézbesítés volt.

A felvett küldeményeket naponta továbbítottuk az akkor még közlekedő kisvonattal. Az ide címzett küldemények is vonattal érkeztek. A postától a vasútállomásig lovas kocsival szállítottuk ki. Naponta, zárás után a kocsi előállt – a fogatos Molnár Józsi bácsi volt –, és egy kézbesítő kíséretében ő vitte ki a vonat érkezésére az aznap felvett küldeményeket. Emlékszem, a téli időszakban, a disznóvágások idején volt olyan hétfő, amikor 100–110 csomagot pakoltunk a lovas kocsira. Szombat–vasárnap sok háznál disznóvágás volt, és annak egy része hétfőn postai csomagban indult a városba, a gyerekeknek, rokonoknak. A vasúti szerelvényen volt egy úgynevezett mozgópostakocsi, ahol már postás dolgozók vették át a küldeményeket. Ez visszafelé ugyanígy működött: reggel vonatérkezésre kiállt a lovas kocsi a kézbesítővel az állomáshoz, és az érkezett küldeményekkel beballagtak a postára. Onnan aztán – átvétel és feldolgozás után – a kézbesítőink vitték a címzetteknek. A kisvonat 1971-ben megszűnt, azóta a szállítás közúton történik postai járművekkel.

A postahivatal már akkor is III. osztályú posta volt, egy postavezetővel, kettő tiszti munkakörben dolgozó beosztottal, négy belterületi és egy külterületi kézbesítővel. A falu lakóinak száma és a kézbesítendő küldemények száma indokolta az 5 kézbesítő alkalmazását. Abban az időben (1970-es évek) még igen sok volt a külterületi lakott ingatlanok száma, sok volt a tanyán élő ember. A külterületi kézbesítőnek a távolság és az útviszonyok miatt nem volt könnyű dolga. Ezért a kézbesítés is hol kerékpárral, hol kismotorral, hol lóháton történt. A posta lótartási átalányt fizetett a kézbesítőnek azért, hogy télen, amikor más módon nem tudta a tanyákat megközelíteni, lóháton eljusson a legtávolabbi tanyába is a kézbesítendő küldeményekkel. Az 1970-es években aztán egyre többen költöztek be a faluba. Mára már csak pár külterületi címhely van, a külterületi kézbesítő státusz megszűnt.

A posta dolgozói 1994-ben

Nagy Istvánné, Kiss Istvánné, Kuri Györgyné, Kajári Mihály, Benkő Lajosné, Nagy István, Paulcsik Istvánné, Szabó Károly

számítógép korában sok-sok más mód is van a jókívanságok kifejezésére. A távbeszélő-szolgálat pedig a postákon mára teljesen meg is szűnt.

Munkaviszonyom kezdetén még úgynevezett kézikapcsolású távbeszélőközpont működött a postahivatalban. Ez azt jelentette, hogy postai dolgozó közreműködése nélkül sem helyi, sem távolsági beszélgetést nem tudtak az emberek folytatni. Csanádapácán ebben az időszakban a közületi- és magánelőfizetőknél összesen 38 készülék volt. Ezekkel a készülékekkel csak a helyi postát lehetett hívni, ahol a hívó és hívott fél készülékét zsinórpárokkel a postai dolgozó kapcsolata össze. Távolsági beszélgetések pedig csak a nagyobb postákon lévő távbeszélő-központokon keresztül tudtak létrejönni. A mi kis központunkról csak Orosháza és Békéscsaba posta távbeszélő-központjai voltak hívhatók. Az összeköttetés ezekkel a postákkal léghébelesen történt. Télen sokszor előfordult, hogy a hótól, zúzmarától ezek a kábelek leszakadtak, és így a falu teljesen el volt zárva a külvilágtól. Ez azonban mindkét irányban egyszerre csak nagyon ritkán fordult elő. A központok terheltsége egyre nőtt, egyre többet kellett a kapcsolásra várni. Előfordult, hogy egy ügyfél délelőtt lejegyeztetett egy telefonszámot és csak délután került sor a beszélgetésre. Ennek a kis központnak a kezelése nem volt egyszerű, kezdő dolgozóknak mindig ez volt a „mumus”, ez volt a legnehezebb. Gyakorlat kellett hozzá, mire megtanulta, melyik figyelőkulcs melyik zsinórpárhoz tartozik, melyik esőlemez melyik előfizető hívását jelzi. A távhívós, tárcsás készülékek megjelenésével a mi kis központunk is „kiöregedett”, azóta valahol már csak múzeumi tárgy. Az okostelefonok korában sokan nem is tudják, hogy ilyen is volt...

**Szabó Károly
(1992)**

A hírlapkézbesítés terén szintén több változás történt. Mivel akkoriban nem volt olyan sok hírforrás, mint ma, az emberek újságokból informálódtak. Sokkal több újságot kézbesítettünk, mint ma. Például: Szabad Föld hetente 650, Békés megyei Hírlap naponta 350, Népszabadság 150, hogy csak az ismertebbeket említsem. Előfizetői- és árus hírlapkézbesítéssel is foglalkoztak kézbesítőink. A hírlapfelelős feladata volt az előfizetői nyilvántartás vezetése, a kézbesítők által beszedett díjak havi elszámolása,

az árus hírlapok napi kiosztása és heti elszámolása. Természetesen mindez manuálisan, hiszen számítógép akkor még nem volt. Később, amikor a megyei hivataloknál és a körzeti postáknál megjelent a számítógép, az előfizetői nyilvántartások és elszámolások már ezeknek a postáknak a segítségével történt. A kisebb hivatalokban, így Csanádapácán is megszűntették a hírlapfelelősi munkakört. A hírlapkézbetés csökkenésével azonban kézbesítők munkája nem csökkent, táskájukat mostanában a számlalevelek töltik meg, és persze újabb és újabb feladatokat kapnak. Például részt vesznek sorsjegyek és a Posta Biztosító termékeinek értékesítésében is.

A postai munkák mindegyikénél nagyon fontos a pontos, figyelmes munkavégzés, de a pénzkezelésre ez fokozottan igaz. Ezért a pénztárba általában kezdő munkatársakat nem ültettek, ezt mindig a gyakorlottabbak végezték. Munkaviszonyom kezdetén még forgalomban voltak 2, 5, 10, 20, 50 filléres érmék. A 10, 20, 50 és 100 forintosok még papíralapú bankjegyek voltak. A befizetett csekkek fillérre végződtek.

Például: 125 Ft 52 fillér, azaz 125,52 forint. Természetesen a feladott pénzküldeményeket manuálisan, fajtánként külön naplóban könyveltük, napi záráskor minden naplót összeadtunk, elkészítettük a napi mérleget, amelynek természetesen fillérre egyeznie kellett. Ha nem, akkor újra kezdtük a teljes napi egyeztetést. A napi leszámolásokat a főpénztáros – a mi kis postánkon egyben postavezető is – végezte. A kézbesítők készpénzzel való ellátása és az aznapi kifizetések végén a leszámoltatása is az ő feladata volt. A hivatal napi forgalmi adatait aztán egy havi összesítőbe átvettük, ami akkora volt, hogy kiterítve az asztalon alig fért el, ezért magunk között csak „lepedőnek” neveztük. A napi számadásokat naponta, a havit havonta továbbítani kellett az Igazgatóságra, illetve Budapestre. Az összeadógépek megjelenésével ez a munka is egy kicsit könnyebb lett. A számítógépek pedig még többet segítenek. A felelősségteljes, pontos munkavégzés azonban a mai napig nagyon fontos. Egy-egy új címletű bankjegy megjelenésekor – ezekből elég sok volt – fokozott figyelemmel kellett dolgozni. A különböző megtakarítások értékesítése, a bankkártyák megjelenése és sok más új termék bevezetése sok változást hozott és hoz a mai napig, ami a dolgozóknak újabb és újabb feladatokat, kihívásokat jelent, aminek igyekeznek megfelelni.

Börcsök Mihályné, Silló Lászlóné
(1996)

Silló Lászlóné (1997)

A postai munkában – mint az élet más területén – nagyon-nagyon sok változás, fejlődés történt. Ez a munka szerteágazó és sokrétű. Főleg egy ilyen kis postán, ahol mindenkinek minden osztály feladatait ismernie kell, hiszen kis létszámmal kell az ügyfelek igényeit kielégíteni és az elvárásoknak megfelelni. Ez csak akkor lehetséges, ha mindenki egyformán tenni tud és akar a jó cél érdekében, ha a munkatársak bíznak egymásban, tisztelik és megbecsülik egymás munkáját, egyszóval jó kis közösség, jó kollektíva működik együtt. Ebből a szempontból is szerencsésnek mondhatom magam, mert a hosszú évek során sok munkatársam volt, de mindig jó közösségben tudtunk együtt dolgozni. Volt akivel szoros, volt akivel kevésbé szoros barátság alakult ki. A mai napig szeretettel gondolok mindegyik munkatársamra. Ismertük egymás gondját-baját. Volt olyan időszak, amikor 4–5 óvodás–kisiskolás „postásgyerek” várakozott az ügyféltérben „csendesen”, hogy végre egyezzen a pénztár, bezárjunk, és együtt induljunk haza. Hosszú idő telt el az első munkanaptól az első nyugdíjas napokig, de végig jó érzés volt, hogy Csanádapáca posta dolgozóival együtt a mai napig én is a postások nagy családjába tartozom.

Benkő Lajosné (Szekeres Irén)

A posta 2006-tól napjainkig

Az utóbbi években rohamos informatikai, technológiai fejlődésnek, modernizációnak, szervezeti átalakulásoknak vagyunk részesei. Nagy változások történnek a világban, az országban, így a Magyar Posta Zrt-ben és a mi életünkben is itt, Csanádapácán.

Például ilyen változások a postán: csatlakozás az Integrált Postahálózathoz (Csanádapácán 2006-tól), Országos Logisztikai Központ, postaliberalizáció 2013. január 1-jétől. Ezek a változások postánkat is közvetlenül érintik. Manuális postából gépes posta lettünk. Ez egyszerűen fogalmazva azt jelenti, hogy az ügyfelek kiszolgálása manuálisan történik, és a háttérben utólag kell számítógépre vinni az adatokat, itt kell elkészíteni a napi pénztárjelentést.

2012 szeptemberében bekapcsolták postánkat az online rendszerbe, ami azt jelenti, hogy azóta az ügyfelek közvetlen kiszolgálása is számítógépek segítségével történik.

A posta dolgozói voltak 2012-ben:

Silló Lászlóné postavezető

Sípka Györgyné pénzforgalmi ügyintéző

Annus Istvánné, Lentiné Sándor Éva küldeményfelvevő

Kovács Lajosné, Deák János, Nagy Istvánné, Pacsika Mária értékesítő, kézbesítő

Ahhoz, hogy munkánkat az elvárásoknak megfelelően tudjuk végezni, a változásokat napi szinten kell követni, ezért folyamatosan képezzük magunkat (tantermi képzések, távoktatások, gyorsoktatások, önképzés).

Változott az irányító szervezet is, ahová postánk tartozott/tartozik.

Körzeti postánk: korábban Békéscsaba 1 sz. posta, 2012. július 1-jétől Mezőkovácsháza posta

Postaigazgatóság: korábban Szegedi Postaigazgatóság, 2012. július 1-jétől Kelet-magyarországi Területi Igazgatóság, Debrecen

Adalékok Csanádapáca posta történetéhez

A szervezeti változásokon kívül 2010-ben részesei voltunk „postánk” felújításának. 2010. április 15. és október 15. között ideiglenes helyen, a Szent Gellért út 53. szám alatt működött a posta. Csanádapáca Önkormányzata biztosította az ideiglenes helyet, a volt TSZ-épületben. Fél évig dolgoztunk itt.

Felújítás után szép, modern, a kor követelményeinek megfelelő postát vehettünk át – mi, dolgozók és az ügyfeleink. Az új posta nyitottpultos, postaboltos, padlófűtéssel, légkondicionáló berendezéssel, automata ajtóval stb. van felszerelve. Jó itt dolgozni, és jó ügyfélnek lenni. Ügyfeleink kulturált, modern körülmények között vehetik igénybe a postai szolgáltatásokat. A küldemények feladásán (levél, csomag) kívül igénybe vehetnek pénzügyi-banki szolgáltatásokat, megtakarítási lehetőségeket. Értékesítjük a Posta Biztosító „termékeit” is, immár online rendszerben. A postaboltban kereskedelmi áruk széles választéka és lottózó várja betérő ügyfeleinket.

Silló Lászlóné (Csicsely Mária)

A posta dolgozói 2012-ben

Balról jobbra: Lentiné Sándor Éva, Nagy Istvánné, Deák János, Pacsika Mária, Annusné Vlád Valéria, Sipka Györgyné, Silló Lászlóné, Kovács Lajosné

Adalékok Csanádapáca posta történetéhez

Megyesi Józsefné

CSANYTELEK POSTA TÖRTÉNETE

A postaszolgálat kezdete Csanyteleken

II. József rendelkezései alapján 1790-től Buda–Ócsa–Örkény–Kecskemét–Félegyháza–Péteri–Kistelek–Szatymaz–Szeged–Temesvárra csütörtökön és szombaton fél 6-kor indult postakocsi, így Kistelekre Buda felől pénteken és vasárnap este érkezett. Mivel a postakocsi éjjel nem közlekedett, Kisteleken éjszakázott, ahol volt szálláshely. Az 1780-ban kiadott „Buda és Pesti Posta Rendtartás” többek között ezt írja: „*Tsötörtökön és szombaton mind a többi Posták elindulnak Szeged és Temesvár felé Szabénig ... hétfőn és tsötörtökön visszafordulnak...*”¹

Ebben az időben alakultak ki az úgynevezett levélszedő helyek. A levélszedő helyeken (kincstári birtok, községi előljáróság) gyűjtötték össze a leveleket, innen lovas küldőncel vagy gyalogosan hetenként kétszer a felügyelő postamegállóhoz küldték. Itt leadták a gyűjtött-, és átvették a kézbesítendő leveleket. Kistelek megállónál adták le Kömpöcpusztá, Csengelepusztá, dóci uradalom, baksi uradalom, Felsőpusztaszer, valamint Csany község leveleit. Bélteki Jolánka, kecskeméti egyházi segítőnővér családi jegyzeteiben említi egyik őst, aki az 1850-es években küldőnc volt Kistelek, pusztaszeri major és Csany között. Bélteki Antal (1820–1886) a Pallavicini uradalom csösze volt a pusztaszeri majorban, „*kinek szép és rendkívül futós lova volt*”.²

Csongrád vármegye 1870.42.tc alapján Csany a Tiszán inneni járáshoz tartozott, melynek székhelye Kistelek volt. A vármegye székhelye ekkor Szegvár volt. Csongrád vármegye 1881-ben Csanyt közigazgatásilag a csongrádi járáshoz csatolta.

1881 őszén hivatalos levélváltás zajlott a csanyi postahivatal felállítása ügyében a budapesti Postaigazgatóság, az alispáni hivatal, a járási hivatal és Csany község előljárósága között. A csanyi előljáróság iktatókönyvében 2967/1881 szám alatt „Csany községben felállítandó posta” tárgyú irat került bejegyzésre. A posta létesítését a Magyar Királyi Postaigazgatóság kezdeményezte Budapestről.

*„9527/1881 m. kir. Postaigazgatóság Budapest
Csongrád megye tekintetes alispáni hivatalának³
Szegvár Csongrád m.*

Csany községben – azon esetben, ha a postai forgalom erre nézve elég jelentékenynek mutatkoznék a kisteleki, vagy csongrádi posta hivattal összekötendő kir. postahivatalt szándékozom életbe léptetni. Hivatalos tisztelettel megkeresem ennél fogva a tekintetes hivattal, hogy nevezett község népességi közigazgatási állapotára, valamint a közigazgatási érdekeire való tekintettel a posta hivatal felállítására és összeköttetése iránt becses nézetét velem közölni, s egy úttal az esetleg felállítandó posta hivatal kézbesítési kerületébe beosztandó községeket pusztát vagy majorokat megnevezni sziveskedjék.

Bp. 1881. szeptember 10.

Czóbel [?] Lipót sk. A másolat hitelül Kóka Imre h. kiadó”

¹ Majoros István: A kisteleki posta története. In: Kistelek története, Szeged 1991. 617. o.

² Majoros 617. o.

³ Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára Szentesi Levéltára – a továbbiakban CSML SZL

Levél a megyei alispántól a járási szolgabírónak:

„5108/1881 Csongrád megye alispánjától
Tekintetes Csemegi Antal szolgabíró Úrnak
Csongrádon

A budapesti m. kir. posta igazgatóságának a Csany községben létesítendő kir. posta hivatal tárgyában f. hó 10-én 9527 sz. a. hozzám intézett megkeresése hiteles másolatát % alatt ide melléklevele azon felhívással adom ki Tekintetes szolgabíró Úrnak, miszerint Csany község meghallgatása mellett tegyen ide jelentést az iránt, hogy a nevezett község posta hivatal felállítását mennyiben teszik szükségessé, és hogy a posta járat mely szomszédos királyi posta hivattal lenne kapcsolatba hozandó végre hogy az esetleg felállítandó posta hivatal kézbesítési kerületébe mely községek puszták vagy majorságok lennének bekapcsolhatók.

Szegvár, 1881. szept. 20.

Stammer Sándor alispán”⁴

A szolgabíró válaszelevelének irattári példánya:

„2967/1881
Nagyságos Stammer Sándor Kir. tanácsos alispán Úr⁵
Szegvár

Nagyságodnak folyó évi szeptember 20-án 5108 szám alatt kelt meghagyásában az iránt lettem felhíva: miszerint a budapesti m. kir. posta igazgatóságának 9527/ sz. átírata alapján Csany községben létesítendő kir. postahivatal tárgyában Csany község meghallgatása mellett jelentést tegyenek az iránt, hogy a nevezett község viszonyai posta hivatal felállítását mennyiben teszik szükségessé, s hogy a postajárat mely szomszédos királyi postahivatallal lenne kapcsolatba hozandó a végre, hogy az esetleg felállítandó posta hivatal kézbesítési kerületébe mely községek puszták vagy majorságok lennének beosztandók?

Ezen felhívás folytán van szerencsém jelentésemet a következőkben előterjeszteni.

Csany községben a jelenlegi viszonyokat tekintetbe véve úgy az állam, mint a közösség érdekében egy királyi postahivatal felállítása illetve életbe léptetését szükségesnek véleményezem, minthogy Csanyon egy állami m. kir. dohánybeváltó hivatal van, és 1882 évi jan. 1-től egy szakasz m. kir. csendőrség fog elhelyeztetni. Csany s hozzá tartozó Fehértó és Felgyő puszták a legutóbbi népszámlálás alkalmával 2500 lelket számlált abból 8 kereskedő, 47 kézmű iparos van, róm. kath. plébánia hivatala ott székel. Gróf Károlyi György és Alajos uraknak örökös pénzt kezelő ispánja Felgyőn van Gróf Károlyi Sándor alföldi uradalmának központi tisztartósága pénztára 1882. január 1-től az uraság székhelye lesz – Továbbá van engedélyezett s igen látogatott heti vásárja. A község a határain három gőzmalom azival [?] oly körülmény mely a postahivatal felállítását akadályozná, nem létezik. Minden esetben biztosítatik az állam, hogy a kiadások kedvezőleg fognak fedeztetni, minthogy a postai forgalom dacára annak, hogy a mai nap csak is Csongrádról tudja, mindazonáltal igen élénk a mi rendes posta hivatal felállításával mindinkább fokozódna. A felállítandó postahivatal melyik szomszédos postahivatallal lenne összekötendő nézetem szerint a Csanytól 13 3/10 kilométer távolságra fekvő Csongrádi postahivatallal ha bár ha Kistelekkel köttetnék össze a közlekedés gyorsabban

⁴ CSML SZL

⁵ CSML SZL

küldethető [?], de tekintve, hogy távolságra is hosszabb útja van, mert 19 km-re fekszik s tekintve, hogy útja igen nagy pusztákon vezetne keresztül közbiztonság tekintetből ezen összeköttetés nem ajánlható...

(... területe is közbiztonság megháborítása egy esetben sem fordult elő mindazonáltal az előre nem látható következményeknél fogva látom célszerűnek a fenti előbb említett összeköttetés keresztülvitelét.)

A postahivatal kézbesítési kerületében célszerű vonala Csany község fehértó felgyő puszták Síróhegy kertészség Mindszent községhez tartozó tömörkényi tanyák Baksi Tömörkényi és Új majorokat s végre Tömörkényi szőlőket bevezetni s minthogy nagyságod felhívásában ezen községtől az iránt ugyan a tervbe vett postahivatal kézbesítési kerületében leendő beosztást kapnak-e vagy nem? írásbeli nyilatkozatok bevétele iránt felhívtam azokat van szerencsém mellékelve azon megjegyzés mellett bemutatni miszerint Mindszent község részéről a tömörkényi tanyákra nézve nyilatkozat be nem érkezvén az pótlólag fog felterjesztetni. ”

Mindszent nyilatkozatának be nem érkezése miatt, a szolgabíró sürgetésére válaszolt Csany jegyzője, Pap Ödön az alábbi levélben:

„965/1881 Csany községből⁶

Tekintetes szolgabíró Úr!

Fé. dec. 4 2967 sz. sürgetésére van szerencsénk tisztelettel jelenteni, miszerint a posta ügyben Mindszent község elöljárósága Tömörkényre nézve nyilatkozatát még eddig sem küldte meg mely nyilatkozatának megküldését mai napon megsürgettük.

Sövényháza Felgyő és Fehértó községek nyilatkozatát van szerencsénk ezennel beterjeszteni.

Csanyon 1881 dec. 7

az elöljáróság távollétében

Pap Ödön jegyző”

Végre megérkezett a válasz Mindszentről is:

„2445/1881 a község...

elöljáróságának Csanyon⁷

Vonatkozással a f. évi Nov. hó 22-én kelt 965/1881 sza. megkeresésére az abban érintett ügyre nézve képviselő testületi közgyűlésiinknek 123/81 fsza. határozatát hiteles kivonatban a kívánt nyilatkozatként ide mellékelve van szerencsénk tisztelettel megküldeni.

Mindszent, 1881. dec. 10.

Pap Ákos jegyző Martony Antal bíró”

Több adatot nem sikerült fellelni a levéltárban arra vonatkozóan, hogy mikor nyitották meg a postát és ki lett az első postamester.

A korabeli szabályok szerint „... a postamesteri állásokat pályázat útján tölthették be. A hirdetmény a hivatalos lapban és a község házában lett közzétéve. Községi jegyzők és néptanítók kisebb forgalmú postahivatalokhoz kinevezhetők, ha felettesük engedélyét kieszközlik és magukat kötelezik, hogy távollétük alatt a rájuk bízott postahivatal munkáját a kezelésbe beavatott hitvestársuk vagy 18. évet betöltött családtagjuk végzi. A jegyző kinevezéséhez a megye főispánjának beleegyezése szükséges. Jegyzők általában akkor neveztettek ki, ha más jelentkező nem volt. A postamesterség

⁶ CSML SZL

⁷ CSML SZL

örökösödési joggal rendelkezett. A főispán igazolta erkölcsi magaviseletét, vagyoni állását, megbízhatóságát és egyéb észrevételét. A postamesteri álláshoz a postakezelés előzetes elsajátítása nem kívántatik meg. Az igazgatóság a kinevezett postamestereket amennyire csak lehet és az anyagi körülményeik megengedik állomáshelyükön postakiadóval avattatja be új hivataluk teendőibe.”⁸

Postamesterek és postavezetők

Adatot nem találtunk rá, de a fentiekből kiindulva elképzelhető, hogy Pap Ödön lehetett az első postamester. Forgó István Csanytelek története a kezdetektől... című könyve⁹ szerint 1874-, 1885- és 1887-ben Pap Ödön a jegyző, aki a postahivatal létesítése körüli levelezésben is aláíró volt.

A község iktatókönyvében 89/1889 számon, „*Postamester elhalálzásának azonnali bejelentése*” címszó szerepel, de név nem. Az első biztos adat, hogy az 1914. évi Közlekedési Szaknaptár szerint 1913-ban özvegy Pap Ödönné volt a postamester. Feltételezzük, hogy férje halála után vette át a postamesteri teendőket. Erre azonban bizonyíték eddig nem került elő.

Megfelelő források híján a későbbi postamesterek, hivatalvezetők névsorát is csak hiányosan lehet összeállítani. Egymás utáni folyamatos adatok 1962-től állnak rendelkezésünkre.

Kezdő dátum	Záró dátum	Postamester / hivatalvezető / postavezető
n.a. (nincs adat)	1913	Pap Ödönné
1914	1925	n.a.
1926. jan. 29.	1945	Csépe Emília (férjhez menettel után Tóth Józsefné)
1946	n.a.	Dojcsák Borbála
1948. január	1948. szeptember	Hantzmán Ferenc
1948. szeptember	n.a.	Hantzmán Ferencné
n.a.	1963	Kerti Elvira (férjhez menettel után dr. Ábrahám Andorné)
1963	1968. aug. 31.	Magdács Jánosné
1968. szept. 1.	1971. június	Pálnok Mária Sarolta (férjhez menettel után Megyesi Józsefné)
1971. június	1971. nov. 23.	több rendszeres helyettes *
1971. nov. 25.	1975. aug. 25.	Pálnok Lenke*
1975. aug. 26.	1976. okt. 10.	László Kókai Erzsébet*
1976. okt. 11.	2005. jan. 9.	Megyesi Józsefné
2005. jan. 10.	jelenleg is	Nagypál Mónika

*amíg Megyesi Józsefné gy-es-en volt

⁸ Közlekedési Szaknaptár 1914. 182. o.

⁹ Forgó István: Csanytelek története a kezdetektől... „Európai Csanytelekért” Közalapítvány. Szeged, 2005.

Postaépület

Ahogy az első postamesterről nincs pontos tudomásunk, az sem ismert, hogy hol kezdte működését az első postahivatal.

Tóth Józsefné postamestersége idején, 1962-ig a Kossuth utca 7. szám alatti magánházaiban működött a posta.

A Szegedi Postaigazgatóság 1962. évi beszámolójában ez olvasható: „*Csanytelek: a hivatal düledező magánépületben volt bérlet útján elhelyezve. Tetőzete beomlással fenyegetett, életveszélyessé nyilvánítása folyamatban volt. A közvetlen életveszélyes hivatalok között első helyen szerepelt. Az új építéshez a Tanács díjmentes telken kívül 50000 Ft-tal járult hozzá.*”

A posta új épülete a Szent László utca 3. szám alatt épült fel.

Az épületben négy helyiség volt: közönségtér, felvétel, csomagraktár, távbeszélőfülke. A felvételi helyiségben kapott helyet a három kézbesítő asztala is.

Szép új világos épület volt ez, de a '70-es években már szűknek bizonyult, mert öt kézbesítőasztalt már nem lehetett elhelyezni, és a megnövekedett pénzforgalomnak is kevés volt a nagyalakú vasláda. A postahivatal forgalma és létszáma indokoltá tette a bővítést.

1978-ban a postát átköltöztették a szemben lévő általános iskola portásfülkéjébe és folyosójára. Szeptemberben már az átépített, kézbesítoszobával, irattárral, mosdóval és WC-vel kibővített postára lehetett visszaköltözni.

A posta ma (2014) is ebben az épületben működik.

Postaépület az 1978-as átépítés után. Reggel indulnak a kézbesítők: Bakai János, Törköly Mihály, Jaksa István, Bálint Mihály.

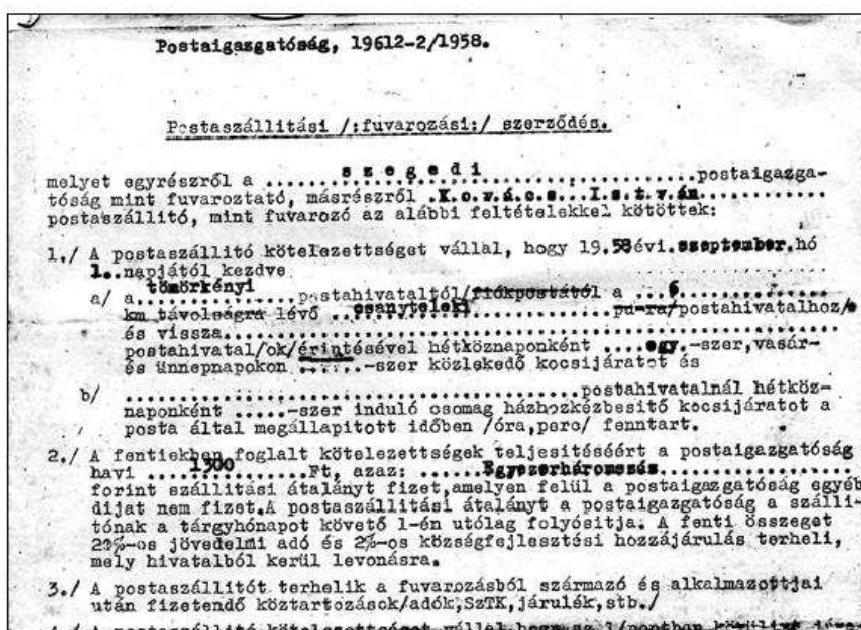

A posta épülete napjainkban

Szállítás, biztonság

Az 1800-as évekre dr. Módos Elemér így emlékezik: „Ebben az időben nevezetes postarablások előfordultak. Rózsa Sándor sem kimélte a postát. Péteri és Félégyháza között is volt egy rablási kísérlete. 1868-ban Szeged környékén 7 postarablás történt, melyeknél több postakocsi és postakísérő esett áldozatul a postai pénzekén kívül.”¹⁰

Az előjáróság iktatókönyvében többször előfordul „Postafedezet kirendelése” címszó, és a címzett a csendőrség. A csongrádi járási szolgabíró 1881. december 31-én kelt levele is erről szól, melyet a Kisteleken, Csanyon, Csongrádon állomásozó csendőrségnek írt: „... a postai fedezetről gondoskodjék és e tekintetben azonnal érintkezzen ... [olvashatatlan név] ... a Csongrád m. kir. postamesterrel, hogy a postai közlekedés, mely mai napon délután Félégyházára és Szentesre is közlekedni fog, fedezet hiányában késedelmet ne szenvedjen.”¹¹

Csanytelekre a postanyag szállítása feltehetően Csongrádról történt, lovas kocsival. Szólik Sándorné (Borda Ilona) visszaemlékezése szerint a kocsis a dédnagyapja, Vincze József volt, aki a Rávágyi iskola úton lakott. Őt Bakó János követte.¹² Később bevezették a menetrendszerű MÁVAUT¹³ autóbuszjáratokon történő postaszállítást. Az autóbusz-megállótól gyalogjárat szállította kézikocsin a zárlatot a postahivatalba.

A csanyi posta közvetítő is volt az 1950-es években 1957–58-ból fennmaradt „postaszállítási (fuvarozási) szerződés” szerint. A tömörkényi zárlatot a csanyteleki zárlattal autóbusz szállította Csanytelekre. Ezt a zárlatot lovas kocsi vitte Tömörkényre, ugyanakkor hozta a tömörkényen előző nap felvett küldeményeket tartalmazó zárlatot. Ez akkor szűnt meg, amikor Tömörkénynek előnyösebb járási összeköttetése lett a Kiskunfélegyháza–Tömörkény autóbusz járaton. A fuvarozási szerződés szigorú kikötéseket tartalmazott a titoktartásról, postai kezelésről, anyagi felelősségről, a szerződés megszegésének következményeiről, a kocsi és a ló jól- és tisztántartásáról, vízhatlan ponyva biztosításáról, a járműre erős csavarokkal tartósan rögzített vaspántos láda elhelyezéséről, melyet lakattal zární lehet (mind ezt a fogatos saját költségén).

A MÁVAUT-, később VOLÁN-autóbuszos postanyag-szállítás Csanyteleken az 1970-es évek végén megszűnt. A megnövekedett készpénzforgalom miatt szinte másnaponként kellett postai kísérő a zárlat szállításához, mert a szállított anyag értéke meghaladta az 500.000 Ft-ot.

¹⁰ Majoros 618. o.

¹¹ CSML SZL

¹² Bakó János unokája, Dékmárné Bali Eszter visszaemlékezése alapján.

¹³ MÁVAUT Autóbuszközlekedési Nemzeti Vállalat, 1948-ban hozták létre.

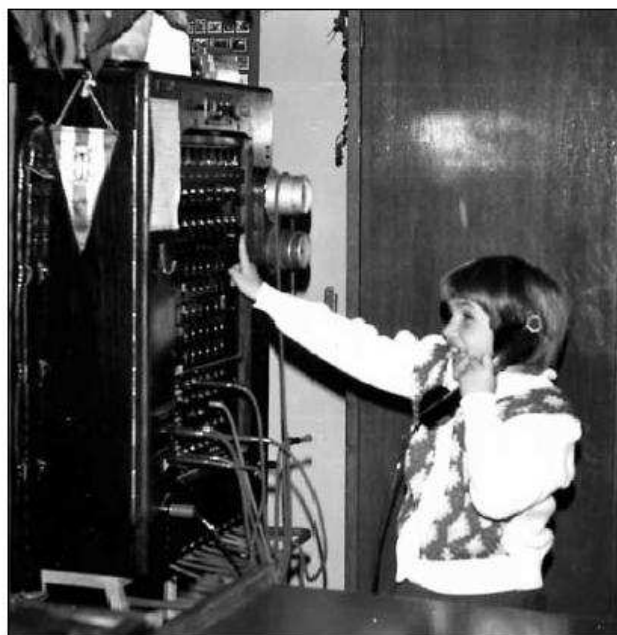
Az autóbuzson nem volt vezetőfülke, a zsákokat, csomagokat az utastérben a vezető mögötti ülésen helyezték el. Az autóbuszok ekkor döntően már kalauz nélkül közlekedtek, a buszvezető felelt az átvett zárlatért. A Rendőrségtől igénybevett fegyveres kíséret csak a posta és a buszmegálló között erősítette a zárlat biztonságos szállítását. Ezek a körülmények tették szükségessé saját, postai gépkocsi járatok bevezetését. 1979. április 5-től elindult a Csongrád–Csanytelek–Tömörkény–Felgyő 664-es közvetítőjárat,¹⁴ melyet később a Kiskunfélegyháza–Pálmonostora–Tömörkény–Csanytelek járat követett. Jelenleg a Szegedről kiinduló terítő-gyűjtőjárat szállítja a zárlatot.

Távbeszélő szolgálat

1899-ben kezdődött a távbeszélő, 1915-ben a táviró szolgálat. 1945-ben 6 távbeszélő előfizető volt: dr. Ábrahám Andor, Községi előljáróság, Magyar Kommunista Párt, Németh István, Rendőség, Rozencweig Lajos.

Az előfizetők LB típusú telefonközponthoz csatlakoztak. Ez a szolgáltatás a következő 40 év alatt nem fejlődött sokat, 1985-ben 19 közületi, 11 magán, 1 szolgálati és 1 nyilvános állomás volt a központba kötve.

Kettő, úgynevezett felfűzős áramkörön bonyolódott a forgalom, Baks–Csanytelek–Csongrád és Tömörkény–Csanytelek–Felgyő–Csongrád viszonylaton naponta 8-tól 16-ig, vasárnap 8-tól 10-ig. Később a vasárnapi szolgálat megszűnt, majd bevezetésre került a szabad szombat. 1996 után bővítették a központot, de ez csak egy-két új előfizető bekapcsolását tette lehetővé. A kezelői távhívás bevezetésével rövidült a várakozási idő.

Az LB-központ és Megyesi Krisztina, a postavezető akkor öt éves kislánya, 1976-ban (Krisztina ma Tömörkény posta dolgozója)

Kézbesítés

Csanytelek területe és lakosságának száma amiatt is változott, hogy 1888-tól 1946-ig Felgyő Csanytelekhez, Síróhegy, Dögállás, Dilitor, Sík, Oláhállás, Dongérhát 1934-ig Sövényházához¹⁵ tartozott.¹⁶

Az 1940-es években a kézbesítést egy altiszt (kézbesítő), és egy faluzó levélhordó (mai szóval: külterületi kezelő) látta el. A hírlapszolgálat bevezetése és a megnövekedett levélforgalom, valamint a külterületi adottságok (nagy kiterjedésű laza beépítettségű település) miatt növelni kellett a kézbesítők létszámát.

¹⁴ Postaügyi Értesítő 1979. 12. sz.

¹⁵ Ma Ópusztaszer.

¹⁶ Forgó István: Csanytelek története a kezdetektől... Szeged, 2005. 126–127. o.

Csanytelek posta története

Jelenleg (2014-ben) egy belterületi kézbesítő és három hagyományos külterületi kezelő látja el a szolgáltatást. Az 1970-es években nagy volt a fluktuáció, több mint 30 munkavállaló próbálkozott a kézbesítői munkakör ellátásával, kevés sikerrel. 1980-tól állandósult a létszám.

A dolgozók közül talán a Törköly-házaspárt emelném ki. Törköly Mihály 1971–2001 között dolgozott a postánál kézbesítőként. Valamennyi járásban teljesített szolgálatot. Többször volt kiváló dolgozó, kapott Elnöki Elismerést, 2001-ben Vezérigazgatói Dicséretet. Törköly Mihályné 1981-től 2003-ig dolgozott belterületi kézbesítőként. 1994-ben a Csongrád megyei Hírlap előfizető-gyűjtésében elért megyei első helyezése jutalmául kétszemélyes tunéziai utazást nyert.

Őszinte tisztelettel és megbecsüléssel gondolok azokra a munkatársaimra, akik munkájukkal nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy Csanytelek posta mindig jó minősítést kapott: Biczók Józsefné, Blaskó Attila, Bori Józsefné, Boriné Gregus Judit, Gémes János, Megyesi Krisztina, Nagypál Dezsőné, Nagypál Mónika, Révész Antalné, Süliné Hevesi Anna, Törköly Mihály, Törköly Mihályné, Vincze Zsanett.

Felhasznált irodalom

Forgó István: Csanytelek története a kezdetektől... „Európai Csanytelekért” Közalapítvány. Szeged, 2005.

Majoros István: A kisteleki posta története. In. Kistelek története. Szeged, 1991.

Közlekedési szaknaptár 1914, 1931

Postás szaknaptár 1936, 1937, 1940

Postás útmutató 1948

Szegedi Postaigazgatóság 1962. évi beszámolója

Csanytelek posta szemlekönyvei

A közzétett fényképek a szerző, Megyesi Józsefné tulajdonában vannak.

Mellékletek

Tábori „levelezőlap” a második világháborúból

A nyírfakéregre írt levelet a szerző apósa, Megyesi József küldte a második világháború idején a testvérenek, Megyesi Margitnak. A virágos oldal szövege: „Emlék Oroszország egyik részéből” A hátoldalon: „Kedves testvérem Manci Lapodat megkaptam és nagyon megörültem, hogy mindnyájan egészségesek vagytok Jelenleg én is egészséges vagyok Egyenlőre több irni valóm nincs majd máskor többet írok Sokszor csókollak bátyád Jóska” Jobb szélén, függőlegesen: „Isten veled”

Csanytelek posta története

Postahivatal: 6647 Csanytelek

Hiv. vez. 1966.09.10

CSANYTELEK
977Már-11.

Ullaszi 2028

Nyilvántartás

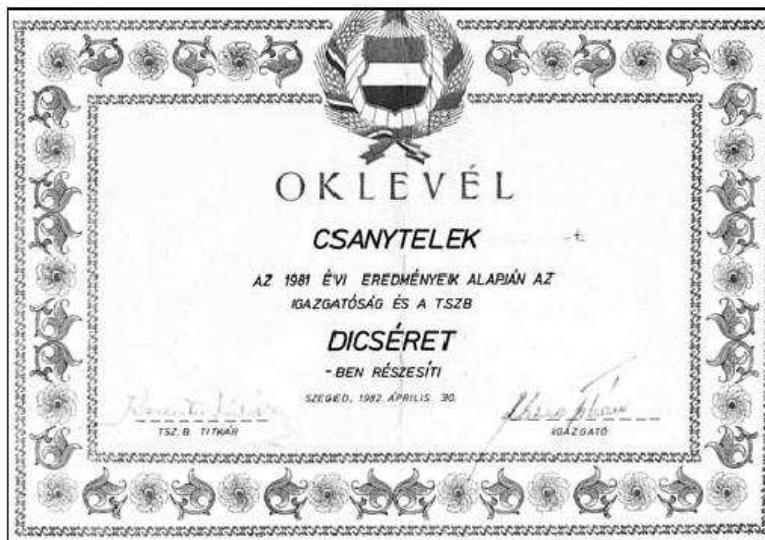
(A szemlékönyvhöz kell csatolni)
a készletben levő bélyegzőkről és pecsétnyomokról

A bélyegző, vagy pecsétnyomó nedves lenyomata	A használó munkahely megnevezése	A használatbavétel		Forgalomból kivonva		A keletbélyegzőt éves beállítással használók		Jegyzet
		kezdetre	vége	ideiglenesen	véglegesen	mettől	meddig	
	Hiv. vez.	1966 XII, 10		1979. VII. 16 vétel. Anyagter. 1980		1977. október 7-én 1978. 4. hónap 1. napján		7 lüszet 5 1 lüszet 1
	Kezelési pt. Ut.oszt.	1974. III. 21	1981 V. 14 (újra utósz.)			1976. VI. 7-én 3 napon át 1976. lüszet 1977. 1978. I. hónap 7 lüszet 8. 1978. II. 15-én 15 lüszet 11. 1980. XII. 15-én 082 0830 15 lüszet 14 1984. I. 18-I 2019 8 lüszet 44		

*1979 I. 2-án
1979. I. 2-án
1979. I. 2-án
1979. I. 2-án*

Csanytelek posta bélyegzőnyilvántartása. Használatba véve 1977-ben.

Dicsérő oklevél Csanytelek posta dolgozóinak 1982-ben

Törköly Mihály külterületi kézbesítő vezérigazgatói dicséret kitüntetést kapott 2001-ben

A képen Törköly Mihály,
Megyesi Józsefné postavezető,
Tóth László hálózatüzemeltetési igazgatóhelyettes
(Szegedi Postaigazgatóság) és Verók István, Szentes 1. posta vezetője

Csanytelek posta története

2004 decemberében készült csoportkép

Az első sorban ül:

Nagypál Mónika és Vincze Zsanett

Mögöttük balról jobbra állnak:

Törköly Mihály, Törköly Mihályné,
Nagypál Dezsóné, Megyesi Józsefné,
Süliné Hevesi Anna, Bori Józsefné,
Biczók Józsefné, Boriné Gregus Judit,
Blaskó Attila, Megyesi Péter,
Révész Antalné és Gémes János

2005-ben készült kép

Balról jobbra:

Vincze Zsanett

Boriné Gregus Judit

Nagypál Mónika
postavezető

A posta dolgozói 2014-ben

Balról jobbra:

Boriné Gregus Judit, Megyesi Péter,
Nagypál Mónika, Blaskó Attila,
Hegedűs Gabriella, Gémes János,
Révész Antalné

Ceglédi János

SZÁZ ÉVES A POSTA CSENGELÉN

A Szeged város tanyavilágához tartozó Csengele kapitányságot a 19. század közepétől kezdték benépesíteni. A lakosság számára a postai kézbesítést sokáig a külterületi lovas rendőrök végezték, akik sok más dolguk miatt gyakran csak nagy késéssel vitték ki a leveleket és más postai szállítmányokat.

1913. március 1-jén nyílt meg Csengele vasútállomáson a postahivatal elődje, a postaügynökség.¹ A postaügynöki feladatot az állomásfőnökök látták el az eredeti beosztásuk mellett. A korai évekből kevés postaügynök nevét ismerjük: 1914-ben Völent János², 1915-ben és 1916-ban Komlósi Ignác³, 1917-ben és 1918-ban Fülöp Ödön⁴ volt a postaügynök.

A postaügynökség jellegénél fogva nem rendelkezett teljes mértékben önálló kezeléssel, mint később a postahivatal. A kezelőjének nem volt előírva szakirányú végzettség. A pénzbefizetéseket az ügynökségen jegyzékbe foglalva Kiskunfélegyháza postahivatalának küldte meg, ott számolták el a befizetéseket. A befizetésről az igazolást visszaküldték az ügynökségre, és ott kapta kézhez a befizető a bizonylatot. A postaügynökségnek kezdetben Kiskunfélegyháza, majd az 1930-as évektől Szeged volt az elszámoló hivatala.

A csengelei vasútállomás épülete 1993-ban

1915-ben Csengelén feladott levelezőlap

Postai feladóvény (1919)

1930-ban Weis István „A mai magyar társadalom” című könyvében már tényként említi, hogy a vasúti elöljárók nem vállalják a postaügynökséget.⁵ Valószínűleg ebben az időszakban került át az ügynökség Galántai Tódorné vasútállomáshoz közeli tanyájába. Ma ezen a területen Vágó Sándorné tanyája van. Csak részben maradt meg az épület, de még lehet rajta látni a vasrácsos ablakokat.

¹ Nyolc postahivatal a szegedi tanyákon. = Délmagyarország, 1913. január 14. 2. o.

² Magyar vasúti szaknaptár 1914. 266. o.

³ Magyarország tiszti cím- és névtára 1915. 331. o.; Magyarország tiszti cím- és névtára 1916. 351. o.

⁴ Magyarország tiszti cím- és névtára 1917. 357. o.; Magyarország tiszti cím- és névtára 1918. 293. o.

⁵ Weis István: A magyar társadalom. Bp. 1930. 20. o.

Galántai Tódorné háza 1993-ban. 1930 körül a vasútállomásról ide költözött a postaügynökség

1930-ban Temesváry Ödön⁶ volt a postaügynök, majd a következő évben Temesváry Erzsébet⁷ követte. Ő 1936-ig látta el ezt a feladatot, 1934-től Bubla Istvánné⁸ néven. Az ügynökségnél 1937 augusztusában egy telefont szereltek fel, ez kötötte össze a városokkal és a nagyobb településekkel.⁹

Ebben az épületben volt a helye az állatkísérő levél (passzus) kiadójának, Bubla Istvánnak is. Kézbesítőként dolgozott itt Martus Sándor, később pedig Magyar Antal és Türi Ferenc (1936–1946 között), valamint Csókási István (1936–1970 között), nyugdíjazásáig.

1934-ben a csengeleiek arról panaszkodtak, hogy a rossz kézbesítési viszonyok miatt késve kapják meg az újságokat. A négy kilométernél tovább lakóknak a kézbesítő nem viszi ki mindennap a küldeményeket. Példának felhozták, hogy a május 11-én feladott lapot május 17-én vitték ki a címzettnek. A panasz nyomán a Tanyai Újság nyílt levélben fordult a kereskedelmi miniszterhez¹⁰, aki a következő hónapban intézkedett a postaszolgálat javításáról.¹¹

1936-ban ezt az ügynökséget visszaélések miatt megszüntették. Ezután a posta a jelenlegi belterületen, a mai Deák Ferenc utca 21. szám alatti épületben működött tovább. Megbízott vezetője Katona (Sander) Ferencné Kordás Róza volt 1939-ig.¹² Ek-

kor leánya, Katona Rozália vette át az ügynökség vezetését, aki tanítóképzői végzettséggel rendelkezett. Közben elvégezte a kiadói tanfolyamot és sikeres vizsgát tett.¹³

Katona Rozália
(1919-2011)
az 1940-es években

A postaügynökség táblája a Sander boltnál
(jobbra fent) az 1930-as évek második felében

1940. december 1-jén az ügynökség megszűnt, és a Szegedi Magyar Királyi Postaigazgatóság 24.589/1940. számú rendeletére megnyitották a Csengelei Postahivatalt.¹⁴ Vezetője Katona Rózsa lett, valószínűleg ő volt akkor az ország egyik legfiatalabb postamestere.¹⁵

⁶ Közlekedési szaknaptár az 1930. évre

⁷ Közlekedési szaknaptár az 1931. évre. 250. o.

⁸ Közlekedési szaknaptár az 1934. évre.; Postás szaknaptár az 1936. évre.

⁹ Távbeszélő Csengelén. = Tanyai Újság, 1937. szeptember 12. 5. o.

¹⁰ (d. gy.): Kereskedelmi Miniszter Úr! = Tanyai Újság, 1934. május 27. 1. o.

¹¹ Szerkesztői üzenetek. = Tanyai Újság, 1934. június 17. 8. o.

¹² Postás szaknaptár az 1939. évre. 413. o.; Postás szaknaptár az 1940. évre. 448. o.

¹³ Deutsch Edéné Katona Rozália szóbeli visszaemlékezése 2003-ban

¹⁴ Molnár Mihály: Csengele történeti kronológiája. In: Csengele krónikája. é. n. 2004. 23. o.

¹⁵ Postás szaknaptár az 1941. évre. 447. o.

Száz éves a posta Csengelén

A FELADÓ TÖLTŐ KI	FELADÓVEVÉNY		T268.679	A felvevő hivatal keletbélyegzője:	
	P ☐ f értékű,		ragyszámú csomagról.		
	Cím: <i>Flun István István</i>				
	Cím: <i>örvevető</i>				
Rendeltetési hely: <i>Falori posta. 12/6</i>			A felvevő által megadott aláírása:		
A csomag súlya: <i>3</i> kg <i>-</i> g		Érmentesítési díj: <i>-</i> P <i>30</i> f			<i>Katona</i>

Csomag feladóvevénye 1942-ből Katona aláírással

Fizetés megkezdéséig a kir. Postafőosztásnál. Itt a hivatalt elvethetik a birtokos kártyájával.	Az összeg rendelkezés: <i>Tek. 90/</i>	
	Tétel, v. összeg: <i>1/1/1940.</i>	
	Elismervény	
	<i>5</i> pengő <i>40</i> fillér, azaz	
	<i>10</i> P <i>40</i> f-ről, mely	
	összeget 64.709 számban	
csékszámlára a mai napon befizették. A csékszámla tulajdonosának neve és lakcíme:		
Kir. adóhivatal, szállítm. letéti szála, Szeged		
A postakalmazott aláírása:		
<i>Katona</i>		

Fizetés megkezdéséig a kir. Postafőosztásnál. Itt a hivatalt elvethetik a birtokos kártyájával.	Az összeg rendelkezés:	
	Tétel, v. összeg:	
	Elismervény	
	<i>10</i> pengő <i>1</i> fillér, azaz	
	<i>122</i> P <i>1</i> -ről, mely	
	összeget 151.942 számban	
csékszámlára a mai napon befizették. A csékszámla tulajdonosának neve és lakcíme:		
Rendőrkapitányság: Kihágási büntetés-pénz, letéti számla, Szeged		
A postakalmazott aláírása:		
<i>Katona</i>		

Postai csekk 1940-ből és 1943-ból Katona aláírással

A postahivatal szolgáltatásai közé tartozott a levél, az ajánlott levél, a pénz, a távirat, a csomag felvétele, valamint a címszalag alatt érkezett hírlapok és a levélküldemények kézbesítése. Ezek az alapszolgáltatások ma is léteznek, és az akkori kézbesítő járás is megegyezik a mai területtel. A hivatal működése 1944 októberétől 1945 augusztusáig a háború miatt átmenetileg szünetelt.¹⁶ Ebben az időszakban az egyedüli kézbesítő, Túri Ferenc csak a levelek kézbesítésével és felvételével foglalkozott.¹⁷

1945. március 25-én hazatért Katona Rózsa postamester Csengelére. A postahivatalt azonban nem vezethette tovább. Állásvesztésre ítélték, és rendőri felügyelet alá helyezték. Ezután Pálmonostorán tanított, ahol pedagógiai munkásságát díszpolgári címmel ismerték el.¹⁸

1945. augusztus 7-től a hivatal megbízott vezetője Österling Julianna volt 1946. szeptember 30-ig. Ő postás családból származott, dédapja, Béres Elek kisteleki postamester volt 1868-tól 1880-ig.¹⁹ 1946. szeptember 30-tól 1949. október 7-ig Nagy Margit vezette a postahivatalt. Ő 1944-ben nem menekült el a kisteleki postáról. 1949. október 7-től dr. Förgeteg Jánost bízták meg a hivatal vezetésével.

¹⁶ Molnár Mihály: Csengele. 23. o.

¹⁷ Túri Ferenc szóbeli visszaemlékezése 1995-ben

¹⁸ Deutsch Edéné Katona Rozália szóbeli visszaemlékezése 2003-ban

¹⁹ Majoros István: A kisteleki posta története. In: Kistelek története. A kezdetektől 1970-ig. Szerk. Blazovich László. Szeged, 1991.

Postai csekk 1950-ből és 1951-ből.

(A bal felső sarokban látszik, hogy közben megváltozott az ország címere.)

1950. november 1-jétől a Népgazdasági Tanács 504/26/1950. számú határozata a hírlapok (hétlapok és folyóiratok) országos terjesztését a Magyar Posta feladatává tette. A lapterjesztés alatt általánosságban az előfizetés-gyűjtést, az előfizetői példányok nyilvántartását, kézbesítését és az előfizetési díjak beszedését, valamint a lapok árusítását kell érteni. Létrehozták a központi hírlap-irodát, amely a hírlapszolgálat országos irányítását látta el. A megnövekedett munkát a két kézbesítő már nem győzte ellátni. A hivatalhoz felvételt nyert Csókási István és Szűcs Mihály után Halász Elek kézbesítő. 1959-ben Antal Ferenc is kézbesítő lett. Ez a négy dolgozó külön említést érdemel az eltöltött szolgálati évek miatt és nem utolsó sorban azért, mert mindvégig teljes odaadással látták el a munkájukat. Kézbesítőkhöz méltóan, lelkiismeretesen és főleg becsületesen, a lakosság megelégedésére. Halász Elek nyugdíjazásakor vezérigazgatói kitüntetésben részesült. A hírlapkezeléssel és a szolgáltatások bővítésével a hivatal belső létszáma is változott. A hivatalvezető mellé egy

Szűcs Mihály (1919-1970)
az 1960-as években

Halász Elek (1923-1993)
az 1970-es években

belső dolgozót is felvettek, aki részt vett a hivatali munka elvégzésében.

1963. szeptember 6-ig a csengelei postahivatalban hosszabb-rövidebb ideig hivatalvezetők voltak: Lajtai Antal és Kürtösi István. Kürtösi István nyugdíjazása után, 1963. szeptember 6-án a hivatal vezetését Csabai Lajos és felesége, Csabai Lajosné Rózsa Irén vette át. A Csabai-házaspár vezetése alatt a hivatal kézbesítő-állománya 4 fő, a belső létszám 2 fő volt. A postai anyagot a vasútról autóbusszal szállították reggel, este lovas fogattal vitték az állomásra. Ez utóbbi tevékenységet Szabó Mihály látta el a saját fogatával. 1965 előrelépést hozott a posta életében. Ebben az évben adták át a posta jelenlegi épületét, amelyet a posta saját beruházással épített, és a mai napig kényelmes munkakörülményeket biztosít az ott dolgozóknak.

Csabai Lajos és Csabai Lajosné 1972. július 20-ig látták el a csengelei postahivatal irányítását. A hivatal átadására Csabainé nyugdíjba vonulása miatt került sor.

A hivatal vezetését ekkor a Szegedi Postaigazgatóság utasítására Ceglédi János vette át. Felesége a hírlap és az egyesített felvevő teendőit látta el.

1973. március 1-jén újabb fejlődés következett be a posta működésében. A vasúti- és lovas kocsis postaanyag-szállítást gépkocsi váltotta fel, amely Szegedtől Csengeléig, Csengelétől Szegedig viszi a postai anyagot napjainkig. 1981.

**Bencsik József, Ceglédi János
és Géczy József, 1981**

augusztus 1-jén indult be a hivatalnál – jelentős beruházással – a támpontos kézbesítési rendszer, negyvenhárom telepítési hellyel és 1000 lakossági levélszekrény felszerelésével. Külsőterületen a kézbesítés ettől kezdve két gépkocsival történik. A kézbesítő az anyagot gépkocsival szállítja ki, és a levélszekrényekbe helyezi a küldemé-

nyeket. Az utalványt és egyéb könyvelt küldeményt a lakosság a támponton veheti át a kézbesítőtől, előzetes értesítés után. A kézbesítő felvételi teendőket is ellát, utalvány, ajánlott levél és csomag felvételét biztosítja a lakosság részére.

1985. július 1. jeles nap volt a csengelei posta történetében. Ekkor adták át a 300-as automata crossbar-központot, ami közvetlen összeköttetést jelent a telefontulajdonosoknak, valamint a lakosoknak a világ összes országával. Az akkori 20 telefon-előfizetéből később 130 lett, és három telexgép is volt a településünkön.

A rendszerváltozás után a Magyar Posta működésében nagy változások történtek. Ágazatok váltak ki a kötelekéből (távközlés, hírlapterjesztés), ebből bevételkiesés keletkezett. Új forrásokat volt szükséges bevezetni a bevétel növelése érdekében, így került sor a kereskedelmi termékek árusítására, biztosítások és befektetések kötésére.

A Ceglédi-házaspár

A postahivatal épülete 1993-ban

Ceglédi János postavezető 2000 körül

Száz éves a posta Csengelén

Megkezdődött a posták gépesítése az adatfeldolgozás idejének csökkentése céljából. Számítógépet telepítettek, irodagépekkel látták el a felvevő munkahelyeket. 2007–2008-ban a postán korszerű vizesblokkot építettek, az étkezéshez hűtőszekrényt, mikrohullámú sütőt, kávé- és tea-főzőgépet és egyéb eszközöket biztosítottak a dolgozóknak. Jelentős beruházással 2008. január 10-én átadták a mozgáskorlátozottak részére épített akadálymentes bejáratot, fotocellás ajtóval. 2011 nyarán három klímaberendezést szereltek fel a postán: az ügyféltérbe, a felvételi helyiségbe és a kézbesítő szobába.

A hivatal vezetésében 2009. március 9-én váltás történt, a nyugdíjba vonuló Ceglédi János helyét Olajos Zsuzsanna vette át. 2011. április 31-én Vincze Róbertné Ceglédi Márta küldeményfelvevő távozott posztjáról, helyére Széplaki Tiborné Magony Szilvia lépett.

A folyamatos elvárások hatására bővült a postai szolgáltatások kínálata, megjelentek nálunk is a postán bizonyos élelmiszeripari termékek, továbbá könyvek, DVD-k, játékok, melyek folyamatosan frissülnek a keresletnek megfelelően. A klasszikus szolgáltatások (levélfeladás, csomagfeladás, csekkebefizetés stb.) továbbra is megvannak, csak némelyiknek változott az elfogadási paramétere, igazodva a feladói és címzetti igényekhez a szállítás és kézbesítés terén.

A háttérben számítógép segíti a munkát. 2013. március 20-tól a főszereplő az Alap-IT nevű informatikai rendszer lett. A felvételnél és a kézbesítésnél minden mozzanatot ezzel végeznek. A gép azonnal könyvel, így felgyorsítja például a csekkek átfutási idejét, a tudakozódást, vagy a belső elszámolások idejét.

Csengele posta dolgozói 2013-ban

Balról jobbra:

Széplaki Tiborné Magony Szilvia
küldeményfelvevő

Sándor József külterületi kézbesítő

Vig Tiborné belterületi kézbesítő

Sisákné Juhász Edít külterületi kézbesítő

Olajos Zsuzsanna hivatalvezető

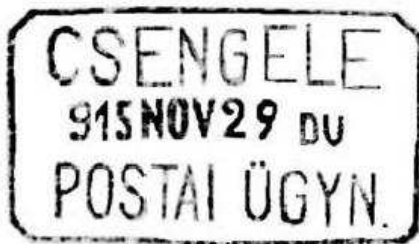
Kézbesítők 1950-től 2013-ig Csengele postánál személyes gyűjtéseim alapján

Antal Ferenc Pál, Balázs Matild, Bangó Péter, Bencsik József, Ceglédi Márta, Csáki István, id. Csókási István, Csöke Imre, Fekete Ferenc, Gera Szilveszter, Gécz József, Gombos György, Halász Elek, id. Kecskés István, Kovács János, Kővágó Pál, Laczkó Klára, Lőrincz József, Márta Imre, Nagymihály Zoltánné, Németh János, Sándor József, Sándor Józsefné, Sisákné Juhász Edit, Szabó Jenő, Széll Zsolt, id. Szücs Mihály, Szücs Péter, Tisóczki Ferenc, Tóth Jánosné, Vincze Róbert, Vincze Róbertné, Vigh Tiborné, Vízhányó Béláné

Kecskés István
(1918-1996)
az 1970-es években

Csengelén használt postai bélyegzések Molnár Mihály gyűjtéséből

Száz éves a posta Csengelén

Az 1945 utáni személyzeti adatok az 1945–1959, 1959–1966, 1966–1987, 1987–2010 között használt, illetőleg a 2010-ben megnyitott csengelei szemlekönyvekből származnak.

A tanulmány mellékleteként szereplő iratok és fotók – a 8. és 11. számú fényképek kivételével, melyek Ceglédi János tulajdonában vannak – Molnár Mihály helytörténeti gyűjteményéből származnak.

Ceglédi János „Száz éves a posta Csengelén” című írása először a helyi posta megnyitásának 100. évfordulója alkalmából, 2013-ban jelent meg. (Kiad.: Csengelei Krónikás Egyesület. Szerk. Molnár Mihály. Csengele 2013. 16 o.) Az itt közölt mű az eredetinek módosított, kiegészített változata.

CIKKEK

Pálmai József

A SZATYMAZI POSTA RÖVID TÖRTÉNETE¹

Az első postaállomás

„Kalapos” királyunk idejében, 1788-ban hozták létre a szatymazi postát.

A jó tíz éven át (1780–1790) uralkodó II. József, Mária Terézia negyediknek született gyermeke, aki meg sem koronáztatta magát, nagy gondot fordított az állam megreformálására, központosítására. Ez abból is kitűnik, hogy uralkodásának 10 éve alatt ennek érdekében összesen 6000 (hatezer) rendeletet adott ki, átlagosan napi kettőt. Mindent megszámláltatott, összeíratott, megreformált, át-szervezett, még azt is megszabva – takarékosági szempontokra hivatkozva –, hogy a halottakat koporsó nélkül kell eltemetni.

Ez időben indult az ifjú szegedi Vedres István (1765–1830) mérnöknek a pályafutása. Mint városi mérnök, majd főmérnök, a „kalapos” király rendeletéhez igazodva számos feladatot látott el, többek között pontosan kimérte és térképen bejelölte a Pest és Temesvár között közlekedő postajáratnak a megyén átfutó útját, és kijelölte rajta az állomások helyét. Az elméletben kijelölt útról csak annyit, hogy jó 50 év elteltével kezdett csak járható lenni.

A Szegedről kiinduló pesti járat első állomása Szatymazra esett, a mai Postakocsi Csárda környékére. A postaállomás először egy bérelt tanyában nyert elhelyezést. Mindaddig ott is maradt, amíg az 1700-as évek végén, az 1800-as évek elején Vedres István az általa megvásárolt területre a saját tervei alapján és a maga költségére fel nem építette a postakocsi-állomás ma is meglévő épületét.

A kezdetleges és ideiglenes postakocsi állomás első vezetője, akit indulás után még néhány évig nem postamesternek, hanem „adminisztrátornak” neveztek, Haraszty Antal volt. Az ő működése alatt (1790–1807) épült fel a ma is látható „új” posta épülete, amiről Vedres István írásaiból értesülünk, amikor arról értekezik, hogy a Duna-Tisza közét átszelő, tervbe vett új csatorna helyét könnyű lenne kijelölni. A szatymazi posta mellett lévő vízfolyással szemben kellene a földmérőnek elindulni, és a csatornát, a víz útját követve a térképre rávezetni.

A Vedres-féle postaállomás

Ahogy említettük, Szeged város Vedres István, városi főmérnököt bizta meg a Pest felé tartó postaút végleges kijelölésével és a mellette lévő földek eladásával is. A föld akkoriban olcsó volt, csak azután az adóval kellett megbírkóznia a tulajdonosnak. Sokan nem tudták fizetni az adót, és később a földről is lemondtak. A postaút mellett kijelölt első területet maga Vedres István vette meg, ahol azután 1800-ban felépítette a postaállomást. Az építmény jó fél évszázadig (1800–1855) volt postai szolgálatban.

Vajon Vedres az 1700-as évek végén alaposan megfontolta és megtervezte-e, hogy hol legyen a szatymazi postaállomás, avagy csak az általa térképen kijelölt postaút mellé oda építette fel,

¹ Ez az írás Pálmai József: A szatymazi posta rövid története I. című, a Mi Lapunk 2011/08. számában Szatymazon megjelent cikkének bővített, átdolgozott változata.

Vedres István
(festmény, Szeged
Városháza)

ahová az a lovak által megtett kilométerek után éppen esedékes volt? Vagyis az 1800-ban felépített postaállomás (ma Postakocsi csárda) helyét annak idején egyszerűen kijelölte vagy megtervezte?

Vedres István városi főmérnökről, „geodétáról” föl sem tétélezhetjük, hogy komoly érv és indok nélkül, csak úgy, találomra építette volna az út mellé a postaállomást. De mi lehetett az, ami arra ösztökélte, hogy pont oda, pont arra a helyre tervezze és húzza fel az épületet?

Tudjuk, hogy jóval később, az 1879-es szegedi nagyárvíz idején, amikor nemcsak a várost, de a széles környékét is elöntötte a Tisza vize, a Szatymazra menekülő Dankó Pistát és nagybátyját a „Cserepes csárda” környékén (így hívták akkor a mai Postakocsi csárdát) tették ki a ladikból, és onnan gyalogoltak be Szatymazra, a mai vasúti átjáróig. Dankó Pistáékat nem a vak véletlen sodorta a csárda mellé. A kormányos alighanem az évszázados, csaknem elfelejtett, akkoriban már alig használt, de az árvízkor újra megnyílt vízi úton vezette át a ladikját, tengernyi nádtól körülvéve. De miért vitték épp a mai Postakocsi csárdáig

öket, hiszen Jánosszállás partjait hamarabb elérték volna?

Nos nem akkor indult meg itt a postaforgalom, amikor 1800-ban felépült a posta szatymazi állomása. Előtte már csaknem 50 évvel (1752-től) kezdetben heti egy alkalommal áthaladt itt a Pest és Temesvár közötti postajárat, levéllel, utasokkal. A Tisza szabályozása akkor még szóba sem került, így minden évben tavasszal vagy másfél hónapon át a postakocsi csak Szatymazig gurult, mert a víz miatt Szegedet megközelíteni kocsival nem lehetett (az 1700-as év második felében egyszer másfél évig tartott ez az állapot). Itt, Szatymaznál csónakba, ladikba ültek a postakocsi utasai, azzal vitték tovább őket Szegedre, illetve Szeged érintésével Újszegedre, ahol már várta őket a Temesvárra tartó postakocsi. Ez ugyanígy ment fordítva is, mert a Pest felé tartó utasokat a Tisza másik oldaláról, Szegedet érintve, vízen hozták ki ide, a későbbi postaállomás környékén várakozó postakocsihoz.

Ez volt az a tény, ami Vedres Istvánt arra ösztökélte, hogy ne csak az utat, a lovak által megtett kilométereket, hanem a „víz” okozta, évente ismétlődő akadályt is figyelembe vegye, és olyan helyre építse a postaállomást, ahol a zavartalan utas- és levélszállítás megoldható, mert ott van mellette a vízreszállás lehetősége, a szatymazi „kikötő”.

Amikor a Tisza gátjai elkészültek, és megszűntek a Szatymazig nyúló évenkénti árvizek, a postaállomásnak ez a szerepe végleg eltűnt. A Postakocsi Csárda mögött egyébként ma is megvan az a lapos terület, ameddig a kormányosok a vízen keresztül szállították a tavaszi nagyvíz idején az árut és az embereket.

A Vedres-féle postaállomás átalakított, bővített épülete (Postakocsi csárda) az 1960-as években

Az új postaállomás épülete a maga korában korszerűnek számított. Volt benne utasok pihenését szolgáló vendégfogadó, szálláshely, postának iroda, raktár, a ház alatt egy hatalmas pince, egy kisebb kovácsműhely és természetesen egy 20–25 lovat befogadó istálló.

Kezdetben a postakocsi alig szállított utasokat, hiszen utazáskor majdnem olcsóbb volt kocsit, lovat venni vagy bérelni egy-egy családnak, mint az útiköltséget kifizetni. Arról most ne is beszéljünk, hogy akkor még több ló volt a családok tulajdonában, mint ma autó.

Egy-egy, távolabbra látogató népesebb család minden szükséges felszerelést vitt magával a saját kocsiján, és csak arra vigyázott, hogy mire az est beköszönt, valamelyik biztonságos postaállomást elérje, mert ott a hatalmas kapuk és kerítések mögött az útonállók ellen védelmet talált. De a sötét éjszakában útonállók nélkül is veszélyesek voltak a „nyaktörő” utak, hogy mást ne mondjunk, a sok vízfolyás, homokdomb kerülgetése miatt éjjel könnyen el is lehetett tévedni.

A postamesternek ekkoriban csak egyik feladata volt a küldemények felvétele és az érkező levelek, csomagok címzetthez való eljuttatása. Rendelet írta elő egy időben (1885), hogy a szatymazi postára kell vinni az összes Felsőtanyára tartó küldeményt (Kistelek kivételével), és majd onnan továbbítják azt a címzetthez. A postamester másik fontos feladata az volt, hogy éjszakákra biztosítsa a betévedt utasok és a lovak ellátását, pihenését. Azért a napi munka zöme mégis csak akkor adódott, amikor a delizsánsz, a postakocsi megérkezett.

Először csak napi egypár kocsi haladt át a postaállomáson, aminek a száma a tarifák csökkenése és egységesítése után megtöbbszöröződött. Az elhangzó kürtjel a postakocsi közeledtét jelezte, hogy fogadására a postamegálló személyzete időben fel tudjon készülni. Amikor a négy – rosszabb útviszonyok idején hat – ló húzta kocsi megállt, az utasokat a fogadóba kísérték, a lovakat kifogták, megittatták, pihentették, abrakolták. A lovak patkóit átnézték, esetleg egyik-másik lovat vagy annak patkóját kicserélték. A postakocsit, de főleg annak kerekeit is át kellett vizsgálni és szükség esetén javítani, mert csak tökéletes jármű mehetett tovább. A postakocsik 4 utas és 8 mázsa áru szállítására voltak alkalmasak. Ha több utast vittek, az áruból annyival kevesebbet pakoltak vagy fordítva.

A postatársaság a Vedres István tulajdonát képező postaépületet 1800-tól bérelte. Az itt tevékenykedő és magánkézben lévő postát a szegedi központ alá osztották be, ami azzal is járt, hogy a veszteséget kimutató postát működésében a városnak évente támogatni kellett.

A Haraszty Antal postamestert 1807-ben felváltó Panin Boldizsár tanult ember volt. Kiválóan beszélt, olvasott és írt a magyar mellett német nyelven (német volt a hivatalos nyelv), jól olvasta a latin betűkkel írottak mellett a gót betűs szövegeket is. Jól eligazította a nem kis létszámú (8–10 főnyi) személyzetet. 1817-ben Kovács István nyerte el a postamesteri állást, amit akkor már meg kellett pályázni (pályázatkor az 1 évi bér 66%-át letétbe helyezve). Kovács azonban hamarosan meghalt. Helyét felesége, özvegy Kovács Istvánné vette át, aki 1833-ig látta el a postamesteri teendőket. Közben 1830. november 4-én meghalt a postaállomás épületét birtokló Vedres István főmérnök is, és az állomás tulajdonjoga legidősebb leányára, Rozáliára szállt át, aki akkor már Korda János (1788–1857) felesége volt.

Korda János
Joó Ferenc festménye
(Móra Ferenc Múzeum,
Szeged)

Ez időben szerveződött meg az európai gyakorlat átültetésével a gyorskocsijárat, ami abból állt, hogy az állomásokra befutó kocsiknál csak a lovakat cserélték ki, de azonnal, és menet közben a jó utakon nem lépésben, hanem vágatva haladtak. Az így futó postakocsi egy nap alatt tette meg az utat Szeged–Pest között. Ez az Ausländer Löbl és Bach György által megszervezett gyorskocsijárat még magántökére támaszkodva indult és üzemelt, Bécs központtal.

Közben a postaállomás tulajdonosaként előlépő Korda János 1833-tól 1837-ig tartó időre átvette a postamesteri teendőket. Ezután azonban újra Kovács István özvegye következett 1837-től 1840-ig. 1840-től egészen 1850-ig még egyszer belépett postamesternek Korda János tulajdonos, aki közben nemzetőr őrnagyként, majd alezredesként jelentős szerepet játszott az 1848/49-es forradalomban, forradalmi tevékenysége miatt rövid időre le is csukták.

Ekkor a gyorskocsik már nem hetenként egyszer, hanem a hét csaknem minden napján hozták-vitték az utasokat, a csomagokat, a leveleket és a hírlapokat. Az útiköltség Pest–Szeged között 9 Ft volt, a postamester kiemelt fizetése egy évre 150 Ft, ami akkor nagy pénz volt. A levelek súlyát „lat”-tal mérték.

Szeged városa a szatymazi postaállomást nem pénzzel segítette. Erre utal, hogy Korda János 1850-ben újra kérte a postaállomás támogatásához a várostól az „50 hold baktói föld további használatát”.

Korda János tulajdonos életének a 62. évében járt, amikor 1850-ben átadta a postamesteri állást a jogvégzett és a szabadságharc után egy évig bujkáló István fiának (Korda István 1825–1885).

Posta a belterületen

A postaállomás átalakulását, majd lassú megszűnését az 1854-es évben átadott, Szatymazon is áthaladó vasútnak köszönhette. A gyorskocsi utasforgalma napok alatt leállt, de a levelek és csomagok is hamarosan a vaspályára kerültek. Egy ideig még Korda István postamester gyűjtötte a feladott leveleket, csomagokat, illetve kiosztotta az érkezőket, de nem találták jónak a kialakult helyzetet, ezért az 1860-as évektől ideiglenesen az állomásfőnökre bízta a postamesteri teendőket is.

Az állomásfőnököknek nem okozott különös nehézséget a postai feladat, hiszen kezdetben mindannyian német anyanyelvűek voltak. A levelek és csomagok száma azonban annyira megszorodott, hogy a szatymazi vasútállomás közelében egy önálló postahivatalt kellett létrehozni. A postahivatal új bérelt helye a mai Petőfi utca sarkán lévő régi Báló-épület helyén állt. A postahivatal tevékenységét Baross Gábor miniszter működése alatt 1878-ban távírdával bővítették ki. A Petőfi utca sarkán álló, Botkánétól bérelt hivatalban ekkor már Varga Gizella a postamester és a távírdakezelő. Az 1891-es évben a telefon is megjelent a postán.

A sarki épületet azonban Báló István 1899-ben megvette, majd 1900-ban vendéglőt épített és nyitott a helyén. A postahivatal ekkor átkerült a Petőfi utca ugyanazon oldalának másik sarkára, a mai Hodács-pékség helyén állt egykori épületbe. Ide 1907-ben már két telefonvonalat is bekapcsoltak, a hosszabbik az orvosi rendelőbe vezetett.

1912-ben özvegy Kovács Dánielné pályázta meg a postamesteri állást, amit meg is kapott. A 10 évre szóló szerződésben, amit akkor már a budapesti központtal kellett megkötni, szó volt a posta új helyéről, megfelelő átalakításáról, bővítéséről is. A postahivatal a Kovács Dánielné tulajdonát képező, ma is látható, József Attila utca 2. szám alatt álló épületbe került át távírdástól, telefonostól.

1913-ban két lovas kézbesítőt kapott a szatymazi postahivatal, ettől kezdve naponta szállították a külterületi címzettekhez a küldeményeket. Ennek előzménye, hogy korábban csak hetente egyszer kapták meg a postájukat, bár a helyzeten az idők folyamán mindig próbáltak valamilyen módon, például pusztázók, rendőrök bevonásával kisebb-nagyobb mértékben javítani.

Kovács Dánielnével tíz év elteltével, 1923-ban újabb szerződést kötöttek, de 4 év után költöznie kellett. A sorompónál lévő, részvényesek pénzén létrehozott fürdő hamar megbukott, a fürdőhöz tartozó nyári vendéglő a város tulajdonába került. Egy idő elteltével ez az épület, amely az utcára néző frontján Szeged város címerét hosszú ideig viselte, alkalmasnak tűnt új postahivatalnak. Az 1927-es évben özvegy Kovács Dánielné házából ebbe a városi tulajdonú épületbe tették át a postahivatalt (ma Kossuth utcai orvosi rendelő). Csak két évig járt át Kovácsné az új és korszerűbb hivatalba dolgozni, mert 1929-ben váratlanul meghalt.

Polgár Andorné, született Hamza Szeréna személyében még abban az évben, 1929-ben új postamester érkezett a szatymazi postahivatal élére, a ma orvosi rendelőnek használt épületbe.

Napirenden volt a posta fejlesztése, telefonközpontjának bővítése, új állomások bekapcsolása. Különösen nyári időszakban a sok nyaraló miatt nagy feladatot jelentett a szatymazi posta alkalmazottai számára a zavartalan működés biztosítása. 1935 novemberét írták akkor, amikor Szatymazon férjhez ment Polgár Andorné postamesternő egyetlen leánya, Hanna, akivel addig a postahivatallal egy fedél alatt lévő, hatalmas fürdőszobával rendelkező szolgálati lakásban lakott. Polgár Andorné már december elsejével kérte áthelyezését Újszegedre.

Polgár Andorné

A postahivatal új vezetőjének 1935. december 1-jétől Nikolényi Gizellát nevezték ki, aki egyébként már tavasszal átjött a dorozsmai postától helyettes vezetőnek, és aki testvére volt az akkori elemi iskola igazgatójának, Nikolényi Zoltánnak.

Tíz év elteltével a postahivatal újra költözött. Tóth Imre ügyvéd még 1936-ban a városnál elindította a szatymazi orvosi rendelő- és lakás átköltöztetését az akkori postahivatal helyére. A város tulajdonában lévő, az 1880-as években épített régi orvosi lakást, amely ma is ott áll a vasút mellett, a pálinkafőzde irányába haladó út mellett, Virág Vince szatymazi plébánosnak eladták, aki később azt az 1942-ben bekövetkezett váratlan halála előtt már az egyházra hagyományozta. A kapott pénzt a város kiegészítette (hogyan egészítette volna ki, hisz akkor már Pálfi József a polgármester), és egy korszerű postahivatal felépítését határozta el lakással együtt a hajdani fürdő sarkán, a sorompó mellett. Az épületben ma vegyesbolt működik. De ugyanekkor az elhagyott postaépületet is átalakították és kibővítették. Ez az 1937-es bővítés a mai orvosi rendelő és -lakás utca felőli oldalán ma is jól kivehető.

Az új postaépületbe átköltöző Nikolényi Gizella a leveleken túl nagy gondot fordított a virágokra is. Ez nem is csoda, hiszen az ő apja, Nikolényi István a tanítás mellett minden idejét rózsák oltására, nemesítésére és szaporítására fordította. Szébbnél szebb virágzó növényekkel teli ágyások fogadták a postára igyekvőket. És bizony itt is beigazolódott a közmondás, hogy aki a virágot szereti, rossz ember nem lehet. A mindenkin segíteni akaró postásra nagy szükség volt a vérzivataros háborús években. Nikolényi Gizella 1948-ban ment nyugdíjba a szatymazi postától, és 1970-ben, 82 éves korában hunyt el a Doránszky-tanyában. A fellelhető kevés képek egyikéről próbáljuk őt bemutatni.

Nikolényi Gizella

A hivatalhoz tartozó és egymást váltó kézbesítők közül Hajas György, Fodor György, Fogas és Kitli neve jut már csak a régi korosztály eszébe.

A postahivatal élére került ideiglenes helyettesítő után Kürtösi István lett a posta vezetője. Csak néhány évig tevékenykedett itt, de két labdarúgó gyermeke miatt sokáig emlegették Szatymazon. Kürtösi Istvánt Kopasz Ferencné váltotta fel, aki férjével együtt látta el a postahivatalra háruló teendőket.

Az 1937-ben épült, elavult postaépülettől a dolgozók 1979-ben elköszöntek, és a még jelenleg is újnak számító, lakás nélküli központba költöztek.

A szatymazi posta rövid története

**A posta dolgozói az 1970-es években,
háttérben a régi postaépület**

**A jelenlegi postaépület átadásakor
készült csoportkép (1979)**

**A posta dolgozói
2011-ben**

Álló sor:

Farkas Dezső külterületi kézbesítő

Szabó Tímea felvevő

Szerző Gizella felvevő

Frankné Ámont Edina mb. postavezető

Csikos Antalné Gizike nyugdíjas felvevő

Fogas Imre belterületi kézbesítő

Guggolnak:

Kónya Imre külterületi kézbesítő

Csikos Bernadett felvevő

A képről hiányzik:

Szűcs Ferencné belterületi kézbesítő

A posta dolgozói 2014-ben (1)

Kiss Nikolett, Kissné Tóth Tünde, Csikos Bernadett,
Farkasné Balogh Gyöngyi postavezető

A posta dolgozói 2014-ben (2)

Kónya Imre, Szűcs Ferencné, Farkasné Balogh
Gyöngyi postavezető, Buda Gyula,
hiányzik a képről Fogas Imre

A CSORVÁSI POSTA 150 ÉVE¹

Az 1700-as évek elején, a török kiűzése után az Alföld három megyéje, Csongrád, Csanád, Békés az elnéptelenedett vármegyék közé tartozott. Békés vármegyében 1732-ben 13 településen 5668 lakos élt. 1773-ra a települések száma 19, a lakossága pedig 44690-re emelkedett. Mindezen fejlődés szükségessé tette a postautak által elkerült Békés és Csanád vármegyékben a postai ellátottság megszervezését. Ezt 1783-ban Csanád vármegye kezdeményezte a Helytartótanácsnál, kérve, hogy a Szentés–Orosháza–Battonya útvonalon keresztül vezessen a postaút Aradra.

A II. József-féle közigazgatás értelmében ezt a három vármegyét (Békés, Csanád, Csongrád) ebben az időszakban Szegvár székhellyel összevonták. Posta azonban csak Szegeden és Kiskunfélegyházán volt, ami teljesen kikerülte a Dél-Alföld e részét, Szegvárt is. Mindez Békés és Csanád vármegyéknek az első postautat jelentette volna. (Békés vármegye ebben az időszakban a Simándon működő postaállomást használta.) Miután a simándi postaállomást megszüntették, Békés vármegye inkább azt szerette volna visszaállítani. Miután Gyulához [Simánd] közelebb volt, mint Orosháza, eleinte nem nagy lelkesedéssel támogatta az ötletet, hogy a megye első postaállomása Orosházán legyen.

1887. július 24-én azonban a Helytartótanács 27103-as rendelete közölte a megyével: „*Öfelsége legkegyesebben megparancsolni méltóztatott, hogy miután Szentesnél az év minden szakában a legjobb átkelőhely van, a Tiszán keresztül posta-cursust létesítsenek az említett Szentesen át, ahol az út Arad és Nagyvárad felé ágazna el, és a következő állomások állitattassanak fel, még pedig: Aradról Battonyára 1, Komlossra 1, Orosházára 1, Szentesre 2, Csongrádra 1, Alpárra 1, Nagy-Körösre 2, Czeglédre 1, Erkényre 1, Ocsára 1, Pestre 2 állomással. A nagyvárad szakasznak azonban egy része Orosházáról 2 állomással, Csabára egy állomással, Gyulára eggyel, Sárkádra, és szintén eggyel Remetére létesítsék...*”

Ez a rendelet tartalmazta az ispánságok kötelezettségét az utak megjavítására, rendelkezett a kinevezendő postamesterek szállásáról. Mindezen rendelet legfontosabb tartalmi része a postaállomások felállításán túl a postautak létrehozása, amely az összeköttetést jelentette a világgal.

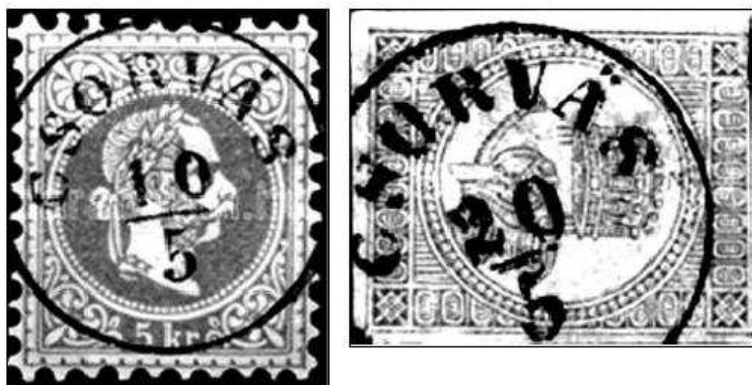
Az utak [rossz] minősége miatt 1858 közepéig Békés vármegyében postakocsi járat nem volt. Helyettük lovasposták voltak, amelyek csak 5 font, 2,8 kg súlyig terjedő küldeményeket szállítottak. 1851-től megindult az Arad–Temesvár postakocsi járat, így a megye Arad érintésével tudta megoldani a postakocsin továbbítandó küldemények feladását. A megye vezetése 1857-ben javaslatot adott be, amelyben kérték, hogy Szeged és Nagyvárad között Orosháza–Csaba–Gyula érintésével postakocsi járat induljon. Azonban a túrheteretlenül rossz utak miatt nem akartak, csak a Szeged–Gyula járat beindításához hozzájárulni. Később azonban jelentést kértek az utak állapotáról Szeged és Nagyvárad között (Malleposten) postakocsi járat, Szeged és Tótkomlós között pedig (Cariolposten) postakordé járat indítása érdekében. A nagyvárad postaispánság 1857. december 9-ei átírata alapján, a kereskedelmi miniszter utasítására, ellenőrző vizsgálatot folytattak a Szeged és Gyula között létesítendő postajárat ügyében. Két változatot vetettek fel a postakocsi járat útvonalát illetően.

1. Szeged–Hódmezővásárhely–Orosháza–Csaba–Gyula
2. Szeged–Makó–Tótkomlós–Apáca–Csaba–Gyula útvonal

¹ <http://csorvastortenete.gportal.hu>

A postaigazgatóság helyszíni vizsgálatot folytatott, és az első változat mellett döntöttek. Viszont megállapították, hogy az Orosháza–Csaba útvonal túl hosszú, közbeeső állomást kell felállítani. Erre Csorvás vagy Csanádapáca jöhetett szóba. Mindezekért kettős feladatot bízta a megyére. Jelenteni kellett, hogy Csorvás politikai szempontból megfelelő hely-e egy postahivatal és lóváltó állomás közbeiktatására. Kérték az Orosháza-hoz, valamint Csabához való távolságok megállapítását. Ugyanezeket az adatokat Apáca viszonylatában is közölni kellett. A megyében felvetődött Orosháza–Kigyós–Csaba verzió is, azonban ez a távolság 6 mérföld 7/8-ad mérfölddel hosszabb út. Az Orosháza–Csorvás közötti távolság 2 mérföld, Csorvás–Csaba 3 1/8-ad mérföld, összesen: 5 1/8-ad mérföld. Orosháza–Apáca 1 6/8-ad mérföld, Apáca–Csaba 4 mérföld, összesen: 5 6/8 ad mérföld. Mindezekért úgy döntöttek, hogy a postaút Csorváson keresztül vezessen. A postajárat közel egy év előkészítő munka után, 1858. augusztus 1-jén megindult. Csorváson ekkor még postahivatal nem működött, volt viszont egy lóváltó állomás. Vélhetően a Csorvástra címzett leveleket itt adták le, és vitték az orosházi postára a Csorvásról továbbítandó leveleket.

1861-ben Csorvás önálló postahivatalt kapott, így a vármegye 16. postahivatala nyílt meg, miután ebben az évben levált az orosházi postáról. Az első postamester nevével – aki katolikus vallású volt – a csorvási katolikus egyházkönyvben, a Historia Domusban találkozhatunk. Grimm néven jegyezték be, mint aki 20 forintot adományozott a katolikus iskola építésére. Az új postamestert gyorsan elfogadta a település lakossága, mert Grimm Károlyt az 1865–66-os időszakra a település esküttjének választotta. Ő az első nem gyulai származású, aki vezető tisztséget kapott a településen.

Csorvás posta bélyegzőlenyomata 1867–1871 között

Grimm Károlyt Scholcz Ferenc expeditor követte, aki 1874-ig volt Csorvás postamestere. A következő postamester Lukács Márton (1813–1880) volt. Halála után felesége, Paraszka Anna (az önállóságát 1856-ban visszanyert Csorvás első megválasztott bírájának a lánya) követte. Ő egyébként Kacsóh Pongrácz nagyanyja, ezért terjedt el az a vélemény, hogy a János vitéz daljáték egy részét a csorvási posta épületében írta. Bizonyára többször megfordult Csorváson

édesanyjával (Kacsóh Lajosné), aki Bartók Bélánéval együtt fellépett a Csorvási Olvasó Egylet jótékonyági estélyén is. Lukács Mártonnét Würth Zsigmond (Reck József csorvási földbirtokos, 48-as honvédtiszt veje) követte. Würth Zsigmond után Nuricsán Róza vezette a hivatalt, aki szamosújvári örmény családból származott. 1912 környékén vette át a hivatalt. Az egész család Csorvástra költözött, így bátyja, Nuricsán József tanár, kémikus itt halt meg, sírja a református temetőben ma is látható. 1926-ban már húga, Nuricsán Erzsébet volt a postamester. [A Postás Szaknaptár 1936. évi kiadása szerint abban az évben már Elekes Lajos királyi postamester volt a postamesteri hivatal vezetője. - a szerk.] A Nuricsánokat 1942 és 1944 között Szeberényi Károly követte, aki a front elől távozott, helyére Révész István került. A politika azonban közbeszólt, 1946. március 13-ai döntésével a Nemzeti Bizottság őt és feleségét „szanálta”, távozniuk kellett Csorvásról. A hivatalt ezután Kovács Béla vette át, aki közel három évtizedig vezette a csorvási postát.

A 150 évvel ezelőtti esemény az [akkor] alig öt éve önálló Csorvás község életét meghatározó, nagyon fontos esemény volt. A posta után a vasút jelentette azt a „lökést”, amely a mai Csorvás város fejlődésében döntő fontossággal bírt.

Börcsök Zoltán

A ZÁKÁNYSZÉKI POSTA TÖRTÉNETE¹

A posta történetével idén [2010] nyáron kezdtünk el foglalkozni, amikor is Rácz Erzsébet, a zákányszéki postahivatal vezetője segítségével szerkesztőségünk egy szombati napon ellátogatott Szentésre, ahol megnéztük a postatörténeti kiállítást. Verók István kiállításvezető személyében egy olyan embert ismerhettünk meg, aki történeteivel, tárlatvezetésével, lelkesedésével ámulatba ejtett mindenkit.

A lengyelkápolnai kézbesítés első lépései

1935-ben indult Lengyelkápólnán² a postai szolgáltatás, akkor postaügynökséget létesítettek. Abban az időben így nevezték a korlátozott szolgáltatást nyújtó, kisforgalmú postákat, melyeket később, 1950-től fiókposta elnevezéssel illették. A távbeszélőközpontot 1936-ban szerelték fel. A forgalom növekedésével a fiókpostát 1952-ben minősítették át postahivatallá. Ezek az információk a szentesi postamúzeumtól származnak, tehát ez nevezhető a „hivatalos” információnak.

Ugyanerről az időszakról Rácz Sándor – akinek édesanyja 1984-ig volt postavezető Zákányszéken –, így emlékezik: „Lengyelkápólnán a '30-as években képeslapokat Széll József plébános árult, bélyegeket Szegfű János tanító. Az első postaügynök, a korábban kántor Kovács József [volt], Széll plébános unokahúgának (Rovó Terézia) a férje. 1931-től járt a kiszvonat, ez szállította a postaügynök által zsákba csomagolt leveleket. Feltehetőleg ettől a dátumtól kezdődött a postaügynökség létrehozása is. A második postaügynök Pintér Erzsébet, Pintér Ferenc rendőrparancsnok lánya [volt]. A dátum tíz évvel későbbi (a háború alatt a Pintér család beköltözött Szegedre). Ida nevű lánya rendőr lett, mint az apja. Itt jegyzem meg, hogy a rendőrség székhelye a jelenlegi postahivatal épülete volt, a parancsnok keze alatt hat fő lovasrendőrrel (én még játszottam a régi istállóban, amit a '80-as években bontottak le). A rendőrparancsnok szolgálati lakása a jelenlegi postai szolgálati lakás volt.”

Az első telefonközpont

1936-tól lehetett Lengyelkápólnán telefont használni, ennek még akkoriban a kihasználtsága elég szegényes volt. Itt van erre a példa, az 1946-os telefonkönyvben Lengyelkápólnáról csupán 6 bejegyzés található:

Elek Józsefné malombérlő, Szeged-Zákány 511.	hívószám: 4
Katona Balázs gabona és terménykereskedő	hívószám: 5
Liliom Károly	hívószám: 6
Pintér Ferenc rendőrfelügyelő lakása	hívószám: 7
Rendőrörs	hívószám: 2
Széll József plébános, Szeged-Zákányi plébánia	hívószám: 1

¹ E cikk eredeti változata a Zákányszéki Eletképek 2010. téli számában jelent meg (a szerk.)

² Lengyelkápolna [tanyaközpont volt Szeged határában], neve 1950. január 1-jétől Zákányszék.

A zákányszéki posta története

Az 1946-os telefonkönyvben Lengyelkápolna neve után szerepel egy „L” betű. Ez a távbeszélő központ szolgálati idejének jelzése volt. Korlátolt nappali szolgálatot jelentett: hétköznap 8–12 és 14–18 óráig, vasárnap és ünnepnapokon 8–11 és 14–15 óráig tartott abban az időben. Ezért engedély kellett a település elhagyásához, mert vasárnap is szolgálatot kellett tartani a kézi kapcsolású telefonközpontban. *„A billenőtáblás LB5 fali készüléket édesanyám munkakezdésével egy időben letelepítették a Fodor-házba, de előtte már Pintér Erzsébet is használta. Gyermekkorom szép emléke a kurbilis telefonok dugókkal való összekapcsolgatása a billenőtábláson, ami LB-50-né nőtte ki magát (vagyis 50 előfizetőt kapcsolt), sőt még '82-ben ilyenén is tanultunk a postaforgalmi szakközépben”* – emlékezett Rác Sándor.

Zákányszéken 1996-tól lehet digitális központon keresztül telefonálni, ekkor már több mint 300 házban volt telefon.

A postaügynökség helye, avagy a posta ment az ügynökhöz...

„Pintér Erzsébet a család lakásában, a jelenlegi posta épületében fogadta az ügyfeleket. Egy kézbesítője volt, Horváth Antal, aki kerékpárral teljesített szolgálatot. Édesanyámék még 1947-ben a Fodor-házban voltak albérletben. Az épület jelenleg is áll, csak felújították. Itt postaügynökként kezdte, a kézbesítője neki is Horváth Antal volt” – idézte fel Rác Sándor.

A zákányszéki postahivatal

1952-ben a postai forgalom növekedésével a postaügynökséget postahivatallá minősítették át. A postavezető pedig Rác Sándorné lett. *„1951-ben a postavezetés eltervezte hogy hivatal lesz Zákányszéken, ezért 1 éves bentlakásos postatiszti továbbképzésre küldték. Az egy év alatt Makra Antal helyettesítette. Édesanyám '52-től lett kinevezve postahivatal vezetőnek. A postavezetés az albérleti lakásért cserében, szolgálati lakásként felajánlotta a jelenlegi hivatal épületét, amit 1955-ben adtak át számára”* – emlékezett vissza Rác Sándor.

Juci néni így mesélte el postássá válásának a történetét. *„Miótan Pintér Bözsét elbocsátották, mondták nekem, illetve az anyukámnak, hogy miért nem vállalom el, mert a postás kisasszony is van olyan, mint a tanító, a fizetés is kb. annyi. Másik előnye, hogy nem helyeznek át máshová, maradhatok a faluban, a család közelében. Ez tetszett meg az édesanyámnak, és tulajdonképpen rábeszélte, de egyedül nem akartam bemenni. Anyukám ment be a postaigazgatóságra, ahová bekértek. Koppott ruhában, egy szatyor frissen vásárolt vöröshagymával a kezemben mentem a postamester elé. A fényes bútorok között, bársonyszőnyegen vártak öszilő halántékú öregurak. Megkérdezték:*

- Maga postás akar lenni?
- Nem én!
- Akkor miért jött ide?
- Mert az anyukám parancsolta!

Összenéztek az öregurak: Ilyen engedelmes kislányt hol kapunk mi másikat?

- Föl van véve!”

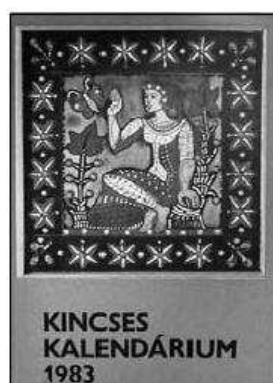
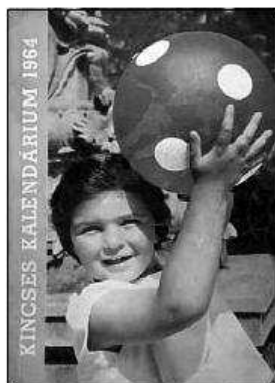
A zákányszéki posta története

Balra: kártyanaptár 1967-ből

Jobbra: rádióelőfizetési nyugta 1974-ből

A vidéki embernek a Kincses Kalendárium most is „a” kalendárium

A jelenkor postája

Talán érdekes, hogy az '50-es évektől a jelenkor postájáról beszélünk, de lényegében a szolgáltatás ugyanaz, természetesen igazodva az adott időszak technikai fejlődéséhez. A külterületi kézbesítés eleinte biciklivel, majd később motorkerékpárral történt. A mostani tanyasi támpontrendszer 1976-ban alakult ki. Jelenleg 31 tanyasi támpont van, egy napi bejárás közel 70 km.

„A '80-as években katona volt a fiam, vártuk kint a fák alatt a postás autót, vártam hogy jöjjön tőle a levél, hogy megkapta-e a csomagot.”

Ki ne emlékezne a televízió-, rádió-nyugtákra, a lottószelvényekre!

Akkoriban szinte egyedüli kommunikációs lehetőség volt a posta a falusi embernek a külvilággal. Kiskoromban nyári szünetek idején emlékszem, én is figyeltem a postás autót. Vártam hogy 11 óra legyen és frissen szállíthassam haza a Szabad Földet, amelynek azóta is előfizetői a szüleim. Ugyancsak ehhez kapcsolódik egy „fájó” gyermeki emlékem is, amikor a postás autó ugyan időben jött, de én kicsit megkéstem az újsággal... de ez egy másik történet...

A zákányszéki posta története

A tanyasi postaládák nemcsak a postai küldemények miatt voltak fontosak, hanem amíg az emberek vártak a postás autóra, itt pihentek meg egy kicsit, és megbeszéltek a mindennapi problémáikat, gondjaikat is. Mostanra a posta szerepköre kisebb átalakuláson ment keresztül, hiszen fel kellett vennie a versenyt az elektronikus forradalommal. Egyre többfajta szolgáltatás érhető el a postákon. A zákányszéki posta dolgozói több mint ezer kül- és belterületi postaládát szolgálnak ki naponta.

A zákányszéki postahivatal vezetői:

Rác Sándorné	1952–1984
Kószó Mária (Szalainé)	1984–1985, 1991–1993
Rác Erzsébet	1986–1990, 1994–

A jelenkor postásai (2010-ben)

Szabó Attiláné
Börcsök Péter
Rác Erzsébet postavezető
Szögi József
Tanács Mihályné
Szondi Annamária

Rác Sándorné (Sinka Julianna) visszaemlékezése³

Rác Sándorné

„1947. október 1-jén álltam a posta szolgálatába. Eredetileg pedagógus szerettem volna lenni, de miután Pintér Erzsébet ügynökségvezetőt felmentették, helyben kínálkozott lehetőség, ezért megpályáztam a postaügynöki munkakört, amit meg is nyertem. Ketten dolgoztunk a postán, Horváth Antal kerékpáros kézbesítő és én. Horváth Antalnak az volt a kívánsága, hogy postás temetése legyen, és a sapkáját szegezzék a koporsójára. Az 1950-es években ment nyugdíjra, és egyből három ember állt helyette szolgálatba. Egy bel- és két külterületi kézbesítő. A posta a jelenlegi helyén üzemelt. 1951-ben tiszti tanfolyamot végeztem. Több lehetőségem is volt, de mindvégig kitarítottam Zákányszéken (Lengyelkápólnán). 1951-től két-személyes lett a posta. A beosztottak sokszor cserélődtek, mert hol a tanács, hol a tsz csábította el őket. 1984-ben vomultam nyugdíjba. A postát nagyon szerettem és szeretem, most is sok szép emlékem van az ott töltött évekről.”

³ Ez a visszaemlékezés nem része a Börcsök Zoltán által írt cikknek

EMLÉKEK

BÉKÉS MEGYEI VOLT KISPOSTÁK EMLÉKEI

Változó világunkban természetes dolog, hogy a posta és a postai szolgáltatások, a szokások és az igények jelentősen módosulnak. A gazdasági, földrajzi és egyéb tényezők szintén hatással vannak a posta működésére. Ahol fejlődés volt, vagy az élet új postákat kívánt, ott természetesen új posták nyíltak. Egy évtizeddel ezelőtt a nagy bevásárlóközpontokban, áruházakban a megnyitáskor már jelen volt a posta is. Előző kiadványainkban volt szerencsénk néhányat bemutatni. Most e fejezet nem róluk szól, hanem néhány hajdan volt kispostára kívánunk emlékezni.

A 19. században Békés megyében száznál is több kastély és kúria épült. A jó termőföld miatt a földbirtokosok itt éltek, itt építették ki a birodalmukat. Többször adományaikkal járultak hozzá a postautak építéséhez. Többük részéről felmerült az igény postai szolgáltató helyre, ami részben meg is valósult. 1945 után a kastélyok lakói elmenekültek. A meglévő épületekben állami gazdaságok, tsz-ek kezdték meg a munkájukat, kialakultak a tanyaközpontok. Ahol még nem működött, ott egymás után nyíltak posták. A társadalmi és gazdasági változások miatt ma már alig-alig üzemel közülük néhány. Azokról gyűjtöttünk össze és kötöttünk csokorba adatokat, emlékezéseket, amelyek ma már nem üzemelnek.

Csudaballa fiókposta tündöklése és bukása

Újházi László területi biztos visszaemlékezése

Csudaballa fiókposta Gyoma postahivatalhoz tartozott. Póhalmon túl, attól kb. 6 km-re terült el. Póhalomig meg lehetett közelíteni vonattal, azon túl már csak földút vezetett. Annak kacskaringóit nem ismertem, ezért a zárlatot szállító gyomai kézbesítőhöz csatlakoztam. Igen esős nyárelő, azaz medárdos időjárás volt abban az évben.

Az ügghöz illő buzgalommal kerekeztünk a gyepes gyalogúton, ami éppen a fű jóvoltából volt jól járható. Amikor a szántóföldek közül kijutva az óriási kiterjedésű legelőhöz érkeztünk, riadtan láttam, hogy ameddig csak a szem ellát, azt víz borítja. Nos, hol, merre és hogyan megyünk tovább, kérdeztem úti- és szaktársamat.

– Az ösvény itt, ezen a réten vezet át, és annak ellenére, hogy most víz borítja, csak itt kell mennünk – felelte. – Ez a legrövidebb út. Napestig nem érnénk oda, ha meg akarnánk kerülni ezt a tavat. Látja ott a távolban azt a tanyát? Ott már nincs víz, odáig kell eljutnunk.

– Hogyan gondolja, hiszen a vízben nem lehet kerékpározni! – Mondtam eléggé lehangoltan.

– Nem bizony – mondta a kézbesítő –, ezért itt a mellettünk lévő tanyában letesszük a kerékpárokat, utána letesszük a cipőt, felgyűrjük a nadrág szárát, és nekiindulunk gyalogszerrel. Nagyon jó, kellemesen langyos a víz, térdem felül sehol nem ér.

Újházi László

Igazat mondott a vezetóm. Nem volt hideg a víz, és kellemes volt a selymes fűvön lépdelni.

Mintegy két és fél kilométert tetting meg a vízben. Szárazra érve felhúztuk a cipőt s haladtunk a cél felé. Azt hamarosan el is értük.

A Csudaballai Állami Gazdaság központjában működött a fiókposta (a gazdaság Türkevével tartotta a kapcsolatot, arrafelé közlekedtek). Kalauzom azt mondta, ő most elvégzi a kézbesítést, négy óra körül indul vissza. Igyekeztem akkorra elvégezni a munkámat, ha csatlakozni akarok hozzá a visszatilon is. Nyilvánvalóan akartam, mert kettesben mégis csak jobb a vizet taposni.

Legközelebb már egyedül mentem Csudaballára. Akkor végig száraz volt az út, a vízi séta emléke azonban máig megmaradt. A fiókposta azonban nem maradt meg. Póhálommal együtt megszűnt már.

A II. világháború után (1945) sok lakott helyen, tanyaközpontban fontosnak tartott helyen szerveztek a Szegedi Postaigazgatóság területén fiókpostát, melyek a későbbiek során feleslegesekek lettek. Csak a baj volt velük (főként személyi gondok). Lehetőség szerint meg is szüntették őket. Csudaballán 1954-ben zárták be az 1948-ban megnyitott és minimális forgalmat bonyolító fiókpostát. A többi kispostahelynél legtöbb esetben a támpontos külterületi kézbesítési rendszer bevezetésével nyílt lehetőség hasonló intézkedésre. Így a Gyoma környezetében lévő Póhalom esetében is, amely 1950-tól 1972-ig üzemelt.

A gyulai szanatórium postája

Ogrincs Pálné gyűjtése alapján

Gyula várostól 10 kilométerre épült fel a Tüdőkórház. A betegek és a személyzet igényelte a postai ellátást, hiszen az ország különböző pontjairól kerültek ide gyógyulni az emberek, akik gyógykezelésük alatt is kapcsolatban szerettek volna lenni hozzátartozóikkal. „József-szanatórium Gyula” néven már 1907-ben postaügynökség működött az egészségügyi létesítmény területén. 1914-ben átalakították postamesteri hivatallá, távbeszélő szolgálatot 1915-től látott el. A környező postákkal együtt ez a posta is a Nagyváradi Postaigazgatósághoz tartozott.

A József-szanatórium Gyula 1913-ban felfektetett szemlekönyvében egyebek közt az alábbi bejegyzések olvashatók:

„A nagyméltóságú kereskedelemügyi minisztériumnak 1913 évi november hó 6-án kelt 78090 sz. engedélye és a nagy-váradi posta és távirtda igazgatóság 1914 évi április hó 22-én kelt 22851 sz. rendelete alapján a József Szanatórium Gyula-i postahivatal Bally Vince postamester kezelésében 1914 évi május hó 1-én életbe lép. Nagy-Várad, 1914. április hó 22.”

Érdekessége ennek a szemlekönyvnek, hogy túlélte mindkét háborút, és Vass András sarkadi postavezető gyűjtőmunkájának köszönhetően a sarkadi Ady Endre–Bay Zoltán Középiskola és Kollégium Almássy kastélyépületében, az iskolatörténeti kiállításon jelenleg is megtekinthető.

A bejegyzés szerint tehát 1914. május 1-jén Bally Vince postamestert bízták meg a vezetésével. Az 1918. május 7-i szemle alapján a kirendeltség-vezető Flonta Jolán volt. 1921. július 24-én betöltetlen volt a postamesteri állás, a kirendeltségvezető Csenger Adrienne segédellenőrnő.

1922. augusztus 15-én Mathisz Kálmán kórházgondnok, nyugalmazott pénzügytanácsos szanatóriumi igazgató kapott megbízást a postamesteri állásra, ezt a szolgálatot 1935. november 15-ig

Békés megyei volt kisposták emlékei

látta el. Keze alatt az elkövetkező években többen is dolgoztak.

1922-ben a kirendeltséget Simkó László postatiszt vezette. 1923-ból kirendeltségkezelőként Székely Sándor, 1925-ből Koszika Lőrinc nevét őrzi a szemlekönyv.

1925. augusztus 24-én kincstári kirendelt intézte az ügyeket Domokos Magda személyében.

1928. március 29-én Mathisz Kálmánt jegyezték fel, helyettese Drencsényi Márta volt, beosztott pedig Koszta János küldönc. 1928. november 22-én már a 13. szemlét (ellenőrzést) tartották a postamesterségnél. A postamester ekkor szintén Mathisz Kálmán, a kezelő Branner Gizella postakiadó, helyettes postamester.

1930. június 18-án a postamester változatlan, az alkalmazott Tottál Anna postakiadó volt.

1932. május 27-től Terner Erzsébet kiadó volt az alkalmazott.

1935. február 15-i szemlét (id.) dr. Csepi Lajos területi biztos végezte, később ő lett a Szege-di Postaigazgatóság Postaforgalmi osztályának a vezetője. 1935. november 15-én változás áll be a postamester személyében, Kolos Pál lett az új postamester. Ő 1939-ig dolgozott a szanatóriumi postán, amikor is megpályázta és megkapta a nagyszénási postamesteri állást.

1939. június 24-től Gyerhát Anna kapott megbízást a postamesteri feladatok végzésére. Ő majdnem két évtizedig szolgálta hűséggel a postát, a betegeket, az ügyfeleket.

Gyula József-szanatórium 1945 előtt
Képeslap (OSZK)

1947-ben helyettesítő postakiadók dolgoztak a postamesterségen Görbe Ilona, Somogyvári Magdolna, Pászti Anna személyében.

1949-ben a szanatórium postáját is államosították, és postamesteri vállalkozás helyett állami postaként üzemelt tovább.

1950-től névváltozás történt: a postahely József-szanatórium helyett a József Attila Szanatórium fiókpostája nevet kapta.

1958. szeptember 6-án Gyerhát Anna nyugállományba vonult, és a fiókpostája vezetését dr. Czinege Andrásné vette át. Ő 1969. november 20-ig dolgozott postavezetőként. A postája átadását Tóth József területi biztos közvetítette.

1958–1969-ig szabadságok és egyéb távollétek idejére a következő helyettesek voltak kirendelve a szanatóriumi postához: Baji Lajos, Batori Margit, Nagy Mária, Komlósy Kálmán, Szántó István (1960), Varnyú János, Egyed László, Fűri Gábor, Fábian Judit, Szrenka Julianna, Gátszegi Ferenc (1962), Ágoston Ida (később Zsigovics Péterné 1963), Nádudvari János, Bene József, Vándori Gizella, Takács Erzsébet (1963).

1968-ban Fejes István volt a hivatalvezető.

1969. november 20-án dr. Czinege Andrásné rokkantnyugdíjba vonult, az átadást Tóth József közvetítette Tamási István új postavezető részére.

Az ellenőrzést végezték: Újházi László, dr. Csepi Lajos, Tóth József, Veres István.

Törökné Vass Katalin

2014

(kép saját tulajdona)

1972. június 2-től ismét új vezetője lett a gyulai József Attila Szanatórium fiókpostájának. Ekkor Vass Ilona Katalint nevezték ki. Ő kezdetben 6 órás, majd 4 órás nyitva tartással, csodálatos környezetben, nyugodt körülmények között tevékenykedett. Nagyon jó kapcsolatot ápolt a betegekkel és a kórházi dolgozókkal. Ő volt a tüdőkórház történetében a leghosszabb ideig foglalkoztatott postai dolgozó. Több mint 32 évig hűségesen dolgozott a nem éppen legjobb munkahelynek számító postán. Vezetése alatt a fiókpostát postává léptették elő, neve Gyula 3–József Attila Szanatórium névre változott. Sokat tanult édesapjától, Vass Andrásztól, aki korábban a sarkadi posta vezetője, majd nyugdíjazásig a sarkadi Ady Endre Gimnázium és Postaforgalmi Szakközépiskola igazgatóhelyettese volt. Vass Ilona Katalin teljes körű szolgáltatást biztosított, pénztárforgalom, levélforgalom, hírlap, értékcsikkárusítás terén. LB központtal látta el a táviró- és távbeszélőforgalmat. Közvetett kézbesítéssel juttatta el az intézmény dolgozóinak és a betegeknek az érkező küldeményeiket. Volt olyan időszak, amikor három napig tartott a kamatok beírása a takaréknnyilvántartó lapokra. Nagy takarékforgalmat bonyolítottak a kórház alkalmazottai. Könyvek és hírlapok iránt pedig nagy volt az érdeklődés a betegek körében is, de sokan próbálkoztak a szerencsejátékokkal is.

A postavezérigazgatóság 251.067/1. utasításával 1948. szeptember 7-én elrendelte, hogy hazánk három fertőző beteget ápoló szanatóriumában a dolgozók pótlékot kapjanak. A budapesti, debreceni szanatóriumok mellett a gyulai József-szanatóriumra vonatkozott az új szabályozás, és 1948. szeptember 1-től lépett életbe. Ezt követően az itt dolgozók a fizetésük mellett veszélyességi pótlékot kaptak, hiszen a postaszolgálat az intézmény épületében volt, a postások folyamatosan érintkeztek a fertőző betegekkel. Ez olyan rizikót jelentett, amelyet többlet anyagi juttatással próbált a Posta kompenzálni.

A távbeszélő-hálózat fejlődésével megszűnt a manuális távbeszélőközpont. A posta iránti igény csökkent. Folyamatos óraszámcsökkentésekkel sem lehetett biztosítani a fiókposta gazdaságos működést. 2004-ben, 97 évi működés után végleg bezárta kapuit a Gyula–Tüdőkórház fiókposta. Ez időtől Gyula 1. sz. posta mobilkézbesítője látja el a szolgáltatást, és biztosítja a betegeknek és az intézmény dolgozóinak a postai szolgáltatások igénybevételi lehetőségét.

Kótpusztai fiókposta

Újházi László visszaemlékezése

Még ma sem szívesen emlékezem vissza Kótpusztai fiókpostára, pedig kegyelettel kellene gondolnom rá, hiszen már régen megszűnt szegény. A most következő történet abból az időből származik, amikor még „virágzott” úgyannyira, hogy vezetőváltás következett be, ami egyben helyiségváltást is jelentett.

A vasútállomáshoz közeli tanyában kapott új telephelyet fiókpostánk. Én ugyan nem vittem volna oda, hiszen az alsó épületnek minősülő helyiséget előzőleg lomtárnak használták, ezt megelőzően pedig – a rossz nyelvek szerint – aprójószágot tartottak benne.

Szűk, alacsony, féltetes kis valami volt ez a helyiség. Ajtaját, ablakát megjavították, éppenséggel a forgalomnak megfelelt volna, de beköltözött kislányával a fiókposta vezető. (Arra már nem emlékszem, hogy honnan és hogyan kerültek ide, Kótpusztára.) Betettek egy ágyat, egy szekrényt, így már alig maradt hely a hivatalt jelképező egyszerű konyhaasztal számára, melyen a távbeszélő kapcsolószekrény is helyet kapott. Igyekeztek tisztaságot tartani, de nyomortanya volt ez, akár hogyan is vesszük és nézzük. (A KÖJÁL bizonyára nem adott volna ide működési engedélyt. Még jó, hogy nem kért effélet senki.)

Nem ismertem ezt az újonnan kialakított berendezkedést, amikor legelőször mentem ide ellenőrzésre. Hét óra körül érkeztem, megzavartam a reggel szokásos tevékenységeket. Amikor megláttam, mi a helyzet, nyomban visszahúzódtam. Türelemmel vártam, amíg nem szólt a vezető, hogy felügyelt, kiszellőztetett.

Bementem, de nem tudtam, hová húzódjak, ahol dolgozni tudnék. Egy kis sámlit láttam ott, s egy székkal együtt az ágy és a fal közötti szűk helyre vittem. Utóbbi neveztem ki íróasztalnak, a sámlit pedig széknak. Így meg is kezdtem szokásos ellenőrzési tevékenységemet.

Nagyon érzékeny orrom, az átlagosnál jobb szaglásom van, s a szagokra, illatokra sokszor a kelleténél jobban reagálok. A sámlin üldögélve egyre határozottabban éreztem, hogy itt valami büzik. Az orrom tanúsága szerint az ágy alól jött. Megvártam, míg lehetőségem volt rá, s megállapítottam az „illat” forrását. Bizony az egy éjjeliedény volt, amit valószínű a kislány használt felkelés után.

Azonnal felálltam, kísértáltam. Elmentem elég messzire ahhoz, hogy a vezetőnek lehetőséget adjak az edény eltávolítására. A vezető még ki is szellőztetett. Tehát csak arra várt, hogy szabad legyen az út, s rendezni tudja a dolgot.

Feletteseim nem tudták, miért szorgalmaztam állandóan a fiókposta elhelyezésének megoldását (megszüntetni akkor még nem lehetett). A Szeghalmi Állami Gazdaság hamarosan adott egy megfelelő helyiséget, melyben a fiókposta megszűnéséig működött.

Kótpusztán a fiókposta 1937-től 1980-ig üzemelt.

Mezőkovácsháza 2–Reformátuskovács háza

Ogrincs Pálné gyűjtése alapján

A település megalakítása kovácsházi gróf Fekete Ferenc nevéhez kapcsolódik, aki a birtokain belül három, kertésszel foglalkozó községet és több telepet is létrehozott. Reformátuskovács háza a nevét a református vallású lakóiról kapta. A község megalakulása 1813-ra datálódik. A közvetlen Mezőkovácsháza mellett elhelyezkedő településen templomot és iskolát építettek, de a posta még váratott magára. 1907-ben nyílt postaügynökség. 1911-be kötötték be az országos telefonhálózatba. A posta első helye nem ismert, de az biztos, hogy 1920 körül az Árpád utca 47. szám alatti házban működött. Akkor Hedvig Mircsi kisasszony volt a postaügynökség vezetője. Időközben a postaügynökség postamesterséggé lépett elő.

Chovan Emilia, 1943

Az első postamestere Chovan Emilia lett. Ő közel négy évtizedig állt a reformátuskovács házi posta élén. Aránylag stabil személyzettel működött a postamesterség. A második világháború után, 1947-ig Kovács Ilona volt a vezető, a kézbesítők pedig Gyarakai János, Valaczkai Mihály és Hörner Irén.

1947-ben nagy öröm érte a kovácsházi lakosokat és a postásokat is, ugyanis ekkor érte el az elektromos hálózat a községet. A postára elsők között vezették be a villanyt.

1948-ban a posta III. osztályú besorolású lett, postamestere Szeli Mihály, a beosztott dolgozó pedig Valaczkai Mihály postamesteri alkalmazott volt.

1949-től Dóra József volt a vezető. Az időközben államivá vált posta létszámába tartozott Gyarakai János lovas külterületi kezelő is, ő gondoskodott a tanyán élő emberek részére a küldemények kézbesítéséről. Külön érdekesség, hogy ő nem lóháton, hanem lovaskocsival kereste fel a címzetteket. 1958-ban Dóra József elhunyt. Halála után özvegyen maradt felesége Dóra Józsefné vette át a postavezetést, és tíz éven át, 1968-ig dolgozott a reformátuskovács házi postán.

1969. július 1-jén Reformátuskovács házát egyesítették Mezőkovácsháza nagyközséggel. Ettől kezdve a kézbesítők átkerültek Mezőkovácsháza posta létszámába. A posta neve Mezőkovácsháza 2. fiókpostára változott, tevékenységi köre átalakult, csak felvevő posta lett. A fiókposta-vezető személye nem változott. Továbbra is az 1968 óta ott dolgozó Szőke Pálné gondoskodott a reformátuskovács házi lakosok postai ellátásáról.

Farkas Zoltánné, 2010
(fotó: Ogrincs Pálné)

1968-ban vezetőváltás történt a fiókposta élén, Szőkénét Mazurák Piroska követte, aki 15 évig, 1983-ig látta el a vezetői feladatokat. 1983. április 1-jén Farkas Zoltánnét nevezték ki fiókposta-vezetőnek. Akkor még nem gondolta, hogy ő lesz Reformátuskovács háza utolsó postavezetője.

A csökkenő igénybevétel miatt már az 1990-es évek elején indokolt lett volna csökkenteni a posta nyitva tartását. 1994-ben azonban népi kezdeményezésre Reformátuskovács háza önállósága érdekében szervezkedés indult, de megfelelő támogatottság hiányában minden maradt a régi-ben. A kezdeményezés elbukása megpecsételte a posta sorsát is. A forgalom tovább csökkent, illetve a postatörvény a húszezer fő alatti településeken már csak egy postahely kötelező működését írta elő, ezért felsőbb

postai döntésre 2007. február 28-án végleg bezárt a reformátuskovácsházi posta. 24 évi szolgálat után Farkas Zoltánné végleg elköszönt a Tánacsics utca 42. szám alatt működött postától, de az ott töltött szép emlékeket most is őrzi. Napjainkban Mezőkovácsháza körzeti posta gondoskodik a településen élők postai ellátásáról. (Forrás: Farkas Zoltánné visszaemlékezése, 2010. február 10.)

Nagykamarás 2–Bánkút (később Medgyesegyháza 2–Bánkút)

Ogrincs Pálné gyűjtése alapján

A Békés megyei Bánkút Medgyesegyházától 8 kilométerre, a Kétegyháza–Nagykamarás–Pusztatollaka háromszögben található.

A bánkúti gazdaság József főherceg nagy kiterjedésű birtokai közül a kisjenői (akkor Arad vármegye) uradalomhoz tartozott. Bánkút-telepesfalu 1844. november 20-án jött létre. A híres búzanevesítő, Baross László – a bánkúti búza atyja – 1895-ben került a településre. A búzanevesítés terén világhírt szerzett a településnek. 1883-ban a Békéscsaba–Mezőhegyes vasút megnyitásával elindult Bánkút fejlődése. A településrészt előbb Nagykamaráshoz, majd Medgyesegyházához csatolták.

A községben 1936-ban nyílt posta, a gazdaság és az itt élők igényeinek kielégítésére. A település akkor még Arad megyéhez, postája a Szegedi Postaigazgatósághoz tartozott. A postamesterség teljesítménye 10.875 egység volt. Első postamestere Rezik Júlia volt. Még az 1943-as Postás szaknaptár is Rezik Júliát említi Bánkút postamestereként.

Ezt követően valamelyik évben postamester-változás történt. Pontos adatok nem állnak rendelkezésre, de az biztos, hogy 1948-ban már Takács Tibor volt a postamester, beosztottjai pedig Takács Tiborné kezelő és Gulyás Gyula órabéres dolgozók voltak. A postamesterség kincstári épületben működött.

Segédtszti tanfolyam hallgatói (köztük Ágoston Ida, későbbi bánkúti postavezető) és tanárai Szegeden 1959-ben. (a kép Zsigovics Péterné tulajdona)

1966 júniusában Zsigovics Péterné (született Ágoston Ida) vette át a bánkúti posta vezetését. Korábban a tatársánci fiókpostát vezette, de házasságkötése miatt olyan postára vágyott, ahol szolgálati lakás is van. Sikeresen megpályázta Bánkút postát, és így a szolgálati lakást is megkapta. A posta

Ebben a házban üzemelt a posta
(fotó Ogrincs Pálné 2013)

épülete igen rossz állapotban volt. A Habsburg József féle vadászkastélyhoz tartozott, amely korábban a gazdatiszteknek volt a legénylakása. Az épületet felújították, kialakították a két szobát, fürdőszobát, konyhát, kamrát. Közvetlen átjárás volt a lakás és a postairoda között. A jól működő gazdaság adta a legtöbb munkát a postai szolgáltatásban: levelezés, távbeszélgetések lebonyolítása a kézi kapcsolású központtal. Éjszakára az Állami Gazdaság a medgyesegyházi folytonos szolgálatot ellátó távbeszélőközpont-hoz volt bekapcsolva. Meghatározó egyéniség volt a gazdaság vezetője, Szalontai János, aki a postások munkáját dicséretben részesítette.

Szalontai János, a bánkúti Állami Gazdaság igazgatója (ül), a felesége és Zsigovics Péterné, 1975
(a kép Zsigovics Péterné tulajdona)

Kézbesítők voltak ekkoriban: Mizere Lajos, Pugymer Bernát, Pugymer Bernátné, Nagy József, Faraga Pálné. Amikor a postavezető gyesen volt, több esetben huzamosabb ideig rendszeres helyettesek dolgoztak Bánkúton, név szerint Barlabás Valéria (Ogrincs Pálné), Bránya Margit (dr. Belláné Bránya Margit), Takács Erzsébet (Seres Sándorné).

Zsigovics Péterné tíz évig dolgozott Bánkúton. 1976. november 7-én hazatért szülőfalujába, Pusztaföldvára, ahol átvette a nyugállományba vonult Bartos János postavezető helyét.

Barlabás Valéria rendszeres helyettes így emlékszik vissza a Bánkúton töltött évekre:

„Közel voltam a szülőfalumhoz, huzamos ideig kellett helyettesíteni, de mégsem jártam haza, hanem a faluban, a postához közel, egy albérletben laktam. Nagyon emlékezetes egy napom, amikor a posta ügyfélterébe egy idegen, de mégis ismerős érkezett. Azonnal felismertem dr. Csepi Lajost, a segédtiszi postaforgalmi oktató tanáromat, a Szegedi Postaigazgatóság ellenőrzési osztályának a vezetőjét. Megrémültem, hogy miért jött, azt hittem valami drasztikus postai hibát követtem el... Megnézte a szemlekönyvet, és elmondta, hogy a területi biztos (Tóth József) munkáját ellenőrzi, és meggyőződik a helyszínen az észrevételek jogosságáról, esetleges problémákról. Így kaptam egy kis önbizalmat a további munkámhoz.”

Bránya Margit rendszeres helyettes emlékei: *„A helyettesítést Bánkúton kezdtem tanulni, kiváló tanítómesterem Barlabás Valéria, most Ogrincs Pálné, aki felkészítésével nagyban elősegítette, hogy a postát megkedveltem. Csodálkoztam akkor, hogy azt a sokrétű feladatot hogy tudja olyan otthonosan és jól csinálni. Bánkút kis postája pár nap alatt mesebeli otthonná változott. A helyettesítés jellemzője, hogy nem sokára indulni kellett a következő állomásra...”*

Vozár Magdolna (Bánfi Jánosné) bánkúti születésű postai dolgozó emlékei 2014-ben: *„Meghatározó volt az életemnek az a pályakezdési szakasza, amikor Zsigovics Péterné (akkori postavezető Bánkúton) javaslatára a Postaforgalmi Szakközépiskolába jelentkeztem Budapestre ... A nyári gyakorlataimat Bánkúton töltöttem, ahol szabadkezet kaptam, hogy megismerjem a posta minden területét kicsiben. Az LB központ kezelése mellett még ügyfélkiszolgálás, felsőfiók csekk bevételek forgalmazása, a második fiók értékciikk árusítás, ezek bevételei, kézbesítőkiosztás, leszámolás. Iduka néninek nagyon sokat köszönhetek, mert tisztességes, becsületes munkára tanított, és megszerettette velem a szakmát.”*

Zsigovics Péterné távozása után 1976-ban Pugymer Bernát vette át a posta vezetését. Korábban is a bánkúti postánál dolgozott, mint kézbesítő. Miután vezető lett, helyette felesége Pugymer Bernáthné (Grósz Olga) állt be kézbesítőnek. Pugymer Bernát 1987. szeptember 1-jétől a helyi állami gazdaság gépállomása kikérte raktárosnak. 21 év postai szolgálat után elhagyta a bánkúti postát. Felesége 30 éven keresztül egészen a posta bezárásáig kézbesítette a Bánkútra érkezett küldeményeket és hírlapokat.

Medgyesegyháza 2–Bánkút utolsó postavezetője Juhászné Siflis Hajnalka volt. Ő 1987. szeptember 1-jén vette át a postát. Kezdetben nyolc órásként dolgozott. Amikor az Állami Gazdaság becsukta kapuit, a posta forgalma nagyon visszaesett. A postavezető óraelfoglaltságát le kellett szálítani napi 6 órára. 1998–2001 között Juhászné Sifler Hajnalka szülési szabadságon, majd gyesen volt. Juhászné távollétének idejére Balogh Imre, a korábbi újszalontai fiókposta-vezető kapta meg a postavezetést. Évek múlásával a posta forgalma tovább csökkent, ekkor már csak napi 4 órás elfoglaltságot biztosított a postavezetőnek. Később, amikor a szerencsejáték igénybevételének lehetősége megszűnt a postán, a korábban még odajáró emberek is elpártoltak. Ez már előre vetítette a posta sorsát. Fájdalmas nap volt, amikor 2007. február 28-án végleg bezárt a posta.

Juhászné 2012-ben erre így emlékezett vissza: *„Reggel 7.00-kor kezdtünk Dalicsek Béla területi ellenőrrel és egy kolléganővel, aki akkor került az ellenőrzési osztályhoz, szóval nem sokat tudott a dolgokhoz hozzászólni, inkább csak a jegyzőkönyveket hitelesítette. Mire készen lettünk, már rég lejárt mindenkinek a munkaideje. Minden tiszteletem Dalicsek Béláé, aki sok évig volt az ellenőr, aki ezt a feladatot is segítette megoldani. Nehéz szívvel, de 2007 március első napján este – nem tudom hány óra lehetett, de arra emlékszem, hogy már sötét volt, amikor – 19 év után utoljára és sajnos végleg bezártam a POSTA ajtaját. Nem mondom, hogy nem fájt, igenis fájt, mert végleg elkészöntem akkor ettől a munkától és a postától is. Az életem egy része lezárult, azóta is ha egy postára bemegyek, mindig más szemmel nézem az ott dolgozókat, valahogy még mindig úgy érzem, közéjük tartozom, ez azt hiszem, jó. Új életet kezdtem, ma már vállalkozóként dolgozom, és jól érzem magam.”*

Bánkúton 2008 márciusa óta Bacsa Sándor, Medgyesegyháza motoros kézbesítője látja el a kézbesítést és a küldemények felvételét.

Medgyesbodzás–Gábortelep fiókposta

Ogrincs Pálné gyűjtése alapján

Medgyesbodzás községet 1857-ben kertészközségként hozták létre. 1920-ban Medgyesbodzáson új betelepítés történt. Külterületén, a vasútvonal közelében házhelyeket jelöltek ki a letelepedés segítésére. Ezeken a házhelyeken lassan felépültek a házak, és új faluként létrejött Gábortelep. Az új falurész közigazgatásilag Medgyesbodzás része volt. A fejlődésnek, a népesség gyarapodásának, valamint Bánfi Mihály kezdeményezésének köszönhetően 1948. május 19-én postaügynökség nyílt Gábortelepen. A postaügynökség forgalmi köre a külterületi lakott hely területére terjed ki. Az ügynökség ellenőrző hivatalának Békéscsaba 2. sz. postát jelölték ki. (Postai Rendeleték Tára, 1948. 235/416/3. Postaszervekben beállott változások.)

A postaügynökség első helyszíne, Táncsics utca 2.
(fotó: Hrabovszki Gizella, 2013)

A posta második, egyben utolsó helyszíne, Vasút u. 30.
(fotó: Hrabovszki Gizella, 2013)

A postaügynökség első vezetője Andrejcsik Ilona volt. A postahely Andrejcsik György (a postavezető édesapja) Táncsics utca 2. szám alatti házában kapott helyett. Andrejcsik Ilona 1949-ben férjhez ment Balatoni Károlyhoz. A házasság után, 1950-ben Balatoni Károlynéék a Vasút utca 30. szám alatti új házba költöztek, és a postahelyet is ott alakították ki. Az ügynökség ebben az évben fiókpostává alakult. Balatoni Károlyné 24 éven át vezette a gábortelepi postát. Ebben az időben a postaanyagot a Békéssámszon–Békéscsaba között közlekedő kisvonal vitte Békéscsabára, és hozta onnan. A fiókposta 1972-ig két kézbesítővel dolgozott, Oláh Pállal, és Asztalos Jánossal.

1972 augusztusában Balatoni Károlyné és családja a Balaton környékére költözött. 1972. augusztus 6-án Rehák Sándorné (Lovas Magdolna) kapott megbízást a fiókposta vezetésére.

Rehák Sándorné így emlékezik vissza: „A gábortelepi hivatal átadását részemre Tóth József területi biztos közvetítette. Egy külterületi kézbesítő dolgozott a hivatalnál, Asztalos János. Az időntúli indítást egy hölgy, Mohnánszki Jánosné végezte a kézbesítővel együtt. Asztalos János 1973-ban elköltözött Békéscsabára, ahol a Békéscsaba 2-es postán dolgozott. Ekkor vet-

tem fel Szabó Balázst. A küldeményeket Békéscsaba 2-től kaptuk gépkocsis postajáráttal... A hivatal épületét bérelte a postaigazgatóság, először Balatoni Károlytól, majd azok eladták Kiss Györgynek az épületet. Ők nem költöztek be a tanyáról, így egyedül voltam a postán. Utána nekik fizettük a bérleti díjat. A hivatal épülete egy felvételi irodából, egy váróból, az udvaron pedig tüzelőtárolóból és egy mellékhelyiségből állt... Gábortelepről jártam tanfolyamra. Itt szereztem meg a postaforgalmi szakvizsgámat... A községben egy iskola, egy óvoda, egy vegyesbolt és egy italbolt volt. A község lakosai egyszerű, jóra való emberek voltak... A fiatalok közül sokan jártak felsőbb iskolákba, egyetemre.

Mivel a faluban nem volt más hivatalos hely, sokszor jöttek hozzám ügyes-bajos dolgaikkal is az emberek. Anyai kérvényt, kérelmet írtam! Még szerelmeslevelet is, igaz, azt csak egyszer. Tanulóként 1974 márciusában került a hivatalhoz Hrabovszki Gizella, akinek azután 1974-ben átadtam Gábortelep fiókpostát.” (Rehák Sándorné nyugdíjas postavezető, 2010. február 25.)

Hrabovszki Gizella fiókpostavezető 1988-ban
(fotó: Ogrincs Pálné)

1974-ben Hrabovszki Gizella vette át a fiókposta vezetését. Rá két évre elvégezte a középfokú postaforgalmi tanfolyamot és elődei példáját követve legjobb tudásával szolgálta a gábortelepi lakosokat. A kézbesítői munkakörben 1995. március 1-jén változás volt. Szabó Balázs helyett Kósa Antalné dolgozott, egészen a hivatal megszűnéséig. Ugyancsak a hivatal bezárásáig dolgozott Hrabovszki Gizella is. Aki 33 évi szolgálat után 2007. március 1-jén Figus Éva és Gera Miklós területi biztosok közreműködésével végleg bezárta Medgyesbodzás-Gábortelep fiókposta ajtaját.

A kézbesítés és a teljes körű szolgáltatás Medgyesbodzás településhez került. Hrabovszki Gizella postai munkaviszonya nem szűnt meg,

motoros kézbesítői munkakört kapott. Időközben a mostoha időjárás körülmények következtében táppénzes állományba került, majd 2010. november 7-én megszűnt a postai munkaviszonya. Közben 2009. november 1-jétől Medgyesbodzás vállalkozó vette át a postai szolgáltatást. Napjainkban Szabóné Behán Erika Medgyesbodzás posta kézbesítője gondoskodik a gábortelepiek postai ellátásáról.

59 évi működés alatt összesen három nagyszerű hölgy postavezetője volt a gábortelepi fiókpostának. Mindhárman példamutatóan dolgoztak. A lakosok, a volt és jelenlegi postás dolgozók hálával és tisztelettel gondolnak rájuk.

Tótkomlós–Nagykopáncs fiókposta

Ogrincs Pálné gyűjtése alapján

Nagykopáncs Tótkomlós település része. A lakossági igények alapján 1949-ben – több ilyen nagyságú tanyaközponthoz hasonlóan – itt is megnyitotta kapuit a posta, a település lakosság száma és a várható forgalom alapján csak postaügynöki besorolással. Az első évben még telefon nélkül működött az ügynökség, de 1950-ben, amikor fiókpostává alakították, kiépítették a telefonvonalat, és üzembe állítottak egy kézkapcsolású LB központot.

A mezőgazdaság átszervezésekor ezen a területen alakult meg a Kossuth Termelőszövetkezet. A forgalomra jótékony hatással volt a széleskörű kapcsolatokkal rendelkező szövetkezet. Jelentős mennyiségű telefonbeszélgetést kezdeményezett, és számottevő volt a levelezése is. A tanyaközpontban több család lakott, ezen kívül Békéssámsonig és Makó-Rákosig aránylag nagy külterület is tartozott Nagykopáncshoz.

A fiókposta létszámába tartozott Báló Antal, aki kerékpárral gondoskodott a kézbesítésről. A postahely első vezetője 1982-ig Mikulai Lajosné volt. 1983. május 13-án Fazekas Jánosné nevezték ki vezetőnek, aki 1990-től visszatért eredeti ápolói szakmájába, és elhagyta a postát. 1990. május 4-től Asztalos Noémi lett a fiókposta vezető, aki azonban pár hónap múlva elköltözött Nagykopáncsról.

Az egykori tsz-központ és a posta bejárata Tótkomlós-Nagykopáncson
(fotó: Pipis Gyuláné Mitnyan Mónika, 2014)

Az évek során több rendszeres helyettes is megfordult Nagykopáncson. Köztük Cs. Tóth Géza is, akinek nem mindennapi emléke van Nagykopáncsról: „*Telefonos kirendelést kaptam Kopáncs fiókpostára napközben. Ez teljesen eltérő volt a szokásostól. A kirendelésemet az ottani hivatalvezető hirtelen betegsége indokolta. Kérkezésemkor tájékoztattak, hogy a hivatal vezetője agyvérzéssel került kórházba, Orosházára, bal oldala lebémult, beszélni se tud. Ottlétem második napján, egy idős néni jött be a postára napközben. Betétkönyvből szeretett volna kivenni pénzt, mivel kórházi kezelésre kellett mennie egy hétre Orosházára. Átadta a könyvét, amelyben a bejegyzés alapján semmi akadálya nem volt a kért kifizetésnek. Amikor azonban az ellenőrzőkartont megláttam, megváltozott a helyzet. Felhívtam a békéscsabai központot, és adategyeztetést kértem a kartonra. A kartonján kategóriával kevesebb összeg szerepelt, mint a könyvben. Felhívtam Tíri István szaktársat az igazgatóság ellenőrzési osztálytól. A többit pedig már az egész megye is tudta. Igazgatói jutalomra terjesztettek fel, amit már nem vettem át. Másképpen alakult az életem.*”

**Mitnyan Mónika
Zsófia 1991-ben**
(a kép saját tulajdona)

1991-ben Ökrös Pál rendszeres helyettesre hárult a feladat, hogy a vezető nélküli postát tovább vigye, majd az új vezetőt felkészítse. Az új vezető, Mitnyan Mónika Zsófia 1991. július 2-án állt munkába és 1991. július 22-én vette át a fiókposta vezetését. Annak ellenére, hogy nem postaforgalmi szakközépiskolában érettségizett, gyorsan belejött a szakmába. Nagy segítséget kapott édesanyjától, Mitnyan Lajosnétól is, aki abban az időben Tótkomlós posta vezetője volt.

Mitnyan Mónika Zsófia így emlékezik vissza: „*Akkor még nem voltam 18 éves. A mostani eszemmel valószínűleg nem mernék belevágni ebbe a feladatba. Akkor viszont más volt az élet. Az év szeptemberétől beiskoláztak, és Békéscsabára jártam egy évig postasegédtszti tanfolyamra. A mai napig erősen élnek bennem annak az egy évnek az emlékei. Azóta számos oktatáson, tanfolyamon, vizsgán túl vagyok már, de a legkedvesebb emlékeim ehhez az időszakhoz kötnek.*”

A nagykopáncsi fiókpostája varázslatos kis hely volt. Idő a tanulmányaim elsajátítására bőven adódott. Méretéből adódóan a település másfél utcából állt (és áll még most is). Tanyavilág, ami egy termelészövetkezet köré épült... A posta helyisége a tsz egyik melléképületében kapott helyet. Az ablakai a szántóföldre néztek... Egyszerű emberek éltek Nagykopáncson. Némelyik olyan volt, mint-ha a múlt századból maradt volna itt. A maguk egyszerű bölcsességével látták a világot, s ez abban az időben is kincsnek számított. Engem nagy szeretettel fogadtak a nagykopáncsiak, hiszen az egész település olyan volt, mint egy nagycsalád.

Nagykopáncson a lakosság száma évről évre csökkent. A posta ekkor már sok helyen bevezette a támpontos kézbesítési rendszert. 1992-ben Tóth László, a Szegedi Postaigazgatóság osztályvezetője kezdeményezte a támpontosítást. A tsz elnökével, Danis Józseffel és a lakossággal egyeztetve az elképzelést, miszerint a kerékpáros kézbesítés helyett gépkocsis támpontkézbesítés kerülne bevezetésre. A változtatási javaslatot elfogadták. Munkába állt a támpontos külterületi kezelő, akinek a kézbesítés mellett küldemények felvétele, értékcikkek árusítása és a hírlapterjesztés is a feladata volt. A lakosság jó szívvvel fogadta az új lehetőségeket."

1992. december 30-án 44 évi működés után megszűnt a nagykopáncsi posta. Napjainkban Tótkomlós posta külterületi kezelője Baczovszki János gondoskodik a területen élők postai ellátásáról.

A Sarkadi Cukorgyár postája

Ogrincs Pálné gyűjtése alapján

Az 1910-es évek elején kezdődött a sarkadi cukorgyár építése. Az épülő gyár környékén lakóportákat alakítottak ki, és azokra egymás után húzták fel a házakat. Benépesült a környék. A település központjában lévő postahivatal több kilométerre volt. Az itt élők, valamint a cukorgyár igényét is figyelembe véve a posta a cukorgyár közvetlen közelében 1911-ben megnyitotta Sarkad második postáját, ami a Sarkad–Cukorgyár nevet kapta. A posta megnyitása után egy évvel, 1912. október 24-én a cukorgyárban elindult a termelés. A gyártelepen – a posta mellett – a kultúrotthon, óvoda, iskola, játszótér, futballpálya is az üzemi célokat és a lakossági igényeket szolgálta. A településrész külön vasúti megállót is kapott. Nagyon sokan dolgoztak és laktak ezen a területen a gyár jóvoltából.

Sajnos az első postavezető neve a feledés homályába merült. Néhány visszaemlékező szerint Szűcsnek hívták a postamestert, a cukorgyár területén lakott, és a postaanyagot Sarkad 1. postáról szállította kerékpárral. Az biztos, hogy 1936-ban már Horváth Józsefné (született Jausz Cornélia) vezette a III. osztályú, táviróval és távbeszélővel is felszerelt postamesterséget. Akkoriban Horváth József volt a beosztott postás dolgozó, ő gondoskodott a telepre érkező küldemények kézbesítéséről. A posta akkor még a Debreceni Postaigazgatósághoz tartozott, és 26.928 munkaegység volt a teljesítménye.

A második világháborút követően Sarkad–Cukorgyár postamesterség vezetője Komlói Károly volt. Korábban Vésztő postát vezette, de 1948-ban a párt támogatásával új postavezetőt neveztek ki a vésztői posta élére, neki új postahely után kellett néznie. Felesége sarkadi születésű volt, így kapóra jött neki az éppen megüresedett Sarkad–Cukorgyár postamesterség. Rajta kívül egy belső dolgozó, Nánássy Mária postamester kezelő, valamint a kézbesítési munkakört ellátó Szűcs Imre postamesteri altiszt dolgozott a cukorgyári postán.

**Komlói Kálmán
1979-ben**
(kép ifj. Komlói
Kálmánné tulajdona)

Komlói Károly és a családja a postához tartozó szolgálati lakásban lakott. Menye ifj. Komlói Károlyné 2013-ban így emlékezett rá: „*Komlói Kálmán művelt, okos és intelligens, igazi úriember volt. Házasságkötésünk után náluk laktunk, soha nem volt közöttünk nézeteltérés. Nagyon szerette a szőlővel kapcsolatos foglalatosságot, Abasárról hozatta a szőlővenyigéket, a szőlőgondozást tőle tanultuk. Anyósom sokszor besegített apósomnak a bélyegzési feladatokban, könyvelésben, de ő nem volt postai alkalmazott.*”

Komlói Kálmán 1959-ben ment nyugdíjba. Utóda 1959. december 1-jétől Hunyady Lajosné (Görbe Ilona) lett. Hunyady

Sarkadi postások az 1950-es években
Első sorban jobbról a második Hunyady Lajosné.
(Hunyady Lajos fotótárából)

ekkor már komoly postai múlttal rendelkezett. 1939-ben állt a Magyar Posta szolgálatába. 1940. február 29-én magyar királyi posta-kiadójelöltté minősítették, és még az év nyarán megszerezte a postakiadói szakvizsgát. Július 12-én letette a hivatali esküt. Őt a sarkadi „nagypostáról” nevezték ki, ott a helyi ellenőr beosztásig vitte. Onnan kérte magát a cukorgyári postához. Hunyady Lajosné a hivatalhoz tartozó szép szolgálati lakásban lakott a fiával együtt. A postán egy LB 4/20-as központ üzemelt, valamint akkor még megvolt a régi morze készülék a táviratok adására és vételére. A posta forgalma alaposan megnőtt az őszi és téli időszakban, amikor beindult a cukorgyár. Az igazgatóság ezekre a gyári időszakokra engedélyezte, hogy egy 4 órás alkalmazott is dolgozzon a postavezetőn kívül. Hunyady Lajosné 36 évi postai munkaviszony után

Vass András, Hatvani Béla és Hunyady Lajosné, 1975
(Hunyady Lajos fotótárából)

1975-ben nyugdíjba vonult. A Szegedi Postaigazgatóság „Kiváló dolgozó” kitüntetésben részesítette, amelyet Vass András sarkadi postavezető adott át ünnepélyes keretek között. (Forrás: Hunyady Lajos tájékoztatása és általa bemutatott okiratok)

Hunyady Lajosnéra így emlékszik Szőke Zsuzsanna (Békécsaba) és Jánki Dánielné (Sarkad), akikkel együtt dolgozott: „*Nagy szakmai tudással rendelkezett, az ügyfelekkel és a munkatársaival nagyon kedvesen, tisztelettudóan, jóindulattal beszélt és viselkedett. Igazi úrinő volt.*”

Hunyady Lajosné 1975 tavaszán Béres Józsefnének adta át a Sarkad 2–Cukorgyár posta vezetését. Béres Józsefné 11 éven át dolgozott a sarkadi kispostán.

Béresné után 1986-ban Jánki Dánielnét (született Szőke Zsuzsanna) nevezték ki a Sarkad 2. sz. posta vezetőjének. Ő volt a sarkadi kisposta utolsó vezetője. Egész életében a postán dolgozott. Az Ady Endre Gimnáziumban érettségizett Sarkadon, majd a kötegyáni postán dolgozott.

1975-től 1978-ig rendszeres helyettes volt, utána gyesre ment, azt követően Sarkad 1. sz. postán vállalt munkát. 1986-ban, amikor Sarkad 2. sz. posta megüresedett, elvállalta annak vezetését. Kezdetben jó volt a forgalom, de 1998-ban a cukorgyár bezárásával jelentős forgalom-visszaesés következett. A gyár mint ügyfél is megszűnt. A területen lakó emberek új helyen kerestek maguknak munkát. Legtöbbször a postai szolgáltatást is ott vették igénybe, hiszen mire hazaértek, már zárva volt a posta. 2007. február 28-án, közel 100 éves működés után végleg bezárt a sarkadi gyártelep postája. Napjainkban Sarkad posta kézbesítője végzi a kézbesítést, a felvétel Sarkad postán történik.

Újszalonta

Szathmári István emlékei és Ogrincs Pálné gyűjtése alapján

Nagyszalonta árnyékában, de a magyar oldalon van egy csendes barátságos kis falu, Újszalonta. Az 1920-as években még tanyaközpont volt. Akkor Trianon miatt Nagyszalontával együtt Romániához csatolták. 1922-ben egy határrendezés során Nagyszalonta és Újszalonta között jelölték ki az új országhatárt. Így lett a település újra Magyarország része. Az akkori tanyaközpontban 1924-ben önálló község jött létre. Akkor Nagyszalontának hívták.

**Novák Györgyné (Szikszai Aranka)
és családja 1942-ben**
(a kép Szathmári István tulajdona)

taügynökséget postamesterséggé léptették elő.

1940-ben Nagyszalontát Romániától visszacsatolták Magyarországhoz. Mivel két Nagyszalonta nem lehetett, a kisebb település neve Nagyszalontáról Újszalontára változott. A posta neve is ennek megfelelően módosult.

A község első jegyzője, a nemesi származású szikszói Szikszai Dezső közbenjárásával 1926-ban nyílt a településen postaügynökség. 1923–24-ben épült a községháza, ennek az új épületnek az egyik szárnyában kapott helyet a postaügynökség. A községházán akkor a leánya, a 16 éves Szikszai Aranka volt a pénztáros. A postaügynökséggel kapcsolatos feladatokat is rábízták. Együtt végezte a község pénztárosi feladatait és a postaügynöki teendőket. Férjhezmenetele után a községháza épületéből a saját házukba – a „Novák-házba” (Béke utca 48.) – költözött a posta. Ettől kezdve Novák Györgyné már csak postás volt. 1937-ben a forgalom növekedése miatt a pos-

Nagyszalonta visszatért, 1940. szeptember 5.
(Hunyady Lajos gyűjteményéből)

Békés megyei volt kisposták emlékei

Akkoriban közel 600 ember élt itt. Az 1950-es évek után indult igazi fejlődésnek a falu. Kultúrház, iskola és orvosi rendelő épült. Postája már volt a településnek.

Az 1940-es évkönyvekben Újszalontánál Novák Györgyné neve mellett Serényi Imre postames-ter helyettes és Novák György postamesteri altiszt neve is olvasható. Novák Györgyné 1964. októ-ber 25-ig vezette az újszalontai postát.

Negyvenévi szolgálat után a községházán házi ünnepség keretében köszöntek el tőle a község, a posta és az OTP képviselői. Újszalonta község nevében Szathmári István, a tanács dolgozója, a Szegedi Postaigazgatóság képviseletében Újházi László területi biztos, az Országos Takarékpénztár nevében pedig Horváth István, a Sarkadi OTP-fiók akkori vezetője beszélt. Mindhárman méltatták Novákné hűségét, áldozatos és pontos munkáját. Példaképpül állították a jövő postásai elé.

Novák Györgyné leánya, Novák Gizella (1966. aug. 14-től Szathmári Istvánné) szintén pos-tai tisztviselő lett. Budapesten, a Postaforgalmi Technikumban érettségizett. Négy évtizedes postai szolgálatából két évet Budapest 72. hivatalban, két évet Békés megyében rendszeres helyettesként, nyolc évet a körösnagyharsányi postán szolgált. Ezt követően 28 évig a közeli zsadányi postán dol-gozott. Ma már ő is nyugdíjas.

Novák Györgynét követően Sz. Nagy Gáborné (született Oláh Erzsébet) lett a kisposta új veze-tője. Ő 1964. július 1-én került a posta állományába. Elvégzett egy fiókposta-vezetői tanfolyamot, és Novák Györgyné mellett „betanulta” a hivatalvezetést, majd október 25-én, 18 évesen átvette a hivatalt. A vezetőváltás után a posta a Novák-házból továbbköltözött Sz. Nagy Gábornéék házába. Sz. Nagy Gáborné 1970-ig volt az újszalontai posta vezetője. 1965. júniusától 20 hét szülési sza-badságon volt, ez időszakban két hónapig Velegh Zsuzsanna, majd Novák Gizella helyettesítette.

Polgármesteri Hivatal, ahol a posta működött
(fotó: Ogrincs Pálné, 2014)

Aránylag rövid idő után, 1970-ben ismét vezetőváltás volt az újszalontai posta élén. A vezetőváltást követően a postahivatal az Sz. Nagy-házból a jelenlegi Polgármesteri Hivatal épületé-nek 1950-ben bővített, bal oldali szár-nyába költözött. Az új környezetben nagyon szép, barátságos kispostát sike-rült kialakítani. Ez volt a negyedik pos-tahely, nem ugyanott, ahol az első pos-taügynökség, de közvetlen utcai meg-közelítéssel. Csendes helyen, a falu központjában igazán jó helye volt.

1970 és 1974 között Gyenge Piros-ka vezette az újszalontai postát. Ő is helyi lakos volt. Jól ismerte az embere-ket. Fiatalságának ezt az időszakát még

örömmel töltötte Újszalontán. Férjhezmenetele után azonban elkerült a faluból. Helyét húgának, Gyenge Klárának adta át, aki 1976-ig volt az újszalontai fiókposta vezetője. Gyenge Klára ezt köve-tően a szomszédos Méhkeréken volt felvételes. Férjhezmenetele után neve Kozmáné Gyenge Klá-ra névre módosult. Ezt követően gyermekáldásnak örvendhetett. 1978-tól visszatért a gyestről, és Méhkerék postahivatal vezetője lett. Élete egyetlen munkahelye a posta volt.

1976-tól Belanka Károlyné (született Nagy Erzsébet) lett a postavezető. Nem sokkal munkába állása után áldott állapotba került, majd szülési szabadságra, azt követően pedig gyestre távozott.

Békés megyei volt kisposták emlékei

Ismét vezetéváltások történtek. Belankáné távolléte alatt Balogh Imréné (Kakas Zsuzsanna), Jováné Béres Katalin és Sárosi Imréné (Borbély Rozália) gondoskodott a fiókposta folyamatos működéséről.

1976-tól Újszalontát felső döntés alapján összevonták Kőtegyánnal. A rendszerváltás után viszont az újszalontai polgárok ismét az önállóságot választották. Nem volt könnyű helyzetben az újonnan megválasztott önkormányzat. Sajnos erre az időre már a falu visszafejlesztése és a lakosság lélekszámának csökkentése olyan mértékű volt, hogy a postaigazgatóság komolyan fontolgatta a hivatal bezárását. 1991-ben Tóth László, a Szegedi Postaigazgatóság postaosztály-vezetője egyeztetést kezdeményezett Szabó Lajossal, Újszalonta akkori polgármesterével. Megállapodás született a postaigazgatóság és az önkormányzat között a posta további sorsáról. A posta nem szűnt meg, de nyitvatartási ideje 4 órára csökkent. Ennek a megállapodásnak köszönhetően még több mint egy évtizedig működött az újszalontai posta.

1985-től Borbély Mária vette át az újszalontai posta vezetését, aki 1993-ig dolgozott a kisposta élén. Az 1993-as év egy részét gyermeke születése miatt már távol töltötte. Helyettesítését döntően Jánk Jánosné (Seres Ildikó) biztosította. A gyás letele után a gyulai főpostán helyezkedett el. Újszalontától végleg megvált. Napjainkban Gyulán egy megyei intézményben végzi felelősségteljes munkáját.

1993 őszétől Balogh Imre került a fiókposta élére. A budapesti születésű fiatalember 1993 nyarán a sarkadi Ady Endre Postaforgalmi Szakközépiskolában érettségizett. Az érettségi után már júliusban Gyula posta körzetében rendszeres helyettes lett. Az érdemi munkájához azonban postai gyakorlatra volt szüksége. Sarkadkeresztúri betanulását követően kisposta-vezetői vizsgát tett, és megkezdte a helyettesítéseket. 1993. október 1-jétől vette át Újszalonta fiókposta vezetését Borbély Mária távolléte idejére, aki ekkor gyesen volt. A fiókposta létszámába tarozott még a nyugdíj előtt álló Nagy Istvánné, aki 4 órában kézbesített. Nagy Istvánné nyugdíjazását követően új kézbesítő nem került felvételre, hanem Balogh Imre feladata lett az is. Szeptember végétől a napi nyolc órás elfoglaltságban délelőtt 4 órában kézbesítés, majd 4 órában tisztviselő volt. A fiókposta nyitva tartása így délutánra esett. Októbertől sorkatonai szolgálata miatt a fiókposta vezetését átadta Kissné Eiler Júlia rendszeres helyettesnek. Az egyéves szolgálat letele után visszakerült Újszalontára, de akkor már Jánk János végezte a helyettesítését. A körzeti posta döntése szerint Jánk János ottmaradt 4 órás kézbesítőnek, így a belső munkát Balogh Imre végezte, olyan megszorítással, hogy egymás helyettesítését vállalják. Sok minden – igaz kicsiben – de előfordult ennél a postánál is. Amit nem tudott, vagy nem tudta kitől megkérdezni, annak a különböző szabályzatokban egyedül kellett utána néznie. Az értelmes fiatalember további élete szakmai alapját meghatározta az Újszalontán eltöltött idő. Az élet őt is tovább sodorta, de a postához hűséges maradt. 1998 áprilisában családi okok miatt Mezőkovácsháza posta körzetébe kérte az áthelyezését. Ezután elköltözött a megyéből. Budapesten és környékén vállalt postai munkát. Napjainkban Pilisvörösvár város postájának a vezetője. Ma már közvetlenül nem vesz részt a felvételben, kézbesítésben, az már az irányítása alatt dolgozó beosztottak feladata. Táskájában azonban most is ott van az az útravaló, amelyet Újszalontától kapott.

Balogh Imre 1993-ban
(kép saját tulajdona)

Balogh Imre távozását követően 1998-ban Jánk János lett Újszalonta postása. 4 órában postavezetőként és belső dolgozóként tevékenykedett, 4 órában pedig a kézbesítést végezte.

Békés megyei volt kisposták emlékei

Évek múlásával – a telefon és az internet széleskörű elterjedésével – az újszalontai fiókposta forgalma tovább csökkent. Sajnos nem kerülhette el sorsát, 2004-ben végleg bezárt. Utolsó postavezetője Jánk János a posta megszűnését követően Sarkad posta létszámában mobil postás lett. Már nem a postán várta az ügyfeleket, hanem miközben kézbesített, a küldemények felvételéről is gondoskodott. Így napjainkban is biztosítva van Újszalontán, Békés megye legkisebb településén – ahol 2009-ben a lakosság lélekszáma 112 fő volt – a postai szolgálat ellátása, a küldemények feladásának lehetősége, az értékcsikkvásárlás és egyéb postai szolgáltatások elérése.

A volt posta helyén most egy kft. irodája működik. A sokat látott és hallott falak között még ott lebeg a régi posta emléke. Az újszalontai posta és az ott dolgozott emberek emlékét őrizze e rövid kis írás is! Külön köszönetet mondunk Kozmáné Gyenge Klárának, aki időt és fáradságot nem kímélve próbálta követni Újszalonta kisposta aránylag nagy létszámmozgását!

EMLÉKEK A 150 ÉVES CSORVÁSI POSTA ÉLETÉBŐL¹

Hugyecz Györgyné: Emlékezés Jankai József kézbesítőre

„Jankai József postakézbesítő 1900-ban született, és 68 évet élt. Nyugdíjazásáig, 28 évig volt postai alkalmazott Csorváson. Feladata volt a leveleket, csomagokat naponta a vasútra kiszállítani lovas kocsival és feladni azokat a vonatra. Télen szánkóval vitte-hozta a csomagokat. Sokszor még az embereket is, mivel buszjárat nem volt. Napközben a falut járta, a leveleket és a pénzt vitte a címzetteknek. Újságot, napilapot is árult. Területe az Állami sortól (mai Gremesperger utca) a vasút utcájáig tartott, valamint a gépállomás területe. Mí, a gyerekei is sokat mentünk vele segíteni, mivel még a kövesút és járda is ritkaság volt. Míg ő a pénzzel foglalkozott, mi egy-két levéllel átszaladtunk a másik oldalra, és kézbesítettük. Szinte családtagként szerették és tisztelték őt. Abban az időben nagytiszteletű embernek számított a tanár, a postás, az orvos, a falu vezető emberei, a rendőr, a tűzoltó, a vasutas. Sok szegény ember volt, de a postát, a postást sosem rabolták ki. Főnökei, a postamesterek: Szeberényi pm., Halászné pm. és Kovács Béla. Sajnos már ők is elmentek.” (Hugyecz Györgyné, Nagy Mária visszaemlékezése = Csorvási Híradó 2011. szeptember, 1. o.)

Jankai József
(1900-1968)

Nyemcsok Pál volt postavezető visszaemlékezése

1974. április 1-jével kaptam megbízást Csorvás IV. osztályú postahivatal vezetésére. Ekkor – 26 évesen – a Szegedi Postaigazgatóság területén én voltam a legfiatalabb IV. osztályú hivatalvezető.

A postaforgalomban L szolgálattal (hétfőtől szombatig 8–16, vasárnap 8–10-ig), a távbeszélő kapcsolószolgáltatásban C/2 szolgálattal (hétfőtől szombatig 8–18, vasárnap 8–10-ig) álltunk a lakosság rendelkezésére.

A távbeszélő-előfizetők több mint egyharmada részére biztosított volt a zárva tartás ideje alatt is a telefonszolgáltatás igénybe vétele, az úgynevezett „szolg.szün.” (szolgálat szünetelése alatti) összeköttetésekén éjjel-nappali szolgálatot tartó (orosházi és békéscsabai) központok kezelőinek segítségével.

Csorvás posta az 1970-es években
(Csorvás posta gyűjteménye)

¹ A posta korábbi történetének rövid összefoglalását lásd Kasuba István: A csorvási posta 150 éve című cikkben, e könyv 297. oldalán!

A 44 órás munkahét bevezetése miatt a hétfői nyitva tartás fokozatosan csökkent, 1975-ben már szombati napokon 8–12 óráig voltak igénybe vehetők a postai és a távközlési szolgáltatások. Vasárnap már nem nyitottunk ki. Ekkor még volt vasárnapi lapmegjelenés, azokat a kézbesítő szaktársak a táviratokkal és expressz küldeményekkel együtt kézbesítették. A hivatalban szolgálatot teljesített a hivatalvezető, egy főpénztáros, egy kiosztó-leszámoló, egy hírlapfelelős, egy pénzfeltevő és kifizető, egy egyesített feltevő, egy távbeszélő kezelő, egy távirat- és expressz kézbesítő, öt egyesített kézbesítő (hírlapot és postai küldeményeket egyaránt kézbesítettek), egy lovas külterületi kezelő és két kerékpáros külterületi kezelő. (A külterületi kezelő elnevezés arra utal, hogy nemcsak kézbesítéssel, hanem küldemények felvételével is foglalkoztak a szabályzatokban rögzített feltételekkel). A hivatal takarítását napi két órás elfoglaltságú takarító látta el.

Tóth József
területi biztos
az 1970-es években

Rövid idő alatt felmértem, hogy mi az, amin a leggyorsabban változtatni szeretnék. Úgy éreztem, a munkakörülmények javításával, a jó munkahelyi légkör kialakításával, a környezet otthonosabbá tételével munkatársaimat magam mellé állíthatom, és a közös cél és munka összekovácsolja a kis társaságot. Ebben nem is tévedtem, és velem együtt zsebelték be a dícsérő megjegyzéseket – a változásokat ugyanis a lakosság is érzekelte, és pozitívan értékelte. Munkámat a kezdetektől fogva figyelemmel kísérte és segítségemre volt Tóth József területi biztos. Józsi bácsival ezt megelőzően két évig dolgoztam együtt, mint távközlési biztos, a Szegedi Postaigazgatóság ellenőrzési osztályán. Változtatásra vonatkozó döntésemet nem helyeselte, de elfogadta. Nagyon tiszteltem, becültem a kollégáimmal együtt. Nagyon jó kapcsolat alakult ki a posta dolgozói és Józsi bácsi között, és szeretettel hívtuk meg hivatalos és baráti rendezvényeinkre. Mindig szakított időt, hogy jelenlétével megtisztelje kis közösségünket. Örülök, hogy

ebben a visszaemlékezésben – ha csak szerény körülmények között is – emléket állíthatok neki is. Az csak a későbbi években derült ki, hogy Józsi bácsi katonabajtársa volt édesapámnak.

A felvételi terem belülről az 1970-es években.

Kmotricza Pálné pénzfeltevő-kifizető
és Csarejs János kiosztó-leszámoló.
(Csorvási posta gyűjteménye)

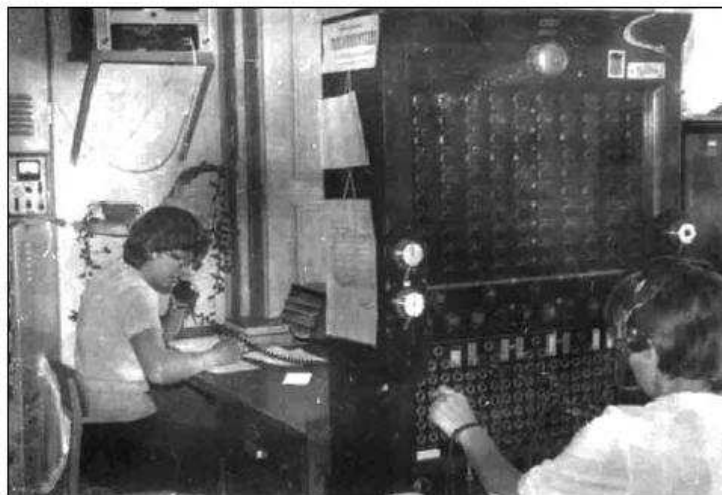
Ezúttal is külön köszönetet kell mondanom az igazgatóság gazdasági hivatala vezetőjének és munkatársainak, akik a hivatal csaknem teljes belső felújításában a segítségünkre voltak – új bútorok, függönyök, szőnyegek, hűtőgép beszerzése. A nagytakarítás, a függönyök varrása, felszerelése közös feladatunk volt. Rövid idő után nagyon jó közösség alakult ki, nagyjából egykorú fiatal társaság – amely jó cél érdekében könnyen mozgósítható volt.

Visszaemlékezésemben a jobb áttekinthetőség érdekében a klasszikus postai és a távközlési szolgáltatásokkal kapcsolatos gondolataimat külön-külön jegyzem le. Ezúttal kérek elnézést, ha történéseket sorrendben összekeverem, vagy az évszámokat tévesen jelölöm meg. Bár ezt igyekeztem elkerülni, tévedés mégis előfordulhat. Csak az emlékezetemre tudok hagyatkozni, dokumentumok nem állnak rendelkezésemre.

Először a postai szolgáltatásokkal kapcsolatos emlékeimet, gondolataimat foglalom össze. Az 1970-es évek második felében vezettük be külterületen a támpontos kézbesítést, aminek következtében egy külterületi kezelői munkakör megszűnt, három támpontra (Nagyszénás, Kisszénás és Csorvás határába) gépkocsival, egy járásba pedig továbbra is a lovas külterületi kezelő kézbesítette a küldeményeket. Az egyesített kézbesítők munkájának könnyítésére megszerveztük a hírlapok előreszállítását. A szaktársak által egyeztetett helyeken biztonságos fémládákat telepítettek, és a támpontos kézbesítést is ellátó külterületi kezelő – gépkocsival – kiszállította azt a hírlapmennyiséget, amelyre a kézbesítőnek a járat későbbi szakaszában volt szüksége. Így reggel a postától csaknem fele akkora teherrel kellett indulnia.

Szolgálatom megkezdésekor a hivatal egyetlen régi – talán muzeálisnak is nevezhető – Remington írógépén kívül semmilyen – a munkánkat segítő – irodagéppel nem rendelkezett. Az írógépcsere néhány hónapon belül megtörtént. Rövid időn belül kaptunk egy szalagos összeadó gépet, mellyel a napi feladatokon túl áttértünk a kifizetett nyugellátási utalványok gépi leszámolására. Nem sokkal ezután utalványérvényesítő géppel látta el a hivatalt az igazgatóság. Ennek segítségével a nagymértékben megnőtt csekkforgalom lebonyolítása pontosabbá és gyorsabbá vált. A gép lebélyegezte, sorszámmal látta el a befizetési lapot, és levágta a feladóvevényt. (A napokban tűnt fel, hogy a most használt számítógépes rendszer ezt nem tudja, és a kezelő tépi le a feladóvevényt.) Az utalványérvényesítőt könyvelőgép követte, amivel áttértünk a pénzbefizetések gépi könyvelésére. Ezt használtuk a továbbiakban a távbeszélőjegyek könyvelésére is.

A távbeszélő szolgálatban is jelentős változásokat értünk meg a 15 év alatt. 1974-ben Csorváson a telefonkapcsolatot egy V/100-as, LB horizontális telefonközpont biztosította. (V/100 a központ kapacitása – jelzi, hogy 5 távolsági áramkör és 100 előfizető kapcsolható a központba, LB Lokal Battery – helyi telep, horizontális – a számozás vízszintes). A helyi telep jelzi, hogy minden előfizetőnél a készülék tartozéka a telep, ez az elhasználódás miatt elsődleges oka volt a halk, rossz beszédérthetőségnek.

**Kiss Erzsébet és Kovács Mária
postaforgalmi gyakornokok az LB központban
(Csorvás posta gyűjteménye)**

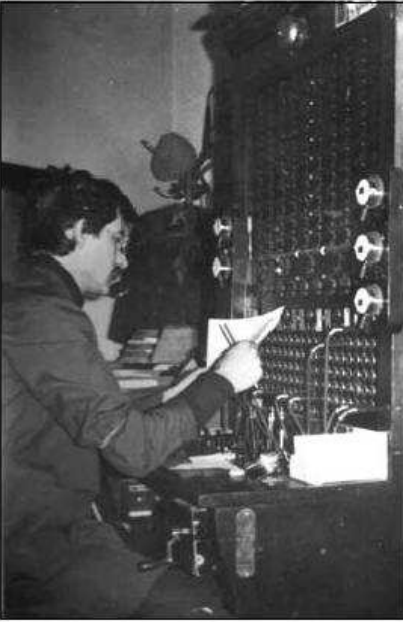
A központban az alábbi távolsági áramkörök üzemeltek:

- Békéscsaba–Telekgerendás–Csorvás–Orosháza (felfűzős)
- Békéscsaba–Telekgerendás–Csorvás (felfűzős)
- Csorvás–Külső Monor (Monori tanyák)–Orosháza (felfűzős)
- Csorvás–Gerendás (közvetlen)

Közvetlen áramkör a két központot összekötő vonal. Felfűzős áramkorról akkor beszéltünk, ha egy összeköttetésre, több központ volt rákapcsolva.

A központokat az alábbi hívójelekkel kellett hívni:

Békéscsaba, Orosháza, Gerendás	___	(tá)
Csorvás	___ . ___ .	(tá-ti-tá-ti)
Telekgerendás	_____ .	(tá-tá-ti)
Külső Monor (Monori tanyák)		(ti-ti-ti-ti...)

Csarejs János
az LB központot kezeli
(Csorvás posta gyűjteménye)

A bekapcsolt előfizetők száma 62 volt. A hetvenes évekre a távközlés iránti igények rohamos növekedése volt jellemző. A beszélgetések kapcsolása csaknem 100%-ban kézi kapcsolással történt. A várakozási idő – különösen a több, illetve a budapesti központon átmenő beszélgetéseknél – elviselhetetlen módon megnőtt.

Az alábbi eset ma már viccnek tűnik, de megtörtént. Egy békéscsabai hívó már harmadik napja jegyeztette le, majd a munkaidő lejártakor törölte Borsodnádasi Lemezgyár 1-es számot. (Ebben az időben a lemezgyárban saját posta és telefonközpont üzemelt). A harmadik napon a törléskor a fél panasolja, hogy már harmadik napja jegyeztette a hívást. A kezelő válasza: már az első nap mondtam, hogy írjon levelet, azóta már a választ is megkaphatta volna.

Csorváson ugyanezek a problémák jelentkeztek, annak ellenére, hogy a kezelők a szolgálat ellátása közben segítőkészek és együttérzők voltak, és mindent megtettek a mielőbbi kapcsolás érdekében. Békés megye még a többi térségtől is elmaradottabb volt. Az egyetlen automata (7DU) központ a megyeszékhelyen

üzemelt. Megítélésem szerint az igazgatóságon ismerték a problémákat, de az anyagi lehetőségek behatárolták a fejlesztéseket.

A hetvenes évek második felében üzembe helyeztek egy BTO elnevezésű vivőfrekvenciás berendezést. Ezzel a berendezéssel négy új távolsági áramkört kapcsoltak be. Két közvetlen orosházi, egy békéscsabai távtárcsázó áramkör (ezen az áramkörön a csorvási kezelő közvetlenül hívhatta a békéscsabai előfizetőket, helyi foglaltság esetén a beszélgetésbe be tudott lépni, azt bontani is tudta), egy táviratközvetítő áramkör közvetlenül a békéscsabai távirdára kapcsolva. Ez lényegében duplájára növelte a távolsági áramkörök számát. Mivel a központban szabad hely a távolsági áramkörökre nem volt, azokat a helyi számokra kapcsolták be az alábbiak szerint:

Békéscsaba (Z) távtárcsázó	71
Békéscsaba távirat közvetítő	72
Orosháza	81, 82

Érezhetően javult a nagyközség távbeszélő szolgálata, kedvező vélemények érkeztek az igénybevevőktől. A gyorsabb kapcsolás, a rövidebb várakozási idő a forgalom folyamatos növekedését eredményezte.

A legnagyobb gondot most már maga a telefonközpont jelentette elavult, nem biztonságos működésével, beleértve a korábban már említett helyi telepeket. A központban egyidejűleg kilenc beszélgetés volt kapcsolható, egy zsinórpárt jelentkezésre kellett fenntartani. Gerendás csak a csorvási központon keresztül volt elérhető, így a gerendási távolsági forgalom is a csorvási központot terhelte.

1980-ban több éves ügyiratváltás és hosszas érvelés után az elavult telefonközpontot lecserélték egy KV (kis vidéki) típusú CB 130-as központra. (CB Common Battery – központi telep). Az új központ jó beszédérthetőséget biztosított, helyi és távolsági forgalomban egyaránt. Két munkahelyes volt, így lehetővé tette egyidejűleg két kezelő beültetését, a forgalom függvényében. A híváskezdeményezés is egyszerűbbé vált, és a beszélgetés végén a kézibeszélő készülékre történő visszahelyezése egyben a beszélgetés végét is jelezte a kezelőnek, aki minderről lámpajelzéssel értesült.

A központ szolgálati jellege nem változott, az éjszakára átkapcsolt előfizetőknek a szolgálat befejezése után át kellett kapcsolni a régi LB készülékre, mert a szolgálat szünetelése alatt ezt a készüléket tudták használni.

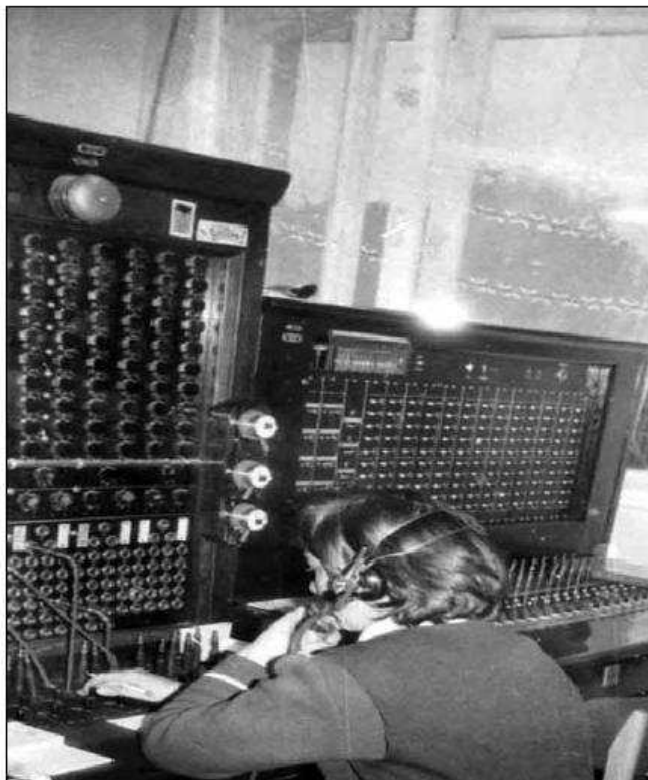
1982-ben, a békéscsabai crossbar központ üzembe helyezését követően a békéscsabai távtárcsázó áramkört kezelői távhívó áramkörre alakították át. Ezzel az áramkörrel a csorvási kezelő közvetlenül hívhatta a távhívásba bekapcsolt központok előfizetőit, kezelőit és a budapesti nemzetközi központot.

A térség távbeszélő-hálózatának fejlesztése során Telekgerendás előfizetőit a békéscsabai, az orosházi központ automatizálása után a külső monori előfizetőket az orosházi központba kapcsolták. Így minden távolsági áramkör közvetlen áramkörre alakult át.

1984-ben bevezették az N (éjjel-nappali) távbeszélő szolgálatot. A gerendási központ előfizetőit átkapcsolták a csorvási központba, így a gerendásiak is élvezhették az éjjel-nappali szolgálat előnyeit. Az új szolgálat a posta sok gondját-baját megoldotta (biztonsági, munkaszervezési), mert ezt követően legalább egy fő mindig teljesített szolgálatot. Négy új távbeszélőkezelő felvételére került sor.

A következő évben lemondtam postavezetői beosztásomról, és megpályáztam egy távbeszélőkezelői munkakört a Miskolci Postaigazgatóság által meghirdetett Szovjetunió-beli (Kazahsztán) tengizi kiküldetésre. A pályázatom sikeres volt, kiutaztatásomig és a visszaérkezésem után távbeszélőkezelőként dolgoztam. 13 hónap kiküldetés után kerültem vissza Csorváásra. 1989-ben Békéscsaba 1. postához kerültem – ahol távirórendező voltam. 1990-től, a posta és a távközlés szétválása után a vezetékes távközlési szolgáltató (Matáv, Matáv Rt., Hungarotel Rt.) ügyfélszolgálatát vezettem nyugdíjazásomig, ugyancsak 15 évig.

Ez azonban már egy másik történet...

Kmotricza Pálné még az LB központot kezeli, de mellette ott a beüzemelésre váró CB központ 1980-ban (Csorvás posta gyűjteménye)

Csarejs János² visszaemlékezése

Csarejs János
(kép saját tulajdon)

Visszaemlékezésemet Nyemcsok Pálnak a csekkforgalomra tett megjegyzésére reagálva kezdeném (feladóvevény gépi vágás versus tépés). Az új csekket (készpénzáttalalási megbízás) én terveztem az informatikai fel dolgozó rendszer követelményei szerint. Ezzel az anomáliával én is szembesültem, de meg kellett találni azt a középutat, amely elfogadható mindenki számára. Az anomáliát perforációval tompítottam. És, hogy az anomália ellenére egy sikertermék lett, bizonyítja az, hogy a háromrészes csekkek kivezetése (1996. január 1.) előtti évben összesen 106 millió bizonylatot kezelt a Magyar Posta. Ez a forgalom felfutott 280 millió bizonylatra. (Büszke vagyok rá.)

De térjünk vissza a kezdetekre! Édesapám kézbesítő volt, és ahogy az ilyen családban lenni szokott – már a korábbi anyagrész is említi ezt a jelenséget – én is jártam vasárnaponként apuval újságot kézbesíteni, hogy az ebédet a déli harangszóra tálalni lehessen.

Tehát 1973. július 1. a hivatalos postai szolgálatom kezdő időpontja. Négyórás munkaidőben kezdtem, mint próbaidős munkavállaló. Kovács Béla volt akkor a hivatalvezető, felesége Manyika a hírlapos, Marik Eszter a főpénztáros, a „nagy ösök”, meg a kulturális- és sportéletben is szerepet betöltő kézbesítőcsapat. A csorvási posta a helyi sport- és kulturális egyéniségek fontos „intézménye” volt, hiszen Bartók Béla rokonságából is teljesített itt szolgálatot egy postás kisasszony, Lestyán Mihály pedig a csorvási sportélet vezető személyiségének számított, Popol György hegedült, zenekarban játszott, én már a beatnemzedék képviselőjeként zenéltem, és a képzőművészet helyi reménysége voltam, édesanyám, Csarejs Jánosné Hrabovszki Ilona naiv festő mellett.

A kézbesítők közül Gyula bácsiról azért emlékezem meg, mert annak nagyon nagy oka volt, hogy Gyula bácsi „örökös kézbesítő” lett. Nem sokkal korábban Pekovics bácsi kézbesítő nyugdíjba ment, és ahogy leszállt a kerékpárról, megszűnt a napi 35 kilométer karikázás, amit a szervezete nem tudott feldolgozni, és fél éven belül eltávozott. Ez nagyon megrendítette Gyula bácsit, ezért érezte szükségét, hogy ne hagyja abba postáskodást.

A postásságom természetesen felvétellel kezdődött: első ablak – mindenkit én köszöntöttem először. Ebbe a munkakörbe beletartozott a fiókbérlő szekrénybe való beosztás, könyvelt küldemények ajánlott kézbesítő könyvekbe történő beírása és – ebédszünet ideje alatt – a távbeszélőközpont kezelése. Imádtam a saltert (ablakot), az „emberekkel foglalkozást”, hittem abban, hogy jót teszek és egy emberléptékű környezetben jó helyre kerültem. A telefonközpont révén nem kerültem el én sem a telefonos kisasszony plátói szerelem szituációját. Szerelmes lettem. De nem voltam egy bőbeszédű alkat, viszont grafomán (az ok-okozati összefüggés nyilvánvaló), így hát rendhagyó módon a levelezés lett a kommunikációm alapja. Hosszú-hosszú leveleket írogattam – ezt munka közben, a készenléti időm terhére! – és amikor befejeztem egy lapot, azt eldugtam, majd folytattam. Jaj, de mi történt? A hat lapos levélből nem találtam meg néhány lapot, amit a székem párnája alá rejtettem. Elmentem ebédelni, Manyi néni volt ezidő alatt a felvevő, nagy valószínűséggel megtalálta, és meg is tartotta. Záráskor akartam összerakni a levelet, és megállapítottam, hogy hiányoznak lapok. Láthatta rajtam Manyi néni, hogy valami nem stimmel, én nem szóltam, de észrevettem, most másként mosolyog. Az ügy lezáratlan maradt, ha mégsem Manyi néni tette, akkor most kérek tőle bocsánatot még a gondolatért is!

² Csarejs János első munkahelye Csorvás posta volt. 1973-ban itt ismerte meg a szakma alapjait. Napjainkban a postai szaktekintélyek egyike, a postavezérgazgatóság osztályvezetője.

Még egy anekdotikus esemény és haladok tovább! Rendeltem szótárakat, és az egyik kötési-bás volt. Levél a kiadónak, szépen becsomagolva a szótár, ajánlott levélként feladva (felvettem én!), a rovatoló és telefonközpont-kezelő Nyemcsok Pali, aki akkor már hivatalvezető volt. Évek óta nem volt elveszett küldemény – és melyik vészett el? Hát az én szótáram. Így kerültünk együtt érdekelt-ségi előjegyzésbe.

Egy kis kitérő (tsz-tagság, zenész foglalkozás) után visszakerültem a postára. A lendület azonban bennem ragadt, folytattam rendszeres helyettesként, majd Békéscsaba 1. posta (még a régi épület), aztán vissza Csorváásra, mikor hova húzott a szívem. Csorvásról mentem a nyári üdülőszezonban a Balatonra (Fonyód, Zamárdi) a postákat megerősíteni. Élmény volt, de ez hosszú, reggeltől estig tartó munkával párosult, úgyhogy a Balaton leginkább tájkép volt.

Beleízelve a nagyvilágba, Zamárdiból hazafelé jövet Budapesten szétnéztem, és a Budapest 8. postánál ragadtam. A vidéki kisfiú a Rákóczi térre, a VIII. kerület közepére került. Néhány hónapig pénzes voltam, utána főpénztáros lettem. Ez egy nagyon nagy forgalmú felvevő posta volt. Innen elcsábítottak a Budapest 3. kézbesítő postához főpénztárosnak, a Flórián téri üzletközpontban a felvételi osztály, a Kiscelli úton (mintegy 300 méterre) a kézbesítő osztály. A két helyiség között szállítottuk Barkassal a súlyos milliókat (nem volt még akkor biztonsági szolgálat). Innen elvittek a Budapesti Postaigazgatóságra területi biztosnak. Nem volt egy szívderítő foglalkozás. No nem az ellenőrzés volt a megrázó, inkább a vizsgálatok, a megbicsaklott emberi sorsok látványa. Nem is gondolkodtam sokat, amikor a postaosztályra átcsábítottak. Itt nem voltam sokáig, mert egy tanulmány készítése kapcsán felfigyeltek rám, és berendeltek a vezérigazgatóságra. A Postabank alapításának idejét éltük, és szerveztük a termékfolyamatokat. Még megvannak azok a betétszámlakönyv kéziratok, amelyeket akkor terveztünk. És itt ki tudtam élni a kreativitásomat. Rendszerváltás, forrong a világ, a gazdaság, más szemlélet. Az elmaradt fejlesztések hiánya egyre érezhetőbb. Első nagy munkám a pénztárszámadás évszázados hagyományának feladása és a Napi Pénztárjelentés (ez a nyomtatványrendszer) és a Napi Elszámolási Rendszer (ez az adatfeldolgozás) megalkotása és annak bevezetése. A szervezésben olyannyira szabad kezet kaptam, hogy minden eszköz a rendelkezésemre állt, és meghozhattam minden döntést.

Egy sztori ehhez is kötődik. Az idő szorításában – akkor is – már kiadás előtt állt az utasítás, beszereztem a szükséges aláírásokat, és vittem a vezérigazgató úrhoz (Doros Béla) kiadmányozni. Rám kérdezett mély morgós hangjával: Terajtaid kívül ki olvasta ezt az anyagot? Ez egy százpontos kérdés volt, nem is várt választ, kínomban csak azt tudtam mondani, ha nem működik, keresztre kifeszíthet itt az irodájában. De működik. Természetesen nem volt könnyű a váltás, a beidegződések feloldása. Sokat kellett gyözködnöm a postákat, hogy menni fog. Amikor egyszer mélypontra kerültem, voltak kisebb nagyobb ellenállási gócek, mentek panaszkodni a vezérigazgatóhoz, kértem a kirendelésemet egy hétre az egyik postához főpénztárosként, hogy gyakorlatban bizonyítsam a működőképességet. Sikerült. Ezt követő munkám a pénzforgalmi bizonylati rendszer megreformálása volt, a készpénzáttutalási megbízás, utalványok, értékpapír (de még a csomagszállító levél is!) stb., az új termékfolyamatok szabályozása, üzletszabályok, banki szerződések előkészítése. Itt is alkalmaztam az „amit főztél, edd is meg” elvet. A rendszer élesbe állításakor már a Posta Elszámoló Központban dolgoztam, és szenvedtük ki a feldolgozás normalizálását.

Csorvási postához kötődésemet burkoltan ki is tudtam fejezni, a bizonylati mintákban mindenhol csorvási címet jelöltem, és ezek még ma is ott szerepelnek. Az egyik vezetőtársam már kérdezte, nem lehetne ezt megváltoztatni? Megtisztelő, hogy nem mernek megkérdezésem nélkül hozzányúl- ni, de egyelőre még ezek a címek maradnak, hogy hirdethessék a gyökereimet.

Ezt az írást is csak itthon, Csorváson tudtam elkészíteni, ebben a milióban, érezve a csorvási posta közelségét. (Csorvás, 2014. november 26-ról 27-re virradó éjszaka)

Emlék Győri Jánosnéról

Győri Jánosné postavezető a kollegáival: Csákiné Baukó Beáta, Zsiga Józsefné, Tóth Zoltánné
(Csorvás posta gyűjteménye)

Nyemcsók Pál után Győri Jánosné lett a postavezető. Sajnos, ő már nincs közöttünk. Viszsaemlékezése legyen az a pár mondat, amely a brigádnaplók egyikében található, egy 1983-as Népiújságból idézve:

„Győri Jánosné elégedett a munkatársaival. Elmondhatom – kezdi –, hogy igen lelkiismeretesek, a tudásuk is megfelelő, a közösséggel való kapcsolatuk pedig jó. De ennél mégis többet várok. Mindenkit át kell hatnia annak a tudatnak, hogy a mi munkánk szolgáltatás. Ez alól természetesen magamat sem tartom kivételnek.”

Ezek a mondatok több mint 30 éve hangzottak el, de mégis milyen időt állóak!

Gáspárné Megyeri Teréz postavezető

A posta vezetését 2000. augusztus 9-én vettem át Győriné Erzsikétől. Nem felejttem el, amikor azon a reggelen megjelentem a posta hátsó bejáratánál, „Gyula papa” fogadott. (Kiss Gyula nyugdíjas kézbesítő volt). Amíg élt és bírta magát, minden reggel munkára jelentkezett. És volt is feladata: boltba ment és bevásárolt a szaktársaknak, ezután az utcájába szóló közönséges leveleket rakta sorba, majd kézbesítette. Később, amikor már nehezebben járt, a fiókos küldemények kézbesítése volt a feladata. Nagyon szerettük!

Öt szellemi, hét fizikai és egy ötórás takarítónő volt ekkor Csorvás posta létszáma. Név szerint: Csákiné Baukó Beáta (egyesített felvétel), Gyebnárné Vereska Ildikó (pénzfelvétel), Tóth Zoltánné (pénzfelvétel), Zsiga Józsefné (főpénztár), Ivanics István (6101), Babenyecz Imréné (6102), Gyémánt István (6103), Samu Pál (6104), Major Pál (6105) belterületi kézbesítők, Gajdács György gépkocsis külterületi kezelő, Mihálka Zsolt helyettes kézbesítő és Sütő Jánosné takarítónő. Ma a takarítónő nem a posta alkalmazásában van.

Nehéz időszakot kellett egy pár hónap alatt megoldani. Volt, aki „beállt a sorba”, de nagyon sok konfrontáció is volt. A kollégák elfogadtak, látták, hogy szakmai tudásomra bármikor támaszkodhatnak. Igyekeztem – és ma is igyekszem – a demokratikus vezetés elveit követni. Olykor könnyebb lett volna, ha autokratikus vagyok.

A Magyar Posta a nagy változások korát éli. Ezt tapasztaljuk, hisz számtalanszor előfordul, hogy mire szabadságról visszajövünk, már sok minden másként van.

Gáspárné Megyeri Teréz (2011)
(fotó: Lovászi József)

Emlékek a 150 éves csorvási posta életéből

2000. június 1-jén teleposta-ház nyílt Csorváson. A Szegedi Postaigazgatóság területén mindössze öt postán volt ilyen. Az ünnepélyes átadáson részt vett Széllné Tóth Ibolya, a Szegedi Postaigazgatóság akkori vezetője, Szilágyi Menyhért polgármester, az igazgatóság vezető munkatársai közül számosan, a megyei és a helyi média képviselői, meghívott helyi vezetők és a posta munkatársai.

A multimédiás számítógépekkel felszerelt „tele-ház” az ügyfelek igényeit maximálisan ki tudta elégíteni akkor. A számítógépek hálózatban üzemeltek. A legkomolyabb gép 128 Megabyte kapacitású memóriával rendelkezett, merevlemezén 9 Gigabyte-nyi program és információ tárolására szolgált. A számítógépet jól kiegészítette a színes és fekete-fehér nyomtató, valamint szkennel. Három gépen internet-elérési lehetőség is volt. Egy gépen a játékok szerelmesei részére több program állt rendelkezésre. Teleposta-ház ajándék utalványt is árusítottunk akkoriban.

Előszeretettel a felsőoktatásban résztvevők használták a teleházunkat: jelentkezés kurzusokra és vizsgákra, tananyag letöltése, szakdolgozat írása és nyomtatása. Ennyi év után még most is sokszor keresik a számítógépes szolgáltatásainkat. Szerintem még ma is lenne benne fantázia. Nem mindenki rendelkezik otthon internet-eléréssel, bevételt is termelne a Magyar Postának. Rádásul szinte minden postán van számítógép. A teleposta-házi szolgáltatást 2007-ben szüntették meg.

2001 márciusban ismét nagy változás történt. A technika rohamos fejlődése szinte megkövetelte, hogy a posta is részt vegyen benne. Így IPH-s posta lettünk. Teljes ijedelemmel vártuk a változást. Oktatáson vettünk részt, és egy hétre kaptunk támogatót. Mindenki azt mondta: – Majd meglátjátok, egy hét alatt 10 kilót fogytok, annyira nem „postásul” kell gondolkodni! – Hát nálunk ez elmaradt! Igazi kihívás volt, de ügyesen megoldottuk. És nagyon megszerettük a számítógépes munkát. Két számítógép és a hozzá tartozó perifériák, sok-sok újdonság. Valóban voltak „csavarok”, például az utánvételes küldeményt tételesként kellett a kézbesítőknek rögzíteni, de nem kellett tételesként átadni. Vagy például rá kellett jönni arra, ha minden egyezik, „csak” épp a NER nem, akkor az azt jelenti, hogy a főpénztáros az utánvételi lapot nem számolta el.

Családias közösségépítő események. Sütő Jánosné 50. születésnapját ünneptük 2007-ben (balra). Balogh Györgyné és Tóth Istvánné, ketten 100 évesek 2014-ben (jobbra). (Csorvás posta gyűjteménye)

Karácsonyi csapatépítés 2008-ban
A képen jól láthatóak: Babenyecz Imréné,
Podmaniczki Pálné, Gyebnárné Vereska Ildikó,
Gáspárné Megyeri Teréz, Tóth Zoltánné, Könyves
Helga, Répás Krisztián, Samu Pál
(Csorvás posta gyűjteménye)

A 150 éves jubileumunk

2011. szeptember 17. E dátum kitűnik a többi közül. Számomra – és bizom benne, hogy a kollégáim számára is – ez egy nagyon fontos dátum volt. Ekkor ünnepeltük, hogy „150 éves a posta Csorváson”. E jeles alkalomból nagy ünnepséget rendeztünk. Nem a mi kútfőnkől pattant ki az ötlet, hanem a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítványtól Tóth László, egykori területi igazgatónk hívott fel még februárban, hogy örülne, ha ezt megcsinálnánk. Mi akkor hozzá is fogtunk a tervezéshez. Nem hajtott a tatár, de az idő így is gyorsan telt. Voltam több helyen – illetve Tóthné Eszter is volt velem – megnézni, hogy más posták milyen ünnepséget „hoztak össze”. Sokat mazsoláztunk, hogy mit hogy, és mit ne úgy szervezzek, mint mások. El kell mondanom, nagyon komoly feladat volt a megemlékezés megszervezése. Főként úgy, hogy mindenki mást akart! Az utolsó napokban úgy döntöttem, senkire sem hallgatok, úgy csinálom, ahogy nekem tetszik. Maximum a kollégáim javaslatait fogadtam meg. Jól döntöttem! Nagyon jól sikerült az ünnepség. A mai napig is kapunk olyan visszajelzést, hogy az akkor milyen szép volt. Nagyon sokan elfogadták a meghívásunkat. A Magyar Posta vezérigazgató-helyettese, a vezérigazgatóság több osztályvezetője, regionális igazgatók, osztályvezetők, igazgatósági dolgozók, nagypostavezetők, a környék postáinak vezetői, postás nyugdíjasok, városunk polgármestere, egyéb vezetők, média... stb.

A csapat: Samu Pál, Gáspárné Megyeri Teréz, Priskin György, Bene Gábor, Répás Krisztián, Podmaniczki Pálné, Tóth Istvánné, Tóth Zoltánné, Könyves Helga, hiányzik a képről Mihálka Zsolt, Nagy Zsolt
(fotó: Veréb Simon, 2011. szept. 17.)

Itt kell megjegyeztem, hogy a kollégáimnak sikerült az ünnepség végén mindenki előtt megrikatni engem. Amikor befejeződött az ünnepség, a legfiatalabb kollégám, Bene Gábor odaállt mellém, és szót kért. Megköszönte a postai munkámat. Nagyon nagy megtiszteltetésnek éreztem, hogy a kollégáim nevében a felső vezetés előtt tolmácsolta, hogy milyen postás vagyok. Mi azon a napon olyan egységet alkottunk, hogy az irigylésre méltó volt. Mindenki tudta a dolgát, mindenki maximálisan odatette magát. Végtelenül büszke voltam mindnyájunkra!

A rendezvény vége felé, a sokadalomban Tóthné Eszter kolléganőm jött oda sietve hozzám, hogy menjek gyorsan!

Azt hittem, valami súlyos fennakadás történt. Elöttem Hugyeczné néni (Nagy Mária) állt megilletődve, és azt mondta: nem gondolta, hogy ilyen sokan leszünk az ünnepségen, és hogy ilyen sok előljáró lesz itt, de ő is készült egy pár szóval, mert az ő apukája volt a „Jankai postás”, és beszélt is volna róla, meg nem is, mert ő egy nagyon egyszerű asszony. De már látja, elrontotta – és tovább gyűrögette kezében az általa megírt sorokat. Láttam rajta, hogy ez neki milyen sokat jelent. Ezért amikor a posta 150 éves évfordulójáról írtam a Csorvási Híradóba, saját gondolataim helyett Mária néni visszaemlékezését tettem bele rövid cikkembe, pontosan azt, ami ebben a könyvben, itt, a csorvási visszaemlékezések elején található...

A jubileumi rendezvényről még egy dolgot szeretnék idézni. Sipiczki Pál kollégánk verset írt a 150 éves postáról, belefűzve több postamester, postavezető és kolléga nevét. Mindez arról tanúskodik, hogy munkatársaim mélyen átélték a jeles postai évfordulót. Alljon itt e szép nap emlékére kollégánk alkalmi verse is!

Csorvási kronológia

Mottó: Addig jár a postás a kútra, amíg van oda küldemény

Enyhe nyári szellő délibábot kerget,
A láthatár szélén porfelhőt terelget.
Orosháza felől fontos csomagokkal,
Egy postakocsi jó fáradt utasokkal.
Izzadnak a lovak, testük tiszta tajték,
Itt van rögtön Csorvás, a lóváltó hajlék.

Míg a járat fordul, az idő is szalad,
Grimm Károlynak most fontos dolga akad.
A talpraesett polgár hivatalba lép,
Esküdtté is lesz gyorsan, tiszteli a nép.
Mivel a lakosság szorgos, mint a hangya,
A postamesternek nincs egy szabad napja!

Telnek a köznapok, suhannak az évek,
Egymást követik a jövő nemzedékek.
Midón Amundsen a déli sarkra elér,
Csorvás posta már ötven évet megér.
Mikor megkerüli a Földet Gagarin,
Épp száz éves a mész a posta falain.

Itt a közelmúlt két postavezetője,
Erzsike, s nagytiszteletű elődje,
A volt távközlési biztos, Pali bácsi,
Kiknek a munkabírása óriási!
Példaképek nekünk, szükség is van rá ma,
Olyanok vagyunk, mint kép körül a ráma.

Most teherkocsi közeleg, benne Gábor,
A legcsillagszemübbnek nem árt a zápor.
De van itt a Zsoltból, Tóthnéből is kettő,
Kiknek a munkájától függ a jövő.
Ügyfelek bizalmát elnyerni nagy munka,
Pali, Krisztián és Gyuri! Sikerült ma!

Hangos a posta a vezetői szótól,
Jut itt mindenkinek Teriből és jóból.
De megfelelnek az összes elvárásnak,
Köszönet Helga, s mindők munkájának.
Csorvás lakossága, Tisztelt Közönségünk!
Kérem, legyenek mindennap a vendégünk.

Sipiczki Pál, 2011. szeptember 17.

De folytassuk a jelen postájának bemutatását!

2012 szeptemberében ismét változott a postánk technológiája. Alap IT-sek lettünk, munkánk nagy része számítógépen történik. Mi ezt is szeretjük, de az ügyfelek véleménye már nem ezt tükrözi. Lényegesen hosszabb a kiszolgálási idő, mivel a létszámunk is csökkent, ezzel egyenes arányban nőtt a sorban állás. Itt is sokszor akad probléma, de rugalmasak vagyunk, megoldjuk. Napi szinten fordul elő, hogy más posta telefonos segítséget kér tőlünk, és mi természetesen segítünk. Igaz, nekünk szerencsénk is van, mert nem egyedül kell kigondolni a helyes megoldást. Ha valaki leblokkol, azonnal egymás segítségére vagyunk. 2012 júliusában még „boltban a posta, is lettünk. Ez azt jelenti, hogy a kereskedelmi áru kínálatunk lényegesen bővült, és ügynevezett önkiszolgáló bolt jelleggel üzemelünk, amitől szintén nagyon féltünk, mert előtte mindig mindent zámi kellett, most meg minden ki van rakva az ügyféltérbe. Nagyon féltünk az eltérésektől, de eddig – azt kell mondanom –, kellemesen csalódtunk.

A postás társadalom ma már nem olyan kitartó, mint régen, így a mi postánkról is folyamatosan mennek el a kollégák, akiknek a megüresedett helyét már nem mindig tölthetjük fel. A mindennapi kihívások sokszor okoznak fejtörést, de igyekszünk azokat megoldani. A posta teljes változáson megy keresztül. Sokféle gondolat megvalósítását próbáltunk már ki. Vannak, amik beépültek a technológiánkba, de sok mindent már el is felejtettünk. Kívánom magunknak, hogy az útkeresésünk mindig a megfelelő irányba vigen bennünket, és azt teljesíteni is tudjuk!

Balra: így nézett ki a régi posta épülete 2011-ben. Jobbra: a csorvási posta mai épületének bejárata 2000-ben. (fotó: Lovászi József)

Csorvás posta dolgozói voltak 2014-ben:

Balogh Györgyné net. ügyintéző

Bene Gábor kapcsolt munkatárs

Gáspárné Megyeri Teréz postavezető

Tóth Istvánné net. ügyintéző

Tóth Zoltánné főpénztáros

Belterületi címközvetítő kézbesítők:

Mihálka Zsolt

Répás Krisztián

Samu Pál

Címközvetítő külterületi kezelő:

Priskin György

Dr. Marth Gyuláné (Pintér Ilona)

KILENCVEN ÉVESEN EMLÉKEZEM

1923. augusztus 9-én láttam meg a napvilágot Orosházán. Szüleim egyetlen gyermekeként szegénységben, de sok szeretettől övezve nőttem fel. Gyermekkorom olyan volt, mint hasonló, egyszerű körülmények között élő sorstársaimé. Óvoda, iskola. Szeretettel gondolok vissza Aranka óvónénire, valamint Tóth Laci bácsira – első és második osztályos korom tanító bácsijára –, aki megtanított a betűvetésre és egyéb egyszerű, de a későbbiekben meghatározó alapismeretekre.

A polgári iskola elvégzése után egy hónappal – talán munkaszeretetből, talán, hogy segítsék szüleimnek a megélhetés gondjainak enyhítésében – dolgozni kezdtem. Orosházán egy rövid- és divatáru-kereskedőhöz szegődtem el kifutónak. Kezdetben olyan lóti-futi, „menj ide–menj oda” teendőkkel bízott meg a tulajdonos. Az üzlet kirakatának ablakát tisztítottam, a bolt előtti járdát sepregettem. Egy idő után inasnak – később tanoncnak mondták – szerződtem, majd kereskedőségédként dolgoztam.

Életemben két munkahelyem volt. Az előbb említett üzlet, majd a Posta. Utóbbin belül szintén kettő: Orosháza 1. számú postahivatal és a Szegedi Postaigazgatóság.

Postás mivoltomat a türelmemnek köszönhetem. Annak idején a Postaigazgatósághoz küldött felvételi kérelmemre több alkalommal elutasító választ kaptam, hogy még nem töltöttem be a 18. életévet, vagy – még többször – nincs felvétel. Akkor még türelmes voltam, újra és újra próbálkoztam, végül is eredményesen.

1943. április első napjaiban felvettek Orosháza 1. számú postahivatalhoz B-csoportbeli ideiglenes tiszti munkaerőnek azzal, hogy másnap már a postahivatalban kell dolgoznom. Így egyik nap még kereskedőségéd voltam, másnap már postás lettem.

Nagyon hálás vagyok a mai napig kereskedő munkaadómnak, hogy felmondási idő nélkül egyik napról a másik napra elengedett. Így lettem 70 évvel ezelőtt postás dolgozó, amit soha meg nem bántam. Hét évig dolgoztam az említett postahivatalban, kezdetben távbeszélő-kezelőként – ma már hihetetlen, hogy kézzel kapcsoltuk össze az egymással beszélgetni kívánó előfizetők telefonvonalát –, később különböző munkakörökben, például egyesített felvevő, utalványkezelő, rovatoló, kiosztó-leszámoló stb.

Távbeszélő-rendező és főpénztárosi munkakörön kívül a hivatalnál minden munkahelyen dolgoztam. Bár szerénységem tiltakozik, de a valósághoz tartozik, hogy szakképzetlenként még helyi ellenőr is voltam. Postás életem legkeserveesebb időszaka a távírdán töltött egy hónap volt, ami pedig akkor elit munkahely hírében állott a hivatalon belül. A munkaegységes időszakban, mint főnöki irodás egy kollégámmal bizony éjfélékig számítottuk, ki mennyi pontot gyűjtött, termelt a munkájával egy-egy hónapban.

Első főnököm – akkor még postafőnöknek, később hivatalvezetőnek nevezték, ki tudja ma hogyan tisztelik – Sin József volt, majd Hajdú István és Barabás Ödön. Sajnos már egyikük sincs az élők sorában. Távbeszélő-kezelői koromból meg kell említenem mindannyiunk Juci nénijét (Varga Andrásné), azt a kedves, csengő kacagású, mindig mosolygó, segítőkész – szüleim korabeli – kolléganőt, akitől csak szeretetet kapott minden munkatársa. Juci néni nyugdíjasként Budapesten élt, ahol élete végéig évenként rendszeresen meglátogattam.

Hét évi hivatali munka után 1950 elején postasegédtszti tanfolyamra Szegedre kerültem, ahol addig alig jártam. Hat hónap múlva azt gondoltam – már szakképzetten –, hogy visszamegyek az orosházi postahivatalhoz. Így is búcsúztam. A sors azonban más utat jelölt számomra. A tanfolyamon nagyon jó volt, 31-en voltunk tanulók, sajnos hallgatótársaim közül csak alig néhánynak jut eszembe a neve. Az utolsó padban ültem. Az előttem lévő padban ülő Pokrecz Jánosné Aranyos Mancikával – mindenki így hívta vidám természete miatt –, Wiszt Józsefné Terikével, Mandival (később dr. Sávai Ferencné) és Sárosi Erzsikével, akivel később évekig egy osztályon dolgoztam – holtukig tartó barátságot kötöttem.

A tananyag elsajátítása hét évi sokoldalú hivatali tevékenység birtokában nem okozott nehézséget, vettem az akadályokat. Csak a morzejelek okoztak gondot.

Kiss Jani bácsi sok-sok türelemmel tanított bennünket. Kedvenc tantárgyamat, a postakezelést Stiebl József tanította. Később évekig egy szobában dolgoztunk, én Szepi bácsinak, ő Ica „néninek” szólított érzékeltetve, hogy a korkülönbség nem indokolja a bácsizást.

A tanfolyam vége felé a postaföldrajz- és járási ismereteket oktató dr. Szerényi László megkérdezte, volna-e kedvem az irányítása alatt álló csoportban dolgozni. Később ugyanezt kérdezte az üzemgazdasági osztályvezető, Hatvani Jenő, aki az osztály feladatait, teendőit tanította a tanfolyamon. Amikor befejeződött a tanfolyam, úgy gondoltam, visszamegyek az orosházi postahivatalba. A végzett tanfolyamhallgatók további munkahelyét kijelölő személyzeti osztály előadója, dr. Marth Gyula – később munkaügyi előadónak, ma még modernebbül humánerőforrás ügyintézőnek nevezik – megkérdezte, hogyan döntöttem, hová szeretnék kerülni (akkor még nem is sejtettem, hogy 1951-ben ő lesz a férjem, haláláig drága jó cimborám). Talán visszamennék Orosházára, mire ő: azt nem, ha nem marad az igazgatóságon, akkor megy Szarvasra hivatalvezetőnek. Azt válaszoltam, hogy akkor az igazgatóság szállítási-járáti csoportját választom, mert nem szeretnék vezető lenni.

Férjemmel Kékestetőn (1960)
(kép saját tulajdon)

1950 augusztusában így kezdtem el dolgozni az igazgatóságon. Első osztályvezetőm dr. Matók András – Bandi bácsi – volt. Kezdetben, mint kiadmányozó, jócskán belejavított az általam fogalmazott ügyiratokba, amiért egész postai szolgálatom alatt hálásan gondoltam rá. Nem dicsekvésképpen mondom, de megtanított a helyes ügyintézésre, levelezésre, aminek később hasznát vettem.

Munka közben (1968)
(kép saját tulajdon)

Az évek során, 28 évig, az igazgatóságon több munkakörben dolgoztam: járási előadó, szakoktatói előadó, tanfolyamvezető, személyzeti előadó, néhány hónapig üzemgazdasági ügyintéző. Leghosszabb időt – 22 évet – a postaforgalmi osztályon dolgoztam, mint postakezelési előadó, később postakezelési csoportvezető. Innen mentem nyugdíjba 1978 augusztus végén.

Nyugdíjasként még 10–12 évig „négyórásként” is itt dolgoztam.

Sok éven át minden második postasegédtszti tanfolyamon postakezelés tantárgyat tanítottam, merem remélni, hogy sikeresen.

Egy alkalommal – az első Szegedre kihelyezett tiszti tanfolyamon – a postakezelés című tantárgy előadására megbízást kaptam a Postavezérigazgatóságtól. Néhány előadás után kértem a felmentésemet, egyrészt mert nem kaptam meg a Vezérigazgatóságtól az ígért segítséget, másrészt a nagy szakmai gyakorlattal rendelkező hallgatóknak nem igen tudtam újat mondani, hiszen egyes munkaterületeken talán nagyobb szakmai ismeretekkel rendelkeztek, mint én.

Az egyik segédtszti tanfolyam hallgatóinak csoportképe, 1959 (kép saját tulajdon)

Hosszú szolgálati időm alatt sok, nagy szakmai tekintélynek számító kollégát és felettest ismertem meg, akik emberségből is jelesre vizsgáltak. A postaforgalmi osztályra kerülésemtől Bertók Barna csoportvezető és id. dr. Csepi Lajos osztályvezető volt a főnököm. Későbbi osztályvezetőim: dr. Hódi István, ifj. dr. Csepi Lajos, dr. Dános István, Szöcs Mihály, Kutasi József, nyugdíjas viszszejáróként Tóth László, Hrabovszky Mátyásné, dr. Hajász Bertalan.

A felsoroltak közül három nevet külön is meg kell említenem empatikus, segítőkész emberségükért:

Dr. Hódi István, aki osztályvezetőm volt, férjem klinikai kezelése idején azt mondta, akkor megyek el a hivatalból és akkor jövök vissza, amikor akarok. Abban a lelki állapotban ez olyan gesztus volt, amit soha nem felejték el.

Tóth László édesapám betegségé idején (1976-ban) egy hiánycikkgyógyszert nemcsak beszerzett, de vidékről – Pitvarosról, ahol akkor hivatalvezető volt – el is hozta Orosházára, szüleim lakására, pedig akkor még alig ismertük egymást.

Dr. Hajász Bertalan 1981-ben édesanyám betegségének utolsó napjaiban engedélyezte, hogy itthon dolgozzam, a kész ügyiratokat naponta vigyem be.

Az ilyen emberekre illik a régi filmcím: „Ha a világon mindenki ilyen volna”.

dr. Csepi Lajos, Kovács László, Kollár András, Veres István, dr. Sipos József, dr. Balla Ferenc, 1978 (kép saját tul.)

Egy kicsit vissza kell mennem az időben. A középiskolát esti tagozaton Szegeden, a Ságvári Gimnáziumban végeztem. Érettségi után férjem biztatására és segítségével végeztem el a Szegedi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Karát. 1962-ben diplomáztam. Drága jó cimborám segítsége nélkül nem sikerült volna, sőt meg sem kíséreltem volna. Avatásomra a postaforgalmi osztályon dolgozó kollégáktól egy nagyon szép Viktória-mintás herendi vázát kaptam ajándékba.

Férjem – akit, elfogultság nélkül mondhatom, önzetlen segítőkészségéért mindenki szeretett – 1964. július 23-án öt hónapi súlyos és fájdalmas betegség után visszaadta lelkét teremtőjének. Azóta – lassan fél évszázada – egyedül élek, de nem vagyok magányos. Sok kedves ismerősöm, volt kollégám van, akikkel gondolunk egymásra, ennek egy-egy látogatással, gyakrabban telefonhívással tanújelét is adjuk. Sajnos, a barátaim sorban itthagytak. Ancika és Dezső (Csejteiek) rég meghaltak, de két fiuk évenként egyszer, rendszeresen meglátogat. További barátaim Mancika, Rózsa, Málka, Erzsike, Erbi, Terike, Ilike (Lóczi Jánosné), aki a fák metszésének rejtjelmeivel ismertetett meg, és ebben tevékenyen részt is vett, szintén meghaltak.

Postavezérigazgatósági főnökeim közül meg kell említenem Száva István posta üzletszabályzati- és dr. Csala János postakezelési főelőadót. Csoportvezetőként is bármikor kérhettem tőlük tanácsot, ha szabályzatértelmezés vagy egy-egy rendelet megjelenése után a végrehajtást illetően kétségeim támadtak. Tiszteletünk és szeretetünk jeléül az osztályon egymás között szűk körben „miniszter urakként” emlegettük őket.

Az igazgatóság vezetői közül Székely Bélát – mindenki Béla bácsiját – említem, aki sporttársa és barátja is volt a férjemnek.

Az évek során két alkalommal kaptam „Posta kiváló dolgozója” kitüntetést. Szolgálati éveim nemcsak fátylásmenetből álltak, voltak buktatók, nem éppen kellemes epizódok is, de igyekszem csak a szépre és jóra emlékezni.

Valamit azért megemlítek: az egyik V. osztályú hivatal szemléjén észrevételeim ismertetésére reagálva a hivatal akkori vezetője azt mondta, nekem még az sem mindegy, hol van az i betűn a pont. A szemlevezető erre nem reagált, ami akkor nekem annyira rosszul esett, hogy évtizedek távlatából is keserű szájjal gondolok rá vissza.

dr. Marth Gyula (középen) a sportolókkal, 1955
(kép saját tulajdon)

A másik fájó pontom csak néhány éves: a „Múltidéző 2.” kiadásával egyidős. Nem is rám vonatkozik, hanem férjemre, aki sportszeretete okán is nagyon sokat tett a Postás Sportegyesületért. Nevezetesen a súlyemelő szakosztályért, amely annyira szívügye volt, hogy legénykorában saját költségén versenyt rendezett, majd vett egy kerékpárt, amin ő soha sem ült, azt kezdettől fogva a súlyemelők használták. A súlyemelő szakosztály megszűnése után férjem az ifi focistákkal foglalkozott.

Ilyen előzmények után úgy érzem, sokkal több méltatást érdemelt volna,

minthogy 3 sorban említi a kiadvány a súlyemelést, egy naplótöredéket és hogy ő volt a súlyemelő- és atlétikai szakosztály vezetője.

De ne a múlton elmélkedjek, örüljek a mának! A 90. születésnapomat férjem unokatestvérei, gyermekeik és unokáik részvételével és rendezésében, három fordulóban ünnepeltük: Nagymaroson, Vonyarcvashegyen és Balatonkenesén, esetenként 10–12 résztvevővel. Nagyon jólesik, hogy férjem rokonai fél évszázaddal halála után is ilyen szeretettel vesznek körül.

A negyedik fordulóban a folyosón lakó szomszédaim köszöntöttek. El kell mondanom, senkinek nincsenek ilyen szomszédjai. Ibolyáék sajnos elköltöztek. Hosszabb vidéki tartózkodásomról hazatérkezvén a jégszekrényem és a konyhaasztalom megrakva A-tól Z-ig minden finomsággal. Levestől a desszertig, zöldségféléltől a gyümölcsig. Ebben élen jár az unokám korabeli Évi, aki nemcsak szomszédom, hanem a korkülönbség ellenére a barátnőm is. Nem múlik el nap, hogy a munkából hazatérve be ne nézne hozzám rövidebb-hosszabb időre. Egyszer megkérdeztem, elfogad-e barátnőjének, mire azt válaszolta: „még öreganyámnak is”.

Az ötödik forduló volt a legnagyobb meglepetés, ami egészen váratlanul ért, és nagyon meghatott. 37 éve vagyok nyugdíjas és még gondoltak rám, meglátogattak, gyönyörű rózsacsokrot és születésnap tortát hoztak, szeretettel köszöntöttek. Álljon itt a nevük: Hrabovszky Mátyásné, Tóth László, akik osztályvezetőim voltak, Nagy Istvánné, Tóth Lászlóné, Lódr Jánosné, akiket segédtiszti tanfolyamon tanítottam, és Olajos Imre. Két utóbbi kollegámmal évekig egy

Tóth László, Tóth Lászlóné, Hrabovszky Mátyásné, dr. Marth Gyuláné, Nagy Istvánné (fotó: Olajos Imre, 2013)

szobában dolgoztam. A felsoroltak közül ki kell emelnem Vilmuskát (Lódr Jánosné), akivel egy évtizednél is tovább dolgoztam egy szobában. Világnézeti különbségeink ellenére soha még csak „határvillongás” sem volt közöttünk. Vilmuska lett az utódom, minden postaforgalmi osztálybeli munkakörben. Oktatásban túl is szárnyalt, postaforgalmi szakközépiskolában tanított, sőt szakfelügyelő is volt, aminek tiszta szívből örülök. Sajnos a születésnap megemlékezésen betegsége miatt csak lélekben volt velünk.

Köszönetet mondok az együtt töltött évekért, a szívszaggató születésnap jókívánságokért. Felmerül a kérdés, ha most újra kezdeném, ugyanezt a pályát választanám-e? Nem! A mai posta a poros nyomába sem léphet a klasszikus postának, ahol öröm volt dolgozni.

Postai szolgálattal kapcsolatos valamennyi okiratom a szentesi „Postamúzeumban” van, így csak az emlékezetemre hagyatkozhattam. Az évek múlásával az évszámok és nevek vonatkozásában emlékezetem gyakran cserbenhagy, ezért megeshet, hogy valakiről megfeledkeztem, de ez nem volt szándékos.

Dr. Marth Gyuláné visszaemlékezése

Néhány dokumentum az 1940/50-es évekből

Jegyzőkönyv.

Fölvételt az Orosháza-i m. kir. posta-
hivatalnál 19 43. évi április hó 1 an.

Tárgy:
Pinter Ilona az Orosháza-i m. kir. posta-
hivatalhoz P. cs. id. kir. tiszti munkaadó-i minőségben fölvételén, kézzel
megerősített fogadalom tesz.

Aláírtól Pinter Ilona posta P. cs. id. kir. tiszti munkaadó-i
Orosháza-i m. kir. postahivatalnál mai napon szolgálatba lépén,
mivel kötelességeimre és teendőimre kitanítva, az ezen alkalmazatásomban tőlem várt feltétlen bűségre
és az esetleg annak megszegéséből származó következményekre pedig figyelmeztetve lettem, kézzel
megerősített fogadalmat teszek arra, hogy a reám bízott teendőket legjobb tehetségem szerint pontosan
és lelkiismeretesen elvégzem, az államkincstár érdekeit mindenben előmozdítani, a posta-, táviró- és
távbeszélőűtök és a hivatalos titok megőrzését kötelességemnek ismerem fogom.
Enek hiteléül jelen jegyzőkönyvet sajátkezűleg aláírtam.
K. m. l.

Tanúk:
M. J. ...
Károly ...

Pinter Ilona
m. kir. posta P. cs. id. kir. tiszti munkaadó-i

1463. sz. ny. jegyzőkönyv fogadásmintéje (Hivatalnok és postamester) engedélyezett másolat.)
194. II. r. c. 1. fejelet 4. db. Pm. 1. (79) - A/3 p. - 814. szám III. Postacsof. 8222

KÖZLEKEDÉS- és POSTAÜGYI MINISZTER
IV. főosztály /Posta/
Budapest, XII. Krisztina-krt. 12-14.
Telefon: 350-350

1422

7901/A/171/1950.-1/a.ü.o.

P i n t é r I l o n a
I. o. postasegéd-tiszt szaktársnőnek

Orosháza.

Soronkívül kinevezem Önt 1950. évi január hó 1-i hatállyal
postasegédellenőrré a postai rendszerű 18. fizetési fokozatba.
Magasabb illetményeinek utalványozása iránt intézkedtem.
Budapest, 1950. évi február hó 20-án.

Martov
Katonai Antal
vezérigazgató,
főosztályvezető.

Postaigazgatóság Szeged
Személyzeti osztály.

2551./1954.

Marth Gyuláné postafőtienst,
S z e g e d.
Postaigazgatóság.

Megbízom a Szaktársnőt a szegedi postaigazgatóság személyzeti osztályánál a személyzeti előadói teendők ellátásával.-

Szeged, 1954. augusztus 27.

Tráknayk Brigitta
igazgatóság vezetője

Nagy Tivadar

VISSZAEMLEKEZÉS (RÉSZLETEK)

Már 1940 előtt a csongrádi postára kerülhettem volna. Az akkori postamester fia ügyvéd volt, közbenjárására bemehettem a postára szétnézni, de hogy vasárnap is dolgozni kellett volna – a központban este 10-ig volt szolgálat – nem tetszett. Vámosmikolát is Pintér telekkönyvvezető közvetítésével ajánlották fel. Abban az időben a nyugdíjas állás volt mindenkinek a vágya...

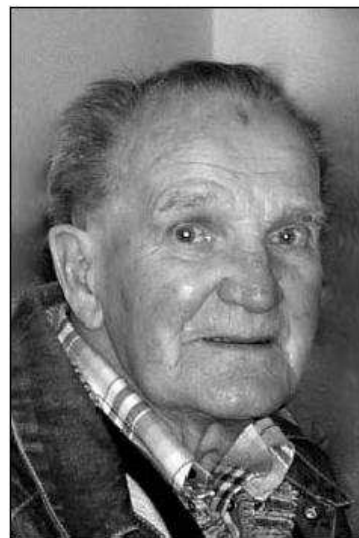
... Édesapám a telekkönyvben Pintér Ödön telekkönyvvezető mellett dolgozott. Ennek sógora volt Dávid Sándor vámosmikolai postamester, ki fiatal kiadóként Csongrádon is dolgozott. Akkor még csak a nagy városi posták voltak államiak... Pintér Ödön kérdezte meg édesapámat, hogy nem mennék-e Vámosmikolára kiadónak. Így kerültem az Ipoly partjára. A postamesterség biztos és jó kereset volt akkor, a hivatal nagyságától függően. Pintér és Dávid egyezett meg egymással, mi nem is folytunk bele. A Budapesti Postaigazgatóságon egy komoly felvételi, írás- és szóbeli vizsgán kellett átesni.

Ekkor utaztam egyedül Pestre. Előtte egyszer voltam iskolai kiránduláson Pesten. Ság ügyvédnél 1940. I. hó 18-ig voltam. Vámosmikolán 1940. II. 29-én léptem szolgálatba. Ebben az időben nagy tél és hó volt, úgy, hogy csak miután Pintérnek telefonáltak, azután indulhattam el. Vámosmikolára csak busszal lehetett eljutni Szobról. Vonat-összeköttetés nem volt. Az Ipoly másik oldalán, Cseh-szlovákiában volt csak vasútvonal. Mikoláról láttuk és hallottuk a másországi vonatokat. Emlékszem, a busz méteres hótörleszkek között haladt Szobtól. Egy idő óta ez volt az első és még jó ideig az utolsó buszjárat. Akkor Dávid Sándor postamester és Hollósy Tibor kiadó dolgozott a postán, én lettem a harmadik. Egy kézbesítő volt a faluban, Lőrinc Pali bácsi. Egy aranyos, víg kedélyű ember. Mindig pityókás volt egy kicsit. A sepregetést is dalolva, seprűt táncoltatva végezte.

A postán kezdetben lakást és kosztot meg havi 10–12 pengő bélyegjutalékot kaptam. A mosatást mindig kosárban hazaküldtem, mivel saját ágyneműm volt. A lakásom a hivatalból nyíló szobában volt. Itt egy fél hálószobabútor volt egy mosdóállvánnyal. Én az ágyban, Tibor, ki nem sokkal volt idősebb nálam, egy vaságyon aludt. Két kezelőablak volt a hivatalban, egyik mellett a postamester úr a pénztárt kezelte, a másik asztalnál Tibor, majd idővel én ültem. A helyiség másik felében volt egy nagy, modern bontóasztal (mint Csongrádon) és egy 100-as telefonközpont, 11 előfizetővel. Ez lett az én munkahelyem. A táviratok adása-vétele is távbeszélőn történt, Szobon, Párkányon, majd Ipolyságon keresztül folyt a távolsági forgalom. De volt Nagybörzsönnyel, Letkással, Kemencével, Bernecebarátival is vonal, amiben gyenge forgalom volt. A faluban Járásbíróság is volt. Itt kezdtem el a szép postás életemet. Ekkor kerültem el először a szülői háztól – kezdődött az önálló élet.

Egy háztartási alkalmazott, Vilmácska vezette a háztartást. Nagyon rendes körülmények között éltem. Háromszori, izletes étkezés volt. Ebéd bőséges, nem voltam szégyenlős. Reggeli egy zsemle és valami kevés mellé, kávé. Vacsora hideg valami. Vilmácska nagyon izletesen főzött. Öreg, de nem idős lány volt. Vasárnap 10 után kimentem hozzá a konyhába. Borsót fejtettem, krumplit pucoltam neki. Pillanatok alatt kész volt az ebéd. Isteni jó tepertős pogácsát tudott sütni. A segítségért este az éjjeli szekrényemen mindig ott találtam egy jó karéj kenyeret, mellette ezt-azt.

Dávid nem soká megnősült, a bácsbokodi postamester lányát, Papp Magdolnát vette el.

Ezt követően Hollósy Tibor elment katonának, így hárman maradtunk a postán. Én kezeltem a felvételt és a központot. Az ifjú feleség csak 10–14 óra között volt bent. Ez időben volt a postaérkezés-indítás. Ekkor volt dolog, máskor nagy volt a pauza. A lakosság ekkor intézte a postai ügyeit. Dávid hivatalos időn kívül senkit nem fogadott postai ügyben. 8–18-ig volt nyitva a posta, vasárnap 8–10-ig. Telefonszolgálat minden nap este 8–9 óra között is volt, vasárnap 13–14 között is kellett kapcsolni. Az én szabadidőmet ennek megfelelően kellett alakítani, mert ekkor nekem a telefon mellett kellett ülni. Bizony, sokszor futnom kellett, hogy időben ott legyek. Reggel 6-kor indult a posta, vasárnap délután 4-kor is volt érkezés...

... Ebéd, vacsora jó idő esetén az udvaron volt, rossz időben pedig bent a hivatalban. A postamester két szobáját szinte nem is láttam, ha vidéken voltak, akkor vitt be a kíváncsiság. Semmit nem zártak le. Kerekes nortonkút volt az udvaron. Mi Tiborral kint az alsó konyhában mosdottunk, borotválkoztunk, Dávid postamester pedig fent a lakásban, szerintem a konyhahelyiségben. Ő havonta feljárt Pestre, feltehetően ott eljárt a fürdőbe. Nekem Vilmácska minden héten csinált egy fazék forró vizet, és lavórban tetőtől-talpig megmostam magam.

Pali bácsi a kézbesítő mindig meghívott disznótorra. Egyszer kimentünk gombászni is az erdőbe, ide a kisebbik lánya, Ilonka is velünk jött...

... Míg hárman voltunk, a kapcsolószekrény mellett ülve, unatkozva szépirodalmat nem olvashattam. Ott voltak a postai szabályzatok, azt olvashattam. Volt A, B, C, D, F szabályzat és kezelési utasítás, azokat forgattam. De ezért csak hálás lehetek, mert mire a kiadói tanfolyamra felkerültem Pestre, megtanultam azt, amit ott adtak elő és kértek számon. Egy előadó titkár mondta is, hogy „kolléga úr jól megtanulta az anyagot”, pedig akkor már a szabályzatokat, kezelési utasításokat nem olvastam. Egy örkényi fiúval, Fehér Gyulával laktam együtt a Dob utcában egy nyugalmazott huszárszázadosnál az első emeleten. Vörös hajú gyerek volt, édesapja iskolaigazgató. Ha igaz, még a felvételin jöttünk össze, ők kerestek albérletet. A hétemeletes Postaigazgatóság is srég-vizavé velünk szemben a Dob utcában állt, ott volt a 3 hónapos tanfolyam. Reggelit, vacsorát boltokban vetünk, ebéd fillérékért az igazgatóság épületének hetedik emeletén volt. Ha jól emlékszem, a kétfogásos ebéd 50, a háromfogásos 70 fillér volt.

Dávid nagyon rendes ember volt, minden hónapban 70 pengőt küldött, amit természetesen, miután visszamentem dolgozni és rendes fizetésem lett, lassan levont. Meg is háláltam neki, mivel mindkét vizsgámat dicséretes bizonyítvány zárta. Igaz, azzal is bocsátott útnak, hogy jó bizonyítványt hozzak. Így is lett. Az első vizsga 1940 decemberében volt. Aki akart, ott maradhatott a karácsonyi forgalomban a 70-es postán kisegíteni. Én maradtam. Általában éjszaka kellett dolgozni, az érkezett csomagok és azok szállítóinak egyeztetése, pótszállítás volt a feladatunk. Megérte, mert a pesti idő alatt egy szép ruhára való szövetet tudtam venni, amit Csongrádon csináltattam meg. Mikolán nem volt táviró-berendezés, de volt egy taszter (billentyűzet), amin úgy-ahogy megtanultam kopogni. A tanfolyamon is voltak táviró órák, volt akinek nagyon ment, sőt hallás után vett. Én lassan, de szép betűket kopogtam, lassú adás mellett a vétel is ment. Ebből nem vártam jó jegyet, de úgy látszik, a többi jó jegyre figyelemmel ebből is dicséretes lettem, nem csúfították el a bizonyítványomat. Fehér Gyulával azóta egyszer váltottunk levelet, Székesfehérvárról gratulált az egyik kitüntetésem alkalmával, ő ott a hírlapnál dolgozott. Biztos a hivatalos postai lapból olvasta a hírt. Egy másik kitüntetés alkalmával a vezérben találkoztam egy egri tanfolyam társammal, ki Eger 1-ben előadó volt akkor...

... Vámosmikolára visszakerülve folytatódott ott az élet, ahol abbamaradt. Az első vizsga után kiadójelölt lettem. Következett Pesten egy második vizsga 1941 tavaszán. Ott is dicséretes lettem minden tárgyból. Büszkén mutattam meg Mikolán. Dávid is örült neki, megdicsért. Soha vita, szóváltás nem volt közöttünk. Igaz, én nagyon tiszteltem, jó helyem volt, amit iparkodtam meghálálni jó munkával.

A postamestereknek volt egy országos önszegélyező egylete, amibe Dávid beléptetett. Még most nemrég kezemben volt egy feladóvevény, ami 6 pengőről szólt, hogy ez mennyi időre szólt, azt nem tudom. De nyugdíjat is adtak. Tehát már akkor volt külön nyugdíjalap. Az államtól csak az állami alkalmazottaknak járt. Iparos, gyári munkás nem tudom miből élt öreg napjaiban. A szocializmus jó volt, elsősorban a munkásnak. Karácsonyra, húsvétra mindig hazajöhettem egy pár nap szabadságra. A fizetésemet postatakarékba tettem, amit minden postán lehetett váltani bizonyos összegig...

... 1941-ben Ipolyságon voltam sorozáson. Tudva azt az újságokból, hogy már ejtőernyős zászlóalj van, oda kértem magam. A bevonulás előtt Miskolcra kellett mennem, ahol egy egész napon át tartó orvosi vizsgálaton kellett átesnem a Honvéd kórházban. Ez sikerrel járt, mert 1942. október 5-re Pápára kaptam meg a behívómat. Egy hónappal korábban otthagytam Mikolát. Pedig Dávid postamester mondta, hogy nem is biztos, hogy behívnak. Már háború volt és én biztos voltam benne, hogy behívnak. Egy kellemes, gondtalan hónapom volt. Pénzem volt, takarékkönyvemben is, így Édesanyámnak is adtam, hogy ne ingyen éljek a nyakukon. A takarékkönyvemet is otthon hagytam, amikor bevonultam, azzal, hogy ha kell, használják. De Édesanyám oly jól gazdálkodott a pénzzel, hogy nekik is volt mindig egy kis pénzük a takaréokban...

... [Katonaságnál és fronton töltött idő: 1942. okt. 5 – 1945. ápr. 14.] ...

... [Csongrádon] 1945. április 14-re falragaszok figyelmeztették a lakosságot, hogy a hadköteles férfiak sorozáson kötelesek megjelenni. Szüleim, törvénytisztelő emberek lévén kértek, hogy menjek el... A sorozáson ismerős orvos volt, dr. Pajerszky. Kérdezi, mikor jöttem haza [a frontról], mondom, hajnalban. Nagyot nézett, és „arcvonal szolgálatra alkalmatlan”-nak talált.

Egyből jelentkeztem írásban a Budapesti Postaigazgatóságnál, de csak 1945. július 31-én léphettem szolgálatba Vámosmikolán. Addig hol itt, hol ott dolgoztam, legtöbbször ingyen. Emlékszem, egyszer egy kukoricás kapálását vállaltam el 400 pengőért, de még tán most is kapálnám, ha Édesapám nem jön ki segíteni...

... A Budapesti Postaigazgatóság értesített, hogy Vámosmikolán a helyem elfoglalhatom. 1945. július 31-én hó végére értem Mikolára. Szobról én vittem a hírt, hogy Dávid postamester, kit Pesten, az ideosztályon kezeltek, eltűnt. Felesége még aznap felment Pestre. Ottmaradtam a hó végi zárás elvégzésére, amit még az életben, valóságban sosem csináltam. Tanfolyamon tanítottak, vizsgán készítettem, de 3 évi kiesés után gondban voltam. Dávidné szülei Mikolán voltak, kik mindketten idős postások, majd segítenek. Segítségüket nem kérve, elővettem a szabályzatot és az ott előírtaknak megfelelően elkészítettem a havi számadást. Elégedett voltam magammal, hibát nem találtak benne. A következő napokban a mikolai postát vezettem, azt a kevés forgalmat magam is el tudtam látni. Sok szabadidőm nem volt, ami volt, azt abban a társaságban töltöttem el, ahol katonaságom előtt. De már nem az volt. Így kértem az Igazgatóságot, hogy helyezzenek át Csongrádra. Hely volt, áthelyezésem megtörtént. Lehet, hogy az is elősegítette, hogy a jó vizsgáim után felajánlották, hogy átvesszük a kincstári postához Pestre, de már akkor sem kívántam a pesti albérletet, a nyüzsgő életet. De lehet, hogy csak beképzelem, hisz ki emlékezhetett rám a Pesti Postaigazgatóságon.

1945. december 2-án jelentkeztem ki Mikoláról, 3-án este érkeztem fáradtan Csongrádra. A pesti vonatról Félegyházán koradélután leszállva, csak este volt vonatom Csongrádra, így gyalog jöttem át. Csongrádon a Fő utcán ballagtam, amikor a vonat is befütyült Félegyházáról. A Fő utcán találok Szatmári Imrével, kit még dr. Ság idejéből látásból ismertem a postáról. Másnap nála jelentkeztem, ő volt akkor a megbízott, de ki nem nevezett postamester.

Ebben az időben együtt dolgoztunk a [csongrádi] postán Kovács Dezső, Mucsi Piroska, Kókai Sándor, Csepregi Jolán, Mucsi Eszterrel, kik a felsorolt sorrendben férj és feleség lettek. Mucsi Eszter az én párom. Azóta mind elhaltak, egyedül én élek, de minek? Zubek Irén is fiatal lányként velünk dolgozott. Utoljára 2007-ben őt temettem. Jó társaság volt...

Nagy Tivadar visszaemlékezése

... Szatmári ideje alatt a beosztásban forgó rendszer volt, egy hónappal hamarabb tudta az ember, hogy a következő hónapban mely ablaknál lesz. Kézi kapcsolású központ volt, két százas központ, a forgalom elég erős volt, bizony kellett kapkodni, hogy időben jelentkezzen a központ. Amikor én kerültem a központba, emlékszem egy esetre. Szatmári, a főnök akart telefonálni, de mivel időben nem jelentkeztem, bejön Piroska, mondja: jelentkez a főnöknek, mire én: várjon sorára. Többet nem is osztott be a központba... Kókai Sanyi volt a főpénztáros, egy jó fejű gyerek. Én a telefonközpont kivételével minden osztályt kezeltem, végül főpénztáros lettem, majd hivatalvezető. Velem dolgozott kézbesítők: Molnár Sándor, Molnár Lajos, Gubisi István, Gácsi János, Berezvai Náci, Szepesi József, Szólik Jánosné, Bodor János, majd még többen a négy évtized alatt. A felsoroltak már nem élnek.

Kovács Dezsőék Nádudvarra, Kókai Sanyiek Székkutasra, Szatmáriék Hartára kerültek, mint hivatalvezetők.

1946-ban Szatmári vezetésével léptünk be a Szocdem pártba, én azóta is párttag vagyok. Mint beosztott, 2 és 6 hetes szakszervezeti iskolán voltam, amit jó eredménnyel fejeztem be, feltehető, hogy ennek is köszönhető, hogy 29 éves koromban hivatalvezető lettem Csongrádon, talán a legfiatalabb IV. osztályú hivatalvezető az igazgatóság területén. Sok idős postás irigyelt is érte.

Fülszabó Lajos
Postakiadói személyazonossági igazolvány.

Nagy Tivadar
 A tulajdonos aláírása.

A fényképet a tulajdonos írja át az igazgatóság bélyegzője le és két kárpocsiat erősítse be.

Név		Nagy Tivadar
Atyja neve		Nagy Ferenc
Anyja neve		Szabó Magdolna
Születési év és hely		1921. júl. 23. Nagykálló
Vallás		ref.
Kiadói	alapvizsgát	Budapest, 1940. dec. 3.
	szakvizsgát	1941. márc. 31.
Termete		magas
Arca		hosszúka
Haja		sötét
Szakáll		borotvált
Bajusza		borotvált
Szeme		kék
Széja		terdes
Orra		terdes
Különös ismertető jel		

Ez az igazolvány *Nagy Tivadar* postakiadói személyazonosságának igazolására szolgál és azt a *Szeged, III.* szám alatt állította ki.

Kelt: *Szeged, 1942. január 15.*

Nagy Tivadar
 igazgatóság vezetője.

1459. sz. ny. Postakiadói személyazonossági igazolvány.

HU. I. r. 26. korsz. 1459. sz. ny. 1935. évi 10. sz. Eü. T. 3. (31) - A/3. - Pétervári Sándor B.

Nagy Tivadar postakiadói igazolványa, 1947
 (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

Szatmárit Rádai Árpád követte hivatalvezetőnek, 1950. december 15-től pedig én. Az első időben, mikor a napi ügyiratokat megválasztoltam, megelégedett és boldog voltam, mert úgy gondoltam, maradéktalanul elvégeztem a munkámat. Majd' 31 évi hivatalvezetés után jöttem rá, hogy mennyi mindent kellett volna elvégezniem, mennyi mindent nem tudok és nem tudtam a hivatalvezetésről.

Abban az időben mindig keresték az újabb és újabb kádereket. Így került ifj. Molnár Lajos,

az egyik 4 polgárit végzett és a hivatalnál dolgozó fiatal kézbesítő egy 6 hónapos igazgatási tanfolyamra, melynek elvégzése után Szegeden az igazgatóságon lett volna a helye, de nem fogadta el. Csongrádon lígett-lógott a hivatalban.

Tudva azt, hogy előbb-utóbb őt bízzák meg a hivatal vezetésével, lemondtam, amit minden további nélkül elfogadtak. Én mellette maradtam az irodán, bár előtte nekem nem volt irodásom. De ilyen világ volt. Lajos a tanfolyam előtt sem volt valami szorgalmas. Kiemelése előtt irányító volt. Leveleket osztott szét vonalak szerint. Ha tehetné, mást állított a beosztásokról, ő pedig

a közeli kocsmába ment át egy nagyfröccsre. Mikor hivatalvezető lett, kitűnt, hogy nem sok mindent sajátított el az elvégzett tanfolyamon. Volt, hogy ő az asztalra borulva aludt, én meg helyette végeztem az előírt okirati, számadási ellenőrzéseket, a végén hazaküldtem, én meg végeztem az ő munkáját. Így ment ez hónapokon keresztül, hisz más területeken is sok olyan vezető volt, aki csak azért lett az, mert jó pártajánló, segítők voltak. Ezt akkor is a rendszer nagy hibájának tartottam. Arra megfelelő embert emeljenek a legfelsőbb hatalomra, ha kiérdemli, és mindent megtesz annak érdekében, hogy azt megfelelően el is sajátítsa. De Lajos nem ez volt. Egy ellenőrzés alkalmával az igazgatósági kiküldött (Bárdos Jenő) az egyik bélyegpénztárban hiányt talált, annak okát keresve kitudódott, hogy Lajos vette ki, hogy legyen fröccsre valója. Pedig apjának, apósának otthon hordószám állt a bor, nem ivott evés után. Kocsma előtt azonban nem tudott elmenni, hogy be ne térjen. A fegyelmi helyett lemondatták, a postát ott is hagyta. Így elég hosszú ideig nem volt hivatalvezető, többszöri sürgetés után megint én kaptam megbízást a vezetésre. Természetes, hogy sürgetéseim alkalmával nem a magam kinevezését kértem...

... 1954–1958 között elvégeztem a Postaforgalmi Technikumot, jeles bizonyítvánnyal, köszönhetően a szakmai osztályzatoknak, ezért soron kívüli előléptetésben részesültem, elérve a legfelsőbb fokozatot, amit iskolai végzettségemmel elérhettem. Előzőleg már jelentkeztem tiszti tanfolyamra. A felvételi alkalmával írt írásbeli bemutatkozás után a felvételvezető vizsgabiztos odajött hozzám, elbeszélgetett velem. Éreztem azt, hogy a bemutatkozásom tetszett neki. Szakmai, politikai kérdésekre meg tudtam felelni, mégsem vettek fel...

... 1956 eseményei Csongrádon komoly károkat nem okoztak. Voltak tömegfelvonulások, hangoskodás. Egy esetben a tömeg megfélemlítése céljából egy repülő húzott el alacsonyan, mely a Köröstoroknál, a Bökényben szántóföldre lezuhant. Népvándorlás volt a roncsos. A posta előtti Dózsa téren a Zója szobor körül volt egy tömeges csoportosulás, hangoskodás. A szobrot, mely a felszabadulás emlékére egy orosz lányt ábrázolt, ledöntötték, és a Tiszába dobták. Megtudtuk, hogy a szentesi, kiskunfélegyházi országút mellett a honvédség géppuskafészeket telepített. Ennek ellenére egy pár orosz harcokcsi bejött a városba, nagy csörömpölés mellett csináltak egy kört, és elhagyták a várost. A telefonközpontban éjjel-nappali szolgálat volt, a honvédség fegyveresen szállta meg. Egy pár nap én is éjjel-nappal bent voltam, csak tisztálkodni és enni jártam haza. Emlékezve az én katonaidőmre, ahol mindig éhes voltam, egy rakás kaját vittem be a postán lévő kiskatonáknak, de nem voltak éhesek. Bőségesen el voltak látva, ők tukmálták rám konzerveket, amit később otthon jóízűen elfogyasztottunk.

1956-ot követően számítani lehetett tömeges katonai behívásokra. A behívókat éjjel-nappal kézbesíteni kellett. Ezért meg kellett szervezni a kézbesítők éjszakai behívását. A riasztást telefonon kapta a szolgálatban lévő központos, ki velem közölte a jelszót. Én ennek birtokában riasztottam a velem egy utcában lakó kézbesítőt, az ment a kijelölt másikhoz, az tovább, így lett behívva minden postás. Ez hosszabb időn át így volt, sűrűn volt gyakorlatképpen vakriasztás, amikor a városházán volt a gyülekező. A város pártvezetői is ott voltak. Szegedről kijött a kiegészítő parancsnok is, hozva a behívókat, amit aztán szét kellett osztani kézbesítőjárások szerint, majd vissza kellett sorolni, ahogy azt a kieg. utasítás előírta. Időigényes munka volt, több órát vett igénybe éjjel. Egy alkalommal, másnap nyugdíjkifizetés lévén, látva azt, hogy megint csak gyakorlatról van szó, kértem, hogy a kézbesítőket feleslegesen ne tartsuk itt, mivel nekik másnap ezreket kell kifizetni, tudjanak pihenni is. A kieg. parancsnoka, egy őrnagy nagy hangon nekem rontott, hogy a gyakorlat végrehajtását veszélyeztetem, majd jelenti a megyei pártbizottság titkárának, lesznek ennek következményei. Én szép csendesen megjegyeztem, hogy nem a magánérdekemben szoltam, hanem a postások pihenésének biztosítását kértem. Ne ijesztgessen a megyei titkárral, nem mumus az. Szó szót követett, de végül a postások hamarabb hazamehettek...

Csongrád 1. sz. posta épülete az 1960-as években
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

... Nyugodt, ellenkezést, nagy vitát kerülő ember voltam, de néhány esetben a postaigazgatóság vezetőjével is komoly vitám volt. Az egyik esetben még a vezérigazgatóságra is felkerült az ügy, de nekem adtak igazat. Egy másik esetben le is akart váltani, mint később megtudtam. A jogi osztály vezetője, Farkas Maxi világosította fel, hogy ne tegye, semmi elfogadható oka nincs, azt én nem hagynám, és a felsőbb szervek nekem adnának igazat. Kezdetben pedig az igazgatóság vezetőjével igen jó volt a viszonyunk, sülve-főve Csongrádon volt, velünk ebédelt, lakáson feleségével együtt meglátoga-

tott, tapasztaltcserére a Miskolci Postaigazgatóságra magával vitt, csak miután egy-két alkalommal nem értettem egyet egy-egy döntésével, lettem kegyvesztett...

... A szakszervezeti iskolák, tanfolyamok sikeres elvégzése után felhívtak Pestre a Szakszervezeti központba, hol elbeszélgettem velük, majd felajánlották, hogy menjek el Sopronba szakszervezeti titkárnak. Egy hét gondolkodási időt kaptam. A válaszom az lett, hogy: nem.

Mehettem volna az igazgatóságra is a személyzeti osztályra, hívtak Szeged 1-hez Csetényi mellé helyettesnek, Kiskunhalas posta is fel lett ajánlva. Oda el is mentünk szétnézni, de maradtunk. Eszterem [feleségem] szülei már nagyon gyámolításra szorultak, az én szüleim felett is eljárt az idő, így ezekről is lemondva, maradtunk. Úgy látszik a csongrádi környezet mindkettőnket ideláncolt. A pártiskola elvégzése után Párkányi városi párttitkár hívott, hogy dolgozzam a városi pártbizottságon, de azt sem fogadtam el, mint ahogy a bútorgyári felajánlott osztályvezetői állást sem. A posta volt a nekem való hely, így utólag is ez a véleményem...

... Aránylag sikerrel vezettem a hivatalt. A több „Kiváló Dolgozó”, „Posta Kiváló Dolgozója”, „Ezüst Munkaérdemérem”, pénz- és egyéb jutalmak – amit a könyvszekrény fiókja őriz Esztikémével együtt – bizonyítanak. 2008. január 10-én Szentesen volt postástalálkozó alkalmával Rác Zoltán volt igazgatósági dolgozó mondta: „Csongrád legtöbbször 5-ös minősítést kapott. Az igazgatóság területén Csongrád volt az első 5-ös minősítésű nagyobb hivatal.” Katona közlekedési és postaügyi miniszter kétszer is járt Csongrádon...

... A postán általában jó szakszervezeti munka folyt. Országjáró autóbuzos kirándulások voltak. Útközben vetélkedőkkel, szerény díjazás mellett. A közeli Cserkeszölőre nyáron kerékpáros túrák a jó meleg vizű fürdőbe...

... A postával kapcsolatos további emlékeim: a késői hazamenetek egyik oka a TV volt. A szakszervezettől kapott a hivatal egy nagyképernyős, akkor még fekete-fehér TV-t. Azt tömegesen néztük, magánháznál akkor még ritkaság volt. Futballmeccsek alkalmával az akkori jó magyar válogatottat oly hangorkánál buzdítottuk, mint a pályán a valóságban ott lévő szurkolók...

... Mikor 60 éves lettem, nyugdíjba mentem annak ellenére, hogy kérték, maradjak, de elég volt a vezetésből, nagy létszámhiány volt, sokszor magam ültem hol egyik, hol másik kezelőablakhoz, vagy a főpénztárba, csomagfelvevő is voltam. Minden reggel a kézbesítőknél kezdtem a napot, ellenőrizve a kézbesítendő anyagot, elbeszélgetve velük. Egy büntetésből lehelyezett pesti kézbesítő meg is jegyezte, hogy ő Pesten jó, ha egy évben egyszer látta a főnököt, nem hogy minden nap.

De voltak más bajok is.

Egy alkalommal Valérka a takarítónő mondja, hogy már harmadik napja Marczika Laci bácsi, az akkori főpénztáros, mikor reggel ötkor ő bejön, még nem volt otthon, az asztal mellett görnyed. Elkérve a pénztárszámadást látom, hogy 3 napja nincs készítve. Hozzálátok az elkészítéséhez úgy, hogy két nap a kívánt készpénzösszeggel egyezzen, csak az utolsó nap mutattam ki a tényleges hiányt. Nem nagy összeg volt, tehát sikkasztásról szó sem lehetett, csak első nap, mikor nem egyezett, megzavarodott, és azóta is a hiány okát kereste, de nem találta. Leváltottam. Elsimult, kisebb hivataloknál lett helyettesítő...

A nyugdíj után azonban – két és fél év megszakítással – 1995 végéig dolgoztam. Három, általam nevelt dolgozó lett Csongrádon hivatalvezető. Az első már nyugdíjas, a második Szentesen hivatalvezető, a legfiatalabb pedig Csongrádot vezeti...

[Házasságom]

Esztikémet 1938 óta ismertem. Csongrádra költözésünket követően egyhamar felkerestük Jancsim [bátyám] vezetésével Hubert bácsi tánciskoláját, itt ismertük meg a csongrádi fiúkat, lányokat. Esztikém jól táncoló, helyes kislány volt, itt kezdődött az ismeretség, majd mélyült el a postán, 1945 után. A már említett 6 fiatal a postáról együtt járt moziba, táncolni, nyáron a Tiszára. Jó, összetartó társaság volt, szép időket töltöttünk együtt. Esztikémmel jó, kedves baráti kapcsolat alakult ki. Kezdetben nem szerelem [volt], de becsültük egymás szakmai tudását, nem zajos, feltűnni nem vágyó természetét, szerénységét. Mind többet voltunk kettesben, esténként hazakisérve a kiskonyhában késhegyre tűzött piritós kenyeret sütöttünk. Így mélyült közöttünk a kapcsolat. Házasságról soha nem beszéltünk, míg egyszer hallottam Szegeden, hogy meg fog szünni a szakszervezet által a tagoknak adott eddigi 1500 Ft-os házassági segély. Ezt követően határoztuk el a házasságot. A szülőket is összeismertettük, és ekkor indult el egy 56 évig tartó házasság, ami több, mint 60 év ismeretséget jelent, amit csak megköszönhetek a sorsnak...

... 1944-ben került Eszterkém a postára. A fogorvostól – ahol aszisztens volt – naponta járt a postára. Egy volt iskolatársa, aki akkor már a postán dolgozott, szólt neki, hogy van felvétel. Szüleivel megbeszélve bement másnap Menyhárt postamesterhez, ki fel is vette. Így, mikor én 1945 decemberében ide kerültem, már ő itt dolgozott. 1946 elején B-listázások voltak. Mint legkevesebb szolgálati idővel rendelkezőt elbocsátották. Nemsokára azonban a Szocdem párt egyik vezetője – ki nek lányát korrepetálta – közbenjárására visszavették.

Postakiadói személyazonossági igazolvány.

Név	Mucsi Eszter
Atyja neve	Mucsi Ferenc
Anyja neve	Mis Mária
Születési év és hely	1920, Csongrád.
Vallás	H. A.
Kiadó	alapvizsgát Szeged, 1946. november 5. Szakvizsgát Büdöcs, 1947. május 11.
Termete	Aracsony
Arca	Rozsa
Haja	Barna
Szakkólla	
Bajusza	
Szeme	Barna
Szája	Ronde
Orra	Ronde
Különös ismertető jel	

Az az igazolvány Mucsi Eszter postakiadói személyazonosságának igazolására szolgál és azt a 1279 szám alatt állította ki. Kelt Szeged, 1947. május 22.

POSTAIGAZGATÓSÁG
BÜDÖCS

Igazgatóság vezetője.

1459. sz. ny. Postakiadói személyazonossági igazolvány.

Mucsi Eszter (Nagy Tivadarné) postakiadói igazolványa, 1947
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

Egy esetben, ha nem is hosszú időre, Eszteremet kihelyezték a 2-es postára. Talán azért, hogy vezető és felesége egy helyen ne dolgozzon. Anyagilag jó hely volt, de volt egy nagy hátránya. A Piroskavárost behálózta a vezetékes rádió rendszer, annak kapcsolása a 2-es postáról történt. Csak az volt a baj, hogy vihar esetén a rendszert ki kellett kapcsolni még éjjel is. Dörgés, villámlás esetén éjjel is ki kellett menni. Ez nagyon nem jó volt, én voltam a szenvedő alany. Előbb-utóbb Eszterem visszajöhetett a nagypostára. Itt ő volt a legnagyobb segítségem, ahhoz az osztályhoz ült, ahol szükségem volt rá. Volt, hogy a felvétel vagy a pénztár mellett a helyi ellenőrzést is ellátta. Végül hosszú időn át főpénztáros volt...

... Eszterem nyáron több esetben volt kirendelésben a balatoni hivataloknál. [Fiunkkal] Tibimmal mindig meglátogattuk, egy pár napot mi is eltöltöttünk a víz mellett. Ez jól jött, mert a kirendelés a fizetés mellett még plusz pénz jelentett...

... Eszterem 1980-ban ment el nyugdíjba, mellette azonban még hosszú ideig dolgozott. 38 év 180 nap munkaviszony lett igazolva, ami után 4815 Ft nyugdíja lett. Én 1981-ben 45 év 181 nap munkában töltött idő után 5073 Ft-ot kaptam.

A nyugdíj mellett 1995-ig dolgoztam örömmel, és ami a legfontosabb: gond nélkül...

... 1987-ben vettünk egy kis Trabantot 90.000 Ft-ért. 66 évesen tanultam meg vezetni. Egy csongrádi tanár volt az oktatóm. A vizsga Szentesen történt. Az írásbeli tesztek hiba nélküliek lettek, a gyakorlati harmadszorra sikerült. A kocsivételrel a terv az volt, hogy „ismerd meg hazád” mozgalmat indítunk, bejárjuk az országot, minden szép helyen megállunk. Terv lett csak belőle, Esztikém félt mellettem...

... Rengeteg emlék bukkan elő a múltból. A mai helyzetet átgondolva hálás vagyok a sorsnak, hogy úgy történt minden, ahogy történt.

**Megyesi Józsefné ny. csanyteleki postavezető, Nagy Tivadar ny. csongrádi postavezető, Juhászné Pálnok Lenke egykori- és Lantos László jelenlegi csongrádi postavezető, 2011. dec. 23. (fotó: Verók István)
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)**

Verók István

ÉLETEM A POSTA

Ismerkedésem a postával kora gyermekkoromban kezdődött. Édesapám a Szenteszhez közeli Derekegyházon volt postai kézbesítő, szakszerűbben kifejezve külterületi kezelő az 1950-es évek elejétől 25 éven keresztül. Nyári időszakban kerékpáron, télen lóháton lovagolva járta a tanyavilágot. Kézbesítette a címzettek részére a küldeményeket.

Érdeklődő gyerek lévén, általános iskolásként szabadidőmben Horváth László derekegyházi hivatalvezető jóvoltából sok időt töltöttem a postán. Nyári szünetben jó idő esetén a bel- és külterületi kézbesítőket is többször elkísértem a járásaikba. Hetedik osztály elvégzésének nyarán helyettesítők hiánya miatt a kézbesítők nem tudtak elmenni szabadságra. Aratás időszakában nem akadt jelentkező, de a postásság mellett nekik is volt földjük, és nagyon kellett volna az időszerű munkákat végezniük. Szükség törvényt bont alapon, én lettem a megoldás. „Itt van ez a Pista gyerek, jó erőben van, elbírná a postástáskát, ügyes is, egy-egy hétre lehelyettesít bennünket, és mi is boldogulunk.” Igen ám, de 13 éves voltam, fiatalkorú, munkakönyvem sem lehetett még. Ez azonban nem okozott nekik gondot, szereztek nekem egyet. A kényszerhelyzet megoldásaként a főnök belement a szabálytalanságba, a munkakönyvet kölcsönző személy nevére kötötték a munkaszerződést, én meg dolgoztam. „Hivatalosan” első alkalommal így lettem „Bozó Gábor” álneven postás. Szerencsésen sikerült a helyettesítés, nem bukkott bele az „ügybe” senki. A posta sohasem tartozott a jól fizető cégek közé, de én nagyon örültem az első fizetésemnek, no meg a mellé kapott kis zsebpénznek. Borralalónak adták, de akkor én málnaitalra (két deci szódavíz, fél deci málnaszörp) költöttem. Akkor még nem gondoltam, hogy egész életemben egyetlen munkahelyem lesz a posta, és az aktív pályafutásom befejezése után is ez lesz az életem.

1958-ban, 13 évesen

Megkedveltem a postai munkát. Az általános iskola elvégzésével természetes volt számomra, hogy ezt a szakmát választom. 1959-ben, 14 éves koromban hivatalosan, saját nevemen is postás lettem. Felvettek a derekegyházi postára 4 órás postaforgalmi kezelő gyakornoknak, ami – önkéntes alapon – napi 3x4 órát is kitett.

Olyan igazi postásinas voltam, mindent elvégeztem, amit rám bíztek. Kaptam a főnökömtől egy postás tányérsapkát, ez jelentette azt, hogy hivatalos személy vagyok. A posta körüli utcákból összeállított nekem egy kis körzetet, ahol rendszeresen kézbesítettem. Örültek a járásomban, mert a reggeli órákban megkapták az érkezett küldeményeket, előfizetett újságjaikat. Leszámolásom után napközben kézbesítettem az érkezett táviratokat, ebédidőben kapcsoltam a telefonközpontban a hívásokat, de a járatit szolgálatot is elláttam. Abban az időben reggel MÁVAUT-járat szállította Szenteszről az érkező anyagot, illetve délután a felvetteket szintén ezzel továbbítottuk Szenteszre. Ez az az idő, hogy a busz megállójában, a „Mafla-sarkon” az előírt időben négykerekű kézikocsival és zárlatjegyzékkel kellett fogadnom és átvennem–átadnom a zsákokat, a csomagokat beszállítani a postára, illetve kiszállítani közvetítésre a buszhoz. Ezen kívül voltak egyéb „postai” feladataim is. Ha a szolgálati lakásból a főnök kislányának sírdogálása hallatszott, akkor mai szóhasználattal kifejezve, bébiszitter-megbízásom is volt. Addig dajkáltam, gügyögtem hozzá, míg meg nem békélt.

A kukoricamorzsolás, -darálás is a „feladatkörömbé” tartozott, és az udvaron az aprójószágok etetését is én végeztem. Ha éppen nem kaptam postai vagy „egyéb” munkát, akkor bemehettem a szolgálati lakás első szobájába, és a polcon lévő könyveket, lexikonokat olvashattam.

Egy év elteltével a főnököm fejlődőképesnek talált, javasolta, hogy jelentkezsem Budapestre, a Postaforgalmi Technikumba. Ajánlólevelet is írt, előnyt jelentett a postás szülő, no meg a munkásparaszti származás is. Lényeg, hogy 1960-ban felvettek, kollégiumi elhelyezést is kaptam. A Postai Technikumok József Attila Szocialista Kollégiumában (Cházár András u. 6.) rendkívül szigorú követelményeknek kellett megfelelni. Nevelőtanáraink gondoskodtak a vidékről Pestre felkerült gyerekek általános műveltségének fejlesztéséről is. Előírt kötelező olvasmányokból kellett beszámolni.

Érettségi tablókép, 1964

Kollektíven film-, színház- és operaelőadásokat néztünk meg, az ott látottakat, hallottakat is számon kérték. Történt az egyik alkalommal, hogy bliccelni akartam. Valami okból nem vettem részt a Bánk Bán opera előadásán, de a mű tartalmát elmesélték a kollégista társak, így a többiekkel elmentem a beszámolóra. A nevelőtanár nemcsak a tartalomra volt kíváncsi, hanem az opera részleteire is. Feltett egy hanglemezt a lemezejátszóra, és azt kérdezte tőlem, hogy melyik felvonásban hangzott el az a rész. Először azt válaszoltam, hogy „az első felvonás második részében”. Mivel nem volt jó a válasz, lehetőséget kaptam, hogy gondolkozzam. Majd következett a második próbálkozásom, mondván hogy „a második felvonás első részében”. Volt még egy-két lehetőségem, de hamar kiderült, hogy nem is voltam ott az előadáson. Nem kaptam „dicséretet” a kísérletért, és nagyon szégyelltem magam. Tanyasi gyerekek az első időszak nem volt egyszerű, de négy év kemény tanulás és alkalmazkodás után kitünő eredménnyel végeztem. 1964-ben érettségiztem, postaforgalmi technikus oklevelet és középfokú postaforgalmi végzettséget szereztem. A középiskolai nyári szünetekben a kötelező 4 hetes gyakorlati idő letöltése, illetve teljesítése után szabadságuk idején a kézbesítőket mindenki meglegedésére, továbbra is helyettesíttem.

Postás egyenruhában, 1964

Elméleti és szakmai ismereteimet 1964. július 1-jétől Szentes 1. sz. V. osztályú postán kezdtem a gyakorlatban is növelni (ez az osztálybesorolás azt jelentette, hogy a létszáma 51 és 100 között volt). Az akkori postafőnök, Líbor József ismertette velem a munkaköri feladataimat. Többek között elmondta azt is, hogy a főutcán – a Kossuth utcán – hamarosan épül az új posta, az akkori „tejvő”, tejbolt környékén. Tervrajzot is mutatott. A sors fintora, no meg a pénz hiánya miatt akkor nem épült új posta.

Amikor jóval később, több mint 20 év után visszakerültem Szentesre hivatalvezetőnek, még mindig a régi postaépületben működött a posta. Ekkor már felcsillant a remény, mert alapozták az új épületet, de még így is négy évet kellett várni, hogy elkészüljön.

Az időrendi sorrendhez visszatérve: Szentesen – a szakmai „ranglétrát” alulról végigjárva – voltam csomagfelvevő, csomagraktáros, hivatali kézbesítő, levél- és pénzfelvevő, sőt még távbeszélőközpont-kezelő is.

Haladtam a ranglétrán, de szűk másfél év után két év sorkatonai szolgálat következett 1965–67-ben. Itt is a szakmánál maradtam, mert híradós alakulatnál tartalékos tiszti iskolába kerültem.

Félévenként vizsgáztunk. Voltam növendék, órvezető, főtörzsőrmester rendfokozatban. Két év után alhadnagyként szereltem le. Ennek az időszaknak az lett a következménye, hogy leszerelés után gyakorlatokra és továbbképzésekre rendszeresen behívtak a Néphadseregbe. 18 alkalommal voltam tartalékos katona. Gyakorlatok előtt sokszor éjszaka hozták a behívóparancsot, és közölték, azonnal öltözzek katonai gyakorlóruhába, vigyem a riadófelszerelésem és vonuljak be a laktanyába. Ez többször galibát okozott a postai munkából való kiemelésem miatt. A főnökeim nem örültek, mert soron kívül kellett intézkedni a pótlásomról az éppen aktuális munkahelyemen, de évtizedekbe tellett, mire sikerült elintézniük a katonai szolgálat alóli felmentésemet. A végén már főhadnagyi rangban, ezred-hírfőnöki beosztásban szerveztem az ezred hírközlését. Bevallom őszintén, én csodálkoztam legjobban, hogy az általam szervezett és irányított híradás kiválóan működött.

Az egyik ilyen behívási parancs az 1970-es tiszai nagy árvíz idején szólított el a postai munkámból. Gépkocsiba épített rádió-reléállomásokkal kellett biztosítani az összeköttetést a központi parancsnokság és a gátakon védekező alegységek között. A dandárhírfőnök egyik személyes ellenőrzése alkalmával, az általam felügyelt, a laktanya alakulóterén telepített rádió-reléállomás és a megyében több helyen felállított rádiókon tökéletes volt az összeköttetés, de az én állomásom és a mellette 5 méterre álló parancsnoki gépkocsi rádióján egyáltalán nem hallottuk egymást, csak a levegőn keresztül. Megbeszéltük, hogy kimennek a Tisza-gátra, és majd onnan próbálunk a rádión keresztül kapcsolatot létesíteni. El is indultak, én meg – mivel a fiam akkor született a laktanya melletti városi kórházban – gondoltam, kihasználom ezt a kis időt: felhívtam rádión keresztül a laktanyai telefon-alközpontost, kérve, kapcsoljon egy városi vonalat, hogy a feleségemmel tudjak beszélni, érdeklődni hogylétük felől. Ez sikerült is, még azt is megbeszéltük, hogyan rendeztem be a szobát, hova tettem a gyerekágyat stb. Ez idő alatt a gépkocsivezetővel a parancsnokom kiért a célhelyre. Felhívtam, és onnan tökéletes volt a rádiók közötti összeköttetés. Csak akkor lepődtem meg, mikor visszaértek, és a sofőr közölte, hogy mindent hallottak, amit a feleségemmel beszéltem. Nem csak ők, hanem az összes, arra a frekvenciára hangolt rádióknál lévők is. Nagyon megijedtem, hogy ebből fenytés, de minimum laktanyai fogda lesz. De a főnököm, csak annyit mondott, hogy, ha máskor potyázok, akkor „az adás gombot kapcsoljam le”. Ezzel lezárta csinytevésem ügyét. Sőt az árvíz elmúltával, leszereléskor olyan fizetést és jutalmat kaptam, hogy abból a pénzből fedezni tudtam a családi ház teljes fürdőszoba-berendezését és a beszerelés költségeit is.

A tényleges katonai szolgálatból történt leszerelés után 1967-től 1981-ig a Szegedi Postaigazgatóság területén rendszeres helyettes munkakörben dolgoztam. 1971–1973 között levelező tagozaton Budapesten felsőfokú postaforgalmi tanfolyamon felsőfokú postai végzettséget szereztem.

A rendszeres helyettesítés a gyakorlatban azt jelentette, hogy Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyék területén lévő, főként kispostáknál, szabadság, betegség, vagy egyéb okból távol lévő tisztviselő dolgozók munkáját láttam el. A postákról az igazgatóság munkaügyi osztályán kijelölt előadóhoz érkeztek be a helyettesítési igények, aki minden helyettes részére egy hónapra előre helyettesítési tervet készített, ami támpont volt, hogy elvileg mikor és hol kell dolgoznunk, és kit kell helyettesíteni. De a tervet a való világ gyakran felborította, mert ha közbejött egy előre nem tervezett, halaszthatatlan helyettesítési igény, akkor borult minden. Első időszakban a beosztottak, később a hivatalvezetők helyettesítését végeztem. Ideális esetben, például szabadságnál a helyettesítés 1–2 hetet jelentett egy-egy postán. De volt olyan hónapom is, amikor egy hónap alatt nyolc postán dolgoztam. Betegség esetén a helyettesítés ideje kiszámíthatatlan volt, néhány naptól hónapokig is eltarthatott. Nagyon kedveltem ezt a beosztást. A szakmai feladat egységes volt. Mindenütt ugyanazt kellett csinálni, csak más környezetben, más körülmények között, más személyzettel. Az első pillanattól kezdve úgy kellett dolgozni, mintha világeletemben ott lettem volna. És ez volt számomra szép ebben a változatos munkakörben.

Az 1960-as évek végéről van egy sztorim, amit a mai napig nem felejték el. Sarkadkeresztúr postán kellett a beosztott dolgozót helyettesítenem, akinek az egyesített felvétel mellett a telefonközpont kezelése is a munkakörébe tartozott. Az első helyettesítési nap reggelén, közvetlenül 8 óra után, az egyik telefon-előfizető hívott, és jegyeztette kapcsolásra a sarkadi cukorgyárat, de nem mondta a cukorgyár telefonszámát. Az állandó kezelőnek, akit helyettesítettem, természetes volt, hogy nemcsak a helyi előfizetők számát tudja fejből, hanem a környező települések nagyobb cégeinek számait is. Én udvariasan kértem a hívó felet, hogy szíveskedjék a cukorgyári telefonszámot is közölni. Erre nem nekem szánva a kijelentését, a vonal túlsó végéről hallottam a megjegyzését, hogy: „Te, ez a telefonközpontos olyan hülye, hogy még a cukorgyár telefonszámát sem tudja!” Tényleg nem tudtam, de hülye azért nem voltam. Tanultam az esetből. Az elkövetkező időben minden új helyen az első ténykedésem az volt, hogy a helyi és a nagyobb forgalmú vidéki előfizetők nevét és telefonszámát feljegyeztem, és kitűztem a kapcsolóközpont oldalára. Közel 15 év alatt a három megye 150 falujának, városának postáján dolgoztam. A későbbi években ez a szám azért nem nagyon szaporodott újabb településekkel, mert volt olyan, ahol már huszadszor helyettesítettem. Legtöbb postán, ahol egyszer már megfordultam, kérték az igazgatósági helyettes irányítót, hogy legközelebb is engem küldjön. Jól esett, amikor a szabadságuk nem volt időhöz kötve, megvárták azt az időt, amikor engem tudtak odavezényelni.

Ezen munkaköröm utolsó éveiben gyakran küldtek szakmailag problémás hivatalokhoz, rendbe tenni a kezelést vagy új hivatalvezetőket betanítani, de „kölcsönadtak” 1977-ben Csongrád 1. sz. V. osztályú hivatalhoz is csoportvezetőnek, ahol új és munkahelycserés dolgozók betanítása volt a feladatom.

Ilyen előzmények után és főleg a csongrádi közreműködésem pozitív megítélése következtében az igazgatóság vezetése 1981-ben, Nagy Tivadar hivatalvezető nyugdíjba vonulásakor alkalmasnak talált vezetői munkakörre, és megbízott Csongrád 1. posta hivatalvezetői munkakörének ellátásával. Itt is nagyon szerettem dolgozni, a munkatársak, a város vezetése és a lakosság is hamar befogadott. Az igazgatóság vezetése is elismerte a kollektíva eredményes munkásságát. 1983-ban „Kiváló Hivatal” kitüntető címet adományoztak a postának. Az igazgatóság vezetése az itteni tevékenységem idején felvetette Szentes 1. postára vezetői munkakörbe kerülésem lehetőségét. Ennek három feltétele volt. 1.) vegyenek fel a pártba, az akkori MSZMP-be, 2.) vegyenek fel a győri Széchenyi István Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskolára, 3.) addig, amíg ez az áthelyezés aktuális lesz, bizonyítsam vezetői rátermettségemet. Az első két feltétel teljesülése nehezen jött össze. A pártfelvételnél problémaként hozták fel, hogy nem vagyok fizikai dolgozó, rontom a statisztikát. Az összes kézbesítőt felvették előttem, hogy javítsanak a fizikai dolgozók arányán. Győrben a felvételi matematikából és fizikából volt. De az első kérdés a felvételnél mindig az volt, hogy párttag vagyok-e. Végül 1985-re teljesültek az elvárások, felgyorsultak az események. Kiss István korábbi hivatalvezető nyugdíjba vonulhatott, engem felvettek a pártba, felvettek a főiskolára, és 1985. szeptember 18-án az igazgatóság kiküldöttei átadták a csongrádi hivatal vezetését Juhászné Pálnok Lenkének, 1985. szeptember 19-én pedig részemre közvetítették Szentes 1. sz. VI. osztályú postahivatal átadását. 1988-ban Győrben sikeresen megszereztem a munkaköröm ellátásához előírt főiskolai végzettséget.

Postai munkásságom második félidejére visszakerültem Szentesre elsőszámú vezetőnek, amit soha nem gondoltam volna korábban.

Mozgalmas volt az ezt követő időszak. Kezdődött az új posta építése, beilleszkedés a régi-új kollektívába, főiskolai tanulás. Felgyorsultak a változások: apostán belüli szervezeti és egyéb átalakulások, megváltoztak a piaci viszonyok, a kereskedelmi szemlélet erősödése, globalizáció, rohamos technikai és elektronikai fejlődés stb.

Szentes 1 posta „vezetői székében” 2003-ban

már tudatosan kerestem régi szakkönyvekben, postai kiadványokban, okiratokban, okmányokban, lexikonokban, monográfiákban, levéltári anyagokban az információkat. Újabban az Internet használatával, célirányosan keresve, sok érdekes adatot találtam. Vezetőim, munkatársaim és nyugdíjas kollégák is segítettek a régi események összegyűjtésében. Ezeket nyugdíjas koromban csokorba szedve megpróbálom közreadni. Tudom, hogy ezek csak töredékek, nem teljes körű a feldolgozásuk, de remélem, a kedves olvasó talál a gyűjteményben érdekes és számára új ismereteket a régebbi időkből.

Nyugdíjas éveimben sem szűnt meg a kapcsolatom a szentesi postával. 2003-ban Tóth Lászlóval, az akkori Szegedi Postaigazgatóság vezetőjével és dr. Lovászi Józseffel, az igazgatóság kommunikációs munkatársával berendeztünk egy megüresedett helyiséget itt Szentesen, a főposta emeletén, az általunk korábbi évek során asztalfiókokban őrzött és raktárakból gyűjtött, selejteztől megmentett postatörténeti dokumentumokkal és tárgyakkal. Ezekből kiállítást rendeztünk, létrehoztunk egy „postatörténeti emlékszobát”. A 2003 végén megszűntetett Szegedi Postaigazgatóságtól sok leselejtezett, de számunkra értékes anyagot „mentettünk át”, emellett sok aktív és nyugdíjas postás segített, sőt postán kívüliek is felajánlották az addig otthon gyűjtögetett személyes, postával kapcsolatos régi tárgyaikat, dokumentumaikat. Megszűnő kispostáktól is kaptunk megmentésre- és bemutatásra érdemes anyagot.

2012-ben

Balra: a postatörténeti emlékszoba 2003 szeptemberében. Jobbra: tárlatvezetés.

Alapítvány létrehozásával 2005-ben jogilag is megoldódott gyűjteményünk és működésünk kezelésének ügye. Létrehoztuk a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítványt (rövidítése: DAPTA). Közel 10 éves működésünk alatt – a postaépület különböző okokból időközben felszabadult helyiségeiben – több kiállítási termet rendeztünk be állandó kiállításnak. Emellett vándorkiállítási anyagot készítettünk. Évente rendezünk alkalmi kiállításokat is.

Fő feladatunk a postatörténeti gyűjtemény gondozása, bővítése, bemutatása és közkinccsé tétele. Tevékenységünket önkéntes munka keretében, díjazás nélkül végezzük. A kuratórium tagjain kívül felügyelőbizottság és számos aktivista segíti a munkánkat. Látogatóink nemcsak postások, hanem civilek, iskolás csoportok, Szentesre látogató turisták, sőt az ország távolabbi részeiből is érkeznek érdeklődők. Hírünk eljutott az ország határain túlra is. Bélyegkiállításunk eljutott Szerbiába, ahonnan látogatók érkeztek, és megtekintették a szentesi állandó kiállításunkat is. Munkálkodásunkról bővebben tájékozódhat a kedves érdeklődő olvasó a weblapunkon (www.dapta.hu). A honlapon az alapítvány legfontosabb adatai mellett megtalálhatók mindazok az információk, amelyek az eltelt időszakban végzett munkálkodásunkat, valamint rendezvénysorozatainkat mutatják be. A honlapot dr. Lovászi József, alapítványunk titkára szerkeszti.

Szentesi lakos lévén sokat járok a volt munkahelyemre. Mint kezdő postás koromban, olyan minden lettem az alapítványi feladatokkal kapcsolatban is. Látogatások alkalmával kiállításvezető, teremőr, egyéb esetekben anyagátvevő és -átadó, raktáros, nyilvántartó, karbantartó, anyagrendező, rendezvényeinken házigazda is vagyok. Szívesen csinálom, mert továbbra is „ÉLETEM A POSTA”!

Néhány kép az alapítvány életéből (2012-2014) 1. nyugdíjas csoport Mezőhegyesről; 2. Tóth Lászlóval ismertetőt tartunk; 3. szentesi diákcsoportokat fogadtunk; 4. az alapítvány kuratóriumának ülése

Nagy Istvánné

TALLÓZÁSOK POSTAI EMLÉKEIMBŐL

Aktív postás koromban elhatároztam, hogy nyugdíjas éveim alatt majd összegyűjtöm azokat az élményeket, amelyeket postai munkám során személyesen átéltem, megtapasztaltam. Rövid történeteken keresztül az utódok megismerhetik a régi postai munka körülményeit, a kollektívák életét, az akkori technológiát. Közel negyvenéves pályafutásom során sokféle postai munkakört ismertem meg és láttam el. A pályakezdéstől a nyugdíjba vonulásig sok kollektívában dolgoztam, de soha nem volt olyan terület, melyben ne találtam volna meg a mindennapok örömét.

Érdekes, mulatságos történet van bőven az emlékeim között, úgyhogy ezeken keresztül szeretném a Dél-Alföld régi postáinak történetét, a kollektívák életét bemutatni. A posták és a munkatársak nevét nem említem, de biztosan magára ismer, aki érintett, ha elolvassa a soraimat.

Elsősorban a humoros történeteket őrzöm szívesen emlékezetemben, a kínos és problémás eseteket igyekszik az ember idővel elfelejteni, bár az is része volt az életünknek. Mondják, az idő mindent megszépít, ezt én is bizonyíthatom.

Pályakezdés (1966)

A betanulás időszaka mindenki számára izgalmas, hát még ha a falu, a környezet is új a munkahely mellett. Nekem nagy szerencsém volt, olyan helyen tanulhattam a postai munkafolyamatokat, ahol a vezető és a beosztott egy igen kedves házaspár volt. Az első napjaim alatt azonban éppen szabadságon voltak. Két rendszeres helyettes férfi fogadott. Megilletődve léptem be a postára, ahol szívélyesen fogadtak, és azonnal körbe forgattak, megvizsgálták, hogy „alkalmas” vagyok-e a postai munkára. Előzőleg persze a Postaigazgatóságon már alkalmasnak találtak, és felvettek, de a tanulóidőt vidéki kis postán kellett tölteni. A vezetőt és a beosztottat helyettesítők az öltözködésem kifogásolták, kérték, hogy a kardigánt is vegyem le, mert csak blúzban szabad dolgozni, mivel még nincs egyenruhám. Gyanútlanul szót fogadtam, le is vettem a pulóvert, de csak később jöttem rá, hogy vicceltek velem.

A telefonközpont kezelését tanulgattam az egyesített felvétel mellett, amikor az egyik kolléga nem volt megelégedve a gyorsaságommal, és azt mondta, hogy belőlem ugyan nem lesz postás. Ez a megjegyzés akkora jelentőségű volt számomra, hogy megfogadtam, én is el tudom látni azokat a feladatokat, amelyeket ők. Nagyon igyekeztem, így mire a vezető és a felesége visszajöttek a szabadságukról, már önállóan kezeltem a telefonközpontot. Úgy összebarátkoztam velük néhány nap alatt, hogy kevésbé forgalmas időben már magamra is hagytak. Izgultam, hogy nem tudok kitől kérdezni, ha probléma adódik, de csak be kellett szólni a szolgálati lakásba telefonon, és a főzést, mosást abbahagyva azonnal segítséget kaptam.

Egyszer meglepődtem, amikor a telefonkapcsolás közben a felvételi ablaknál egy katona rám kiáltott, hogy szóljak gyorsan anyukámnak, mert nagyon siet, az alakulat postai anyagát szeretné elvinni.

Mondtam, hogy én vagyok a felvevő és adom azonnal, de akkor vettem észre, hogy mi okozhatta a bajt. A vezető felesége szerette befogni a hajam, sőt szalagot is tett bele, én pedig a munkába mélyedve elfelejtkeztem erről, és így dolgoztam. Biztosan azt hitte az ügyfél, hogy valakinek a gyereke vagyok és csak játszadozom a postán a szünetben.

Az egyesített felvétel után következett a pénzfelvétel, takarékkezelés elsajátítása, melyet a vezető maga tanított nekem. Éppen disznóvágás volt a posta udvarán, amikor egy nő olyan takarékbetét-könyvet hozott, ami a tiltólistán szerepelt. Nagyon megijedtem, de eszembe jutott a vezető magyarázata, hogy fel kell tartani az ügyfelet és rendőrt kell hívni. A „feltartással” volt gondom, hiszen tapasztalatom nem volt még, hogyan kell az ügyfelekkel elbeszélgetni. Azt igyekeztem megtudni tőle, hogy mire is kell neki a pénz, talán valami szépet szeretne venni magának. Erre ő mesélni kezdte, hogy disznót akar venni, nem tudok-e eladó disznót a faluban. Megígértem neki, hogy gyorsan megkérdezem a vezetőmet, hiszen ők is éppen most vágtak le egyet. Szerencsére a körzeti megbízottak sem kellett sokat magyarázkodni, jött gyorsan. Sikertült a vezetőmet is tájékoztatni közben, így a megoldásban már segített.

A lakóhelyemre vonattal utaztam minden nap a munkaidő lejártakor. A vasútállomásra kísértem a járatost, aki kerékpárral tolta oda a postaanyagot. Egyik nap nagy hó esett, megkértek, hogy vigyem el gyalog a zárlatot a vonathoz. Nem volt csomag, így a zsák nem volt nehéz. A vezető megkérte a járőr katonákat, hogy segítsenek kijutni az állomásra. Azok nagy szorgalmasan törték előttem az utat a hóban. Sajnos nagyokat léptek, így a nyomukban igen nehéz volt követni őket. Csupa havasan, de végül megérkeztünk az állomásra, ahol már izgultak a postai zárlat miatt.

Az állomás egyben határátkelőhely is volt a vonaton utazóknak. Mivel rendszeres utazó voltam, a vámkezelők ismertek, és egy-egy alkalommal a segítségemet kérték. Tanúskodnom kellett a kiszemelt női utas vetköztetésénél. Akkoriban úgy hoztak be az országba ruhaneműt, főleg alsóneműt, hogy felvették az összeset a kabát alá. A motozás így sokszor tovább tartott, a vonat csak később tudott elindulni, a hazamenetelem időpontja igen változó volt.

Helyettesítések

A kezdeti nehézségek után már másik kispostára is mehettem helyettesíteni. Az egyik helyen szokatlanul sok ügyfél hozott ajándékot a küldemények feladásakor. Volt, aki csokit, narancsot, almát tett be az ablakon a levéllel együtt. Cserébe a feladóvevény kitöltését kérték. Egy alkalommal egy néni üveg bort hozott. Tiltakoztam, hogy ne haragudjon, de nem fogadhatom el, nem szoktam alkoholt inni. A vezető rám szólt, hogy fogadjam csak el, ne sértsem meg a nénit, majd ő elfogyasztja a bort.

A posta pontos nyitása fontos feladat volt, mivel többen vártak már reggel a küldeményeik feladására vagy a fiókbérlők a postai kézbesítésre. Az értékcikktartály kulcsát azonban nem találtam sehol, pedig emlékeztem rá, hogy előzőleg betettem a zárba. Már jöttek az ügyfelek, de én nem tudtam elővenni a bélyegeket, értékcikket és a váltópénzt. Mindent felforgattam, mire a vezető megkérdezte, hogy volt-e bent a kisfia. Ekkor jutott eszembe, hogy beszaladt anyukájával egy pillanatra, de nem vettem észre, hogy kicsente a kulcsomat a zárból. Mondták, máskor is eldugta már a kulcsot, keressem az udvaron, lehet, hogy eltemette valahol. Hiába kutattam, az összes kis kupac homokot feltúrtam, de nem találtam. Közben az anyuka is segített a keresésben, és az ajtó melletti kovászos uborkás üvegben találta meg a kulcsot. Tanultam a történetből, postás pályám során mindig fontosnak tartottam a kulcsok őrzését. Itt és más postán is jellemző volt a családi hangulat,

a „családias” pénzkezelés, ami szabálytalan ugyan, de a szolgálati lakásban így tudták munka közben a főzést, takarítást, gyermeknevelést is megoldani.

Másik emlékezetes kispostán már a hírlapkezelést, számadáskészítést, rovatolást tanultam, amikor a vezető kislányával adódtak gondok. A másik helyettessel együtt hiába figyelmeztettük, nem fogadott szót nekünk. Meglógott a felügyelet alól, és a posta helyiségeiben játszadozott, viccelődött velünk. Vigyázni kellett, nehogy elrakjon valami fontos iratot. Egyik alkalommal, amikor éppen a telefonközpontot kezeltem, egy élő békát dobott be az ügyfélablakon keresztül elém az asztalra. Igencsak irtóztam a békától, amely szépen ült előttem, és nézett rám. Ijedtemben sikitottam egyet, de közben a telefon a fülelmen volt, éppen a gyógyszerárért kapcsolást. Szegény gyógyszerész azt hitte, rablás van a postán. Meg kellett nyugtatnom, hogy csak egy békával nézek farkasszemet. A táviratkézbésítő mentett meg, ő takarította el a hivatlan vendéget.

Több helyen a helyettesítéskor munka után feladatunk volt a postásgyerekekre felügyelni. Cserébe szállást, étkezést kaptunk. Ilyenkor a szülők elmehettek vásárolni, moziba, színházba, vendégségbe. Ez idő alatt a postai munkafolyamatok mellett elsajátíthattuk a gyermeknevelés fogásait is. Ez azonban nem mindig alakult így. Bizonyos helyeken az éjszakákat nem éppen optimális szálláshelyeken töltöttük. Kézbésítő teremben postai asztalokon is ágyaztunk és aludtunk. Egyik helyen apró zörgésekre ébredtem. Az ijedtségen kívül nem történt semmi baj, csak egerek járkáltak a sötétben. Ezek után nem mertem a postán aludni. A vezető szerzett szállást egy családnál. A „tiszta-szobában” nagyon hideg és sötét volt. Az ágyon a jól megtömött szalmazsákról minden pillanatban le akartam fordulni, mozdulni sem mertem, csak kapaszkodtam. Éjszaka ki kellett volna mennem, de a koromsötétben nem találtam az ajtót. Már körbe tapogattam a falakat, amikor a házi néni kinyitotta az ajtót, hogy megkérdezze nem eger van-e a szobában, mert motoszkálást hall már régóta. Nem mertem mondani, hogy én voltam a hibás, örültem a látogatásának. Többször nem szálltam meg ezen a helyen.

Szakmai képzés (1968)

A széleskörű gyakorlati munkát elméleti oktatás követte. A nappali tanfolyamon megtanulhattuk a postai munkafolyamatok szabályos végzését, a szabályok „miértjét”. A gyakorlat során téves információk is rögzültek, ezeket nehéz volt kitörölni az emlékezetünkéből. Az „ahány posta, annyi szokás” mondást a későbbiekben nem szivleltem, tettem is ellene az oktatómunkám során.

Az elméleti oktatást a délelőtti folyamán neves igazgatósági munkatársak tartották, megismerhettük munkájuk érdekes eseteit, a szabályok alkotásának folyamatát. Sokszor meséltünk néhányukat a „rég szép időkről”, fiatal postás éveikről. Sok élménnyel lettünk mi is gazdagabbak a tanulás mellett.

A délutánok az egyéni feladatok elkészítésével, a tanulással teltek, este hat óráig. Kötelezően, kis csoportokban együtt kellett tanulni, tanári felügyelettel. Az igazgatósági épület tanterme volt az egyik csoportos tanulási hely, ahová bezárt bennünket a felügyelő tanár, amíg ellenőrizte a többi tetthelyet. Diákok lévén nyilván nem csak tanulással töltöttük az időt. Az ablak közvetlenül a forgalmas körútra nyílt, így azon keresztül nézelődtek néhányan, és megjegyzéseket tettek a járókelőkre. Egyik napon a felügyelő tanár az egyik igazgatósági osztályvezetővel jelent meg, mert éppen vele szemtelenkedtek a tanulás helyett a tanfolyam hallgatói az utcán.

A szakmai tanfolyam öt hónapig tartott. Ezalatt sokan az igazgatósági szállón laktak. A tanterem a porta mellett volt, annak ablakán közlekedtek a későn jövők. Amikor rájöttek a turpisságra, rács került

az ablakra, a mai napig ott ékeskedik, emlékeztetve tanfolyamunk hallgatóinak „élelmességére”.

Széleskörűen megismerhettük az oktatás során a posta teljes tevékenységét, ezeket az ismereteket a legtöbben hasznosítani is tudtuk a különböző munkakörökben. Régebben főleg a kis- és középpostakon kötelezően cserélni kellett a munkakörökben dolgozókat. Ennek oka főleg a takarékezeléssel volt kapcsolatos. Az átfogó ismeret a helyettesítések esetén is hasznos volt.

Az első „végleges” posta (1968)

A tanfolyamot követően mindenkit elhelyeztek valamelyik postán, a lakóhelyén vagy ahhoz közel. A különböző munkakörök ellátása során mélyebben el lehetett sajátítani a munkakörök technológiáját. Újra végigjártam a középpostán az egyesített- és pénzfelvevői, a rovatolási, a leszámolási munkaköröket. Nagyon jó közösség dolgozott ekkor a postán, mindenben segítettek az idősebbek és a fiatalok is. Szinte versenyeztünk egymással, hogy minél többféle munkakört tudjunk ellátni.

Így került sor a kézbesítői munka kipróbálására is. Leszámolói munkakörben sokszor figyelmeztettem a kézbesítőket a szabályok betartására. Kaptam is tőlük, hogy ha nekem kellene utcánév és házszám nélküli területen, ilyen útviszonyok mellett kézbesíteni, akkor nem járna a szám. Egyik alkalommal két kézbesítő is hiányzott, így a vezető megkérdezte, ki vállalná el a kézbesítést. Jelentkeztem, de tényleg nem tudtam, mire vállalkoztam. Már a kiindulás is gondot okozott. A küldeménymennyiség miatt a kerékpár kormányát sem tudtam egyenesben tartani (akkor még nem volt első és hátsó tartály). A sarki fordulás után az árokban landoltam. Szerencsére csak kis árok volt. A házszámok hiánya, az utcanevek nekem is problémát jelentettek, nem beszélve a kutyákról. Az addig barátságosnak tűnő kutyák is megugattak a postáskerékpár láttán. Gyorsan elnézést is kértem a kézbesítőktől, megértőbb voltam velük a későbbiekben, természetesen a szabályok betartása mellett.

A leszámolói munkakörömben előfordult, hogy az egyik kézbesítő átadta a kézbesített utalványokat és a maradvány-küldeményeket, majd eltűnt. A leszámolásának elkészülte után hiába kerestem, nem találtam sehol. Már mindenki őt kereste, hogy a maradványpénzét is leadja, mire a WC-ből horkolást hallottunk. Zörögtünk, kiabáltunk, de csak nem ébredt fel. Egyik munkatársunk feltalálta magát, és egy jó pohár vizet öntött be a fenti résen. Meg is jelent a kézbesítőnk morogva és csuromvizesen. Megfogadta, máskor nem fogad el az ügyfelektől szeszes italt.

Az italfogyasztáshoz fűződik egy másik sztori. A szombati nyitva tartás alatt felvett küldeményeket tartalmazó zárlatot a vasútállomásra kellett vinni lovas kocsival. A járatost vártam zárás után, de kissé italosán érkezett meg. Nem mertem vele egyedül elküldeni a zárlatot, így felültem én is a kocsira. Félttem, hogy zötykölődéskor lebillen, fogtam is a kabátját szorosan. Vigasztalt, hogy ne ijedezzek, a lovak maguktól is kitalálnak az állomásra. Szerencsére ilyen eset többször nem fordult elő.

Postánk gyakorlóhely volt a nappali szakmai tanfolyamok hallgatói részére. A különböző munkakörök ellátása mellett egy-egy hallgató munkáját segítettem, igyekeztem a szabályos munkavégzést megtanítani nekik. Ez a feladat a főpénztárosi munka során már nehezebben ment, a munka mennyisége és a terheességem miatt is. A gyakori rosszullétekkor előfordult, hogy a tanuló mellett az ellenőrzési munkatársnak is szaladnia kellett velem együtt, hogy a főpénztárt időben elhagyják a szabályoknak megfelelően.

A főpénztári munkahelyen a későbbiekben gondot okozott az oktatás, ha beteg volt az egyéves gyermekem. Kiosztottam a kézbesítőknek és a munkahelyeknek az ellátmányt, ez idő alatt a tanfolyam hallgatói vigyáztak rá, az asztalon tették tisztába. E munkakör esetén nem lehetett kiesni a munkából átadás nélkül. Szerencsére nem sokszor volt beteg a kislányom. Az orvosi ellátás után általában sikerült „felvigyázót” szerezni. A hallgatók a későbbiek során emlegették, hogy a főpénztári munka elsajátítása mellett a pelenkázást is gyakorolhatták.

Gyakorlati oktatás (1971)

Telt, múlt az idő, a kislányom bölcsődéből óvodába került, egyre több tanfolyami hallgató tanult nálunk a postai teendőket. A gyakorlati oktatás szakszerűbbé tétele érdekében gyakorlati oktatói munkakört létesítettek, melyet én tölthettem be. Az oktatói feladatok végzése során szintén sok érdekes sztori történt a postán, melyre a találkozókön mosolyogva emlékeztek az érintett hallgatók.

A csomagfelvételi munkakör ellátása nagyon egyszerűnek tűnik, de mikor fel kell tenni, vagy le kell venni a mérlegről a 20 kg-os csomagot, már nem is olyan rózsás a helyzet. Főleg akkor nem, ha a felvevő az átlagnál jóval alacsonyabb és kisebb súlyú. Történt egyik alkalommal, hogy a felvevő lánynak segíteni akart a neki imponálni szándékozó fiú, aki a tanfolyamtársa volt. Megfogta a burgonyával teli zsákot, és bedobta a csomagraktár sarkába. A feladó azonban nem örült e tettnek, szóvá is tette. Elnézést kértem a nevükben, de másnap megjelent az esetünk a helyi napilapban „Repül a krumplis zsák” címmel. A vezető jól leszidott bennünket, így az esetből tanulva a továbbiakban már ketten emelték le a mérlegről a nehéz csomagokat.

Abban az időben sok csomagot küldtek a szegedi börtönbe a hozzátartozók. Csak 3 kg-ig lehetett feladni, ez a súlyhatár mindig gondot okozott. A feladóknak nem volt otthon mérlegük, így nem is találták el a súlyt. A postán kellett felbontani és kivenni a tartalomból a kevésbé fontos dolgokat. Mivel minden fontosnak bizonyult, a tanulók a feladó könyörgésére a kolbászból, a szalonnából vágtak le egy-egy darabot a zsákbontó késsel vagy az ügyfelektől kölcsönkért bicskával.

A felvételi munkahelyen a pénztárátadáskor sokszor előfordult, hogy nem egyezett a tanuló kézipénztári mérlege, főleg hiány mutatkozott. Ilyenkor végig kellett gondolni, mi is lehetett a hiány oka. Amennyiben sikerült utólag az okot kideríteni, szaladtunk a pénz után. Főleg az utánvételes csomagok kézbesítésekor fordult elő a figyelmeztetésem ellenére, hogy nem szedték be az utánvételi díjat. Egy nyulat tartalmazó csomag kézbesítésekor annyira elfoglalta a felvevőt a nyuszik tenyésztési körülményeinek és fajtáinak megvitatása a gazdával, hogy elfelejtette a nem kis összegű utánvételi díjat beszédni. A címzett lakcímét kikeresve a szállítólevélről, elindultunk a díjat „behajtani”. Ekkor már késő volt, a kislányommal kézen fogva, két tanuló kíséretében megérkeztünk a nyúltenyésztőhöz, aki csodálkozva nézett ránk, mit is keresünk nála. A magyarázkodásunkat követően szerencsére kifizette az elmaradt utánvételi díjat, így a hiány sorsa rendeződött.

A pénzfelvételi munkahelyen dolgozó tanulókért sokszor aggódtam, mert a szétszórt figyelem itt is hiányt eredményezett. A befizetésekről készült összefoglaló jegyzéknek nagy hasznát vettük ilyenkor. Az egyik alkalommal utólag derült ki, hogy a „plébánia” rosszul készítette el a pénzjegyzéket, rossz volt a beszorzás eredménye, melyet a felvevő nem vett észre befizetéskor. A leszámolásakor hiány esetén már a jegyzékek átnézésével kezdtem a keresést, gyorsan ki is derült az ok. A tanulóval együtt siettünk a plébániára, ahol két fiatal pap fogadott bennünket. Mondták, hogy foglaljunk helyet, mert a plébános úr még nem ért vissza, ők nem tudnak segíteni. A helyfoglalással is baj volt, mert szabad szék nem volt, csak vetetlen ágy. Egymásra néztünk a tanulóval, és óvatosan

az ágy szélére ültünk. Sietni szerettünk volna, de a pénz megszerzése is fontosnak bizonyult. Kénytelen-kelletlen vártunk, közben legszívesebben inkább rendet raktunk volna a lakásban. A plébános úr szerencsénkre jött nemsokára, a hibát a jegyzék láttán elismerte, és a pénzt kifizette. A későbbiekben minden tanuló egymásnak adta a hírt, hogy jól néztek meg az összefoglaló jegyzéket, nehogy a plébánián, a vetetlen ágyon kössetek ki.

Jártunk pénzt „behajtani” a temetőben is, amikor a tanuló emlékezett utólag a befizetés címleire, és a problémás, többszöri váltásos befizetési műveletre. Megkerestük a befizetési bizonylatot, melyen a sírkőkészítő cég neve szerepelt. A hiány felfedezését követően gyorsan telefonáltam a temető gondnokának, hogy ott dolgoznak-e még a sírkőkészítők. Szerencsénkre még nem fejezték be a munkát, így rohanva elértük őket a temetőben. Jegyzékkel nem tudtuk bizonyítani az igazunkat, de kértük, nézze meg a pénztárcáját, hátha rájön, hogy kevesebbet adott a postán a tanulónak. Ez az eset is jól végződött, az ekkor már síró tanuló megkapta a pénzt.

Sokszor az idő igencsak eltelt a hiányok, többletek keresésével, előfordult, hogy a kislányomat a dada hozta az óvodából a postára, mert a nagy izgalomban elfelejtettem érte menni. Ő is részese volt a posta zárása utáni munkálatoknak, igyekeztem hasznosan elfoglalni. Úgy feltalálta magát a postán, hogy ő sem sietett haza, csak ha éhes volt. Nem szeretett délutánonként aludni az óvodában, ezért többször előfordult, hogy átküldték a postára alvásidőben bélyegért és képeslapért, hogy ne zavarja a többieket. Szerencsére csak néhány házzal arrébb volt az óvoda. Egyik alkalommal délután egy ügyfél szólt, hogy a posta előtti levélszekrényen talált egy kiskabátot. Azonnal tudtam, hogy a gyermekemet a postára küldték, de nem jött be, hanem játszani ment a szomszéd kisfiúhoz. Izgultam is sokszor, milyen elfoglaltságot talál az oviból a postára jövet.

A gyakorlati oktatómunka mellett lehetőséget kaptam az oktatási vezetőtől, hogy elvégezzem a budapesti tiszti tanfolyamot levelező tagozaton (1975). Olyan csoportba kerültem, ahol nagyon szorgalmas postások tanultak, közülük többen már vezetők. Mindenki igyekezett a legjobb eredményt elérni. Az elméleti oktatást a posta akkori kiváló vezetői tartották, akik igen jó pedagógusok is voltak. A két évig tartó képzésen a vezetői munkára készítettek fel, de a munkakörömben is jól tudtam hasznosítani a tanultakat.

Elméleti oktatás (1978)

A gyakorlópostai oktatómunkám befejezését jelentette a második kislányom születése. Két év elteltével ajánlatot kaptam a szakmai elméleti képzések vezetésére, oktatási előadói megbízással. Kihívást jelentett a feladat, így a kisebbik lányom bölcsődébe került, én pedig a nappali tanfolyamok vezetője lettem.

Az első csoport irányítása, az elméleti- és gyakorlati oktatómunka szervezése új volt számomra. A fiatalokkal való törődés, a kollégiumi élet, a szabadidő hasznos eltöltése nekem is tanulást jelentett. Ez a fajta munka volt az, amire már iskolás koromban is vágytam, ugyanis tanár szerettem volna lenni. Az érettségit követően a továbbtanulásra nem gondolhattam, a családom anyagi helyzete miatt dolgoznom kellett. A postai munkám során azonban mindig találkoztam olyan vezető munkatársakkal, akik segítettek abban, hogy tanulni és tanítani tudjak.

Az új tanfolyamok szervezési teendőit közösen láttam el a posták illetékes munkatársaival. Ők vették fel a nappali tanfolyamra a hallgatókat, és küldték részemre az okiratokat. Egyik alkalommal a fényképeket nézve nagyon fiatalnak találtam a jelentkezőt. Írtam is a postának, hogy hat hónapnál régebbi fényképet nem tudunk elfogadni, mire jött a válasz, hogy a kép két hetes.

Gondoltam, valami nem stimmel, ezért telefonon érdeklődtem. Kiderült, hogy törpe növésű fiúról van szó, aki már többször dolgozott középiskolás korában a helyi postán és ügyes volt. Kérték, hogy segítsük majd a tanulás ideje alatt. A tanfolyamtársai, a gyakorlóposta dolgozói és az oktatók mindannyian abban segítettek neki, amiben szüksége volt. A felvételnél vitték helyette a nehezebb csomagokat, a székekre könyveket raktak, hogy elérje a felvételi ablakot, a távgépiró billentyűzetét. Nehéz dolga volt az ügyfelekkel is, de igyekezett mindenben helytállni. Később az említett postán kiváló háttér munkás lett.

A tanfolyamvezetői teendők mellett elvégeztem Budapesten az oktatótishti tanfolyamot (1979). Az elméleti oktatásokhoz, a fiatalok neveléséhez sok segítséget nyújtott a képzés. A jól sikerült elméleti oktatási vizsga bátorságot adott a nappali tanfolyamainkon végzett oktatómunkához.

Az élményeim nagy része az elméleti oktatásokhoz fűződik. Nem voltam szigorú oktató, de a rendet szerettem az órákon. Néhány esetben azonban a szokásos fegyelmezési módszerek nem segítettek. A tanteremben már mindenki bent ült, csak az első sor székei voltak üresek. Egyszer csak egy-egy szál fürdőnadrágban bevonultak a fiúk. Nyár volt és meleg, de a tanúhához mégsem megfelelő öltözet. Várták a hatást, hogy ki mit szól az öltözetükről. Meztláb voltak, gondoltam nemsokára úgyis fázni fognak, ezért nem tettem szóvá a viselkedésüket. Egy idő után már kevésbé tartották jópofának az öltözetüket, alig várták az óra végét, elnézést kértek, és mentek öltözködni.

Nappali segédtszti tanfolyam női hallgatóival a kollégiumi szobájukban, 1979-ben

Az oktatás során az óracsere, az oktató pótlása nem volt könnyű feladat, mivel a szakemberek a munkájuk ellátása mellett tartották az órákat. Nekem is adódott néha gondom, amikor a kislányom beteg volt, nem mehetett bölcsődébe, majd óvodába. Magammal vittem reggel, és az órák megtartása után mentünk az orvoshoz. Az oktatás alatt valakinek az ölében ült és rajzolt. Később felbátorodott, és járkálni kezdett. Rávettem a hallgatók, hogy menjen ki, és törölje le a tábláról, amit felírtam. Általában szófogadó gyerek volt, de ha jobban érezte magát, élvezte a csínytevéseket,

Csoportkép a nappali segédtszti tanfolyam hallgatóival az Oktatási Központ bejáratánál, 1980-ban

és tetszett neki, ha nevettek rajta. Egyszer lázasan kellett bevinnem az oktatóterembe, mert nem sikerült az óráimat elcserélni, óra közben rámszóltak, hogy csöndesebben beszéljek, mert elaludt a kicsi.

Az elméleti oktatás során számonkérést és vizsgát is előírtak a szabályozások. Ahol vizsga van, ott puskázás is előfordul. A munkám során egész gyűjteményem kerekedett a puskákból, azok különböző formáiból. Az egyik tanfolyami csoport vizsgáját követő banketten a záró beszédet úgy tartottam, hogy rajtam volt egy kötény, melyen minden tantárgynak volt egy zsebe és a zsebekben apró cetlik. Mindenki teljesen elhült a látványtól. Az ijedtség látszott az arcokon, hogy mi lesz most. A vizsgateremben találtam a kötényt már jóval a vizsgák után. Annyira ötletesen készült és sok-sok munkával, hogy ezt értékelve oklevelet adtam át a legeredetibb puskáért. Oklevelet kapott egy fiúcsapat is tőlem, a legrendetlenebb szálláshely cím elnyeréséért. E csapat tagjai később elismert szakemberek, vezetők, oktatók lettek.

Oktatótisztai munkakör

A nappali oktatási forma megszűnt egy időre, így a tanfolyamvezetői teendőket felváltotta a területi oktatói feladat. Csongrád megye területén segitettem a posták dolgozóinak szakképzését, továbbképzését, a beiskolázásokat. A levelező- és esti tanfolyamokon az elméleti oktatást is én tartottam.

Postaigazgatósági vezetők és oktatók, 1980-as évek első fele
Hrabovszky Mátyásné, Szabó László, dr. Balla Ferencné, Nagy Istvánné, Molnár László, Antalvári Mária, Major Tibor, Szabó Jenőné dr., dr. Lénárd László, Kemenesi Piroska

Sokszor előfordult, hogy a képzésen résztvevők eltérően ismerték a kezelési szabályokat. A postákon utána kellett nézmem, hogy is van ez, kinek van igaza. Több esetben félreértés adódott a helyzetek helytelen értelmezése miatt. Ilyenkor a gyakorlatban tisztáztam a vezetővel és a dolgozóval a szabályok megfelelő alkalmazását.

Egy időben esti tanfolyamokon történt a kézbesítők szakképzése. Szegények a napi munka után ültek be az iskolapadokba, igen fáradtan, sokszor esőtől, hótól vizesen. Nehéz volt a figyelmet fenntartani, elő-

fordult, hogy valaki elszunnyadt a kályha mellett. A vizsgákra azonban a legtöbbször lelkiismeretesen felkészültek.

Az oktatói munka és a család ellátása mellett tanultam a Győri Távközlési Műszaki Főiskola szakoktatói szakán (1985). A főiskolai tanulmányok során nagyon sok postással ismerkedtem meg. Segítettük egymást, tanultunk egymástól. Vizsgaidőszakban előfordult, hogy a vonaton találkoztunk a tanár úrral, aki egészen Győrig kérdezgetett bennünket. Jobb lett volna másnap pihenten vizsgázni, de így már készülhettünk a következő vizsgára.

Ebben az időszakban kampányszerű oktatást folytattunk az ügyfélszolgálati munkatársak részére, úgynevezett „mosolytanfolyamot” szerveztük. Mindhárom megyében folytak az oktatások a felvételi munkatársak és a kézbesítők körében. Sok élményben volt részünk oktatóként, mivel a postások is tevőleges résztvevői voltak e tanfolyamoknak. Az esettanulmányok köre folyamatosan bővült a hallgatók érdekes eseteivel, melyeket már felhasználhattam a következő képzések során.

A tanulás mellett munka is volt bőven. Előfordult, hogy a kiskunhalasi oktatást követően, szegedi átszállással Makóra mentem esti tanfolyamon oktatni. Az éjszakát főzéssel és a gyermekeim ruháinak előkészítésével töltöttem, mivel másnap négy napra a főiskolai konzultációra utaztam Győrbe. Nem volt könnyű időszak, de sikerült jó eredményt elérni, sok hasznos ismeretet elsajátítani. Nemcsak nekem volt nehéz ez az időszak, hanem a családomnak is. Szerencsére férjem mindenben segített, bár a gyerekeim néha nehezményezték a sok távollétet. Ilyenkor nekik is ki kellett venni részüket a házimunkából.

Az oktatási osztály dolgozói 1985 körül
Nagy Istvánné, Végh Margit, dr. Balla Ferencné, Kemenesi Piroska, Kovács Erzsébet, Szabó Jenőné dr., Hrabovszky Mátýásné (Szabó Jenőné dr. gyűjteményéből)

Közművelődési munka

Az oktatói munkám mellett elláttam az igazgatóság közművelődési előadói munkakörét is egy időszakban. Érdekes és szép feladat volt a kiállítások rendezése, művészek felkérése, műsorok szervezése. Ünnepek, postás bálak, ifjúsági parlamentek, nyári napközis táborok szervezése és lebonyolítása. A megfelelő segítők megkeresése már egyszerű volt számomra, hiszen sok tehetséges tanítványom sietett kérésemre segíteni e munkában. A vezetők is partnerként támogatták a közművelődési feladatok színvonalas ellátását.

Területi Oktatási Központ

Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye postás dolgozói szak- és továbbképzéseinek szervezésére és lebonyolítására létrehozták a Szegedi Területi Oktatási Központot, melynek vezetésével engem bízott meg az igazgatóság. 1987-től a 2003. évi szervezetátalakításig szerveztem az oktatómunkát, alakítottam az oktatási kollektívát, és oktattam is.

A belső postai szakképzések, továbbképzések helyi és központi szervezése, a külső intézmények által szervezett képzésekre történő beiskolázás mellett a területünkön lévő négy postaforgalmi szakközépiskola gyakorlati oktatásának szervezése is a mi feladatunk volt.

Az új technika, technológia bevezetésekor az oktatási munkatársak továbbképzése, fejlesztése

szintén fontos feladatnak bizonyult. A nappali-, esti- és levelező képzések mellett a tréningek és modulszerű képzések szervezése került előtérbe.

A szakmai elismertség segítette az oktatók előmenetelét, vezetővé kinevezésüket. Sokan kerültek nagy posták vezetői munkaköreibe. Újabb és újabb munkatársak kiválasztása és kinevelése, tanulásra ösztönzése, az utánpótlás biztosítása rendszeres feladattá vált a munkám során.

Jó emlékeim fűződnek a postaforgalmi szakközépiskolai érettségi vizsgák társelnöki, majd szakmai elnöki munkájához is. Nagyon sok tanuló érettségi vizsgáján vettem részt. A postai gyakorlati munkájuk során már sokukkal találkoztam, így az érettségi vizsgán ismerősként üdvözöltük egymást. A szaktanárok oktató munkáját szintén segítették a területi oktatókkal együtt, rendszeresen részt vettünk a tanulmányi versenyeken.

Fontos feladatot jelentett folyamatosan az oktatás technikai fejlesztése az oktatási helyeken, az iskolákban, a gyakorló- és tanpostákon, valamint a tanfolyami szálló működtetése.

Az oktatás mellett a nevelés is szerepelt a céljaim között. Fontos volt számomra a tanfolyami hallgatók és a munkatársak állandó fejlődési igényeinek kialakítása, a postai munka megszerettetése, a jó képességekkel rendelkezők továbbtanulásra ösztönzése.

Összegzés

Az oktatási, nevelési munka nemcsak nehéz, de hálás feladat is. Sokszor kaptam visszajelzést a tanítványoktól a munkasikereikről, életük alakulásáról, de segítséget is kértek alkalmanként a változásokhoz. Elmondhatom, hogy majdnem negyven évig azt tehettem, amit szerettem. Nagyon gyorsan elrohant ez az idő, mely a történelemben kis idő ugyan, de egy ember életének nagy része.

Azt tudom tanácsolni a fiataloknak, dolgozzanak és éljenek úgy, hogy nem mennek el a mindennapi örömeik mellett, hanem átéli azokat. Igyekezzenek munkájuk körülményeit úgy formálni, hogy a leterheltség mellett jusson idő a munkatársakkal, a családdal való törődésre is. Vállalják fel

Elköszönés a szegedi munkatársaktól 2004-ben
Tóth László, Kalocsai Katalin, Nagy Istvánné,
Németh L. Tamás

az állandó önfejlesztést, megújulást, merjenek magasabb pozíciót vállalni, még akkor is, ha az több munkával – de nagyobb lehetőségekkel – jár. A legnagyobb eredmény, ha belső igényé válik a pontos és szakszerű, lelkiismeretes munkavégzés.

Postai munkám legnagyobb elismerésének a 2000-ben kapott „Szegedi Régió postása” címet tartom, melyet megelőzött, majd követett még több szakmai kitüntetés az igazgatóság és a vezérigazgatóság részéről. Igen jóleső érzéssel töltött el az ország postai oktatóitól való elköszönést követő „vastaps”, mely sokáig a fülemben csengett (2004). Megtisztelő útravaló volt a nyugdíjas évekre.

Lakatos Albert

EGY MUNKAÜGYES EMLÉKEI

1954-től 1990-ig a Szegedi Postaigazgatóságnál munkaügyi területen dolgoztam, Békés- és Bács-Kiskun megyei előadói munkakörtől az osztályvezetői beosztásig. A munkakör sajátosságainak megfelelően sokféle problémával találkoztam. Egy-egy eset megmaradt az emlékezetemben.

Kutasi József területi biztossal Vaskút postahivatalt látogattuk meg a hivatalvezető kérésére. A bemutatkozás után a vezető szaktársnő kérte, hogy ne a felvételi teremben kelljen elmondania a kérését. Azzal kezdte, hogy nagyon haragszik rám, mert véleménye szerint a forgalomnak megfelelően a belső munkaerő egy fővel való szaporítására lenne szükség a hivatalnál. A bevezető egy kissé meglepett, de nem nehezteltem. Kinyitottam a felvételi teremre nyíló lakás ajtaját, és azt mondtam a főnökasszonynak, ha egy íróasztalt és széket el tud helyezni, akkor a létszámot engedélyezem, de amennyiben az új hivatal megépül, a létszám biztosítva lesz. A rövid értekezés vége az lett, hogy a főnökasszony engedélyt kért arra, hogy két pusztit adhasson. Huszonévesen nem tiltakoztam.

Elek postahivatal kézbesítői panaszt tettek az igazgatóságnál, mert a hivatal vezetője 100–100 selejttel¹ büntette őket a járatfogadás elmulasztása miatt. Sértve érezték magukat, nehezen viselték ezt a tényt. Úgy érezték, hogy a faluban ez a „bélyeg” nem törölhető le róluk. Helyszíni vizsgálatot kellett tartanom, jegyzőkönyvi meghallgatás történt. Végül nem a 100 selejt (egy órai kereset kb. 20 Ft volt) sértette őket, hanem az a tény, hogy ilyen helyzetbe kerültek. Valóban elmaradt a vasárnapi járatfogadás. Hosszas beszélgetés során eljutottunk odáig, nincs a homlokukra írva, hogy 100 selejtet kaptak, ezt a faluban senki sem tudja meg, ha ők el nem híresztelik. Meggyőztük egymást, és megegyeztünk, hogy a „20 Ft” levonása jogos, a bélyeg nem kerül a homlokukra, és nem is látszik semmi.

Kalocsa postahivatal vezetője nagyon felindultan érkezett az osztályunkra. Az indulatok levezetése végett helyetl kínáltam, és kértem, ismertesse látogatása okát. Véleménye szerint a belső munkák percértékéhez viszonyítva hat fő létszáma hiányzik, és ez nagy problémát jelent. Kérdésem az volt, hogy a hivatala kinyitott-e a mai napon, vagy korábban volt-e panasz a szolgáltatások teljesítésének hiányára. A válasza: „nem volt”, de hat létszám hiányzik. Javasoltam, nézzük meg, mely munkaterületekre milyen képzettségű dolgozók vannak beosztva. Kiderült, hogy a rovatolási feladatokat kezelői szakvizsgával rendelkezők végzik, így a belső létszám természetesen kevesebb volt. Összességében a szükséges létszám biztosított volt a hivatalnál, így a főnök szaktárs megnyugodott, a probléma megoldódott.

¹ A dolgozók szabálytalan munkavégzését vagy mulasztását az 1960-as évekig „selejt”-tel büntette az ellenőrzést végző vezető. A „selejt” a tárgyhavi fizetés csökkentésével járt.

Baja 1. sz. postahivatalnál a kézbesítők panasza miatt helyszíni ellenőrzést kellett tartani. A kézbesítő szaktársak szerint a ledolgozott munkaidejük jóval meghaladja az előírt munkaidőkeretet. Már az előző nap délutánján, a leszámolások előtt a hivatalban voltam, és a leszámolótól azt kértem, jegyezze fel a leszámolókönyvre, mikor közölte az érdekelten, hogy kész a leszámolása. Később a felírt időpontokat egyeztettem a jelenléti ívbe beírt eltávozás időpontjával. A két időpont nem egyezett meg, egy-két órás eltérés mutatkozott. Másnap már korán reggel a kézbesítők termében voltam, és néztem, mikor érkeznek, milyen időpont kerül a jelenléti ívbe, és mikor kezdik el az anyag rendezését, mikor indulnak ki a kézbesítő járásukba. A reggeli érkezést követően előkerült a napi sajtó, megreggeliztek, majd 30–40 perc után a munka megkezdésére is sor került. A jelenléti ívbe természetesen a reggeli beérkezést jegyezték be. Megállapítottam, hogy napi 2–3 óra volt az az idő, amit nem munkával töltöttek. Közöltem velük a tényeket, majd egyezsége jutottunk, hogy amennyiben az „egyéb” időt nem jegyzik be a jelenléti ívbe, a munkaidőkeretet sem lépik túl. Érdekes vélemények születtek: a szaktársak szerint valahol és valamikor meg kellett reggelizniük. Délután pedig egymást várták meg, együtt mentek hazafelé, hogy kellemesebbé tegyék az utat.

Derekegyháza postahivatalnál az egyik kézbesítő szaktárs kevesellte a fizetését, és nemtetszését fejezte ki. A hivatalvezetőtől elkértem a bérjegyzéket. Láttam, hogy a hírlapkézbesítéssel együtt jó a havi keresetének összege. Kérdeztem, hogy a jegyzék szerint melyik összeget nem tartja megfelelőnek. A munkaköri bért tartotta alacsonynak, megjegyezte, ennyi pénzből nem lehet megélni. Kérdeztem, hogy otthon a feleségével is ezt az összeget közli? Válasza „igen” volt. Az én válaszom pedig így szólt: a felesége igen naiv, vagy rosszul látja a bérszalagot, mert a kifizetendő sort kellett volna néznie, ugyanis az kb. négyszer akkora volt, mint a munkaköri bér rovat összege. A panaszos a véleményemmel nem értett egyet, és kirohant a hivatalból. Később visszatért, és elnézést kért.

Csorvás és Gerendás postahivatalnál a külterületi kézbesítés támpontosítását terveztük. A külterületi lovas kézbesítést továbbra is meg kellett tartani, de a kézbesítő szaktársnak a támpontos kézbesítőt is segítenie kellett. Az első megállapítás szerint a kézbesítés befejeztével a lovas kézbesítőnek este le kellett volna számolnia. Neki azonban nem tetszett a megoldás, és megjegyezte: „b... meg, akkor nekem nyolc órát kellene dolgoznom”. Válaszom az volt, hogy igen „b... meg”, nyolc órás fizetésért újabban nyolc órát kell dolgozni. Azért rendeztük a dolgot, engedélyeztük a másnapi leszámolást.

Székkutas postahivataltól panasz érkezett a Postás Szakszervezet központjához, hogy B. J. kézbesítő napi 10–12 órát dolgozik, és ezt már nem bírja tovább. Helyszíni vizsgálatot tartottunk, melynek során megállapítottuk, hogy napi 20–25 utalvány helyett hetente van ennyi. Az ellenőrzés napján 10 órakor még a hivatalban volt a kézbesítő szaktárs. Minden kézbesítésre kerülő újságra feljegyezte az előfizető nevét, ami jó időbe telt. A művelet elvégzésére szerinte azért volt szükség, mert útközben az előfizetők elkérik az újságot, és a végének már nem jut. A feljegyzési tevékenység megszüntetésével és a kézbesítőjárás csökkentésével a napi munkaidő lecsökkent, a panasz oka megszűnt.

Kerekegyháza postahivatal kiemelkedő munkájának elismeréseként „Kiváló Kishivatal” kitüntetésben részesült. Az igazgató elvtársnak írt levélben a hivatalvezető köszönetet mondott, és ígéretet

tett, hogy a következő évben is hasonló elismerést szeretnének kapni. A Verseny Híradó a levelet lekötölte, és mint szerkesztő megjegyeztem: „akkor a versenybe már idén be kellett volna nevezni!”

A munkavédelmi csoport Mindszent postahivatalnál tervezett munkavédelmi ellenőrzést tartott és a minősítés „elégtelen” lett. A hivatal kiváló minősítéssel rendelkezett, és többszörösen kitüntetett Kiváló Hivatal volt. Az ellenőrzés híre eljutott dr. Hódi István postaforgalmi igazgatóhelyetteshez is. Az invitálása rövid volt: „Bercus, gyere föl!” A téma természetesen a minősítés eredménye, melyre magyarázatot várt. A hivatalnál felújítás zajlott, a minősítés a tényleges helyzet figyelembe vételével történt. Egyet tehettem, három hónapon belül ismételt szemlét tartottunk, annak jeles lett az eredménye. Úgy gondolom, az előző szemle megtartását mellőzni kellett volna.

Kiskunfélegyháza 1. sz. postahivatalnál munkavédelmi vizsgáztatásra került sor. A vizsgázók igen jól szerepeltek, még a pótkérdések sem okoztak gondot. A hivatal vezetője, L. M. a legkönyvebb kérdést húzta, és már neki is kezdett a feleletnek, amikor leállítottam, hogy a kérdést én fogom feltenni. Nem okoztam vele problémát, a felelet jeles lett.

Kecskemét 1. sz. postahivatalnál is én tettem fel a főnöknek a munkavédelmi vizsgán a kérdést, mely a következő volt: „Induljon el a bejáratától, és mondja el az észlelt munkavédelmi hiányosságokat.” Az első kérdést nem sikerült megválaszolnia, mert a bejárat ajtó előtti lépcsőfok igen kopott volt, ami baleseti veszélyt jelentett (régie épület). A vizsga utáni beszélgetés során B. S. megkérdezte, honnan vettem a megállapításaimat. A válaszom egyszerű volt: „készültem a vizsgáztatásra”. Valóban láttam a lépcső hiányosságát, és a felvételi teremnek a közönség részére biztosított területén is nézelődtem.

Az eredményes brigádtvékenység elismeréseként az igazgatóság „Beruházó” brigádja kitüntetésben és a vele járó jutalomban részesült. A jutalom egyéni összege húsz forintra végződött. Szakmai és szakszervezeti szempontból egy kicsit furcsának tartottuk ezt az elosztási módot, meg azt is, hogy nem differenciáltak. Megbeszélést követően közöltük az észrevételeinket. A brigád tagjai kijelentették, hogy egyformán dolgozott mindenki, és nem hajlandók módosítani a szétosztáson. Vesztesként hagytuk el a megbeszélést, mert úgy éreztük, a brigád helytelenül járt el. Kudarcot vallottunk.

Kecskemét 1. sz. postahivatalhoz brigádvezetői értekezletre voltam hivatalos Csetényi István TSZB munkaverseny-felelőssel együtt. A klubteremben került sor a megbeszélésre, ahol még sön-tés is működött. A brigádmozgalommal kapcsolatos problémák mellett természetesen a bérkérdés is felmerült. Az egyik probléma az volt, hogy a kezdők bére magas, és az idősebbek nincsenek megbecsülve. Megkérdeztem a felszólalót, hogy milyen különbséget tud elképzelni a kezdők és az „öregek” között, és most neki mennyi a bére. A megbeszélés előtt B. S. asztalán egy új felvételi dolgozó munkaszerződése feküdt, melyben 500 Ft szerepelt. A kérdést feltevő közölte, hogy neki 750 Ft a munkaköri bére, és legalább 200 Ft különbségnek kellene lenni. Közöltem, hogy az elképzelése talált, mert az új felvételi dolgozó munkaköri bére csak 500 forint, így az elvárt különbség biztosított. Mire a beszélgetést befejeztük, az asztalunk megtelt söröskorsóval. Csak segítséggel tudtuk elfogyasztani.

Helvécia postahivatalnál a támpontosítás a munkaerő szempontjából igen sok problémát okozott. Az egyik szaktárs gépkocsivezetői tanfolyamra járt, sikeres vizsga esetén őt terveztük támpontos kézbesítőnek. Egyik napon egy igen haragos hölgy keresett meg a helvéciai kézbesítés ügyében. Hellyel kínáltam, és kértem, mondja el a problémáját. Hamar felmértem a helyzetet, mert én voltam a könnyebb súlycsoportban, de az indulat levezetése nehéznek ígérkezett. A helyel kínálás csökkentette a feszültséget. Ígéretet tettem, ha a férje megszerzi a vezetői jogosítványt, úgy ő lesz a támpontkézbesítő, de addig Kecskemét 2 postahivatalba kerül. Az a tény, hogy visszadobtam a labdát, részemről sikerült megoldani a helyzetet, hiszen a továbbiakban a férj állt a középpontban (a helyzet alapján sajnáltam).

Az egyik kishivatal belső létszámnormája tartalék nélkül 2,6 fő volt. A postavezető kérte, hogy az 5 órás belső dolgozója is 8 órás legyen. Bevállalta, hogy ennek fejében a megemelt óraszámú dolgozója saját hivatalán túl a környező kispostákon (Csanádalberti, Makó-Rákos) gondoskodni fog betegség, szabadság idején a helyettesítésről. A hivatal által feldolgozott percérték (norma) csak egy részmunkaidős foglalkoztatását indokolta. A saját posta helyettesítését, valamint a közeli fiókposták vezetőinek helyettesítését figyelembe véve állapítottuk meg a napi elfoglaltság munkaidejét, ami ekkor már 3 fő 8 órás belső dolgozót jelentett. A gyakorlatban nem a megemelt óraszámú dolgozó, hanem minden esetben T. L. ment a környékre helyettesíteni. Tény, hogy a vállalt feladatot teljesítette, tanulmányait sikeresen befejezte. Ismeretei tudatában pályázott a postaigazgatóság Postaforgalmi osztályának vezetői posztjára, melyet el is nyert. Szakmai gyakorlata, iskolai végzettsége és agilitása alapján a feladat elvégzésére a bizottság alkalmasnak találta. Munkabírása és a szerzett igazgatási tudás lehetővé tette részére a magasabb szintű vezetői feladat ellátását is. Munkaintenzitása még nyugdíjasként sem csökken, a szegedi terület érdekében ma is nemes feladatok ellátásán dolgozik.

Ezek a morzsák annak idején problémákat jelentettek, de fényezték a munkámat, mert szerettem az emberek ügyeivel foglalkozni.

ALAPÍTVÁNYUNK

Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány

POSTATÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY ÉS ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS

Szentes 1. posta (Kossuth utca 3.)

A kiállítást – személyes gyűjtőmunkájuk eredményét felajánlva – dél-alföldi postások hozták létre 2003-ban Szentes 1. posta első emeletén, egy megüresedett, használaton kívüli irodahelyiségben. Aktív és nyugdíjas postások, valamint külső támogatók azóta is folyamatosan gazdagítják a gyűjteményt, aminek leltárában ma már több mint 6200 tárgy, okirat és nyomtatvány van. A gyűjtemény kutatható. A kiállítás ma már hat kisebb-nagyobb teremben és az emeleti folyosón tekinthető meg.

Az **első terem** (emlékszoba) egyik fele egy múlt századbeli kisposta berendezési tárgyait, felszerelését mutatja be.

A látogatókat korabeli postáskisasszony és egyenruhás, kerékpáros kézbesítő fogadja. A falakon dél-alföldi postamesterek, postakiadók, kincstári hivatalvezetők arcképcsarnoka látható az 1890-es évek végéről és az 1900-as évek első feléből. Falitabló sorolja időrendben, hogy a Dél-Alföld melyik településén melyik évben nyitottak postát, mikor vezették be a távíró- és a telefonszolgáltatást. A kisposta „közönségterében”, az asztal üveglapja alatt értékes iratok, a falakon múlt századi postás csoportképek, valamint Katona Imre amatőr festő postai és távközlési témájú táblaképei idézik a múltat.

Az emlékszoba másik felében a távközlés története iránt érdeklődők csodálhatnak meg egy múlt században készült, ma is üzemképes, manuális távbeszélőközpontot, amihez a kiállítás termeiben elhelyeztet hat kurbilis telefon csatlakozik. A múlt századi telefonálás ki is próbálható. Megtekinthető az 1946-os országos vidéki telefonkönyv is, amely nem vastagabb egy spirálfüzetnél, ám mégis elég volt valamennyi megye összes telefon-előfizetőjének közöttételére.

A gyűjteményben hiánytalanul megtalálhatók a „M. kir. Postai és Távírdai Rendeleték Tára” című hivatalos közlöny példányai, amelyek 1867-től, a Magyar Posta önálló nemzeti közintézménnyé válásától jelentek meg.

A gyűjteményben hiánytalanul megtalálhatók a „M. kir. Postai és Távírdai Rendeleték Tára” című hivatalos közlöny példányai, amelyek 1867-től, a Magyar Posta önálló nemzeti közintézménnyé válásától jelentek meg.

Az egyik sarok a Szegedi Postaigazgatóságnak állít emléket. Az igazgatóság 1920–2003 között, 83 éven keresztül szervezte és irányította a dél-alföldi régióban a posták működését.

A második teremben (oktatóterem I.) egy hatalmas fali tablón képek láthatók a Magyar Posta életéből – 1867-től 1950-ig –, valamint megtekinthető Szentés posta történetének néhány epizódja.

Egy vitrinsor az 1848/49-es Kossuth-bankótól a jelenkorig vezet végig a látogatót a magyar bankjegykiadás történetén. Ugyanebben a teremben látható a vasúti mozgóposta-szolgálat több tárgyi emléke.

A harmadik teremben (oktatóterem II.) az 1945–1990 közti évtizedek postai berendezéseit, emlékeit, tárgyait és a postai szakoktatás bizonyos emlékeit mutatjuk be. Ugyanitt kiállítási bábuk láthatók postás egyenruhákban. Technikai érdekesség a két, működőképes, 40–50 évvel ezelőtti, lyukszalagos telegép. E teremben tíz szekrény őrzi azokat a dokumentumokat és kiadványokat, amelyeket postatörténeti kutatások céljából az érdeklődők rendelkezésére bocsátunk. A második és harmadik terem összenyitva nemcsak kiállítási, hanem oktató- és rendezvényteremként is funkcionál.

A **negyedik** szobában képeslapgyűjtemény látható a múlt század elejétől a közelmúltig. Ugyanitt Kass János Kossuth-díjas grafikusművész bélyegeiből és bélyeggrafikáiból kaphatnak ízelítőt az érdeklődők.

Az **ötödik** szobában sokféle hírközlés-technikai eszköz csodálható meg: régi telefonok, rádiók, televíziók, telexgépek. Ugyanitt látható Katona Imre egykori szentesi postaműszaki dolgozó, amatőr festő emlékkiállítása.

A **hatodik** szobában postás sporttörténeti emlékek és egyéni adományozóktól származó gyűjtemények kiemelkedő darabjai tekinthetők meg.

A termeket összekötő **folyosón** 18. századi postás egyenruhák rajzai, a Postaforgalmi Technikum és Szakközépiskola néhány érettségi táblója, továbbá postás amatőr festők alkotásai, és az elmúlt 25 év mobiltelefonjainak gyűjteménye látható.

A kiállítás megtekinthető előzetes bejelentkezéssel H-P. 8-16-ig, szombaton csak csoportoknak 8-12-ig, előzetes egyeztetéssel. Csoportok bejelentkezése a +36-63/314-366 telefonszámon lehetséges.

A gyűjteményt és a kiállítást alapítványi formában gondozzuk. Alapítványunk 2005-ben létrejött közhasznú szervezet. Célunk a dél-alföldi posták és a régióban szolgálatot teljesítő postások emlékeinek gyűjtése, megőrzése, közkinccsé tétele. Ezt a célt szolgálja a postatörténeti gyűjteményünk, állandó kiállításunk, to-

vább a posta- és bélyegtörténeti vándorkiállításunk, a honlapunk (www.dapta.hu) és a postatörténeti kiadványaink (Múltidéző 1-2-3. kötet).

Időszaki kiállításokat és alkalmi rendezvényeket is szervezünk. Posta- és bélyegtörténeti vándorkiállítást kölcsönzünk helyi postajubileumi rendezvényekhez, amelyeknek a megrendezésében is közreműködünk.

Gyűjteményünk nem lezárt, minden felajánlást örömmel fogadunk. Kérjük, hogy személyi jövedelemadója 1%-ával, vagy postatörténeti tárgyak, dokumentumok felajánlásával, illetve egyéb támogatással Ön is segítse elő alapítványunk működését, a kiállítás fenntartását!

Adószámunk: 18475070-1-06 Bankszámlaszámunk: 11735005-20521116

JUBILÁLÓ ÉS ÉVFORDULÓT ÜNNEPLŐ POSTÁK 2011–2014

A Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány kuratóriuma kiemelt feladatának tekinti, hogy a szentesi állandó kiállítás mellett a régió minél több településén népszerűsítse a postát és a postásokat, bemutassa e nagymúltú szolgáltatás múltját és erősítse a posta társadalmi elismertségét, közönségkapcsolatait.

2009-ben Kiskunhalas 1. sz. posta rendezett történeti kiállítást és megemlékezést a halasi postaállomás megnyitásának 220. évfordulójára. Világosan látszott, hogy egy ilyen évfordulós kiállítás milyen jól népszerűsíti a település lakói körében a postát, a postásokban pedig erősíti a szakmájuk és a munkahelyük iránti elkötelezettséget, lojalitást.

Alapítványunk kuratóriuma 2010 óta hagyományteremtő szándékkal minden év elején levélben fordul azoknak a postáknak a vezetőihez, amelyek az adott évben érkeznek megnyitásuk jeles évfordulójához. Indítványozzuk, hogy ezeknek a postáknak a kollektívája emlékezzen meg az évfordulóról. Azt tanácsoljuk, kapcsolódjanak valamilyen nagyobb helyi megmozduláshoz (falunap, városnap), hogy a lakosság minél szélesebb köre legyen részese a posta megemlékezésének. Felajánljuk, hogy segítséget nyújtunk a rendezvény megszervezésében, többek között adunk hozzá egy posta- és bélyegtörténeti vándorkiállítást, amit helyi gyűjtésből saját anyaggal egészíthetnek ki. Tanácsoljuk, hogy a rendezvény támogatásához nyerjék meg az önkormányzatot és a helyi vállalkozókat, tegyék a postásünnepet az egész település ünnepévé. Egy ilyen rendezvény előkészítése persze sok munkát és anyagiakat is követel, ezért mindenki önállóan és szabadon dönthet arról, belevág-e vagy sem.

Kezdeményezésünkre öt év alatt 23 településen rendeztek jubileumi vagy évfordulós ünnepséget, kiállítást.¹ Egyaránt volt köztük község és város, kistelepülés és megyeszékhely. A 2010-ben megjelent Múltidéző 2. kötet az első öt rendezvényről már rövid ízelítőt adott, néhány mondatban, néhány képpel. Azóta eltelt négy év. Egyre több posta rendezett emlékünnepséget, vándorkiállításunk évről évre több helyre jutott el.

Ezúton is köszönetet mondunk az érintett postavezetőknek a kedvező hozzáállásért és azért a lelkes munkáért, amit egy-egy megemlékezés sikere érdekében kifejtettek. Köszönjük a Magyar Posta felső vezetésének, valamint a Kelet-magyarországi Területi Igazgatóság vezetőjének és munkatársainak a támogatását is!

A következő oldalakon néhány képi illusztrációval² kiegészítve röviden felsoroljuk az utóbbi négy évben megtartott jubileumi és évfordulós rendezvényeket.

¹ Jubileumról beszélünk, ha a megnyitás óta eltelt évek száma elérte a százat és huszonöttel osztható, évfordulóról, ha az évek száma tízzel osztható.

² A fotók túlnyomó többségét készítették: Lovászi József, Tóth László, Verók István. Néhány fényképet a rendezvényt szervező postáktól kaptunk. A képek digitális formátumban a DAPTA postatörténeti gyűjteményében találhatóak.

2011. június 10-én Gara település ünnepelte a helyi postaállomás megnyitásának 225. évfordulóját. Az ünnepséget a posta udvarában rendezték. Ünnepi köszöntőt mondott a Magyar Posta képviselőjében Széllné Tóth Ibolya, a Szegedi Területi Igazgatóság igazgatója, az önkormányzat nevében pedig Faa Béla, Gara polgármestere. A kiállítást a posta közönségterében láthatták az érdeklődők. (1–2. kép)

2011. június 25-én Jászszentlászlón emlékeztek a posta megnyitásának 125. évfordulójára. A falunapi rendezvényhez kapcsolódó postai kiállításnak és műsoros ünnepségnek a Művelődési Ház adott helyet. Köszöntőt mondott dr. Veres Éva, a Szegedi Területi Igazgatóság igazgatóhelyettese, Kiss Melinda, a település polgármestere és Kapus Krisztián, a térség országgyűlési képviselője. (3–4. kép)

2011. július 16-án falunap keretében Kunpeszér község ünnepelte 100 éve megnyitott postáját. A megemlékezés a Művelődési Házban volt, a kiállítás a Községi Könyvtárban kapott helyet. A Magyar Posta részéről Széllné Tóth Ibolya, a Szegedi Területi Igazgatóság igazgatója, az önkormányzat nevében Német László, polgármester köszöntötte a falu postásait és lakosságát. (5–6. kép)

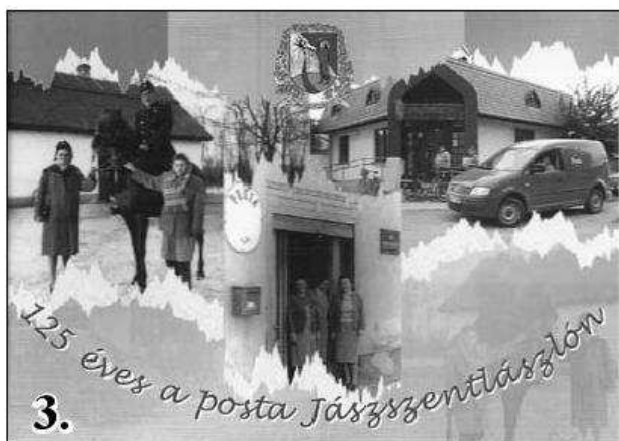
2011. július 30-án Ladánybenén is falunapi rendezvényként ünnepelték a 100 éves postát a helyi művelődési házban. Ünnepi köszöntőt mondott Bokrosné Madácsi Erika, Magyar Posta Szegedi Területi Igazgatóságának igazgatóhelyettese és Bányai Gábor, a Bács-Kiskun megyei közgyűlés elnöke. (7–8. kép)

1.

2.

3.

4.

2011. augusztus 16-án Kiskundorozsmán rendeztek évfordulós megemlékezést a posta megnyitásának 130. évfordulóján. A rendezvény színhelye a Petőfi Sándor Művelődési Ház volt. Ünnepi köszöntőt mondott Széllné Tóth Ibolya, a Magyar Posta Szegedi Területi Igazgatóságának igazgatója és Hajdu Géza, a művelődési ház igazgatója. A helyi színjátszócsoporthoz egy kedves kis postai paródiával tette emlékezetesebbé az ünnepséget. (9–10. kép)

2011. szeptember 9-én Szatymaz ünnepelte a helyi posta megnyitásának 130. évfordulóját. A résztvevőket dr. Veres Éva, a Szegedi Területi Igazgatóság igazgatóhelyettese és dr. Kormányos László, Szatymaz polgármestere köszöntötte. Ez a rendezvény is a falunapi események sorába illeszkedett. Rangját emelte, hogy a Magyar Posta által adományozott „Év postása” cím birtokosai – az ország különböző részeiből érkezett postások – is részt vettek az ünnepségen. (11–12. kép)

2011. szeptember 17-én Csorváson, a Művelődési Házban rendezték meg a helyi posta megnyitásának 150. évfordulójához kapcsolódó ünnepséget és kiállítást. Színes kulturális műsorba ágyazva hallhatták a nagytermet megtöltő csorvásiak Varga Dezsőnek, a Magyar Posta vezérigazgató-helyettesének és Szilágyi Menyhértnek, a város polgármesterének ünnepi megemlékezését. (13–14. kép)

2012. augusztus 11-én Csanádapácán is a falunapi rendezvény keretében ünnepelték a posta megnyitásának 150. évfordulóját. A színes kulturális műsornak, az ünnepi beszédeknek és a postatörténeti kiállításnak a Faragó János Tornaterem adott otthont. A Magyar Posta nevében Rácz Tamásné, a Kelet-magyarországi Területi Igazgatóság igazgatója, a község vezetése nevében Oláh Kálmán polgármester mondott köszöntőt. (15–16. kép)

2012. szeptember 28-án Szentes ünnepelte a helyi postaállomás megnyitásának 225. évfordulóját. Az ünnepségen Rácz Tamásné, a Kelet-magyarországi Területi Igazgatóság igazgatója és Szűcs Lajos, Szentes város alpolgármestere köszöntötte az egybegyűlteket. Az ünnepségnek és kiállításnak Szentes 1. sz. posta szolgált helyszínül. (17–18. kép)

2013. április 20-án Tótkomlós ünnepelte postája megnyitásának 225. évfordulóját. A műsoros ünnepségnek a Természet Háza nagyterme adott otthont, a kiállítást a Lapusnyi András teremben rendezték be. Alapítványunk kiállítási anyagát helyi gyűjtők kincsei egészítették ki. Az ünneplő közönséget Ötvös Tamás, a Magyar Posta Kelet-magyarországi Területi Igazgatóságának értékesítési vezetője és dr. Garay Rita, Tótkomlós polgármestere köszöntötte. (19–20. kép)

2013. május 17-én Csengelén, a Faluházban falunapi rendezvénysorozat keretében emlékeztek a helyi postanyitás 100. évfordulójára. Az ünnepségen beszédet mondott Harnos Csaba, Szeged 1. sz. megyei posta vezetője és Sánta Ferenc, a település polgármestere. Az évforduló alkalmából jelent meg Ceglédi János, nyugalmazott postavezető Száz éves a posta Csengelén című írása, a Csengelei Krónikás Egyesület kiadásában. (21–22. kép)

2013. május 18-án Battonyán ünnepelték a helyi posta megnyitásának 225. évfordulóját. A József Attila Művelődési Központ nagyterme zsúfolásig megtelt. Parádés műsort láthattak a résztvevők. Ünnepi köszöntőt mondott Rác Tamásné, a Kelet-magyarországi Területi Igazgatóság Igazgatója és dr. Karsai József, Battonya város polgármestere. A kiállítást a városi könyvtárban tekinthették meg az érdeklődők. (23–24. kép)

2013. június 22-én Sarkadon volt 225 éves postajubileumi ünnepség. A Bartók Béla Művelődési Központ nagytermét megtöltő közönség élvezettel nézte végig a kulturális műsort, hallgatta meg Kocsis István, Magyar Posta hálózati igazgató és Bende Róbert polgármester ünnepi köszöntőjét és tekintette meg a postatörténeti kiállítást. (25–26. kép)

2013. augusztus 24-én Gyula posta kollektívája rendezett nagyszabású ünnepséget az egykori gyulai postaállomás megnyitásának 225. évfordulójára emlékezve. Az 1. sz. posta előtti téren a helyi lakosok mellett a fürdővárosban nyaralók is érdeklődve nézték a kulturális műsort és hallgatták a rendezvény szónokait. A Magyar Posta részéről dr. Sümegi Péter, a Hatósági Kapcsolatok Igazgatóságának a vezetője, Gyula város részéről dr. Görgényi Ernő polgármester mondott ünnepi köszöntőt. Nagy sikere volt annak a fiatal lovas postásnak, aki a polgármesternek hatalmas „aranykulcsot” hozott a posta ügyféltérben berendezett posta- és távközléstörténeti kiállítás megnyitásához. Helyi gyűjtők kincseiből pazar posta- és távközléstörténeti kiállítást láthatott a közönség. (27–28. kép)

2013. október 22-én Békésszentandráson emlékeztek meg a posta megnyitásának 150 éves jubileumáról. A Községi Könyvtárban rendezték be a postatörténeti kiállítást. Az itteni gyűjtőknek köszönhetően sok helyi anyagot is kiállítottak. Ünnepi köszöntőt a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány nevében Tóth László kuratóriumi elnök, az önkormányzat nevében pedig Sinka Imre polgármester mondott. A helyi postások szervezőmunkájához jelentős segítséget nyújtott Hévízi Róbert, a Békésszentandrás Békéssy János Helytörténeti és Hagyományőrző Egyesület elnöke. (29–30. kép)

2013. november 9-én Békéscsabán látványos „időutazás” keretében emlékeztek meg a postanyitás 225. évfordulójáról. A Jókai Színház előtti téren Fekete Péter, a színház igazgatója rendezésében történelmi showműsort láthatott a több száz főnyi közönség. Innen a résztvevők a delizsánszt kísérve a Csabagyöngye Kulturális Központba vonultak, ahol Vantara Gyula polgármester és Illin József postavezető fogadta a postakocsit, és vette át a „csabai postaállomás alapító oklevelét”. A rendezvényház nagytermében több mint 500 ember nézte végig a változatos és szórakoztató műsort. Ünnepi köszöntőt mondott Kocsis István, a Magyar Posta hálózati igazgatója, Vantara Gyula polgármester, országgyűlési képviselő, Štefan Daňo szlovák főkonzul és Kónya István, a Békés megyei Közgyűlés alelnöke. Megyesi Pál, a Munkácsy Mihály Múzeum igazgatóhelyettese Ogrincs Pálné-Lovászi József: A csabai posta 225 éve című postatörténeti tanulmányát mutatta be, amelyet a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum adott ki. A postatörténeti kiállítást Tóth László, a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány elnöke nyitotta meg. (31–32. kép)

2014-ben több Bács-Kiskun megyei város postája volt 225 éves, de az ünnepi rendezvény lehetőségével most nem éltek. Két megemlékezés volt ebben az évben.

2014. április 26-án Újkígyós lakossága ünnepelte a város megalakulásának 200. évfordulóját. Ebből az alkalomból rendbehozták a településen átvezető egykori postaút meglévő kilométerkövét és annak környezetét, valamint tájékoztató táblát helyeztek el mellette. A Művelődési Házban pedig postatörténeti kiállítás nyílt. A kiállítás megnyitóján köszöntőt mondott Rác Tamásné, a Kelet-magyarországi Területi Igazgatóság igazgatója és Szbellédi Zoltán, Újkígyós polgármestere. (33–34. kép)

2014. szeptember 27-én falunapi rendezvénysorozat keretében ünnepelte Balástya község a helyi posta 80. születésnapját. A rendezvényházban a postatörténeti kiállítás és megemlékezés többféle párhuzamos esemény és kiállítás mellé illeszkedett, így nagyon sokan látták. A falunapi főrendezvényen jelen volt Farkas Sándor országgyűlési képviselő is. Postai évfordulóhoz kapcsolódó köszöntőt Rácz Tamásné, a Kelet-magyarországi Területi Igazgatóság igazgatója és Ujvári László, Balástya polgármestere mondott. (35–36. kép)

A rendezvények mindenütt nagy érdeklődés mellett, az önkormányzat és helyi vállalkozások támogatásával, a lakosság érdeklődése és szimpátiája mellett zajlott, jól szolgálva a Magyar Posta és a helyi postások iránti megbecsülés erősítését, a posta közönségkapcsolatainak elmélyítését.

A posták jubileumi és évfordulós rendezvényeiről bővebb információk, képek, videók, sajtócikkek, beszámolók találhatóak alapítványunk honlapján (www.dapta.hu Jubiláló postáink rovat).

ALKALMI KIÁLLÍTÁSOK

2011. október 22-én Csabaszabadi községben emléktáblát helyeztek el az egykori posta épületének falán. A települést jelenleg mobilpostás szolgálja ki. A posta iránti megbecsülés arra ösztönözte a község vezetőit, hogy emléktáblával és egy postatörténeti kiállítással fejezzék ki kötődésüket a postához és községük emlékeihez. A táblaavatáson Illin József, Békéscsaba 1. sz. megyei posta vezetője és Szeverényi Attiláné, Csabaszabadi polgármestere mondott beszédet. A kiállítást az Idősek Napközi Otthonában tekinthették meg a falu lakói. (37–38.kép)

2011. november 4–5-én Balatonkenesére, a Magyar Posta Zrt. és a Postások Szakmai Egyesülete által rendezett XVII. Országos Postás Konferenciára vittük el posta- és bélyegtörténeti mobil kiállításunkat. (39. kép)

2012. április 6-án mobil kiállításunk a Békés megyei **Kardos** községben járt, ahol "Meseposta" címmel rendeztek szakmai napot. A szemléltetéshez, az ismeretek bővítéséhez indokoltak látták, hogy alapítványunk posta- és bélyegtörténeti vándorkiállítását kölcsönözzék, és hozzáférhetővé tegyék a falu lakosai számára.

2012. november 19–20-án a Magyar Posta és a Postások Szakmai Egyesülete **Visegrádon** rendezte meg a XVIII. Országos Postás Konferenciát. Alapítványunk a szakmai egyesület felkérésére alkalmi kiállítást készített az országos konferencia résztvevői számára a szakmai egyesület két év-tizedes történetéről. (40. kép)

2013. június 4-én Magyarország–Szlovákia bélyegkiállítás nyílt **Békéscsabán**. Alapítványunk Kass János, Kossuth díjas-, kiváló- és érdemes művész bélyegeit és bélyeggrafikáit bocsátotta rendelkezésre, valamint a magyar bélyegkiadás történetéről adtunk keresztmetszetet. A kiállítást Štefan Daňo, a Szlovák Köztársaság főkonzulja nyitotta meg, beszédet mondott Tóth Csaba Kornél, a MABEOSZ elnöke, Miroslav Ňaršík, a Szlovák Bélyeggyűjtők elnöke és dr. Szalay Tibor, a békéscsabai városi bélyeggyűjtő kör elnöke.

2013. október 11-én Budapesten a Magyar Posta Zrt. – Postai Világnap alkalmából rendezett – központi ünnepségre adtuk kölcsön a mobil kiállításunkat, így az ország különböző pontjairól érkezett kitüntetettek ízelítőt kaptak a Magyar Posta történetéből.

2014. június 21-én Kecskemét 1. sz. posta is csatlakozott a Múzeumok éjszakája elnevezésű országos kulturális akcióhoz. Az esti órákban az alapítványunktól kölcsönzött postatörténeti kiállítással várták az érdeklődőket.

A felsorolt rendezvények több ezer embert vonzottak. A médiumokban megjelent híreknek köszönhetően tizezrek kaptak információkat a Magyar Posta múltjáról, jelenéről, valamint a postások hagyományörző tevékenységéről. Dicséretes az érintett települések postásainak, polgármestereinek és a rendezvények helyi támogatóinak hozzáállása, önzetlen segítsége. A színes ünnepi műsorokban szereplő óvodások, iskolások, néptáncosok, énekesek, zenészek, színészek, színjatszók és lovasok olyan maradandó élményt nyújtottak a népes közönségnek, amire sokan sokáig fognak emlékezni. Köszönet érte mindenkinek!

Nagy Istvánné

A „TEGNAP” POSTÁSAINAK HAGYATÉKA

„A posta örök – és örökké változik. A ma postája holnapra emlék lesz. A tegnap postája már ma is az, a tegnapelőtt postájára pedig sokan már nem is emlékeznek.” (idézet a szentesi postatörténeti kiállítás emlékkönyvéből)

Egy ember életének is nyoma van a Földön, ám ha egy „embercsoport” összehangolt munkájáról van szó, azok a nyomok még jelentősebbek, sajátos értékekkel bírnak az utókor számára. A magyar társadalom „napszamosai” közé sorolhatók a postások, kik több száz éven át tevékenységük nyomán igazi értékeket hagytak reánk. Ezen értékeket a ma is dolgozó és nyugdíjas postások felélevenítve adják tovább, mert „a posta örök”.

Emlékkép: 2013. november 9., Békéscsaba. Pattogó dobpergés és hangos kikiáltó invitálja időutazásra az embereket. A Jókai Színház előtt csoportokat alkotnak idősek és fiatalok. Sietősre fogjuk lépteinket, hogy halljuk a kisbíró szavát, aki 1788-ba repít bennünket. Kidobolja, hogy a császár elrendelte, nyíljon meg Csaba első postaállomása. Korhű ruhába öltözött fiatalok özönlik el a teret, vásári hangulatot idéznek, sétálgatnak, beszélgetnek, majd táncra perdülnek. Igazi városi promenád képe tárul a vendégek szeme elé. A távolban megszólal a postakürt, mindenki a postakocsi fogadására készül. Hamarosan megérkezik a delizsánsz az utasokkal, postaszákokkal, csomagokkal. A négylovas postakocsi személyzetét azonban három lovas betyár támadja meg. A váratlan esemény hatására nagy zűrzavar keletkezik. Birkózás, verekedés, hangos perpatvar, majd jön a felmentőserег – nagy csapat csengető kerékpáros zöld egyenruhás postai kézbesítő személyében. Már is a jelenben érezhetjük magunkat.

225 éves a posta Békéscsabán. Történelmi időutazás. 1. kép: delizsánsz, amit banditák támadtak meg. 2. kép: megjött a kézbesítők „felmentő csapata” (fotó: Lovászi József, 2013. nov. 9.)

A meghívónk a csabai postaállomás megnyitásának 225. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségre és kiállítás megnyitóra szól. A Postások Szegedi Nyugdíjas Egyesülete képviselőjében nyegvenen utaztunk Békéscsabára, hogy részesei legyünk a megemlékezésnek.

Miután ártalmatlanná tették a rablókat, folytatódnak az események. Kiveszik a színház kirakatában őrzött postai alapítólevelet, hogy a postakocsi vigye tovább. A tömeg elindul a postakocsi után

az ünneplés következő helyszínére, a Csabagyöngye Kulturális Központba. A fogadtatás itt is látványos: zeneszó, korhű ruhába öltözött postáskisasszonyok, a jelenlegi postavezető és a város polgármestere várja II. József császár rendeletét. A program a hangversenyteremben köszöntéssel, majd hangulatos műsorral folytatódik. A versek, táncok és énekek között a posta 225 évének történelmi korszakait, eseményeit ismerhetjük meg.

A csodálatos hangulatú műsort postatörténeti kiállítás megnyitása követi. A kiállítás a Magyar Posta és a magyar bélyeg történetét, Kass János grafikusművész bélyegeit, továbbá helyi gyűjtők anyagát mutatja be. A tablók, a bemutatószekrények, állványok anyagát több száz ünneplő tekinti meg.

A jubileum alkalmából megjelent „A csabai posta 225 éve” című könyv, melynek kiadója a Munkácsy Mihály Múzeum. A postatörténeti kutatást és anyaggyűjtést Ogrincs Pálné, nyugdíjas postai oktató végezte, aki sok éven át a közvetlen munkatársam volt. Évtizedek óta gyűjti a város és a megye postáinak múltjáról a dokumentumokat, tárgyakat és visszaemlékezéseket. Hatalmas mennyiségű gyűjteményéből dr. Lovászi József szerkesztette a mostani értékes kiadványt. Nyugdíjas társaimmal egy-egy példányt megvásárolunk, amit nagy örömünkre a szerző dedikál nekünk. Újabb értékkel gazdagodott saját gyűjteményünk!

E nap eseményeihez, a múlt megőrzéséhez kapcsolódik a saját törekvésem.

Szerencsés embernek vallom magam, mert tanulmányaim és a majd' negyven évig tartó postai munkám során olyan emberekkel hozott össze a sors, akik értékteremtésben példát mutattak, segítettek az életutamon. Arra tanítottak, hogy mindig többet tegyek és több legyek, legyen ez belső kényszer, ne várjam, hogy mások figyelmeztessenek a továbblépésre. Egy-egy változás sok munkával járhat, de ne sajnáljam az épüléstől az időt. Szeretném ezt az örökséget tovább adni gyermekeimnek és unokáimnak is – bízom benne, hogy sikerrel.

Fontos cél életem során a múlt értékeinek feltárása, megőrzése és e munkának a megszerettetése. Ebben néhány tanárom, munkatársam, vezetőm is segített. A postai emlékek gyűjtése során sok élményben volt részem. A postáknál jártamban találkoztam hasonló gyűjtőszennedéllyel megáldott munkatársakkal, akik egymással versengve gyűjtötték a régi postai eszközöket, tárgyakat, iratokat, szabályzatokat. Előfordult, hogy ezek ládák, fiókok mélyén, raktárak polcain heverték, porosodtak. Az oktatók segítségével begyűjtöttük, majd a tanítás során bemutattuk a régi eszközöket. Videofilmeket, fotókat készítettünk olyan postai gépekről, telefonközpontokról, készülékekről, amelyet nem mindenki láthatott a saját munkahelyén.

Gyűjteményem rendezésére már csak a nyugdíjazásomat követően jutott időm. Postai oktatási központunk áthelyezését követően a régiségeket a szentesi posta épületében lévő postatörténeti kiállítóhelynek adtuk át. Itt már régóta komolyan folyt a gyűjtőmunka. A posta vezetője és helyettesei a megüresedett termekben postatörténeti kiállítást rendeztek be a kapott anyagokból, 2003-ban. Ehhez a Postaigazgatóság vezetője és néhány dolgozója is segítséget nyújtott a helyi munkatársak mellett.

A rendszeres munkába akkor kapcsolódtam be komolyabban, amikor 2005-ben alapítvány létrehozásába fogtak a gyűjtemény kezelői. A szentesi székhelyű Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány közhasznú szervezet. Célja a dél-alföldi posták és a régióban szolgálatot teljesítő postások emlékeinek gyűjtése, őrzése, közkinccsé tétele. Az alapítvány egyik kuratóriumi tagjaként számomra egyre több társadalmi munkát jelent az a sokféle tevékenység, melyet szívesen és lelkesedéssel végez minden tisztségviselő és önkéntes segítő. Ez a munka életünk részévé vált, rendszeres és hasznos értékteremtő elfoglaltságot jelent.

A gyűjtemény folyamatosan bővül, a kiállítás ma már hat teremben látható. A begyűjtött anyagokat a nyilvántartásba vételt követően rendszerezni kell. Kutatómunka folyik itt a posták emlékünnepeihez, a helyi kiállításokhoz, valamint a helyi postatörténeti írások készítéséhez. Az alapítvány felhívására egyre több posta történetét dolgozzák fel a ma is munkában álló dolgozók és a nyugdíjas postások.

A kiállítás része Kass János Kossuth díjas kiváló és érdemes művész sok bélyege és bélyeggrafikája. A neves művész tervei alapján ötven témakörben nyolcvannyolc bélyeg, illetve bélyegblokk készült. Alapítványunknak – a befolyt adományokból – sikerül folyamatosan bővíteni a bélyeggyűjteményt. Számunkra igen érdekes élmény volt a művész látogatása a kiállításunkon. A kuratórium elnökét, Tóth Lászlót személyes ismeretség fűzte Kass Jánoshoz, így a bélyegtervek és bélyegek kiállítási anyagát ő kapta meg további bemutatásokra. Az egyik bemutatószekrény a művésznak egy kórházból küldött levelét is tartalmazza, melyben sok sikert kíván bélyegkiállításának megnyitójához és üdvözlöli benne a közönséget is. Őrizzük a rajzát, mely egy elefántot és egy egeret ábrázol. Ezzel illusztrálta a Feszty-körképről készült bélyegsorozat elkészítésének a nehézségét, azt, hogy hogyan kellett neki „elefántból egeret csinálni”. Nem lehetett könnyű dolga, amikor a hatalmas képről néhány négyzetcentiméteres bélyeggrafikát készített. Kedves emlékét és hagyatékát szívesen és gondosan őrizzük.

A szentesi állandó kiállítás mellett a jubileumukat ünneplő posták helyi kiállítását mobil posta- és bélyegtörténeti kiállításunkkal egészítjük ki. A kiállítási anyag előkészítése, szállításának megszervezése szintén sok feladatot jelent. Természetesen a kuratóriumi tagok közreműködnek a helyi kiállítások megnyitó ünnepségén. Célunk, hogy ne csak Szentesen legyen látható az a sok emlék és érdekesség, amely az elmúlt időszakban összegyűlt, hanem egy részét utaztassuk, vigyük el Bács-Kiskun-, Békés- és Csongrád megyébe, azokra a településekre, amelyek jubileumi ünnepséget rendeznek. Azt mondhatjuk, hogy a kiállítás „házhoz megy”. Így került az alapítvány anyaga Békéscsabára is, az ottani posta jubileumi ünnepségére.

Rendszeresen szervezünk postatörténeti vetélkedőket postások, diákok és nyugdíjasok részére. Az egyik nagy sikerű vetélkedőt szegedi nyugdíjas csapatok részére rendeztük. A szentesi busz-

Békéscsabai postatörténeti kutatók Szentesen

Kass János arcképe „bélyegterv”-formában
Készítette: Bányai István grafikus

Kiállítás Gyula 1. postán alapítványunk és helyi gyűjtők anyagából, 2013. aug. 24.
(fotó: Lovászi József)

Én és Juhászné Pálnok Lenke nyugdíjasoknak rendezett postatörténeti vetélkedő közben Szentesen. 2013. ápr. 16. (fotó: Tóth László)

járaton már a híres postás személyiségek neveit emlegették a versenyre készülve. A szentesi kiállítás megtekintése során többen szorgalmasan jegyzeteltek, abban bízva, hogy a látottakkal és az elhangzottakkal kapcsolatos kérdések is lesznek. A résztvevők Szentesen kivételként láthatták Magyarország utolsó lovas kézbesítőjét, hallgatták Postás Józsi dalolását, de a könnyed szórakozás utáni kérdések már nem is voltak olyan könnyűek mindenki számára. A csapattagok élénken dolgoztak az írásbeli és szóbeli kérdések megoldásán. Elmondásuk szerint élményekben gazdagon és egy szép emlékekkel gyarapodva tértek haza.

Az alapítvány honlapján (www.dapta.hu) az ismertetőkön kívül sok érdekesség szerepel.

A programok mellett fényképek és filmfelvételek láthatók megemlékezésekről, kiállításokról. Postatörténeti érdekességek gyűjteménye segíti a vetélkedőkre történő felkészülést. A honlap szerkesztését és karbantartását dr. Lovászi József, az alapítvány titkára végzi nagy szakértelemmel. Tóth László irányításával több postatörténeti könyv jelent meg. A Jubileumi évkönyv (2002), a Múltidéző (2003) és a Múltidéző 2. (2010) című könyvek sok postás életútját, és sok helyi posta történetét tartalmazzák. A legutóbbi kiadványban posták története mellett a postai oktatás és a postai sportkör történetét is megörökítettük.

Az előzőekben említett munkában rendszeresen csak néhány lelkes nyugdíjas postás vesz részt. A kuratórium tisztségviselői, Tóth László, volt szegedi postaigazgató, Verók István és Juhászné Pálnok Lenke, volt szentesi postavezetők kitarása, szakmaszeretete példaértékű mindannyiunk számára. Az ő hozzáértésük, lelkesedésük viszi előre a munkánkat. Nyugdíjas életünk meghatározó célja az egykori Szegedi Postaigazgatóság területén keletkezett postatörténeti emlékek megőrzése, a gyűjtemény gyarapítása és az érdekességek folyamatos bemutatása.

Szükségét látjuk a postás hagyatéka megőrzésének, hiszen évszázadokon át sok kitartó, jóérezsű postás tette a kötelességét, dacolva az időjárás viszontagságaival, háborúval, árvízzel, válságos időszakokkal, csak azért, hogy az emberek közötti kapcsolatok mindenkor éljenek. Tették ezt akkor is, amikor nem léteztek még modern technikai eszközök. Egyébként az ország utolsó lovas kézbesítője Gátéren még most is lóvontatta kocsin szállítja a tanyavilágba a postai küldeményeket. Sokan örülnének, ha a postás naponta rájuk köszönne. A mai világban már megváltoztak a levelezési szokások, így a postással való találkozás is ritkább. Régen az idős emberek igényelték a felolvasást, vagy például a postást kérték meg, hogy hozzon részükre kenyeret, gyógyszert – főleg a tanyavilágban. Írók, költők is megörökítették a posta és a postások kapcsolatát. Sokszor hallhattuk a „postás himnusz” sorait: „...*Jégesőben, hóban, éjsötétben ácsol hidat lélektől-lélekgig...*”¹ A postások igenis megérdemlik, hogy az utókor emlékezzen rájuk, és tisztelje hagyatékukat!

Szeretnénk, ha a „tegnapelőtt” postájának emléke, az azt működtető emberek élete, példamutatása megmaradna az utókor számára. Egy kiállításon láttam az alábbi idézetet, mely mottónk is lehetne: „Az olyan nemzetnek nincs jövője, mely mindent elfelejt!”. Teszünk érte, hogy ne felejtsék el a ma és a jövő postásai, hogy mit tettek elődeik, hogyan végezték a közfeladatokat, akár a háborúk alatt, akár az azt követő időkben...

¹ Idézet Baranyi Ferenc: A hirhozóhoz című verséből

ADATTÁR

POSTÁK ÉS POSTAVEZETŐK
Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyében
2014. december 1-jei állapot

A listát a Magyar Posta Zrt. Kelet-magyarországi Területi Igazgatósága (Debrecen) bocsátotta a szerkesztőség rendelkezésére. A postavezetők nevét az érintettek előzetes írásbeli hozzájárulása alapján tesszük közzé. A *-gal jelzett helyekről lapzártáig nem kaptunk hozzájáruló nyilatkozatot, vagy a postavezetői poszt az adatgyűjtés időpontjában nem volt betöltve.

Posta neve	Üzleti besorolás	Megye	Postavezető neve	Postapartner neve
Ágasegyháza posta	C	Bács-Kiskun	Lóczi Zoltánné	
Akasztó posta	C	Bács-Kiskun	Pásztor Mária Katalin	
Algyő posta	C	Csongrád	Csehó Tiborné	
Almáskamarás posta	D	Békés	Csatlós Julianna	
<i>Ambrózfalva postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Csongrád</i>		<i>Ambrózfalva Önkormányzat</i>
Apátfalva posta	C	Csongrád	*	
Apostag posta	C	Bács-Kiskun	Szegedi Tünde	
Árpádhalom posta	D	Csongrád	Virághné Kiss Anna	
Ásotthalom posta	C	Csongrád	Móriné Selymes Tímea	
Bácsalmás posta	B	Bács-Kiskun	Némethné Geiger Katalin	
Bácsbokod posta	C	Bács-Kiskun	Brand Zoltánné	
Bácsborsód posta	D	Bács-Kiskun	Müller Katalin	
Baja 1 posta	A	Bács-Kiskun	Gieszinger István	
Baja 2 posta	C	Bács-Kiskun	Horváth Kitti	
Baja 3 posta	C	Bács-Kiskun	Leirer Istvánné	
Baks posta	C	Csongrád	Ménesiné Zsótér Mária	
Balástya posta	C	Csongrád	Tóth Bernadett Zsuzsanna	
Ballószög posta	C	Bács-Kiskun	*	
Balotaszállás posta	D	Bács-Kiskun	Körösi Krisztina	
Bátmonostor posta	D	Bács-Kiskun	*	
Battonya posta	B	Békés	Dalicsek Béla	
Bátya posta	C	Bács-Kiskun	Mezeiné Fekete Anita	
Békés posta	B	Békés	Szabóné Kis Edit	
<i>Békés postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Barta István Zoltán</i>
Békéscsaba 1 posta	A	Békés	Illin József János	
Békéscsaba 2 posta	B	Békés	Kollátné Mészáros Ágnes	
Békéscsaba 3 posta	C	Békés	Bohusné Rajtár Mónika	
Békéscsaba 4 posta	C	Békés	Patai Mária Katalin	

Posták és postavezetők a dél-alföldi régióban

Posta neve	Üzleti besorolás	Megye	Postavezető neve	Postapartner neve
Békéscsaba 5 posta	C	Békés	Bánfi Jánosné	
<i>Békéscsaba 6 – Mezőmegyer postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Game Invest Kft</i>
<i>Békéscsaba 7 – Gerla postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Game Invest Kft</i>
Békéscsaba Csaba Center posta	B	Békés	Germánné Tengely Tímea	
Békéscsaba Tesco posta	C	Békés	Czirle Éva Anna	
Békéssámson posta	C	Békés	Víg Ernőné	
Békésszentandrás posta	C	Békés	Varga Tiborné	
<i>Bélmegyer postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Game Invest Kft</i>
Biharugra posta	D	Békés	Nagyné Kiss Katalin Zsuzsánna	
Bócsa posta	C	Bács-Kiskun	Rozsi Anikó	
Bordány posta	C	Csongrád	Lippainé Bálint Mónika	
Borota posta	C	Bács-Kiskun	Tóth Anna Margit	
Bucsa posta	C	Békés	Perecz Edit	
Bugac posta	C	Bács-Kiskun	Vörös Erzsébet	
Csabacsüd posta	C	Békés	Medvegy Anna	
<i>Csanádalberti postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Csongrád</i>		<i>Csanádalberti Önkormányzat</i>
Csanádapáca posta	C	Békés	Silló Lászlóné	
Csanádpalota posta	C	Csongrád	Halasi Katalin	
Csanytelek posta	C	Csongrád	Nagypál Mónika	
Csárdaszállás posta	D	Békés	Fülöp Judit	
Császártöltés posta	C	Bács-Kiskun	Schindler Antal	
<i>Csátalja postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Bács-Kiskun</i>		<i>Blaszánikné Schulcz Andrea</i>
Csávoly posta	C	Bács-Kiskun	Kubatov Márkné	
Csengele posta	C	Csongrád	Olajos Zsuzsanna	
Csengőd posta	C	Bács-Kiskun	Belák Ferencné	
Csikéria posta	D	Bács-Kiskun	Paplógóné Koczó Enikő	
Csolyospálos posta	C	Bács-Kiskun	Magyarné Kocsispéter Edit	
Csongrád 1 posta	B	Csongrád	Lantos László	
Csongrád 2 posta	C	Csongrád	Jeremiás Zsuzsanna	
Csongrád 3 – Bokros posta	D	Csongrád	*	
Csorvás posta	C	Békés	Gáspárné Megyeri Teréz	
Dávod posta	C	Bács-Kiskun	Tóth Zoltán	
Derekegyház posta	D	Csongrád	*	
Deszk posta	C	Csongrád	Kocsisné Sverteczki Andrea	

Posták és postavezetők a dél-alföldi régióban

Posta neve	Üzleti besorolás	Megye	Postavezető neve	Postapartner neve
Dévaványa posta	B	Békés	Bartáné Szalai Mária	
Doboz posta	C	Békés	Nyisztor Mihályné	
Dóc posta	D	Csongrád	Tóthné Gyöngyi Mónika	
Domaszék posta	C	Csongrád	Lázár Emőke Mónika	
Dombegyház posta	C	Békés	Pántyáné Kerék Anna	
Dombiratos posta	D	Békés	Bakai Ágnes	
Dunaegyháza posta	D	Bács-Kiskun	Sztruhár Ágnes	
Dunafalva posta	D	Bács-Kiskun	*	
Dunapataj posta	C	Bács-Kiskun	Tóth Attila	
Dunaszentbenedek posta	C	Bács-Kiskun	*	
Dunatétlen posta	D	Bács-Kiskun	Vörös Olga	
Dunavecse posta	C	Bács-Kiskun	*	
Dusnok posta	C	Bács-Kiskun	Kálóczy Zsoltné	
Ecsegfalva posta	D	Békés	Földi Piroska	
Elek posta	C	Békés	Ramaszné Szántai Erika	
Eperjes posta	D	Csongrád	Sallai Nikoletta	
Érsekcsanád posta	C	Bács-Kiskun	Nagyné Vida Ildikó	
Érsekhalma posta	D	Bács-Kiskun	Lengyel Tamás	
Fábiánsebestyén posta	C	Csongrád	Tóth János	
Fajsz posta	C	Bács-Kiskun	Futó Ilona	
Felgyő posta	D	Csongrád	Gyenesné Puskás Emese	
Felsőlajos posta	D	Bács-Kiskun	*	
<i>Felsőszentiván postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Bács-Kiskun</i>		<i>Crettier Ferenc Józsefné</i>
Ferencszállás posta	D	Csongrád	Varga Klára	
Foktó posta	C	Bács-Kiskun	Harangozó Ferencné	
Forrásút posta	C	Csongrád	Gyurisné Jenei Aranka	
Földeák posta	C	Csongrád	Csikota Antal	
Fülöpháza posta	D	Bács-Kiskun	Űrögdiné Gyórfi Andrea	
Fülöpjakab posta	D	Bács-Kiskun	Dinnyés Miklós Istvánné	
Fülöpszállás posta	C	Bács-Kiskun	Tóthné Cseh-Szakál Valéria Andrea	
Füzesgyarmat posta	C	Békés	Farkas József	
Gádoros posta	C	Békés	Lászlótelkiné Farkas Gyöngyi	
Gara posta	C	Bács-Kiskun	Mihóné Németh Zsuzsanna	
Gátér posta	D	Bács-Kiskun	Fekete Éva	
Géderlak posta	C	Bács-Kiskun	Horváthné Nagy Éva	
Gerendás posta	C	Békés	Botyánszkiné Spigut Katalin	

Posták és postavezetők a dél-alföldi régióban

Posta neve	Üzleti besorolás	Megye	Postavezető neve	Postapartner neve
Geszt posta	D	Békés	Péter Katalin	
Gyomaendrőd 1 posta	B	Békés	Nyiri Ágnes	
Gyomaendrőd 2 posta	C	Békés	Harmati Imréné	
Gyula 1 posta	A	Békés	Németh Mária	
Gyula 2 posta	C	Békés	Csasztván Anikó	
Gyula 4 posta	C	Békés	Virág Erika Katalin	
Hajós posta	C	Bács-Kiskun	Geigerné Scherer Anna	
Harkakötöny posta	D	Bács-Kiskun	Selymesi Mariann	
Harta 1 posta	C	Bács-Kiskun	Járó Jánosné	
Helvécia posta	C	Bács-Kiskun	Gyökeres Teréz	
Hercegszántó posta	C	Bács-Kiskun	Milojevné Császár Anna	
Hódmezővásárhely 1 posta	A	Csongrád	Dovalovszkiné Sipos Katalin	
Hódmezővásárhely 4 posta	C	Csongrád	Bere Ágota	
Hódmezővásárhely 6 – Szikáncs posta	D	Csongrád	Kovácsné Virág Éva Júlia	
Hódmezővásárhely 8 posta	C	Csongrád	Bere Edit	
<i>Hódmezővásárhely postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Csongrád</i>		<i>Kész-Pénz Kft.</i>
Hódmezővásárhely Tesco posta	C	Csongrád	Csepcsényi Tímea	
Homokmégy posta	C	Bács-Kiskun	Dusnoki Attila	
Hunya posta	D	Békés	Szujó Vincéné	
Imrehegy posta	D	Bács-Kiskun	Zsikla István	
Izsák posta	B	Bács-Kiskun	Némethné Zsámboki Krisztina	
Jakabszállás posta	C	Bács-Kiskun	Türiné Faragó Anita	
Jánoshalma posta	B	Bács-Kiskun	Szakács Mónika	
Jászszentlászló posta	C	Bács-Kiskun	Vargáné Andrási Tünde Éva	
Kalocsa posta	A	Bács-Kiskun	Orcsik Éva	
<i>Kamut postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Game Invest Kft.</i>
Kardos posta	D	Békés	Román Béla	
Kardoskút posta	D	Békés	Kardos Erika	
Kaskantyú posta	D	Bács-Kiskun	Sánta Istvánné	
Kaszaper posta	C	Békés	*	
Katymár posta	C	Bács-Kiskun	Kmetovityné Fehér Rózsa	
Kecel posta	B	Bács-Kiskun	Baloghné Halál Ágnes	
<i>Kecskemét – Kadafalva postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Bács-Kiskun</i>		<i>Tánczos Család Kft.</i>

Posták és postavezetők a dél-alföldi régióban

Posta neve	Üzleti besorolás	Megye	Postavezető neve	Postapartner neve
<i>Kecskemét – Katonatelep postapartner</i>	D	Bács-Kiskun		<i>Sajtos & Sajtos Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.</i>
Kecskemét – Méntelek kirendeltség	D	Bács-Kiskun	*	
Kecskemét 1 posta	A	Bács-Kiskun	Tóth Tímea	
Kecskemét 10 – Hetényegyháza posta	C	Bács-Kiskun	Vinczéné Barabás Barbara	
Kecskemét 2 posta	C	Bács-Kiskun	Vlaszákné Sebestyén Krisztina	
Kecskemét 3 posta	C	Bács-Kiskun	Kiss-Berényi Adrienn	
Kecskemét 4 posta	C	Bács-Kiskun	Keserűné Fekete Erzsébet	
Kecskemét 5 posta	C	Bács-Kiskun	Tokai Józsa	
Kecskemét 6 posta	B	Bács-Kiskun	Krizsán Jánosné	
Kecskemét 7 posta	C	Bács-Kiskun	Dobos Hajnalka	
Kecskemét 8 posta	C	Bács-Kiskun	Méhes Margit Aranka	
Kecskemét Auchan posta	B	Bács-Kiskun	Esztergomi Anikó	
<i>Kecskemét Tesco postapartner</i>	D	Bács-Kiskun		<i>Hírös Ticket Bt.</i>
Kelebia posta	C	Bács-Kiskun	Kumich László	
Kerekegyháza posta	B	Bács-Kiskun	Andrékovichs Brigitta	
Kétégyháza posta	C	Békés	Petróczky Mihály	
<i>Kétsoprony postapartner</i>	D	Békés		<i>Game Invest Kft</i>
Kevermes posta	C	Békés	Lipták György	
Királyhegyes posta	D	Csongrád	Tóth Gábor Józsefné	
Kisdombegyház posta	D	Békés	Ujj Attiláné	
Kiskőrös posta	A	Bács-Kiskun	Berger József	
Kiskunfélegyháza 1 posta	A	Bács-Kiskun	Bicskeiné Csányi Mária	
Kiskunfélegyháza 2 posta	C	Bács-Kiskun	Süveges Márta Judit	
<i>Kiskunhalas – Sóstó postapartner</i>	D	Bács-Kiskun		<i>VERTIKÁLIS ÉPKER Kft.</i>
Kiskunhalas 1 posta	A	Bács-Kiskun	Apátiné Csorba Erzsébet	
Kiskunhalas 2 posta	C	Bács-Kiskun	Tóthné Fülöp Éva	
Kiskunmajsa posta	B	Bács-Kiskun	Vőneki Gáborné	
Kistelek posta	B	Csongrád	Horváthné Varga Erzsébet	
Kiszombor posta	C	Csongrád	Szöllősiné Eperjesi Aranka	
Kisszállás posta	C	Bács-Kiskun	Sebők Mónika	
Kondoros posta	C	Békés	Gyebnárné Vereska Ildikó	
Kömpöc posta	D	Bács-Kiskun	Tisoczkíné Kistóth Ildikó	

Posták és postavezetők a dél-alföldi régióban

Posta neve	Üzleti besorolás	Megye	Postavezető neve	Postapartner neve
Körösladány posta	C	Békés	Sántáné Földi Ilona Eszter	
<i>Körösnagyharsány postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Pál Istvánné</i>
Köröstarcsa posta	C	Békés	Budainé Hermeczi Andrea	
<i>Körösújfalú postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Pál Istvánné</i>
Kötegyán posta	D	Békés	Iszály Jánosné	
Kunadacs posta	C	Bács-Kiskun	Lőrincné Boczek Éva	
Kunágota posta	C	Békés	Matyelka András Béláné	
Kunbaja posta	D	Bács-Kiskun	Takácsné Berki Éva	
Kunbaracs posta	D	Bács-Kiskun	Batta-Mészáros Mónika	
Kunfehértó posta	C	Bács-Kiskun	Szökéné Németh Mónika	
Kunpeszér posta	D	Bács-Kiskun	Salga Aranka	
Kunszállás posta	C	Bács-Kiskun	Törteli Krisztina	
Kunszentmiklós 1 posta	B	Bács-Kiskun	Fekete Ildikó Terézia	
Kunszentmiklós 2 posta	C	Bács-Kiskun	*	
Kübekháza posta	D	Csongrád	Gyöngyösiné Széll Tímea	
Ladánybene posta	C	Bács-Kiskun	Dankáné Kéri Ilona	
Lajosmizse posta	B	Bács-Kiskun	Krasnyánszkiné Bujdosó Klára	
Lakitelek posta	C	Bács-Kiskun	Varga Ernőné	
Lökösháza posta	C	Békés	Medve Mónika	
Madaras posta	C	Bács-Kiskun	Simon Csabáné	
Magyarbánhegyes posta	C	Békés	Pappné Rác Katalin	
Magyarcsanak posta	D	Csongrád	Locskai Zoltán	
Makó 1 posta	A	Csongrád	Tóthné Jaksa Erika	
Makó 2 posta	C	Csongrád	Konczné Récz Szilvia Melinda	
Maroslele posta	C	Csongrád	Árva Béláné	
Mártély posta	D	Csongrád	Sipos Ágnes	
Mátételke posta	D	Bács-Kiskun	Tancsik Nikolett	
Medgyesbodzás posta	D	Békés	*	
Medgyesegyháza 1 posta	C	Békés	Farkas Sándor	
Méhkerék posta	C	Békés	Pojendánné Rokszin Valéria	
Mélykút posta	C	Bács-Kiskun	Magyar Istvánné	
Mezőberény posta	B	Békés	Kovács Lajosné	
Mezőgyán posta	D	Békés	Varga Ferencné	
Mezőhegyes posta	C	Békés	Durajda Sándor Jánosné	
Mezőkovácsháza 1 posta	B	Békés	Farkas Sándorné	
Mindszent posta	C	Csongrád	Pálinkóné Puskás Hedvig	

Posták és postavezetők a dél-alföldi régióban

Posta neve	Üzleti besorolás	Megye	Postavezető neve	Postapartner neve
Miske posta	C	Bács-Kiskun	Vágó István Zsolt	
Mórahalom posta	C	Csongrád	Hevesi Jánosné	
<i>Murony postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Game Invest Kft</i>
Nagybánhegyes posta	C	Békés	*	
Nagybaracska posta	C	Bács-Kiskun	Eszikné Köteles Erika	
Nagykamarás posta	D	Békés	Kardosné Pécs Julianna	
Nagylak posta	D	Csongrád	Balogh Istvánné	
Nagymágocs posta	C	Csongrád	Kotri Sándor Lászlóné	
Nagyszénás posta	C	Békés	Figus Éva	
Nemesnádudvar posta	C	Bács-Kiskun	Schóber József	
Nyárlőrinc posta	C	Bács-Kiskun	Magyar Andrea	
Okány posta	C	Békés	Iráziné Egri Irén Valéria	
Ópusztaszer posta	C	Csongrád	Tóth Lászlóné	
Orgovány posta	C	Bács-Kiskun	Téglás Mónika	
Orosháza 1 posta	A	Békés	Csordás Gyula	
Orosháza 2 posta	C	Békés	Szatmári Károlyné	
Orosháza 3 posta	C	Békés	Fritz Bernadett	
Orosháza 4 – Gyopárosfürdő posta	D	Békés	Farkasné Szász Rozália	
Orosháza 5 – Szentetornya posta	D	Békés	Kozó Tünde Anita	
Öregcsertő posta	D	Bács-Kiskun	Béni Lászlóné	
Örménykút posta	D	Békés	Opauzskiné Kollár Andrea	
Öttömös posta	D	Csongrád	Kurucsai Erika	
Páhi posta	D	Bács-Kiskun	Horváthné Pap Mónika	
Pálmonostora posta	C	Bács-Kiskun	Apróné Vigh Zsuzsanna	
Petőfiszállás posta	D	Bács-Kiskun	*	
Pirtó posta	D	Bács-Kiskun	Fodorné Sebők Andrea Erika	
Pitvaros posta	C	Csongrád	Piti Jolán Mária	
<i>Pusztaföldvár postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Sinka Gabriella</i>
Pusztamérges posta	D	Csongrád	Süli József	
Pusztaozlaka kirendeltség	D	Békés	*	
Pusztaszer posta	C	Csongrád	Harmathné Pintér Anna	
Rém posta	C	Bács-Kiskun	Hurtonyné Péter-Szabó Erika	
Röske posta	C	Csongrád	Kiss Lászlóné	
Ruzsa posta	C	Csongrád	Masa Zoltán Istvánné	
Sándorfalva posta	C	Csongrád	Pásztor Jánosné	
Sarkad 1 posta	B	Békés	Matyika Anna Zsófia	

Posták és postavezetők a dél-alföldi régióban

Posta neve	Üzleti besorolás	Megye	Postavezető neve	Postapartner neve
Sarkadkeresztúr posta	C	Békés	Mári Mária	
Solt posta	B	Bács-Kiskun	Fehér Mihályné	
Soltszentimre posta	D	Bács-Kiskun	Sántha Tibor Ferencné	
Soltvadkert posta	B	Bács-Kiskun	Benyeczkiné Borbényi Zsuzsanna Éva	
Sükösd posta	C	Bács-Kiskun	Baloghné Takács Rózsa	
Szabadkigyós posta	C	Békés	Botyánszkiné Vida Anna Mária	
Szabadszállás posta	B	Bács-Kiskun	Pinczelné Szabó Klára	
Szakmár posta	D	Bács-Kiskun	*	
Szalkszentmárton posta	C	Bács-Kiskun	Incze Dalma	
Szank posta	C	Bács-Kiskun	Rokolya Lászlóné	
Szarvas posta	B	Békés	Pallag Lajos	
Szatymaz posta	C	Csongrád	Farkasné Balogh Gyöngyi	
Szeged – Gyálarét posta	D	Csongrád	Dombi Anita	
Szeged 1 posta	A	Csongrád	Harnos Csaba	
Szeged 10 – Szentmihály posta	C	Csongrád	Fülöpné Bóka Irén	
Szeged 11 posta	B	Csongrád	Percze Petronella	
Szeged 12 posta	C	Csongrád	Keresztúri János	
Szeged 13 – Tápé posta	C	Csongrád	Patakiné Vőneki Erika	
Szeged 14 – Szőreg posta	C	Csongrád	Szilágyi Sándorné	
Szeged 15 – Kiskundorozsma posta	B	Csongrád	Török Istvánné	
Szeged 17 posta	C	Csongrád	Papp Erzsébet Ibolya	
Szeged 18 posta	C	Csongrád	Vass Kálmánné	
Szeged 19 posta	C	Csongrád	Búzási Zsuzsanna	
Szeged 2 posta	B	Csongrád	Bánfalvi Terézia	
Szeged 3 posta	C	Csongrád	Véghegyi Nagy Anita	
Szeged 4 posta	C	Csongrád	Kovács Katalin	
Szeged 6 posta	B	Csongrád	Molnár Marianna	
Szeged 7 posta	C	Csongrád	Pálföldiné Lajos Tünde	
Szeged 8 posta	C	Csongrád	Zámbóné Jankovics Magdolna	
Szeged 9 Árkád posta	B	Csongrád	*	
Szeged Auchan posta	C	Csongrád	Péter Anikó	
Szeged Tesco posta	B	Csongrád	Ajtai Mónika	
Szeghalom posta	B	Békés	Kereki István	

Posták és postavezetők a dél-alföldi régióban

Posta neve	Üzleti besorolás	Megye	Postavezető neve	Postapartner neve
Szegvár posta	C	Csongrád	Tasi Katalin	
Székkutas posta	C	Csongrád	Benkő Attiláné	
Szentes 1 posta	A	Csongrád	Borsos Ibolya	
Szentes 2 posta	C	Csongrád	Tabajdi Zsuzsa	
Szentes 3 posta	C	Csongrád	Tarján-Piti Krisztina	
Szentkirály posta	C	Bács-Kiskun	*	
Szeremle posta	D	Bács-Kiskun	Felsőné Kiss Judit	
Tabdi posta	D	Bács-Kiskun	Rákóczi Sándorné	
<i>Tarhos postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Békés</i>		<i>Game Invest Kft</i>
Tass posta	C	Bács-Kiskun	Szilágyi Zoltánné	
Tataháza posta	D	Bács-Kiskun	Kovács Katalin	
Tázlár posta	C	Bács-Kiskun	Hegedüs Istvánné	
Telekgerendás posta	C	Békés	Kocziszky Henrietta	
Tiszaalpár 1 posta	C	Bács-Kiskun	Deákné Hajós Erika	
Tiszakécske 1 posta	B	Bács-Kiskun	Nagy Lászlóné	
Tiszakécske 2 – Tiszabög posta	D	Bács-Kiskun	Pusztai Erika	
<i>Tiszasziget postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Csongrád</i>		<i>Csekkpont Betéti Társaság</i>
Tiszaug posta	D	Bács-Kiskun	Fekecs Károlyné	
Tompa posta	C	Bács-Kiskun	Paska Rózsa	
Tótkomlós posta	B	Békés	Mucsiné Bartucz Magdolna	
Tömörkény posta	C	Csongrád	Deákné Deák Éva	
Újkígyós posta	C	Békés	Hürkecz Erika	
<i>Újszentiván postapartner</i>	<i>D</i>	<i>Csongrád</i>		<i>Csekkpont Betéti Társaság</i>
Uzód posta	D	Bács-Kiskun	Herczeg Mária	
Üllés posta	C	Csongrád	Lajkóné Kardos Aranka Mária	
Városföld posta	C	Bács-Kiskun	Szabó Mária	
Vaskút posta	C	Bács-Kiskun	Pap Ildikó	
Végegyháza posta	D	Békés	Paulik Zsuzsanna	
Vésztő posta	B	Békés	Kereki Istvánné	
Zákányszék posta	C	Csongrád	Rácz Erzsébet	
Zsadány posta	C	Békés	Kiss Mariann	
Zsana posta	D	Bács-Kiskun	Feketéné Hunyadi Edit	
Zsombó posta	C	Csongrád	*	

